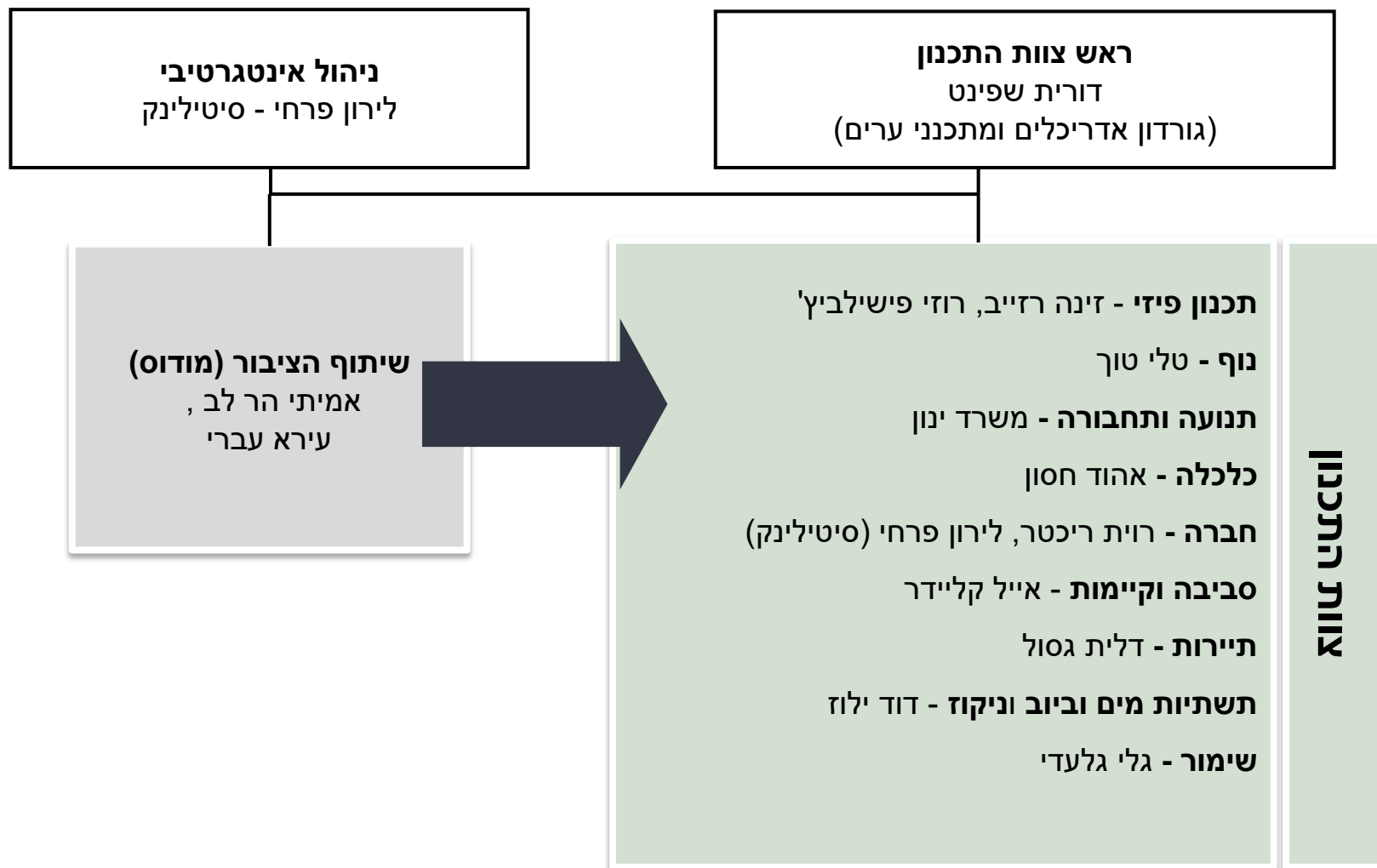

תכנית מתאר כוללנית מועצה אזורית מגידו

טיוטת דו"ח מצב קיים
כרך א'

ראש המועצה	איציק חולבסקי	
יו"ר ועדת ההיגוי, מנהל אגף לתכנון מקומי, מנהל התכנון	אהוד יוסטמן	
מהנדס המועצה	ברוך שמיר	מועצה אזורית מגידו
מנכ"ל חברה כלכלית	איל רום	
מתאמת מרחב ביוספרי	הגר ראובני	
מנהלת פיתוח יישובים וקהילות	אורית פרום	
מתכנן מחוז צפון	יהונתן כהן ליטאנט	מינהל התכנון
אגף לתכנון מקומי, מנהל התכנון	מיכל אמיתי	
יו"ר הוועדה יזרעאליים	עופרי דגני	ו. מקומית יזרעאליים
מנהל/ת תחום בכיר/ה (תכנון מרחבי)	רענן אמויאל	משרד החקלאות
מתכנתת מחוז צפון	עדית הוברמן	רשות מקרקעי ישראל
סגן מנהל ענייני הכפר	אריאל אולצור	משרד הבינוי והשיכון

מספר	פרק	נושא	עמוד
			כרך א'
1	רקע כללי		7-15
2	סקירה סטטוטורית		16-34
		תכניות מתאר ארציות	16-25
		תכניות מתאר מחוזיות	26-28
		תכניות מפורטות מאושרות	29-32
		תכניות מנחות	33-34
3	סוגיות ברמה הלאומית		35-47
		שימור המרקם הקיבוצי	36-41
		חקלאות וזהות המושב	42-47
4	ניתוח מוקדים ברמת המועצה		48-105
		רקע כללי	48-49
		מפת המוקדים	50-51
		צומת מגידו	52-75
		צומת אליקים	76-80
		מבוא כרמל	81-87
		מתחם המועצה	88-92
		מתחם רעות	93-99
		ג'וערה	100-102
		תל קשיש	103-105

מספר	פרק	נושא	עמוד
כרך א'			
5	סוגיות ברמה מועצתית		106-261
		כלכלה	107-130
		שיתוף ציבור	131-140
		תחבורה	141-166
		נוף, תיירות וטיילות	167-210
		סביבה	211-227
		שימור	228-258
		חברה ודמוגרפיה	259-278
נספחים			
279-306	נספח שיתוף ציבור מיפוי בעלי עניין, תשתית אזרחית ומתווה מוצע לשיתוף		
כרך ב' – ראה בכרך נפרד – תעודות זהות ישוביות			

מועצה אזורית מגידו הוקמה בשנת 1945. היא חלק ממחוז צפון ומיקומה בין עמק יזרעאל לרכס רמות מנשה. היקף האוכלוסייה במועצה עומד על כ-11,300 תושבים. המועצה הוקמה בשנת 1945. במועצה 13 ישובים המבטאים את ראשית ההתיישבות היהודית באזור: מקיבוץ משמר העמק, הוותיק בישובים (נוסד ב-1926), ועד למושב מדרך עוז (נוסד ב-1952). כל הישובים הוקמו כישובים חקלאיים אך השינוי באופי החקלאות בארץ ובעולם, וכן שינויים חברתיים וכלכליים בישובים עצמם, הובילו לשינויים באופי הישובים עצמם. כיום במועצה 9 קיבוצים, 2 מושבים, מושבה אחת וישוב אחד ללא הגדרה. בנוסף, מוקם בימים אלה אזור תעסוקה מרחבי במועצה.

שטח השיפוט של המועצה עומד על 173,420 דונם – רובו שטח פתוח רציף המאופיין בטופוגרפיה משתנה ובריבוי נחלים ייחודיים. המרחב תחום על ידי דרכים ארציות דרך 6, 66 ו-65 הממקמות אותו במיקום מרכזי ונגיש. זוהי ריאה פתוחה - ה"סנטרל פארק של ישראל", שריבוי מסדרונות תשתית בקנה מידה ארצי (תחבורה, חשמל, גז טבעי ועוד) הקיימים בה יוצרים דילמות רבות בין הרצון לשמור על השטחים הפתוחים לבין צרכים לאומיים אחרים.

בשנת 2011 הוכרז מרחב המועצה כמרחב ביוספרי בתהליך ייחודי שנערך בשיתוף מלא של התושבים ושל בעלי עניין נוספים. הכרה זו נתנה תוקף וביטוי לממשק הייחוד בין האדם לסביבה הטבעית לאורך ההיסטוריה.

תכנית המתאר למועצה האזורית מגידו מהווה פיילוט לתכנית מתאר כוללנית במועצה אזורית. התכנית תקבע מדיניות תכנון כוללת, ותנחה את התכנון המפורט הנגזר ממנה, ברמת הישוב וברמת המועצה. דו"ח זה מהווה את הנדבך הראשון בתהליך התכנון והוא כולל סקירת מצב קיים וניתוחו.

בעבודה יוצג תהליך ייחודי של שיתוף ציבור לטובת לימוד המצב הקיים ומיפוי הסוגיות המרכזיות במועצה (מפגשי מנהיגות, שיחות וסיורים בכל אחד מהישובים ומפגשים פתוחים לתושבים).

הדו"ח מחולק לשני כרכים:

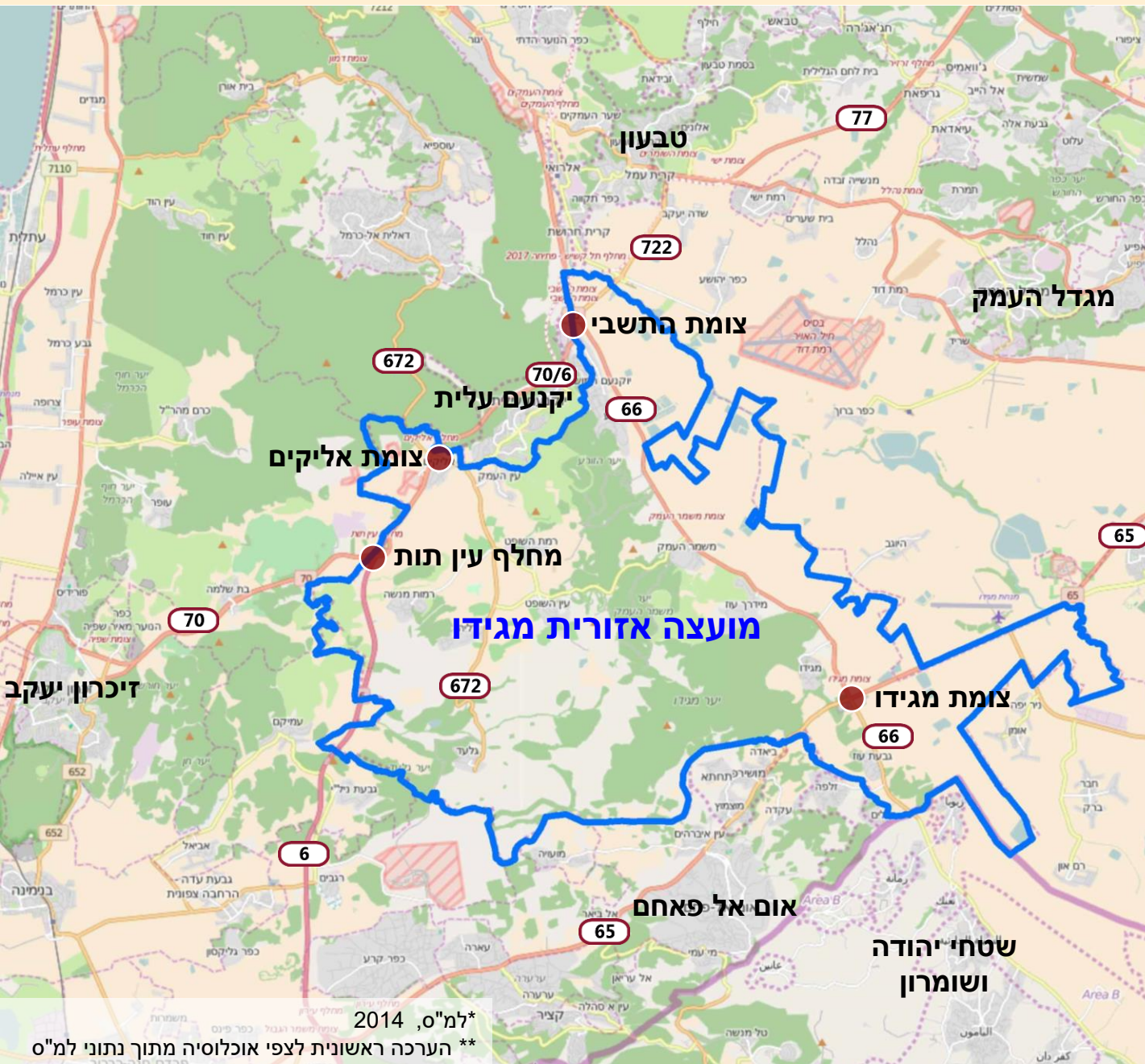
כרך ראשון | כולל 5 פרקים | רקע כללי, הצגת ההיבטים הפיזיים הרחבים של המרחב; **סקירה סטטוטורית**, ניתוח תכניות סטטוטוריות ברמות היררכיה שונות וכן תכניות מנחות; **סוגיות ברמה הלאומית**, דיון בנושא החקלאות, זהות המושב והמרקם הקיבוצי, סוגיות לאומיות שלהן ביטוי מרחבי ברמה המקומית במועצה; **ניתוח מוקדים ברמת המועצה**, ניתוח מוקדי פיתוח תרבותיים, חינוכיים, כלכליים ותיירותיים; **סוגיות ברמה מועצתית**, ניתוח והעמקה בנושאים מקצועיים הנוגעים למרחב המועצה כולה: תחבורה, שימור, שיתוף ציבור, חברה ודמוגרפיה, נוף, תיירות, סביבה וכלכלה.

כרך שני | תעודות זהות ישוביות – ניתוח מצב קיים של כל אחד מישובי המועצה בהיבטים: מבנה פיזי, חברה, כלכלה, סביבה, נוף, תחבורה ועמדות הציבור בחלוקה לאשכולות גיאוגרפיים ו/או נושאים

דו"ח זה מהווה את התשתית התכנונית להמשך העבודה.

מוא"ז מגידו | רקע כללי

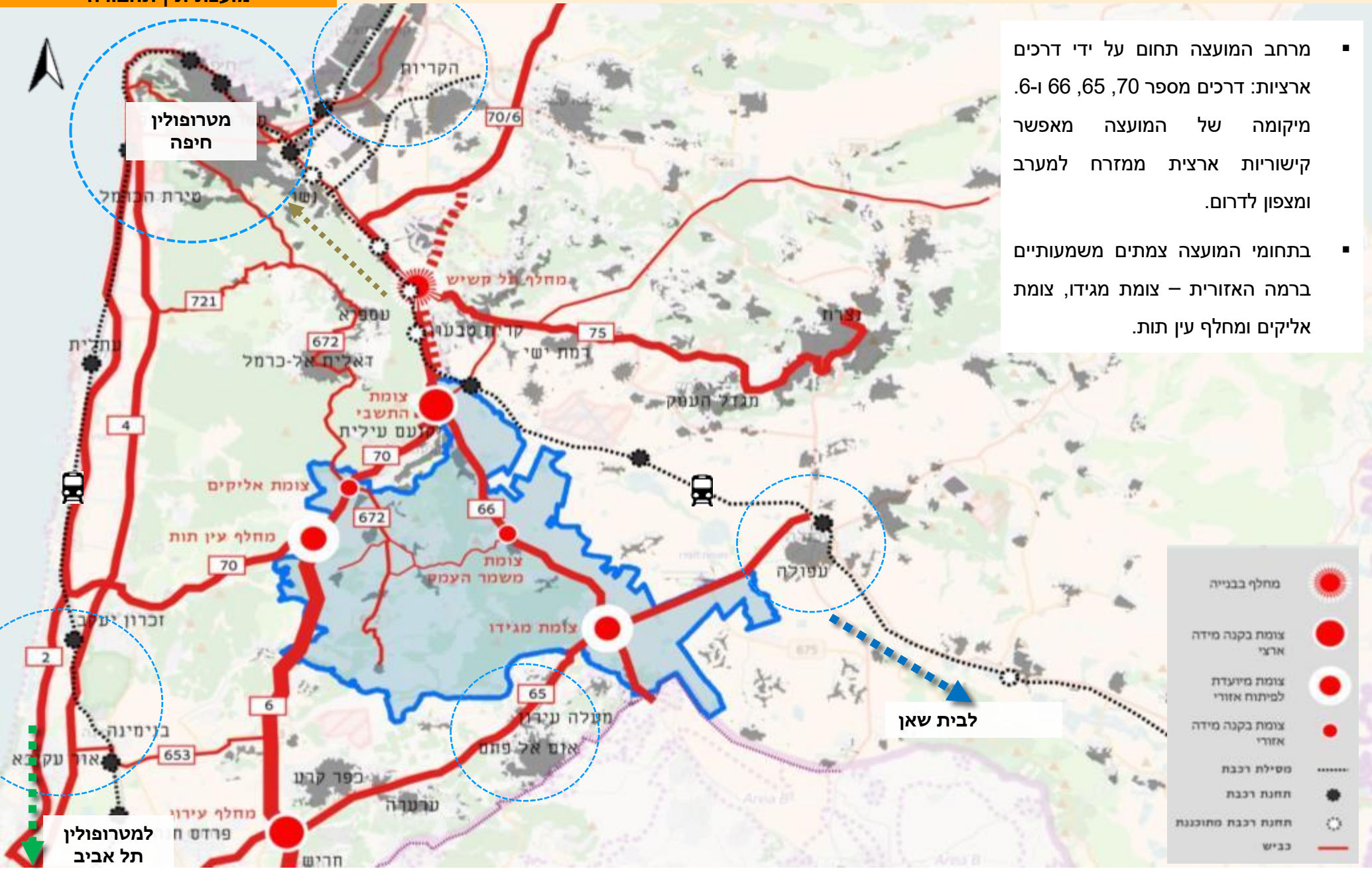
נתונים כלליים

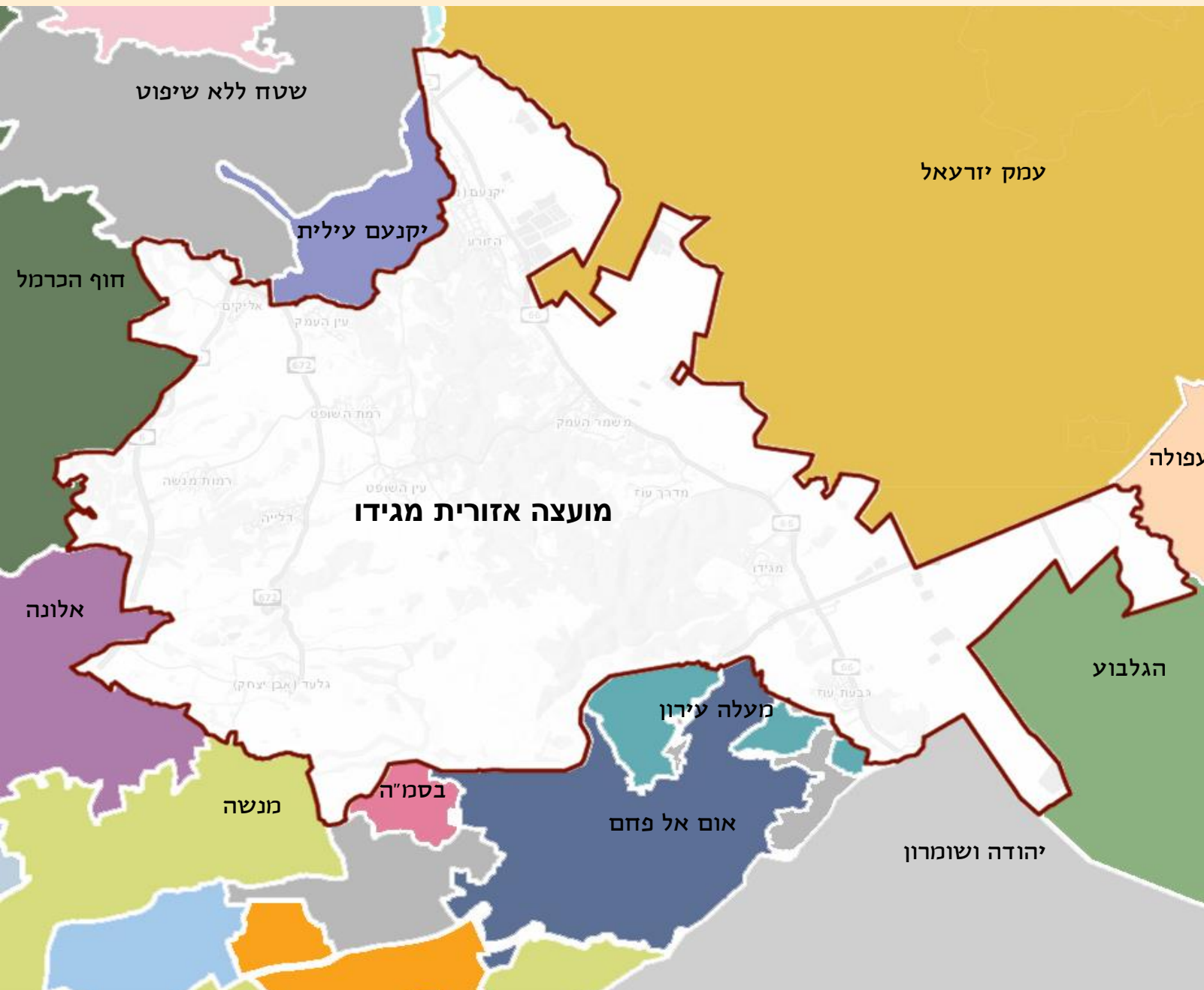

מגידו	נתונים כלליים*
צפון	מחוז
מועצה אזורית	מעמד מוניציפאלי
1954	שנת קבלת מעמד מוניציפלי
1945	שנת ייסוד
11,300	אוכלוסייה (2014)
+2.3%	אחוז גידול אוכלוסייה
173,420 דונם	תחום שיפוט
מרחב ביוספרי	ייחוד
יזרעאלים	מרחב תכנון
6	דירוג חברתי כלכלי
13	מספר ישובים
2 מושבים, 9 קיבוצים, 1 מושבה, 1 ישוב ללא הגדרה	סוגי ישובים
2.8 נפש/קמ"ר	צפיפות אוכלוסייה לשטח בנוי למגורים (2013)
דגם 6 - ישוב כפרי עד 2,000 תושבים	דגם ישוב**
	עפ"י תמ"א 1/35

*למ"ס, 2014
** הערכה ראשונית לצפי אוכלוסייה מתוך נתוני למ"ס

- מרחב המועצה תחום על ידי דרכים ארציות: דרכים מספר 66, 65, 70 ו-6. מיקומה של המועצה מאפשר קישוריות ארצית ממזרח למערב ומצפון לדרום.
- בתחומי המועצה צמתים משמעותיים ברמה האזורית – צומת מגידו, צומת אליקים ומחלף עין תות.

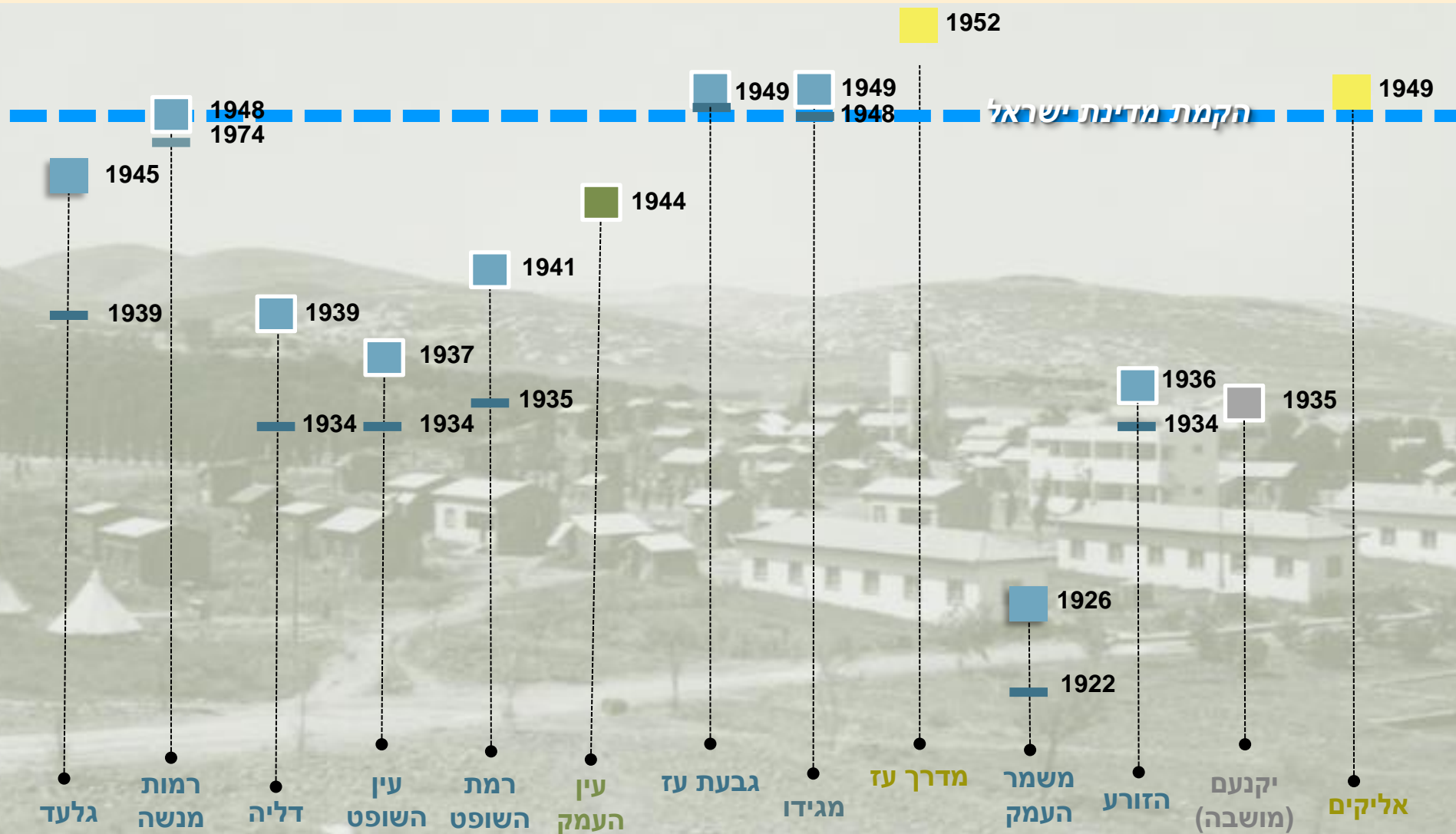

המועצה גובלת ב:

- 11 רשויות (עיריות, מועצות אזוריות ומקומיות)
  - 3 אזורים ללא שיפוט
  - שטחי יהודה ושומרון.
- המועצה האזורית משויכת לזועדה מקומית מרחבית יזרעאליים

יישובי המועצה

13 יישובי המועצה: שנת הקמה: קיבוץ שיתופי קיבוץ מתחדש ישוב ללא הגדרה מושב מושבה שנת ייסוד (בקיבוצים)

טופוגרפיה | מפת גבהים

הגבהים נעים בין 30 ל-395 מ' מעפ"י הישובים פרושים בשלוש רצועות.

5 ישובי העמק-

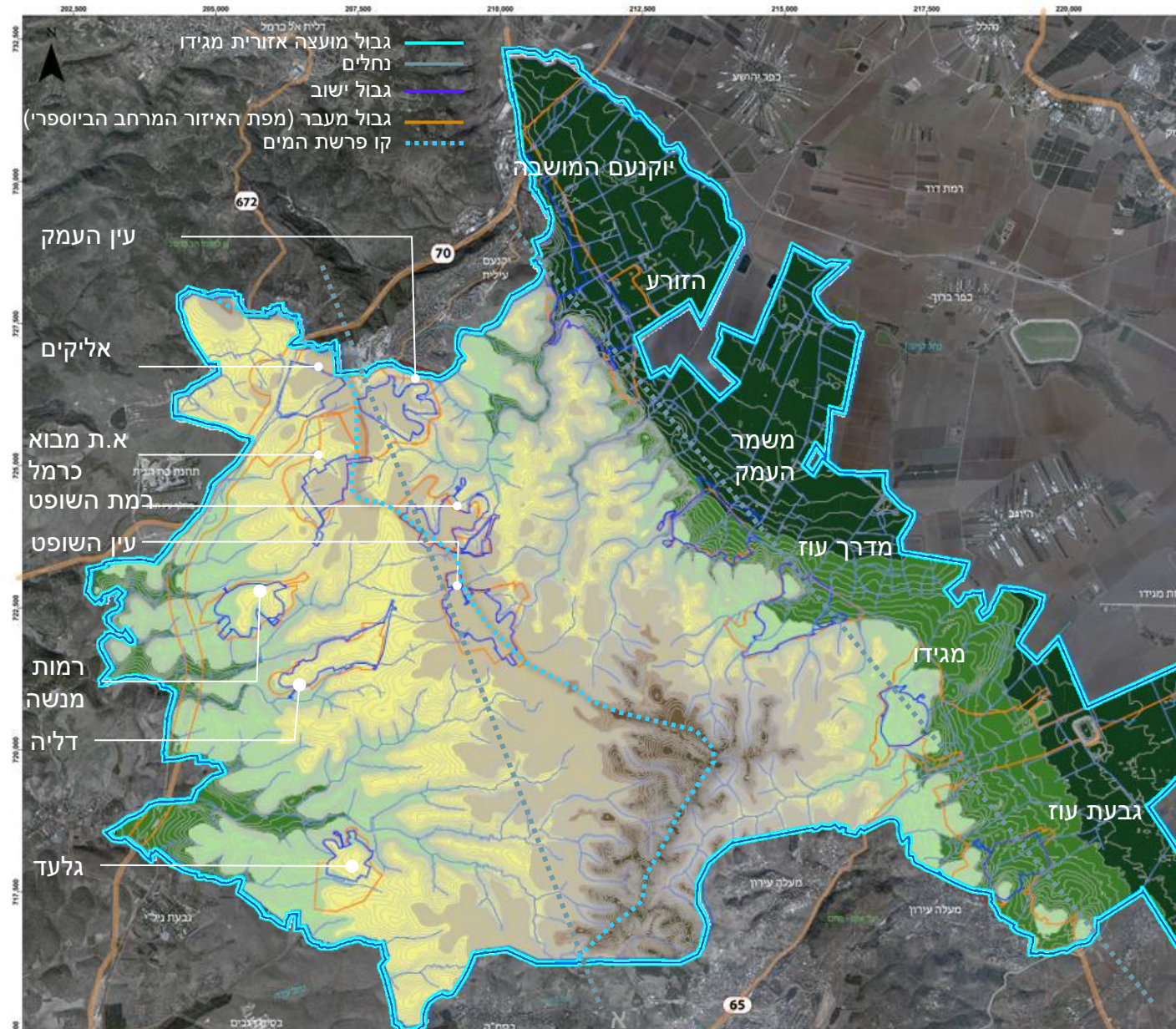
מוגדרים ע"י ואדיות הזורמים מקו פרשת המים לעמק יזרעאל בגבהים של 80-180 מ' מעל פני הים. הדופן הצפ' מזרחית של מרבית הישובים מוגדרת ע"י טופוגרפיה מוגבהת.

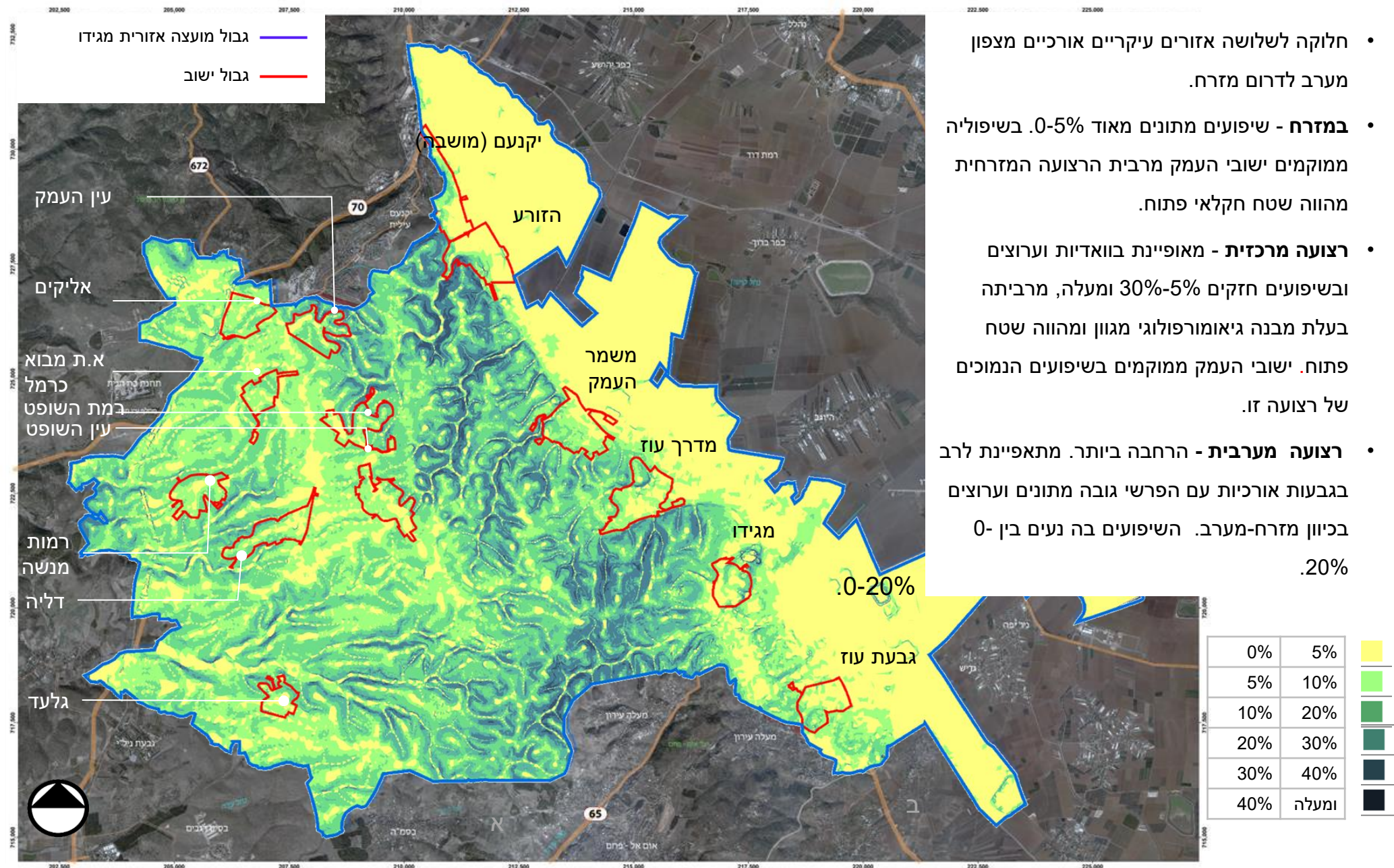
4 ישובי הרמה

ממוקמים בקו פרשת המים, על שלוחות עם מספר זרועות בגבהים של 230-280 מ' מעפ"י.

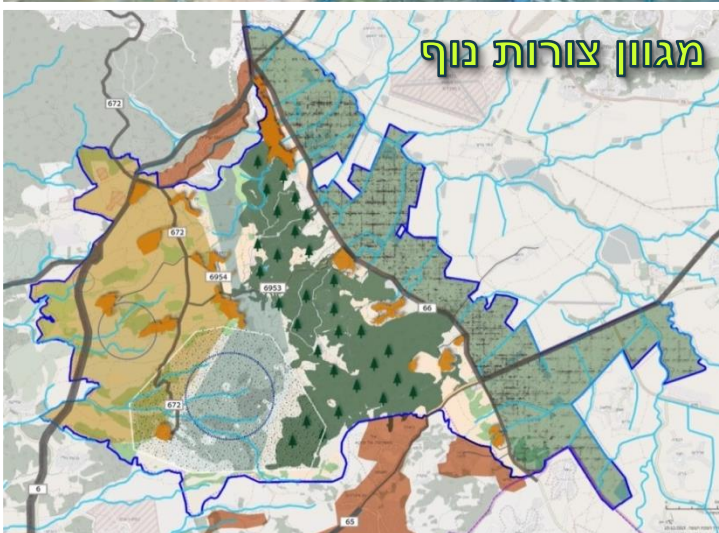
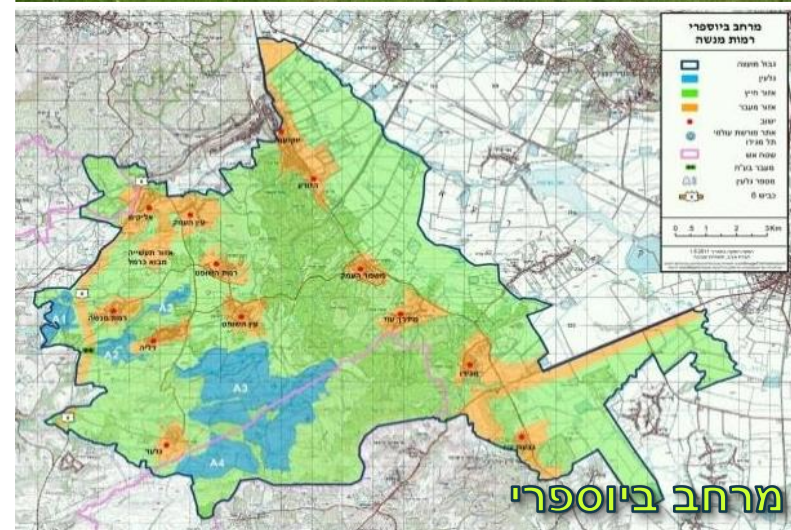
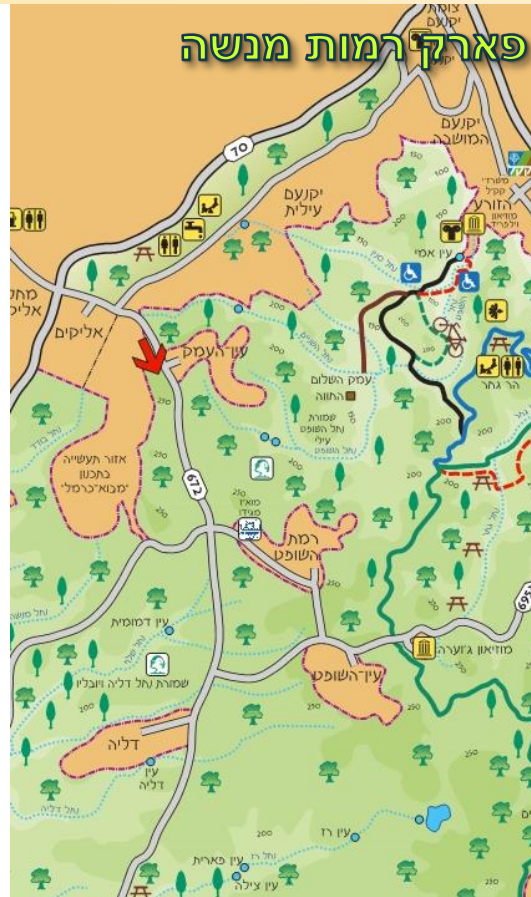
3 ישובי גב ההר-

בגבהים של 180-230 מ' מעפ"י. הישובים בנויים על שלוחות, חלקן עם מספר זרועות.

- חלוקה לשלושה אזורים עיקריים אורכיים מצפון מערב לדרום מזרח.
- **במזרח** - שיפועים מתונים מאוד 0-5%. בשיפוליה ממוקמים ישובי העמק מרבית הרצועה המזרחית מהווה שטח חקלאי פתוח.
- **רצועה מרכזית** - מאופיינת בוואדיות וערוצים ובשיפועים חזקים 5%-30% ומעלה, מרביתה בעלת מבנה גיאומורפולוגי מגוון ומהווה שטח פתוח. ישובי העמק ממוקמים בשיפועים הנמוכים של רצועה זו.
- **רצועה מערבית** - הרחבה ביותר. מתאפיינת לרב בגבעות אורכיות עם הפרשי גובה מתונים וערוצים בכיוון מזרח-מערב. השיפועים בה נעים בין 0-20%.

- מרחב ביוספרי הוכרז על ידי אונסק"ו ב-2011
- אזור רווי במוקדי טיולים וטבע
- "סנטרל פארק" של מדינת ישראל
- שטחי הר לצד שטחי עמק

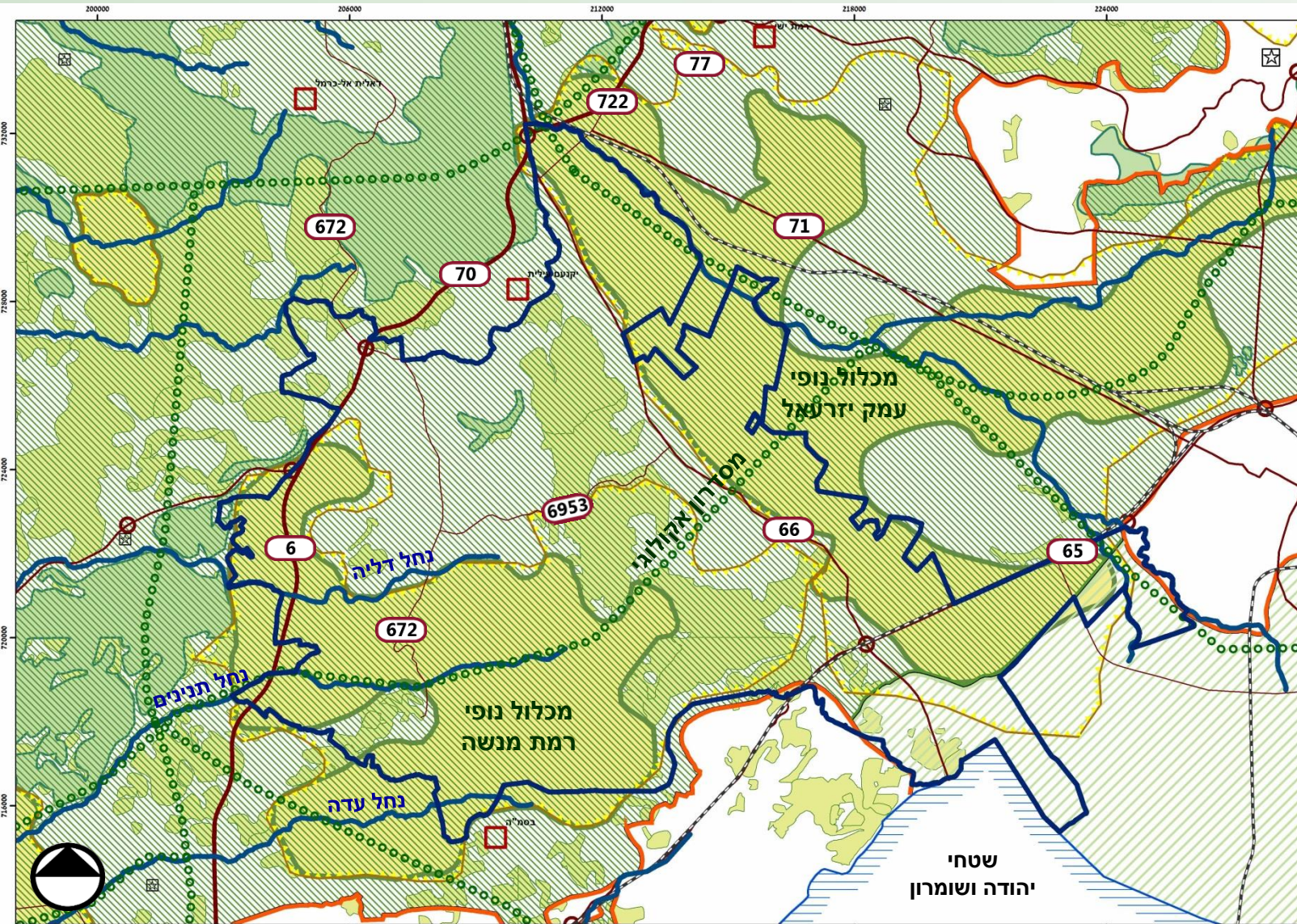
מוא"ז מגידו | סקירה סטטוטורית

מרקמים

- הוגדרה קיבולת יח"ד לכל ישובי המועצה מלבד עין העמק (ישוב ללא הגדרה).
- מסדרון אקולוגי ארצי חוצה את המועצה ממזרח למערב.
- **מכלול נופי רמת מנשה** – בדרום המועצה, כולל את רוב שטחי הליבה. נוף רציף, פתוח ולא מופר המשלב חלקות חקלאיות מעובדות ושטחי מרעה.
- **מכלול נופי עמק יזרעאל** – מזרחית לדרך 66. סמל לראשית ההתיישבות בא"י ולנוף החקלאי.

תמ"א 1/35 צפיפות בניה מינימלית יח"ד לד' נטו דגם היישוב 6 – 0-2000 תושבים

שמור משולב	2.5
------------	-----

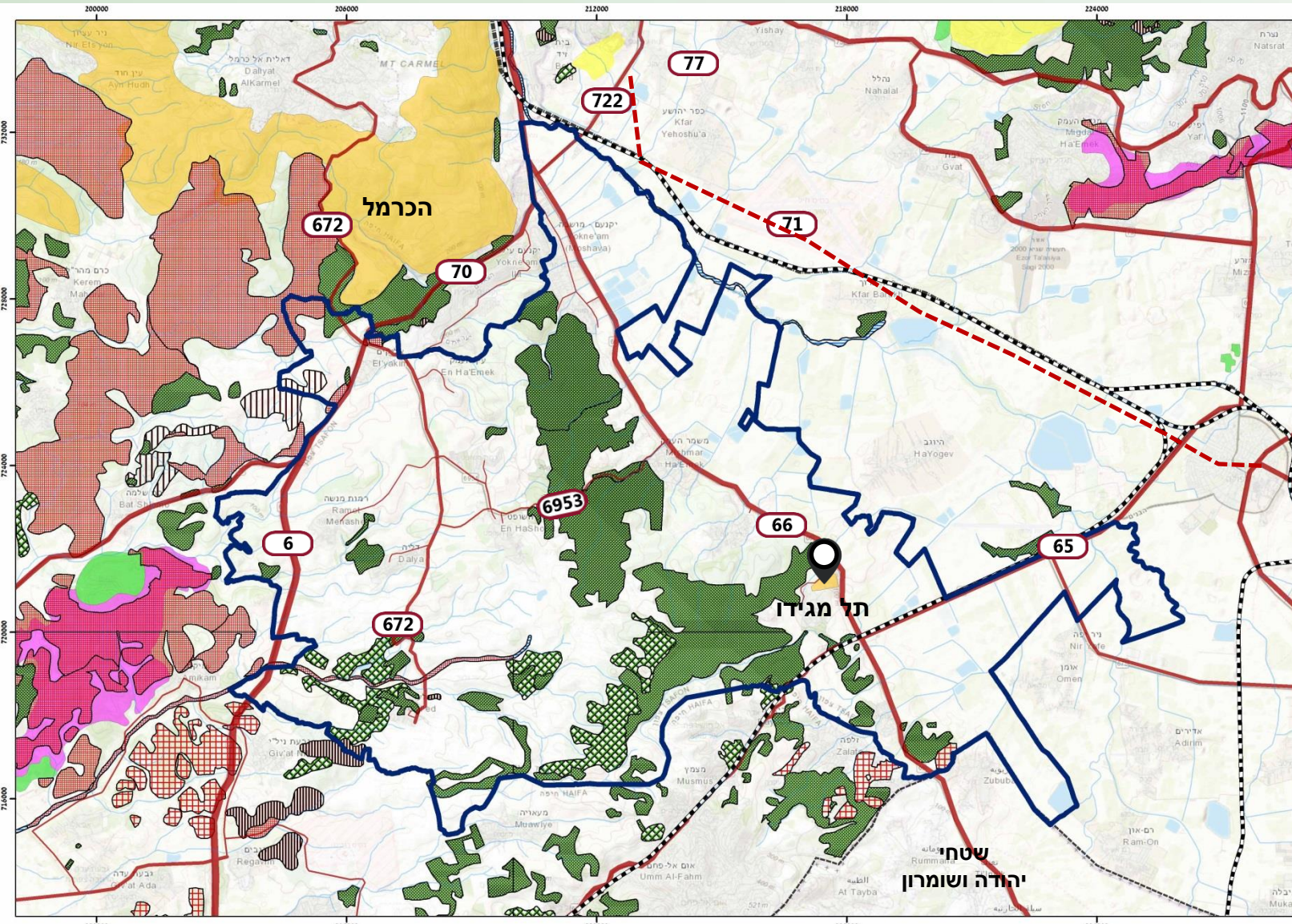

שדה תעופה קיים	✈	שטח בנוי - 2007	■	מעטפת המכלול	■	מרקם עירוני	■	מקרא	■
דרכים ומחלפים	○	מסדרון אקולוגי	○○○○	מכלול נופי	■	מרקם כפרי	■	גבול תכנית מגידו	■
מסילות ברזל ותחנות	⊕	רצועת נחל	—	שמורות וגנים	■	מרקם משולב	■		
		ישוב מיוחד	□	יער יעור	■				

יער וייעור | גנים לאומיים, שמורות טבע ושמורות נופ

- בתחומי המועצה נקבעו יערות מסוגים שונים, המפרידים בין ישובי העמק ליישובי ההר ומהווים רצף יערות מהכרמל לאום אל פאחם.
- בדרום המועצה – תל מגידו – גן לאומי מוכרז.
- צפונית למועצה – גן לאומי מוכרז – הכרמל.
- ממערב למועצה – שמורת נופ.

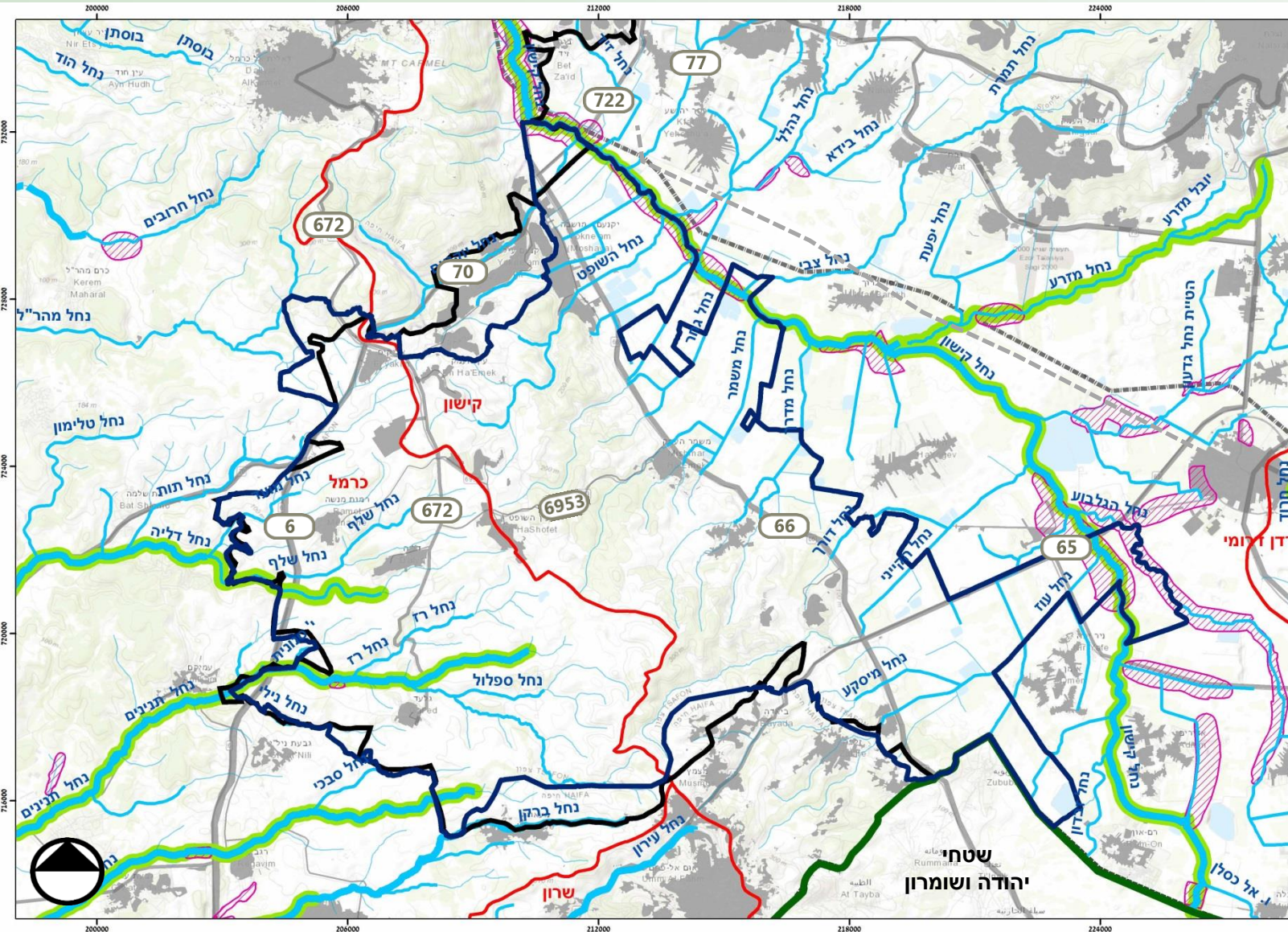

מקרא

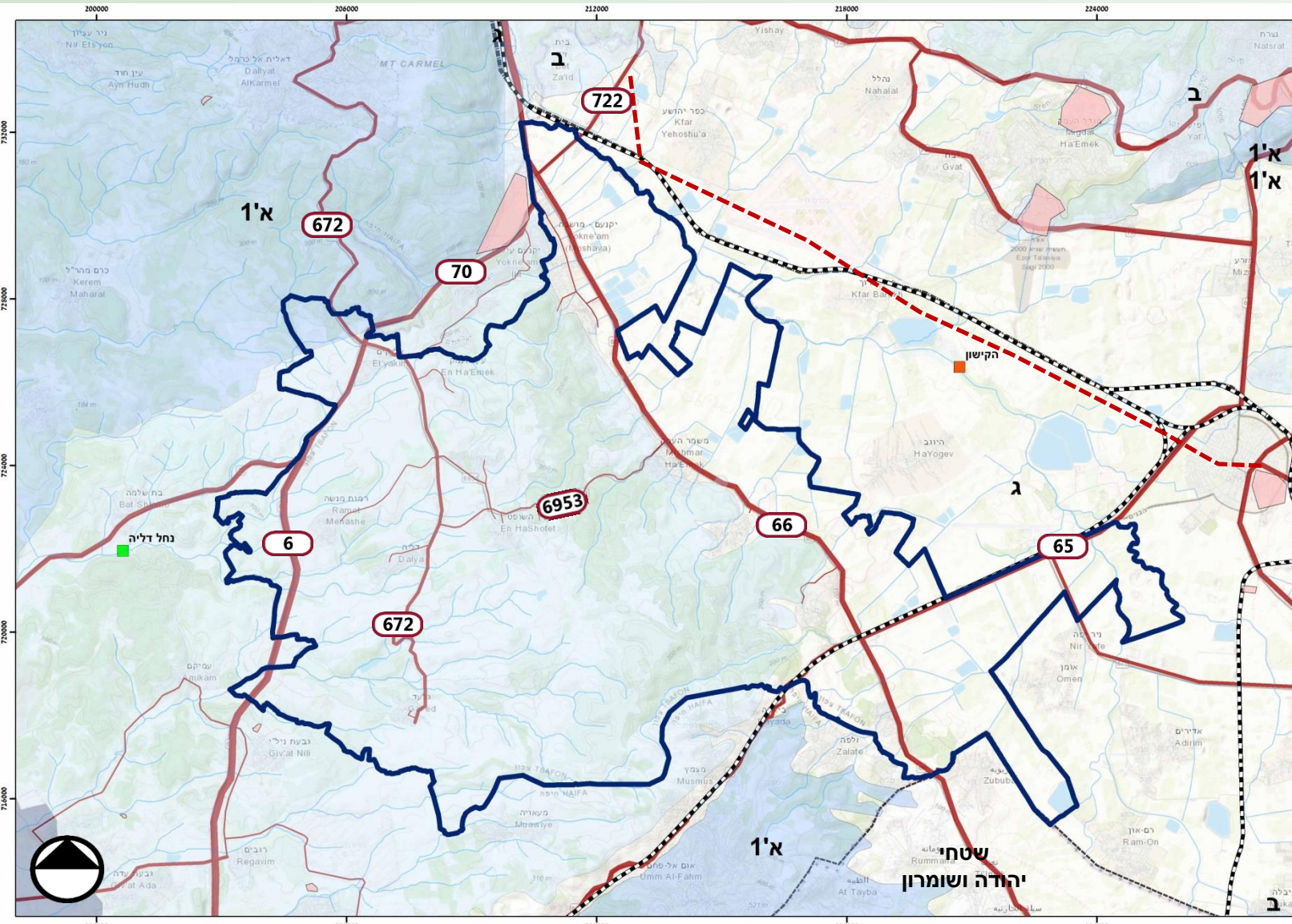
שמורת נופ	שמורת טבע בהפקדה או בתוקף	יער פארק מוצע	יער טבעי לשימור	גבול תכנית מגידו
גן לאומי מוכרז	גן לאומי מוצע	יער טבעי לטיפוח	יער פארק קיים	יער נטע אדם קיים
				יער נטע אדם מוצע

משולבת למשק המים

- שטח המועצה מחולק בין שתי רשויות ניקוז המסדירות את תשתיות הניקוז כל אחת בתחומה: כרמל וקישון.
- קו פרשת המים עובר בין יובלי נחל קישון ליובלי נחל דליה ונחל תנינים הזורמים לים התיכון.
- נחלים לתכנון: נחל דליה, נחל תנינים ונחל עדה.
- נחלים נוספים: נחל השופט, נחל הקייני, נחל שלף, נחל תות.

■ גבול תכנית מגידו	■ גבול רשויות ניקוז	■ עורק ניקוז ראשי
■ גבול תכנית	■ פשט הצפה	■ עורק ניקוז משני
■ גבולות מחוז משרד הפנים	■ נחל לתכנון	■ עורק ניקוז במחוז צפון

איגום מים עיליים, החדרה, העשרה והגנה על מי תהום

- מפעל נחל דליה - מפעל החדרה הנמצא ממערב לתחום מועצה.
- מרבית שטח המועצה נמצא באזור רגישות ב' דרך מספר 66 מפרידה בין אזור רגישות ב' (בינונית) לאזור רגישות ג' (נמוכה).
- שטח בסמוך לשוב אליקים מוגדר ברמת רגישות א1 - רמת פגיעות מי תהום גבוהה.

פגיעות מי תהום בינונית	פגיעות מי תהום גבוהה	קיים	מפעל החדרה לפי תמ"א 11 - לביטול	מפעל החדרה קיים לפי תמ"א 11	מקרא	גבול תכנית מגידו
פגיעות מי תהום נמוכה	פגיעות מי תהום גבוהה	אזורים רגשים להחדרת מי נגר עילי למי תהום	מפעל החדרה לפי תמ"א 11 - לביטול	מפעל החדרה קיים לפי תמ"א 11	מקרא	גבול תכנית מגידו

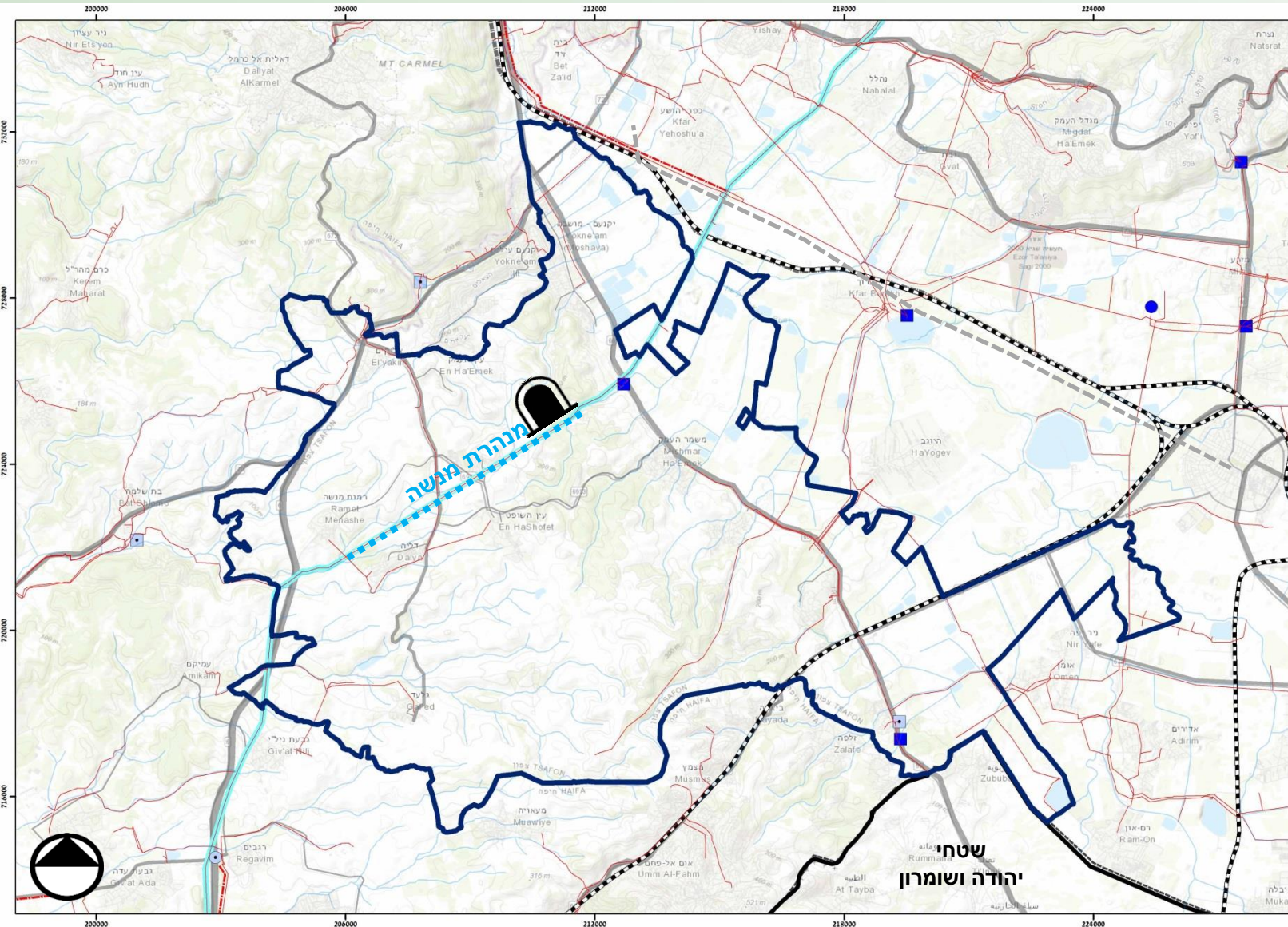
מערכות הפקה והולכה של מים

רצועת המוביל הארצי חוצה את המועצה במרבית המקטע במנהרת מנשה.

- שתי תחנות שאיבה קיימות הממוקמות לאורך דרך מספר 66.
- התכנית מעודדת לשלב קווי ומתקני מים בצמוד לקוי תשתית אחרים.

חפירת מנהרת מנשה, דניאל רוזנבלום, ארכיון המדינה

מנהרה	תחנת שאיבה קיימת	רצועה אופצינאלית לתכנון קו מים בקוטר 107"-24"	גבול תכנית מגידו	מקרא
צינור 108"	תחנת שאיבה מתוכננת	קו מים קיים/מאושר	גבול תכנית	
בריכת מים בנפח מעל 5000 מ"מ"ק מתוכננת	בריכת מים בנפח מעל 5000 מ"מ"ק קיימת			

דרכים

- דרך 6 – מהירה
- דרך 65, 66 – ראשית
- דרך 672 – אזורית, קצה הדרך בקיבוץ גלעד
- דרך 6953 – אזורית, מחברת בין העמק (66) להר (672).
- דרך 71 – מוצעת כדרך ראשית לחיבור בין דרך 65 לדרך 77 מחוץ לשטח המועצה.

מחלפים מוצעים בתמ"א:

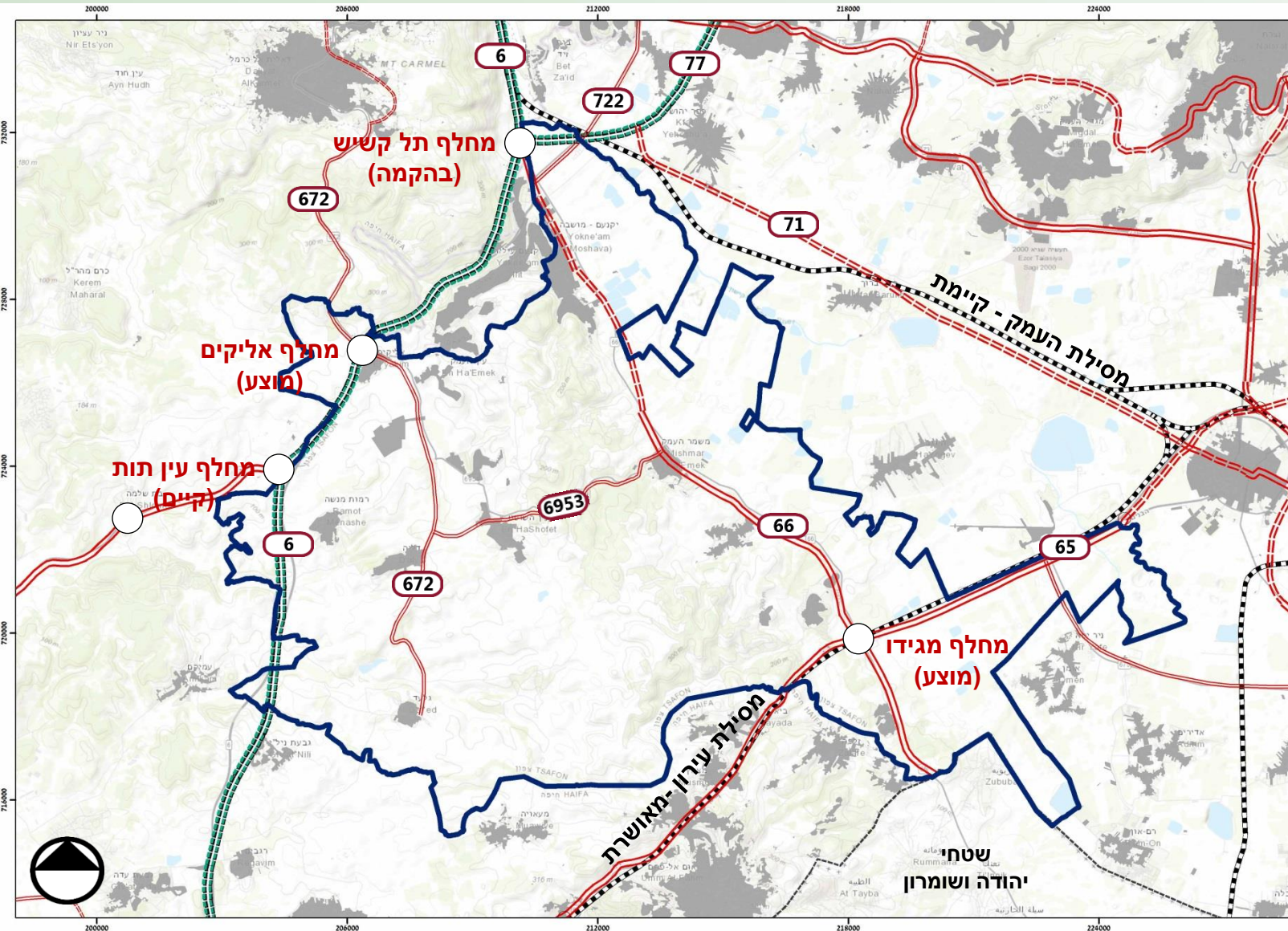
- מחלף מגידו ואליקים - מוצעים לתכנון. מחלף תל קשיש - בהקמה, מחלף עין תות - קיים.

דרכים | קווי בניין

- קו בניין מדרך מהירה | 150 מ'
- קו בניין מדרך ראשית | 100 מ'
- קו בניין מדרך אזורית | 80 מ'

מסילות ברזל |

- מסילת עירון – תוואי מאושר לאורך דרך 65 בשטח המועצה.
- מסילת העמק – מסילה קיימת סמוכה למועצה המאפשרת נגישות.

מסילת ברזל מאושרת

אזורית מוצעת

מהירה מוצעת

גבול תכנית מגידו

מקרא

אזורית קיימת

ראשית מוצעת

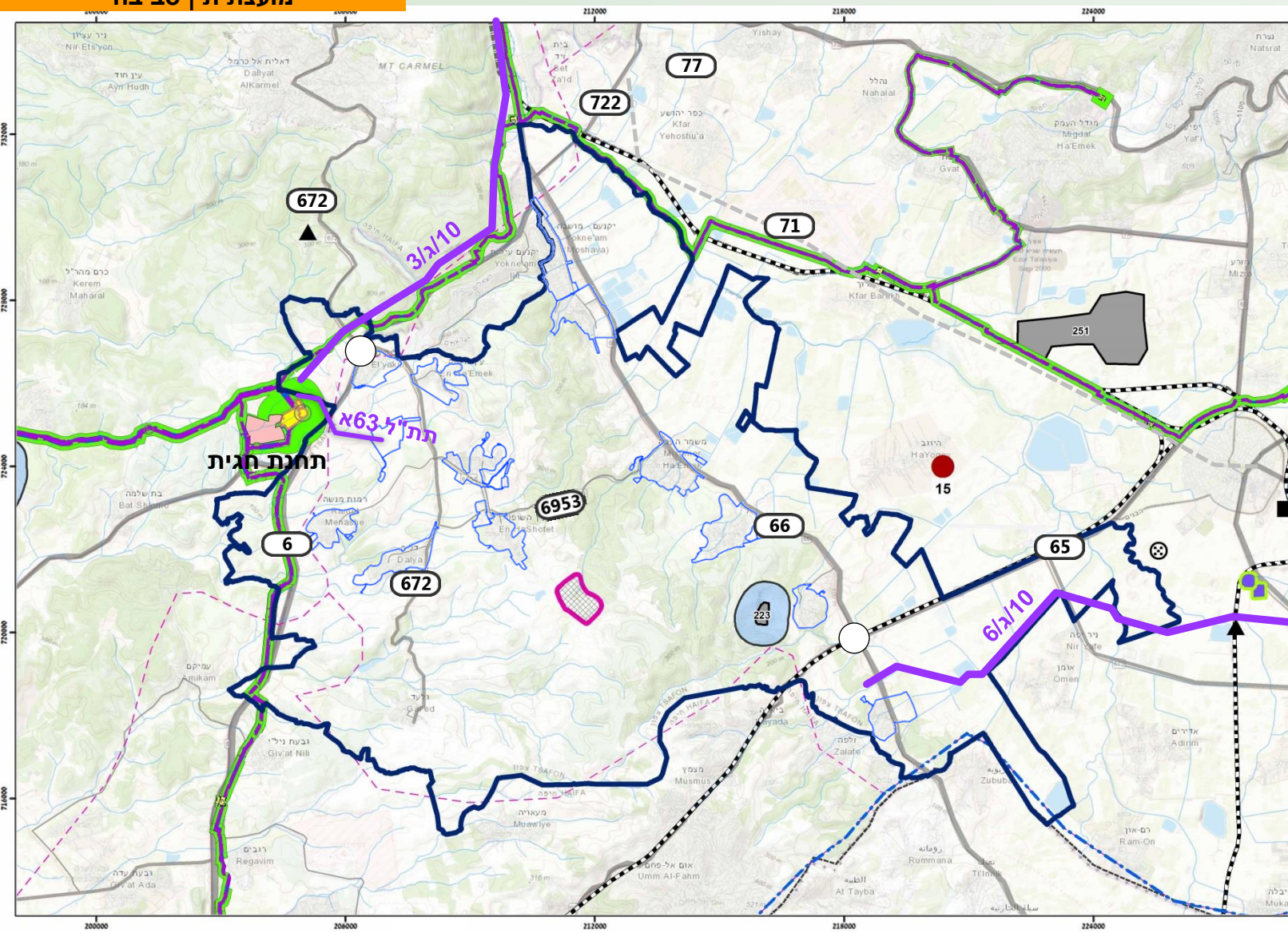
מחלף מוצע

אזורית קיימת שחלה עליה הוראת מעבר

ראשית קיימת

מחלף מוצע

מקרא

- אתר כרייה וחציבה
- גבול תכנית מגידו
- גבול אזור איסוף
- קו צינור גז
- אתר פסולת
- תחנת קבלה
- אתר טיפול באשפה
- תחנת כוח
- קו מתח על - 400 ק"ו
- שדה תעופה קיים
- קו מתח עליון - 161 ק"ו
- תחום סקירה
- אתר סילוק מקומי זמני
- תחום מגבלות
- תחנת מעבר
- אתר סילוק מרכזי
- תחנת מעבר
- תחנת מעבר

תמ"א 15 | שדה תעופה מגידו (קיים) מוגדר כש"ת למטוסים קלים וחקלאיים: דרגה 4.

תמ"א 16 | אתר סילוק מרכזי ממוקם דרומית לדרך 6953.

תמ"א 4/16 | אתר פסולת נחל גלבע מזרחית למועצה.

תמ"א 37 | גז טבעי | תחנת כח ממערב למועצה. קו צינור הגז תוחם את המועצה ממערב.

תמ"א 3/ג/10 | קו מתח עליון 400 ק"ו מתחבר לתחנת חגית בצפון מערב המועצה.

תמ"א 6/ג/10 מופקדת | קו מתח עליון 400 ק"ו בתוואי קיסריה - גליל מזרחי מופקד עד לדרך 66. (בבחנות חלופות לתוואי).

תת"ל 63 א | מופקדת | קו מתח עליון 400 ק"ו חיבור א.ת. מרחבי מבוא כרמל לתחנת חגית.

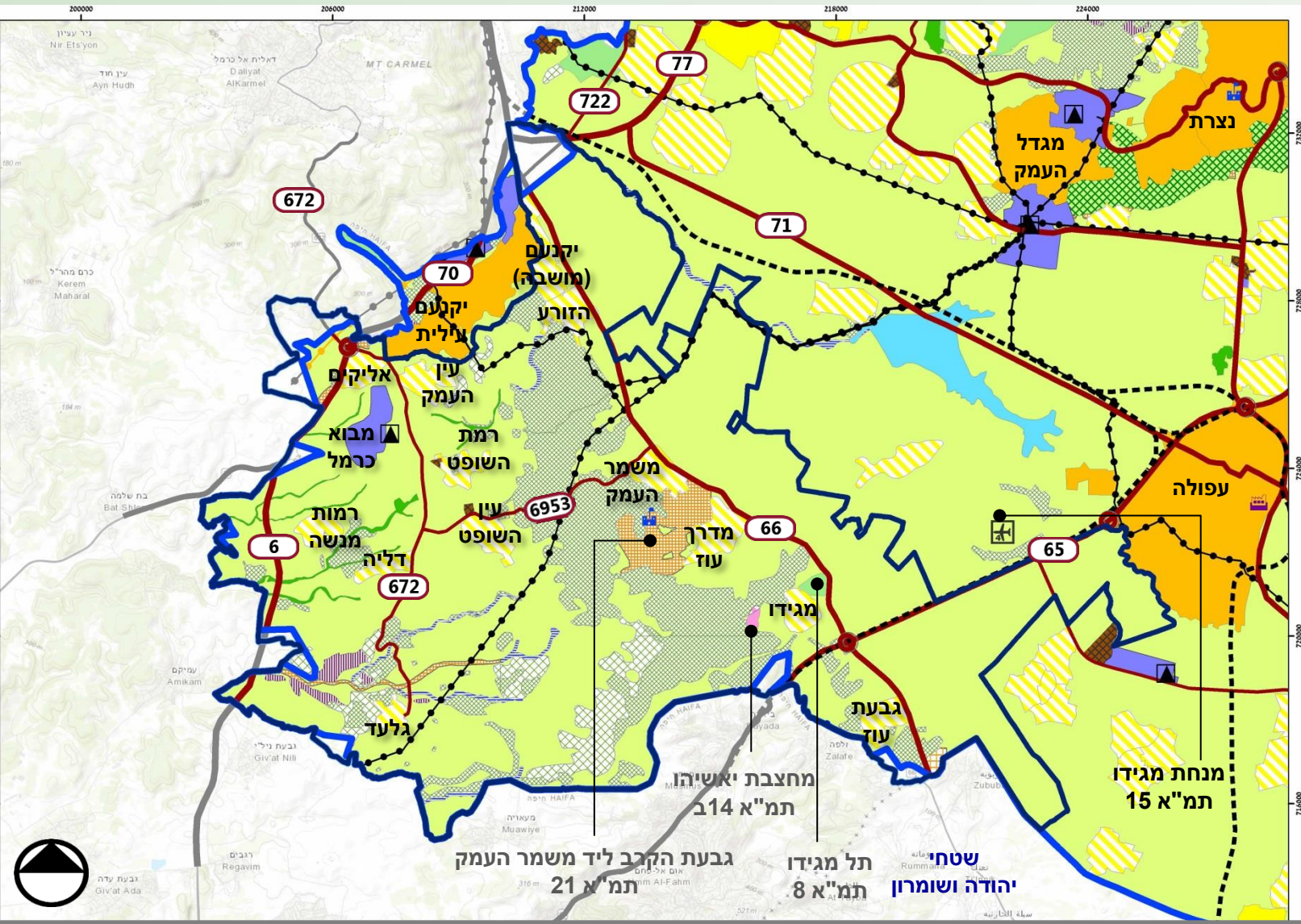
תמ"א 14ב' | מופקדת | הגדרת אתר כרייה וחציבה והגדלתו (מחצבת יאשיהו) סמוך לקיבוץ מגידו.

ייעודי קרקע

- רוב שטח המועצה הינו חקלאי / נוף כפרי פתוח ושטח יער.
- כל יישובי המועצה מוגדרים כישוב כפרי/קהילתי – התכנית הגדירה קיבולת יח"ד לכל ישוב.
- הוגדר שטח לאזור תעסוקה מרחבי.
- תמ"מ 11/2 הגדירה התניות למימוש שלב ב' באזור התעסוקה:
  - הוכחת איכלוס 250 ד' מתוך שלב א'
  - הצמדת התכניות ככל הניתן לתכניות שאושרו בשלב א'.
- שטחים למוסדות נקבעו בעין השופט וברמת השופט.
- נחל דליה, שלף והשופט הוגדרו כשמורת טבע.
- קו מתח עליון 161 ק"ו (קיים) חוצה את המועצה. קו מתח על – 400 ק"ו במערב המועצה.

מקרא

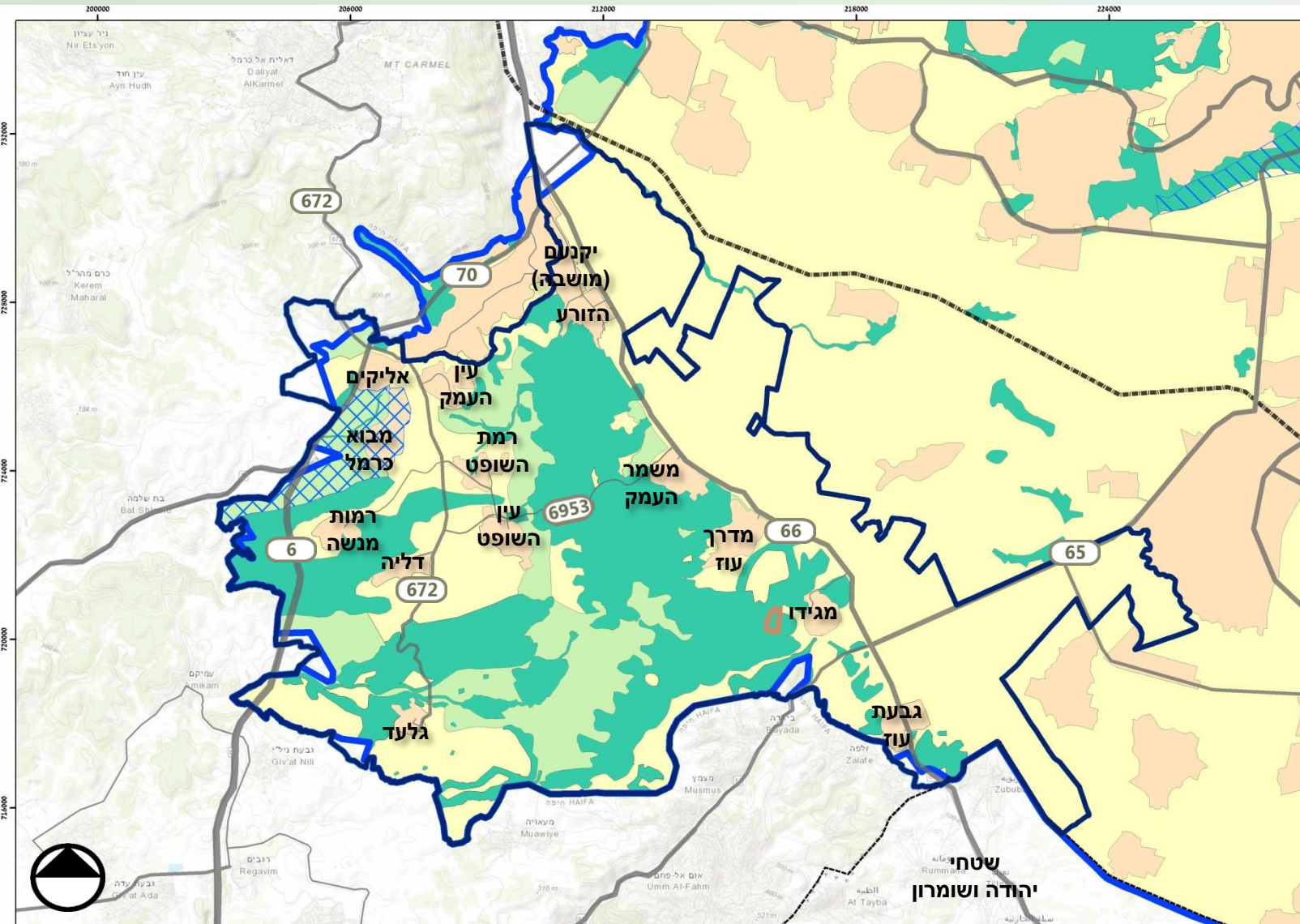
- גבול תכנית מגידו
- גבול תמ"מ
- אזור תעסוקה מקומי
- אתר לאומי ואתר הנצחה
- שדה תעופה דרגה 4
- מחלף
- תחנת משנה
- מסילת ברזל
- דרך מהירה
- דרך ראשית
- דרך אזורית

- קו מתח על
- קו מתח עליון
- ישוב עירוני
- ישוב כפרי
- ישוב כפרי/קהילתי
- אזור תעסוקה מרחבי
- חקלאי / נוף כפרי פתוח
- מוסד
- כרייה וחציבה
- כרייה וחציבה החופף שטחי תמא 8 או תמא 22
- שמורת טבע
- גן לאומי
- שמורת נוף
- יער נטע אדם קיים
- יער נטע אדם מוצע
- יער פארק קיים
- יער טבעי לטיפוח
- יער טבעי לשימור
- נסיעות בגדות הנחלים
- איגום

הנחיות סביבתיות לפיתוח

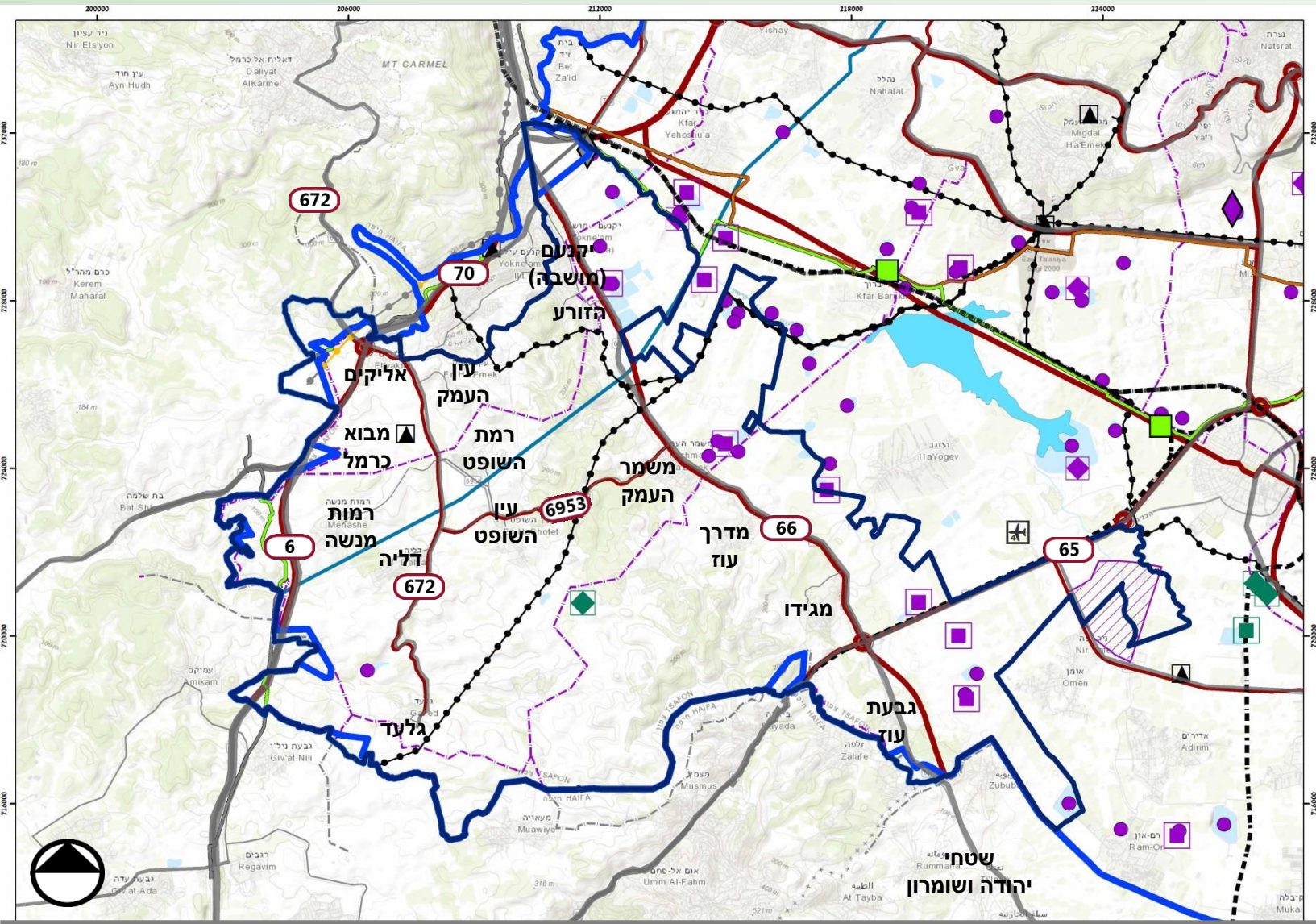
- השטחים המוגנים מפיתוח נמצאים ממערב לכביש 66.
- מחצבת יאשיהו – שטח חשוף למטרדים.

מקרא	
 (1) שטח מוגן מפיתוח	 גבול תכנית מגידו
 (2) שטח לפיתוח מותנה	 (5) שטח למניעת זיהום מים
 (3) שטח לפיתוח שימוש קרקע מוגדר	 (4) שטח חשוף למטרדים
 (6) שטח ללא הגבלות סביבתיות	

מערכות הנדסיות ותשתיות

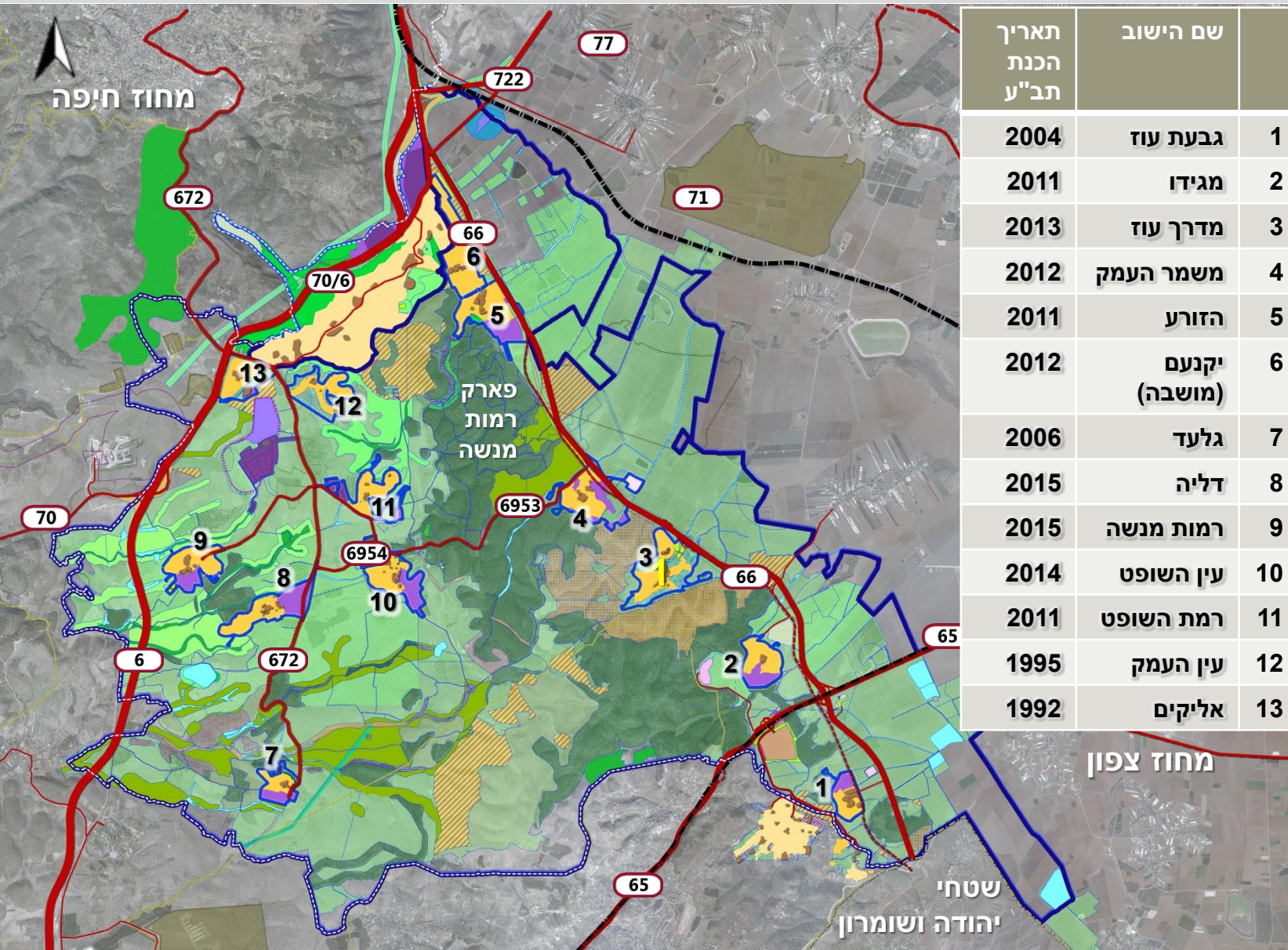
- תשתיות נקודתיות (מתקנים לטיפול בשפכים, מאגרי קולחין) פזורות בעמק ממזרח לדרך 66.
- תשתיות לינאריות חוצות את המועצה לאורכה ולרוחבה – קווי מתח עליון, המוביל הארצי, מסילת רכבת.
- תוואי הולכת גז טבעי, קו מתח על תוחמים את המועצה ממערב.
- אתר הטמנה/טיפול בפסולת, כפי שהוגדר גם בתמ"א 16 – דרומית לעין השופט.

<ul style="list-style-type: none"> שטח לאיתור מאגרי קולחין איגום 	<ul style="list-style-type: none"> דרך מהירה דרך ראשית דרך אזורית גבול אזור איסוף - קולחין 	<ul style="list-style-type: none"> קו מתח על קו מתח עליון מסילת ברזל המוביל הארצי 	<ul style="list-style-type: none"> תחנת משנה מאגר קולחין מחלף קו מוצרי דלק 	<ul style="list-style-type: none"> (מתקן טיפול מוצע- שפכים) (שאינו קיים בתמ"א) תחנת גז טבעי תחנת מעבר לטיפול בפסולת אתר הטמנה/טיפול בפסולת 	<ul style="list-style-type: none"> שדה תעופה דרגה 4 מתקן טיפול מוצע שקיים- שפכים מתקן טיפול קיים שאינו מוצע- שפכים 	<ul style="list-style-type: none"> מקרא גבול תכנית מגידו גבול תמ"מ
--	--	---	--	--	---	---

קומפילציה של תכניות מאושרות

הישובים מקדמים תכניות באופן עצמאי.

תאריך הכנת תב"ע	שם הישוב	מספר
2004	גבעת עוז	1
2011	מגידו	2
2013	מדרך עוז	3
2012	משמר העמק	4
2011	הזורע	5
2012	יקנעם (מושבה)	6
2006	גלעד	7
2015	דליה	8
2015	רמות מנשה	9
2014	עין השופט	10
2011	רמת השופט	11
1995	עין העמק	12
1992	אליקים	13

- גבול מחוז
- דרך קיימת
- דרך מאושרת
- תחום שיפוט
- תחום פיתוח ישוב-עפ"י
- תכניות מפורטות מאושרות
- מגורים - ישובי המועצה
- מגורים - ישובים מחוץ למועצה
- אזור תעסוקה מרחבי
- תעסוקה בתחום הישוב (משק, תעשייה, תעסוקה, תיירות) שב"צ
- אזור לשימור וטיפול
- אזור לשימור קרקע, מים, חי וצומח משולב
- בחקלאות
- יער בתכנית מפורטת
- שטח חקלאי
- חקלאי / נוף כפרי פתוח
- נחל / תעלה / מאגר מים

שם ישוב	תמ"א 35 2005	תמ"א 35 / 1 / ב 2016	תמ"מ 2/9	תכניות מפורטות מאושרות	יח"ד קיים בפועל*
	מספר מרבי של יח"ד ביישובים כפריים	מספר יח"ד מרבי במושב ובקיבוץ	מספר יח"ד ביישובים כפריים /קהילתיים		
1 אליקים	-	300	350	324	240
2 עין העמק	-	-	400	485	198
3 יקנעם (מושבה)	300	300	-	541	466
4 הזורע	450	450	400	450	330
5 משמר העמק	450	550	450	450	450
6 מדרך עוז	350	350	350	391	250
7 מגידו	450	450	450	270	280
8 גבעת עוז	450	450	450	270	152
9 גלעד	400	400	400	190	122
10 דליה	400	400	400	430	230
11 רמות מנשה	400	450	400	400	342
12 רמת השופט	400	400	400	390	250
13 עין השופט	400	400	400	400	245

תמ"א 1 / 35 קבעה כי מספר יח"ד מרבי בישוב יהיה כקבוע בלוח או בתכנית שאושרה טרם אישור תמ"א 35 או תמ"מ 2 / 9, הגבוה מביניהם. בנוסף, מתירה התכנית תוספת יחידת דיור אחת בכל נחלה במושבים.

הנחיות לתכנון הקיבוץ** מתירות הקמת יחידות דיור זמניות שגודלן לא יגדל מ-55 מ"ר ואינן נספרות בקיבולת בתמ"א 1 / 35. היקף יח"ד זמניות לא יעלה על 1/3 ממספר משפחות החברים או על 100 יח"ד.

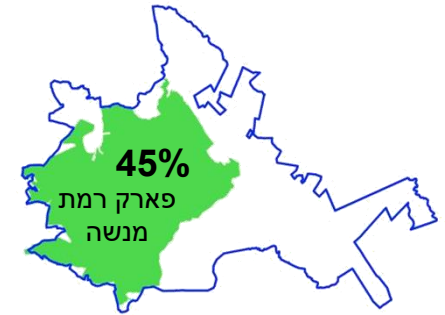
מספר יישובים מיצו קיבולת יח"ד בתמ"א, בתמ"מ ובתכניות מפורטות מאושרות. יישובים אחרים נמצאים בתהליך תכנון למיצוי הקיבולת.

לעין העמק (ישוב ללא הגדרה) לא נקבעה קיבולת יח"ד בתמ"א. מותרת תוספת יח"ד של 10% על הקבוע בתכנית המאושרת.

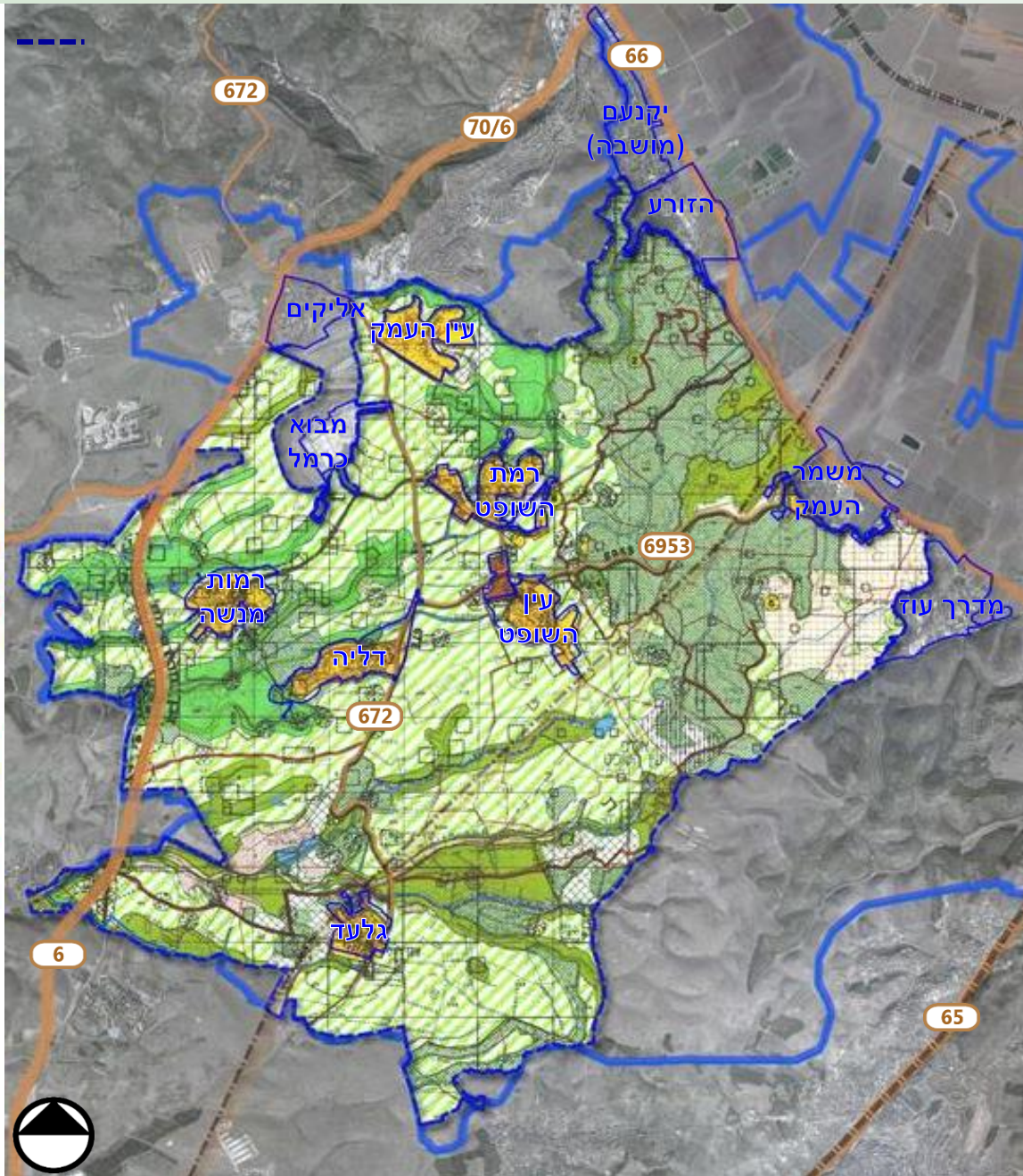
עם החזרת הגדרת המושב לישוב אליקים הוגדרה קיבולת בתמ"א 1 / 35.

למשמר העמק ולרמות מנשה נקבעה הגדלת קיבולת בתמ"א 1 / 35. יישובים אחרים שביקשו הגדלת קיבולת, דוגמת יקנעם (מושבה), סורבו.

* נתוני יח"ד: איסוף מידע סטטוטורי, פגישות עם נציגי הישוב, נובמבר 2016
** הנחיות לתכנון הקיבוץ, בהתאם להחלטת ולנת"ע מיום 06.4.11.

- תכנית תקפה בשטח של כ-84,000 דונם.
- הוגדרו משאבי טבע ואופן השימור והפיתוח שלהם. בפארק תשמר "יחידת הארץ כטבעה באופן בו מתקיימות המערכות הנוכחיות של אדם, צומח וחי ומערכות חקלאיות של גידולים ומרעה".
- נקבעו אמצעים לחיזוק הישובים הקיימים וליצירת מקורות פרנסה על בסיס משאבים טבעיים בסביבה הקרובה: חיזוק החקלאות ופיתוח התיירות בדגש על תיירות חקלאית.
- הוגדר שלד דרכי פארק כדרכי נוף עפ"י תוואי קיים של דרכי עפר, דרכי יער והדרך המנדטורית במטרה לייצר זיקה בקנה מידה אנושי בין משאבי טבע ונוף לבין התיישבות האדם, ובין העמק להר.
- הוגדר שטח לפיתוח עתידי לישובים כאזור שצמוד לישוב הקיים ובו תותר הרחבת הישוב או פיתוח יזמויות בתחום תיירות ונופש.
- נקבעה הקמת פרום זמני לתיאום ושיתוף בראשות ראש המועצה כגוף פתוח ואזרחי שיעסוק ביישום התכנית לאור הכרזתו של המרחב כמרחב ביוספרי.

- גבול התכנית
- שמורת טבע, אזור לשימור קרקע, מים, חי וצומח משולב, רחוקלאות
  - אזור לשימור וטיפוח
  - יער נטע אדם קיים
  - יער נטע אדם מוצע
  - יער טבעי לשימור
  - יער טבעי לטיפוח
  - יער פארק קיים
  - יער פארק מוצע
  - יער קק"ל - נטעות בגדות נחלים
  - יער - תמ"מ 2
  - שטח חקלאי - נוף כפרי פתוח
  - שטח ישוב כפרי (קיים)
  - שטחי חיפוש להרחבת ישוב
  - אזור מוסדות
  - שטח תיירות ונופש
  - 1
  - אזור סילוק פסולת (תמ"א 16)
  - נחל/תעלת מים
  - אזור מאגר מים
  - תחום אתר עתיקות
  - דרך קיימת ו/או מאושרת
  - דרך פארק מוצעת
  - דרך נוף
  - מרחב חציית כביש 6 במעבר עליל/תחתי

פיתוח מערך נופש, תיירות, טיילות וקייט המחזק את ייחודיות האזור כשטח פתוח, ממצה את הפוטנציאל התיירותי שבו ומכשיר את האזור לקליטת קהל.

טבע ונוף

דגש על שימור, שיקום וטיפוח משאבי טבע. הגדרת אגן נחל שופט ושמורת נחל דליה כשמורות טבע.

חניונים

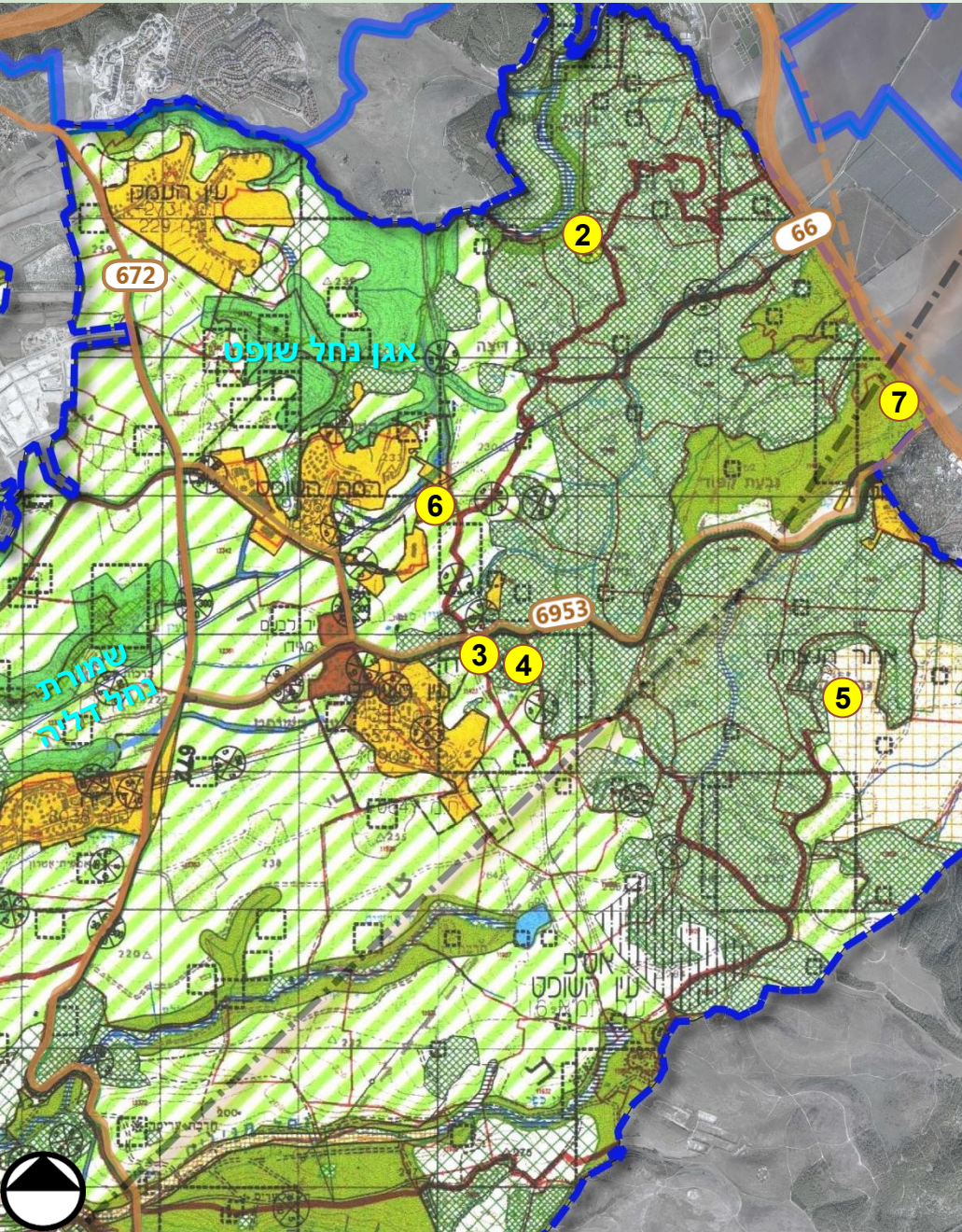
קביעת שלד של שערי כניסה, דרכי פארק וחניונים לטובת קליטת קהל.

חניוני הר גחר | חניון האלות | חניוני נחל משמר | חניון ווסטריל | חניון החרובים | חניון גבעת הרקפות - מותרת הקמת מזנון, משרד ומידע עד 150 מ"ר | חניון כניסה ליערות הזרע - מותרת הקמת ביתן מידע עד 5 מ"ר | חניון כניסה לצד דרך 672 | חניון מקורות - מותרת הקמת מתקן משחקים מיוחד המבוסס על צינורות המוביל הארצי | חניון אורן זמיר | חניון אשתר.

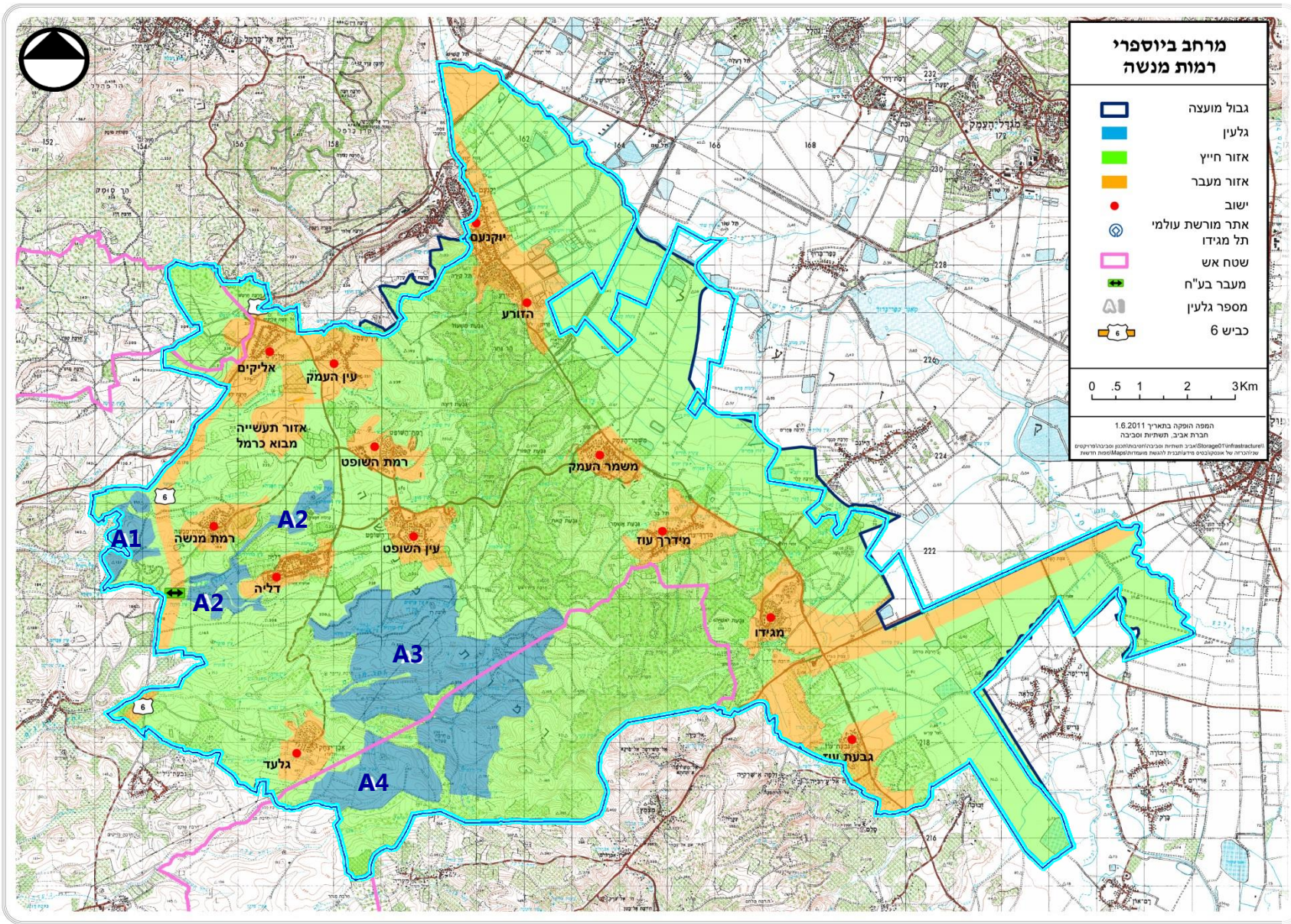
תיירות ונופש

קביעת מוקדי תיירות ונופש המרוכזים בצפון מזרח המועצה:

2. הר גחר (מותרים שימושי שירותי הסעדה ורכבל נופי)
3. שער כניסה לפארק - האתר באזור ג'וערה (מותרים שימושים של מרכז מידע, מסחר כפרי, מוקד ארגון שיווק ויציאה לטיולים באזור, הסעדה).
4. אתר לשימור ג'וערה (שימושים מותרים - מוזיאון, אכסון, הסעדה, רכיבה ומרכז מידע, 200 חדרי אירוח ושירותים נלווים).
5. יער הקיבוצים - אנדרטה, מגדל תצפית, חניון פיקניק ושירותים.
6. רמת השופט - פארק אתגרי רמת השופט (במיקום של אתר טיפון)
7. תל שוש - שימושים מותרים - מרכז מידע, שירותי הסעדה על בסיס מוקד יערני, שיקום בוסתנים וחניון.

מוא"ז מגידו | המרחב הביוספרי | תכניות מנחות

- תהליך הכנת התכנית החל ב-2006.
- המרחב הביוספרי רמת מנשה" הוכר ע"י אונסק"ו ביוני 2011 כחלק מרשת עולמית של כ-530 מרחבים ביוספרים.
- למרחב תפקיד ומשמעות ברמה המקומית, הלאומית והגלובאלית.
- התהליך נערך תוך על שיתוף פעולה מלא וייחודי בין מאות משתתפים (תושבים, אנשי תכנון ועוד).
- התכנית עסקה במדיניות לפיתוח דמוגרפיה ואופן גדילת הישובים למגורים, צרכי ציבור, כלכלה ותעסוקה, תירות, חקלאות ותשתיות.

סוגיות ברמה הלאומית

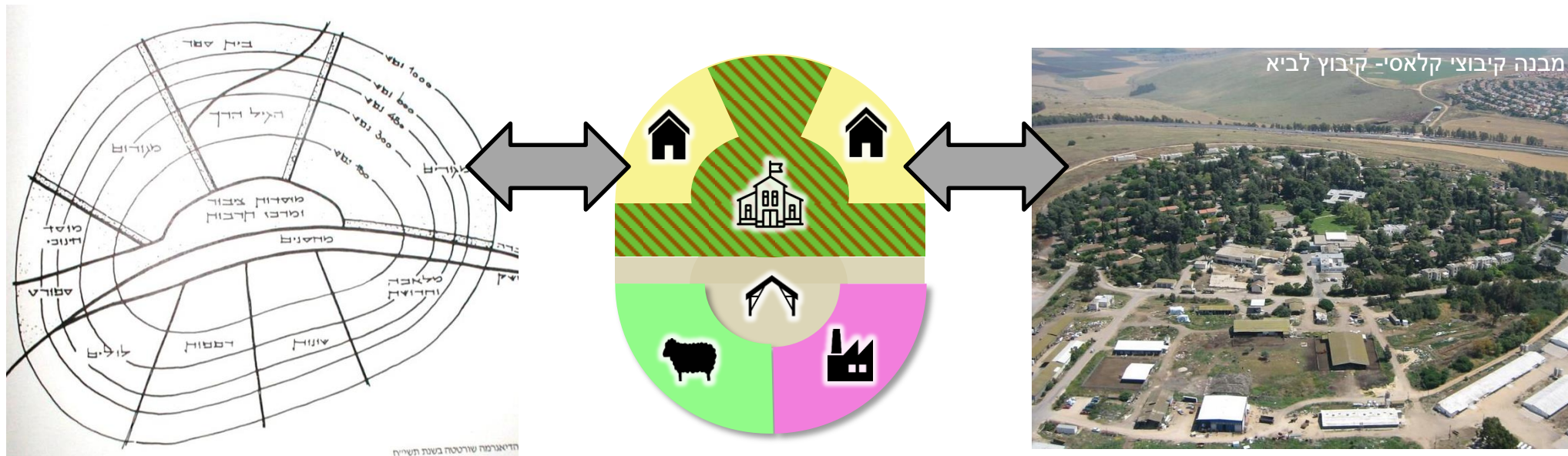
...אז

- הקיבוץ התפתח באופן מתוכנן. במהלך השנים התפתח מודל תכנוני אופייני, המייחד את המבנה הפיזי של הקיבוצים מיישובים אחרים
- עקרונות התכנון של הקיבוצים גובשו כמענה לרעיונות החברתיים והאידיאולוגיים שנדונו ונוסחו בתנועות הקיבוציות.

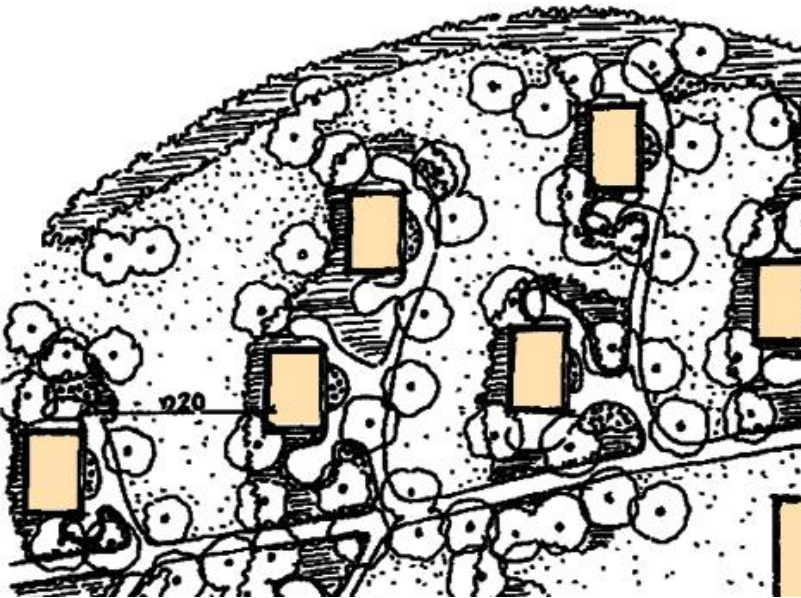
- רעיון הקיבוץ הגדול, 'הכפר – עיר' (נוסח לראשונה ע"י חברי עין חרוד בשנת 1923) - פתיחות לקליטת אנשים מבחוץ, ושילב במשקים מלאכה ותעשייה בנוסף לחקלאות, וגם עבודת חברים כשכירים מחוץ לקיבוץ-זה מה שאפיין את הקיבוצים המועצה האזורית.

- בקיבוץ, תורגם החזון החברתי הקיבוצי לשפה אדריכלית חיה ונושמת. רעיון השיתופיות והשוויוניות בא לידי ביטוי בעיקרון התכנוני של **מרחב משותף לכל תפקודי החיים** (בריאות, חינוך, תרבות)
- **יחודו של המרחב הקיבוצי – במתאר הפיזי שלו** : מרחבים, גנים, שדרות, שימושי קרקע ומבנים ציבוריים.
- הייחודיות של המרחב משקפת שילוב של **מרכיבים פיזיים מרחבים ומרכיבים חברתיים ערכיים**.

מבנה הקיבוץ סכמת בסיס לחלוקת האזורים

הזורע- תכנון נוי- 1959

פרדי כהנא | לא עיר לא כפר | יד טבנקין | 2011

אלמנטים תכנוניים במרקם הקיבוצי:

- מגרש גדול ללא חלוקה פנימית. שטחים פתוחים רציפים, ללא כבישים, הנוי מגיע עד פתח הבית
- אין גבול והבחנה בין המרחב הציבורי למרחב הפרטי
- הקיבוץ הוא הבית – הדירה היא החדר

בעשורים האחרונים חלו שינויים במרחב הקיבוצי כביטוי לשינוי באורחות החיים בקיבוץ (הפרטה)

בינוי אחיד ומרחב רציף

משמר העמק שנות ה-30

משמר העמק

מבנה קיבוצי אז..

משמר העמק

■ התבנית הייחודית נעלמה לעיתים, השינוי הפיזי משקף את השינוי החברתי.

■ גדרות החלו לצוץ בין בתי המגורים, מבני המגורים הצנועים הורחבו ע"י חברים שמצבם הכלכלי אפשר זאת

■ בתים מהודרים כחידות ארכיטקטוניות מתבלטות ולא יחידות מדולריות וצנועות שמאפשרות הרחבה

■ התבלטות אל מול שווינויות בעבר – בתים שונים לעומת אחידות בניה

■ עליה בחשיבות הפרט והמרחב הפרטי=> מבני ציבור במצב ירוד אל מול בתי מגורים מהודרים

פירוק המרחב הציבורי

הפרדה חדה בין פרטי לציבורי : גדרות, צמחיה, וכד'

שינוי בחזית הבית, רמת יוחנן **

מבני ציבור במצב ירוד אל מול בתי מגורים מהודרים

התוצאה המרחבית

בקיבוצים שבהם יושמו תהליכי ההרחבה והשיוך הביא הדבר לפגיעה במרקם הייחודי של המרחב הקיבוצי .
הליך השיוך מחייב חלוקת אזורי מגורים למגרשים והקצאת שטחים לדרכים וחניה על חשבון השטחים הפתוחים, וזאת עפ"י הפרמטרים שנקבעו ע"י מוסדות התכנון.

התוצאה:

- כבישים ורחובות -תנועת רכב חודרת למתחמי המגורים . התוצאה : מרחב סמי עירוני עם רצועות משותפות לכלי רכב והולכי רגל, אזורי מגורים- שכונות מגורים בורגניות פרבריות.

" כשעלתה רמת החיים
הכללית נגרפנו לתוך
המערבולת המסוכנת. סגנון
החיים מתחיל לקבל צורה
עירונית, זעירה, בורגנית

חיה ישראלי מקבוצת כנרת - 1962

הרחבה | רמת השופט

הרחבה | רמת השופט

איך בונים תחושה של שיתופיות ושוויון בקיבוץ מופרט, כך שאכן יישמר המרקם הקיבוצי גם בהיבט הפיזי שלו?

בפני הקיבוץ שני כיווני פיתוח אפשריים:

פיתוח קהילתי

תכנון שמטרתו שמירה על המאפיינים הקהילתיים הייחודיים של הקיבוץ. יצירת רציפות מרחבית של שטחים פתוחים משותפים.

פיתוח אישי

תכנון שמטרתו העלאת רמת החיים האישית: יצירת סביבת מגורים של בתים פרטיים שמוקפים בשטחים פרטיים

יש לרכז מאמץ בשמירה על מאפיינים המרחביים הייחודיים.

מקור: "מאדריכלות שיתופית לתכנון מתחדש", צאלה קרניאל

חקלאות בעמק

חקלאות בהר

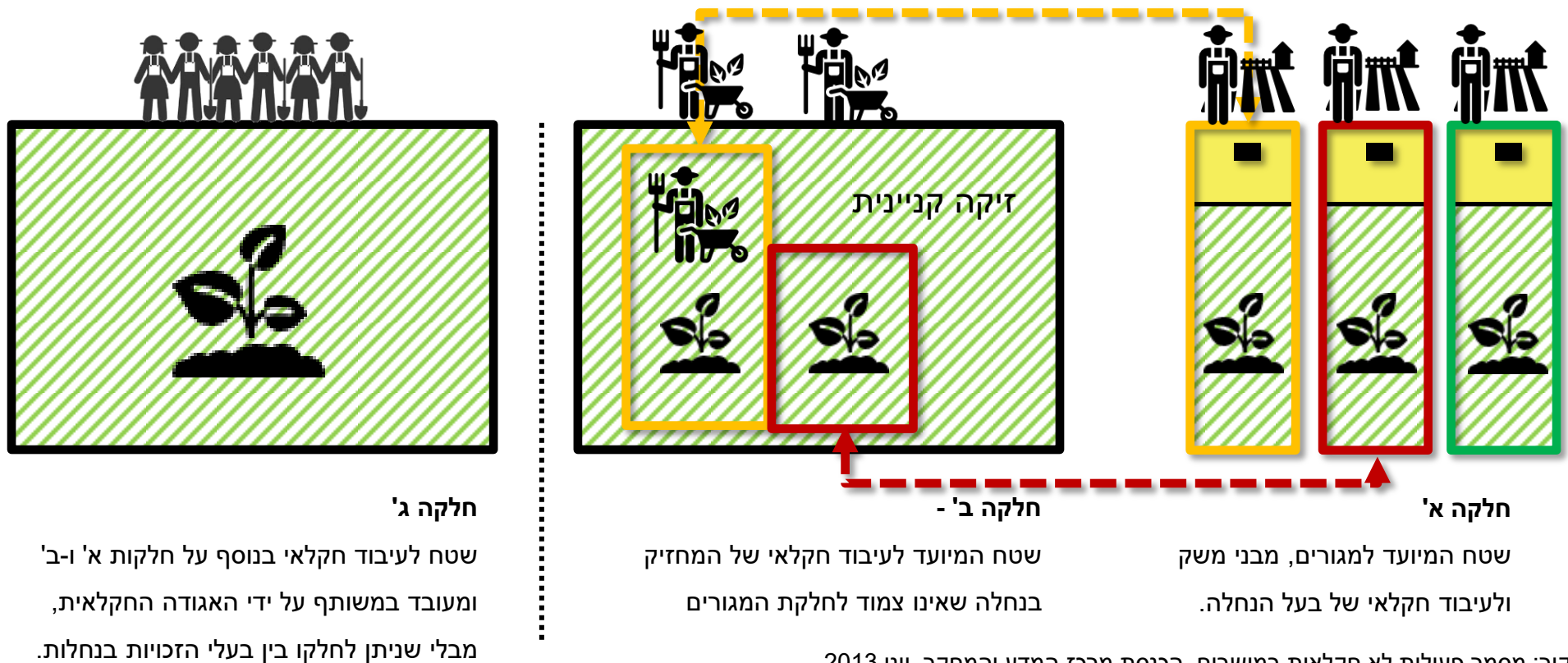

פל"ח

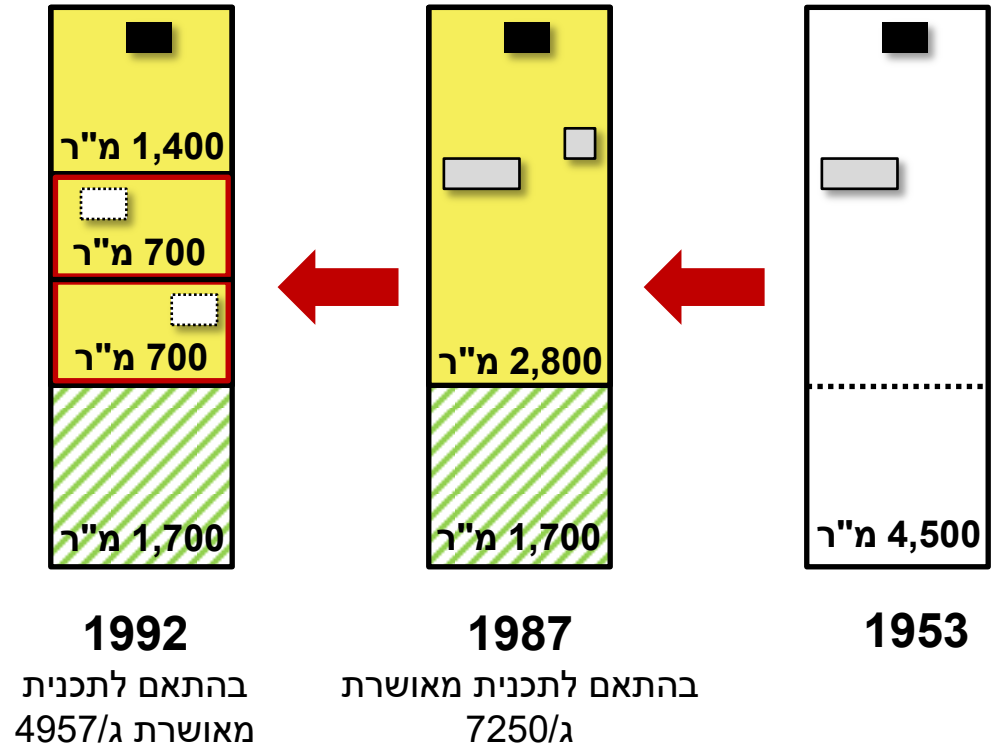
נדל"ן

- חקלאות, עפ"י חוק ההתיישבות החקלאית, התשכ"ז 1967 "קרקע שנועדה לשמש לייצור תוצרת חקלאית, לגידול פרחים, למשתלה, לגידול בעלי חיים או להחזקתם או למרעה להם, או להחזקת ציוד חקלאי או מלאי חקלאי."
- בשני העשורים האחרונים, כתוצאה ממצבור סיבות כלל ארציות, חלה מגמת ירידה בעיסוק בחקלאות: ירידה בכלכליות, התפתחויות טכנולוגיות שהביאו לעיבוד בשטחים גדולים, הקטנת מכסות מים, פערי תיווך גדולים ועוד.
- בהתאם לכך, גם ביישובים הכפריים חל צמצום ניכר בעיסוק בחקלאות החל משנות ה-70.
- בשנים 1998-2001 גדל מספר המשקים המשפחתיים שעוסקים בפל"ח במושבים בכ-60% במטרה להתגבר על קשיים כלכליים.
- **נחלה** - 'חלקת אדמה חקלאית... הנמצאת בבעלות המדינה, קרן קיימת לישראל או רשות הפיתוח, והוחכרה - לתקופה ארוכה - למתיישב (בעל הזכויות בנחלה) לצורך פרנסתו מהמשק החקלאי שפותח או שיפותח בחלקה זו'.*

* מקור: מסמך פעילות לא חקלאית במושבים, הכנסת מרכז המדע והמחקר, יוני 2013

מושב אליקים הוקם כמושב ואיבד את הגדרתו לכ-40 שנה. לאחרונה הוחזר להגדרת מושב. כיום קיימים בישוב כ-5 משקים פעילים.

1992
בהתאם לתכנית מאושרת ג/4957

1987
בהתאם לתכנית מאושרת ג/7250

1953

- מגורים ב'**: גודל מינימלי של מגרש – 800 מ"ר | 2 יח"ד | מחסן + חנייה + בנייני משק לאחסנת כלים לחקלאות וגידול בע"ח.
- מגורים ב'-א'**: מבנה מגורים כבאזור מגורים א' | 3 יח"ד במגרש המשפחתי המקורי באזור המגורים ב' ו-ב'-א'.
- מבני משק**
- מגורים אופציונליים**

- מגמה של ציפוף מגורים בחלקת המגורים על חשבון מבני משק
- נותר הקושי בקיומה של חקלאות בחלקות א' בשל גודלן.

- מושב מדרך עוז בעל קהילה ותיקה ומלוכדת.
- במושב הרחבה קהילתית "כיישוב מנותק" בצמידות למושב הוותיק.

שימושים מותרים בהנחיות מיוחדות:

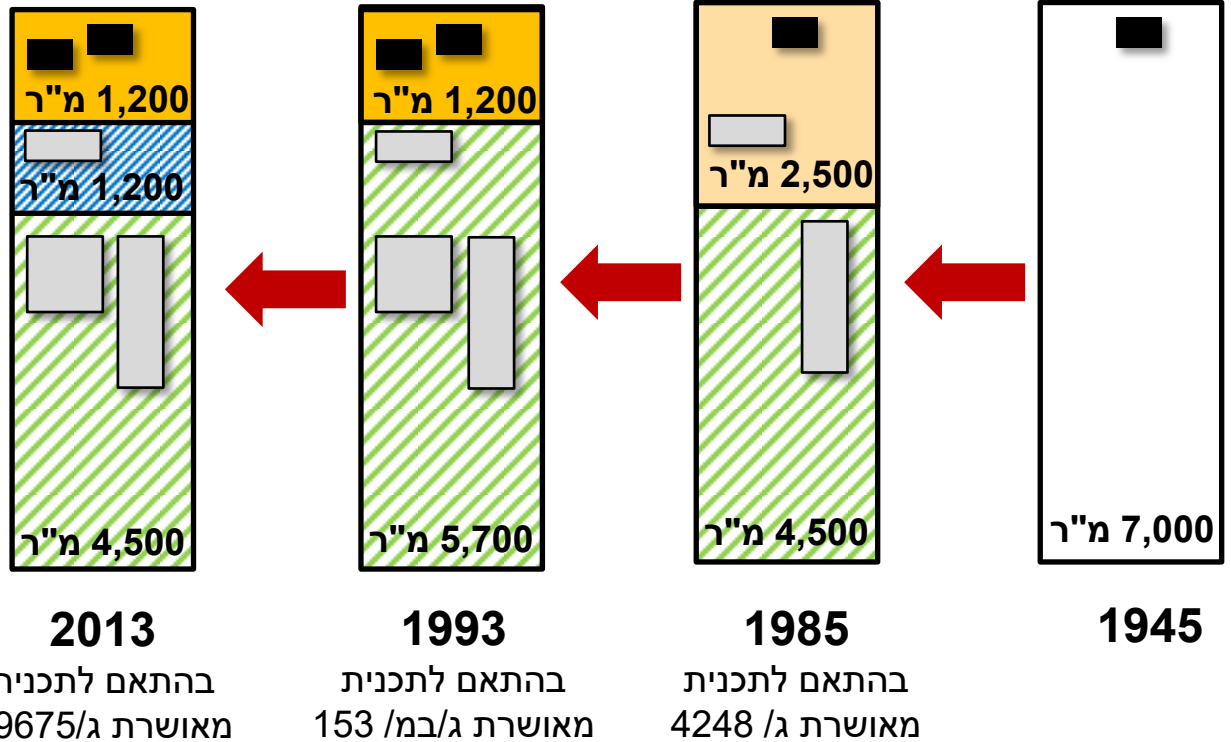
1. שימושים המבוססים על הפעילות החקלאית –

| עיבוד תוצרת חקלאית (יקב, מחלבה...)
 | חקלאות תיירותית (מכורת, רפת...)
 | גידול בעלי חיים מיוחדים כמוקד למשיכת מבקרים
 | טיפול בכלים חקלאיים
 | שיווק מרוכז של תוצרת חקלאית מקומית.

2. שימושים תומכים לפעילות החקלאית –

| תיירות כפרית (אכסון תיירים, הסעדה, ספא...)
 | משרדים למקצועות החופשיים, שירותי חינוך ורווחה של המתדיישים
 | עסקים קטנים ויזמות המנוהלים ע"י המתיישב (גלריות, טיפול, מרכז למידה, קייטרינג...)

שימושים 1 ו-2 ימוקמו באזור המגורים בנחלה, במידה ואין אפשרות לכך, ניתן להתיר את השימושים בשטח ההנחיות המיוחדות.

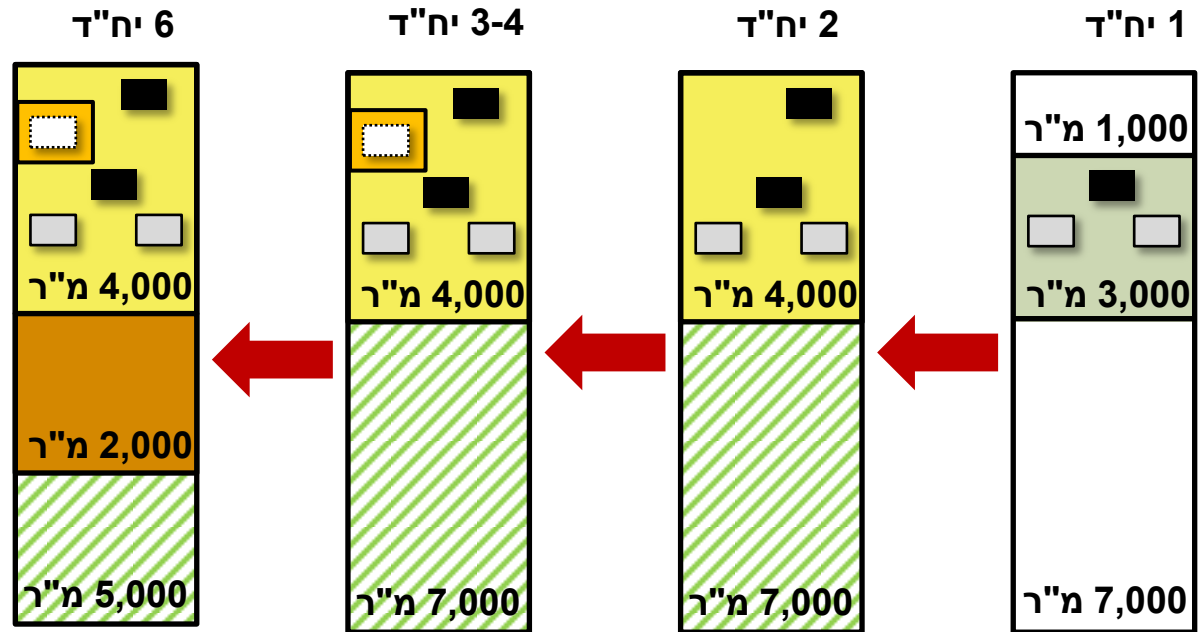
- שימושי פל"ח היוו ניסיון לפתרון לקושי להתפרנס מחקלאות
- הם מותרים בחלקת המגורים בלבד (כשירות לבעלי מקצוע חופשיים).
- שימושים תומכי חקלאות בצמוד לחלקת המגורים ולא על כל השטח החקלאי בחלקה א'.
- נותר הקושי בקיומה של חקלאות בחלקות א' בשל גודלן.

- חלקה א' [Orange box]
- מגורים א': גודל מינימלי של מגרש – 1,200 מ"ר | 2 יח"ד | מחסן וחנייה. [Yellow box]
- הנחיות מיוחדות [Blue hatched box]
- מבני משק [Grey box]

ישוב בעל קהילה חזקה ומגובשת, ישוב ללא הגדרה (הוקם כמושב ואיבד את הגדרתו זו בגלל מיעוט החקלאים פעילים בו).

החל משנות ה-2000 אושרו מספר תכניות אשר מאפשרות פיצול נחלה – אישור מגרש בתוך הנחלה אשר עובר שינוי בייעוד הקרקע ממגורים ב' למגורים א' מה שמאפשר סה"כ 3 יח"ד מגורים בנחלה.

- נותרו רק 30 נחלות
- מגמה של ציפוף חלקת המגורים מ-1 יח"ד ל-3 יח"ד
- ביטול חלקה א' כחלקה חקלאית משמעותה – ישוב קהילתי עם הכפלת קיבולת האוכלוסייה.

תכנית האב

+2000

1989

1945

- **מגורים ב':** גודל מינימלי של מגרש – 800 מ"ר | 2 יח"ד | מחסן + חנייה + בנייני משק לאחסנת כלים לחקלאות וגידול בע"ח.
- **מגורים א':** גודל מגרש 500 מ"ר | 1 יח"ד | מחסן וחנייה.
- שטח מוצע למגורים בתכנית האב לישוב
- יחידת משק
- מבני משק
- מחסן
- מגורים אופציונליים

- במושבים במועצה אזורית מגידו ניכר קושי לקיים חקלאות בחלקה א'.
- האיום – שינוי יעוד שטחים חקלאיים למגורים יביא לאיבוד הזהות והנוף הכפרי של הישובים ואיבוד הזיקה בין התושב לקרקע ולמשק המשפחתי.
- איבוד הזהות הכפרית יביא לחוסר הצדקה לקיומם כישובים חקלאיים.
- הסוגיה – מה הם הכלים לעידוד המשק החקלאי המשפחתי בחלקה א', כדי לשמר את הזהות הפיזית וערכית של המושב כישוב כפרי חקלאי, תוך מתן אפשרות להתבססותו והתפתחותו?

מוא"ז מגידו | ניתוח מוקדים ברמת המועצה

ראה הרחבה בנושא מערכת מוקדים כחלק ממערך השטחים הפתוחים בפרק סוגיות ברמה מועצתית | נוף ותיירות

גבעת הרקפות

עומס מבקרים ללא פתרונות חנייה והכוונה

מאגר גלעד

באדיבות ליגים

נחל השופט

השתוללות טרקטורונים באזור הנחל

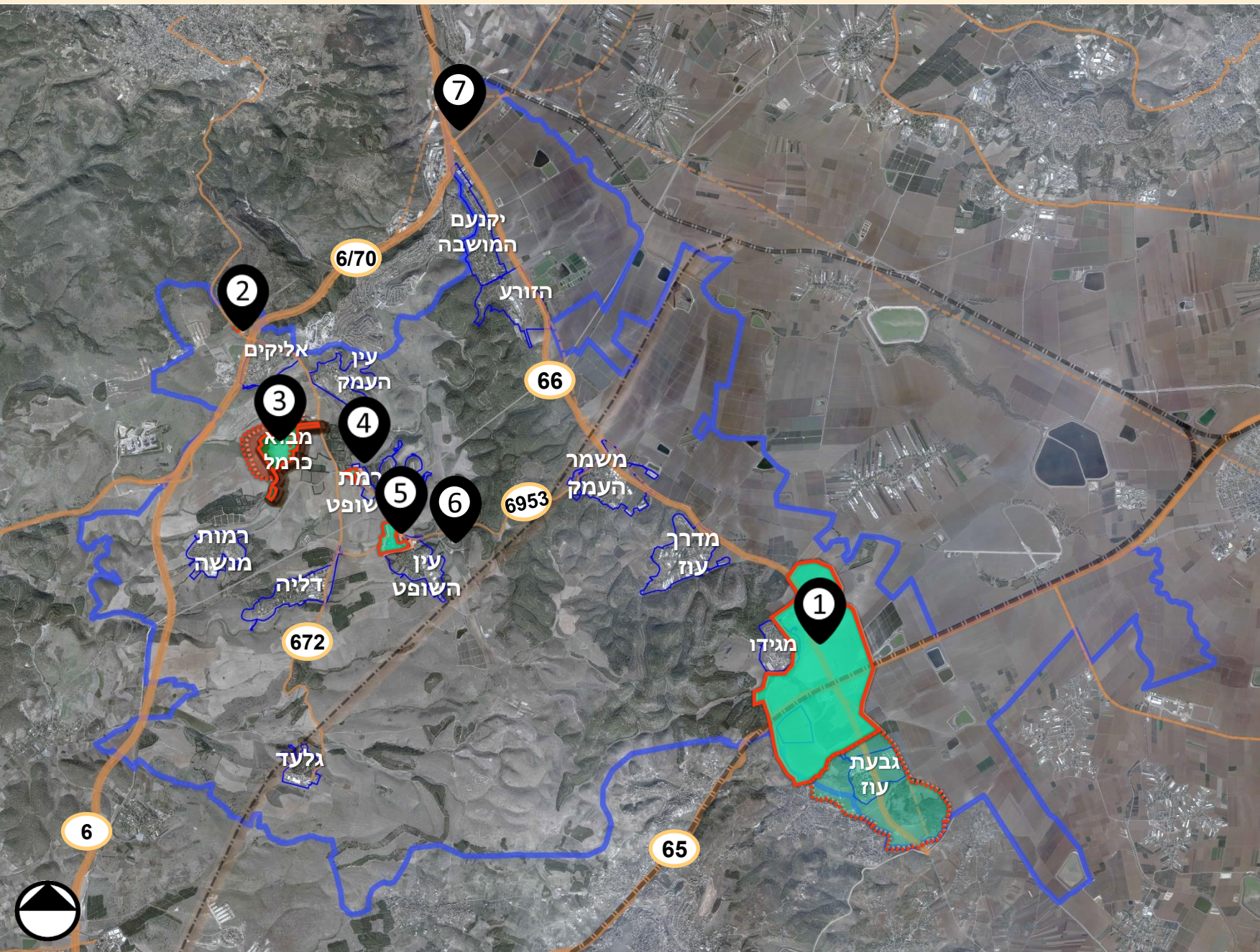
נדרשת ראייה תכנונית כוללת למערך התיירותי במועצה אזורית מגידו

גבעת הרקפות, אתר טולי

http://www.lotem.net/?page_id=66

- .1 צומת מגידו
- .2 צומת אליקים
- .3 מבוא כרמל
- .4 מתחם המועצה
- .5 מתחם רעות
- .6 ג'וערה
- .7 תל קשיש

- 1. צומת מגידו
- 2. צומת אליקים
- 3. מבוא כרמל
- 4. מתחם המועצה
- 5. תיכון מגידו ומתחם רעות
- 6. ג'וערה
- 7. תל קשיש

מרחב צומת מגידו
מתוך תכנית האב

מתחם רעות
Google earth

מתחם המועצה
Google earth

מבוא כרמל
סטודיו מעיין

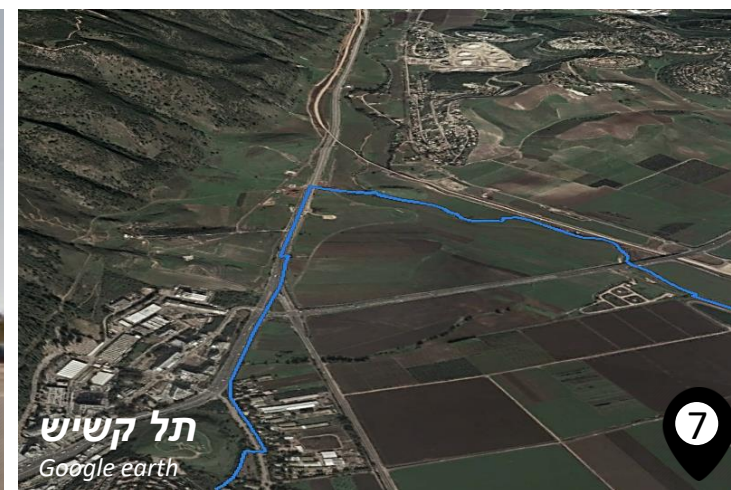

ג'וערה

<http://www.megido.org.il>

צומת אליקים
Google maps

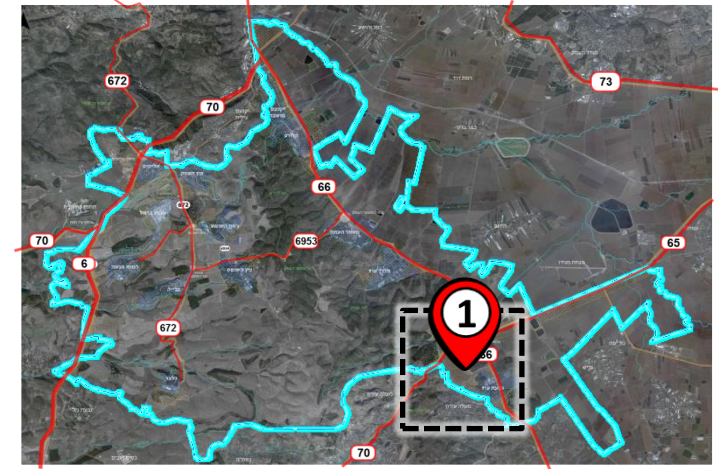
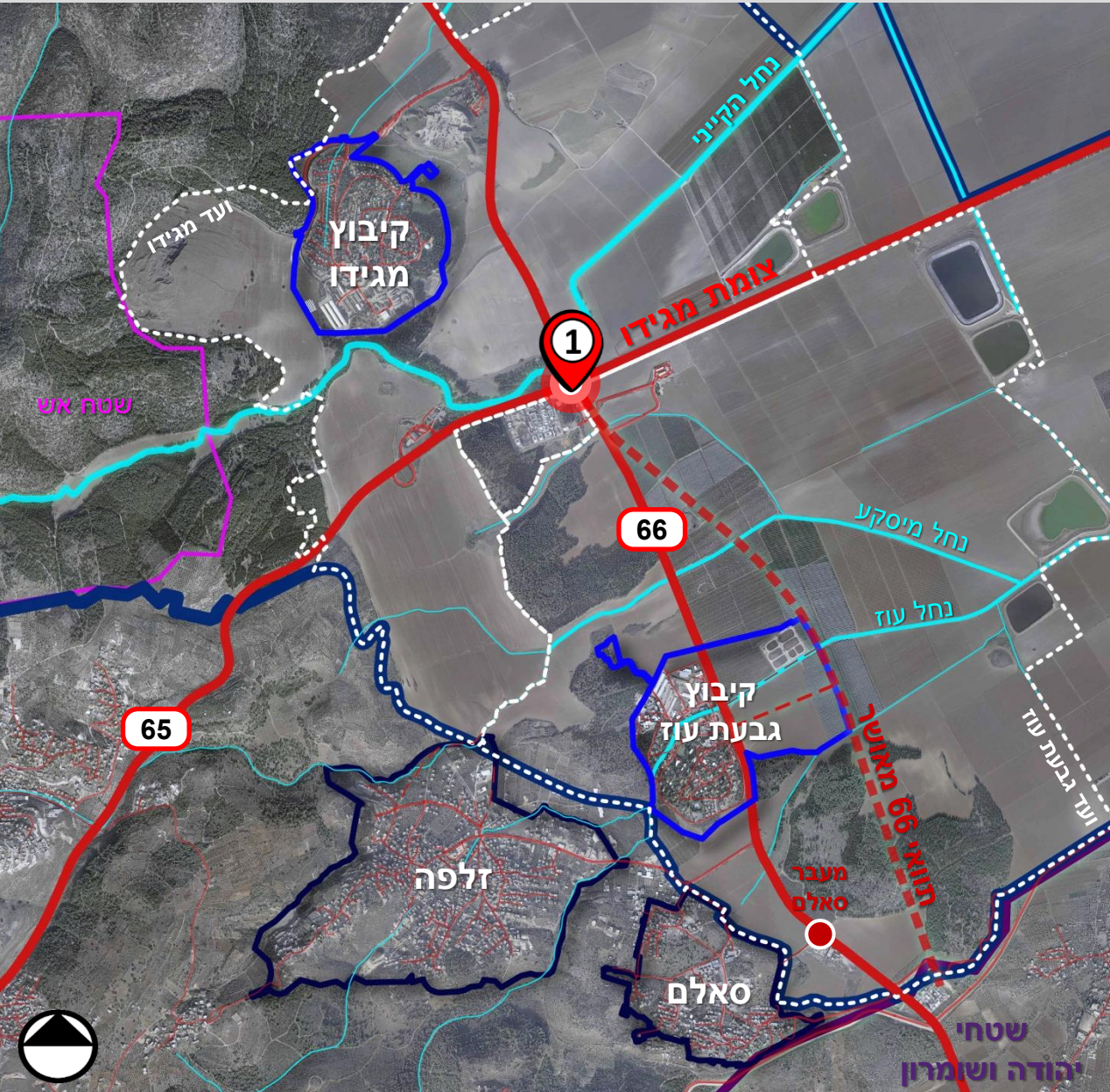

תל קשיש
Google earth

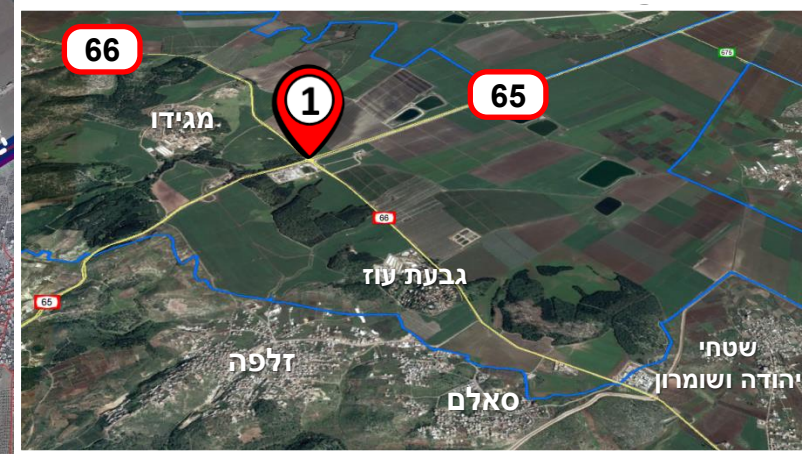
מוא"ז מגידו | מוקדים ברמת המועצה | צומת מגידו

מרחב צומת מגידו | מצב קיים

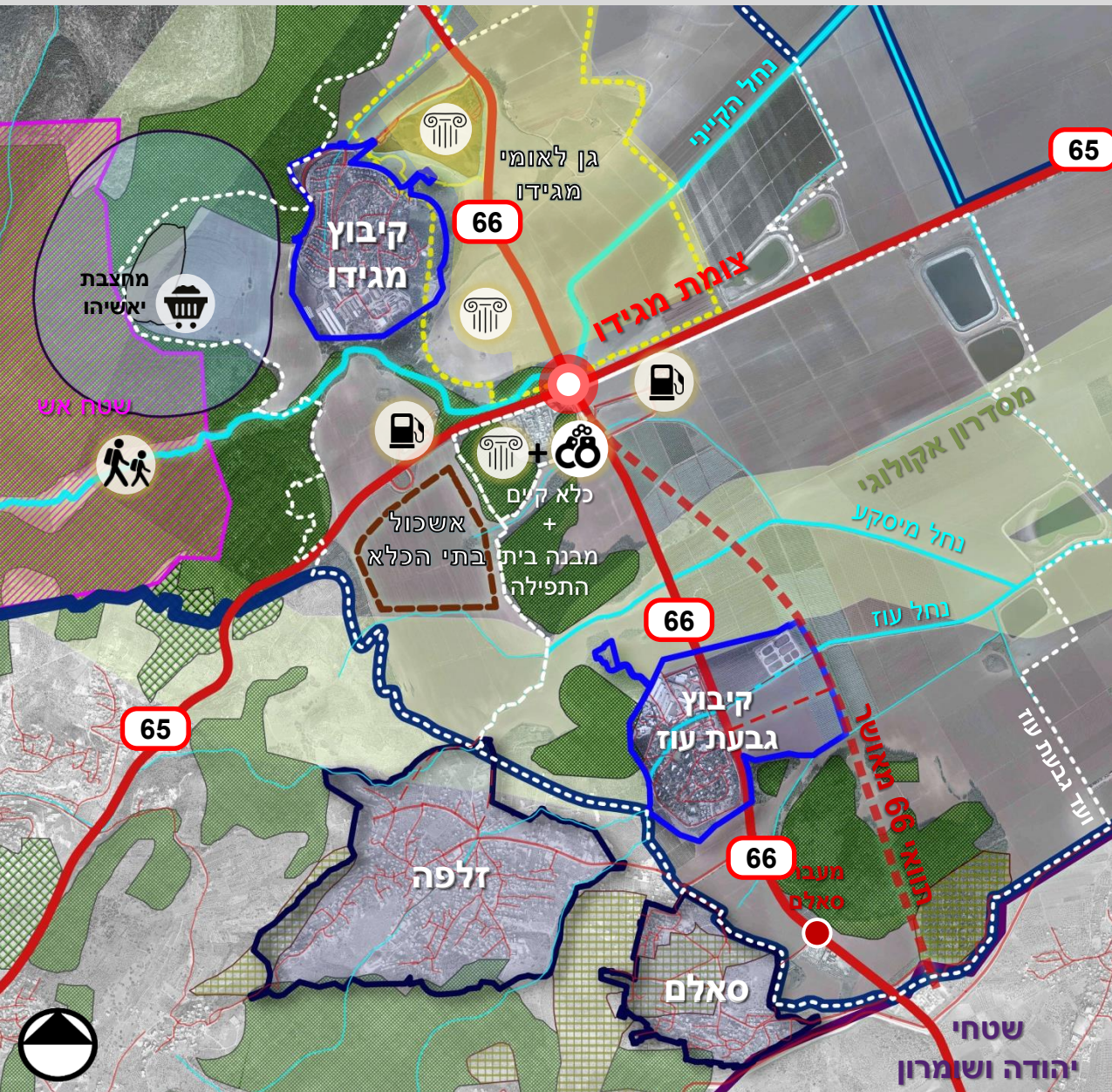
↗ תחום מוא"ז מגידו   — גבול וועד הישוב   ↘ דרך קיימת
↗ תחום פיתוח ישוב   - - - תחום פיתוח במעלה עירון   — דרך מאושרת
— שטח אש   — נחל

- צומת תחבורה מרכזי בדרום המועצה.
- שני ישובים סמוכים : מגידו וגבעת עוז. בשטח המשבצת של כל אחד מהם קיים אורחן, הכולל תחנת דלק.
- למרחב ממשק עם שטחי הרשות הפלסטינית.
- למרחב ממשק עם ישובי מועצה מקומית מעלה

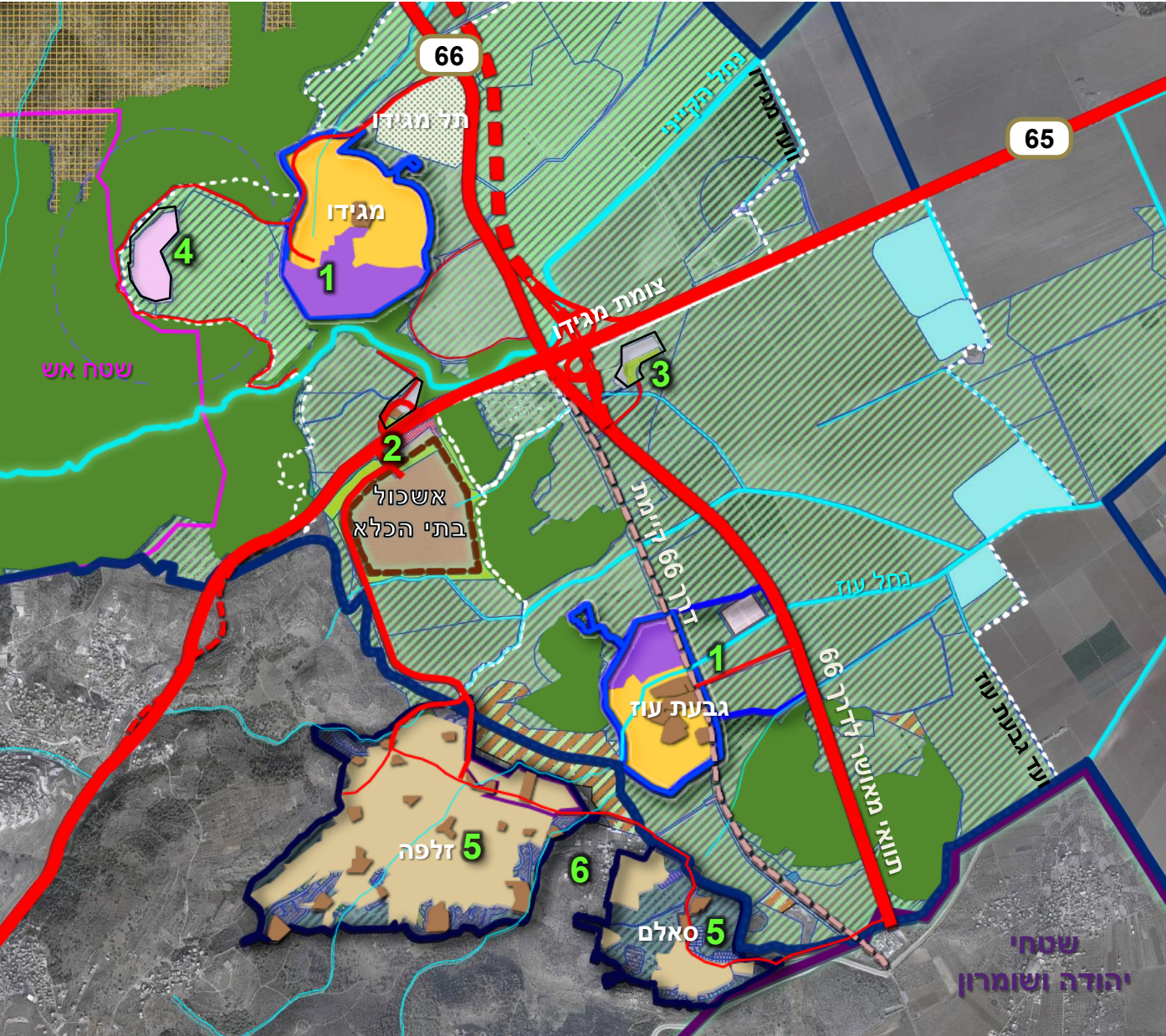
מרחב צומת מגידו | מצב קיים – מבט כללי

- במרחב בית כלא קיים, בו אותרו ממצאים ארכיאולוגיים חשובים. מיועד להתפנות בעתיד לאשכול בתי כלא המתוכנן מערבית למיקום הנוכחי-סמוך לצומת אורחן מגידו ואשר ייתן מענה לפינוי שישה בתי כלא מיושנים הפועלים באזור.
- מגבלות מתשתיות ארציות קיימות (מחצבה, כלא מגידו קיים ומאושר).
- שילוב בין ערכי טבע, תירות וארכיאולוגיה: נחל הקיני (קיימת חשיבות לשמירת הציר כמסדרון אקולוגי), יערות, תל מגידו (אתר מורשת עולמי), אתר הלגיון הרומי, פסיפס בית התפילה ועוד. המרחב אינו חלק מפארק רמת מנשה. התיירים מגיעים ליום אחד ועוזבים.

תחום מוא"ז מגידו		דרך קיימת	
תחום פיתוח ישוב		דרך מאושרת	
שטח אש נחל		שטח אש נחל	
תחום פיתוח ישובי מועצה מקומית מעלה עירון		תחום פיתוח ישוב	
אורחן עם תחנת דלק		תחום עם תחנת דלק	
יער נטע אדם קיים		יער נטע אדם קיים	
תחום פיתוח אשכול בתי הכלא		תחום פיתוח אשכול בתי הכלא	
תחום השפעה מחצבת יאשיהו		תחום השפעה מחצבת יאשיהו	
אתר חציבה וכרייה		אתר חציבה וכרייה	
בית כלא		בית כלא	
אזור טיולים		אזור טיולים	

מרחב צומת מגידו | תכניות מאושרות

- קומפילציית תכניות מאושרות:
  - קיבוץ גבעת עוז וקיבוץ מגידו (1)
  - אשכול בתי הכלא ואורחן מי מגידו (2)
  - אורחן גבעת עוז (3)
  - מחצבת יאשיהו (4)
- המועצה גובלת בתחומי הפיתוח של הכפרים זלפה וסאלם (5).
- בין המועצה לכפרים שטחים שאינם מוסדרים והם ללא ייעוד (6).
- בשטחים אלה ניכרת בנייה לא מוסדרת, בחלקה בתחום רוב השטח הסבב הינו שטח בייעוד חקלאי או שטח יער.

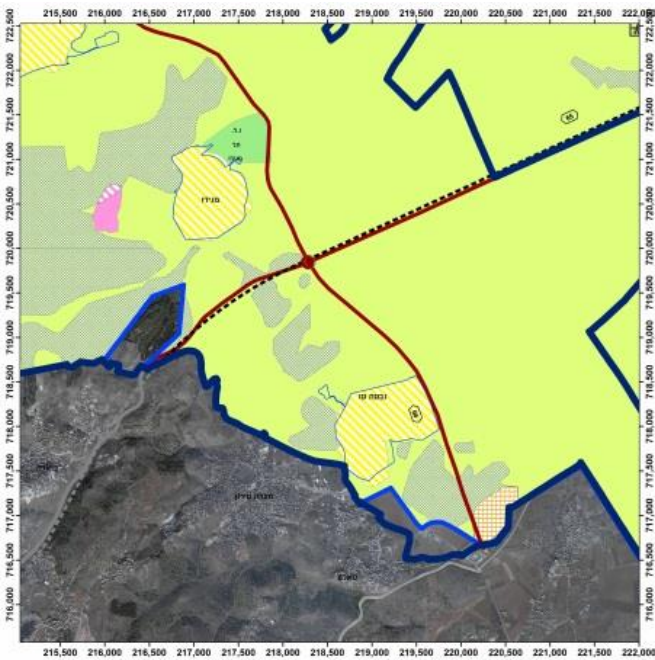
תחום שיפוט מוא"ז מגידו	מגורים - ישובי המועצה	
תחום פיתוח ישוב	מגורים - ישובים מחוץ למועצה	
תחום פיתוח ישוב	תעסוקה בתחום הישוב (משק, תעשייה, תעסוקה, תירות)	
תחום פיתוח ישוב	שב"צ	
תחום פיתוח ישוב	אתר חציבה וכרייה	
תחום פיתוח ישוב	אתר חציבה וכרייה	
תחום פיתוח ישוב	יער	
תחום פיתוח ישוב	יער טבעי לשימור	
תחום פיתוח ישוב	תחום פיתוח ישוב	
תחום פיתוח ישוב	תחום פיתוח ישוב	
תחום פיתוח ישוב	תחום פיתוח ישוב	
תחום פיתוח ישוב	תחום פיתוח ישוב	
תחום פיתוח ישוב	תחום פיתוח ישוב	
תחום פיתוח ישוב	תחום פיתוח ישוב	
תחום פיתוח ישוב	תחום פיתוח ישוב	
תחום פיתוח ישוב	תחום פיתוח ישוב	

- המועצה מעוניינת בפיתוח מרחב הצומת כשער למועצה ולמרחב הביוספרי בו יפותחו:
- מתחם תיירות למכלול האטרקציות
  - שטחי מסחר, לינה והסעדה
  - אזור תעסוקה
  - שיקום נחל הקייני
  - אשכול בתי כלא

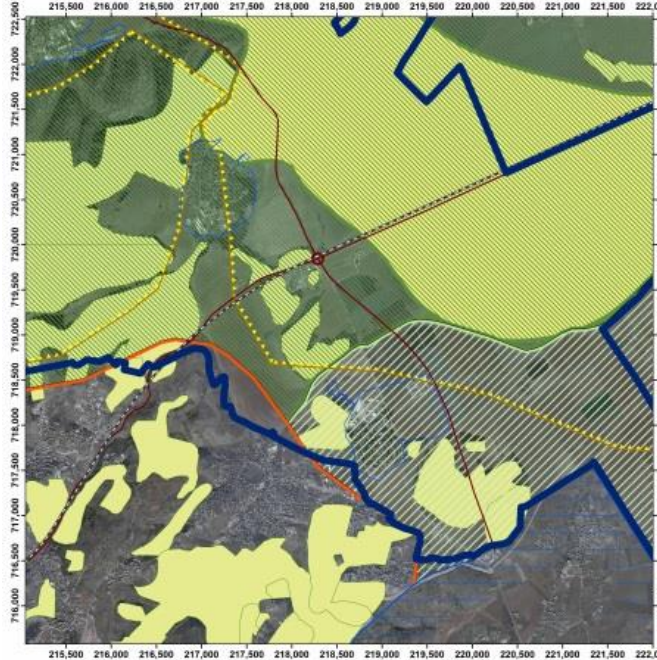

צומת מגידו | תכניות מתאר ארציות ומחוזיות

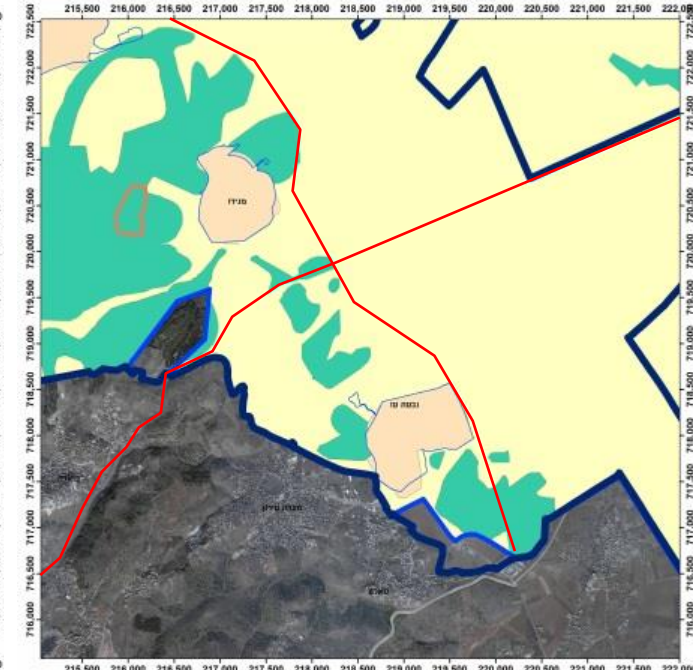
תמ"מ 9 / 2
יעודי קרקע

יער נטע אדם מוצע		שדה תעופה דרגה 4	
יער טבעי לטיפול		מחלף	
ישוב כפרי/קהילתי		מסילת ברזל	
חקלאי / נוף כפרי פתוח		מסילת ברזל - מחוץ לתכנית	
כרייה וחציבה		דרך ראשית	
		דרך ראשית - מחוץ לתכנית	
		כרייה וחציבה החופף שטחי תמא 8 או תמא 22	
		גן לאומי	
יער נטע אדם קיים			
יער נטע אדם מוצע			
יער טבעי לטיפול			

תמ"מ א 1 / 35
מרקמים

מרקם עירוני		מסילות ברזל	
מרקם כפרי		מחלפים	
מרקם שמור משולב		דרך ראשית	
מכלולי נוף		גבול ישראל	
שמורות וגנים		מרקם עירוני	
יער ויעור		מרקם כפרי	
מעטפת המכלול		מרקם שמור משולב	

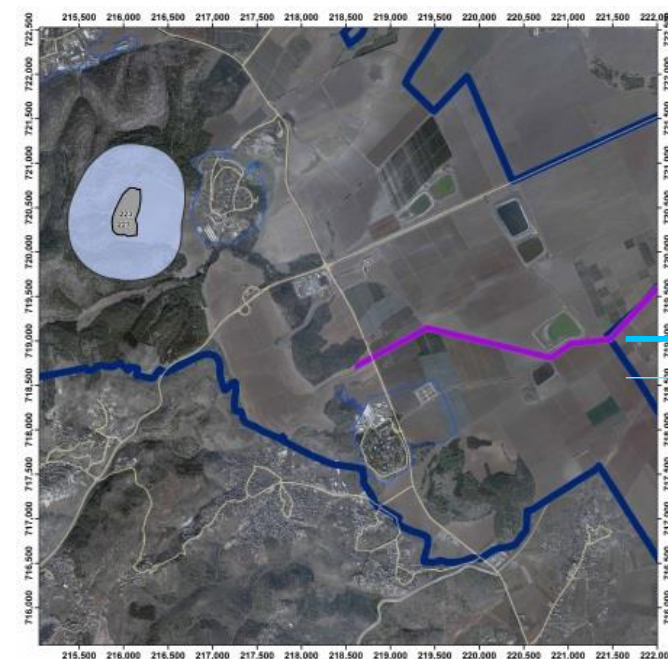
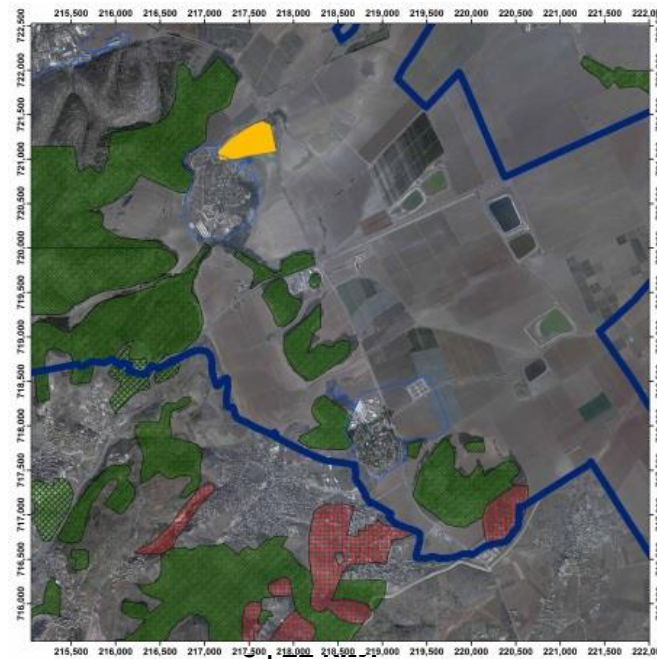
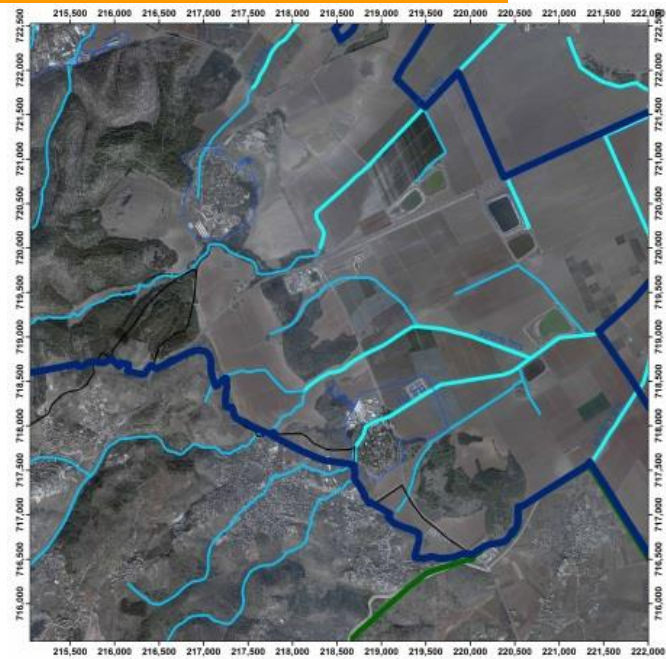
שטח חשוף למטרדים		תמ"מ 9 / 2
שטח מוגן מפיתוח		הנחיות סביבתיות
שטח לפיתוח שימוש קרקע מוגדר		
שטח ללא הגבלות סביבתיות		

תמ"מ א 1 / 35 | המרחב גובל במרקם עירוני מדרום מערב ובמכלול נופי עמק יזרעאל בצפון מזרח. במרחב שטחי יער ויעור, שמורות וגנים ומעטפת המכלול. הנופי

תמ"מ 9 / 2 | במרחב ריבוי שטחים מוגנים מפיתוח. שטח חשוף למטרדים ממערב המוגדר כאתר כרייה וחציבה. תל מגידו מוגדר כגן לאומי.

צומת מגידו | תכניות מתאר ארציות ומחוזיות

ראה הרחבה בנושא המחצבה וקו מתח עליון – 400 ק"ו בפרק סוגיות ברמה מועצתית | סביבה

עורק ניקוז משני תמ"א 34 3ב

עורק ניקוז במחוז צפון

יער נטע אדם קיים תמ"א 22 |

יער נטע אדם מוצע תמ"א 8

יער טבעי לטיפוח

גן לאומי מוכרז

אתר כרייה וחציבה תמ"א 14

תחום מגבלות תמ"א 6/10/ג

קו מתח עליון 400 ק"ו בהפקדה

תמ"א 34 3ב | נחל קייני, נחל עוז ונחל מיסקא – עורקי ניקוז משניים.

תמ"א 22 | תמ"א 8 | שטחי יער חוצים את המרחב מצפון לדרום. תל מגידו – גן לאומי מוכרז.

תמ"א 42 | בהכנה | צומת מגידו כמחלף לפיתוח. דרך 66 – דרך ראשית רבת קיבולת. דרך 65 – מצפון ועד לצומת מגידו דרך ראשית, מצומת מגידו דרומה המקטע הקיים מוגדר לגריעה ומאושר בתוואי חדש (התוואי מאושר בתכניות מפורטות).

תמ"א 6/10/ג | מופקדת | תוואי קו מתח עליון 400 ק"ו מופקד ממזרח עד לדרך 66. הבחנות חלופות לתוואי זה.

תמ"א 14ב | אתר כרייה וחציבה מצפון מערב לצומת. תחום השפעה – כ-500 מ'.

אפיון השטח

גן לאומי תל מגידו והאתרים הארכיאולוגיים/היסטוריים שסביבו מהווים את הלב הפועם של ההתרחשות במרחב זה.

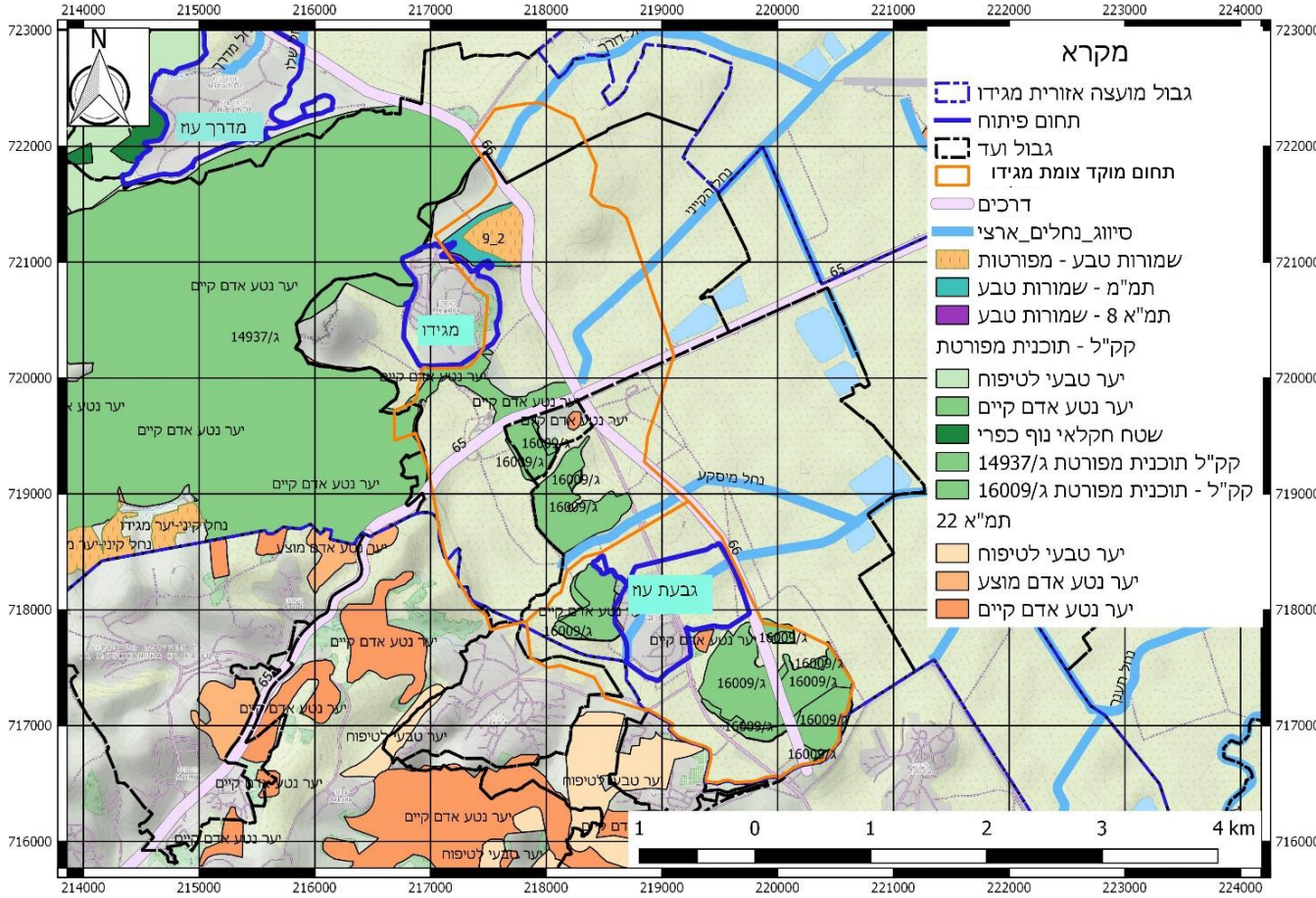
תל מגידו

תל מגידו הוא גן לאומי מוכרז מאז שנת 1966. הגן הלאומי משתרע על שטח של 190 דונם והוא מקיף את התל (שטחו כ-60 דונם). משנת 1903 היו בתל עונות חפירה רבות, והשרידים הרבים והחשובים שנמצאו בו הציבו אותו במרכזו של חקר תקופת המקרא במחקר המדעי המודרני. בשנת 2005 הכריז אונסק"ו על תל מגידו אתר מורשת עולמית (אתר רט"ג).

אתרים פיתוח נוספים:

- נחל הקיני – בתחום המועצה רווי באתרים היסטוריים לאורכו.
- מתחם כלא מגידו – במקום בית תפילה ופסיפס. עתיד להתפנות למיקומו החדש, מערבית למיקומו הנוכחי ולהיפתח כאתר ביקור.
- אתר הלגיון הרומי

יערות - בתחום המרחב בולטת תוכניות מפורטת של קק"ל המגדירה פוליגונים של יער נטע האדם בהתאם לתוכנית ג/16009.

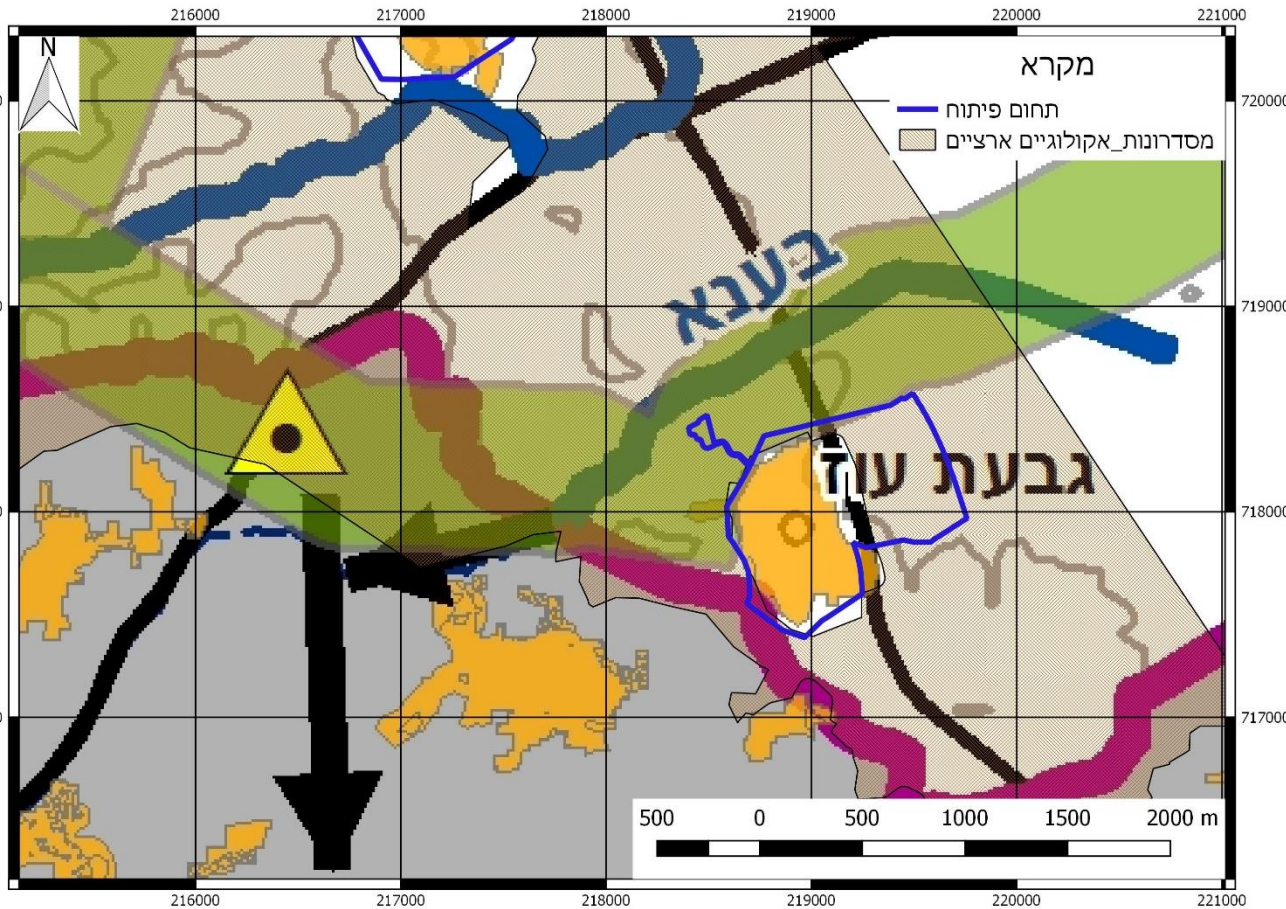
מסדרונות אקולוגיים

רוב המתחם מוגדר כמסדרון אקולוגי ארצי במסגרת מסדרונות רט"ג.

דיוק המסדרונות מגדיר מסדרון אקולוגי ברוחב 800 מטר מצפון לקיבוץ גבעת עוז.

מסדרון נוסף, מחוץ למרחב הנסקר אך בגבולו, עובר בין קיבוץ מגידו למושב מדרך עוז.

נחל הקיני ונחל מיסקע (בענא) מוגדרים כצירים אקולוגיים – נחל – רצועה ברוחב של 60 מטר.

- מסדרון אקולוגי - 800 מטר
- ישוב/שטח בנוי
- גבול מועצה
- ציר אקולוגי נחל - 60 מטר
- קישוריות לשטחים פתוחים מחוץ למועצה מעברי בע"ח
- כביש ראשי
- ערון נחל
- קו גובה 50
- מתוכנן

מחצבות

מחצבת זלפה - תחום ההשפעה של 500

מטר, חופף את שטח קיבוץ גבעת עוז אך

למעשה לא קיימת השפעה שכן בשטח זה

מדובר בדרך הגישה בלבד

מחצבת יאשיהו - לפי תמ"א 14 ותמ"א 14 ב'

המופקדת - תחום ההשפעה אינו חודר לתחום

היישוב

מסילת ברזל

מסילת הברזל מסומנת לאורך ואדי ערה וכביש

66. תמ"א 42 שבהכנה מסמנת את תוואי

המסילה כחוצת מנשה בתוואי חלופי.

קידוחי מים

רדיוסי המגן ב' ו ג' של קידוח מגידו 1 חופפים

את תל מגידו. רדיוס מגן ג' חל גם על תחום

קיבוץ מגידו.

עתיקות

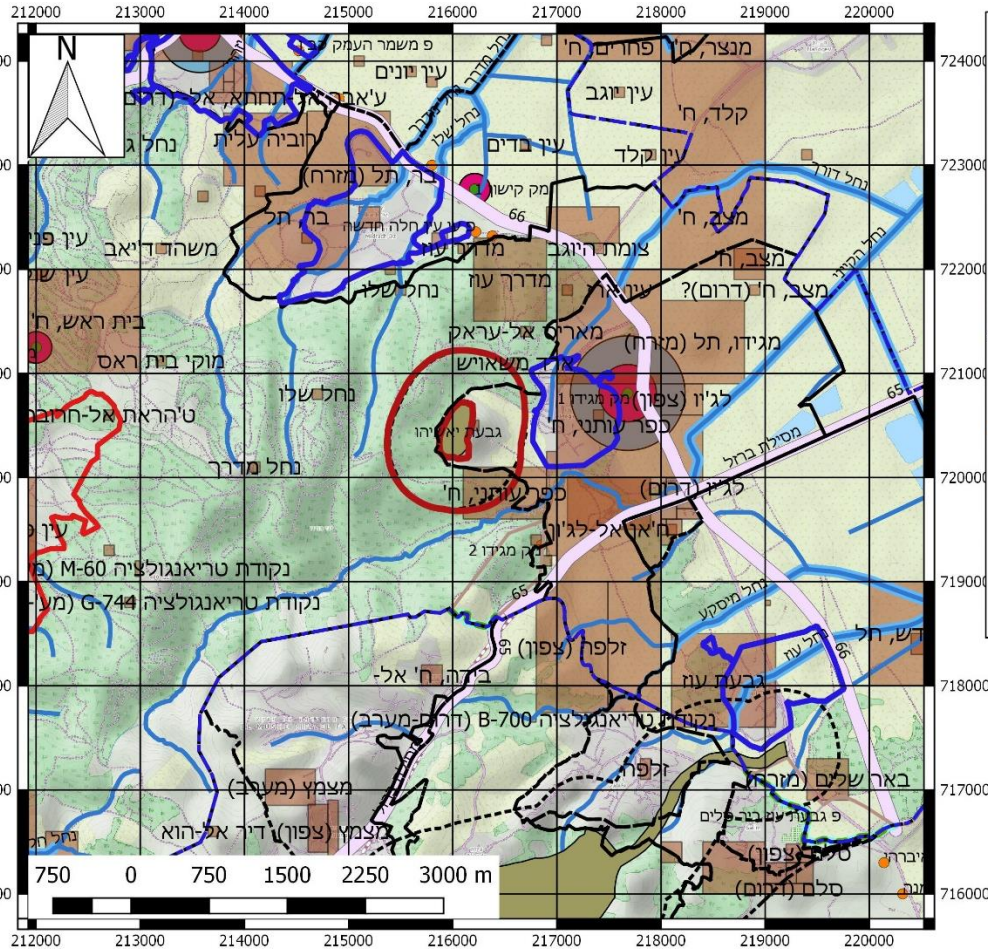
צומת מגידו - צומת דרכים חשוב: ההתיישבות

בתל ארכה לאורך אלפי שנים וממנה יצאו

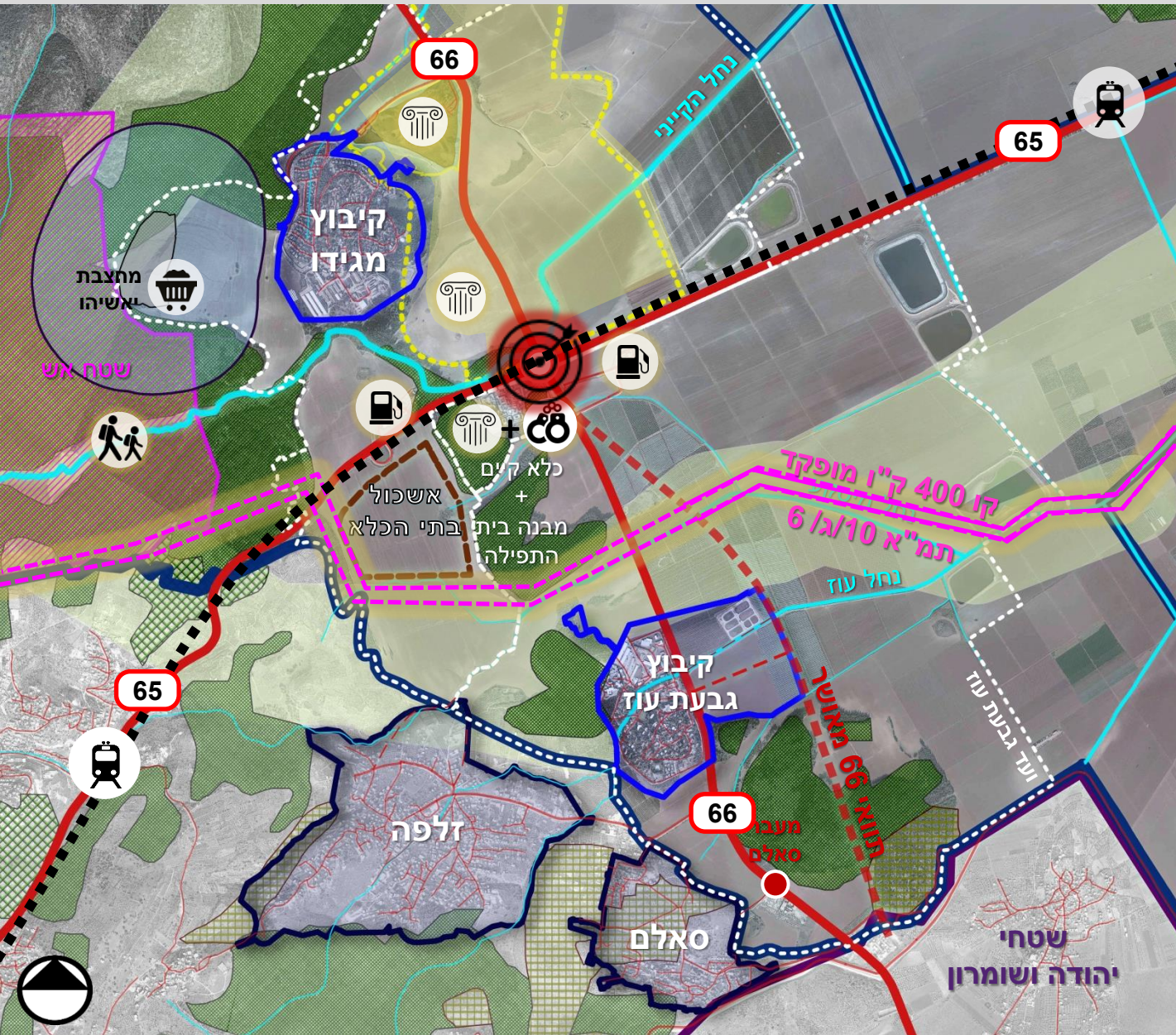
לקרבות רבים ומפורסמים. חלקים נרחבים

באזור מוגדרים כאתרים ארכיאולוגיים מוכרזים

בעלי חשיבות מרובה.

מרחב צומת מגידו | תשתיות ארציות מתוכננות

במרחב נבחן פיתוח של תשתיות בקנה מידה ארצי:

פיתוח מחלף מגידו

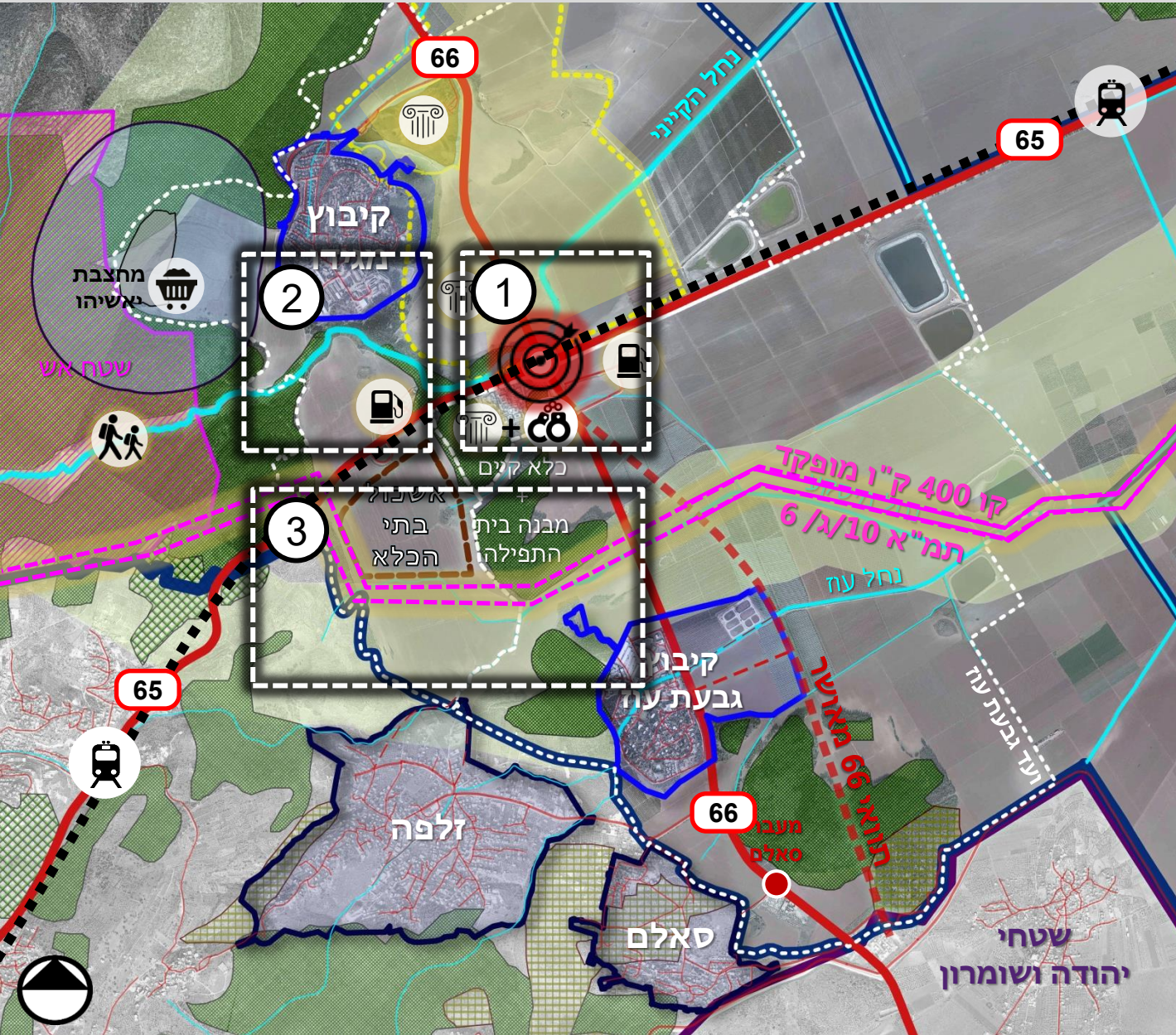
מסילת ברזל – עפ"י תוואי המאושר בתמ"א 18/23 למסילת העמק. נבחנות חלופות אחרות למסילת הרכבת

תמ"א 10 ג/6 לקו 400 ק"ו הופקדה. המקטע בין כביש 6 לכביש 66 הוחרג מהתמ"א וכעת נבחנות חלופות למקטע זה

	תחום מוא"ז מגידו		אורחן עם תחנת דלק
	דרך קיימת		יער נטע אדם קיים
	דרך מאושרת		עתיקות
	שטח אש		אתר חציבה וכרייה
	נחל		אזור טיולים
	תחום פיתוח ישוב		
	גבול וועד הישוב		
	תחום פיתוח ישובי מועצה מקומית מעלה עירון		
	מסדרונות אקולוגיים		
	תחום מגבלות תל מגידו		
	תחום פיתוח אשכול בתי הכלא		
	תחום השפעה מחצבת יאשיהו		
	אתר חציבה וכרייה		
	בית כלא		
	אזור טיולים		

מרחב צומת מגידו | תשתיות ארציות מתוכננות

- למגמות התכנון במרחב בקנה המידה הארצי, האזורי השלכה על קנה המידה המקומי: מרחב מחלף מגידו, מרחב קיבוץ מגידו ומרחב קיבוץ גבעת עוז.

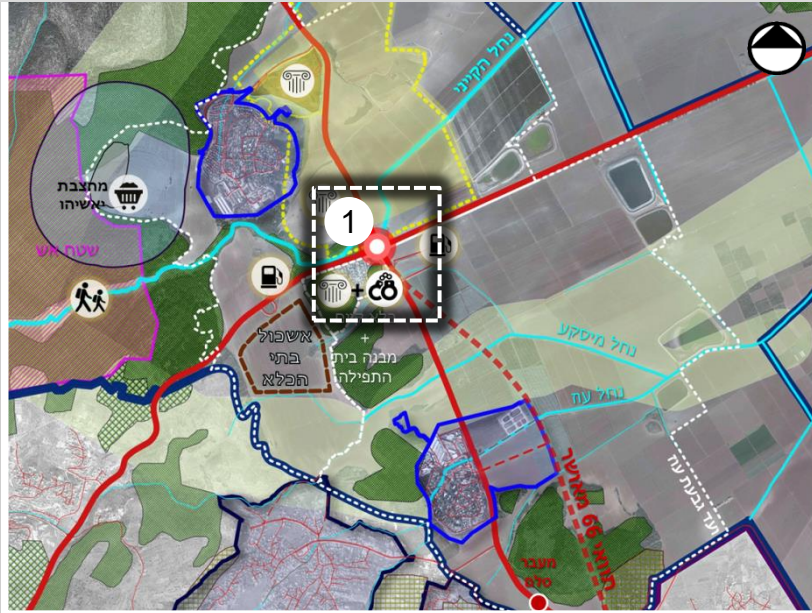

Zoom In

תחום מוא"ז מגידו		דרך קיימת	
תחום פיתוח ישוב		דרך מאושרת	
גבול וועד הישוב		שטח אש	
תחום פיתוח ישובי מועצה מקומית מעלה עירון		נחל	
אורחן עם תחנת דלק		מסדרונות אקולוגיים	
יער נטע אדם קיים		תחום מגבלות תל מגידו	
עתיקות		תחום פיתוח אשכול בתי הכלא	
בית כלא		תחום השפעה מחצבת מאשיהו	
אתר חציבה וכרייה		אזור טיולים	

מרחב צומת מגידו | מחלף מגידו

- חברת נתיבי ישראל עורכת תסקיר השפעה על הסביבה לבחינת חלופות לתכנון מוקדם - סטטוטורי.
- מחלף מתוכנן מתצורת תלתן חלקי (PARCLO-A).
- דרך מס' 65 מתוכננת להישאר על גבי הקרקע ודרך מס' 66 תעבור בגישור מעליה.
- החיבורים בין דרכים מס' 65 ומס' 66 יתבצעו באמצעות שתי רמפות לולאה ברביע הצפון-מזרחי ודרום-מערבי ורמפות ישירות למחצה עם צמתים מרומזרים בכביש 66.

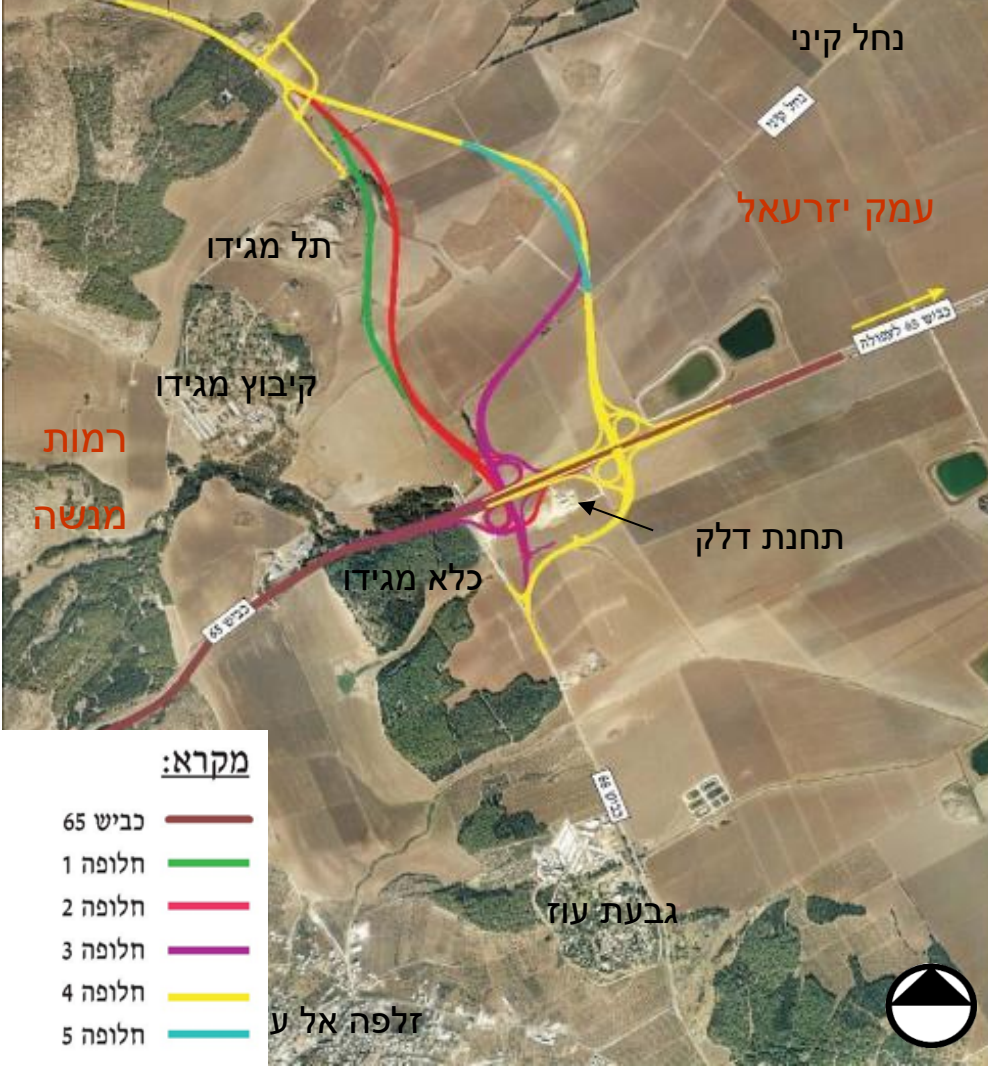

מרחב צומת מגידו | מחלף מגידו - בחינת חלופות

יזמת משרד התחבורה ונת"י | בתכנון חלו"א מתכננים

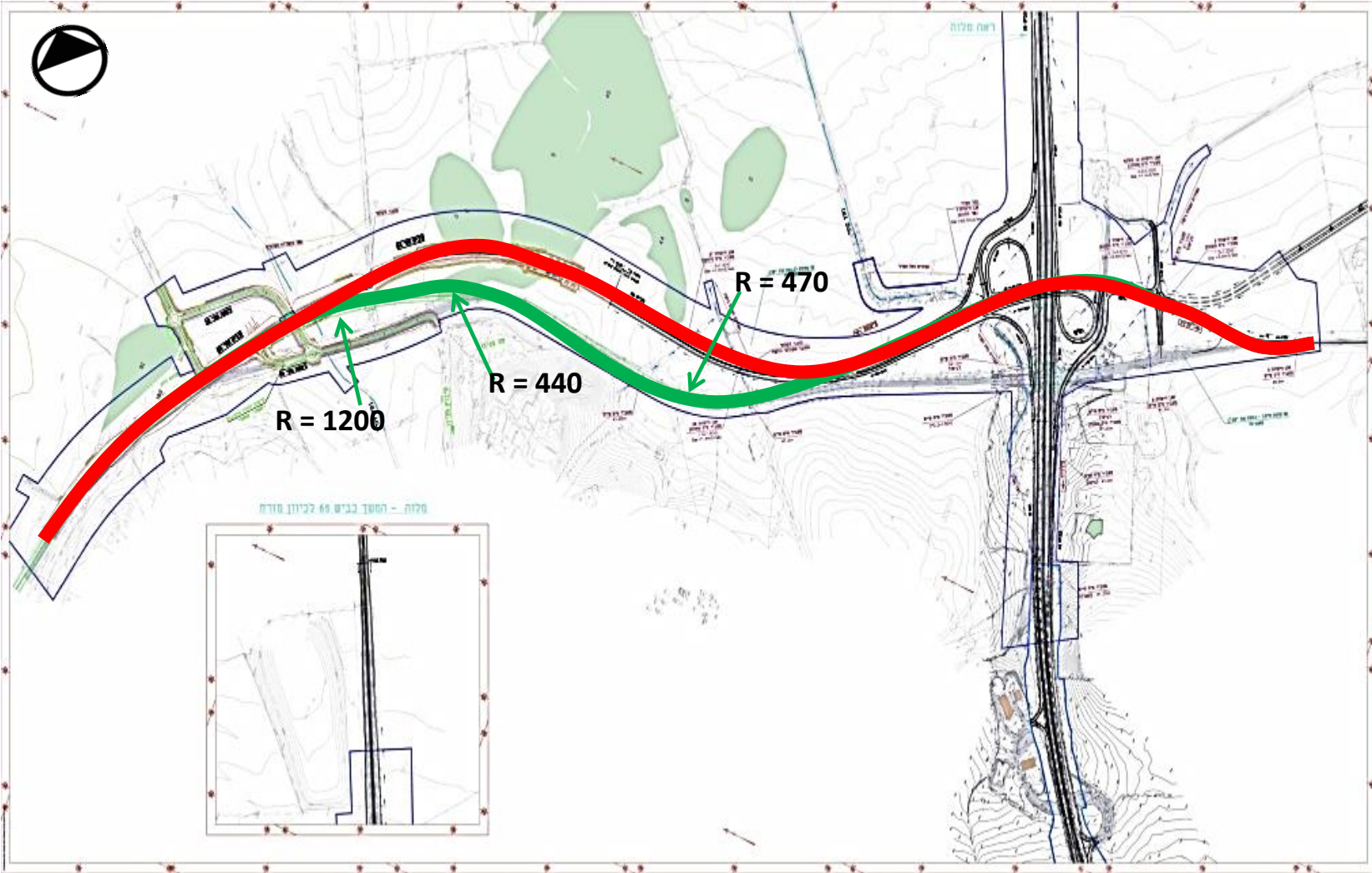
- נערך תסקיר השפעה על הסביבה בו הוצגו 5 חלופות שנבחנו בהיבטי ארכיאולוגיה, נוף חזותי, קידוחי מים, ססטוטוריקה וסביבה.
- הדיון צומצם לחלופות 1, 2.

קריטריון	חלופה 1	חלופה 2	חלופה 3	חלופה 4 ותת חלופה 5
נצפות מהסביבה (בולטות של אלמנטים שונים)	בולט מעט	בולט מעט	בולט ביותר	בולט ביותר
צפייה לנהג (חסימה ויזואלית)	אין חסימה	אין חסימה	אין חסימה	חוסם את מראה העמק
שטחים כלואים	אין שטחים כלואים	יש מעט, ניתן לצרף לשטח הדרומי	מפצל את השטח החקלאי	אין שטחים כלואים
אופן שיקום נופי ביחס לסביבה	ניתן לשיקום. באזור עין מגידו חשש לתמוכים שיסתירו וימנעו גישה	ניתן לשילוב בסביבה	לא משתלב. בעיית מדרונות משופעים	לא משתלב בעיית מדרונות משופעים.
אופי שיקום ביחס לתכנון	בעיקר עשבוניים וצומח נחלים ומעיינות	בעיקר עשבוניים וצומח נחלים ומעיינות	עשבוניים וצומח נחלים ומעיינות	בעיקר עשבוניים
התאמת התכנון לאופי הסביבה	משתלב, למעט עין מגידו ונחל קייני	משתלב, למעט עין מגידו ונחל קייני	אינו משתלב בנוף	אינו משתלב בנוף
נצפות מתל מגידו	נצפות מועטה	נצפות חלקית	נצפות מלאה ומפריעה במיוחד	נצפות מלאה
מדרג החלופות	2	1	4	3

- השוואה בין חלופה 1 וחלופה 2

חלופה 1 ———
 חלופה 2 ———

יוזמת משרד התחבורה ונת"י | בתכנון חלו"א מתכננים

מרחב צומת מגידו | חלופות כביש 66 – מבט מתל מגידו, הדמיות

תל מגידו

עמדות צילום התמונות

חלופה מס' 2

חלופה מס' 1

חלופה מס' 4

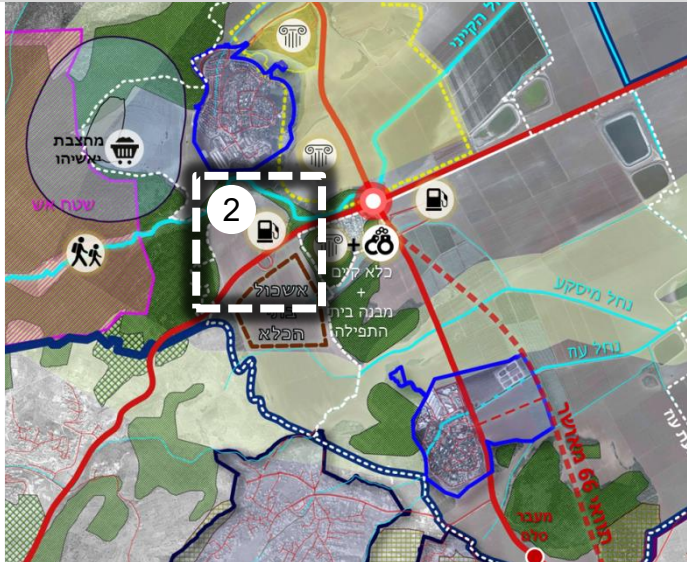
חלופה מס' 3

חלופות מס' 3 ו-4 של תוואי כביש 66 רחוקות מתוואי הכביש הקיים

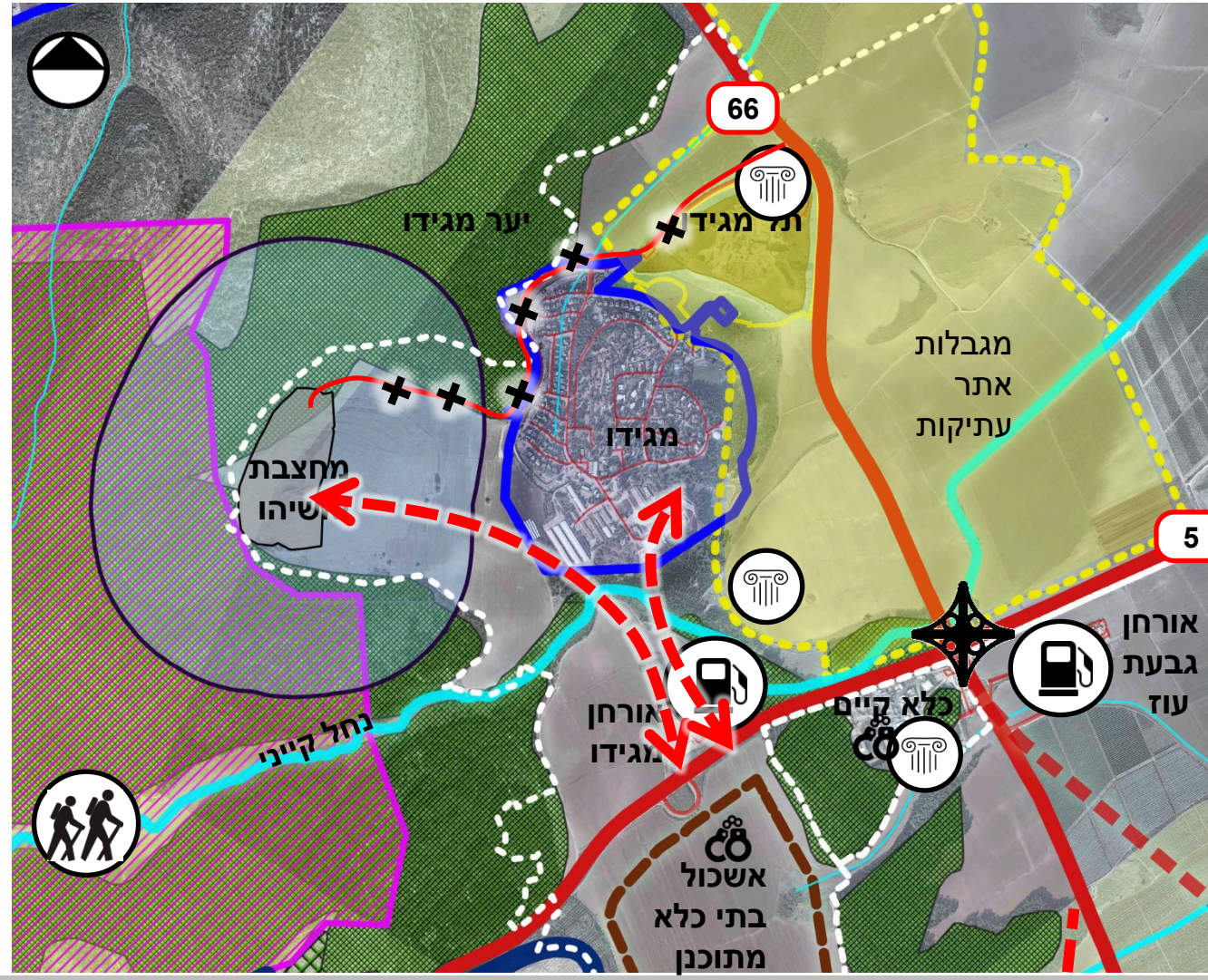
יוזמת משרד התחבורה ונת"י | בתכנון חלו"א מתכננים

מרחב צומת מגידו | סביבת קיבוץ מגידו

אתר כרייה וחציבה	מסדרונות אקולוגיים	אורחן עם תחנת דלק	דרך קיימת	תחום מוא"ז מגידו
	תחום מגבלות תל מגידו	יער נטע אדם קיים	דרך מאושרת	תחום פיתוח ישוב
	תחום פיתוח אשכול בתי הכלא	עתיקות	שטח אש נחל	גבול וועד הישוב
				תחום פיתוח ישובי מועצה מקומית מעלה עיה

צרכים תחבורתיים

במרחב ריבוי צרכים תחבורתיים:

- דרך הגישה למחצבה עוברת בגבולו הצפוני של הקיבוץ - סמוך למגורים ומהווה מפגע של אבק ורעש.
- "מחצבי אבן" - מקדמים תכנית לדרך גישה חלופית אל המחצבה - מאורחן מגידו.
- הקיבוץ מעוניין לרכז שימושי תעסוקה, תעשייה ותיירות בחלקו הדרומי והמזרחי, ולשם כך להסדיר אליו כניסה נפרדת עם גישה לאורחן מגידו.

אשכול בתי הכלא

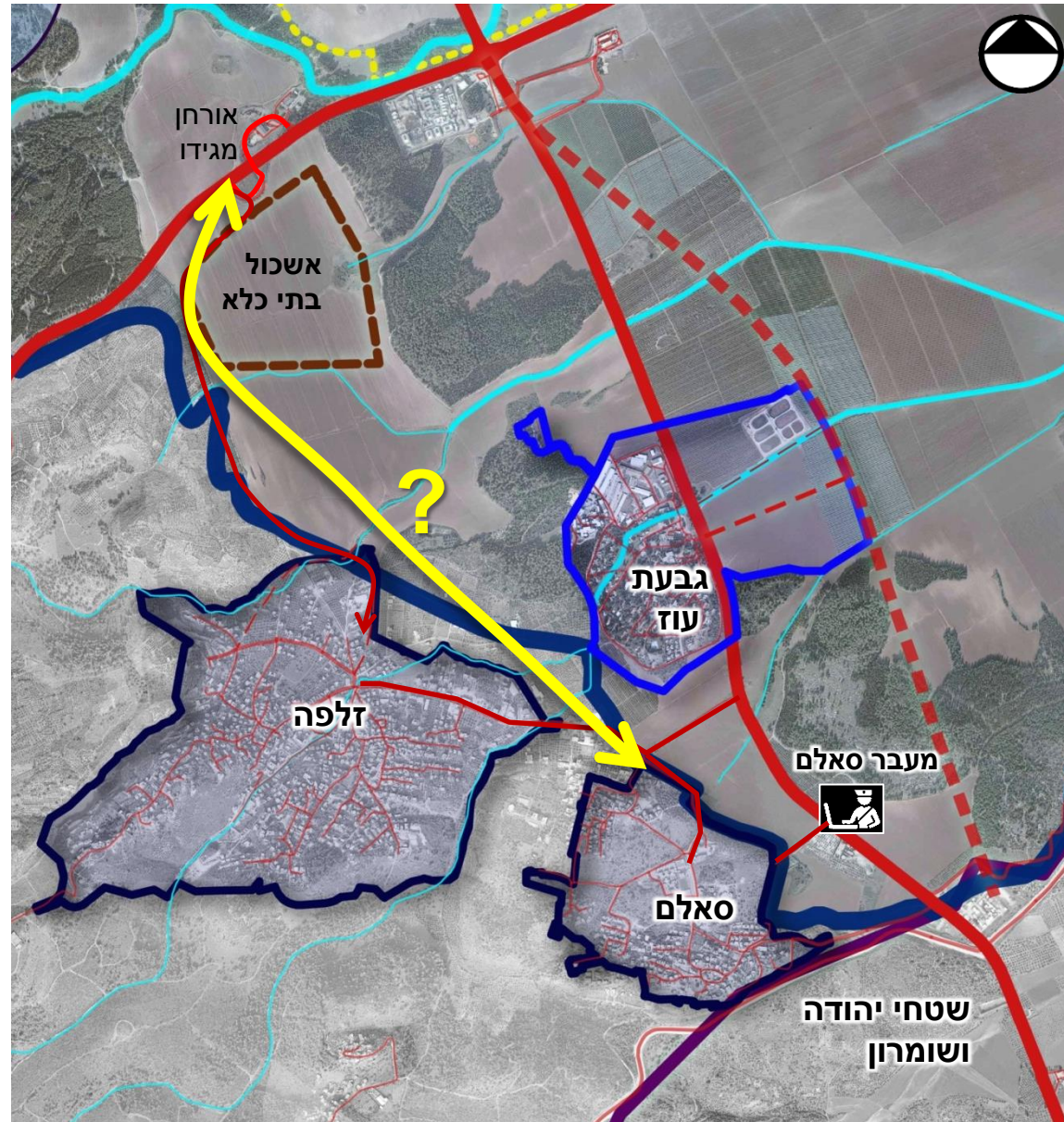
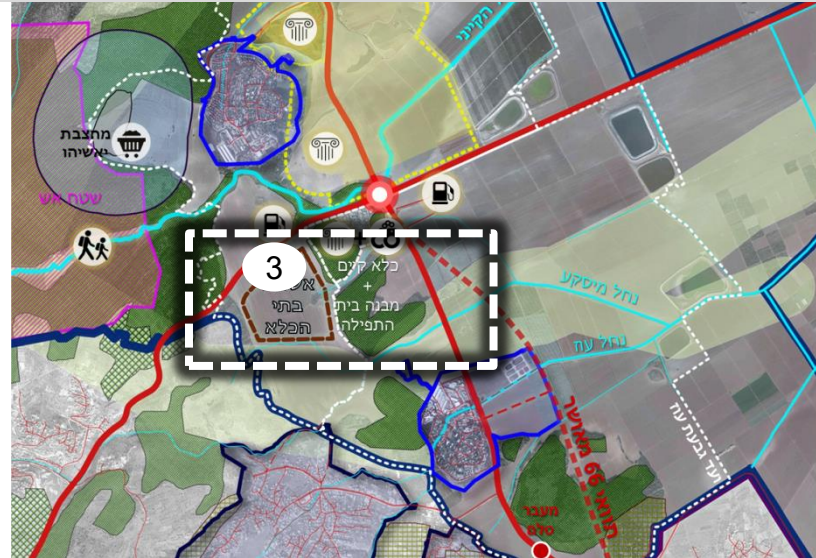
- כלא מגידו עתיד להתפנות לטובת פיתוח אתר תירות ארצי סביב בית תפילה ופסיפס שהתגלו במקום.
- צורך שירות בתי סוהר בהקמת מכלול חדש של מתקני כליאה הוביל לתכנונו סמוך לכלא הקיים.
- בסמיכות לאשכול יוקמו שירותים תומכים: בית ספר ארצי לאנשי שירות בתי הסוהר, בית משפט, שירותי הסעדה ומסחר ועוד.
- התכנית מסדירה אשכול בתי סוהר ובו 8 אגפי כליאה המיועדים לכ-7,000 אסירים. מאושר בינוי עד לגובה של 4 קומות וכן חומה בגובה של עד 7 מ'.
• אתר זה מרוחק יותר מכביש 65 לעומת הכלא הקיים וממוקם בנגישות גבוהה לתחבורה ציבורית (סמוך לצומת אורחן מגידו).
- התכנית הסדירה כניסה נוספת לזלפה.
- מוסדר מסדרון חשמל לקו 400 ק"ו עם מגבלת בנייה של 35 מ' מציר הקו.

ראה הרחבה בנושא קו מתח עליון –
400 ק"ו בפרק סוגיות ברמה
מועצתית | סביבה

מרחב צומת מגידו |

סביבת קיבוץ גבעת עוז

קיימת זליגה של בנייה מצד הכפרים לכיוון קיבוץ גבעת עוז.
קיבוץ גבעת עוז מציע לבחון דרך גישה אל הכפרים מכביש
65 לחיבור ישיר וכגבול פיזי.

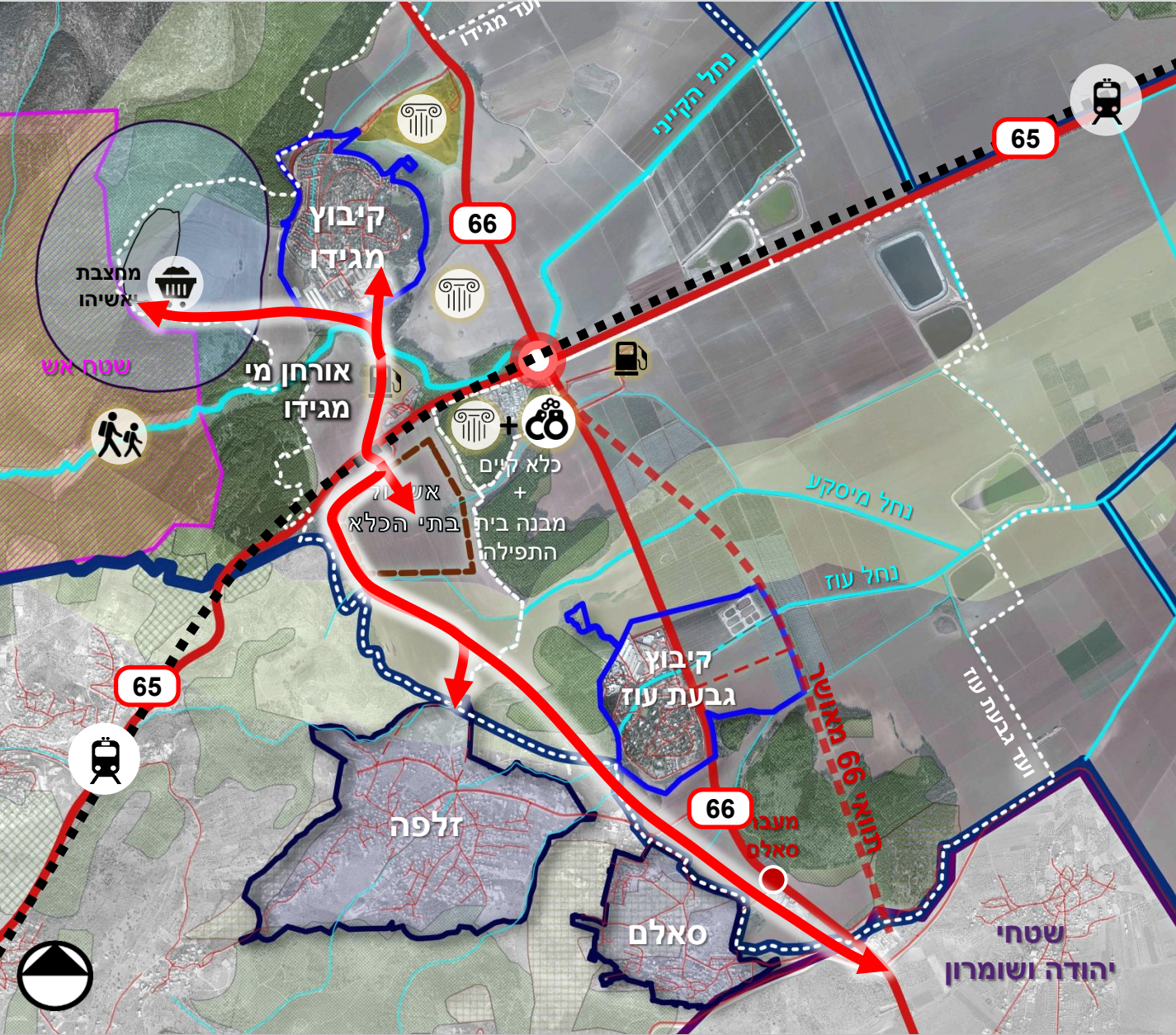
מרחב צומת מגידו

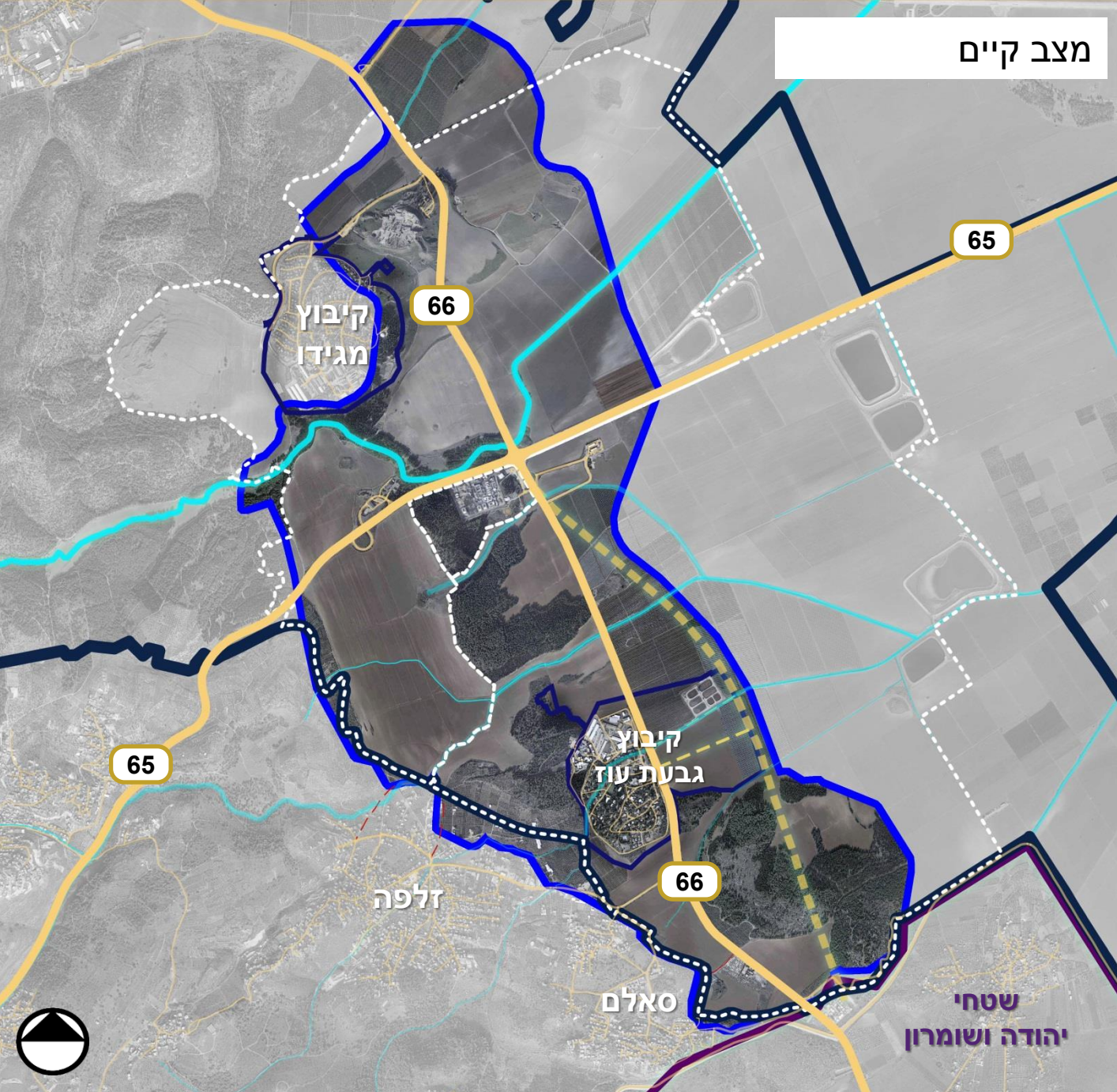
מערך דרכים אזורי

ריבוי צרכים תחבורתיים

- צרכים תחבורתיים רבים מתנקזים לצומת סביב אורחן מי מגידו.

נדרש לבחון את יכולת הנשיאה של הצומת, לגבש מערכת דרכים שתענה על כל הצרכים במוקד ולתאם אותה מול מתכנני דרך 65, מחלף מגידו והות"ל.

- בשנת 2014 נערכת תכנית אב ביוזמת המועצה וגורמים נוספים ובתכנון בועז בר אילן. התכנית לוותה בתהליך שיתופי פתוח בהמשך לפיתוח המרחב הביוספרי במועצה.
- התפיסה: מכלול צומת מגידו הינו מוקד מרכזי באסטרטגיית הפיתוח של המועצה האזורית
- **מטרות התכנון:**
  - אינטגרציה מיטבית בין כל המכלולים הקיימים והמתוכננים.
  - פיתוח תיירותי ועסקי.
  - איחוי מרכיבי השטח הנוכחיים והעתידיים.
  - פיתוח מקיים בהלימה למיקום הצומת במרחב הביוספרי.
- **תפיסת התכנון המוצעת:**
  - התייחסות למכלול השטח בתפיסה מרקמית.
  - חיפוש שילוב מיטבי בין שימושי הקרקע השונים (קיימים ועתידיים).
  - חיזוק מעמד הצומת ההיסטורי.
  - יצירת אפשרות לקישור תכנוני בין אזורים שונים.
  - מתן אפשרות לגמישות תכנונית על ציר הזמן תוך שמירת ערכים מוסכמים.

תחום מוא"ז מגידו		
דרך קיימת		
דרך מאושרת		
נחל		
תחום שטחי יהודה ושומרון		

מצב מוצע

עקרונות בתכנית

מערכת דרכים

- דרך 66 על בסיס תוואי מאושר
- דרך המחברת בין ישובי מעלה עירון לכביש 65 על בסיס תכניות מאושרות
- מחלף מגידו

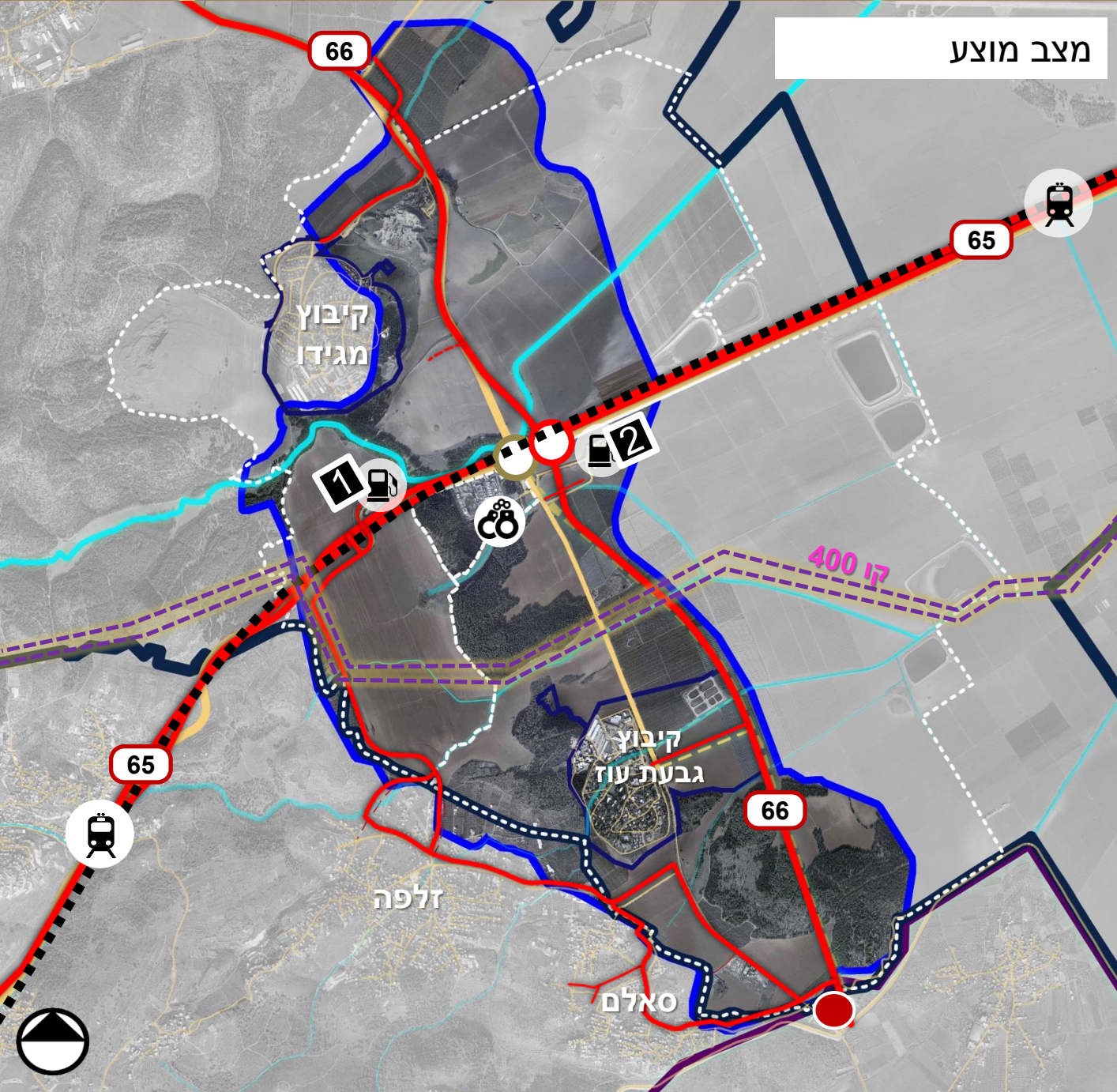
מסילת רכבת

- שתי חלופות למיקום מרכז תחבורה חשיבות לתחנת רכבת על תוואי המאושר בתמ"א 18/23
- מרכז תחבורה משולב עם תחנת רכבת בסמוך לאורחנים ולצומת.

קו מתח על - 400 ק"ו מתוכנן

- זהה לתוואי שהופקד

- תחום מוא"ז מגידו
- תחום פיתוח ישוב
- גבול וועד הישוב
- תחום שטחי יהודה ושומרון
- דרך קיימת
- דרך מאושרת
- נחל
- תחום טכנית אב לצומת מגידו

מרחב צומת מגידו |

תכנית האב

עקרונות בתכנית

אשכול בתי הכלא

• תכנית מתאר אושרה בנובמבר 2015.

תיירות

מתחם תיירות לפיתוח תומך תיירות

שיקום נחל קייני - ואתרים היסטוריים לאורכו כאזור פתוח לקהל לשהייה ונופש בחיק הטבע.

פיתוח מסחרי עסקי באזור הצומת: שירותי דרך והסעדה על בסיס אורחנים קיימים

ציר נופי לשימוש הולכי רגל ומטיילים

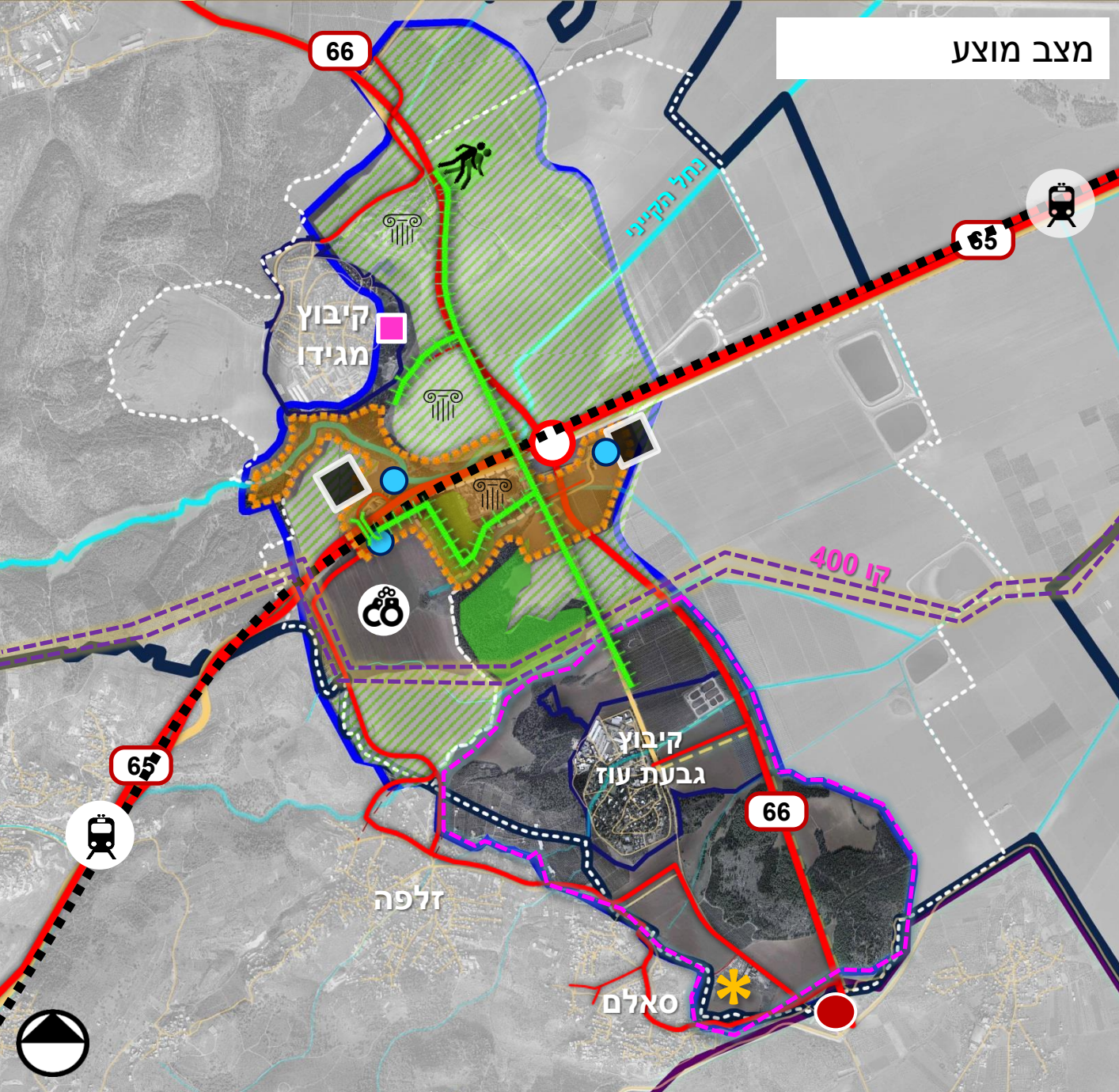
מלון ומרכז אקדמאי אוונגליסטי בקיבוץ מגידו

מרחב סובב תכנית אב שטח שאינו חלק מהתכנית והוגדר כבעל השפעה הדדית עליה

מיזם בינ"ל עתידי

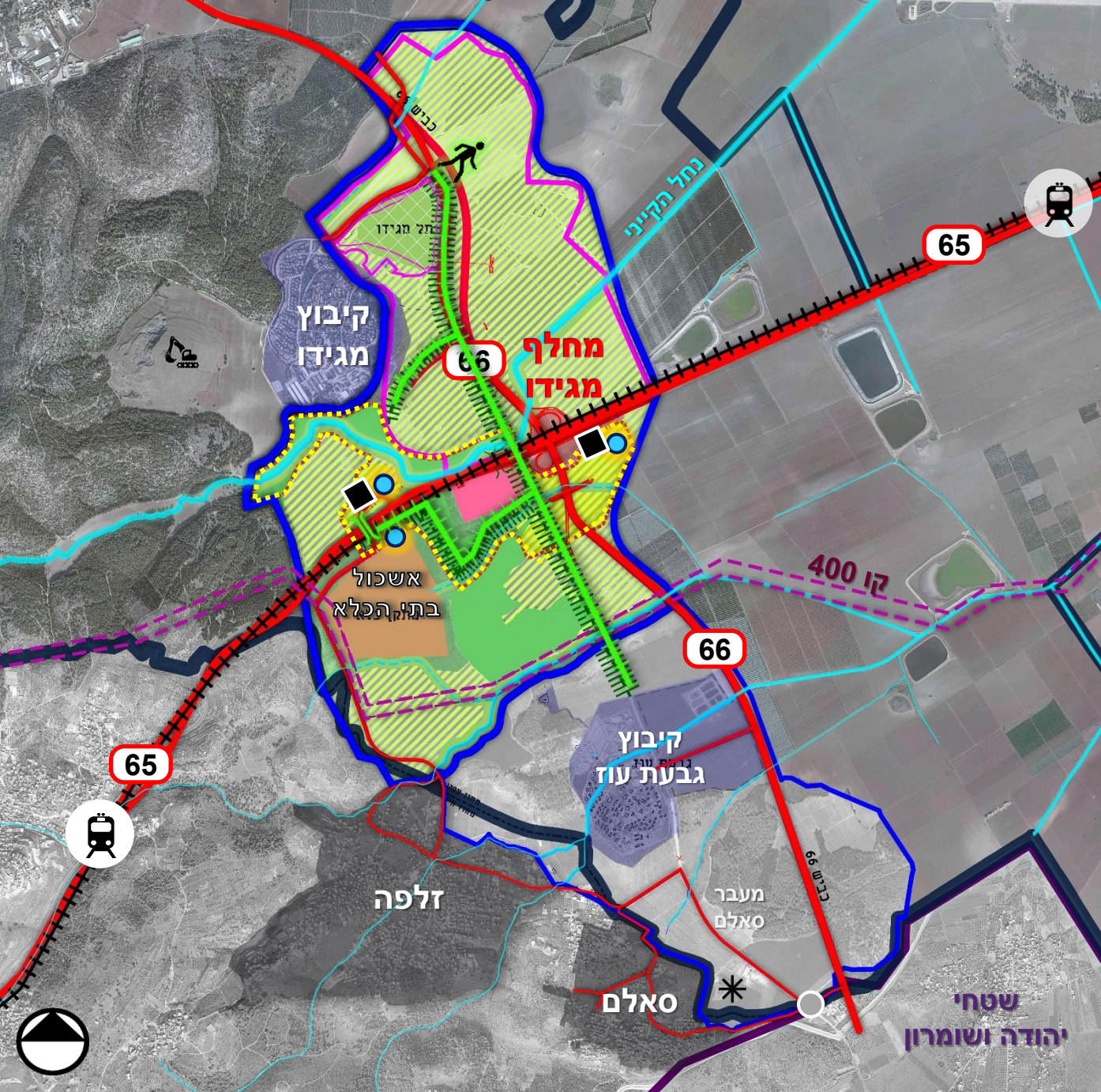
תחום מוא"ז מגידו	דרך קיימת/מוצעת	
תחום פיתוח ישוב	נחל	
גבול וועד הישוב	תחום שטחי יהודה ושומרון	
תחום תכנית אב	תל מגידו	
לצומת מגידו	תחום מגבלות תל מגידו	

מצב מוצע

מרחב צומת מגידו |

תכנית אב - סיכום

נושאים להם ניתנה התייחסות בתכנית: ✓

- מתווה מערך תיירותי במרחב הנשען על אתרים ארכיאולוגיים קיימים ומתוכננים ועל ערכי טבע
- קובעת מוקדי פיתוח עסקי ותיירותי
- קובעת שתי חלופות מיקום למרכז תחבורה
- מסמנת כוונות להקמת מיזם בינלאומי בסמוך למעבר הגבול
- מאמצת שלד תנועה מאושר

נושאים ללא התייחסות: ✗

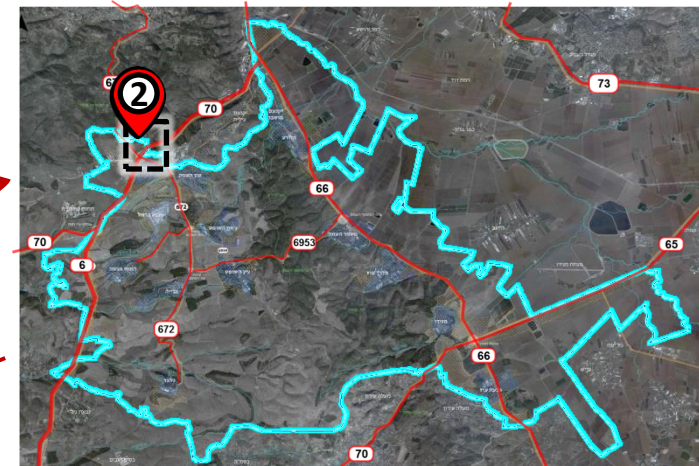
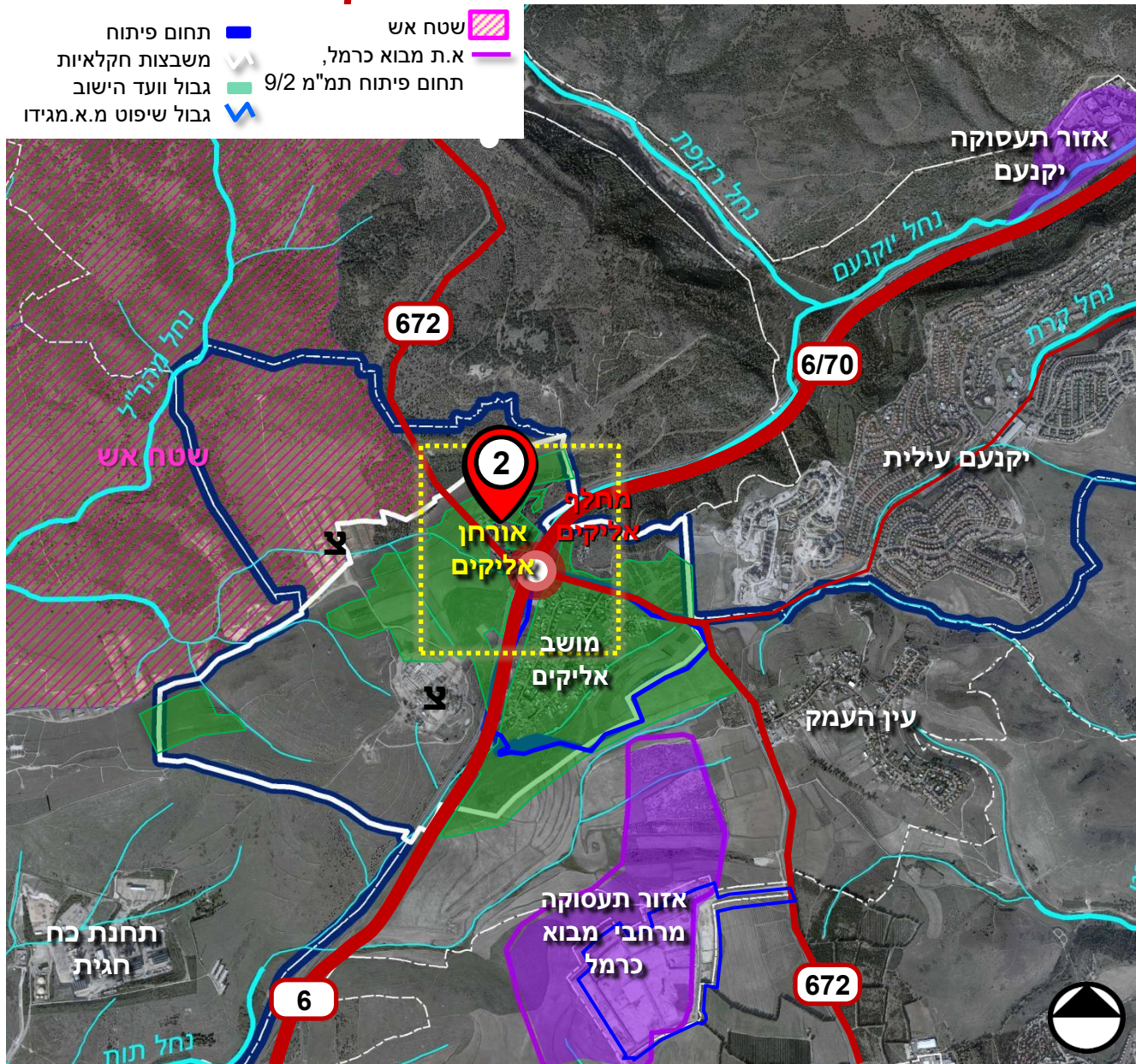
- מענה לצורך בנגישות למחצבת יאשיהו ולאזור תעסוקה ותיירות של קיבוץ מגידו
- עוצמות בינוי לכל מוקד עסקי
- דרך גישה (חדשה) לכפרים סאלם וזלפה
- ממשק בין מ"א מגידו למ"מ מעלה עירון
- התייחסות לכיווני פיתוח של הקיבוצים.

תוואי רכבת - תמ"א 18/23	מרכז תחבורה	□
נחלים ורצועות השפעה	מוקד מסחר פוטנציאלי	●
ציר נופי לשימוש הולכי רגל ומטיילים	מוקד בינלאומי עתידי	*
גבול מינהלת תיירותית מגידו	מעבר הולכי רגל ומטיילים	⌋
שטח ישוב	תכנית אב צ.ב. מגידו	—
שטח הרחבת ישוב	שטח סובב תכנית אב	- - -
מוקד תיירות	גבול מחוז צפון/חיפה	⋯
שטח לפיתוח תיירותי	גבול מועצה אזורית מגידו	⋯
שטח לבית כלא	גבול אתר מורשת עולמית - גג הכרזה	—
שטח יער מוכרז	גבול אתר מורשת עולמית - גג גבולות אתר מורשת עולמית -	—
שטח יער מוצע	חיץ מורחב	⋯
שטח חקלאי פתוח	תוואי קו 400 מוצע	—
גן לאומי תל מגידו	דרך מהירה / ראשית	—
שטח מחלף	דרך אזורית/מקומית	—
	מחלף/מחלפון	—

מוא"ז מגידו | מוקדים ברמת המועצה | צומת אליקים

מרחב צומת אליקים

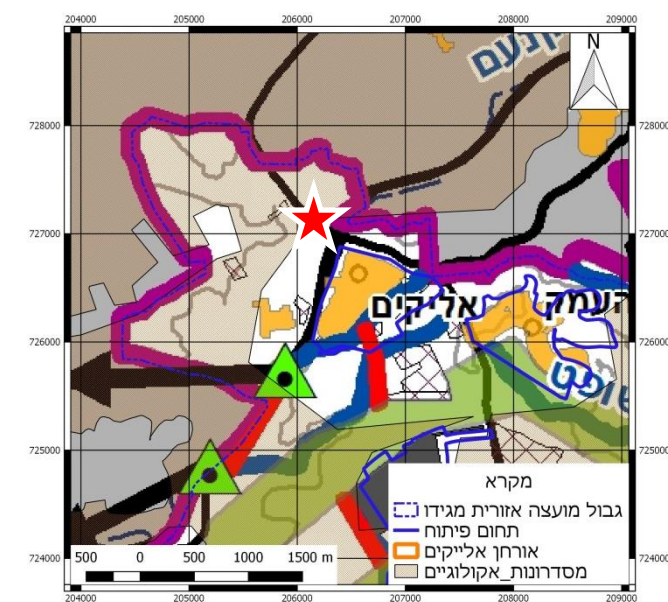
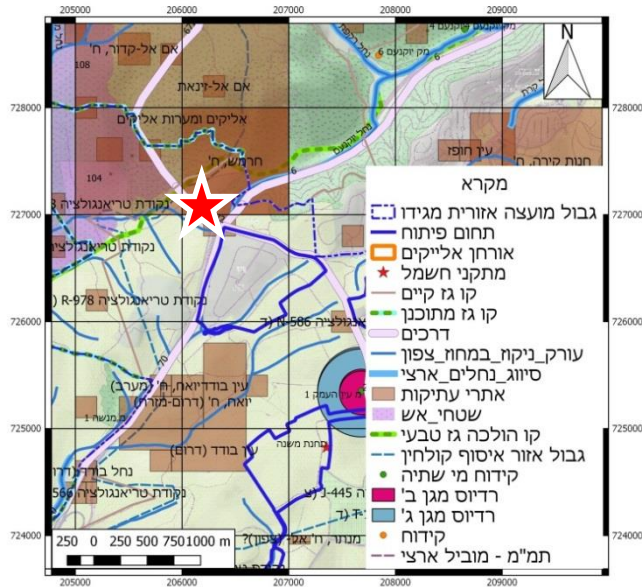
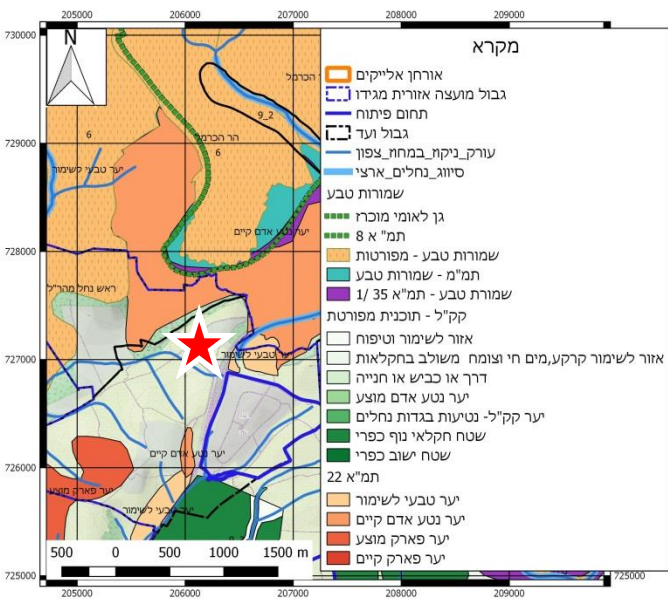
- תחום פיתוח
- שטח אש
- משבצות חקלאיות
- א.ת מבוא כרמל, תחום פיתוח תמ"מ 9/2
- גבול וועד הישוב
- גבול שיפוט מ.א.מגידו

- השער הצפון מערבי לתחום המועצה - המתחם ממוקם צפונית למחלף אליקים, בירידה מכביש 70.
- במתחם תחנת דלק, חנות נוחות וחניון חנה וסע בתשלום לרכב פרטי שהופעל בנובמבר 2016 ביזמת המועצה והחכ"ל.
- מיקומו האסטרטגי של המתחם, ביציאה מכביש 6 הקיים, יכול להוות מוקד עניין לנוסעים צפונה ודרומה לאורך הכביש המתרחב.
- מרכז השרות הקרוב ביותר על כביש 6 לכיוון דרום נמצא כמה עשרות קילומטרים דרומה. פיתוח מתחמי התרעננות לאורך תוואי הכביש המהיר הינו חיוני לנוסעים למרחקים ארוכים לצפון ולדרום.
- בדיונים מול המועצה הועלתה האפשרות לבחון הקמת מסוף תחבורה באורחן במקום המסוף הקיים ביקנעם עילית, זאת בשל המעקף הצפוי של כביש 6 באזור העיר.

מרחב צומת אליקים | מגבלות סטטוטוריות, תכנוניות וסביבתיות

אורחן אליקים ממוקם כ- 150 מטר מרמפת כביש 70/6 מיקנעם לדליה, לאורך כביש 672.

אפיון השטח

תא השטח איננו כלול בתחום תוכניות "ירוקות".

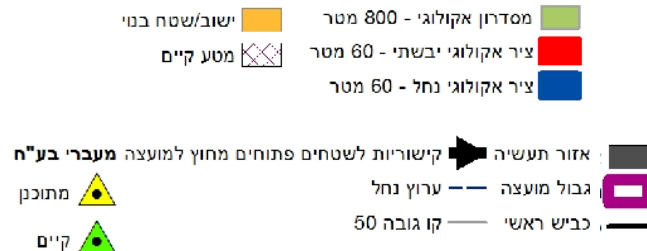
מסדרונות אקולוגיים

המסדרון האקולוגי הארצי חוצה את המתחם.

המסדרון המקומי איננו עובר במתחם.

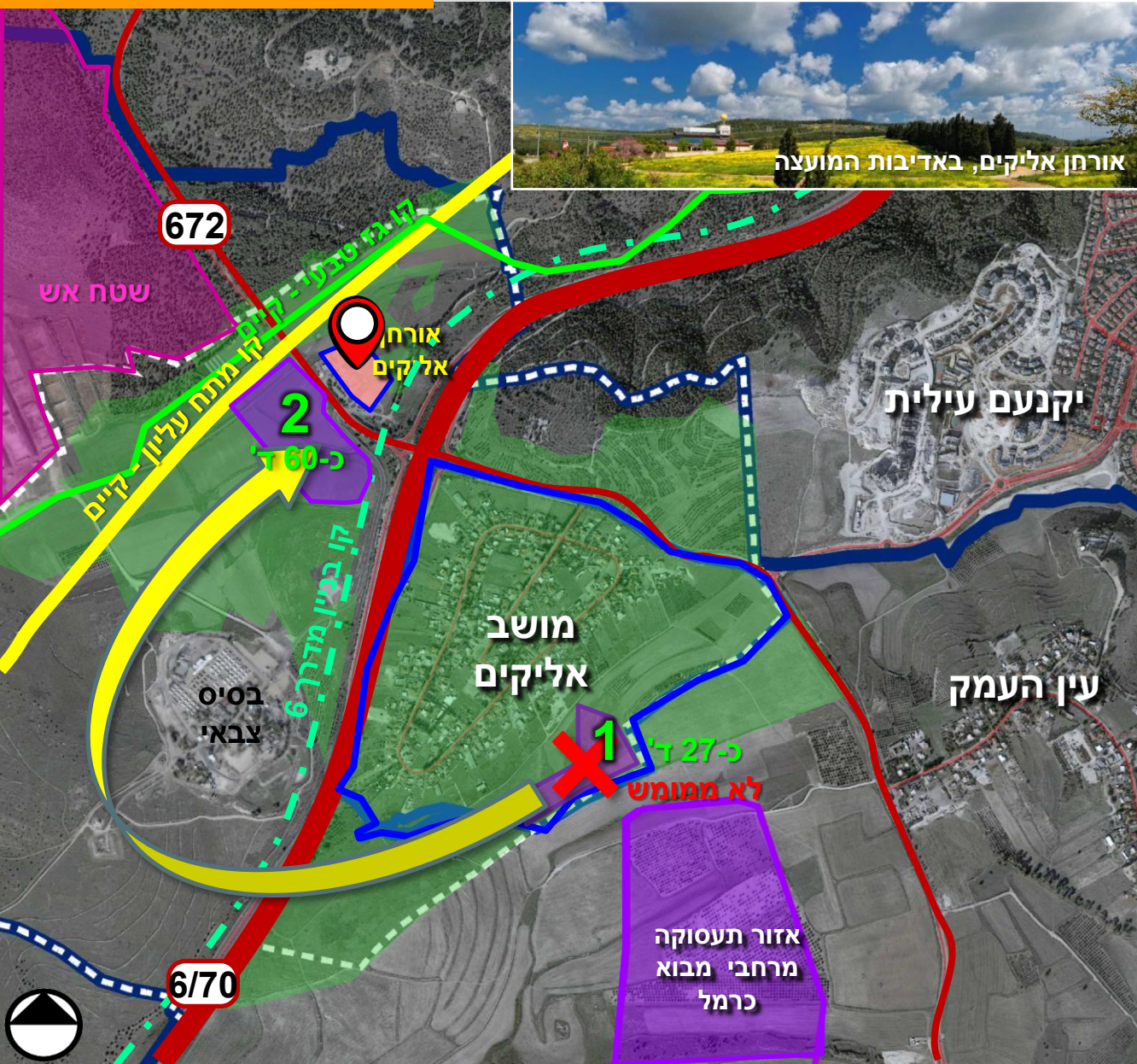
עתיקות

האתר כולו חל בתחום אתר עתיקות מוכרז ח' חרמש.

מרחב צומת אליקים | פיתוח המרחב

ראה הרחבה בנושא תכנית האב למושב אליקים בכרך ב' | אשכול 2 | מושב אליקים

- המועצה מעוניינת לפתח את מרחב צומת אליקים כשער הצפון מערבי של מ.א. מגידו כמבואה למרחב הביוספרי וכמוקד יציאה לסיורים וטיולי טבע.
- הפיתוח יתבסס על מרכז התחבורה המוצע ויכלול: שירותי דרך, מסחר והסעדה, בילוי, מוקד מידע ומרכז מבקרים, מרכז כנסים ואירועים, גלריית אומנים, שוק אוכל ומוצרי חקלאות מקומית ותעסוקה.
- אורחן אליקים ממזרח 672 - 6.5 ד' בבעלות פרטית (ניצב"א). למושב אליקים חלק קטן בקרקע.
- המושב מעוניין בפיתוח שטח מוקד תעסוקה ע"י החלפת שטחים, בין שטח מאושר ולא ממומש במושב בהיקף של כ-27 ד' לשירותים ומלאכה (1), לשטח מערבית לאורחן בהיקף של כ-60 ד' שהוצע בתכנית האב למושב (2).

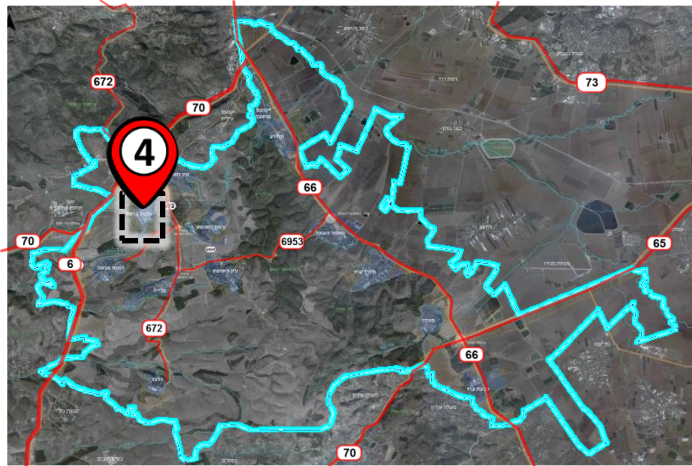
השטח לפיתוח מוגבל:

- רצועות חשמל וגז טבעי
- מחנה צבא
- דרך מס' 6

פיתוח המוקד על ידי המועצה האזורית יכול לחזק את הבסיס הכלכלי של אליקים ולתרום ליכולתה לשדרג ולפתח תשתיות ציבוריות.

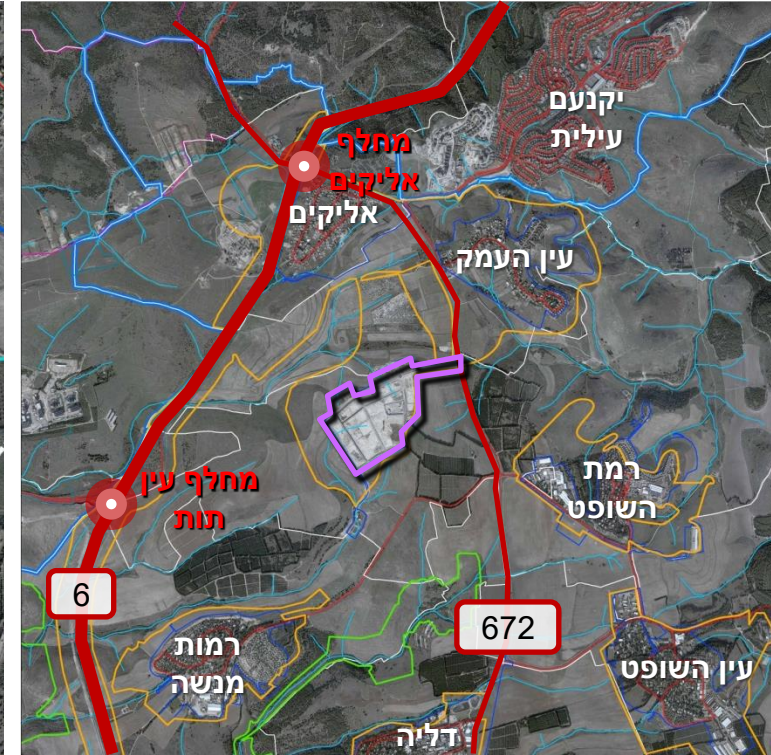
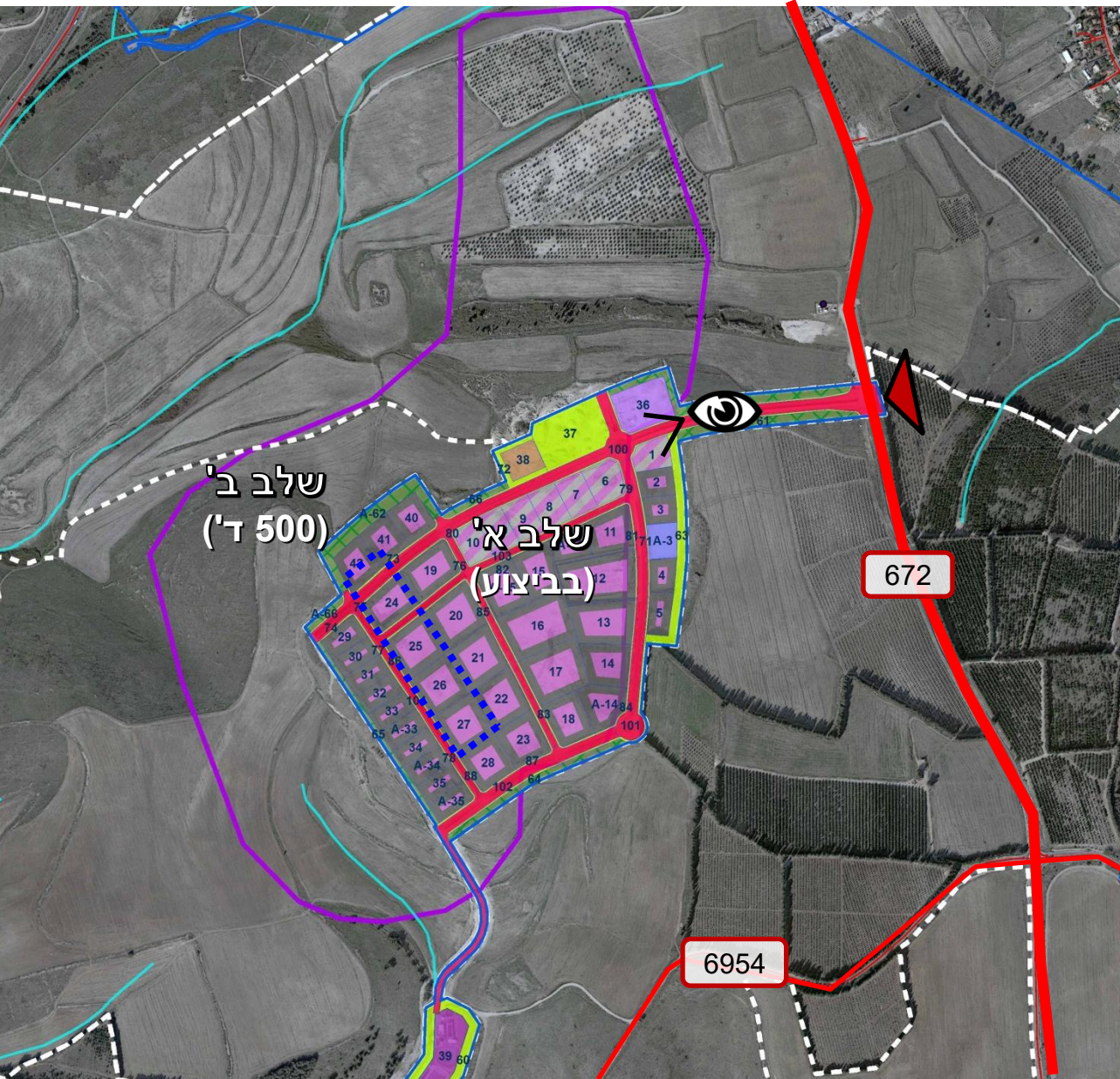
מוא"ז מגידו | מוקדים ברמת המועצה | מבוא כרמל

פארק תעסוקה מבוא כרמל

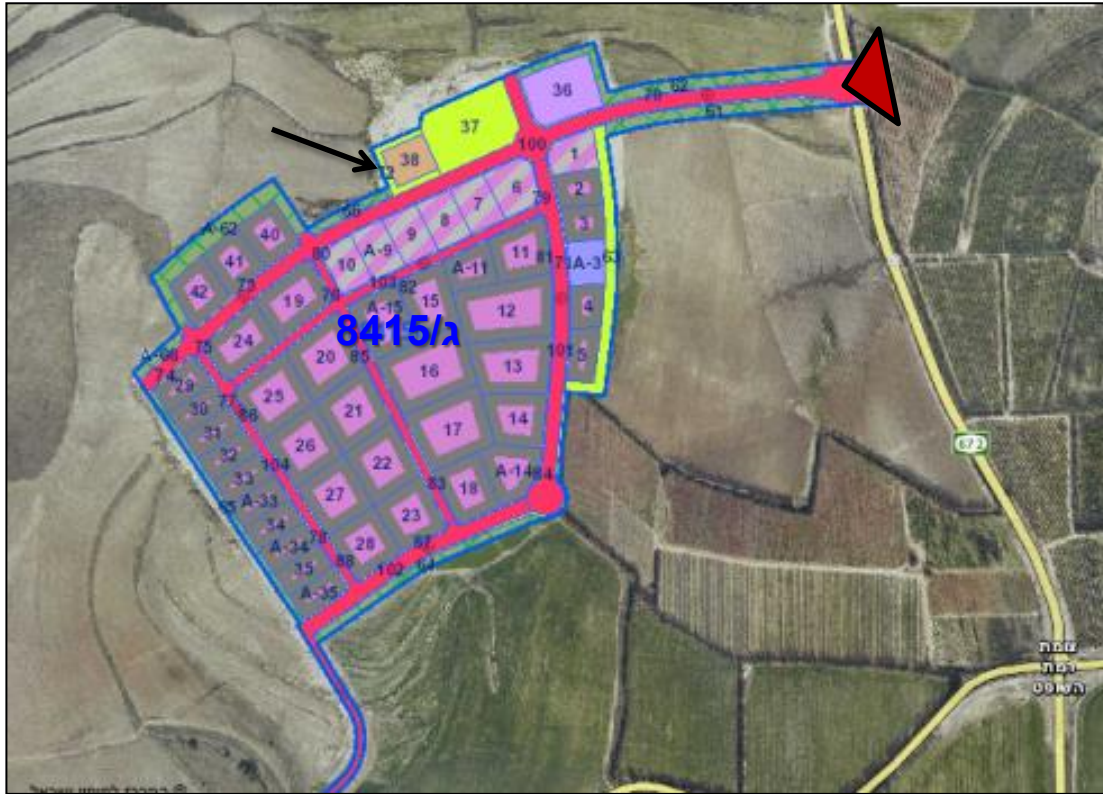
- אזור תעסוקה מרחבי מאושר - ג/ 8415 (2003).
שלב א' כולל 45 מגרשים - מחציתם שווקו.
- מיקום מרכזי סמוך למחלף עין תות ולצומת אליקים.
- אזור פיתוח א'
- בעלות משותפת ל-4 רשויות מקומיות: מ.א. מגידו (35%), יקנעם עילית (35%), דלית אל כרמל (15%) ועוספיה (15%).
- תוכנן לתעשיית הייטק (עתירת ידע ונקייה) לצד תעשייה, מלאכה, אחסנה, מסחר ושצ"פים.
- פוטנציאל להגברת הפעילות הכלכלית במגידו ולהגדלת ההכנסות מארנונה - בפועל מושך לוגיסטיקה - שטח גדול, מעט עובדים ומעט ארנונה.

פארק תעסוקה מבוא כרמל

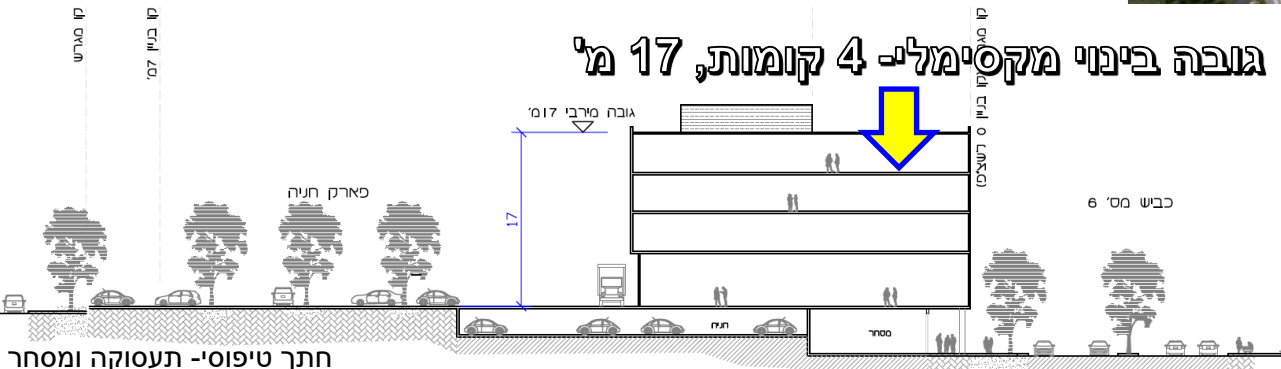

- אזור התעסוקה המרחבי מיועד למימוש בשני שלבים, סכ"ח 1,000 ד'.
- שלב א - 545 ד' - בביצוע בהתאם לתכנית מאושרת מס' 8415/ג.
- כניסה למתחם - צומת צלב חדש שבוצע לאחרונה על כביש מס' 672, כקילומטר אחד צפונית לצומת רמת השופט.
- התניות למימוש שלב ב' | תמ"מ 11 / 2
  - הוכחת איכלוס 250 ד' מתוך שלב א'
  - הצמדת התכניות ככל הניתן לתכניות שאושרו בשלב א'.

פארק תעסוקה מבוא כרמל

גובה בינוי מקסימלי - 4 קומות, 17 מ' →

פארק תעסוקה מבוא כרמל | מגבלות סטטוטוריות, תכנוניות וסביבתיות

אפיון השטח

תוכנית קק"ל לפארק ג/12635 רמת מנשה מקיפה את השטח של איזור התעשייה על הרחבתו – השטח המקיף את אזור התעשייה הוגדר ככשטח חקלאי נוף כפרי פתוח.

מסדרונות אקולוגיים

המסדרון האקולוגי הארצי חוצה את המתחם, בקו התפר שבין המתחם הקיים לתחום החיפוש לשלב ב' בחלקו הצפוני. דיוק המסדרון חוצה את המתחם באותה הנקודה. נדרשת חשיבה מחודשת, שכן מעבר המסדרון באזור זה עומד בסתירה לכוונה להרחבת אזור התעשייה.

מט"ש

דרומית למתחם מט"ש המיועד לשימוש כלל מועצתי. אך לא כל הישובים מזרימים את השפכים למט"ש זה.

תשתיות

תחום התוכנית אינו נחצה ע"י תשתיות קוויות.

קידוחי מים

רדיוס מגן ג' של קידוח עין העמק 1 בשולי אזור התעשייה ובתחום שטח ההרחבה. כביש הגישה בתחום רדיוס מגן ב'.

חשמל

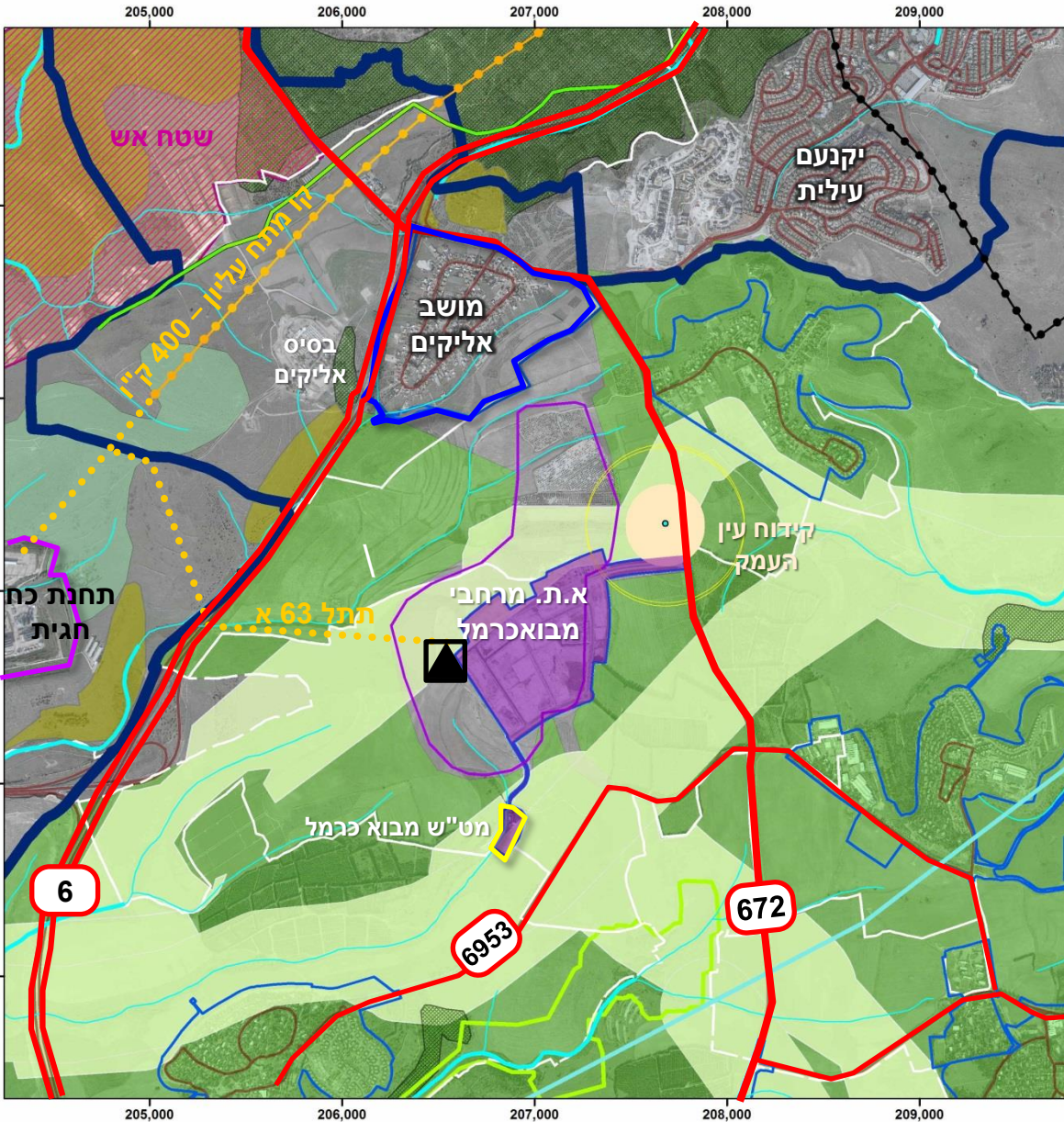
תת"ל 63 א (מופקדת) מגדירה קו מתח גבוה 400 ק"ו לחיבור מבוא כרמל לתחנת כח חגית. בשטח אזור התעסוקה תחנת משנה.

עתיקות

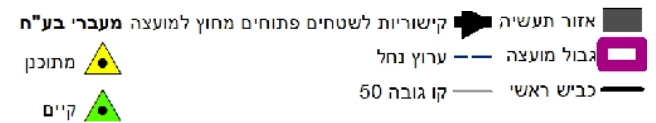
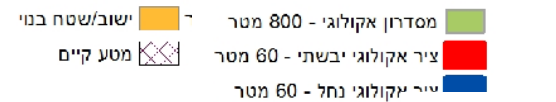
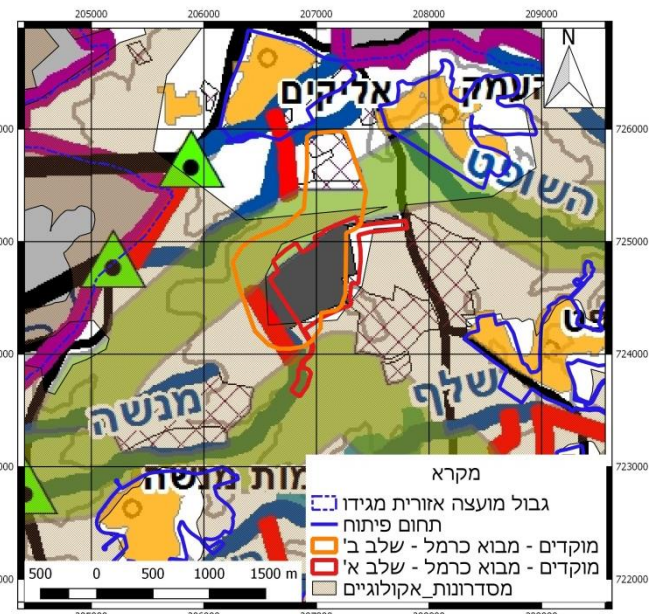
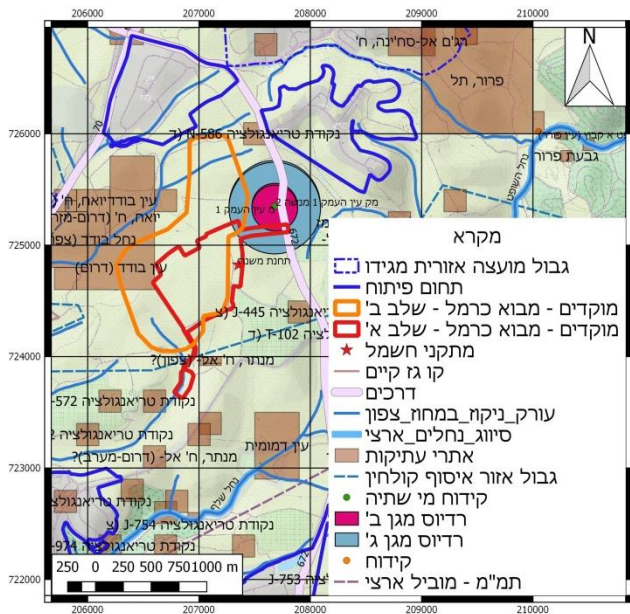
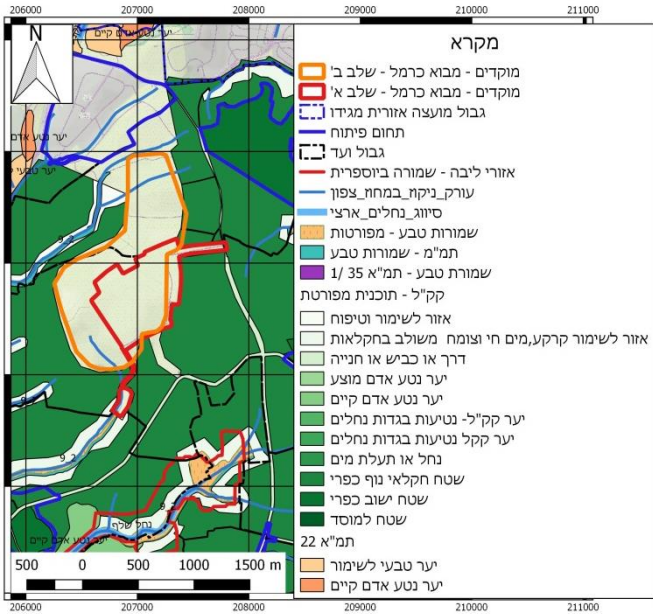
על חלק מתחום ההרחבה אתר מוכרז עין בודד (דרום).

מקרא:

- תחום מוא"ז מגידו
- תחום פיתוח ישוב
- גבול וועד הישוב
- תוואי הולכת
- גז טבעי
- קו מתח על
- תחנת משנה
- יער נטע אדם קיים
- פארק רמות מנשה
- נחל
- מסדרונות אקולוגיים
- קידוח מים
- שטח אש

פארק תעסוקה מבוא כרמל | מגבלות סטטוטוריות, תכנוניות וסביבתיות

פארק תעסוקה מבוא כרמל

ראה פירוט בנושא הרחבה מתוכננת למושב בכרך ב' | אשכול 2 | מושב אליקים

מיקום ההרחבה המוצע בתכנית

מבט לדרום מזרח

- גבול תחום חיפוש לשלב ב' ממוקם כ-85 מ' מההרחבה המתוכננת של מושב אליקים.

מוא"ז מגידו | מוקדים ברמת המועצה | מתחם המועצה

(1) מתחם המועצה ממוקם בצמוד לקיבוץ רמת השופט בסמוך לדרך 6954.

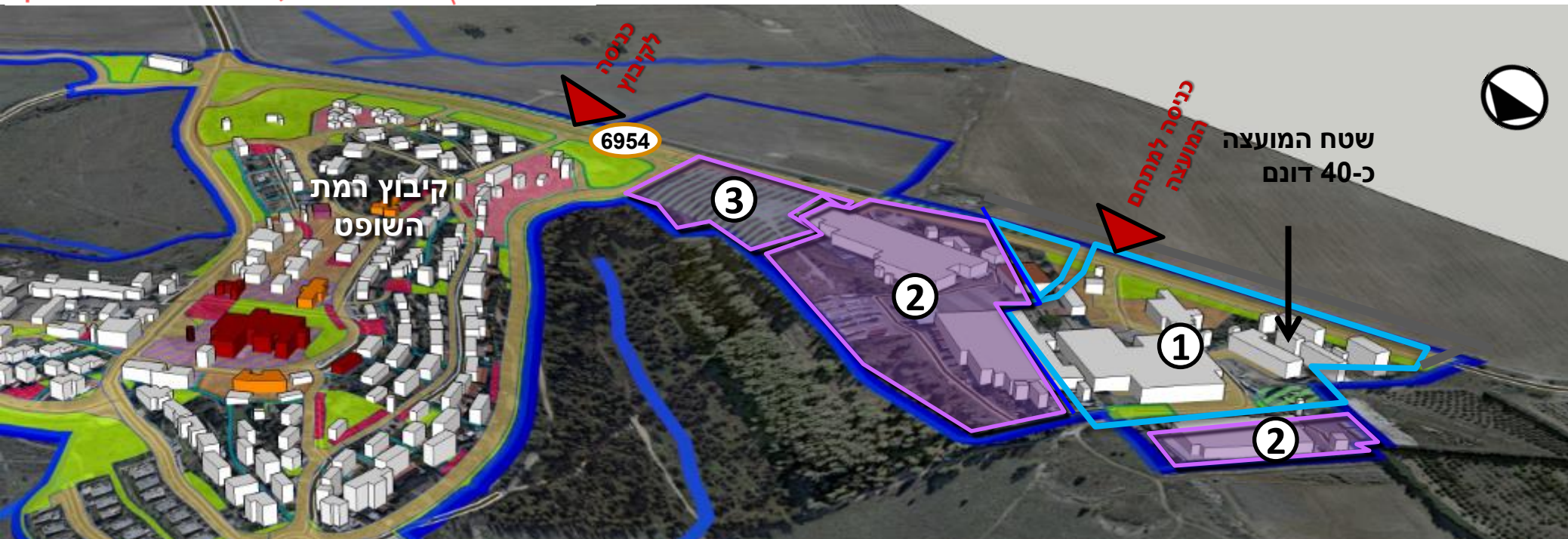
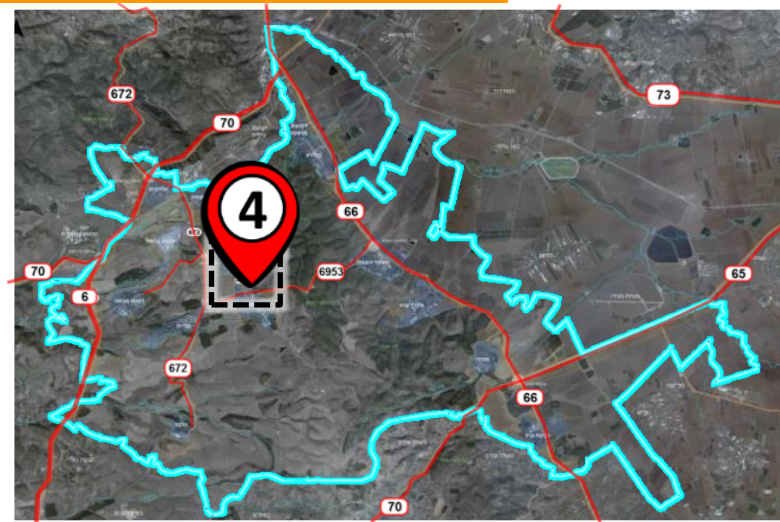
- השטח בהיקף - כ-40 ד' ובשטפות של 7 קיבוצים.
- במתחם ממוקמים משרדי המועצה ומפעל ראם של קיבוץ רמת השופט.

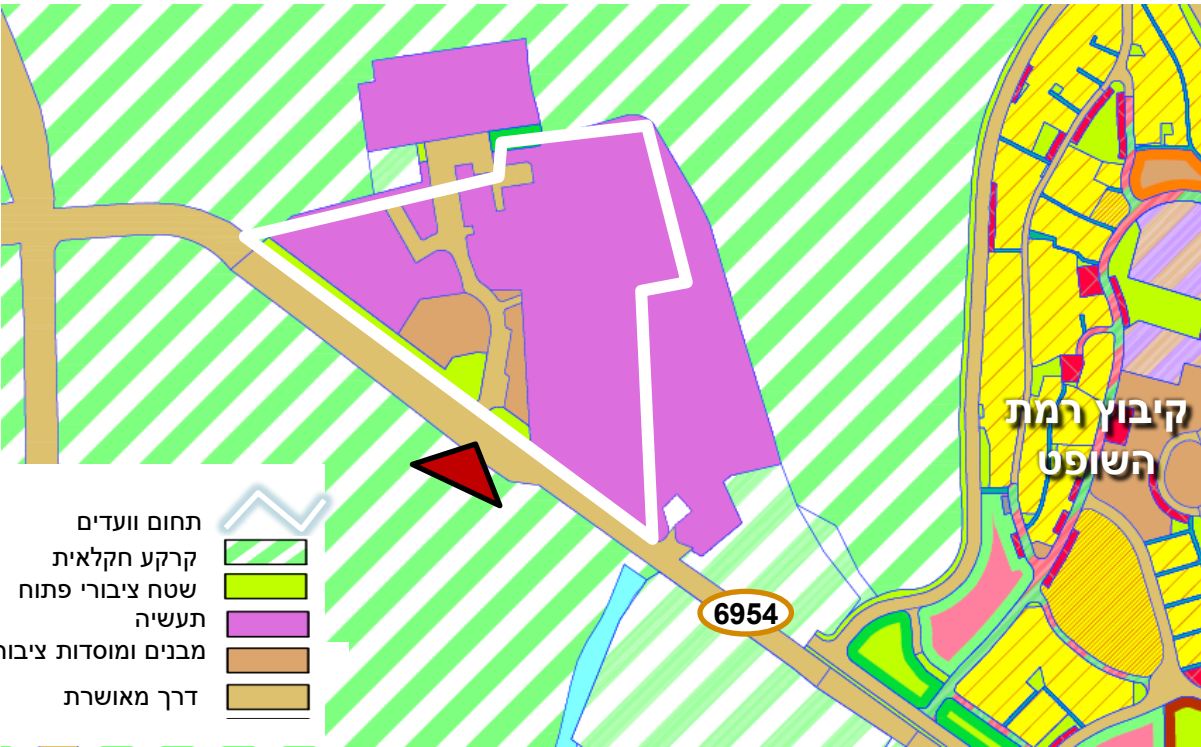
(2) לקיבוץ אזור תעשייה בצמוד לשטח המועצה שאינו ממומש במלואו. בשטח זה קיימים מפעל עץ

(בהיקף של בית מלאכה) ומפעל פוליגל.

(3) הקיבוץ בוחן שינוי ייעוד שטח חקלאי לאזור תעסוקה נוסף אשר יהווה תווך בין הקיבוץ לאזור

המפעלים. באופן היסטורי שטח זה היה בייעודי תעסוקה שונים.

מתחם המועצה שוכן בלב תחום מועצה אזורית מגידו על כביש מס' 6954, מצפון לקיבוץ רמת השופט.

הגישה למתחם המועצה הינו דרך צומת קמץ. הצומת מואר אך לא מרומזר ומוסדר עם סימוני צבע בלבד. ישנם נתיב פניה שמאלה ונתיב האצה לדרום על כביש 6954 אך לא קיים נתיב האצה לכיוון צפון.

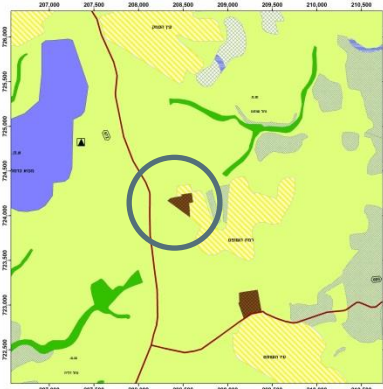
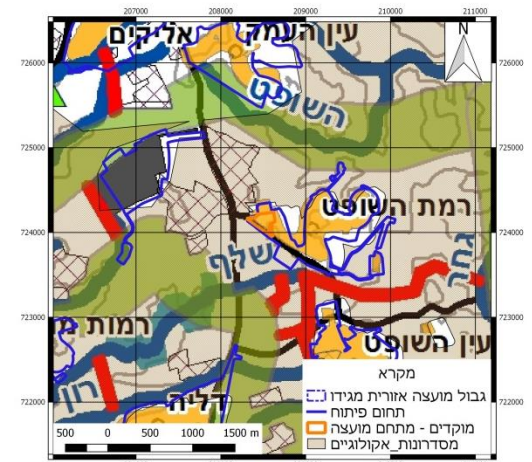
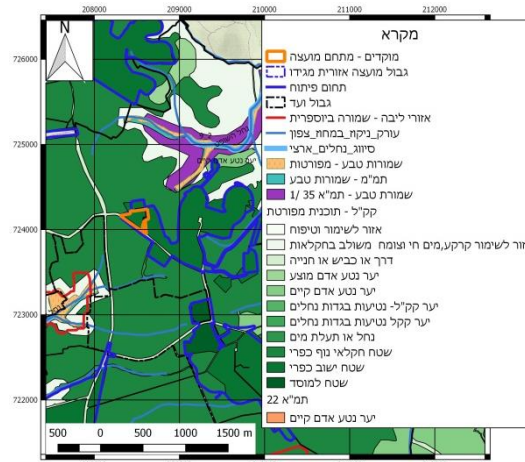
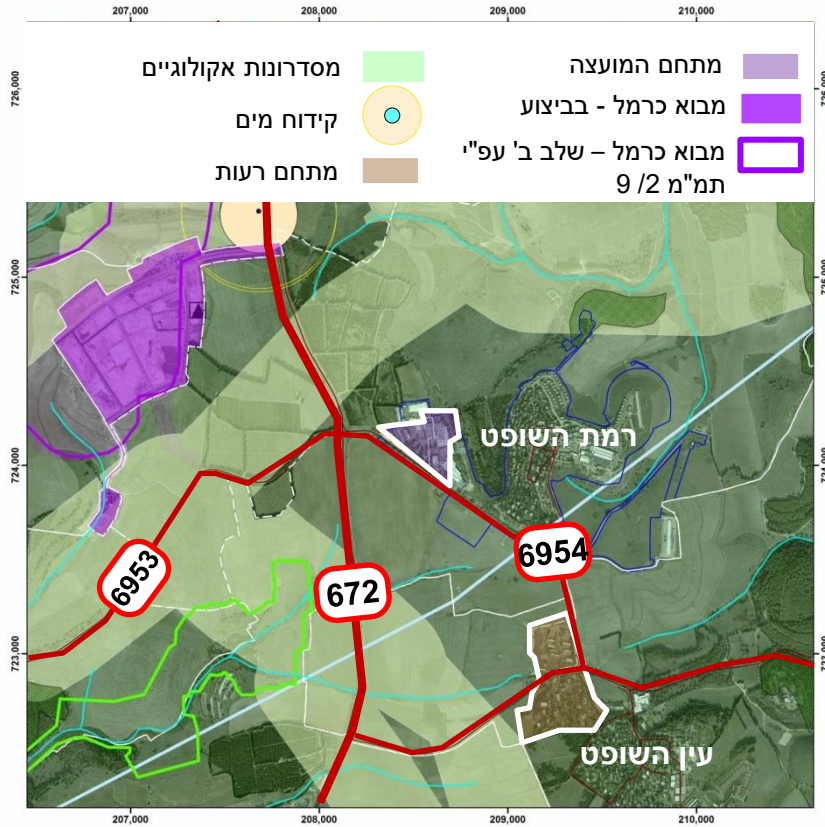
במתחם מאושרים 21 ד' לתעשייה ו- 6 דונם למוסדות ציבור. השטח המיועד לתעשייה הממוקם בשטח הקיבוץ הינו בהיקף של 85 ד'.

מתחם המועצה | מגבלות סטטוטוריות, תכנוניות וסביבתיות

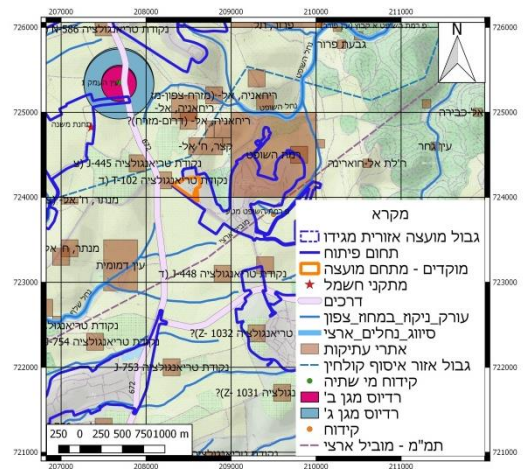
תמ"מ 9/2 | המתחם מוגדר כ"מוסד" הסמוך לעישוב כפרי/קהילתי ומוקף שטח חקלאי/נוף כפרי פתוח.

אפיון השטח | תחום המועצה מוגדר בתוכנית קק"ל – פארק רמת מנשה כשטח ישוב כפרי והאזור הסובב כשטח חקלאי נוף כפרי פתוח.

תמ"מ 9/2 יעודי קרקע

- ▲ תחנת משנה
- דרך אזורית
- ישוב כפרי/קהילתי
- אזור תעסוקה מרחבי
- חקלאי / נוף כפרי פתוח
- מוסד
- שמורת טבע
- יער נטע אדם קיים
- יער נטע אדם מוצע
- נטיעות בגדות הנחלים

- מסדרון אקולוגי - 800 מטר
- ציר אקולוגי יבשתי - 60 מטר
- ציר אקולוגי נחל - 60 מטר
- אזור תעשייה
- גבול מועצה
- כביש ראשי
- קישוריות לשטחים פתוחים מחוץ למועצה מעברי בע"ח
- ערוץ נחל
- קו גובה 50

מתחם המועצה | תכנית בהכנה

המועצה מקדמת תכנית מפורטת בראיה כוללת להסדרת והרחבת מתחם המועצה בתכנון ערן מבל

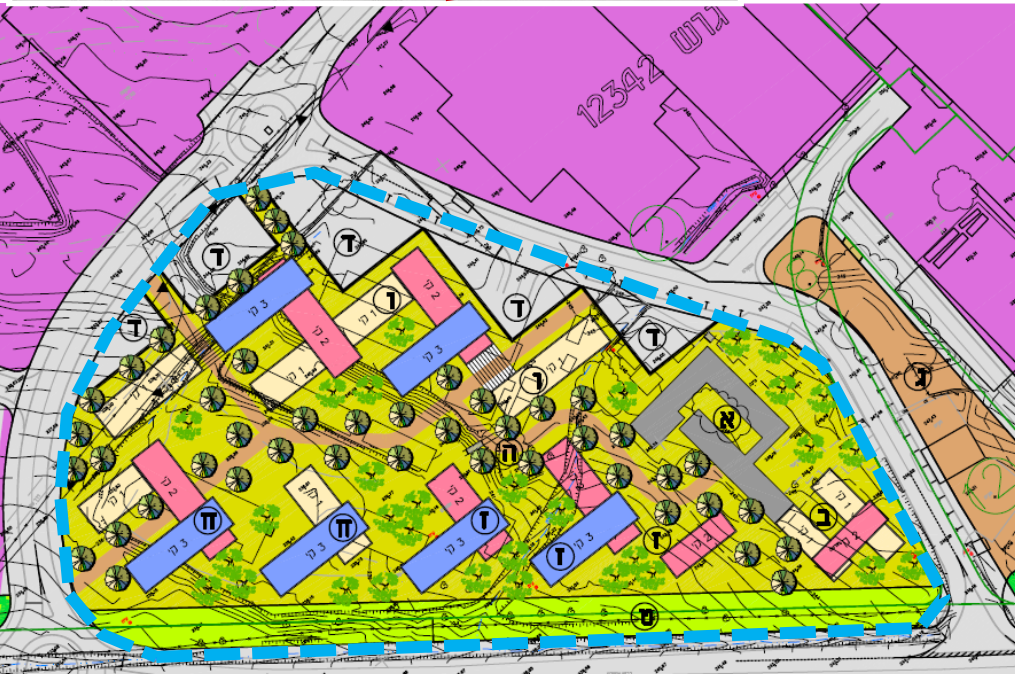
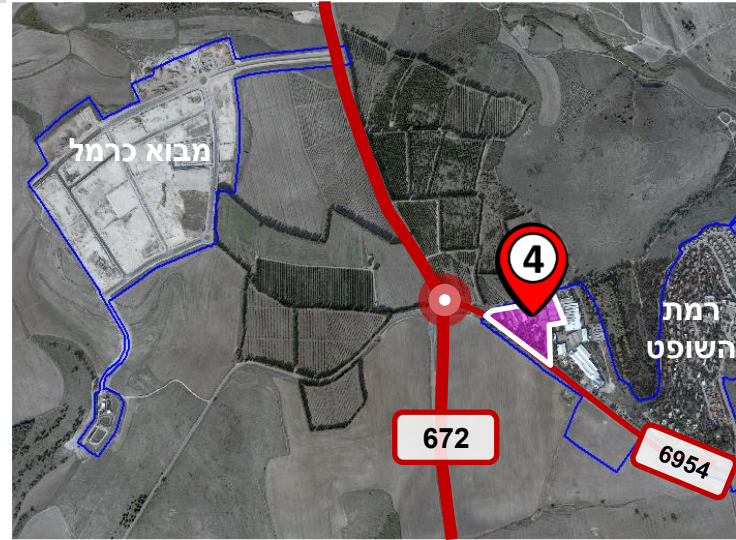
אדריכלים

התכנית מציעה תוספת של כ-22 ד' לתעשייה מחוץ לתחום הפיתוח של המועצה והקיבוץ (1).

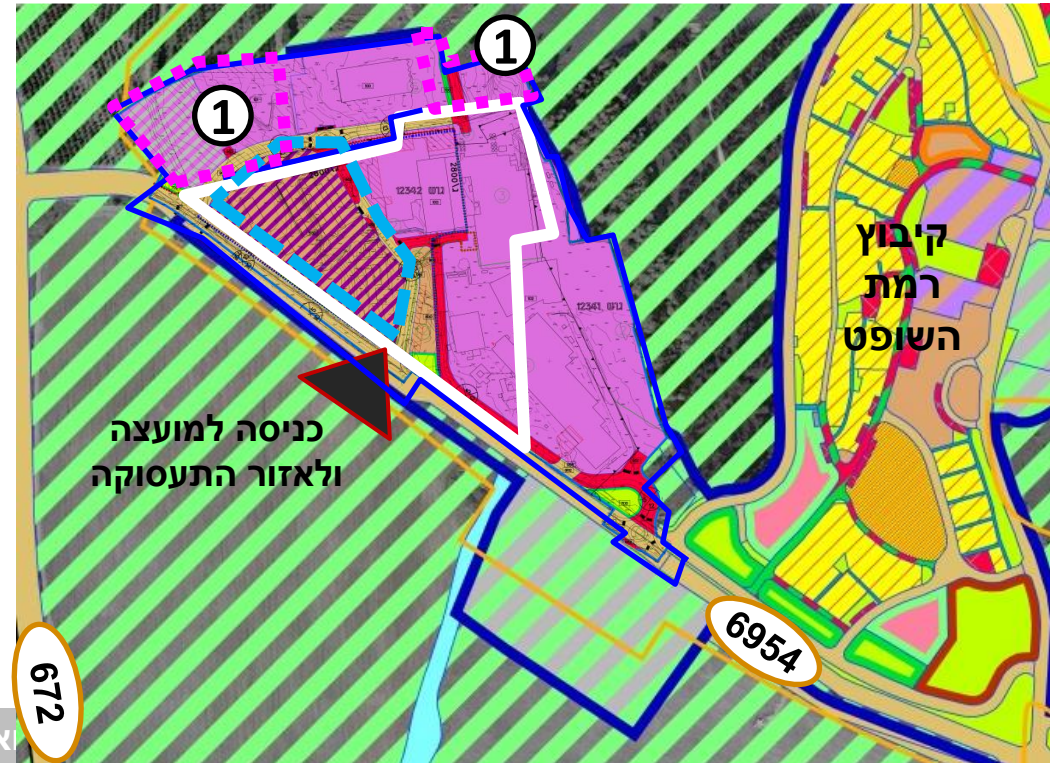
פרוגרמה:

- ריכוז כל משרדי המועצה ושירותים נלווים
- בניית מתחם (Hub) לחברות טכנולוגיות
- התמחות בתחום של אגרו-טכנולוגיה (חקלאות מתקדמת)
- שילוב של חינוך טכנולוגי עם פעילות מו"פ של מפעלים וחברות טכנולוגיות באזור (שיתוף ישובים)

• דיור מוגן

תכנית מוצעת | קמפוס המועצה | ערן מבל אדריכלים

672

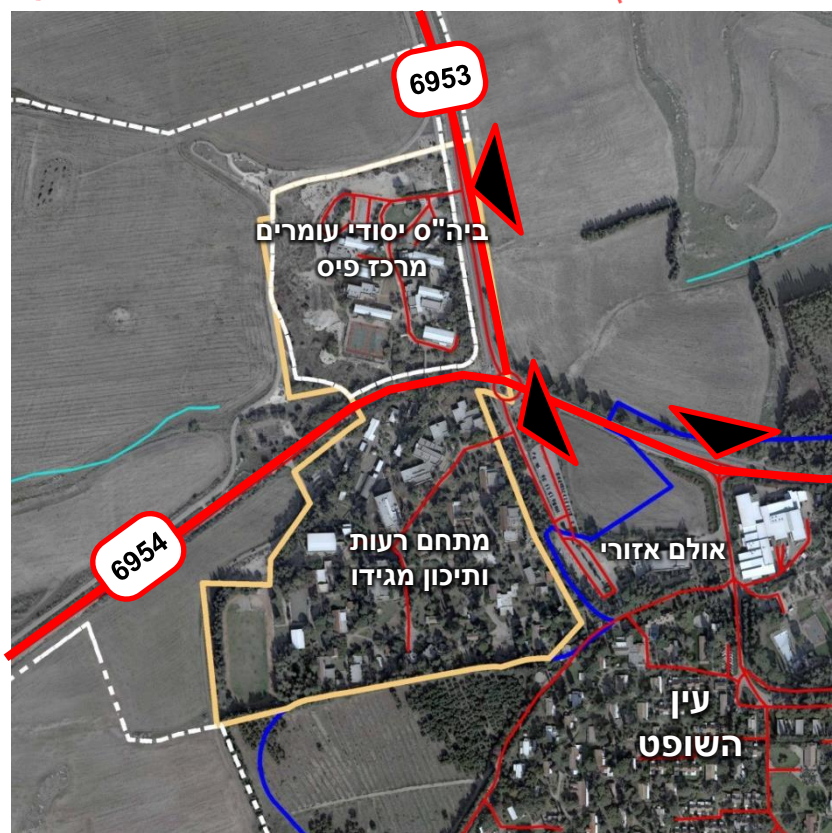
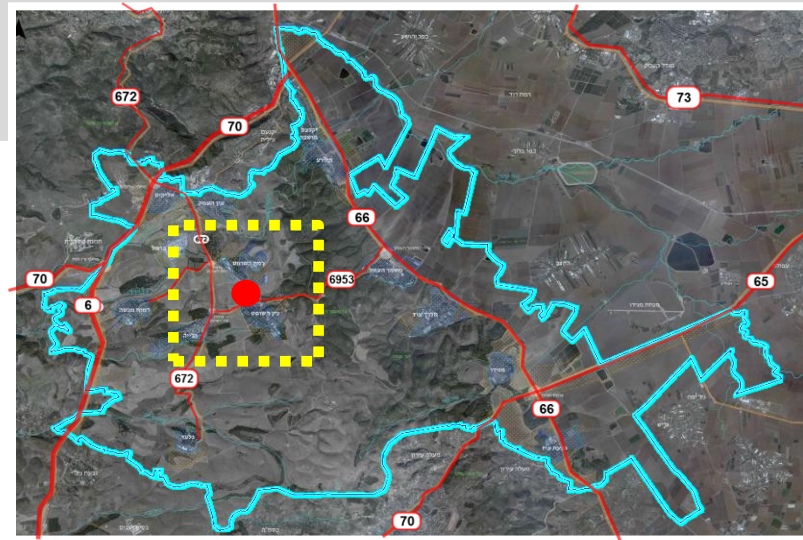
6954

מוא"ז מגידו | מוקדים ברמת המועצה | מתחם רעות

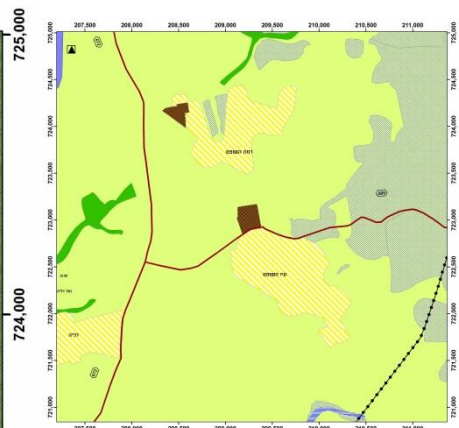
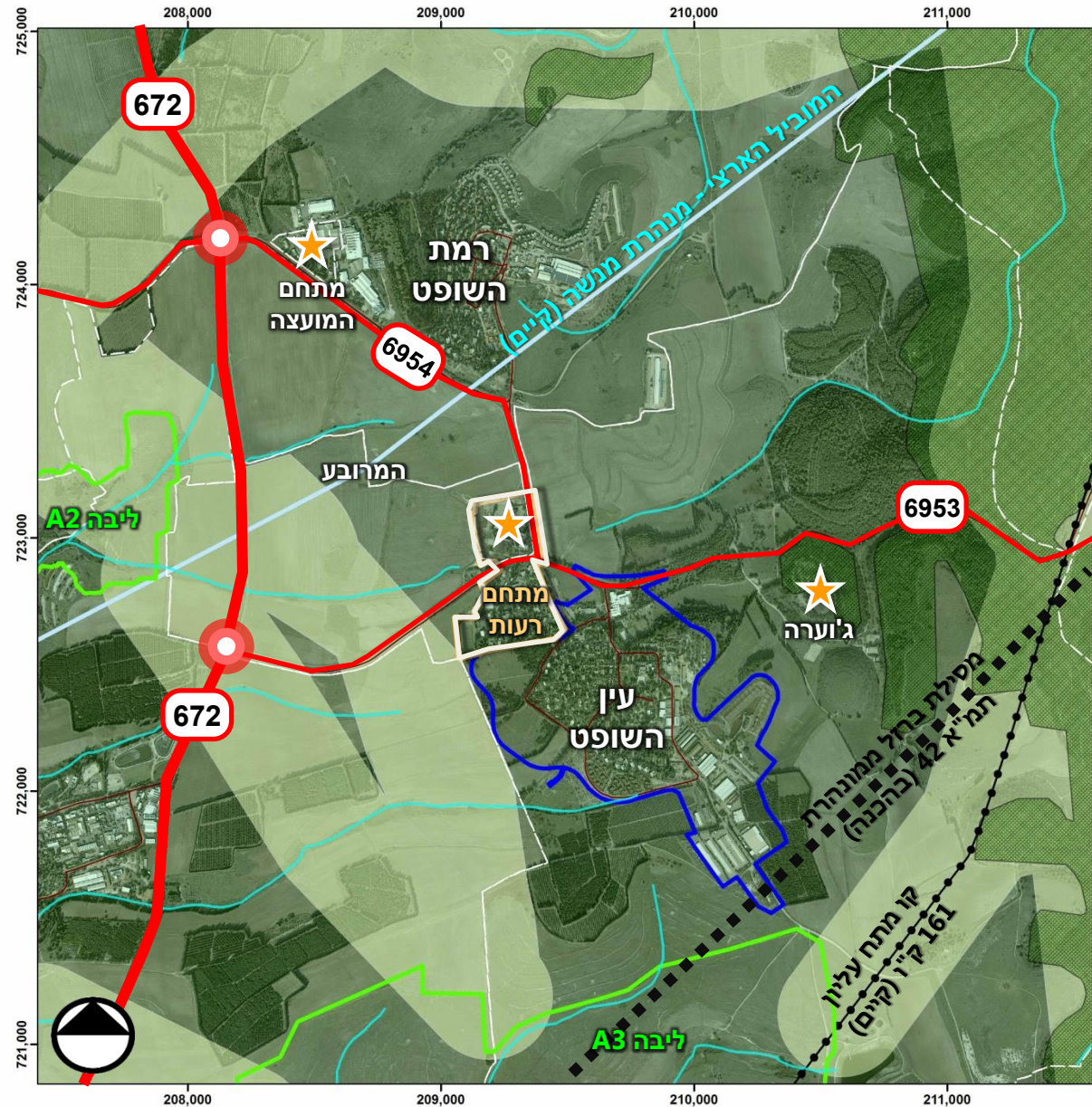
מתחם רעות | מרכז חינוך ותרבות

מיקום במרחב

- מיקום באזור ההר בצמוד לקיבוץ עין השופט, מוקם בשטחי המשבצת של הקיבוץ.
- מיקום בסמוך למרובע הכבישים, בקרבת דרך 672, 6953 ו-6954.
- הלב הפועם החינוכי והתרבותי של המועצה: פועלים במתחם בית ספר תיכון, בית ספר יסודי, אולם אזורי, חינוך בלתי פורמלי, מרחבי ספורט ועוד.
- המתחם סמוך לאתרי טבע ומורשת (לב פארק רמת מנשה וג'וערה) וכן למתחם תעסוקה (מתחם המועצה).

מתחם רעות והאולם האזורי | מגבלות סטטוטוריות, תכנוניות וסביבתיות

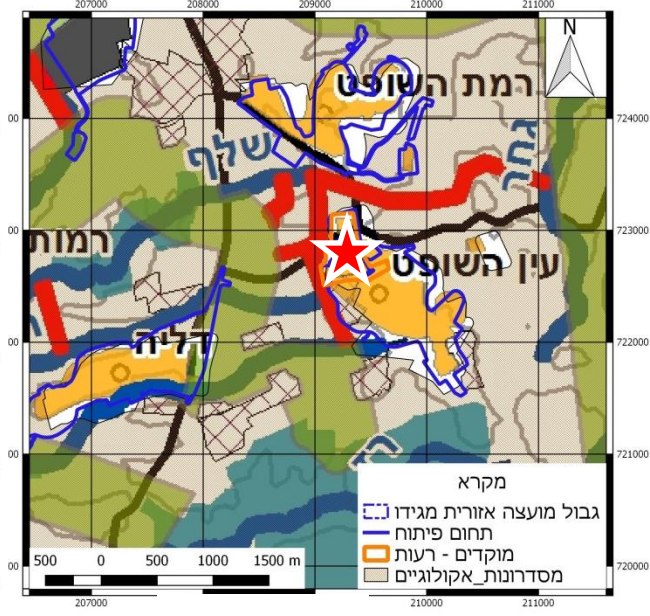
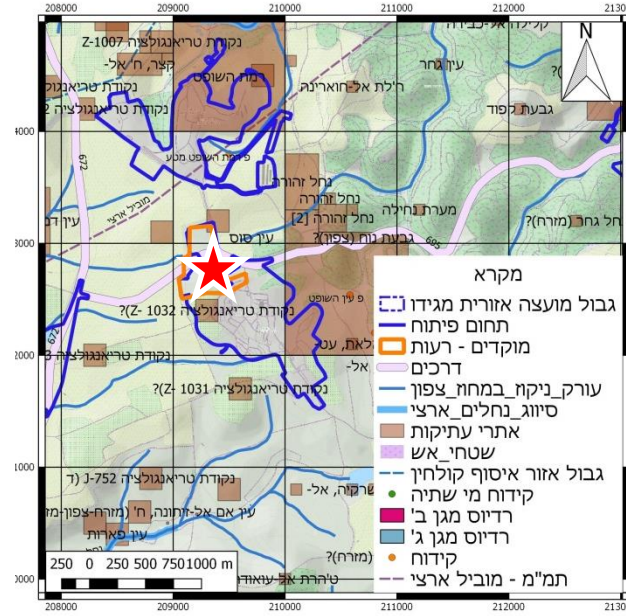
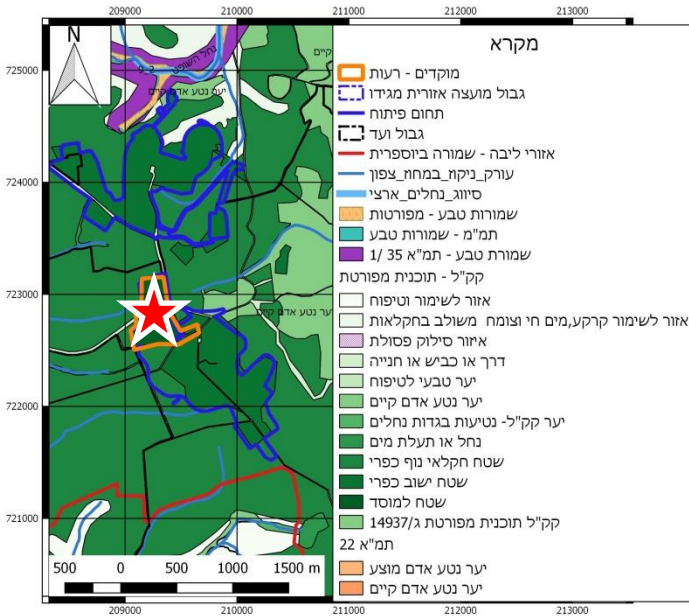

תמ"מ 9/2 | החלק הצפוני של המתחם מוגדר כשטח למוסד, החלק הדרומי כחלק מיישוב כפרי/קהילתי, והשטח הסובב כשטח חקלאי/נוף כפרי.

- מקרא:**
- יער נטע אדם קיים
  - תחום מוא"ז מגידו
  - פארק רמות מנשה
  - תחום פיתוח ישוב
  - נחל
  - גבול וועד הישוב
  - מסדרון אקולוגי
  - תחום עתיקות

מתחם רעות והאולם האזורי | מגבלות סטטוטוריות, תכנוניות וסביבתיות

מיקום המתחם בלב פארק רמות מנשה.

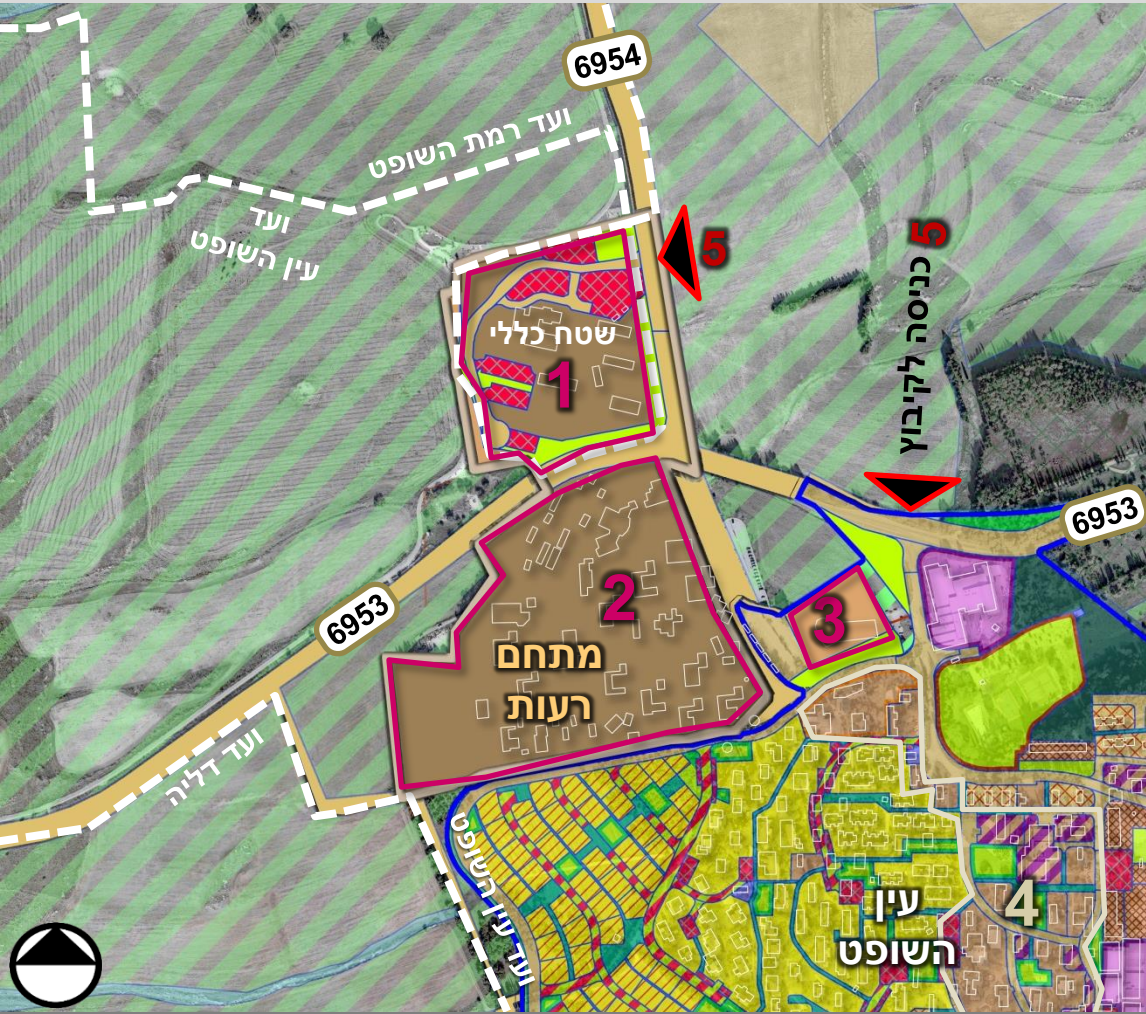
מתחם חינוך ותרבות | תכניות מאושרות

מתחם החינוך והתרבות ממוקם ברובו מחוץ לתחום הפיתוח של הקיבוץ.

שנת אישור	שם תכנית תקפה	שטח, ד'	ייעוד	מיקום	
2015	18341/ג	26.6	בתי ספר ומוסדות מדע	מתחם צפוני בשטח המועצה	1
2007	12635/ג	98.67	בתי ספר ומוסדות מדע	מתחם דרומי בתחום וועד קיבוץ עין השופט	2
2007	15079/ג	7.87	מבנים ומוסדות ציבור	האולם האזורי בתחום הפיתוח של הקיבוץ	3

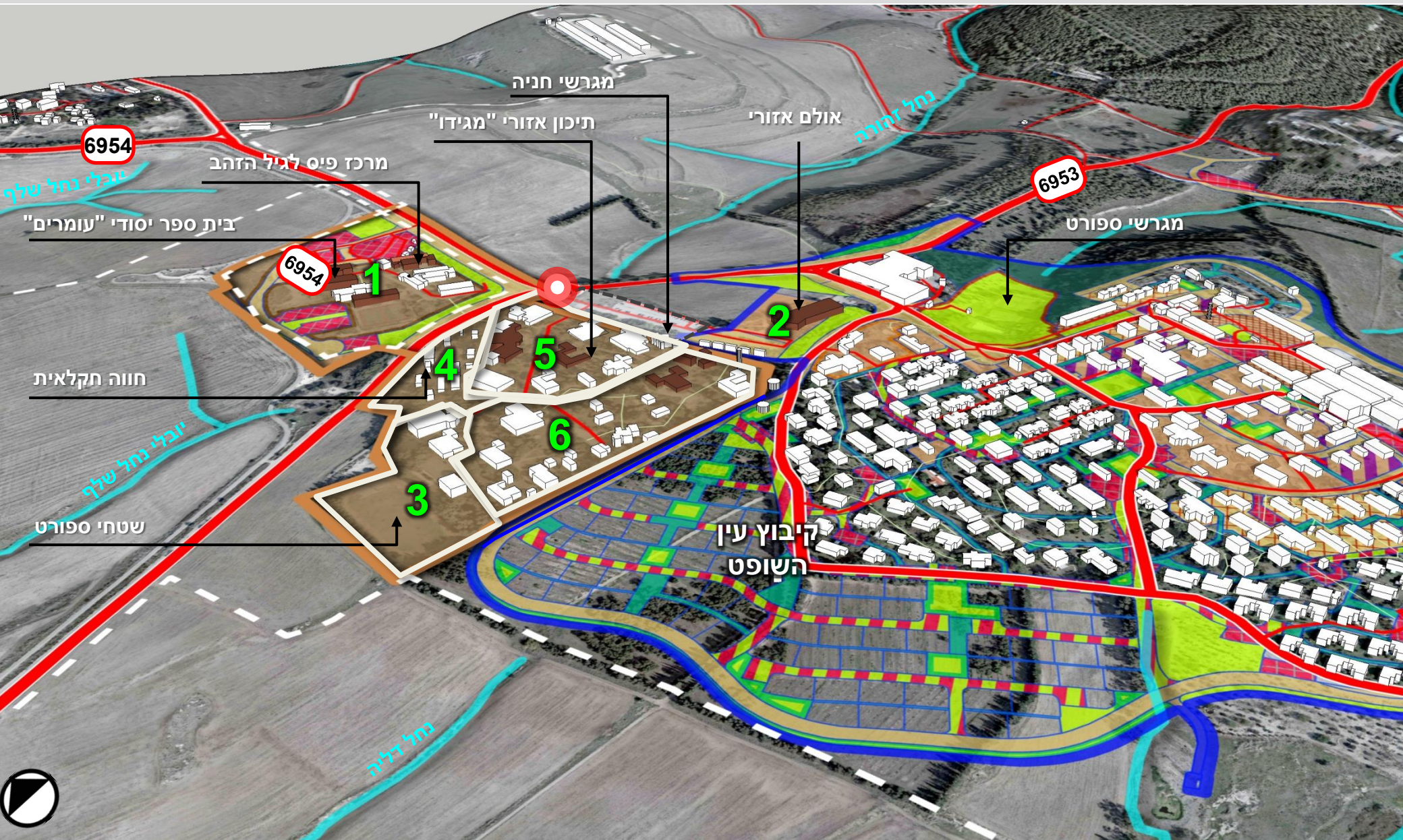
4 רצף שטחי ציבור של הקיבוץ – מכלול המתחמים סמוך אליו.

5 התכניות התקפות מסדירות כניסה נפרדת לקיבוץ ולמתחם הצפוני.

שטח ציבורי פתוח אקסטנסיבי	קרקע חקלאית	מבנים ומוסדות ציבור	מגורים א'
דרך מאושרת	שטח ציבורי פתוח	מבנים ומוסדות ציבור לבריאות	מגורים א3
דרך משולבת	פרטי פתוח	מוסדות קהילה	מגורים מיוחד
שביל	ספורט ונופש	בתי ספר ומוסדות מדע	תעשייה ומלאכה
תעסוקה ומבנים ומוסדות ציבור	חניון		

מתחם רעות והאולם האזורי | מבנה המתחם ומוסדותיו

6954

מרכז פיס לגיל הזהב
בית ספר יסודי "עומרים"

6954

חווה חקלאית

שטחי ספורט

מגרשי חניה

תיכון אזורי "מגידו"

אולם אזורי

6953

מגרשי ספורט

נחל דליה

נחל דבורה

קניון עין השופט

מתחם רעות והאולם האזורי | מבנה המתחם ומוסדותיו

1. בי"ס יסודי עומרים ומרכז הפיס
2. האולם האזורי
3. שטחי ספורט
4. החווה החקלאית
5. תיכון מגידו
6. מתחם רעות

מקור: ויקיפדיה

רקע

חברת הנעורים רעות* (הרי אפרים) הוקמה כמוסד חינוכי של השומר הצעיר ששירת את קיבוצי ההר, במקביל לפעילות "שומריה" במשמר העמק. בשנת 1996 אוחדו שני המוסדות והוקם בי"ס תיכון אזורי מגידו על כמחצית משטח הקמפוס ההיסטורי. שטח זה נמסר למועצה. בשאר השטח פועל כיום מתחם רעות כפעילות חינוכית בלתי פורמלית. בתיכון מגידו לומדים תלמידים מכל ישובי המועצה, ממושב היוגב ומישובים נוספים.

תכנית אב למרחב ביוספרי

בתכנית מוצע לשלב מרכז מידע והדרכה לנושא המרחב הביוספרי עם מרכז החינוך והקהילה האזורי.

תחבורה

- מתחם בית הספר כולל רציפים מוסדרים לאוטובוסים האוספים ומפזרים את התלמידים בין ישובי המועצה בבוקר ובצהריים. קיים רציף ייעודי לכל ישוב וכן חניון לכלי רכב פרטיים במתחם בית הספר.
- למתחם ולקיבוץ כניסות נפרדות.

רציפי האוטובוסים במתחם בית הספר

אולם האירועים שבביצוע

המועצה מעוניינת בפיתוח מתחם רעות (6) כמתחם מכון קהילה - חינוך תרבות וספורט שיכלול:

חינוך פורמלי ובלתי פורמלי | מרכז ספורט ופנאי | אירוח כנסים בנושאי אדם - סביבה (אולם אזורי) | מרכז מבקרים "אדם-סביבה" ובית קפה סביבתי | מרכז ידע ופיתוח בנושאי אדם סביבה (מעבדה).

נדרשת ראייה כוללת של המרכז התרבותי והחינוכי של המועצה

מוא"ז מגידו | מוקדים ברמת המועצה | ג'וערה

ג'וערה | רקע וכוונות לפיתוח

מבנה המוזיאון

חניון ומבואת כניסה

<https://he.wikipedia.org>

ג'וערה ממוקמת על כיפה מיוערת שהגישה אליה מדרך 6953 בצמוד לקיבוץ עין השופט. חברי הקיבוץ עלו לקרקע בשנת 1937 והתמקמו בגבעה בג'וערה. כעבור שנה עברו למיקום קבע במיקום הנוכחי. קרקעות הגבעה נמסרו למדינה ובמקום הוקם בסיס אימונים של לוחמי וקציני ארגון ההגנה בשנים 1938-1948.

עד לשנת 2016 היה במקום בסיס גדנ"ע.

במקום הוקם מוזיאון ה"הגנה" אשר נועד להנציח את בסיס האימונים. המוזיאון שוכן בבניין בן כ- 200 שנה אשר שימש את משפחת צלאח, בעלי הקרקעות בסביבה, עד לקנייתו על ידי הקק"ל.

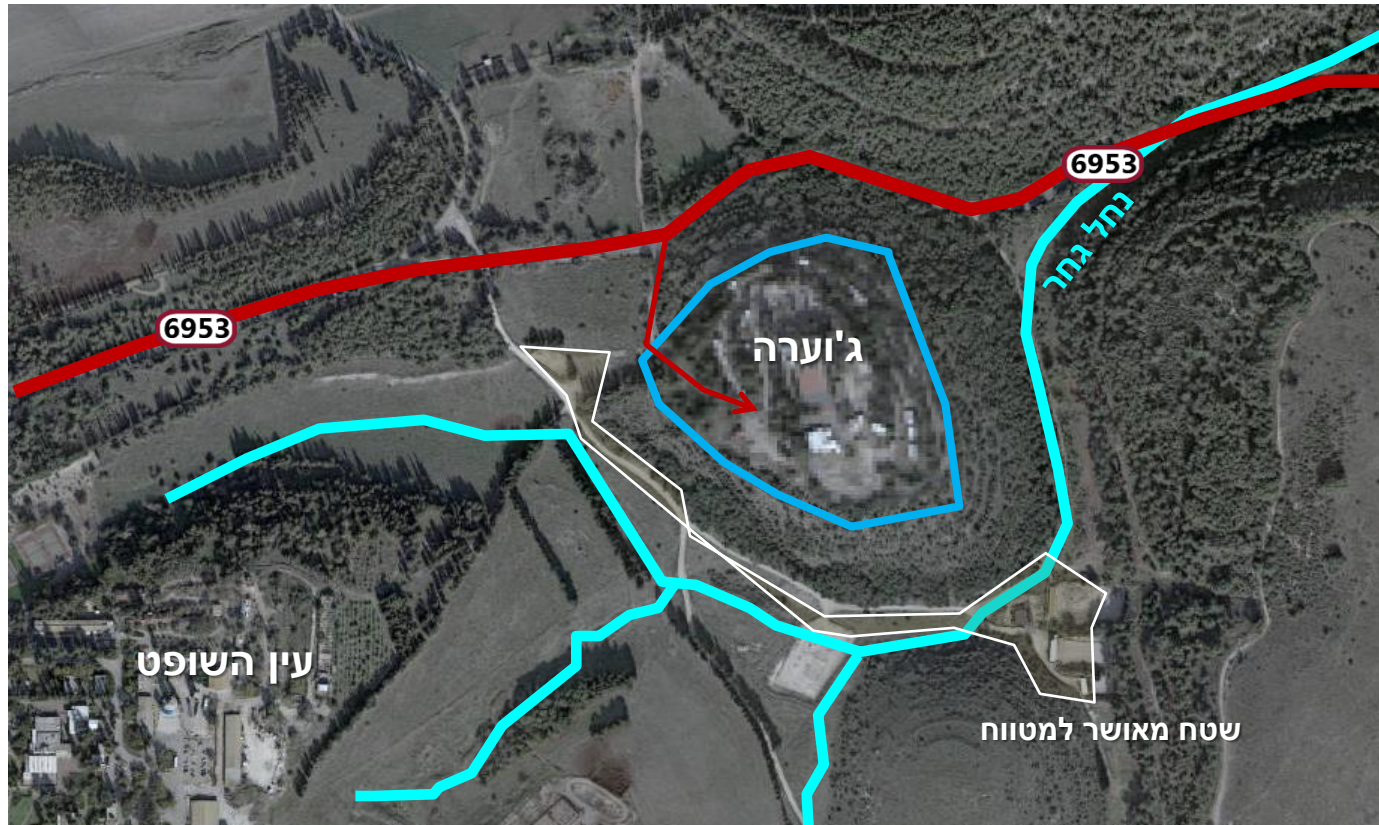
כיום מבני הבסיס נטושים והמוזיאון סגור.

המועצה מעוניינת בפיתוח מכוון מורשת, חינוך היסטוריה, תיירות ויערנות.

הפיתוח יכלול:

- מרכזי ביקור וחוויית סביב אתר המורשת ההיסטורי, כולל לינה ב"מלון נושאי".
- מבואה ומוקד ליציאה לטיולים וסיורים.
- מרכז הכשרה ומידע בנושא יערנות (קק"ל).
- סדנאות וקורסים בנושאי ארץ ישראל ומורשת בניה (אופציה למכינה קדם צבאית).

קיימת כוונה לשלב את פיתוח המתחם כחלק מהפיתוח הכולל של אגן נחל השופט ואגן נחל גחר כמבואת כניסה נוספת למטיילים.

גישה למוזיאון ג'וערה

הגישה הינה על כביש מס' 6953, כ-600 מ' ממזרח לצומת קיבוץ עין השופט. הצומת הינו צומת קמץ שאינו מאר ואינו מוסדר עם איי תנועה או סימוני צבע. קיים תמרור עצור ליוצאים מהמוזיאון אך אין נתיבי האצה, האטה או פניה בצומת.

אפיון השטח

תא השטח מוגדר כיער נטע האדם, במסגרת תמ"א 22 ותוכנית רמת מנשה.

מסדרונות אקולוגיים

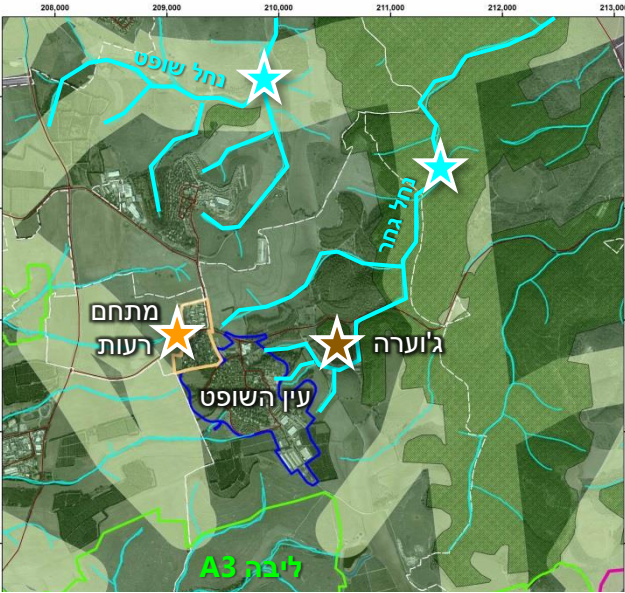
רוב רובו של השטח בתחום המסדרון הארצי.

תשתיות

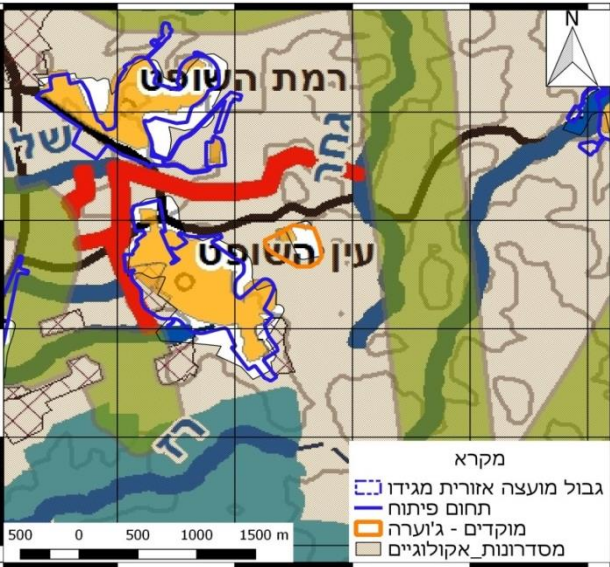
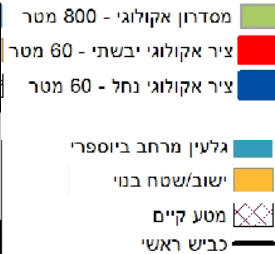
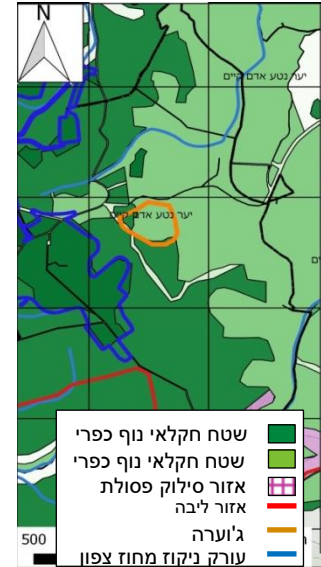
אין בתחום המוקד וסביבתו.

עתיקות

ג'וערה כולה בתחום אתר עתיקות מוכרז "גבעת נח".

מיקום במועצה בסמוך למוקדים ולאתרי טבע ונוף

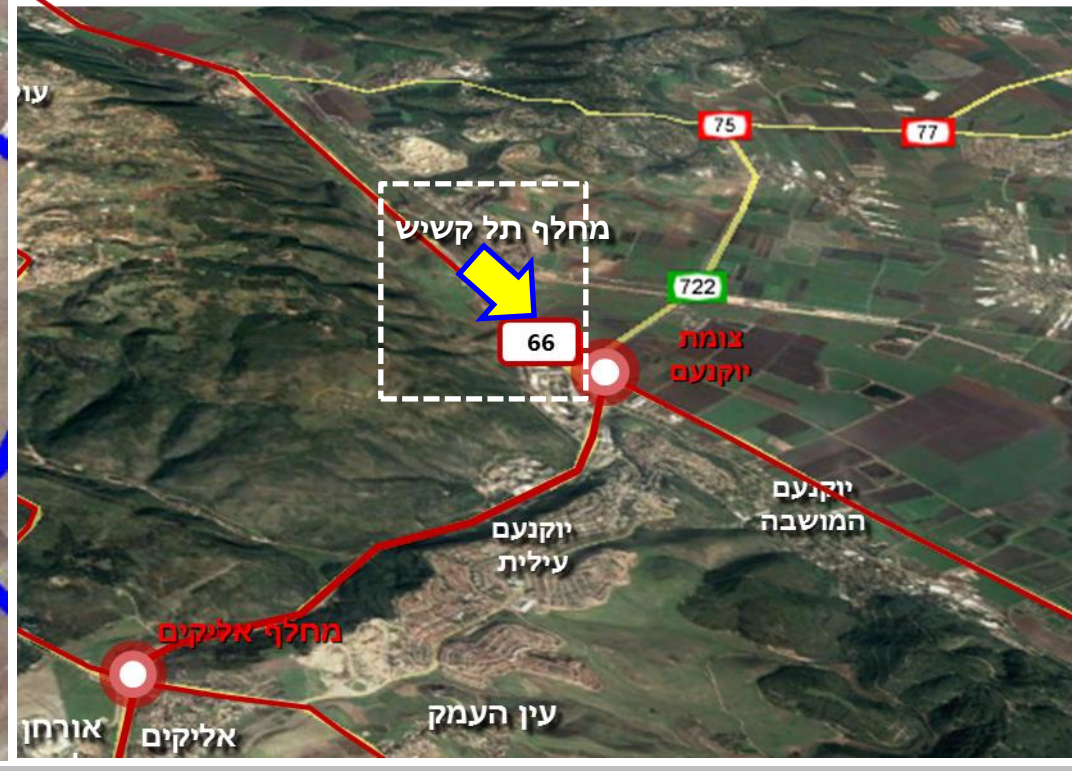
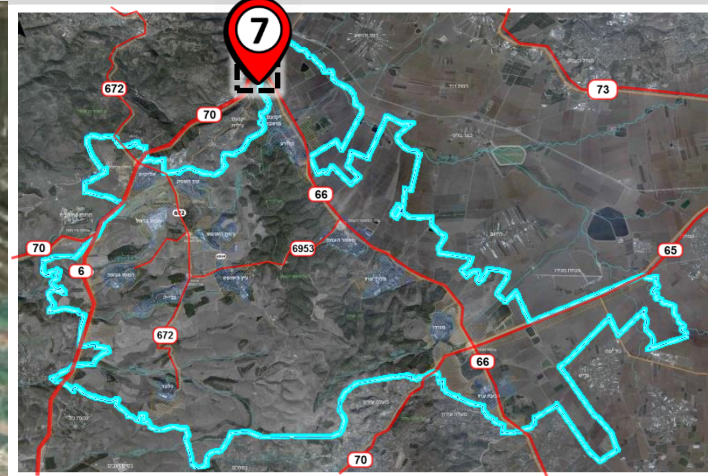
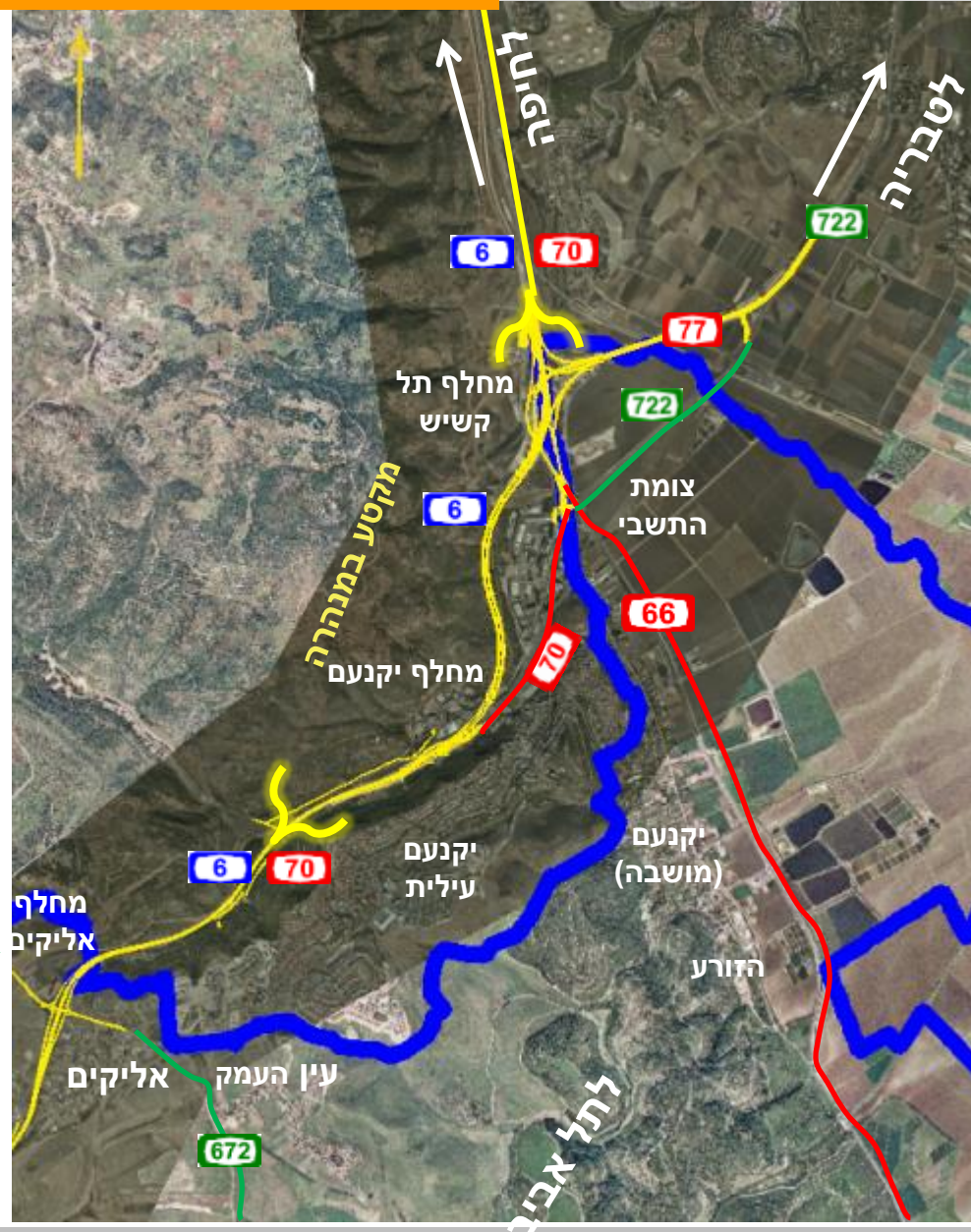

מוא"ז מגידו | מוקדים ברמת המועצה | תל קשיש

מחלף תל קשיש

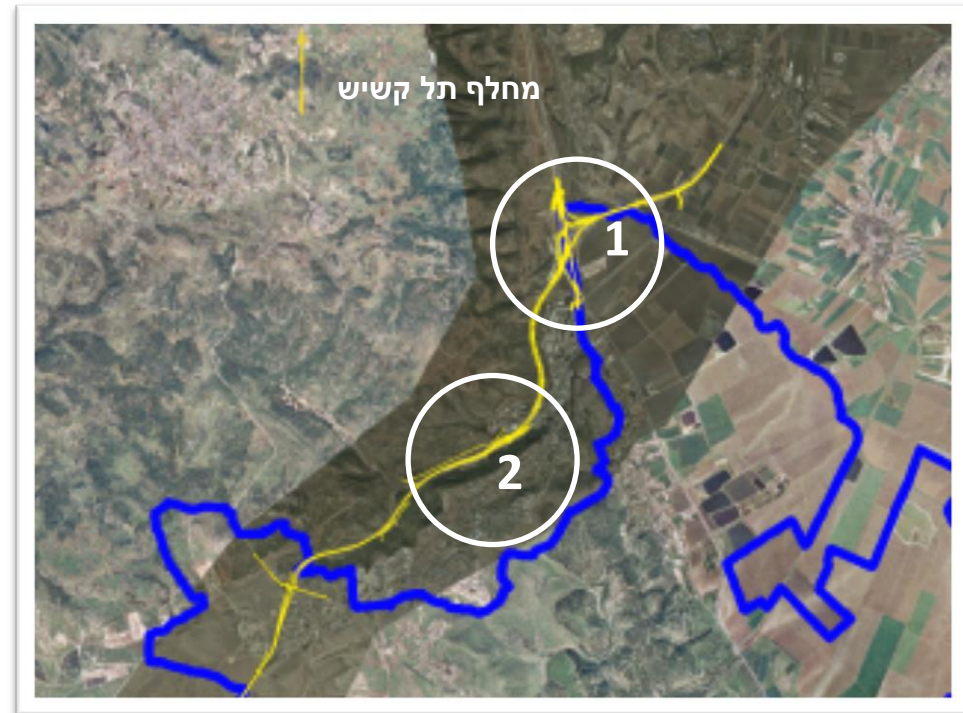
ראה הרחבה בנושא מחלף תל קשיש
בפרק סוגיות ברמה מועצתית |
תחבורה

- במקום תל ארכיאולוגי בשטח של כ-10 ד' ובו ממצאים ארכיאולוגיים מתקופת הברונזה, הברזל והתקופה הפרסית.
- האתר סמוך לנחל קישון.

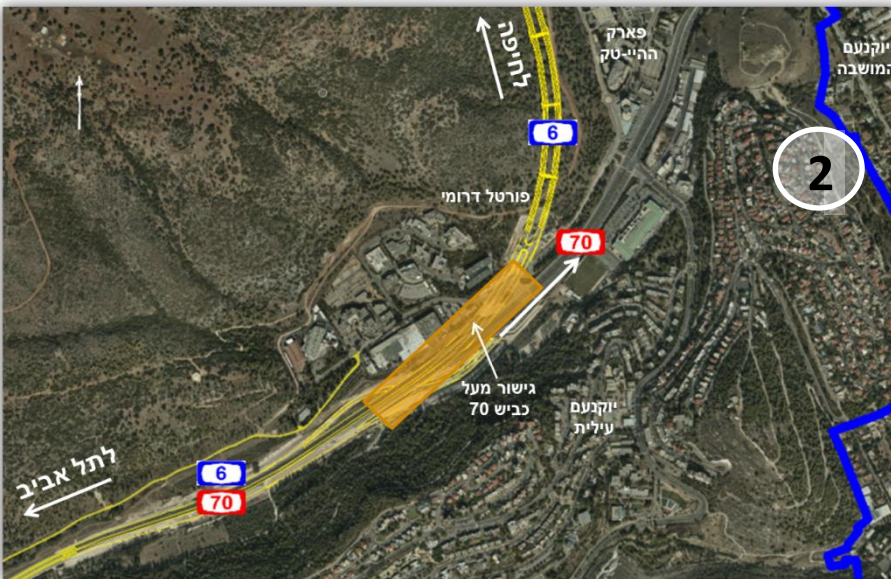

מחלף תל קשיש

1. מחלף תל קשיש הינו מחלף מערכת שבביצוע בימים אלה כחלק מהרחבת כביש 6 לצפון. המחלף מקשר בין דרכים מס' 6, 70, 77, 722 במערך של רמפות ישירות.

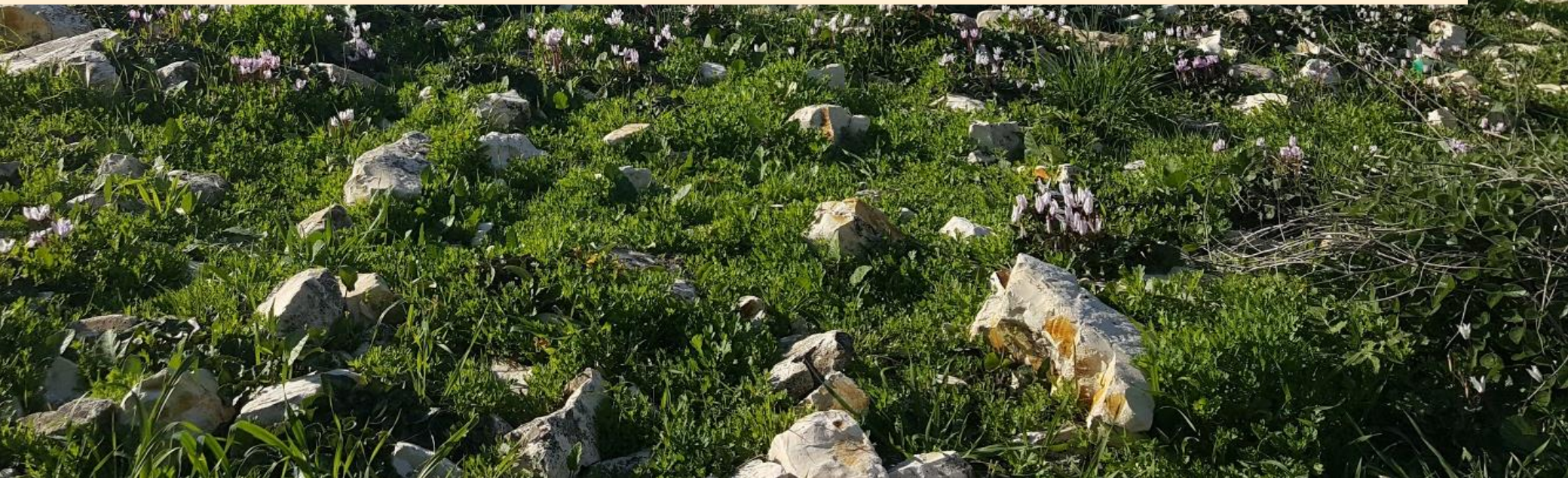

2. מחלף תל קשיש יהווה בעתיד נקודת התחברות/היפרדות בין כביש 6 ל 70. כביש 6 בקטע זה יחצה מעל כביש 70 ויעבור במנהרה באורך של 1,700 מ' - מנהרת יקנעם. מנהרה זו תעקוף ממערב, בשיפולי הכרמל, את פארק ההיי-טק ביקנעם ותסתיים במחלף מערכתי - תל קשיש.

סוגיות ברמה מועצתית

כלכלה

להלן הפרופיל של מ.א. מגידו בהשוואה לרשויות מקומיות סמוכות:

פרמטר להשוואה	קריטריון	מ.א. מגידו	מ.א. יזרעאל	מ.א. עמק	מ.א. הגלבו	מ.א. מנשה	יקנעם עילית	עפולה	מגדל העמק	כלל ישראל
רמת חיים	אשכול חברתי-כלכלי	6	7	6	5	6	6	5	5	1-10
השכלה וחינוך	זכאים לתעודת בגרות מבין מסיימי כיתה יב' (%)	82.8	78.1	68.1	68.2	72	65	65.2	56.7	
	עמדו בדרישות הסף של האוניברסיטאות מבין מסיימי כיתה יב' (%)	76.2	67.4	52.2	54.2	59.8	44.2	41.5	46.9	
גידול אוכלוסיה	אחוז גידול לעומת שנה קודמת	2.3	2.1	1.3	3.9	1.4	2.5	0.2-	1.8	

מקור: לשכה מרכזית לסטטיסטיקה, קובץ רשויות 2014

הישובים באזור שייכים לאשכול 5-7 מבחינה חברתית כלכלית.

האוכלוסיה במגידו משכילה ומסיימי התיכון בעלי נתונים גבוהים בהשוואה ארצית ואזורית.

נמוך משמעותית מהישובים הסמוכים	
גבוה משמעותית מהישובים הסמוכים	

אינדיקטורים השוואתיים | כלכלה

	כלל ישראל	מגדל העמק	עפולה	יקנעם עילית	מ.א. מנשה	מ.א. הגלבע	מ.א. עמק זרעאל	מ.א. מגידו	קריטריון	פרמטר להשוואה
נמוך משמעותית מהיישובים הסמוכים	7,522	6,303	6,835	9,881	9,369	7,838	11,532	9,540	שכר ממוצע חודשי - שכירים (₪)	שכר ורווחה
	8,424	8,033	8,055	9,229	8,376	9,762	10,547	9,166	שכר ממוצע חודשי - עצמאיים (₪)	
גבוה משמעותית מהיישובים הסמוכים	39.1	42.3	40.8	30.5	30.4	34.6	29.5	27.2	שיעור השכירים המשתכרים עד שכר מינימום (%)	
	276	246	278	293	311	278	333	272	מספר כלי הרכב הפרטיים לאלף נפש	רמת מינוע
	6.8	8	7	7	7.5	7.9	6.6	5.6	גיל ממוצע של מכונית פרטית	
	0.47	0.42	0.4	0.42	0.43	0.39	0.45	0.44	מדד גיני (ככול שהערך גבוה, קיים אי שויון גדול יותר בחלוקת ההכנסות)	חברה

מקור: לשכה מרכזית לסטטיסטיקה, קובץ רשויות 2014

מניתוח האינדיקטורים הכלכליים עולה כי אוכלוסיית מ.א. מגידו חזקה יחסית לשכנותיה ולממוצע הכלל ארצי. המועצה מתבלטת בתחום החינוך והשכר.

רמת אי השוויון בחלוקת ההכנסות במגידו נובעת כפי הנראה בפערים בין הישובים.

נדל"ן עסקי - ארנונה

בשנת 2014 ההכנסות של מגידו מארנונה למגורים 14 מיליון ₪ ומארנונה לא למגורים 16 מיליון ₪ ובסה"כ 30 מיליון ₪. מעבר לתשלומי הארנונה התושבים נושאים בתשלום לוועד המקומי.

תעריף הארנונה הממוצע למ"ר :

מגורים - 33.8 ₪ בשנה.

משרדים, שירותים ומסחר 75.7 ₪ בשנה.

תעשייה ומלאכה 56 ₪ בשנה.

נכס אחר 13.4 ₪ בשנה.

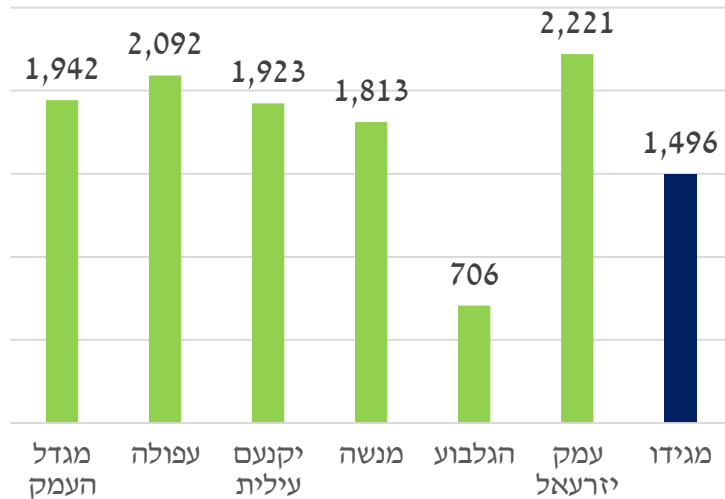
קיימת פעילות עסקית בשטחים ציבוריים המחויבת נכון להיום בתעריף מופחת. מ.מ. מגידו עורכת עתה סקר לאיתור אותם עסקים ובסופו של תהליך צפוי גידול בהכנסות המועצה מארנונה.

להלן שטחי הבניה לא למגורים המחויבים בארנונה במ.א. מגידו וברשויות מקומיות שכנות (אלפי מ"ר):

מ.א. מגידו	משרדים שירותים ומסחר	תעשייה ומלאכה	בנקים	בתי מלון	סה"כ (לא נכסים אחרים)	נכסים אחרים	סה"כ כולל נכסים אחרים
35.4	77.2	2.6			115.2	445.9	561.1
189	728.4	0.1		10.4	927.9		927.9
55.4	245.4	13.2			314	5,249	5563
102.9	54.5	0.3			157.7	268.3	426
135.1	222.6	1.9			359.6	11.8	371.4
226.3	291.6	5.4		0.4	523.7	69.7	593.4
134.9	389.4	1.3			525.6	8.6	534.2

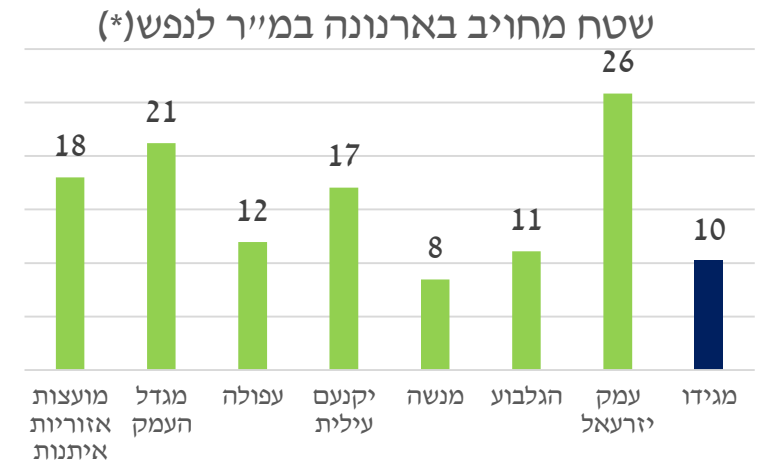
79% משטחי הבניה לא למגורים במ.א. מגידו מסווגים כנכס אחר בו החיוב בארנונה למ"ר נמוך באופן משמעותי מהשטחים האחרים שאינם למגורים.

חיוב שנתי לנפש בש"ח – נכסים שאינם למגורים

ההכנסה מארנונה לא למגורים במגידו נמוכה מכל הרשויות באזור למעט מוא"ז הגלבוש, הינו למועצה פחות מקורות עצמיים למימון השירותים לתושבים. המועצה במהלך עבודה של סיווג מחדש של מבני ציבור בהם מתבצעת פעילות עסקית, שיגדיל את ההכנסות מארנונה. הגדלת שטחי העסקים במועצה יביא להגדלת מקורות המימון העצמיים של המועצה.

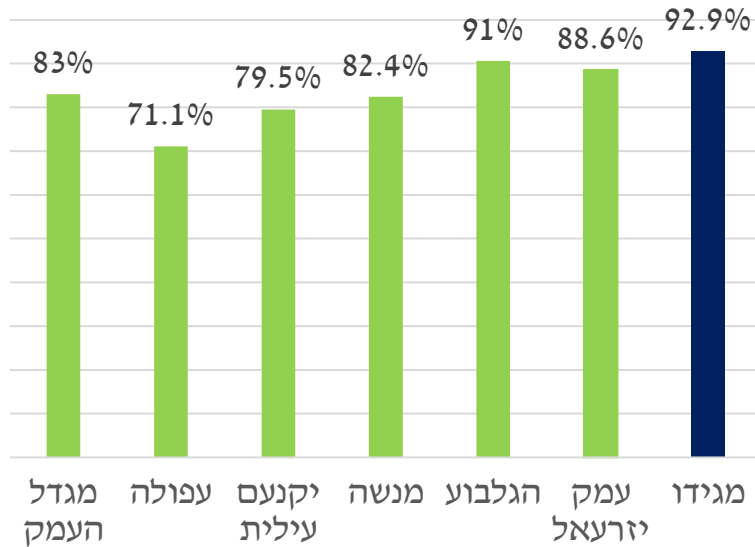
נדל"ן עסקי (משרדים, שירותים, מסחר, תעשייה, מלאכה ובתי מלון)

(*) ללא יתר סוגי הנכסים (כגון: מחנות צבא ומחסנים) ששטחם במגידו 409 אלף מ"ר. לא כולל שטחים ציבוריים במגידו בהם פעילות עסקית.

שטחי הנדל"ן העסקי מניבים את עיקר ההכנסות ממיסים למועצה. בחינת היקף שטחי המסחר, בתי המלון, התעשייה והמלאכה ברשות מספקים מידע בנוגע לפעילות הכלכלית המתרחשת בה ועל מצבה הפיננסי של הרשות ומקורות המימון העומדים לרשותה למתן שירותים לתושבים. **ניתן לראות כי באופן יחסי לשכנותיה, למגידו מעט שטחי נדל"ן עסקי לנפש המחויבים בארנונה (למעט מ.א. מנשה).**

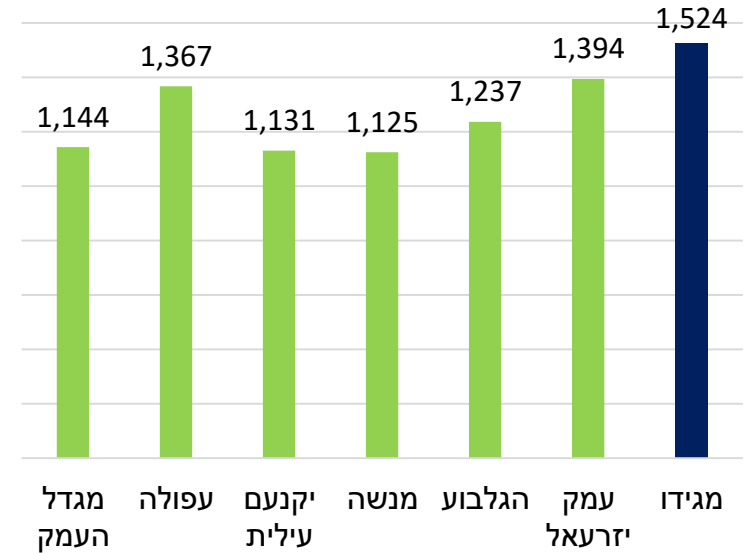
יחס גביית ארנונה לכלל השימושים

שיעורי גביית הארנונה במוא"ז מגידו גבוה משכנותיה.

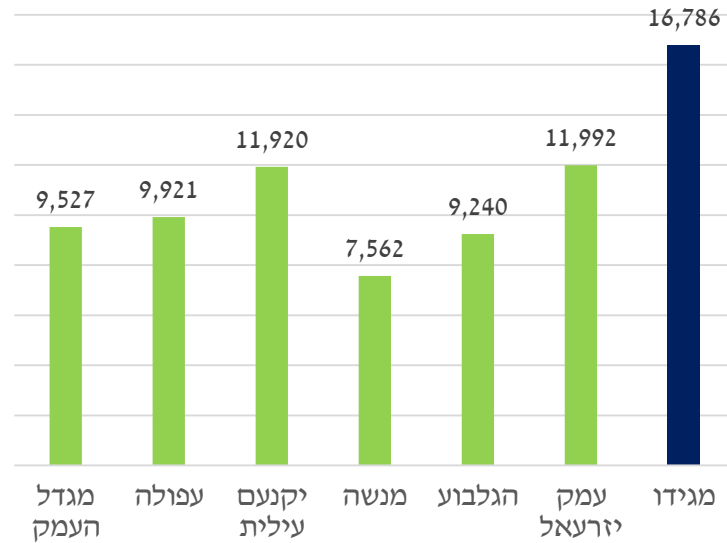
שיעור גביית הארנונה מצביע על מצבם הכלכלי של התושבים והיכולת הניהולית של המועצה.

הכנסה בש"ח לנפש (שנתי) ארנונה משטחי מגורים- ש"ח

ההכנסה מארנונה למגורים לנפש במגידו גבוהה יותר משכנותיה ומכסה באופן חלקי על החוסר במקורות מימון מארנונה לא למגורים.

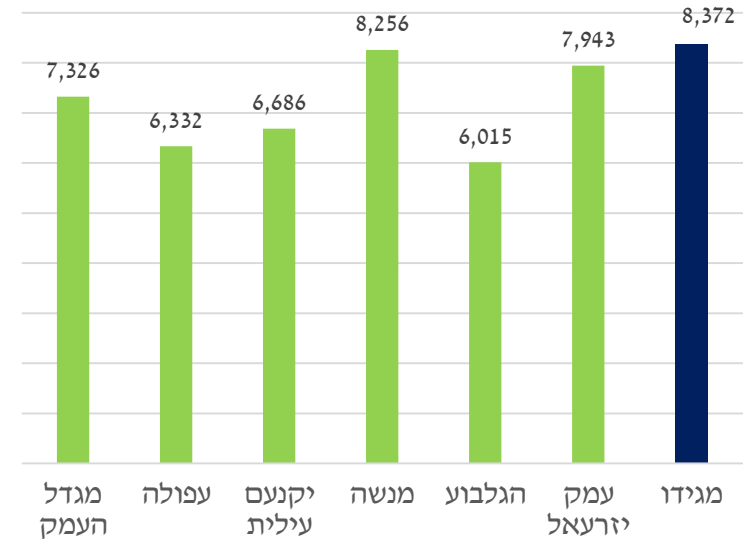
הוצאה לתלמיד (תקציב רגיל) ₪ לשנה

הוצאות החינוך לתלמיד במוא"ז מגידו גבוהות משמעותית מההוצאה ברשויות השכנות.

ההשקעה הגבוה לחינוך במוא"ז מגידו באה לידי ביטוי בשעורי הצלחה בבגרות ובמספר העומדים בתנאי הסף לקבלה לאוניברסיטה, שהם הגבוהים ביותר במגידו בהשוואה לרשויות השכנות.

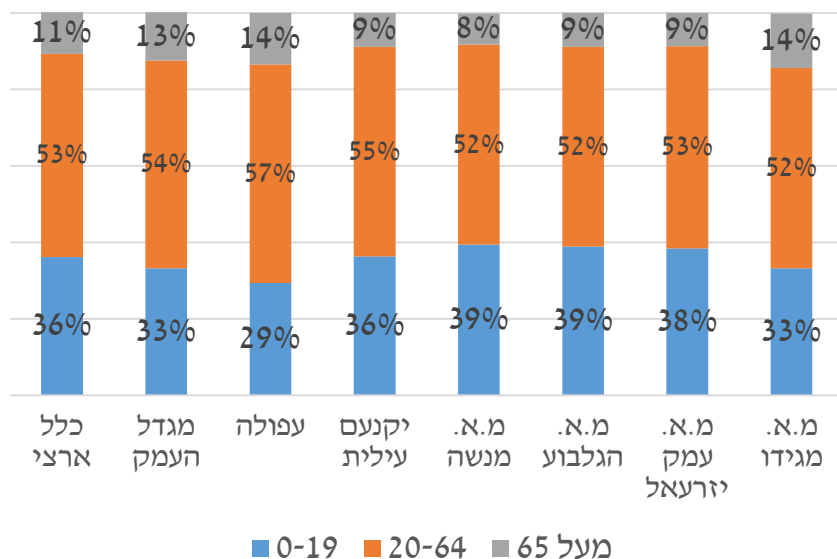
הוצאה לנפש (תקציב רגיל) ₪ לשנה

כלל הוצאות הרשות לנפש מהוות אינדיקציה לטיב ומגוון השירותים שהתושב מקבל.

ההוצאה לנפש במוא"ז מגידו גבוהה משכנותיה, אך דומה יחסית למוא"ז מנשה ועמק יזרעאל.

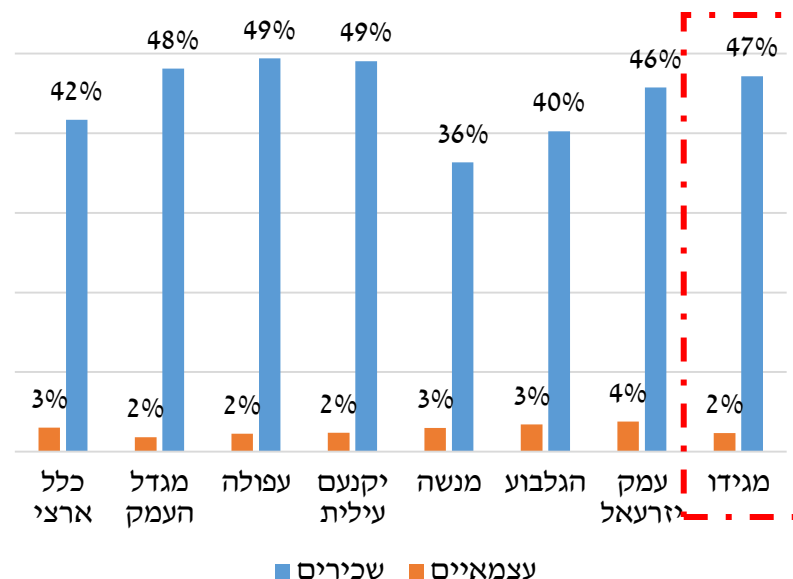
התפלגות גילאים

התפלגות הגילאים הינו מדד חשוב להבנת שיעור וכמות המשתתפים בכוח העבודה. מקובל לחשב את כח העבודה מגיל 15 ומעלה, אולם גיל העבודה המשמעותי הינו 21-64.

שיעור התושבים בגיל העבודה במוא"ז מגידו עומד על כ- 52% מעט נמוך ממרבית שכנותיה והממוצע הכלל ארצי וזאת בשל שיעור גבוה של גמלאים 14%.

שיעור שכירים ועצמאיים מכלל האוכלוסייה

במגידו שיעור השכירים ביחס לגודל אוכלוסייה גבוה באופן יחסי ומשקל העצמאיים נמוך.

במגידו שיעור השכירים מכלל האוכלוסייה גבוה יחסית לממוצע הכלל ארצי ולמוא"ז מנשה ועמק יזרעאל ונמוך יחסית לרשויות המקומיות האחרות שנבחנו. באזור

בקיבוצים פעילות כלכלית ענפה

- **חקלאות:** גד"ש, מטעים, פלחה, דירים, רפתות ולולים.
- **תעשייה:** תמהיל גבוה של מפעלים בקיבוצים, לחלקם פעילות גלובלית ענפה מוטת יצוא.
- **שירותים:** הפרטת שירותים לקהל חיצוני כגון: קייטרינג וכביסה.
- **יוממות:** חלק לא מבוטל מהתושבים עובדים מחוץ לקיבוץ.
- **עסקים קטנים:** מקצועות חופשיים, הדרכה, מסחר, ריפוי וטיפול ומלאכה. פעילות זו צפויה להתרחב בעתיד.

מושבים (כולל המושבה יוקנעם)

- פעילות כלכלית מצומצמת מאוד
- **עסקים קטנים:** בהיקף מצומצם
- **חקלאות:** מועטה.
- **יוממות:** מרבית התושבים עובדים מחוץ לישוב.

מיקום וביקושים

מוא"ז מגידו ממוקמת באזור רמות מנשה בואכה עמק יזרעאל.

יישובי המועצה ממוקמים בסמוך לכביש 6 ולצירי תחבורה ראשיים דוגמת: כביש 65 וכביש 70.

להלן אינדיקטורים המצביעים על ביקושים לשטחי תעסוקה באזור:

- מחירי המגרשים ומספר הניגשים למכרזים באזו"ת במבוא כרמל.
- קצב ושעור האכלוס באזור התעסוקה ביקנעם.

רשות מקומית

באכלוס אזו"ת מבוא כרמל ההכנסות מארנונה לא למגורים של מוא"ז מגידו יגדלו וישתפר המצב הכלכלי של הרשות.

אזור התעסוקה תומך בהרחבת המגורים בישובים בהיבט של תעסוקה והגדלת מקורות ההכנסה מארנונה לא למגורים.

ערכי טבע ונוף

מוא"ז מגידו משופעת בערכי טבע ונוף ואף מוגדרת כמרחב ביוספרי.

בתחום המועצה העיר העתיקה מגידו, אתר קדוש לנצרות.

היתרונות הנ"ל בשילוב המיקום בין המטרופולינים ועל צירי תנועה ראשים, תומכים בפיתוח פעילות נופש ופנאי.

אוכלוסייה

אוכלוסיית מוא"ז מגידו משכילה ומושקעים משאבים רבים בדור הצעיר.

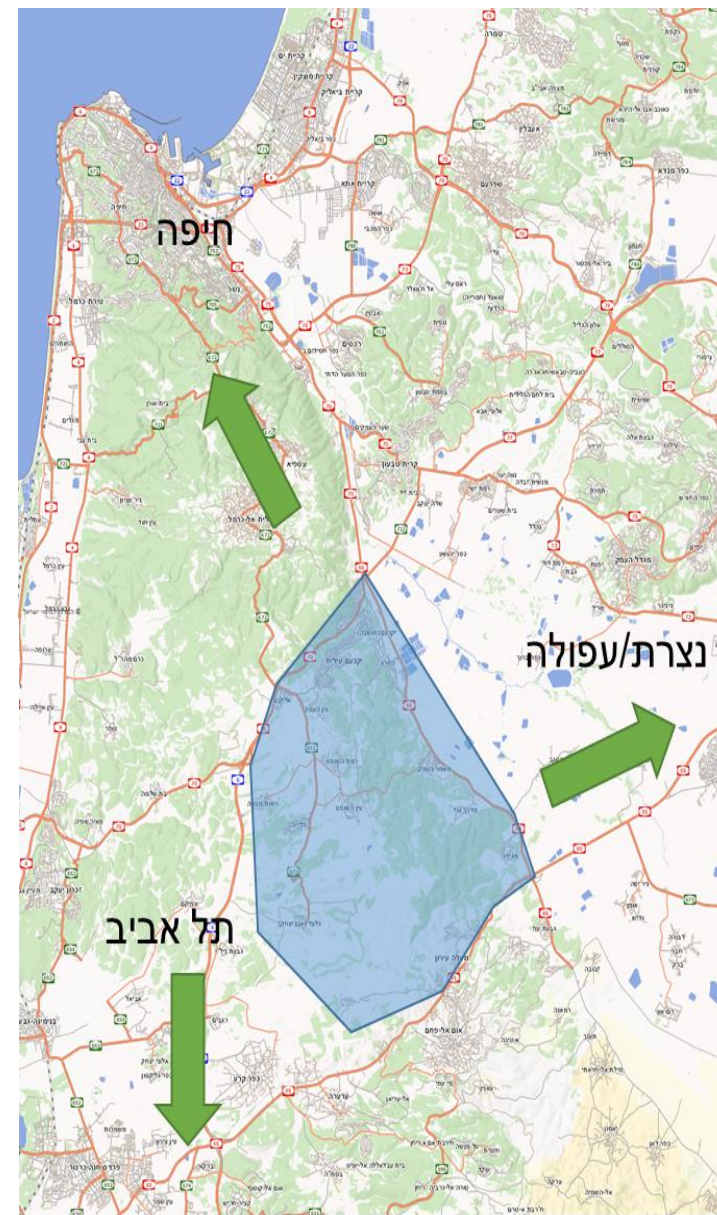
ההון האנושי הקיים במגידו וברשויות הסמוכות נדרש לגופים עסקיים ולפיתוח תעסוקות/תעשיות מתקדמות.

מ.א מגידו ממוקמת באזור רמות מנשה בואכה עמק יזרעאל.

יישובי המועצה ממוקמים בסמוך לכביש 6 ולצירי תחבורה ראשיים דוגמת: כביש 65 וכביש 70.

בסמוך למועצה עוברת רכבת העמק המחברת את חיפה לעפולה (ביקנעם קיימת תחנה).

רישות זה מחבר את יישובי המועצה למטרופולין חיפה ולמטרופולין תל אביב, לערים ולמוקדי תעסוקה רבים.

שטחי בניה לפי תב"עות מאושרות | כלכלה

היקף שטחי הבניה בתכניות סטטוטוריות לתעסוקה (עיקרי ושרות על קרקעי), מסחר ותיירות ביישובי המועצה 406 אלף מ"ר לתושב, שהם 36 מ"ר לתושב (לפי אוכלוסיה נוכחית).

מעבר לשטחים הנ"ל, יש שטחים ביעוד ציבורי המשמשים לפעילות עסקית בקיבוצים, כגון: חדרי אוכל המספקים שירותי קיטרינג לגופים חיצוניים. המועצה מבצעת עתה סקר ארנונה לאיתור אותם נכסים.

שטח בניה לתושב לפי תב"ע - מ"ר (עיקרי ושרות על קרקעי)	סה"כ שטח בניה לפי תב"ע - מ"ר (עיקרי ושרות על קרקעי)	
	406,331	מבנה חקלאי
		ישובים
32	365,207	תעסוקה ומסחר
4	41,238	בית הארחה/תיירות
36	406,445	סה"כ ישובים
		אזור תעסוקה כרמל (*)
12	129,169	תעסוקה ומסחר
48	535,614	סה"כ בישובים ובזאו"ת כרמל ללא מבנה מלאכה
(*) אזור תעסוקה משותף ל- 4 רשויות מקומיות, חושבו 35% מהשטחים, החלק היחסי של מגידו בהכנסות מארנונה.		

סה"כ שטחי הבניה הסטטוטוריים במגידו (עיקרי ושרות על קרקעי) כולל החלק של מגידו באזור תעסוקה כרמל 536 אלף מ"ר שהם 48 מ"ר לתושב (לפי אוכלוסיה נוכחית).

ברמה כלל מועצתית קיים מימוש חלקי של שטחי הבניה, אולם במספר ישובים נמצא כי נדרש להגדיל שטחים כדי לאפשר הרחבה של פעילות כלכלית.

פארק התעסוקה **משותף ל-4 רשויות מקומיות**:
מ.א. מגידו, יקנעם עילית, דלית אל כרמל, עוספיה.

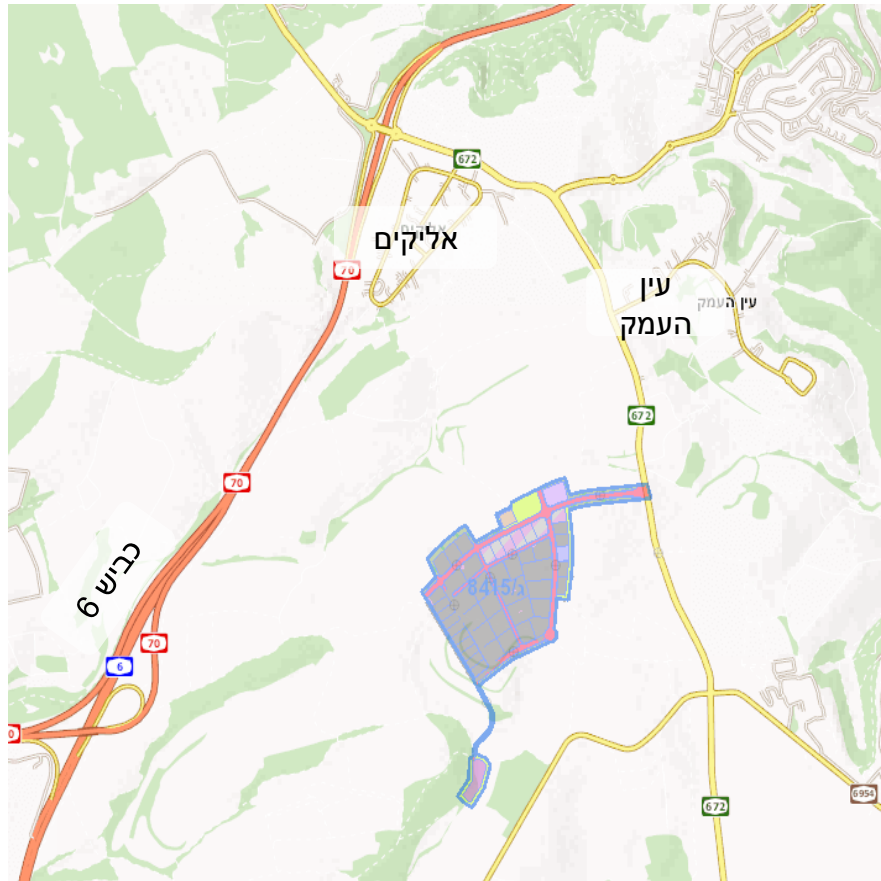
מעמד: אזור פיתוח א'.

שטח תכנית שלב א': 546 דונם (קרקע).

עד כה שווקו מעל ל- 50% מהמגרשים - חלקם בבניה. מרביתם בתחום הלוגיסטיקה.

בשלב ב' - **בתכנון** - הרחבה בעוד 500 דונם.

לפארק התעסוקה תרומה להגברת הפעילות הכלכלית במגידו ולהגדלת ההכנסות מארנונה (שאינה למגורים).

מבוא כרמל – תוצאות מכרזים (שנת 2015) | כלכלה

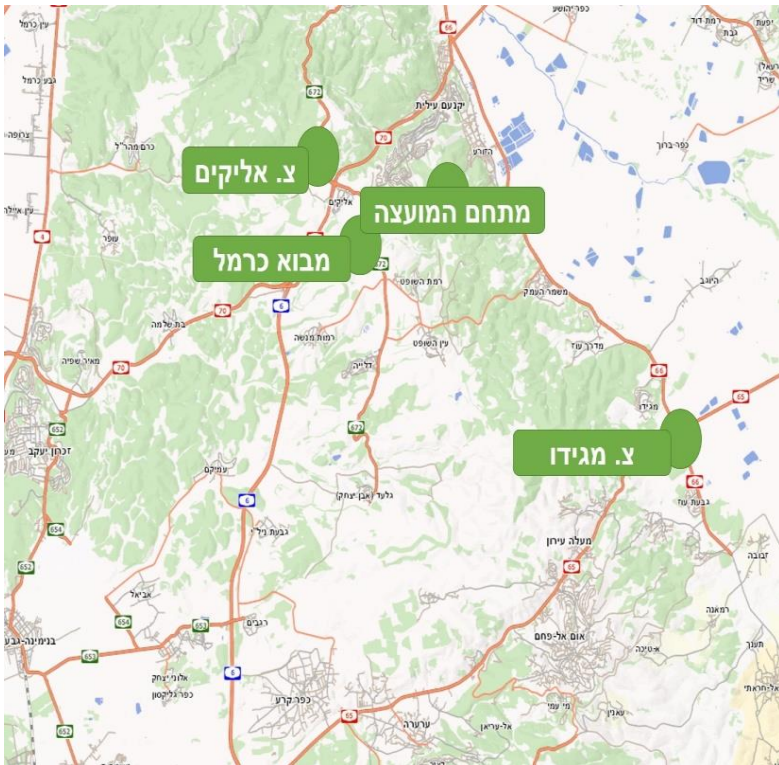
מס' מציעים	מחיר קרקע למ"ר	הוצאות פיתוח למ"ר	שטח מגרש במ"ר	מס' מגרש	ייעוד	מס' מכרז
10	₪ 461	₪ 325	8,378	24	תעשייה	צפ/2015/85
10	₪ 443	₪ 325	4,182	31	תעשייה	צפ/2015/85
2	₪ 368	₪ 281	10,550	36	תעשייה	צפ/2015/85
12	₪ 628	₪ 325	4,173	32	תעשייה	צפ/2015/85
7	₪ 443	₪ 325	4,165	33	תעשייה	צפ/2015/85
12	₪ 766	₪ 325	6,399	41	תעשייה	צפ/2015/85
10	₪ 470	₪ 325	6,718	42	תעשייה	צפ/2015/85
	₪ 511	₪ 319	ממוצע			

מקור: אתר רמ"י תוצאות מכרזים

ניתוח תוצאות המכרזים מצביע על ביקושים ומחירים גבוהים באופן יחסי למחירי הקרקע.

מתחם המועצה

- פיתוח מרכז שרותי מועצה והקמת מאיץ טכנולוגי שיכלול:
- ריכוז כל משרדי המועצה ושירותים נלווים.
- בניית מתחם (Hub) "מאיץ" לחברות טכנולוגיות.
- התמחות בתחום של אגרו-טכנולוגיה (חקלאות מתקדמת).

מתחם צומת מגידו

בצומת מגידו פועל בית סוהר (לכ- 1,200 אסירים בטחונים) ושני מתחמים עם שטחי מסחר ותחנות תדלוק האחד מצד צפון של דרך 65 והשני מצד דרום של הדרך.

במרחב צומת מגידו מתוכננים:

- מרכז ביקור וחוויה באתרים הארכיאולוגיים בתל מגידו.
  - הקמת מלון בקיבוץ מגידו ומופע אור קולי בעמק.
  - מסחר ושירותי דרך.
  - מוקדי נופש בטבע ויציאה לטיולים בנחל הקייני.
  - מרכז ביקור בבית התפילה והפסיפס בבית הכלא שיתפנה
- כמו כן מתוכננת הקמת אשכול בתי כלא (תלוי בהחלטה של שרות בתי הסוהר ואישור תקציב לפרויקט).
- נדרשת בדיקה לגבי התאמה בין פיתוח תיירותי לבין הקמת אשכול בתי כלא.

מתחם צומת אליקים

פיתוח מתחם תיירות בסמוך לצומת אליקים במרכז המסחרי הנטוש שיכלול:

- מרכז תחבורה ושירותי דרך.
- מסחר והסעדה.
- מבואה למרחב הביוספרי – מוקד מידע ומרכז מבקרים.
- מוקד יציאה לסיורים וטיולי טבע.

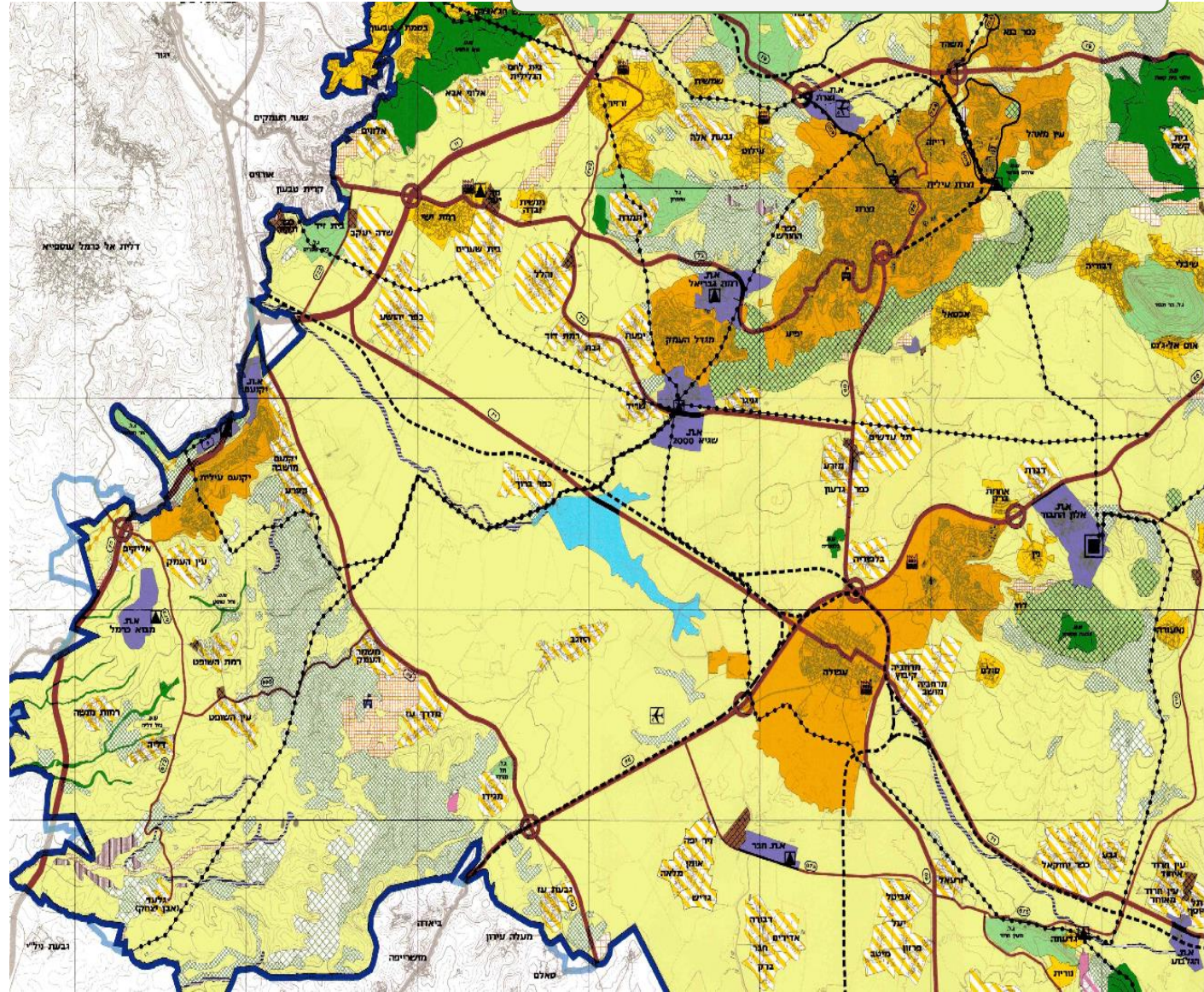
מרחב התחרות העיקרי

עודף ההיצע באזורי התעסוקה
אזוריים יוצר תחרות ולהלן פירוט
מוקדי התעסוקה האזוריים
הנמצאים במרחב התחרות עם
מוא"ז מגידו.

מרחב הביקוש העיקרי נקבע על-
פי זמן נסיעה של כחצי שעה
בשעת שיא בוקר.

בתחום מרחב הביקוש העיקרי
קיימים מספר אזורי תעסוקה
מרכזיים: א.ת. עפולה, א.ת. חבר,
א.ת. אלון התבור, א.ת. שגיא
2000, א.ת. יקנעם עילית, א.ת.
מבוא הכרמל.

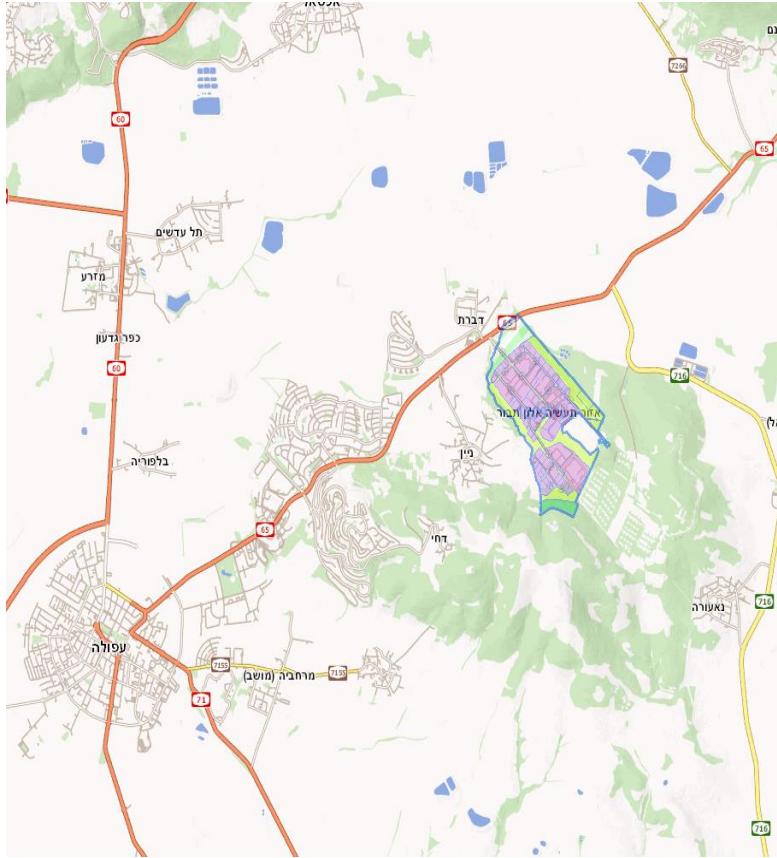
רישותה הטוב יחסית של מ.א.
מגידו לצירי תחבורה מכניס
לתחום מרחב זה גם את מתחמי
התעסוקה שבנפת חדרה.

<p>מפת מיקום</p>	<p>פארק תעסוקה יקנעם עלית מוגדר כאזור עדיפות לאומית א'</p>
	<p>בפארק חברות בתחום ההי-טק, הביוטכנולוגיה, הרפואה המתקדמת, התקשורת, המזון, האלקטרוניקה והפלסטיקה ומועסקים בו כ- 10,000 עובדים, מחציתם תושבי יקנעם. בפארק התעשייה ממוקמות חברות מן השורה הראשונה בארץ ובעולם בתחום הטכנולוגיה והעסקים. פארק התעשייה משתרע על פני 150 דונם.</p>

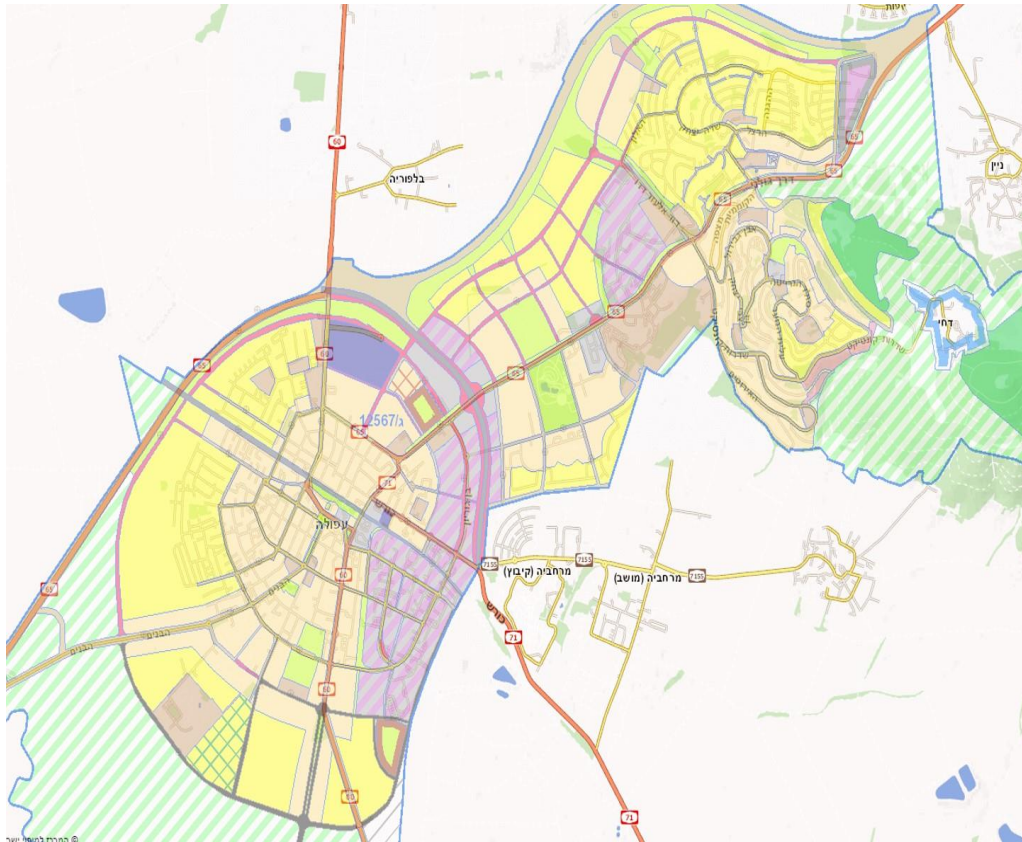
<p>מפת מיקום</p>	<p>אזור תעסוקה ית"מ (יקנעם) מוגדר כאזור עדיפות לאומית א'</p>
	<p>פארק התעשייה ית"מ, החל בשיווק לפני כ- 4 שנים ומיועד לחברות מתחומי התעשייה העילית. שטח התכנית: 160 דונם (32 מגרשים) שטח בנוי היום: כ- 175,000 מ"ר אופי הפארק: תעשיות הי-טק, משרדים וחברות בינלאומיות. מיקום: הפארק ממוקם על כביש מס' 70 ובסמוך לכביש מס' 6 עתידי.</p>

פארק תעסוקה אלון תבור

מפת מיקום	אזור תעסוקה אלון תבור
	<p>פארק התעסוקה אלון תבור ממוקם על כביש 65, צפונית לעיר עפולה, מול מושב דברת.</p> <p>אזור התעסוקה בשטח של כ- 2,200 דונם ובו מפעלים עתרי שטח מקבוצת הענפים המסורתיים ותחנת הכח אלון תבור.</p> <p>בפארק כ-60 מפעלים המעסיקים כ-5,000 עובדים והפועלים בתחום מוצרי מזון, פלסטיקה, בניין, אריזה וכו'. הפארק מנוהל על ידי מנהלת יזרעאל – עפולה.</p> <p>רמת הבינוי עומדת על כ-40% ויש מגרשים פנויים.</p>

תעסוקה העיר עפולה

מפת מיקום

תעסוקה בעיר עפולה

העיר עפולה, מהווה מוקד אזורי לתעסוקה לענפי התעשייה, השירותים העסקיים, המסחר וההסעדה. במסגרת תכנית המתאר החדשה של עפולה הוגדלו שטחי התעסוקה לכ- 1,700 דונם, אולם בפועל השטח הזמין והפנוי כיום לשיווק נאמד בכ- 280 דונם. היקף המצומצם יחסית של השטח הזמין נובע בין היתר מהיות חלק מהשטחים בבעלות פרטית ורמת המימוש נמוכה.

בעיר שני מוקדי תעסוקה מרכזיים המנוהלים ע"י מנהלת יזרעאל - עפולה:

- המשולש עפולה.
- תדיראן – עפולה.

ע"פ נתוני ארנונה של הלמ"ס בעיר עפולה כ-291.6 אלף מ"ר לתעשייה ומלאכה.

שגיא 2000

מפת מיקום	שגיא 2000
	<p>אזור תעשייה משותף למועצה האזורית יזרעאל ולמגדל העמק. עפ"י התב"ע האזור מיועד לכל סוגי התעשייה, משרדים ומסחר וכן תעשייה עתירת ידע. בפועל התמקמו באזור התעשייה מפעלי עיבוד תוצרת חקלאית ומתכננים להתמקם בו מפעלים עתירי שטח הממוקמים ביישובים הכפריים והמבקשים לעבור לאזור תעשייה מוסדר.</p>

מבואות גלבוע

מפת מיקום	מבואות הגלבוע
	<p>הפארק השייך למועצה האזורית גלבוע ממוקם דרומית לעיר עפולה בקרבה לתוואי כביש 65. יכיל שימושי תעשייה מגוונים לצד מרכז מסחרי ומוסדות ציבור.</p> <p>בפארק שווקו קרקעות למפעלים דוגמת: מפעל לייצור מיצים טבעיים; שקדייה; מחסן לוגיסטי מתקדם ומוסך מרכזי לכלי רכב כבדים.</p> <p>בפארק שווקו ליזמים עד כה 250 דונם ל-22 מפעלים, מתוך כ-400 דונם והוא צפוי ליצור כ-3,000 מקומות עבודה בשלב הראשון.</p>

אזורי תעסוקה מתחרים | כלכלה

שטחי תעסוקה ומסחר (מתארי (אלפי מ"ר)	אחוז מימוש מתכניות מפורטות	שטחי ארנונה למסחר (תעסוקה (אלפי מ"ר)	שטח מאושר בתכניות מפורטות למסחר ועסקים (אלפי מ"ר)	עיר/אזור
---	30%	---	1,556	אלון תבור
1,752	---	292	לא ידוע	עפולה
---	52%	---	380	גלבוע
---	60%	---	243	שגיא 2000
1,000			952	חדרה
372	43%	192	444	פרדס חנה כרכור
330	80%	232	291	אור עקיבא
---	42%	495	1,190	א.ת. קיסריה
---	62%	178	288	זכרון יעקב
---	52%	358	688	יקנעם עילית
---			200- לא מאושרת	אזורי משותף זכרון/פרדיס/ג'בר/חוף כרמל
---	15%	74	493	בנימינה

**באזורי התעסוקה הקיימים במרחב יש עודף היצע של שטחים לתעסוקה
ורמת תחרות גבוהה על משיכת עסקים חדשים.**

סוגיות כלל מועצתיות

□ שאלת **הישוב כיחידה כלכלית תחת המועצה:**

מקורות מימון, רמת השירותים, פיתוח תשתיות וכיו"ב למול העברה מלאה של האחריות לכל השירותים הנדרשים בתוך הישוב לאחריות המועצה.

□ מיצוב מוא"ז מגידו **כאזור תיירות**, בילוי ונופש וקידום הפיתוח והשיווק ברמה כלל מועצתית ויישובית.

□ **תשתיות** ישנות הדורשות שיקום ושדרוג והעדר מקורות מימון לביצוע.

□ **דילמת פיתוח מוקדי תעסוקה ומסחר במועצה:**

תרחיש 1: ייזום ופיתוח מוקדי תעסוקה ומסחר חדשים **מקומיים** ע"י הישובים מתן עדיפות לישובים ללא שטחים מיניביים או להם פעילות כלכלית בהיקף מצומצם.

תרחיש 2: ייזום מס' מוקדי תעסוקה ומסחר **כלל אזוריים** תוך הובלה של המועצה כגון: צומת אליקים, צומת מגידו ומתחם המועצה.

תרחיש 3 – חלופה משולבת של פיתוח מוקדי תעסוקה ומסחר חדשים **מקומיים וכלל אזוריים**.

מושבים

- **העדר מקורות מימון** לפעילות הועד המקומי.
- **מקומו של ענף החקלאות** בתפקוד הישובים והאפשרות להרחבת הפעילות החקלאית ופעילות תומכת חקלאות במושבים.
- פיתוח **שטחי תעסוקה ומסחר** ליצירת מקורות מימון לפעילות הועד המקומי ולפיתוח הישוב.
- אפשרות לפיתוח **פעילות לא חקלאית** – תיירות, תעסוקה (זעירה) ומסחר בנחלות.

קיבוצים

- **הרחבת שטחי התעסוקה** בשל מצוקת שטח ותכניות הרחבה של מפעלים קיימים
- עידוד עסקים קטנים

שיתוף ציבור

הקדמה

ראש צוות התכנון, אדר' דורית שפינט, הציגה את הממצאים הראשונים של שלב לימוד המצב הקיים בהכנת התכנית. בנוסף, הוצג תהליך השיתוף, אשר ילווה את התכנון לכל אורכו. הציבור התבקש להעיר/להאיר הערות ולהגיב על שהוצג. החלק השני של המפגש, הוקדש לנושאי **צרכים וסוגיות תכנון** של המועצה כולה ושל הישובים. התקיימה פעילות בקבוצות קטנות שכללה עבודה אישית ודין. קבוצות הדין הורכבו מחברי ישובים דומים (קיבוצים שיתופיים, קיבוצים מתחדשים ומושבים/מושבה).

סבב פגישות וסיוורים בישובים

לאחר קיום שני המפגשים הכלליים, ערך צוות התכנון סבב פגישות עם הנהגות הישובים בנפרד.

מטרת המפגשים הייתה לחדד את הסוגיות **הישבות** בכל ישוב ולהכיר את המקום.

פגישות וסיוורים נערכו בכל יישובי המועצה, בהם השתתפו נציגי מנהל התכנון (מר אהוד יוסטמן, גב' מיכל אמיתי), ראש צוות התכנון (אדר' דורית שפינט, זינה רזיב, רוזי פישילביץ'), נציגי סטילינג - החברה המנהלת (ליאור פרחי, סברניה פורטונסקו) ונציגי חברת מודוס ("ד"ר דפנה בן ברוך, עירא עברי). לפגישות הוזמנו: מזכירי קיבוץ/מושב, מנהל קהילה, מנהל עסקי, ועדת תכנון, נציגי ועד/מזכירות ובעלי תפקידים רלוונטיים מהיישוב. לאחר הפגישה נערך סיור ביישוב עבור צוות התכנון.

מפגשי תושבים ובעלי עניין נערכו במועצה אזורית מגידו, כחלק מתהליך מיפוי סוגיות ושיתוף תושבים בתהליך בניית תכנית המתאר למועצה, במהלך החודשים אוקטובר- דצמבר 2016. נערך סבב פגישות וסיוורים בכל יישובי המועצה וכן התקיימו 2 מפגשים כלליים, ובהם השתתפו כ- 130 איש ואישה. המפגשים נערכו בבית יד לבנים (מפגש מנהיגות) ובתיכון מגידו (מפגש פתוח), בשעות הערב המוקדמות, במטרה להנגישם ולאפשר לתושבים לקחת בהם חלק ולהביע את דעתם. לאחר מכן נערך סבב פגישות עם הנהגות הישובים בכל ישוב וישוב במועצה.

מטרות המפגשים

ליידע, להסביר ולתאם ציפיות לגבי תהליך הכנת תכנית המתאר, להציג את הממצאים הראשונים משלב לימוד מצב קיים (שנערך על ידי צוות התכנון), לקבל מידע וידע מקומי ומשוב מהמשתתפים לגבי צרכים וסוגיות התכנון המרכזיות.

מפגשים משותפים לכלל הישובים

מפגש פורום המנהיגות המקומית (26.10.16), כלל את נציגי הוועדים המקומיים, נציגי הנהלת האגודות החקלאיות השיתופיות, נציגי ועדות התכנון בכל יישוב ונציגי האגודה הקהילתית במקרה שקיימת. סה"כ השתתפו כ- 100 חברי הנהגות הישובים במועצה. למפגש הפתוח זומנו כל תושבי המועצה. כל מפגש ארך כ- 3 שעות וכלל שני חלקים. שני המפגשים הונחו ע"י צוות "מודוס".

המפגשים החלו בדברים שנשא ראש המועצה והסביר את חשיבות הכנת התוכנית. מר אהוד יוסטמן – מנהל אגף תכנון מקומי במנהל התכנון שבמשרד האוצר, הסביר גם הוא (במפגש פורום המנהיגות) את חשיבות הכנת תכניות מתאר למועצות האזוריות, דבר שלא נעשה בעבר. לאחר מכן הוצגה מצגת קצרה, המסבירה את תהליך הכנת התכנית, השותפים לתכנון, מטרות התכנון ועוד (המצגת פורסמה בהמשך באתר המועצה).

פרסום והיערכות למפגשים

הזמנת המשתתפים לפורום המנהיגות הייתה אישית וכללה הודעות דוא"ל עבור כלל המשתתפים, תזכורות לטלפון הנייד ושיחות אישיות עבור חלק מהמוזמנים.

המפגש הפתוח פורסם בתקשורת/אינטרנט בעזרת הפלטפורמות הבאות:
באתר מועצה אזורית מגידו:

1. הועלתה הזמנה למפגש הפתוח אשר הופיעה בלוח הפרסומים.
  2. נפתח דף ייעודי באתר המועצה המוקדש להסברה וידוע בנוגע לתכנית המתאר העונה על שאלות כגון: מהי תכנית מתאר? מהו תהליך כתיבת התכנית? איך משתתפים בתהליך ועוד. בנוסף, ניתן היה להשאיר פרטי התקשרות ולקבל הזמנה למפגשים [\(לינק לדף הייעודי\)](#).
  3. הזמנה למפגש עלתה לדף הפייסבוק של המועצה האזורית (1,500 עוקבים) ולדף הפייסבוק של ראש המועצה (2,500 עוקבים).
- בנוסף לכך, הועברה הודעת דוא"ל אל מזכירי הישובים ודרכם אל מרבית תושבי המועצה דרך ידיעונים יישוביים (כ-90% מבתי האב במועצה קיבלו הודעה במייל).

לאחר מפגש פורום המנהיגות פורסמו בעיתונות המקומית כתבות המתארות את התהליך ואת מועד קיום המפגש הפתוח וזאת במטרה לשלב ולחשוף תושבים נוספים לתהליך השיתוף ולהכנת תכנית המתאר. הכתבות פורסמו במקומונים "כוכב הצפון", "רצוי ומצוי" ו"קול יזרעאל" ובאתרי האינטרנט שלהם.

מפגש תושבים
מפגש תושבים בנושא תכנית מתאר כוללת לשטחי המועצה האזורית מגידו ויישוביה

המפגש יתקיים ב- 20.11.16, יום ראשון בין השעות 18:00-20:00 באודיטוריום מל"ת אומנות, ב"ס מגידו.

מועצה אזורית מגידו נבחרה ע"י מנהל התכנון שבמשרד האוצר לשמש כ"פילוט" להכנת תכנית מתאר למועצות אזוריות בארץ. מטרת התוכנית הינה ליצור מסגרת כוללת לפיתוח המועצה בתחומים הפיזיים, כגון: מגורים, אזורי תעסוקה, מבני ציבור ושירותים, תחבורה, התייחסות לשטחים הפתוחים והמרחב הבינוי ועוד.

תהליך התכנון ילווה בשיתוף ציבור לאורך כל שלביו.

הנכם מוזמנים למפגש שיתוף ראשון, שיוקדש להסבר על מדי תכנית המתאר ומה חשיבותה וכן חיערך במפגש סדנה בנושא סוגיות הליבה לתוכנית.

מי שמגיע משפיעו

בברכה,
איציק חולנסקי
ראש המועצה

השתתפות במפגש נמצאת אך ורק למידע. אין צורך בהשקעה מראש למיך הערות או שאלות.
אם הייתם נכחים היינו י-י [עםנו](#) [הישובים](#) [עמנו](#)

או במייל: handoko@meqdo.org.il, 04-9598454
או בטלפון: 04-8122080, nitar@modus.org.il

מפגש תושבים
מפגש תושבים בנושא תכנית מתאר כוללת לשטחי המועצה האזורית מגידו ויישוביה

המפגש יתקיים ב- 20.11.16, יום ראשון בין השעות 18:00-20:00 באודיטוריום מל"ת אומנות, ב"ס מגידו.

מועצה אזורית מגידו נבחרה ע"י מנהל התכנון שבמשרד האוצר לשמש כ"פילוט" להכנת תכנית מתאר למועצות אזוריות בארץ. מטרת התוכנית הינה ליצור מסגרת כוללת לפיתוח המועצה בתחומים הפיזיים, כגון: מגורים, אזורי תעסוקה, מבני ציבור ושירותים, תחבורה, התייחסות לשטחים הפתוחים והמרחב הבינוי ועוד.

תהליך התכנון ילווה בשיתוף ציבור לאורך כל שלביו.

הנכם מוזמנים למפגש שיתוף ראשון, שיוקדש להסבר על מדי תכנית המתאר ומה חשיבותה וכן חיערך במפגש סדנה בנושא סוגיות הליבה לתוכנית.

מי שמגיע משפיעו

בברכה,
איציק חולנסקי
ראש המועצה

השתתפות במפגש נמצאת אך ורק למידע. אין צורך בהשקעה מראש למיך הערות או שאלות.
אם הייתם נכחים היינו י-י [עםנו](#) [הישובים](#) [עמנו](#)

או במייל: handoko@meqdo.org.il, 04-9598454
או בטלפון: 04-8122080, nitar@modus.org.il

מתודולוגיית המפגשים הכלליים

מפגש תושבים פתוח - 20.11.16

לצורך בחינת הצרכים והסוגיות התכנוניות בכל ישוב בנפרד ובמועצה בכלל, החל חלקו השני של המפגש בחלוקה לקבוצות עבודה. כל קבוצה הורכבה מנציגי ו/או תושבי ישובים דומים במאפייניהם. שתיים מהקבוצות היו של תושבי קיבוצים, האחת של קיבוצים שיתופיים (או עדיין מתפקדים ככאלה, למרות ששינו את מעמדם לאחרונה) וכללה את הישובים: עין השופט, גבעת עוז, גלעד, משמר העמק והזורע. הקבוצה השנייה הייתה של תושבי קיבוצים מתחדשים: דליה, רמות מנשה, רמת השופט ומגידו והקבוצה השלישית הייתה של תושבי המושבים אליקים ומדרך עוז, המושבה יקנעם והישוב עין העמק.

בראשית המפגש כל משתתף מילא בכתב דף אישי שהוכן מראש והתבקש לכתוב מה הן הסוגיות שהוא רואה כסוגיות המרכזיות עבור ישובו ועבור המועצה כולה. לאחר מכן נערך דיון מונחה. הדברים העיקריים סוכמו על פלקט, כך שהמשתתפים יכלו לראות את הדברים מסוכמים מולם. הדפים האישיים והקבוצתיים נאספו כולם והיוו את הבסיס לעיבוד הנתונים, שנעשה בגישת המחקר האיכותנית. שיטת מחקר זו באה לבחון סוגיות שונות באופן תיאורי ומאפשרת תיאור עמדות שונות של בעלי עניין מגוונים. מטרת הניתוח היא לשקף את הסוגיות המרכזיות העולות מכלל הדברים שנאמרו, ולנסות להעלות רעיונות והלכי מחשבה, מתוך הפרספקטיבות האישיות שעלו. מתודולוגיה זו אינה עושה שימוש בכלים סטטיסטיים אלא בניתוח תוכן. לממצאים אין משמעות סטטיסטית והם משקפים כאמור, תובנות, הלכי רוח או רעיונות מרכזיים שעלו במפגשים. הניתוח נעשה במספר שלבים, ובעיקרו כלל קריאה קפדנית של תמלילי הדפים, קידוד הנתונים, מיקוד הנושאים המרכזיים וניתוחם.

בשני המפגשים היה שיח מאוד פורה ומעניין. נושאים, צרכים וסוגיות רבות ומגוונות הועלו ע"י המשתתפים. חילקנו את הסוגיות לשני סוגים: סוגיות מועצתיות, שמתייחסות לנושאים רוחביים הקשורים לכלל יישובי המועצה, וסוגיות יישוביות, המפורטות לגבי כל ישוב בנפרד.

אתר המועצה

בנוסף לתהליך שיתוף הציבור בתהליך התכנוני מתקיים ידוע על התקדמות התהליך התכנוני עבור כלל תושבי המועצה על בסיס מדיה המונית זמינה. באתר המועצה נפתח דף הסברים תחת הדף של מחלקת ההנדסה ([קישור לדף התכנית](#) באתר המועצה), לאתר זה הועלה הסבר מפורט על תהליך התכנון ועל מהותה של תכנית המתאר. לאחר המפגשים הציבוריים שנערכו עלתה לאתר המצגת שהועברה במפגש ובהמשך יועלו חומרים נוספים הקשורים לתכנית המתאר, עם התקדמות התהליך התכנוני.

כמו כן, בהובלת דוברת המועצה, הועברו ידיעות לעיתונות המקומית בדבר קיום המפגשים. עיתון המועצה ("מגידון") פרסם מספר ידיעות לגבי תחילת תהליך התכנון וסיכום של מפגשי התושבים שנערכו.

קישור לידיעה בעיתון המועצה- "[מגידון](#)"

קול יזרעאל

רצוי ומצוי

אתר המועצה

סוגיות תכנון מועצתיות

ממשק תכנית המתאר עם המרחב הביוספרי

המרחב הביוספרי, כידוע, אינו סטטוטורי. קיים דיון ארוך שנים על היתרונות והחסרונות של הגדרה וולונטארית כמו של המרחב הביוספרי במגידו על פני הגדרה סטטוטורית כמו גן לאומי, שמורת טבע, יער וכדומה. הדיון שהתפתח עסק בשאלה מה צריכה תכנית המתאר לעשות בנוגע למרחב הביוספרי. קשת האפשרויות נעה מלא לשנות דבר ולתת למרחב להמשיך לפעול במתכונת הנוכחית, ועד לרעיון לנסות ולהטמיע כמה שיותר ולתת למרחב "שיניים" סטטוטוריות. חשוב להדגיש, כי נראה שהרעיונות של המרחב הביוספרי מוטמעים בשטח בצורה משמעותית. לא היה אדם בקבוצה שלא התייחס לכך וכולם באופן חיובי מאוד. התושבים רואים בזה ערך חשוב ותרומה גדולה לאזור ולמועצה ורוצים לראות איך תכנית המתאר שומרת, ממנפת, מקדמת את הרעיונות, את הפילוסופיה, וגם את הפרקטיקה של הביוספרי ולא פוגעת ומפריעה.

תיירות ותיירים – ניהול נכסים מקומי

"השטחים הפתוחים הם הנכס של המועצה - חייבים לשמר אותם" (תושב).

המועצה מכילה הרבה נכסים מקומיים (מושג ייסוד בכלכלה מקומית מקיימת) – איך שומרים וממנפים אותם לטובת פעילות עסקית מקיימת? מה עושים עם מאות אלפי המבקרים בשנה (רוכבי אופניים, מטיילים, טרקטורונים ועוד), איך מתעלים את האנרגיה הזו ואיך היא מביאה תועלת לאזור ולא רק גובה מחירים מהתושבים ומהמועצה?

משתתפים רבים התייחסו לנושא הסדרת ממשק המבקרים ב"אטרקציות הטבע" הקיימות במועצה (גבעת הרקפות, נחל השופט, עמק השלום, נחל גחר ועוד). עומס המבקרים וכלי הרכב בעונת השיא יוצר מפגעי תחבורה ובטיחות וקיים חשש לנזקים סביבתיים.

תנועת רכבי שטח באזור עמק השלום והנחלים הועלתה על ידי רבים מהתושבים כבעיה סביבתית ובטיחותית חמורה בנוסף לנזקים אשר נגרמים לשטחים חקלאיים באזור.

סוגיות תכנון מועצתיות

ממשק בין בעלי עניין חיצוניים לבין המועצה – בהקשר של תכנית המתאר

המשתתפים ציינו מגוון של בעלי עניין חיצוניים (במובן הגאוגרפי וגם במובן הנושאי) כגון: אתר חגית, קו 400 (קו חשמל במתח גבוה שעתיד לחצות את המרחב), מיזמים להפקת חשמל בעזרת טורבינות רוח, שדה תעופה בינ"ל בעמק יזרעאל, וגם יקנעם עילית, מועצות אחרות גובלות, יישובי ואדי ערה ועוד. יש מהאיומים על שטח המועצה עצמה (לדוגמה קו 400) ואיומים אחרים מחוץ לשטח המועצה, אבל עם השפעה ברורה עליה ועל ותשביה (כמו חגית, שדה תעופה ועוד).

חלק מהמשתתפים התייחסו לסוגיות אלו כאיומים והעלה ציפייה שתכנית המתאר תיתן בידי המועצה את הכלים להתמודד עם איומים אלה באופן מיטבי. אחרים התייחסו לסוגיות אלו לאו דווקא כאיומים, והציעו אסטרטגיה שונה, על פיה יש לעשות הבחנה בין יוזמות להן יש להתנגד בכל הכוח לבין יוזמות אותן יש לאפשר ואולי אפילו לתמוך. אסטרטגיה של לומר כן, (לחלק מהדברים, בתנאים), יכולה להביא לתוצאות טובות יותר מאשר לומר לא לכול – בהתייחס למה שתכנית המתאר יכולה לאפשר ו/או לסייע בפתרון.

ממשק מועצה אזורית מגידו והעיר יקנעם

רבים מהמשתתפים הביעו חשש מהתרחבות העיר הסמוכה יקנעם עילית. יש שאמרו שיש לשמור על ההסכמות שהושגו עם יקנעם ויש שאמרו שיש לבחון מחדש את מערכת היחסים לנוכח ההתקרבות ההולכת וגדלה בין העיר ליישובי המועצה הסמוכים. במסגרת תכנית המתאר יש לבחון האם זו הזדמנות או איום וכיצד מתמודדים בעתיד עם הסוגיה.

תעסוקה וכלכלה מקומית או/אזורית

הנושא עלה בצורה בולטת. רבים ביקשו להקים מתחמי תעסוקה לעסקים קטנים בתוך הישובים ובכך לאפשר תמהיל תעסוקה רחב יותר ליד הבית, המתאים לאוכלוסייה החדשה, וזאת בנוסף לתמהיל שקיים היום בכל ישוב. בנוסף נאמר כי יש לחזק במקביל מוקדי תעסוקה אזוריים כגון: צומת מגידו, אז"ת מבוא כרמל, מחלף כביש 6 העתידי ועוד. יש לתכנן את אזורי התעסוקה בראיה כוללת, כך שמוקדי התעסוקה ישלימו זה את זה ולא יתחרו האחד בשני.

הממשק עם הרשות הפלסטינית

ממשק זה יכול להוות הזדמנות או איום. יש שראו בקו הגבול איום וביקשו לעבות את ההתיישבות לאורכו, לשפר נגישות ולחזק את הישובים הסמוכים לקו (גבעת עוז). יש שראו בו הזדמנות לפיתוח מסחר ומערכות יחסים עתידיות עם הרשות הפלסטינית (כמו שהיה בעבר).

צמיחה דמוגרפית

בחלק ניכר מהישובים יש ביקוש רב וקיימת צמיחה דמוגרפית משמעותית בשנים האחרונות. ישובים אחרים נערכים ומעוניינים לצמוח. רבים ביקשו להתייחס לסוגיות של מחסור בדיוור בקו הכחול של הישוב, ו/או מצד שני קושי בשיווק ובקידום הצמיחה. חלק מהישובים מתקרבים למגבלת גודל הישוב הסופית עפ"י תכנית המתאר הארצית תמ"א 1/35. ישובים אלו ביקשו למצוא פתרון עבור סוגיית קליטת בני היישוב.

שמירה על צביון כפרי

הנושא עלה חזק בכל מיני היבטים. כיצד תכנית המתאר תאפשר מחד גיסא פיתוח והקצאת קרקע לצרכים השונים ומאידך גיסא תמצא את הדרך לשמור, באופן מוקפד, על הצביון הכפרי ועל הרוח הביוספרית, הנתפסים כנכס המרכזי של המקום.

סוגיות תכנון מועצתיות

שאלות של זהות

עלו שאלות שיש להן ביטוי פיסי, אך באופן כללי הן סוגיות בהקשר של זהות. לדוגמה: בית קברות אזורי, מרכז קהילתי, ספורט, תעסוקה, פנאי, שירותי בריאות מרכזיים וכדומה – אזורי. אחד מהמשתתפים אף אמר שחשוב להקים בריכה של המועצה - קול די מפתיע במציאות של קיבוצים, אשר ברובם קיימת בריכה נפרדת לכל קיבוץ. מדוע עולה צורך בבריכה של המועצה? – האם אנחנו רוצים להמשיך ולשמור על היישוב כישות אוטונומית המספקת לנו את כל או רוב צרכינו? או שאנחנו רוצים להתחיל לראות יותר דברים ברמת המועצה? כיצד זה בא לידי ביטוי עם ההגדרה העצמית של התושב: האם הוא "יותר" חבר קיבוץ או יותר תושב מועצה אזורית?

מערכת היחסים בין היישובים לבין המועצה (בהקשר של תכנית המתאר)

שאלה ישנה, עם אבולוציה מורכבת לאורך העשור האחרון. יש לה גם ביטוי אפשרי בתכנון מתארי, שכן למערכת היחסים בין היישובים לבין המועצה יש ביטוי תכנוני. לתוכנית המתאר יש השלכות אפשריות על מערכת היחסים ועל הפוזיציה של המועצה מול היישובים – לא רק מההיבט הפרוצדוראלי. זו נקודה לחשיבה ולבחינת השאלה: כיצד מציאות של תכנית מתאר כוללת משפיעה או עשויה לשנות את מערכת היחסים ומערך הכוחות העדין בין היישובים למועצה?

סוגיות תכנון מועצתיות

צורך בגמישות תכנונית ביחס לשינויים העוברים על ההתיישבות הכפרית

היישובים במועצה עוברים בשלושת העשורים האחרונים שינויים משמעותיים. נראה שמגמה זו תימשך בשנים הבאות. נשאלת השאלה: כיצד תכנית המתאר מאפשרת מחד גיסא בהירות ומאידך גיסא גמישות משמעותית לשינויים עמוקים בהתיישבות הכפרית ובעיקר בתוך היישובים? תפיסות הייסוד של תכנון ופיתוח המרחב בתוך היישוב משתנות. היחס לאזורי המשקי, היחס לרפת, תכנון בצפיפויות אחרות, תכנון הרחבות למול החזרה והרצון לתכנון "קיבוצי" יותר, שינויים בתכנון התחבורה, כן או לא תיירות, מודלים שונים של קליטת בנים ועוד. תכנית המתאר תצטרך להיות עם הרבה גמישות יחסית כדי לאפשר שינויים עתידיים.

התאמה והסדרת מערכת התנועה ותחבורה בישובים ובמרחב המועצה ישובים

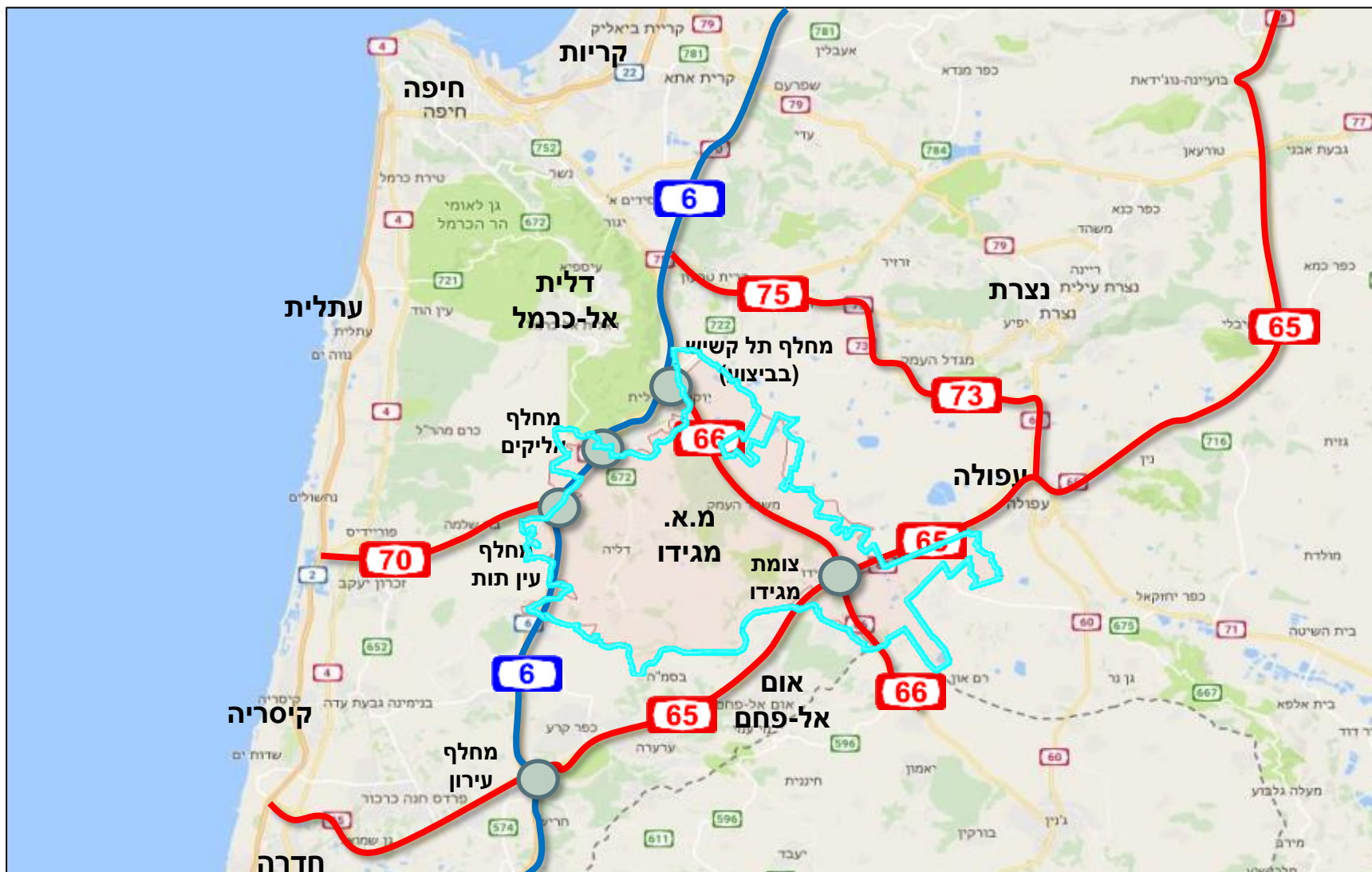
עלה בצורה בולטת הצורך להתאים את מערכות התנועה והתחבורה למצב החדש ולקראת העתיד. כמעט בכל הישובים ביקשו לתכנן מחדש ולייצר היררכיות דרכים מתאימות לישוב, חניות מותאמות ואפשרויות לתנועת מגוון כלים והולכי רגל (אופניים, קולנועיות וכד').

מרחב המועצה

סוגיית כביש 66 שמהווה ציר תחבורה מרכזי בעמק, וגם כביש גישה לישובים רבים לאורכו. יש שביקשו לפתוח ציר תנועה נוסף לכיוון מערב (אלונה) ובכך להקל על הנוסעים למרכז הארץ. אחרים ביקשו לקדם את תכנית קו הרכבת המתוכנן במנהרה מתחת למועצה. עלה הצורך במערכת שבילי אופניים שתחבר בין הישובים ותהווה ציר מקשר ביניהם. נושא הממשק בין דרכים חקלאיות לכבישים המהירים צריך להיות מטופל, וכן נושא פיתוח תחבורה ציבורית טובה יותר לישובים.

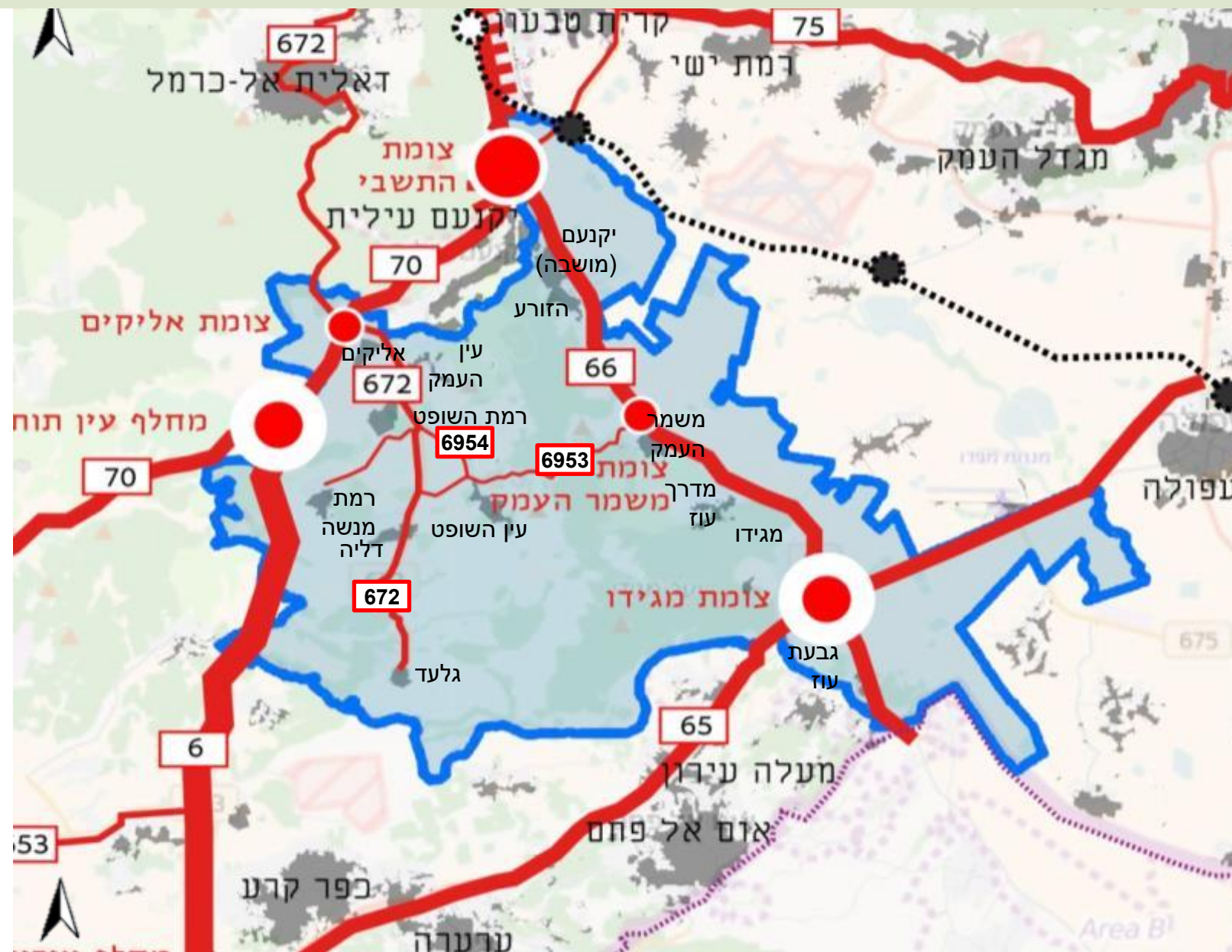
כבישים ארציים

מרחב המועצה תחום על ידי רשת כבישים ארציים (מהירים וראשיים), המוגדרים בתמ"א 3: דרכים מספר 6 ממערב, 65 מדרום, 66 ממזרח ו-70 מצפון. מיקומה של המועצה מאפשר קישוריות ארצית ממזרח למערב ומצפון לדרום. בתחומי המועצה צמתים ומחלפים משמעותיים ברמה האזורית – צומת מגידו בין דרכים 65 ו-66, מחלף אליקים בין דרכים 70 ו-672 ומחלף עין תות בין דרכים 6 ו-70. בין יישובי המועצה משתרעים דרכים אזוריות ומקומיות מספר 672, 6953, 6954.

מיקום במרחב

- את הרשת הארצית התוחמת משלימים כבישים אזוריים ומקומיים המקשרים בין הישובים: 672, 6953, 6954.
- כל ישוב נמצא במרחק של 1-4 ק"מ מהישוב השכן.

מחלף בבנייה	
צומת בקנה מידה ארצי	
צומת מיועדת לסיתוח אזורי	
צומת בקנה מידה אזורי	
מסילת רכבת	
תחנת רכבת	
תחנת רכבת מתוכננת	
כביש	

כבישים ארציים | כביש 6, כביש 65

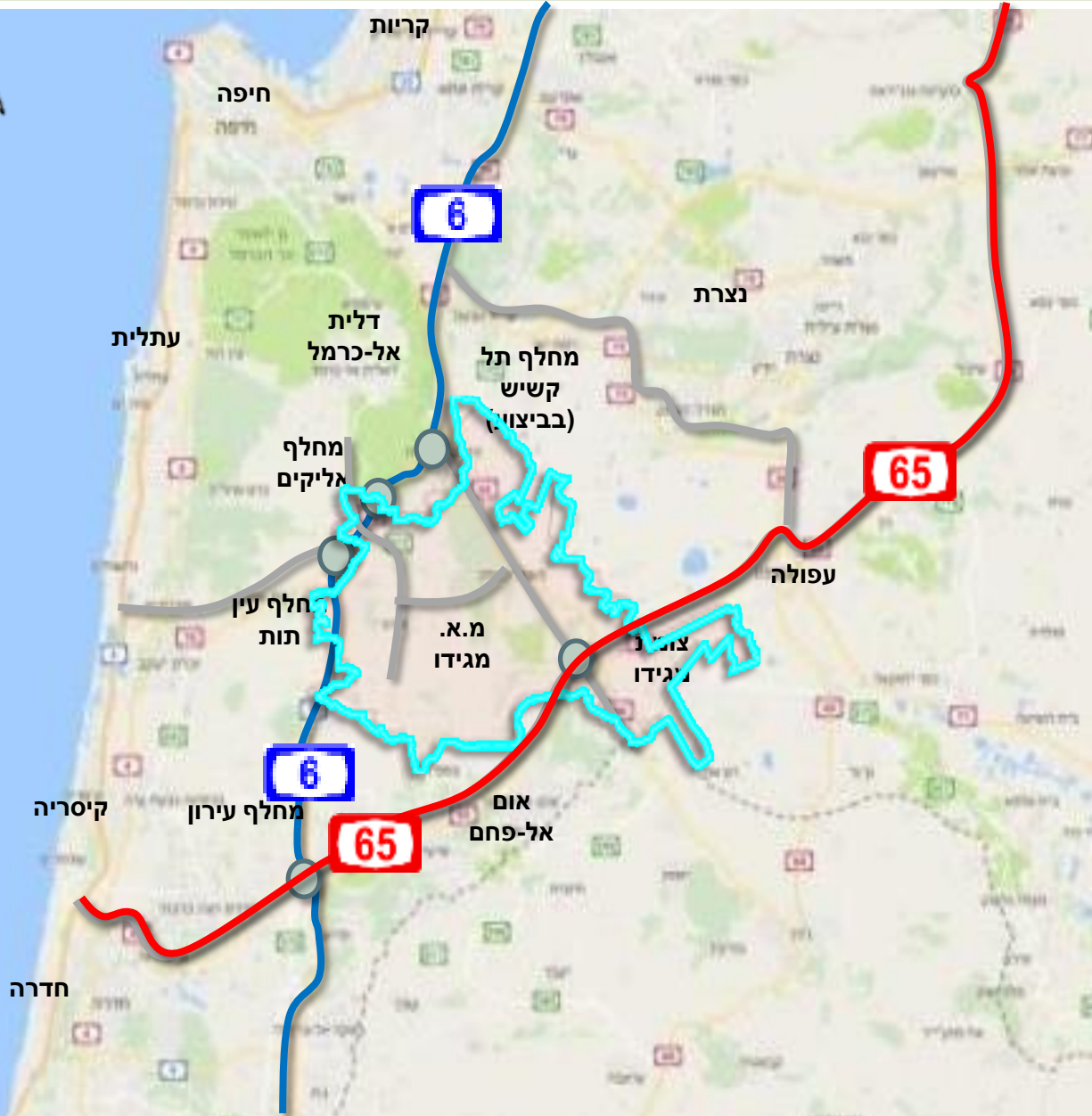
דרך מס' 6 - דרך אורך ארצית מהירה.

הדרך עוברת בימים אלה הרחבה צפונה ממחלף עין תות, דרך מחלף תל קשיש ועד מחלף סומך. הדרך תעבור בתוואי דרך מס' 70 אשר תורחב לשלושה נתיבים לכל כיוון.

דרך מס' 65 - דרך ראשית, דו מסלולית, דו נתיבית, העוברת בין מחלף קיסריה למחלף נחל עמוד.

בקטע הכביש בין צומת מגידו לעפולה, נפח התנועה היומי הינו כ-54,200 כלי רכב.

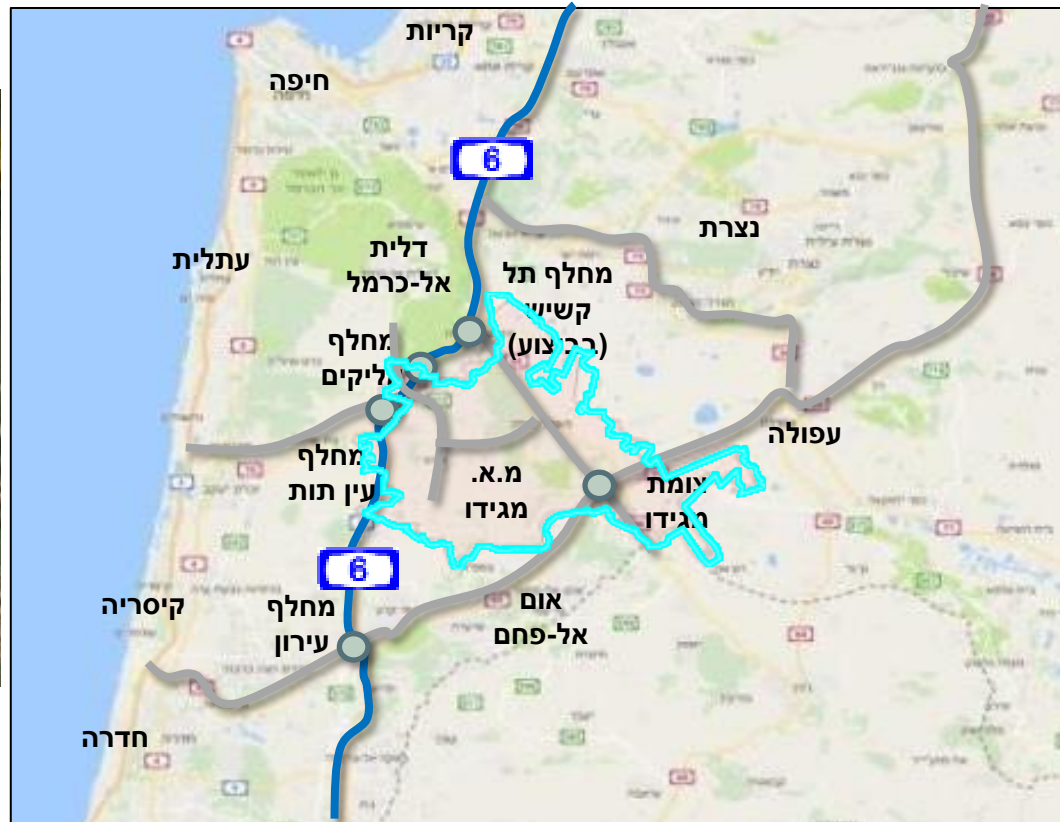
צומת מגידו, מקשר בין דרכים 65 ו-66. מתוכנן להתרחב למחלף ונמצא בשלב התכנון המוקדם

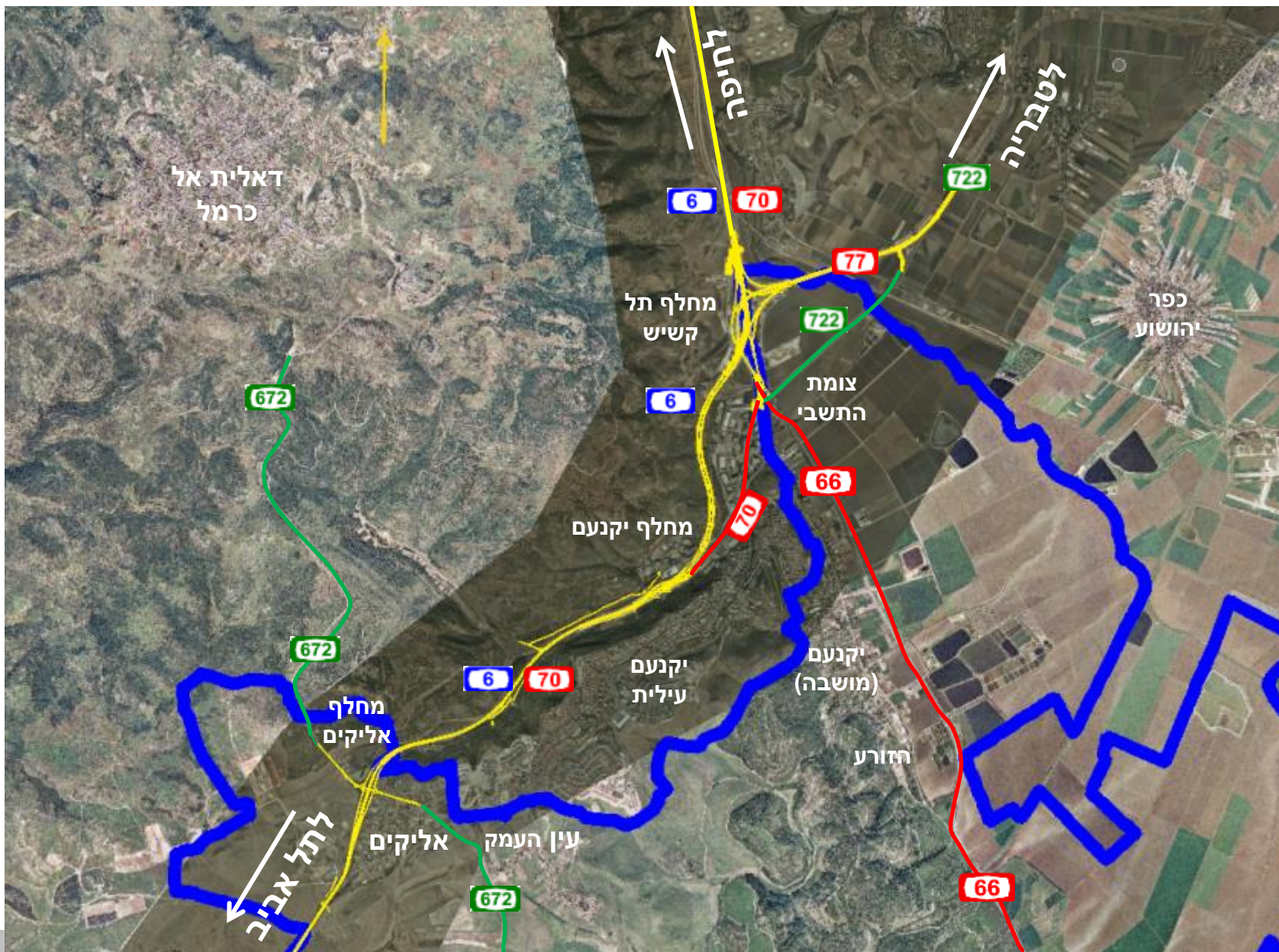

דרך אורך ארצית מהירה שבקטע הנדון עוברת עד כ-6 ק"מ דרומה למחלף עין תות. בימים אלה הדרך עוברת הרחבה לכיוון צפון ממחלף עין תות, דרך מחלף תל קשיש ועד מחלף סומך. הדרך משלבת בתוכה את דרך מס' 70 אשר תורחב לשלושה נתיבים לכל כיוון.

דרכים 6 ו-70 אמנם תוחמים את שטח מ.א. מגידו ממערב ומצפון אך עיקר התנועה בהן הינה תנועה עוברת בין צפון הארץ ומרכז, ולא דווקא תנועה שמטרתה היעדים בתחום המועצה. אי לכך, השפעת הדרכים הללו ישירות על המועצה הינה משנית לעומת שאר הכבישים הארציים בתחום המועצה.

מחלפים בתחום המועצה: מחלף עין תות (6/70), מחלף אליקים (6/70/672), ומחלף תל קשיש (6/70/77/722).

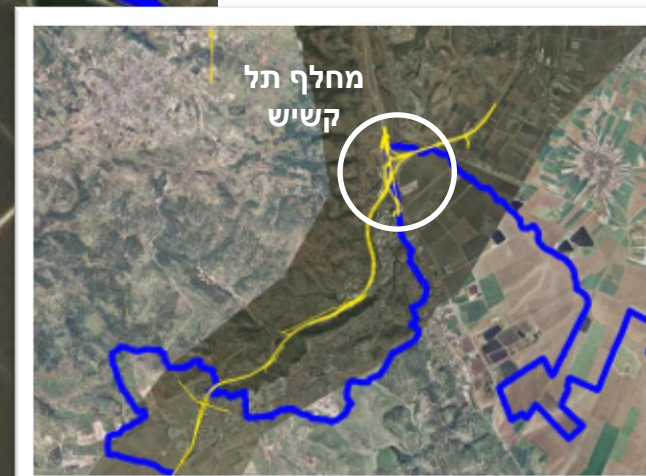

כבישים ארציים | כביש 6 – מחלף תל קשיש

ראה הרחבה בנושא מוקד תל קשיש
בפרק מוקדים ברמת המועצה | תל
קשיש

מחלף תל קשיש הינו מחלף מערכת שבביצוע בימים אלה כחלק מהרחבת כביש 6 לצפון. המחלף מקשר בין דרכים מס' 6, 70, 77, 722 במערך של רמפות ישירות.

כבישים ארציים | כביש 6 – מחלף יקנעם

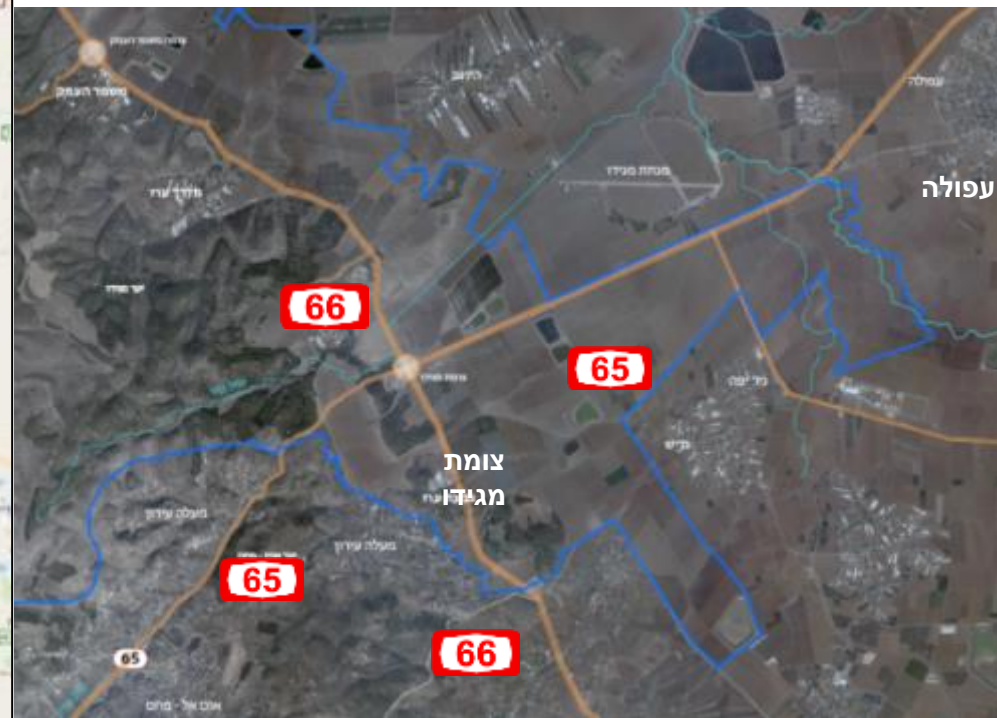
ראה הרחבה בנושא מוקד תל קשיש
בפרק מוקדים ברמת המועצה | תל
קשיש

מחלף יקנעם יהווה בעתיד נקודת התחברות/היפרדות בין כביש 6 ל 70. כביש 6 בקטע זה יחצה מעל כביש 70 ויעבור במנהרה באורך של 1,700 מ' – מנהרת יקנעם. מנהרה זו תעקוף ממערב, בשיפולי הכרמל, את פארק ההיי-טק ביקנעם ותסתיים במחלף מערכתי – תל קשיש.

דרך מס' 65 הינה דרך ראשית, דו מסלולית דו נתיבית, העוברת בין מחלף קיסריה במערב למחלף נחל עמוד בצפון. קטע הדרך העובר בתחום מועצה אזורית מגידו בחלקה הדרום מזרחי הינו מאזור צומת מגידו ועד אזור עפולה. בקטע הכביש בין צומת מגידו לעפולה, נפח התנועה היומי הינו כ-54,200 כלי רכב.

הצומת העיקרי בדרך זו בתחום המועצה הינו צומת מגידו, המקשר בין דרכים 65, ו-66. במקום הצומת הקיים, מתוכנן מחלף מערכת בין הדרכים הראשיות אשר מיועד לפתור את בעיית עומסי התנועה ולשפר את בטיחות הנוסעים בדרכים.

כבישים ארציים | כביש 66

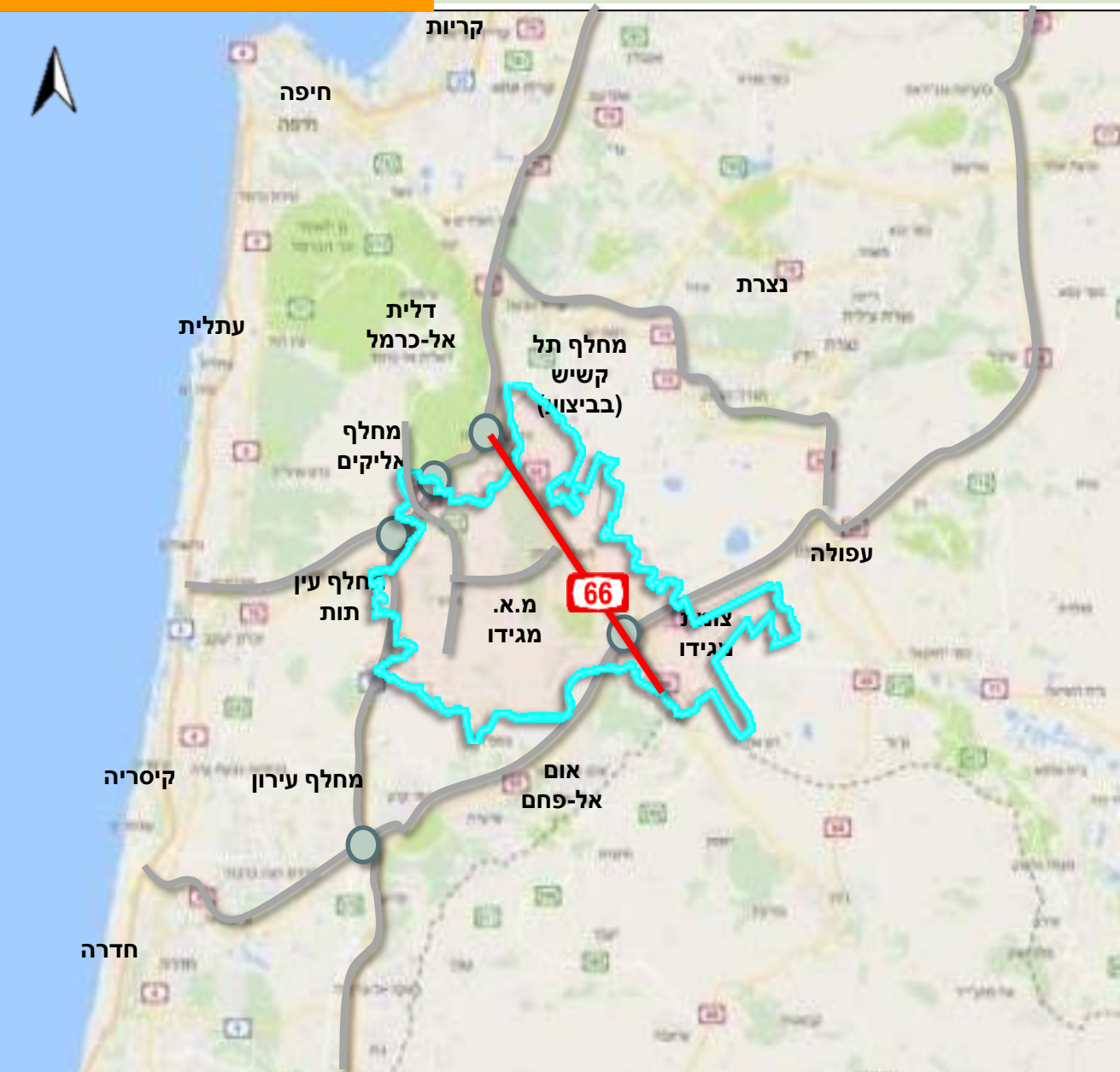
דרך מס' 66: דרך ראשית, חד מסלולית, חד נתיבית.

בשל ריבוי תאונות הותקנה לאחרונה הפרדה קשיחה עם מעקה בטיחות מבטון בין נתיבי הנסיעה בחלקים מהכביש. (בין צומת מגידו לצומת היוגב, בין מדרך עוז למשמר העמק, ובין צומת פארק מנשה לצומת התשבי).

דרך זו משרתת את "ישובי העמק" בתחום המועצה. נפח התנועה היומי בקטע זה הינו כ- 24,600 כלי רכב.

עיקרי הליקויים הבטיחותיים בתוואי כביש 66:

- חוסר מרחקי ראות לאורך התוואי, במיוחד בצמתים הקיימים.
- תוואי אופקי ואנכי בעייתיים.
- העדר שוליים.
- העדר תאורה.
- תנועה מרובה של כלי רכב כבדים.
- חציות של כלי רכב חקלאיים.

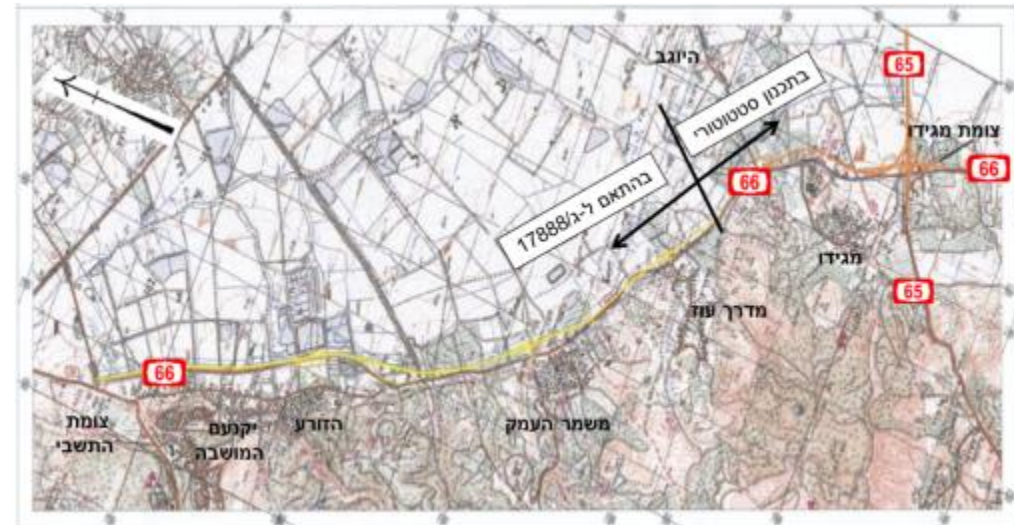
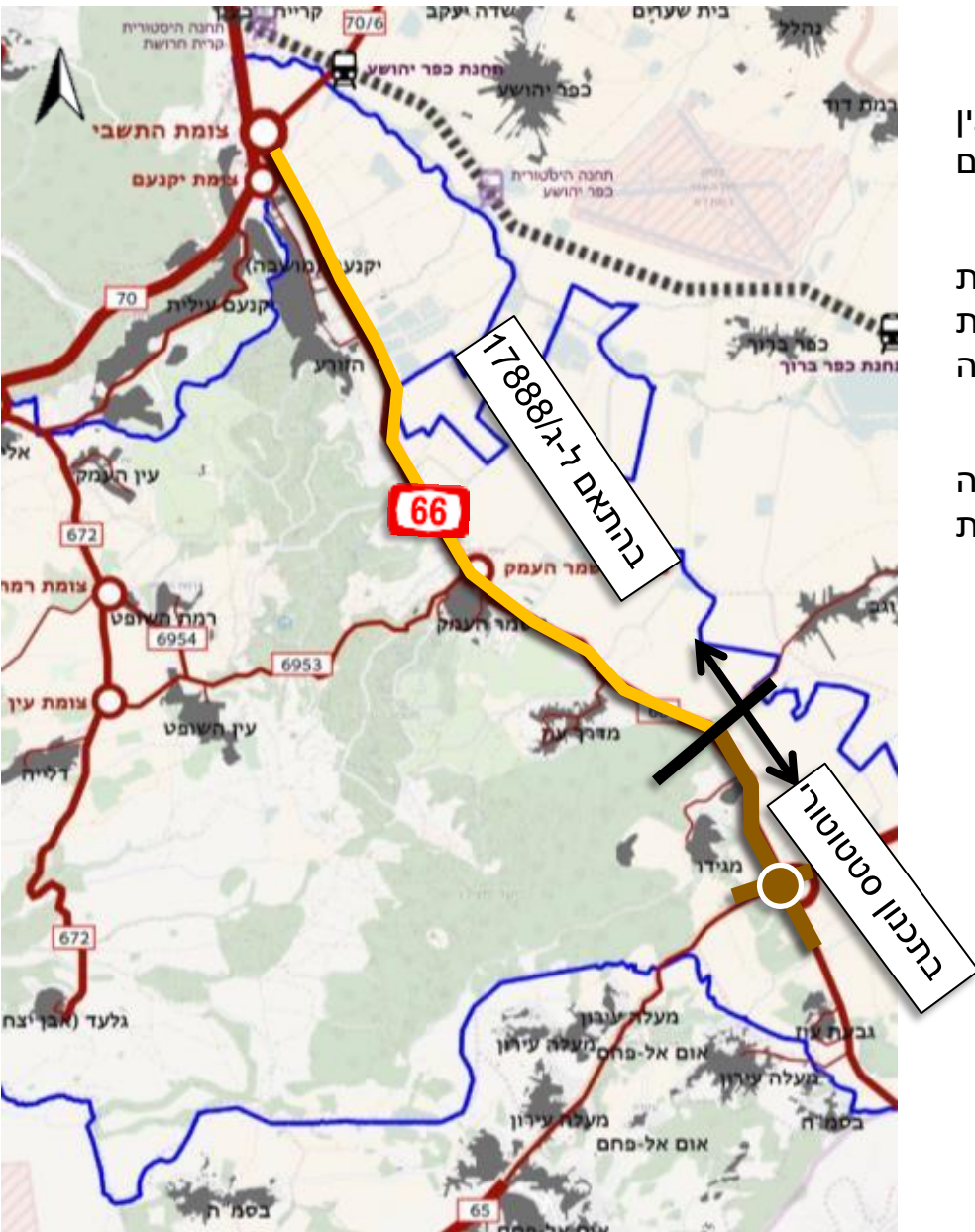
ג/17888 (2011) -תכנית סטטוטורית לשדרוג הכביש הקיים.

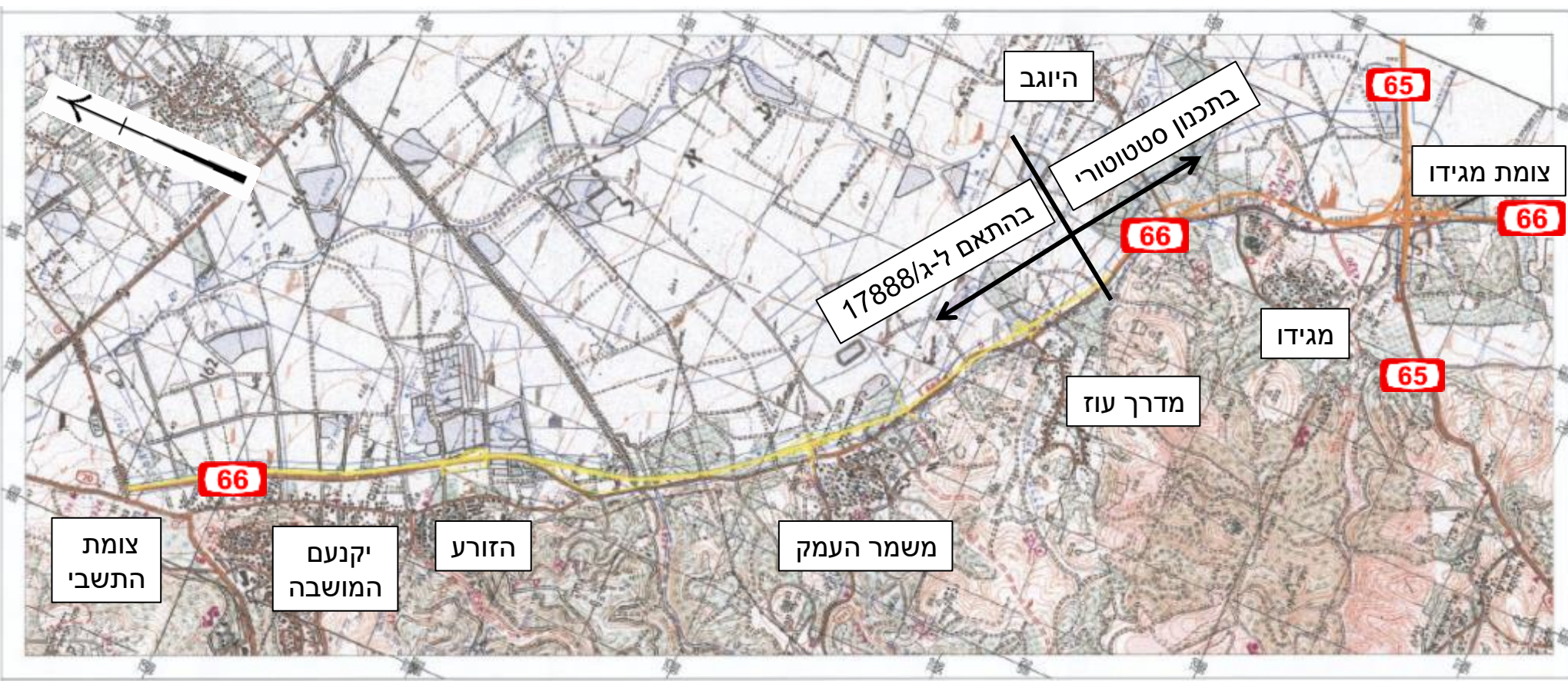
התכנית לא נכללה בתכנית החומש של נת"י. הקטע של כביש מס' 66 שבין מדרך עוז ועד מעבר סלאח נמצא כיום בתכנון מוקדם/סטטוטורי ביחד עם מחלף מגידו.

הדרך מתוכננת כדרך ראשית, דו מסלולית, דו נתיבית עם מחלפונים בגישות לישובים במקום הצמתים הקיימים כיום. שדרוג הדרך ישפר את רמת השירות ואת בטיחות הנסיעה בה. יחד עם זאת, עלול לגרום לעליה בנפח התנועה העובר בכביש.

במועצה שוקלים לשמור עליה כדרך אזורית במטרה להפחית את נפח התנועה העובר בה, לשמור על האופי הכפרי של האזור ולמנוע או לפחות להקטין את הניתוק מהשטחים החקלאיים של המועצה אשר ממזרח לו..

לא קיימת כיום חלופה להורדת רמת הדרך של כביש 66 לדרך אזורית.

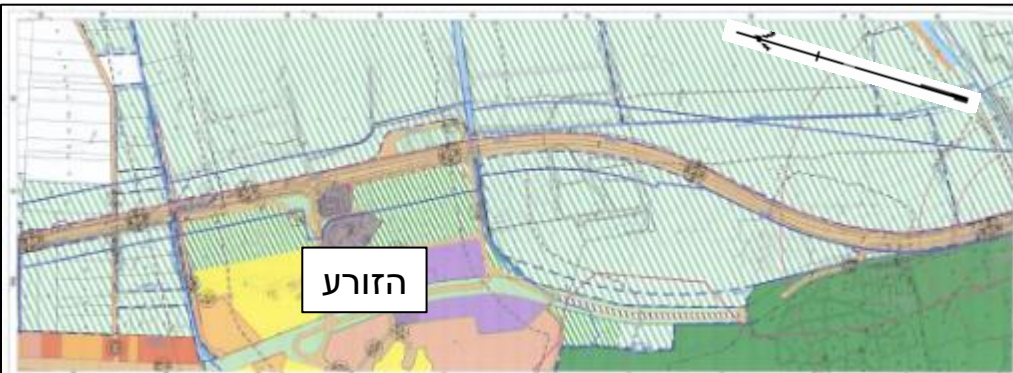

המצב המוצע של כביש 66 בהתאם לתכנית ג/17888 בין צומת התשבי למדרך עוז. הקטע של כביש מס' 66 שבין מדרך עוז ועד מעבר סלאח נמצא כיום בתכנון מוקדם/סטטוטורי ביחד עם מחלף מגידו.

בשנת 2011 אושרה תכנית ג/17888 המסדירה את כביש 66 מצומת התשבי ועד צומת היוגב לכביש דו מסלולי, דו נתיבי עם מפרידן לכל ישוב לאורך התוואי. תכנית זו טרם נכנסה לתכנית החומש של נתיבי ישראל. חלק מהתוואי המוצע, באורך של כ-2.5 ק"מ בין הזרע למשמר העמק, מתוכנן להתבצע בזמן הקרוב, אך טרם נקבע מועד ביצוע לכלל התכנית.

כביש 66 מצומת היוגב ועד צומת מגידו יטופל במסגרת תכנית אחרת ומתואר בתכנית האב למתחם צומת מגידו.

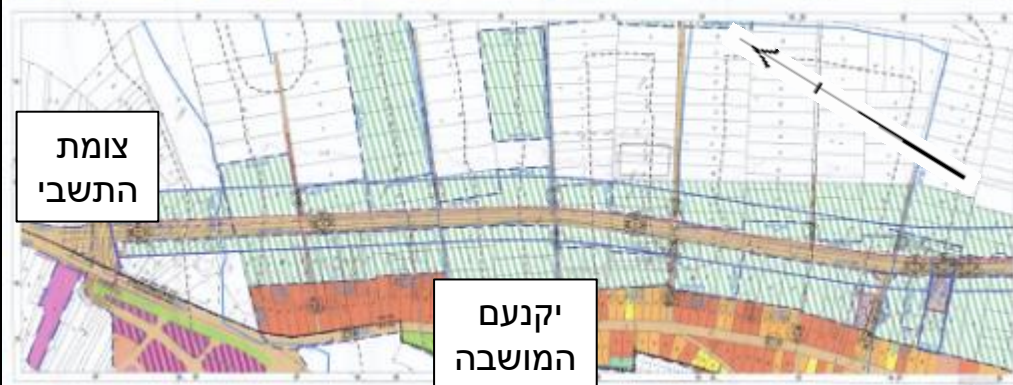
המצב המאושר והמצב המוצע של כביש 66 בהתאם לתכנית ג/17888:

הזרע

הזרע

צומת
התשבי

יקנעם
המושבה

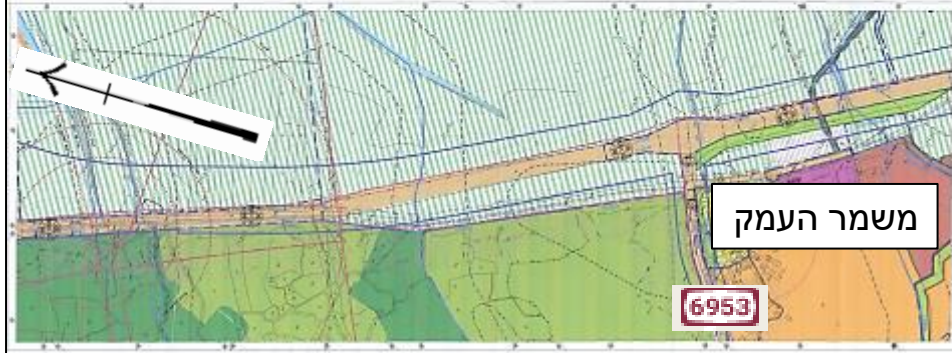
צומת
התשבי

יקנעם
המושבה

מצב מאושר של כביש 66 בין צומת התשבי לפארק מנשה

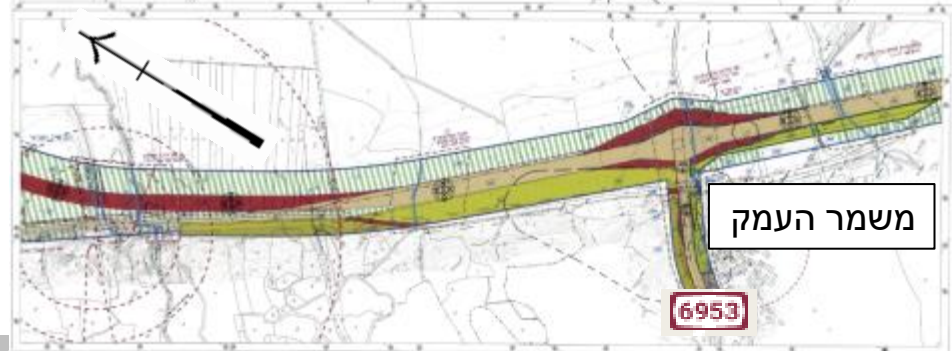
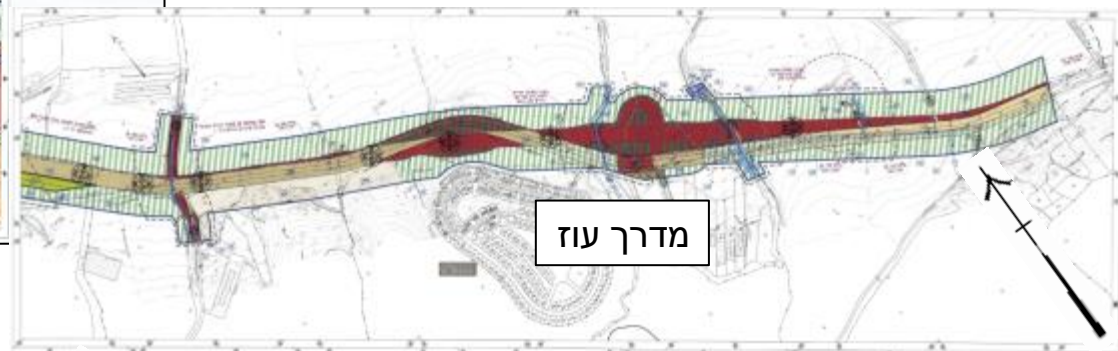
מצב מוצע של כביש 66 בין צומת התשבי לפארק מנשה

המצב המאושר והמצב המוצע של כביש 66 בהתאם לתכנית ג/17888:

מצב מאושר של כביש 66 בין פארק מנשה למדרך עוז

מצב מוצע של כביש 66 בין פארק מנשה למדרך עוז

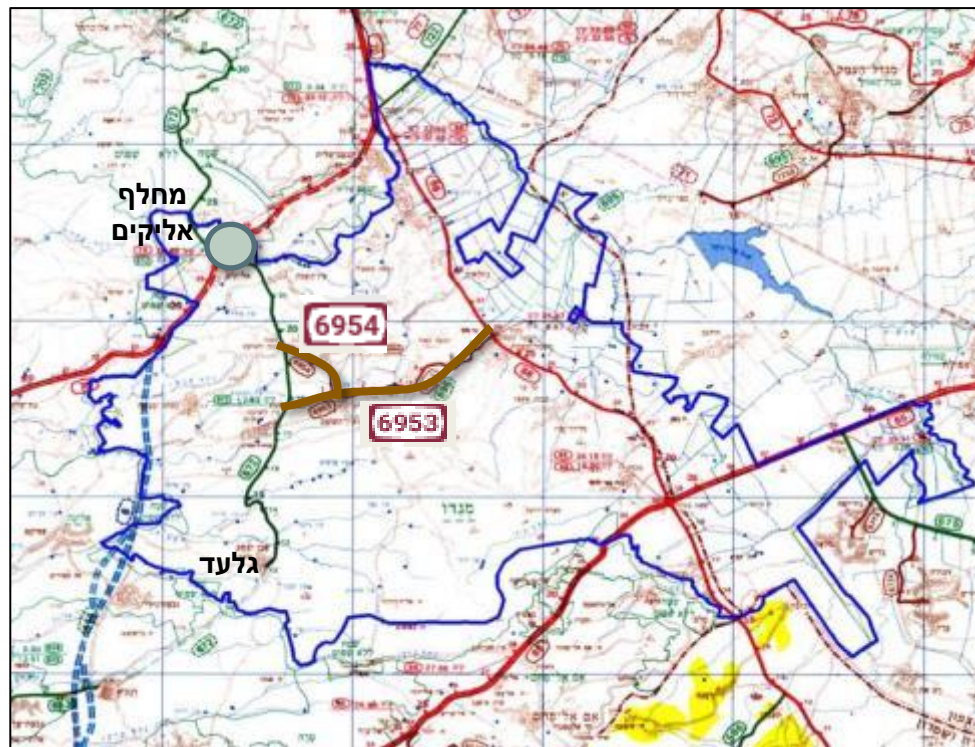

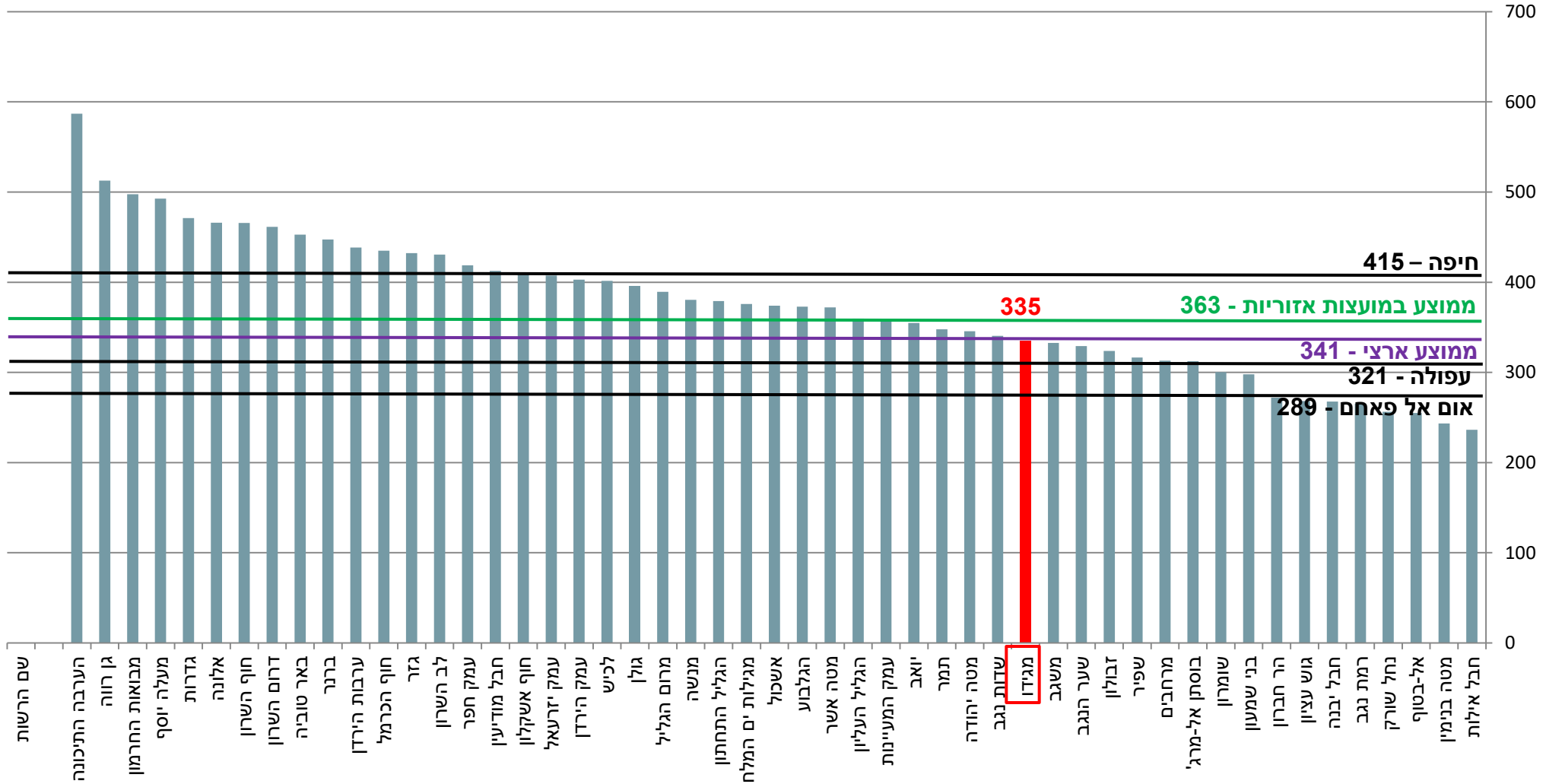
כבישים אזוריים | כבישים 6953, 6954

כבישים מס' 6953, 6954 הינם כבישים מקומיים במעוזה אזורית מגידו המקשרים בין כביש מס' 672, עין השופט, רמת השופט, מתחם המועצה, תיכון מגידו, ג'וערה וכביש 66. הכבישים הינם חד מסלוליים, דו סטריים. לא קיימים צמתים מרומזרים לאורך הכבישים הללו אך הצמתים כן מוארים.

כביש 6953 הינו דרך נופית מהיפות בארץ, המקשרת בין "ישובי ההר" ל"ישובי העמק" של המועצה. התוואי המתפתל עובר בפארק רמות מנשה ומשרת את המטיילים הרבים הפוקדים את מקומות הבילוי והפנאי.

רמת מינוע במועצות אזוריות בארץ

רמת המינוע במ.א. מגידו קרובה לממוצע הארצי ולממוצע במועצות האזוריות.

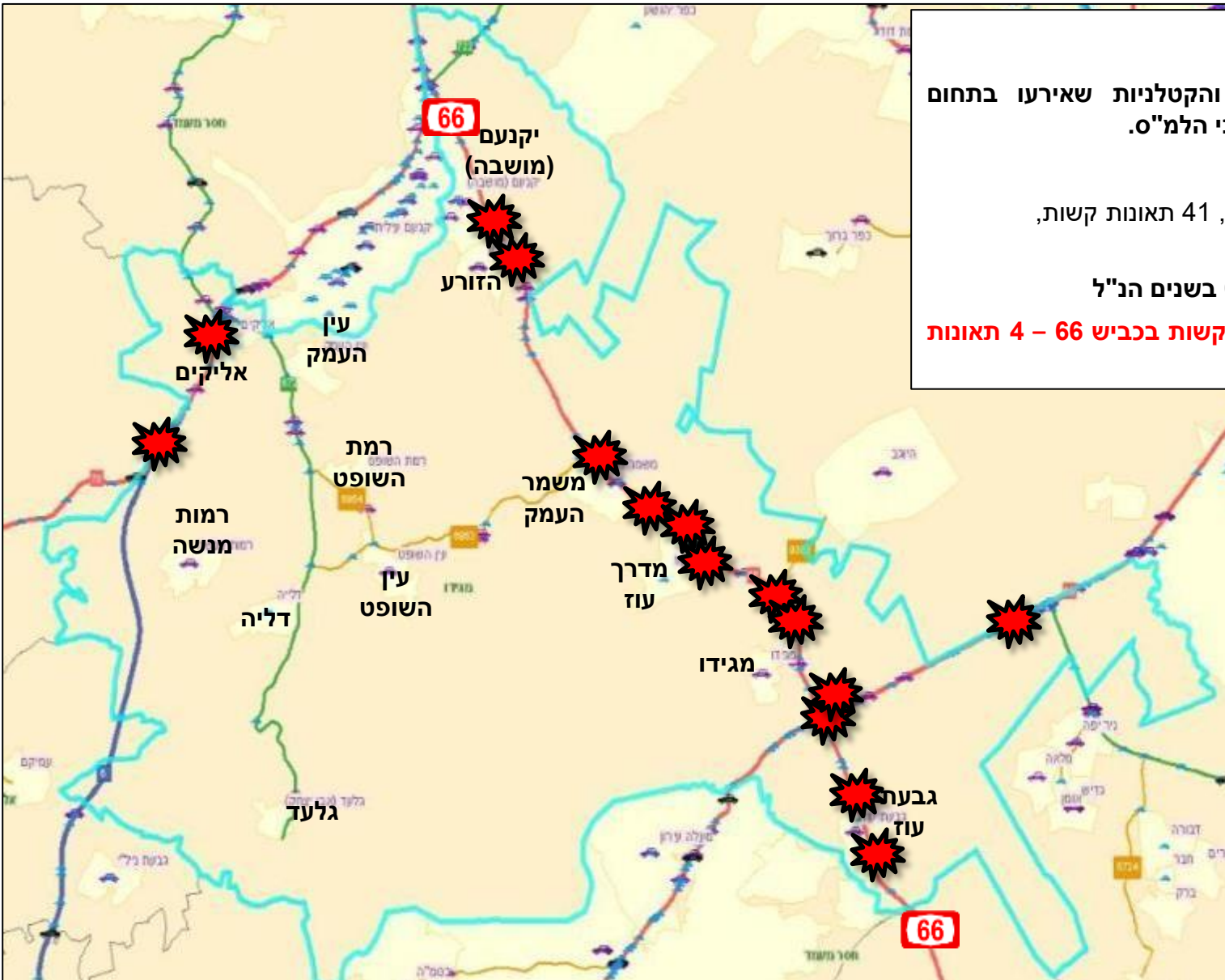
תאונות דרכים | כל סוגי התאונות בין השנים 2010 – 2016 בתחום המועצה

כביש 66 מוגדר ככביש אדום.

להלן סיכום תאונות הדרכים הקשות והקטלניות שאירעו בתחום המועצה, בין השנים 2010-2016, לפי נתוני הלמ"ס.

להלן סיכום:

- סה"כ 15 תאונות קטלניות (18 הרוגים), 41 תאונות קשות, 237 תאונות קלות.
- מתוכן 12 תאונות קטלניות בכביש 66 בשנים הנ"ל
- מתוך כלל 25 התאונות הקטלניות והקשות בכביש 66 – 4 תאונות אירעו בצמתים, כולן לא קטלניות

(הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה)

תאונות דרכים | פירוט תאונות קשות וקטלניות בין השנים 2010 – 2016 בכביש 66

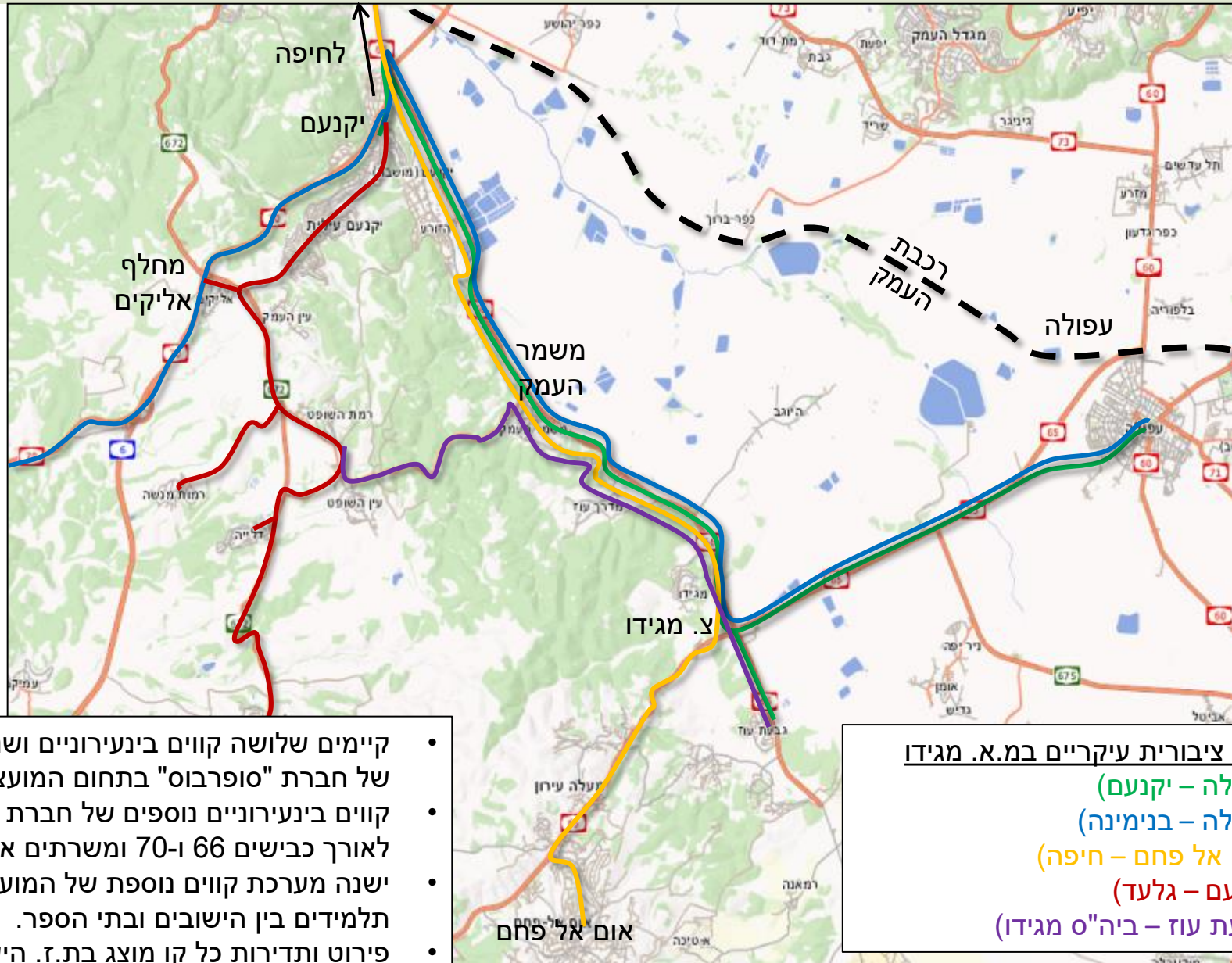
תאונות קטלניות וקשות בשנים 2010-2016 מיקום: במועצה אזורית מגידו, בכביש מספר 66

שנה	יום/לילה	חומרת תאונה	סוג תאונה	הרוגים	פצועים קשה	פצועים קל	הולכי רגל שנפגעו	נפגעים	סוג דרך	מס' בית/ק"מ
2010	לילה	קטלנית	התנגשות חזית בצד	1	5	7	0	13	לא-עירונית לא בצומת	23.7
2010	יום	קטלנית	התנגשות חזית בצד	1	0	1	0	2	לא-עירונית בצומת	
2010	יום	קטלנית	התנגשות חזית בצד	1	2	3	0	6	לא-עירונית לא בצומת	17.3
2011	יום	קטלנית	התנגשות חזית בצד	1	0	6	0	7	לא-עירונית לא בצומת	29.8
2011	יום	קשה	התנגשות חזית בחזית	0	1	1	0	2	לא-עירונית לא בצומת	25
2011	לילה	קשה	התנגשות חזית בצד	0	1	7	0	8	לא-עירונית בצומת	
2012	לילה	קטלנית	פגיעה בהולך רגל	1	0	2	1	3	לא-עירונית לא בצומת	30.5
2012	יום	קשה	התנגשות עם עצם דומם	0	1	1	0	2	לא-עירונית לא בצומת	25
2012	יום	קשה	התנגשות חזית בצד	0	1	0	0	1	לא-עירונית לא בצומת	29.8
2012	לילה	קשה	התנגשות חזית באחור	0	2	1	0	3	לא-עירונית לא בצומת	19
2012	לילה	קטלנית	התנגשות חזית בצד	1	2	4	0	7	לא-עירונית לא בצומת	21.2
2012	לילה	קשה	התנגשות חזית בצד	0	1	3	0	4	לא-עירונית בצומת	
2013	יום	קטלנית	התנגשות חזית בחזית	1	3	0	0	4	לא-עירונית לא בצומת	23
2013	יום	קשה	התנגשות חזית באחור	0	1	1	0	2	לא-עירונית לא בצומת	22
2013	לילה	קשה	התנגשות חזית בחזית	0	1	4	0	5	לא-עירונית לא בצומת	29.2
2014	יום	קשה	התנגשות חזית בצד	0	1	1	0	2	לא-עירונית לא בצומת	29.9
2014	יום	קשה	התנגשות צד בצד	0	1	0	0	1	לא-עירונית לא בצומת	19.9
2015	לילה	קשה	התנגשות חזית בחזית	0	1	3	0	4	לא-עירונית לא בצומת	17.3
2015	יום	קטלנית	התנגשות חזית בחזית	2	2	0	0	4	לא-עירונית לא בצומת	23
2015	יום	קטלנית	התנגשות חזית בחזית	2	0	1	0	3	לא-עירונית לא בצומת	24.3
2015	יום	קשה	התנגשות חזית בחזית	0	1	2	0	3	לא-עירונית לא בצומת	29
2015	לילה	קטלנית	התנגשות חזית בחזית	1	0	1	0	2	לא-עירונית לא בצומת	21
2016	לילה	קשה	התנגשות חזית בצד	0	1	1	0	2	לא-עירונית בצומת	
2016	יום	קטלנית	התנגשות חזית בחזית	2	3	0	0	5	לא-עירונית לא בצומת	16.8
2016	יום	קטלנית	התנגשות חזית בצד	1	0	0	0	1	לא-עירונית לא בצומת	26

• סה"כ 12 תאונות קטלניות (15 הרוגים).

• לפי הנתונים הסטטיסטיים, נראה שהשיפורים הבטיחותיים המקומיים שנעשו לא תרמו רבות לשיפור המצב בכביש.

תחבורה ציבורית | קווי האוטובוס העיקריים בתחום המועצה

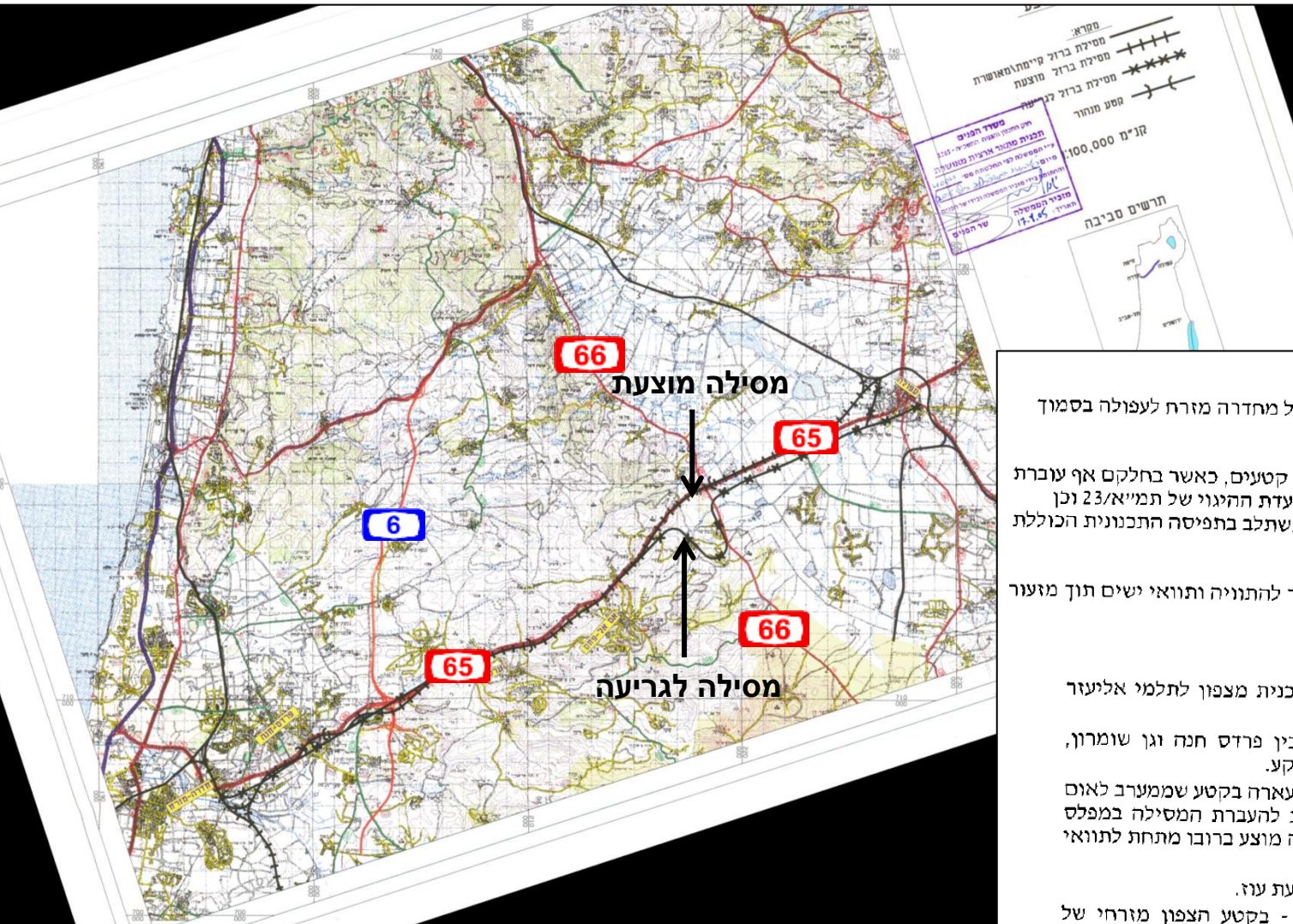

קווי תחבורה ציבורית עיקריים במ.א. מגידו

- קו 56 (עפולה – יקנעם)
- קו 156 (עפולה – בנימינה)
- קו 248 (אום אל פחם – חיפה)
- קו 184 (יקנעם – גלעד)
- קו 187 (גבעת עוז – ביה"ס מגידו)

- קיימים שלושה קווים בינעירוניים ושני קווים מקומיים של חברת "סופרבוס" בתחום המועצה.
- קווים בינעירוניים נוספים של חברת "אגד" עוברים לאורך כבישים 66 ו-70 ומשרתים את המועצה.
- ישנה מערכת קווים נוספת של המועצה להסעת תלמידים בין הישובים ובתי הספר.
- פירוט ותדירות כל קו מוצג בת.ז. הישובים

חיבור מסילה מזרחית למסילת העמק עירון

דברי הסבר לתכנית:

שינוי מס' 18 לתמ"א/23 הוא שינוי בהתוויית מסילת ברזל מחדרה מזרח לעפולה בסמוך לכביש מס' 65.

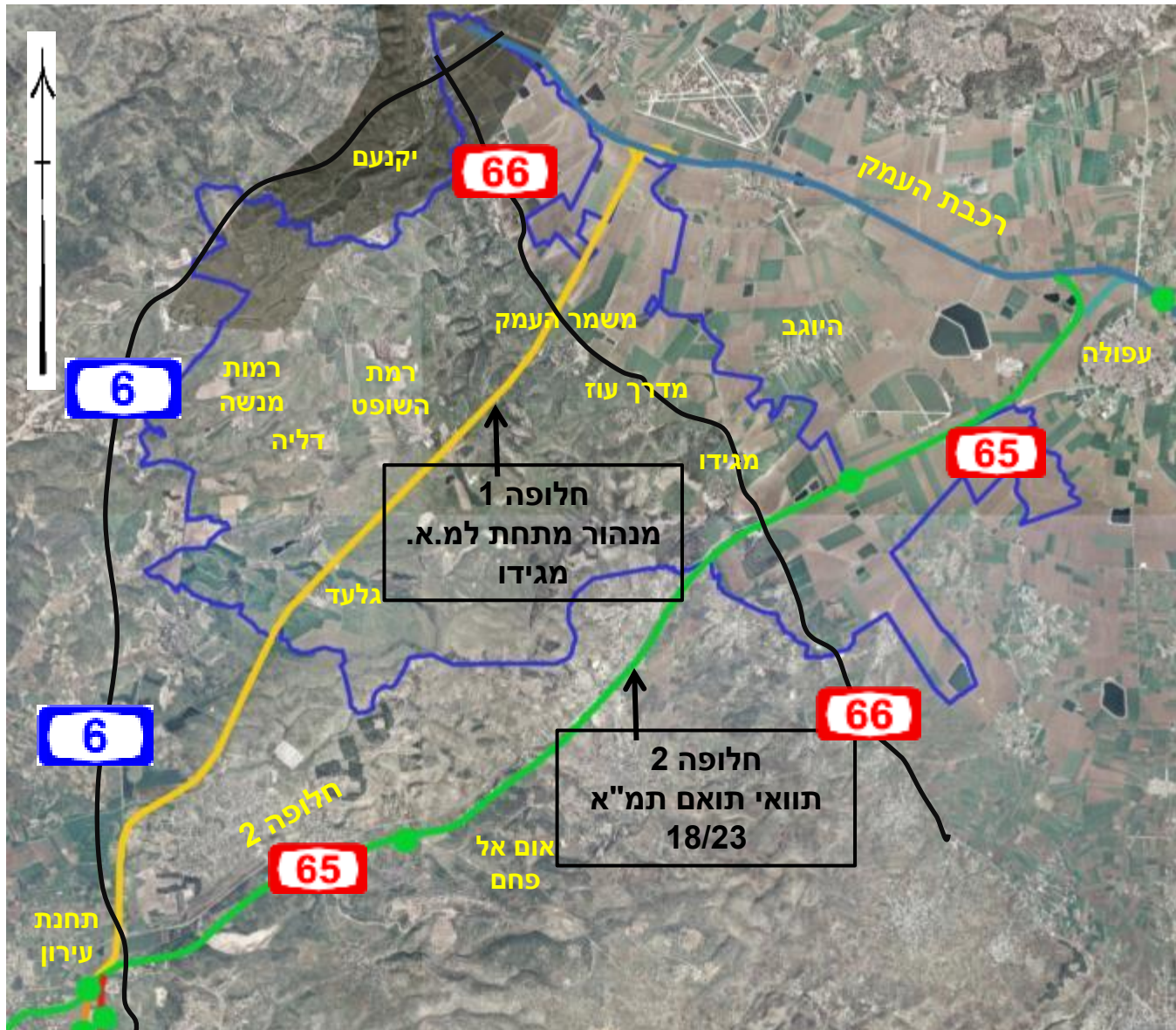
ההתווייה בתמ"א התקפה בעייתית ובלתי ישימה במספר קטעים, כאשר בחלקם אף עוברת בתחומי יישוב על בניה קיימת. בנוסף, במסגרת דיונים בועדת ההיגוי של תמ"א/23 נכן במסגרת תמ"מ/6 נמצא כי יש חשיבות לתוואי זה והוא משתלב בתפיסה התכנונית הכוללת של האזור.

מסיבות אלו קודם שינוי מס' 18 לתמ"א/23 המציע שיפור להתווייה ותוואי ישים תוך מזורז המגבלות על שטחים המיועדים לפיתוח.

התוואי המשופר למסילת עירון מציע:

1. הצמדה לכביש מס' 65 - בקטע המערבי של התכנית מצפון לתלמי אליעזר ועד לאזור שממזרח לגן שומרון.
2. התוויית קטע במינהור - באזור צומת מנשה בין פרדס חנה וגן שומרון, מפאת העדר שטח להעברת המסילה במפלס הקרקע.
3. התוויית קטע במינהור - בחלק המזרחי של ואדי עארה בקטע שממערב לאום אל פאחם ועד למגידו, אשר גם בו אין ישימות להעברת המסילה במפלס הקרקע לאור תנאי הטופוגרפיה הקיימת. קטע זה מוצע ברובו מתחת לתוואי כביש מס' 65.
4. יישור הפיתול המסומן בתמ"א/23/15 באזור גבעת עוז.
5. הצמדה לכביש מס' 65 ולעוקף מערבי עפולה - בקטע הצפון מזרחי של התכנית מצומת מגידו ועד לאזור עפולה.
6. חיבור לרכבת העמק בהתאמה לתכנית המפורטת המקודמת לתוואי זה במסגרת תת"ל 13/6,2.

חיבור מסילה מזרחית למסילת העמק עירון-מנשה

בימים אלה נבחנות חלופות מאקרו לתוואי מסילת מנשה בין תחנת חדרה מזרח לתחנת עפולה. בחינת החלופות נעשית בשל הקושי להעביר את תוואי המסילה בתוואי כביש 65 הקיים. החלופות שמוצעות כיום הינן:

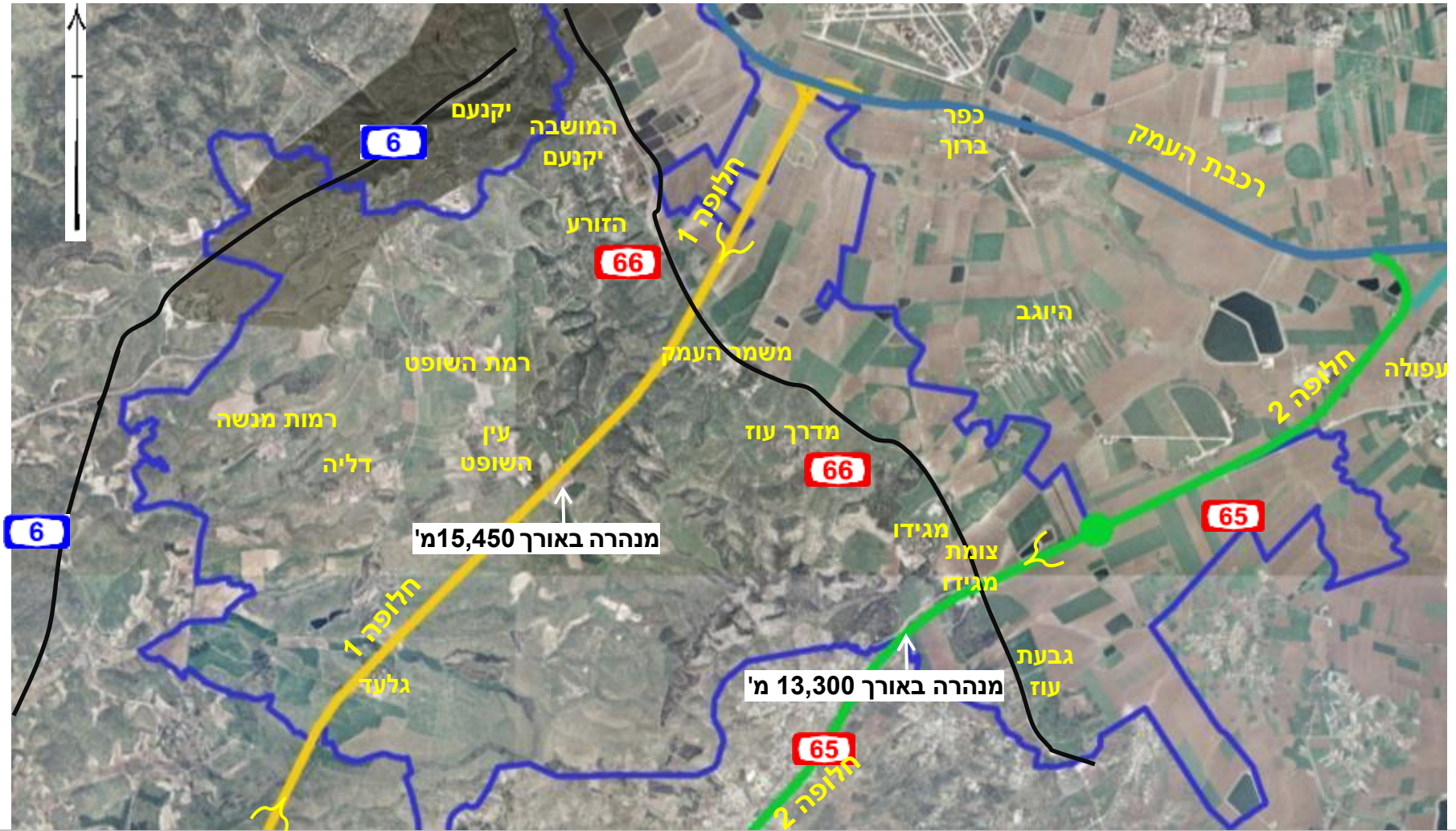
חלופה 1 – תוואי הקו עובר במנהרה מתחת למ.א. מגידו. הקו מחבר בין תחנת עירון לרכבת העמק. חלופה זו כוללת אמצעי תחבורה המונית לאורך כביש 65 בואדי עארה.

חלופה 2 – תוואי הרכבת בהתאם לתמ"א 23 שינוי 18. התוואי עובר מתחנת עירון למסילת העמק במקביל לכביש מס' 65.

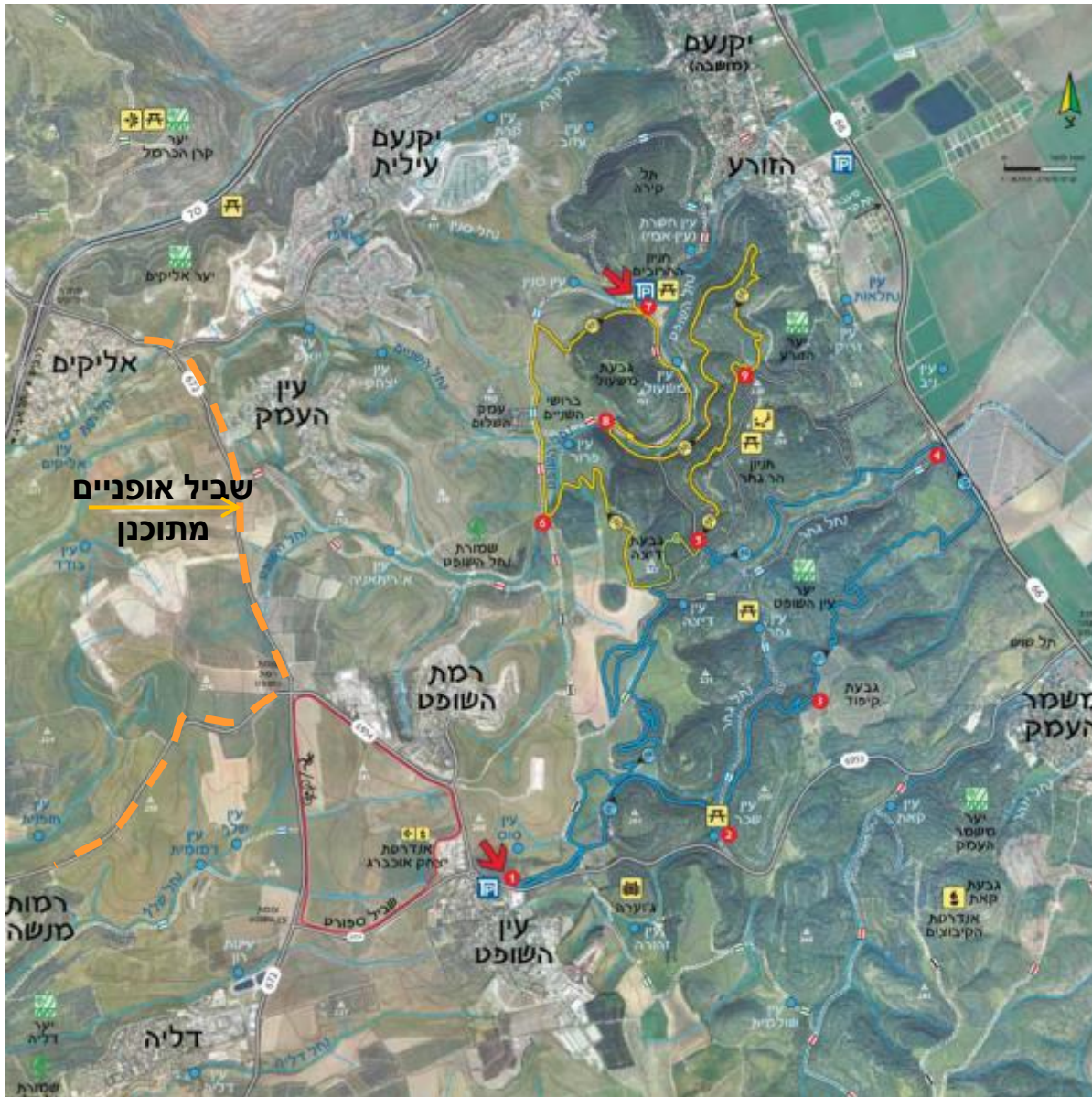
מסילת עירון-מנשה מחברת בין מסילה מזרחית למסילת העמק

חלופה 1 – חוצה את מ.א. מגידו במנהרה באורך 15,450 מ' בתוואי העובר מצפון למשמר העמק ועד אזור מחלף עירון.

חלופה 2 – בהתאם לתוואי התואם את תמ"א 18/23 ולאורך כביש 65 במנהרה באורך 13,300 מ' מאזור צומת מגידו ועד אום אל-פחם.

שבילי אופניים | מפת שבילים מוסדרים

קיימים בתחום המועצה שלושה שבילי אופניים מוסדרים
כפי שניתן לראות באיור שלהלן:

- השביל הצהוב
- השביל הכחול
- השביל האדום (המרובע)

שביל אופניים נוסף בין אליקים לרמות מנשה נמצא בשלבי תכנון.

לאורך השבילים ישנן נקודות ציון. עם פירוט שלהן ניתן בעלון המופץ במועצה ובאתר האינטרנט.

ישנן גישות מוסדרות ממערכת הדרכים לשבילי האופניים באמצעות שני חניונים. האחד בשביל הכחול והשני בשביל האדום (מודגשים במפה שלהלן בחץ אדום).

נוף, תיירות וטיילות

נוף - ממשק עם מעטפת הישוב | ניתוח תכסית המעטפת ואזורי התווך

נערך ניתוח מפורט של הממשקים בין הישובים למעטפת השטחים הפתוחים הסמוכים אליהם. להלן פירוט המתודולוגיה לניתוח סוגיות נוספיות המופיע בכרך ב' – תעודות זהות ישוביות בכל אחד מהישובים.

- אזורי התווך מוגדרים כשטחי המעבר בין גבול הישוב המאושר לבין גבול המעבר המוגדר במפת האיזור של המרחב הביוספרי.

- אזורי התווך מוגדרים כאזורים בעלי פוטנציאל פיתוח.

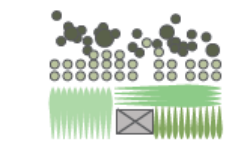
- נעשה ניתוח תכסית של מעטפת הישוב ואזורי התווך כחלק מבדיקת השיקולים העתידיים עבור פיתוח והרחבת הישובים.

- נבדקו סוגי הממשקים השונים בין פנים הישוב למעטפת והוגדר "מילון" לסוגי הממשקים השונים.

- ניתוח מפורט לכל ישוב מופיע בתעודות הזהות הנלוות לדו"ח תחת נושא תכסית מעטפת. ניתוח זה יהווה בסיס במערכת השיקולים של פיתוח מול שימור.

פנים הישוב/ מעטפת

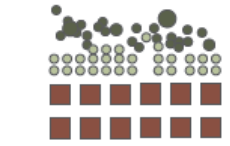
חקלאות/ בוסתנים
בשילוב חורש

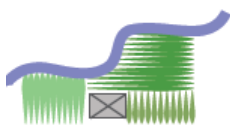
שצ"פ עם נחל/
כביש

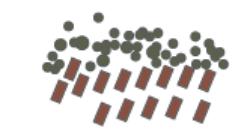
בינוי/ בוסתנים
בשילוב חורש

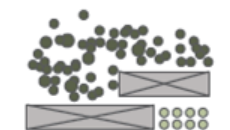
חקלאות/נחל

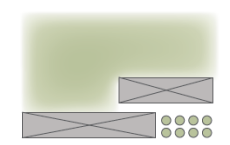
בינוי/ חורש

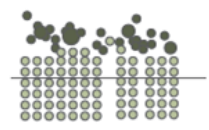
חקלאות [לולים]/
חורש

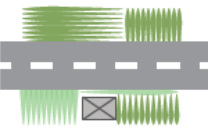
חקלאות [לולים]/
שטח פתוח
[בתה]

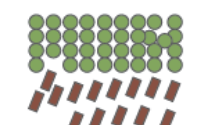
מטעים/ חורש

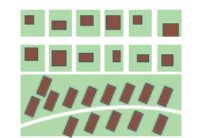
חקלאות/כביש

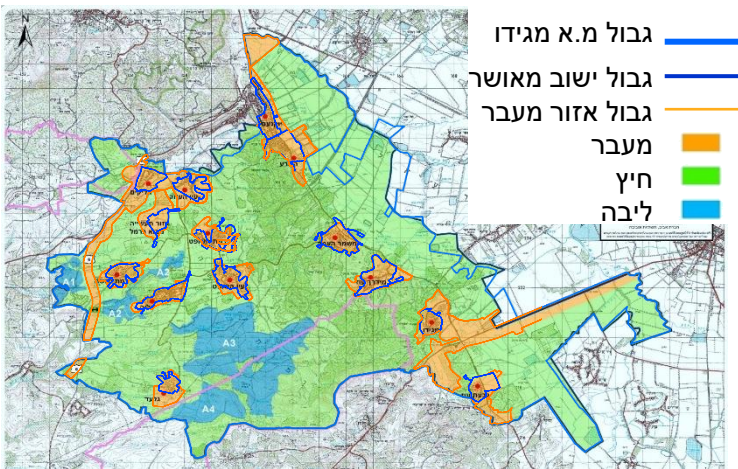
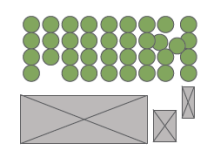
בינוי / יער נטע אדם

בינוי [קיבוצי]/
בינוי [מושבה]

תעשייה/ יער נטע
אדם

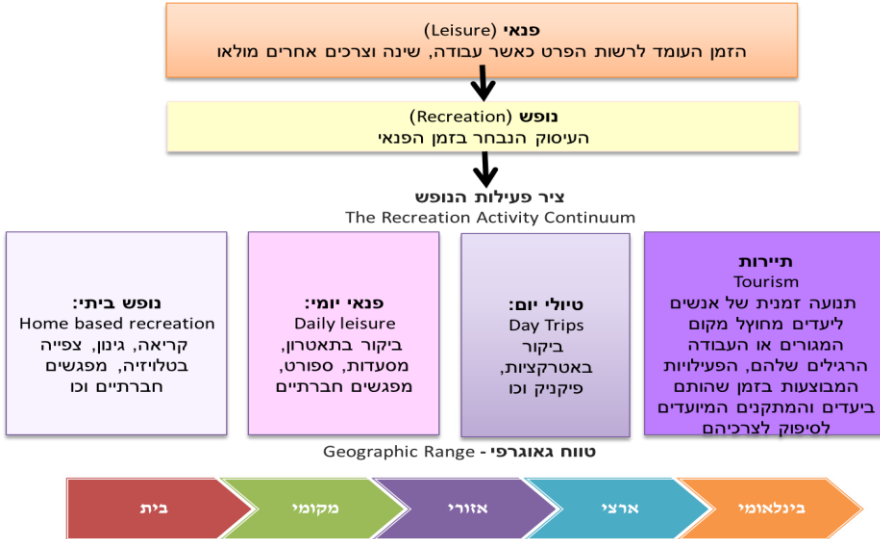

תיירות – הגדרות במרחב

תיירות – הינה פעילות של פרטים (תיירים) הנוסעים אל מחוץ לסביבה הרגילה שלהם לתקופה שאינה עולה על שנה רצופה אחת, למטרת נופש, עסקים או מטרות אחרות, ולא לצורך קבלת שכר מהמקום שאליו הגיעו (למ"ס ומשרד התיירות כמו גם WTO). לצורך כך, סביבה רגילה תחשב כמקום של פעילות שגרתית/יום-יומית, כגון מקום מגורים, לימודים, עבודה ובלוי.

יחד עם זאת, פעילות תיירות הינה פעילות נופש המתבצעת בשעות הפנאי (בעיקר, ישנם סוגי תיירות המתבצעים בזמן עבודה כגון תיירות עסקית או תיירות חינוכית). את פעילויות הפנאי ניתן לסווג על ציר – מפעילויות פנאי בייתי ועד תיירות (איור להלן). בהקשר של תכנון תיירות, יש להתייחס לפעילויות נופש הן של תושבים מקומיים (המהווים קהל יעד לפעילות) והן של מבקרים מבחוץ.

ציר פעילויות הנופש

תיירות כפרית וחקלאית- עקרונות, היצע וביקוש בישראל

רקע להתפתחות התיירות הכפרית

התיירות הכפרית הפכה לגורם חשוב ולעיתים דומיננטי באזורים כפריים בעולם המערבי וישראל ביניהם. התפתחות זו נובעת משינויים מבניים שהתחוללו באזורים אלה במאה העשרים – הן בתחום ההיצע וכתוצאה מתמורות בענף החקלאות, והן בתחום הביקוש, פועל יוצא של תמורות באורח החיים ודפוסי הפנאי.

הגורמים המרכזיים להתפתחות ענף התיירות הכפרית:

- שינויים מבניים במרחב הכפרי בעולם ובישראל. ירידת מרכזיותה של החקלאות כענף הכלכלי המרכזי, וחיפוש מקורות הכנסה אלטרנטיביים.
- צמצום הפעילות החקלאית פינתה מבנים, תשתיות וכוח אדם זמינים לפתוח תיירותי.
- שינויים בביקושים לתיירות הנובעים ממודעות לבריאות, מודעות סביבתית, חזרה לטבע, חיפוש אחרי חוויות ייחודיות וחופשה אקטיבית אך באווירה רגועה.
- עליה במודעות לחשיבות שימור המסורת והמורשת הכפרית-חקלאית.

פרק זה הינו תמצית של סקירה שערכה דלית גסול במסגרת התוכנית הלאומית לחקלאות ופיתוח הכפר (דוח 1). את הדוח המלא ניתן לקרוא באתר משרד החקלאות: http://www.moag.gov.il/agri_dohot.htm/technun_kafri/tochnit_leumit/yhidotmisrad/reshut_techun

לצביון החקלאי של שטחי קרקע קיים ערך כלכלי רב לתיירות. שירות זה אינו נסחר בשוק כלשהו, והחקלאים לרוב אינם מקבלים תמורה עבור סיפוקו על-ידי שטחיהם. ההנאה האנושית ממשאבי נופש טבעיים הינה אחד היתרונות של שטחים פתוחים הקשים ביותר לאומדן. בישראל בולטים במיוחד המחסור והשחיקה בשטחים הפתוחים, והפגיעה בשירותים האקולוגיים כתוצאה מכך. הירידה ברווחיות של החקלאות מביאה במקומות רבים לפנייה לתיירות חקלאית, שכדי לקיימה יש צורך בנוף חקלאי. כלומר, חקלאות ותיירות חקלאית צריכות להתקיים במקביל. למעשה, תיירות חקלאית מאפשרת "הפנמה" של התועלות הציבוריות של הנוף החקלאי לתוך מנגנוני השוק הקיימים – ובשפה פשוטה, יצירת רווחים כלכליים מהנוף. הרווחים הללו אינם גבוהים במרבית המקרים, אך התיירות החקלאית מאפשרת להרחיב את מגוון התעסוקות והפרנסות במרחב הכפרי, המשתלבות היטב בערכי נוף וסביבה (גארב, 2001; פליישר ואחרים, 1997; אמדור, אבנימלך וצבן, 2005). הפרדיגמה הסביבתית העכשווית של "שרותי מערכת" נותנת משקל מהותי ל"שרותי התרבות" של המערכת האקולוגית, בין השאר שרותי נוף, השראה, פנאי ותיירות.

מאפייני התיירות הכפרית והחקלאית

תיירות כפרית כוללת את כל העסקים המשרתים את המבקרים המבצעים פעילויות פנאי ונופש במרחב הכפרי. בין היתר מדובר בחדרי אירוח בקיבוצים, מושבים ויישובים קהילתיים, טיולי ג'יפים, מסעדות, פסטיבלים כפריים, פעילויות חקלאיות וכדומה.

התיירות אומצה באזורים כפריים רבים כמקור פרנסה נוסף הודות ליתרונות שיש לה על פני האלטרנטיבות הכלכליות האחרות. היא מבוססת על מבני המשק הקיימים, הנוף, האווירה והשטחים הפתוחים. ניתן להשתמש בכוח העבודה הקיים במשק בין אם הוא כולל את חברי המשפחה או שכירים העובדים בו ממילא. התיירות, אם היא נעשית נכון, יכולה לשמר את משאבי הטבע, המורשת והמסורת של הקהילה המקומית. היא מחזקת את תחושת הגאווה העצמית והשייכות של בני המקום.

כוח המשיכה של המרחב הכפרי הינו שטחים פתוחים ו"רוח המקום" של הכפר. חלק משמעותי מאתרי הטבע, הנוף והמורשת המהווים כוח משיכה תיירותי במרחב הכפרי הינם שטחים מוגנים – שמורות טבע, גנים לאומיים ושטחי יערות. הפעילות הנפוצה ביותר שנמצאה במחקרי שימושי הפנאי ביערות הינה פיקניק ולאחריה שימוש בשבילי הליכה. לצד אלו התפתחו בעשור האחרון נישות תיירותיות כגון תיירות אופניים ותיירות צפרות המשפיעות על תכנון תשתיות במרחב הכפרי (שבילים, מבואות, חניונים, תצפיות).

התיירות החקלאית התפתחה מאד בעשורים האחרונים כענף נפרד בתוך תעשיית התיירות כולה. התפתחות זו, באה מצורך משולב גדל והולך של התייר והתיירן והספק החקלאי. לרוב, תיירות חקלאית מובחנת מהתיירות הכפרית בכך שהיא יוצרת קשר בל ינתק בין התיירות לבין הפעילות החקלאית ועיסוק ישיר בחקלאות. משרד החקלאות הרחיב את ההגדרה לתיירות חקלאית בקובעו כי "תיירות חקלאית מוגדרת כמגוון פעולות של ביקור ואירוח בענפים החקלאיים, מתן הסברים למבקרים, הצגת מצגים על הגידול החקלאי, המחשה של תהליכי ייצור וכיוצא בזה. בנוסף כל יוזמה ופעילות במרחב הכפרי שקשורה באופן ישיר או עקיף לפעילות חקלאית ולהתיישבות הכפרית, אשר גורמת להגדלת מספר המבקרים ותורמת לכלכלת המשק החקלאי וכתוצאה מכך גיוון והגדלת הכנסות המשק החקלאי" (משרד החקלאות, 2009). לאחרונה שולבה הגדרה זו בהחלטת מועצת מקרקעי ישראל 1316 שעניינה שילוב מרכזי מבקרים ופעילות של תיירות חקלאית בנחלות במושבים.

ניתן לסכם לפיכך את המאפיינים הבאים –

- תיירות חקלאית הינה חלק בלתי נפרד מהתיירות הכפרית, כך שלא ניתן להתייחס לתיירות החקלאית בנפרד מהתייחסות כוללת לתיירות במרחב הכפרי
- התיירות החקלאית מגדירה ומבדלת את התיירות הכפרית ככלל, כך שחלק ממאפייני היסוד של התיירות הכפרית – הינם החקלאות והעיסוק בה, כמו גם הנגשתה למבקרים במרחב הכפרי.

תיירות כפרית/ חקלאית מתקיימת ביישובים כפריים שונים: בקיבוצים, מושבים, מושבות, יישובים קהילתיים ויישובים ערביים, כמו גם במרחב הכפרי בין היישובים. המבנה הפיסי, הקנייני והקהילתי של סוגי היישובים השונים, מכתיב התייחסות שונה. עיקר ההבדל הינו בין יישובים שיתופיים ליישובים בהם דרגת השיתוף נמוכה – מושבים, מושבות, כפרים ערביים ויישובים קהילתיים. ביישובים שיתופיים ניתן לפתח מיזמי תיירות גדולים יחסית בשטחים משותפים. ביישובים שאינם שיתופיים, הפיתוח מבוסס לרוב על יזמות פרטית ועצמאית והפיתוח הינו של מיזמים קטנים יותר.

קהל היעד לתיירות חקלאית הינו בעיקר תיירות פנים: משפחות במסגרת ביקורים באזור; אורחים הלנים בחדרי האירוח ביישוב הכפרי; מבקרי יום באזור; תלמידים במסגרת ביקור באזור; ועדי עובדים במסגרת ביקורים, ימי עיון וחופשות מרוכזות. פלח שוק נוסף אותו המעוניין בביקורים בעסקי תיירות חקלאית הינו מקרב תיירות נכנסת- בודדים במסגרת ביקור וסיור באזור, קבוצות בעלי עניין מיוחד בחקלאות, קבוצות המעוניינות להעשיר את ביקורן בהיכרות עם ענפי החקלאות וסוגי ההתיישבות בישראל.

סוגי האטרקציות לפיתוח הינן אטרקציות הקשורות ישירות למשק החקלאי:	בנוסף ניתן לפתח אטרקציות ופעילויות בשטחים פתוחים אזוריים:
• סיורים במשקים חקלאיים	• פסטיבלים חקלאיים
• הפעלה פעילה בתחום המשק החקלאי (קטיף, מסיק, דייג וכדומה)	• שוק ירוק
• השתלמויות וקורסים בנושא המשק החקלאי	• ביקור במפעלים
• ממכר תוצרת חקלאית	• ביקור במרכזי מחקר ופיתוח
• מוזיאון בנושא חקלאי/ התיישבותי	• סיורים בצורות התיישבות

בתוך מגוון הפעילויות של תיירות חקלאית, ניתן למצוא ביקור ברפתות, קטיף עצמי של פירות או פרחים, סיורים במחלבות ויקבים ועוד. פעילות זו, המתבצעת בעת שהיית התייר במרחב הכפרי, **מאריכה את משך השהיה של המבקר** באזור התיירות הכפרית ומגדילה בכך את הכנסות החקלאי, היישוב והאזור מתיירות. משרד החקלאות ופיתוח הכפר רואה בתיירות החקלאית מכשיר להשגת מספר מטרות: הגדלת ההכנסות בכפר, גוון התעסוקות והעלאת תדמית החקלאות על ידי חשיפתה לציבור הרחב. בנוסף שואף משרד החקלאות לשנות את ההתייחסות לחקלאות ל"חקלאות רב-תפקודית". משמע, תפקידה של החקלאות אינה רק ייצור מזון ואינה רק עסקו של החקלאי. החקלאות קולטת מי קולחין, משמרת שטחים פתוחים, מהווה רקע לפעילות תיירותית, משמרת נוף וערכי מורשת.

רקע בנושא תיירות כפרית ותיירות חקלאית ומקומן בפיתוח המרחב הכפרי

היצע וביקוש לפעילויות תיירותיות במרחב הכפרי

תיירות כפרית מזוהה עם ענף הצימרים שהחל להתפתח בסוף שנות ה 80 ועומד כיום על כ - 8,000 יחידות ארוח. מעל 90% מהיחידות הינן במחוז צפון. למעשה, כ-25% מכלל חדרי הארוח בישראל נמצאים במרחב הכפרי, עם היקף לינות שנתי של כ 5.5 מיליון לינות.

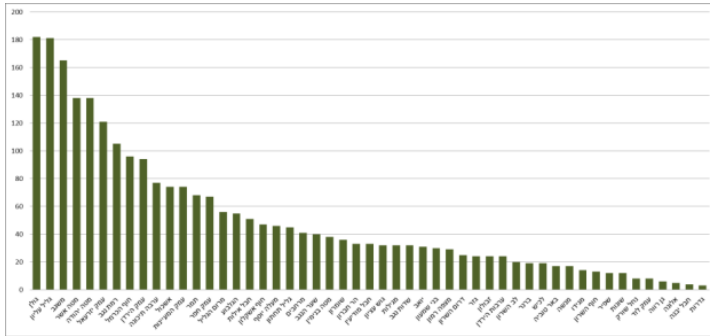
סוג	מספר חדרים	במרחב הכפרי? (מעוגל)	תפוסה	היקף לינות שנתי	% לינות תיירות נכנסת	היקף לינות תיירות נכנסת
מלונות תיירות	48,454	3,045	58%	1,378,600	33%	459,100
אירוח כפרי (צימרים)	8,000	8,000	25%	2,190,000	16%	350,000
אירוח כפרי בקיבוצים	3,080	3,080	34%	1,337,798	23%	317,200
אכסניות נוער	1,389	325	40%	237,250	23%	54,568
בתי ספר שדה	600	600	25%	327,400	23%	75,555
סה"כ	61,500	15,050 חדרים כ 25% מכלל החדרים		5,471,048	23%	1,256,423

- בהקשר של האכסון יש לציין מספר נקודות מפתח:
- אכסון מהווה את המכפיל התעסוקתי והמכפיל הכלכלי הגדול ביותר בתיירות.
  - אכסון תיירותי במרחב הכפרי (שאינו לחופי ים או לחופי הכנרת) סובל בדרך כלל מתפוסות בינוניות הנובעות מעונתיות (חגי ישראל וחופשות).
  - קיים מחסור חמור באכסון עממי בישראל, המתאים לקבוצות ומשפחות.
  - ענף הצימרים סובל מירידה בביקוש בחומש האחרון (פרט לצימרים יוקרתיים מאוד).
  - ישנן טרנדים במגמת עלייה באכסון התיירותי בישראל: מלונות בוטיק, הוסטלים (אכסון עממי), קמפינג ו Air bnb.

סקר ההיצע העדכני ביותר נערך ע"י ניר 2013, בהזמנת משרד החקלאות ופיתוח הכפר. הסקר תיעד מושכנים בתחום התיירות הכפרית (ללא יחידות ארוח) ומצא 2,594 אתרים.

גרף התפלגות האתרים במרחב, על פי מועצות אזוריות (להלן), מראה כי מרבית אתרי התיירות הכפרית נמצאים בצפון, כאשר הבכורה מבחינת מספר אתרים למועצה הינה של מועצות בגליל העליון וגולן. על פי סקר זה, במועצה האזורית מגידו 14 אתרי תיירות כפרית וחקלאית. ראה בהמשך תוצאות סקר המצאי שנערך במסגרת התכנית הכוללנית

התפלגות האתרים במרחב, על פי מועצות אזוריות

כמו כן נמצא כי בפילוח לפי סוג התיירות ברמה הארצית, אתרי אומנים ואומנות תופסים כ-31% מכלל אתרי הביקור במרחב הכפרי ואתרי "אירוח נילוה לתיירות" (הסעדה, ספא, טיפולים וסדנאות) מהווה כ-33% מכלל האתרים. מסקר ההיצע ניתן ללמוד גם על תחרות בין מרחבים כפריים. על ימי החופשה של המבקר הפוטנציאלי במועצה האזורית מגידו יתחרו הגולן והגליל העליון, וגם מרחבי עמק יזרעאל עם מגוון רחב של אתרי תיירות חקלאית ויוזמות כפריות נוספות.

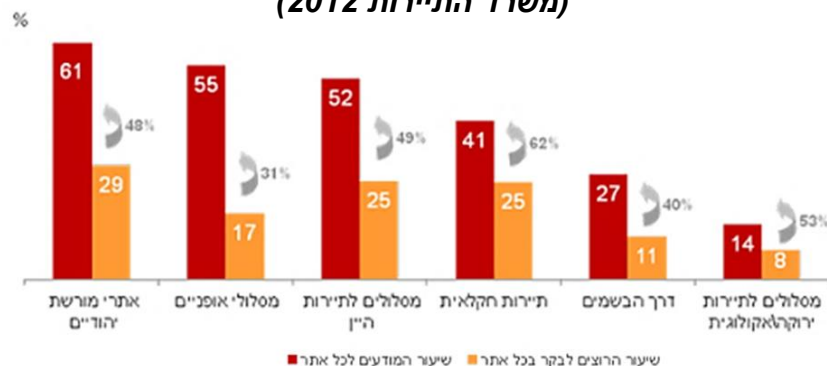
ביקוש לתיירות כפרית וחקלאית

סקר טלפוני ברמה הארצית שנערך בשנת 2009 מראה כי מתוך כלל תיירות הפנים בישראל, מספר המבקרים הישראלים באתרי תיירות חקלאית בארץ אינו גבוה ועומד על כ-20% מכלל האוכלוסייה. הנכונות לבקר גדולה יותר, והיא עומדת על 36% (גסול 2009). **בסקר תיירות הפנים שנערך על ידי משרד התיירות בשנת 2012**, נשאלה שאלה לגבי המודעות והנכונות לבקר במוצרי תיירות "חדשים". נמצא כי 67% מהאוכלוסיה היהודית יצאו לטיול חד יומי בשנה האחרונה (ממוצע של 3.5 טיולים חד יומיים לנשאל):

- בנוגע לאתרי תיירות חקלאית: 41% היו מודעים לסוג תיירות זה, 25% הביעו נכונות לבקר
- בנוגע לאתרי תיירות יין: 52% היו מודעים לסוג תיירות זה, 25% הביעו נכונות לבקר

כך שמתוך כ-4 מיליון יהודים היוצאים לטיולים חד יומיים, נמצא שכמיליון הביעו נכונות לבקר באתרי תיירות חקלאית/ תיירות יין. הנתונים אינם מצביעים על אחוזי מימוש.

ביקור ונכונות לביקור באתרי תיירות חקלאית (משרד התיירות 2012)

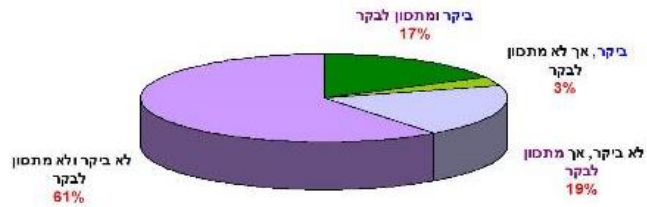
בסקר של גסול (2009) נמצא גם כי קיימת הסכמה רחבה בדבר החשיבות של הביקור באטרקציות חקלאיות. הסקר מצביע על התרומה של ביקורים כאלה לקירוב הציבור לתחום ולשימור ענף החקלאות. למעשה, מעל למחצית המשיבים ציינו כי פיתוח אטרקציות של תיירות חקלאית יקרבו את הציבור לערכי החקלאות. בסקר נמצא הבדל ברור בין עמדותיהם של הנדגמים שביקרו באתר של תיירות חקלאית בשנה האחרונה לבין אלו שלא ביקרו (גסול, 2009).

רקע בנושא תיירות כפרית ותיירות חקלאית ומקומן בפיתוח המרחב הכפרי

ביקור ונכונות לביקור באתרי תיירות חקלאית (גסול, 2009)

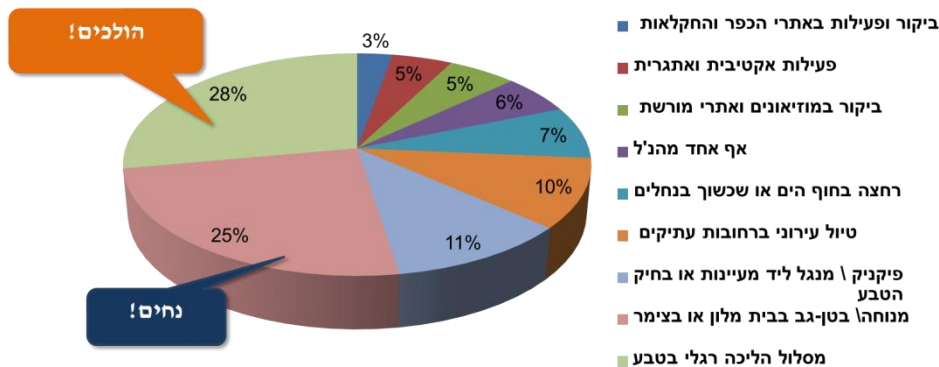
האם ביקרת במהלך השנה האחרונה באתרים חקלאיים במסגרת תיירות חקלאית כגון: ביקור וחליבה ברפתות, מסיק זיתים, ביקור ביקבים, קטיף וכדומה או שאתה מתכוון לבקר באתרים חקלאיים אלו במהלך השנה הקרובה?

ביקור – 20%
מתכוונים לבקר – 36%

כחמישית מהציבור ביקרו במהלך השנה האחרונה באתרי תיירות חקלאית ומעל לשליש מהציבור מתכוונים לבקר באתרים אלו במהלך השנה הקרובה (קרוב למחציתם הם אלו שביקרו במהלך השנה האחרונה). עם זאת, קרוב לשני שלישים מהציבור לא ביקרו ולא מתכוונים לבקר באתרי התיירות החקלאית.

פעילות מועדפת בעת החופשה בישראל (גסול, 2015)

בן ישראל (2011), ערך סקר מקיף של עמדות ותפיסות המבקר ב-11 אתרי תיירות חקלאית באזור המרכז. בסקר נמצא כי בתחום התיירות החקלאית לא קיימים סטנדרטים מחייבים וכל תיירן מקיים את המקום והפעילות על פי ראות עיניו. נמצא כי דפוס הביקור באתרים של תיירות חקלאית הינו חד פעמי ברובו והמבקרים אינם נוהגים לחזור לאתרים בהם ביקרו לביקורי המשך. באשר לאטרקטיביות של ענף התיירות החקלאית נמצא במרבית המקרים כי הביקור מהווה את מטרת הנסיעה העיקרית וכמעט שאינו משולב בפעילות אחרת. הרגלי הביקור מצביעים על תדירות ביקור רווחת של פעמיים בשנה ולא יותר ועל נכונות לשלם סכום של 20-30 ₪ לאדם. למרות זאת, המבקרים מרוצים מהביקור, מהחוויה שעבור ומהתמורה לכסף. חשוב לציין כי, המניע העיקרי לביקורים וגורם המשיכה העיקרי לענף הוא המשיכה למרחב הכפרי על הנוף והאווירה שבו ולא דווקא לתיירות החקלאית שבו. המבקרים מכירים בחשיבות החקלאות והתיירות החקלאית כגורמים מחנכים ומביעים התייחסות רצינית לתחום והערכה של הביקור באתרים כתורמת למבקרים בה, מבוגרים כצעירים.

סקר הרגלי החופשה בישראל (גסול 2015) הראה כי 93% מהאוכלוסייה היהודית בישראל מטיילת בישראל לפחות פעם בשנה, 38% מטיילים פעם בשלושה חודשים ומעלה. צפון הארץ, ובמיוחד הגולן, הגליל וסובב כנרת הינם האזורים האוהבים לטיול על 47% מבין הישראלים. בסקר נמצא כי הפעילות המועדפת על הנופשים הינה מנוחה והליכה בטבע - 28% מעדיפים מסלולי הליכה בטבע, 25% מעדיפים לנוח.

עוד נשאלו הנוסקרים בסקר לגבי העדפתם לסוג הלינה חופשתם בישראל. ניכר כי קיימת עליה משמעותית בביקוש לקמפינג לעומת סקרי תיירות פנים קודמים. נמצא כי 22% מבין המטיילים "הכבדים" (אלו אשר יוצאים לחופשה בישראל שלוש פעמים בשנה) מעדיפים לינה בקמפינג.

ניתן להסיק מסקרי הביקוש שתיירות הפנים הינה פלח משמעותי בביקוש לטיילות וחופשה כפרית/ חקלאית. קמפינג, כמו גם אכסון עממי אחר נמצא בביקוש עולה בישראל.

טבע, נוף ומורשת כבסיס לפעילות במרחב הכפרי

אתרי טבע, נוף ומורשת הינם מרכיב משמעותי בכוח המשיכה של המרחב הכפרי. למעשה, הימצאותם של מרכיבים אלו מהווה את הזרז העיקרי לפיתוח התיירות הכפרית: בסקר של דוכן (2007) עבור משרד התיירות נמצא כי התנאי הראשון להתפתחותן של יחידות קיט שנבדקו בצפון הארץ הוא קיומם של גורמי משיכה כגון אתרי טבע, נוף ומורשת שסביבם ניתן לפתח פעילות תיירותית.

נתונים שהתקבלו ממחלקת התיירות בגולן מעידים על כך שהנגשת אתרי הטבע על ידי שבילים, טיילות, מצפורים וחניונים הביאה לעלייה מ כ 750,000 מבקרים בשנת 1992 – ל 3,00,000 כיום. לכאורה אלו השקעות בתשתיות "לא מניבות" (לא נגבים דמי כניסה), אך פיתוחן הביא לטיוב המוצר התיירותי ולפיתוח שרותי תיירות כגון אכסון, הסעדה ופיתוח אטרקציות.

חלק משמעותי מאתרי הטבע הנוף והמורשת המהווים כוח משיכה תיירותי במרחב הכפרי הינם שטחים מוגנים – שמורות טבע, גנים לאומיים ושטחי יערות. הפעילות הנפוצה ביותר שנמצאה במחקרי שימושי הפנאי ביערות הינה פיקניק ולאחריה שימוש בשבילי הליכה.

לצד פעילויות נופש בחיק הטבע וביקורים באתרי טבע ואתרי מורשת, התפתחו בעשור האחרון נישות תיירותיות כגון תיירות אופניים ותיירות צפרות המשפיעות על תכנון תשתיות במרחב הכפרי. את תשתיות אופני ההרים (שבילים, מבואות כניסה וחניונים) החלו לפתח בשנת 2005 עם השקעה מאסיבית של ק"ל ומשרד התיירות יחד עם גורמים מקומיים – בכל רחבי הארץ תיירות כפרית – חקלאית היבטים כלכליים

הסקירה לעיל דנה בהיצע ותפוסת התיירות הכפרית והחקלאית כמו גם במגמות ביקוש. מגמות אלו ניתנות להצגה במונחים כלכליים של היקפי משרות ופדיון. על פי נתוני משרד התיירות האכסון במרחב הכפרי מניב את המכפילים הכלכליים הבאים:

פדיון עקיף: על כל שקל מאירוח (פדיון ישיר) ישנן הוצאות נוספות של 1 שקל נוסף, (רכישות, הוצאות של ספקים ישירים לגורמי תיירות באזור).

פדיון נילוה - כל שקל מאירוח (פדיון ישיר), מניב עוד כ- 0.85 א"ג בפעילויות תיירותיות נלוות (אטרקציות, מסחר תיירותי וכד') במרחב הכפרי.

על פי נתונים אלו האומדן השנתי של ענף התיירות הכפרית עומד על כ 3.3 מיליארד ₪. מתוכם, כ 1.1 מיליארד בפדיון ישיר מאכסון (כמחציתו מענף הצימרים), כ 986 מליון ₪ בפעילות תיירותית נילוה (אטרקציות ומסחר תיירותי) ועוד כ 1.1 מיליארד מפדיון עקיף לאכסון התיירותי.

יש לזכור שישנם עסקים רבים בתיירות החקלאית בהם הרווחיות נמוכה, כגון מרכזי מבקרים חקלאיים ומוזיאונים התיישבותיים, המתבססים על השוק המוסדי חינוכי בעיקר (בתי ספר). האפשרות לגביה עבור הביקור הינה נמוכה (30-25 ₪ למבקר בפעילות), העונתיות הינה גבוהה והיחס בין תקופות השיא ותקופות השפל הינו קיצוני בדרך כלל (עובדה המשפיעה על היכולת לגייס עובדים מיומנים). למרכזי המבקרים החקלאיים ישנן תועלות נוספות כלכליות מעבר להכנסות עבור הפעילות, כגון גיוון התמהיל התעסוקתי של המשק וממכר מוצרי משק. בנוסף, קיימות התועלות הערכיות של שימור האופי החקלאי, העלאת המודעות לערכה של החקלאות ומורשתה ועוד.

תיירות במרחב הכפרי תורמת לגיוון התעסוקה ולהיצע משרות. יחס התעסוקה באכסון תיירותי עומד על כ 0.5-0.75 עובד/ חדר (תלוי ברמת השרות ובאזור). המכפיל התעסוקתי הממוצע עומד על 1.99, משמע, על כל עובד שמועסק ישירות באתר תיירותי, מועסק עוד עובד אחד בשרותים נילוים לתיירות. באטרקציות ועסקים תיירותיים היקף המועסקים עומד על 1-100 עובדים לעסק. גם בעסקים ישנו מכפיל תעסוקתי (הקשה יותר לחישוב), אך מקובל לחשבו כנמוך יותר מהמכפיל התעסוקתי של האכסון.

יחד עם זאת, יש לזכור שהתעסוקה בתיירות לעיתים קרובות אינה מהווה משרה מלאה, או מהווה תעסוקה משנית למשק הבית. לדוגמא, סקר שנערך בתנועת המושבים בשנת 2007 מצא כי רק 9% מבין המועסקים בתיירות, התיירות מהווה את עיסוקם הבלעדי.

בנוסף, אין כל מדד הבודק כמה מבין המועסקים הינם תושבי המרחב הכפרי, וכמה מיומנים לשם תעסוקה ממרחבים עירוניים סמוכים.

סיכום היבטים כלכליים

- תיירות כפרית וחקלאית מהווה ענף כלכלי משלים במרחב הכפרי
- מאפשרת גיוון תעסוקתי והכנסה נוספת למשק הבית/ למשק הקיבוצי
- במקרים מסוימים הרווחיות נמוכה (מרכזי מבקרים, מודל "2 צימרים לנחלה")
- אטרקציות מסוימות הינן בהפסד ודרשות סבסוד – למשל מוזיאונים חקלאיים / ראשית ההתיישבות; פסטיבלים חקלאיים; מרכזי מבקרים.

תיירות כפרית וחקלאית – סיכום

התיירות הינה מערך חוצה גבולות מוניציפאליים ואחרים, מערך של רשת פתוחה, המציעה מגוון שרותים, אטרקציות וחוויות, אשר מתחלקות על פי כוח המשיכה, האטרקטיביות, הרלבנטיות וההיצע המתאים לביקושים. תפיסת התיירות כפעילות עסקית משלימה לחקלאות, מתאימה ופותחת הזדמנויות לגיוון תעסוקות הכפר, הובילה לפיתוח מגוון רחב של מודלים לתיירות כפרית וחקלאית בארץ ובעולם. אמנם, התיירות היא חלק ומרכיב משמעותי בתהליך גיוון התעסוקות בישובים הכפריים, אולם היא אינה המרכיב הבלעדי. יזמות כפרית נדרשת להיות מגוונת, לעודד יוזמות במגוון ענפים, הגשמה עצמית והתאמה לאורחות החיים, הקהילה והמקום. חיוני להתייחס לתיירות הכפרית חקלאית תוך בחינה ביקורתית, והתאמת ההזדמנויות לצמיחתה בהתאם להיצע, לביקוש, לאורחות חיי הקהילה ולמאפיינים חברתיים, כלכליים וסביבתיים רלבנטיים. יחד עם זאת, תיירות כפרית איננה עוד 'ענף' כלכלי, אלא שיש לה הקשר רחב יותר, המאפשר להציג כחוויה אטרקטיבית הכוללת מגוון רחב של פעילויות, התרחשויות ושירותים (חינוך, תרבות, פנאי, ספורט וכד'). התיירות מייצרת את **המטריה התפעולית המתאימה** למגוון יוזמות וענפים (מתוך התכנית הלאומית לחקלאות ולכפר בישראל – מדיניות תכנון, חלק 2).

יתרונות כלכליים	יתרונות סביבתיים	יתרונות חברתיים/ תרבותיים
גיוון הבסיס התעסוקתי	סיוע בניהול מבקרים	תרומה לשימור אתרי מורשת התיישבותית ומורשת
טיפול מסחר מקומי/ אזורי בתוצרת מקומית (חנויות ממכר מוצרי משק)	שיפור רמת התחזוקה, הניקיון ואת המעבר לחקלאות ירוקה בשטחי החקלאות ושטחים פתוחים	הגברת בטחון התעסוקתי של האוכלוסייה המקומית
ניצול משאבים קיימים/ בשדרוג קיים אין צורך בהשקעה גדולה	שיפור חשיבות החקלאות ואיכות הסביבה	העצמת גאוה מקומית
הארכת משך שהות התיירים באזור והגדלת הוצאותיהם	קידום שימור הטבע	העלאת המודעות לחשיבותה של החקלאות (ברמה המקומית והלאומית)
יצירה והעצמת סינרגיה עם עסקי תיירות כגון לינה ומסעדות		
יצירת מקומות עבודה חדשים (כגון- מדריכים, מנהלים, שירותי שמירה ולוגיסטיקה)		

לתיירות הכפרית חקלאית מספר תפקידים אותם ניתן לבחון מכמה נקודות מבט:

1. תפקידה של התיירות הכפרית מנקודת המבט של התושב המקומי:

- תמורה כלכלית וגיוון התמהיל התעסוקתי
- תמורה לשימור אורח חיים כפרי-חקלאי באופן בר קיימא
- תמורה לפיתוח, טיוב והנגשת תשתיות פנאי לתושבים המקומיים (מבני ציבור, חזות היישוב, תרבות, מתקני ספורט, ארועים, שימור מורשת ומסורת מקומית)

2. תפקידה של התיירות הכפרית מנקודת מבט אזורית – מוניציפאלית

- גיוון התמהיל התעסוקתי
- משיכת אוכלוסייה חזקה
- תמורה לשימור אורח חיים כפרי-חקלאי באופן בר קיימא
- תמורה כלכלית – מיסוי, מכפילים כלכליים, תעסוקה
- יכולת גיוס משאבים לפיתוח תשתיות פנאי הן למבקרים והן לתושבים המקומיים (ברמת היישוב כנזכר לעיל וברמת המועצה, שבילי אופניים, טיילות, מצפורים, ארועים, תרבות, מבני ציבור ועוד).

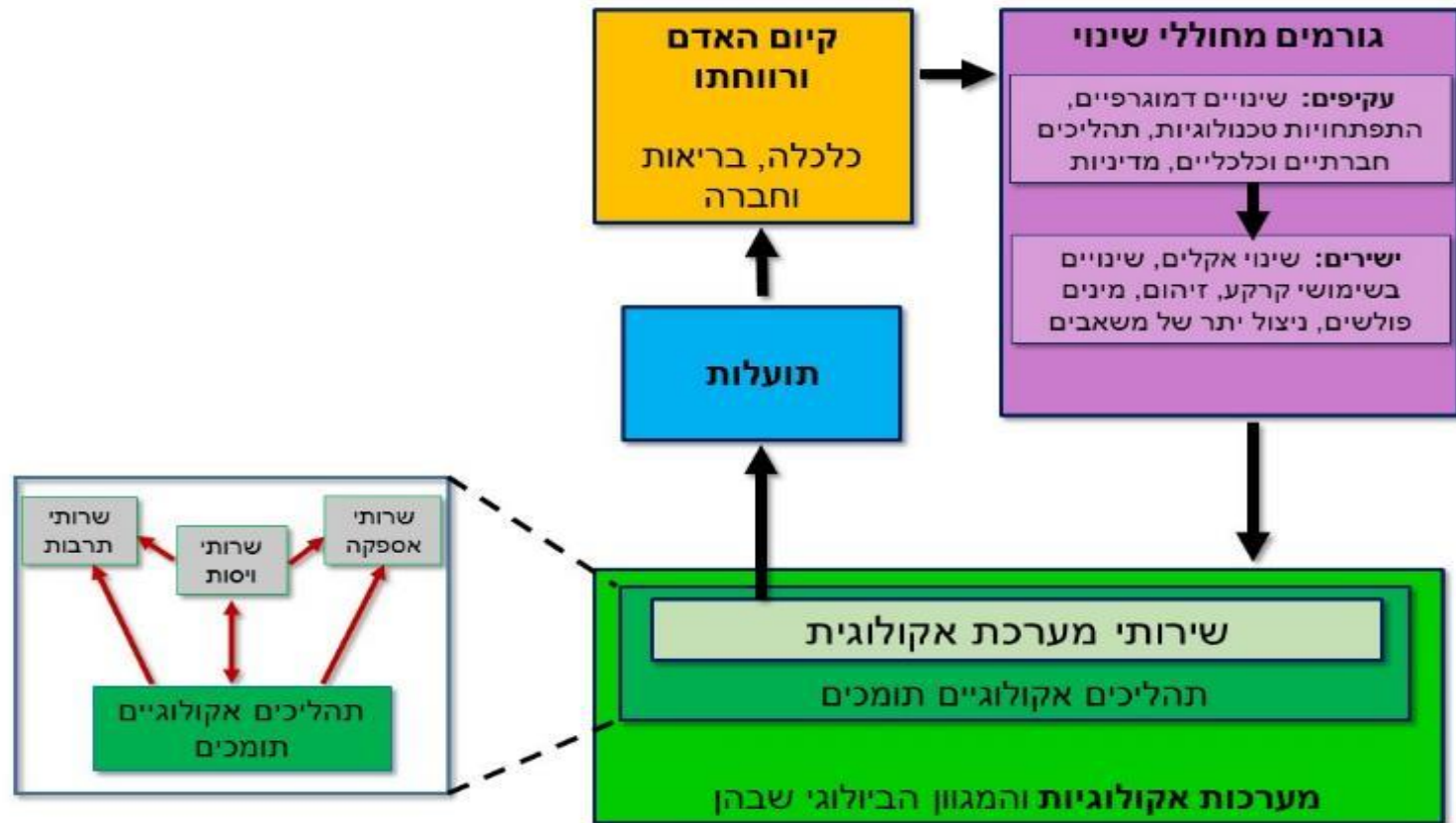
3. תפקידה של התיירות הכפרית מנקודת מבט ארצית

- העשרת המצאי התיירותי במדינה
- מענה לצרכי תיירות הפנים
- גיוון לפלחי שוק מסוימים לתיירות נכנסת
- שימור המרחב הכפרי
- שימור החקלאות
- פיתוח תשתיות פנאי ותיירות בפריפריה.

לצד תפקידיה של התיירות, בולטת במיוחד זיקתה לחקלאות העשויה לשמש תשתית פיסית, נופית וערכית לפעילות התיירותית. שני הצדדים הן החקלאי תושב הכפר והן התייר המבקר – עשויים להנות מקשר זה. מתקנים ופעילות תיירותית בכפר חושפים את הפעילות החקלאית וחיי הכפר בפני קהל סקרן ומתעניין, ובכך יוצרים מוטיבציה בקרב תושבי הכפר להציג בפני האורחים תדמית חיובית. הדבר מביא לחיזוק החקלאות, לשיפור פני הכפר, לתחזוקה נאותה של שירותי ציבור וכו' ולחיזוק כלכלת הישוב ותושביו.

שרותי תרבות של המערכת האקולוגית – הצעה למסגרת התייחסות כוללת לפיתוח תיירות במרחב הכפרי

שרותי המערכת האקולוגית הם תרומתם של תהליכים במערכות האקולוגיות שהינם בעלי חשיבות לקיום האדם ורווחתו. פרויקט 'מערכות אקולוגיות ורווחת האדם – הערכה לאומית' שמוביל המארג נועד להציג תמונה לאומית של השרותים והתועלות שתושבי ישראל מקבלים מהמערכות האקולוגיות שבשטחי המדינה.

רקע בנושא תיירות כפרית ותיירות חקלאית ומקומן בפיתוח המרחב הכפרי

שרותי המערכת כוללים:

- **שירותי ויסות** - הם תרומתם של תהליכים במערכות האקולוגיות לויסות התנאים של הסביבה הביוטית והאביוטית באופנים שהינם חיוניים ותועלתיים לבני האדם
- **שירותי אספקה** - הם תרומתם של תהליכים במערכות האקולוגיות לאספקת מוצרים הנצרכים על ידי בני אדם
- **שירותי תרבות** - הם תרומתם של תהליכים במערכות האקולוגיות המעשירים את חייהם של בני אדם בדרכים לא חומריות.

תועלות בנושא תיירות, פנאי, נופש, ספורט ותרבות כלולות במסגרת שרותי התרבות של המערכת האקולוגית, שהינן תועלות המתקבלות ממפגש בין האדם למערכות האקולוגיות, מגוון ביולוגי ונוף. תועלות אלו מחולקות לשלוש קבוצות עיקריות:

- **תועלות פיזיות:** פעילויות של תיירות, פנאי וספורט
- **תועלות אינטלקטואליות:** פעילויות חינוכיות ומחקריות
- **תועלות רוחניות:** תועלות רוחניות, אסתטיות, תרבותיות, חברתיות ואישיות.

ניתן לבחון את ההתנסויות של האדם במסגרת שרותי התרבות בחלוקה להתנסות פסיבית ואקטיבית:

- התנסויות אקטיביות (פעילות) של בני האדם עם מערכות אקולוגיות תורמות בעיקר לתועלות פיזיות: תיירות, פנאי וספורט ולתועלות אינטלקטואליות: פעילויות של חינוך ומחקר.
- התנסויות פאסיביות (צפייה והתבוננות) של בני האדם במערכות אקולוגיות תורמות בעיקר לתועלות מופשטות: תועלות רוחניות, אסתטיות, תרבותיות ואישיות.

שירותי ויסות	שירותי אספקה	שירותי תרבות
<ul style="list-style-type: none"> • תרומתם של תהליכים במערכות האקולוגיות לויסות התנאים של הסביבה הביוטית והאביוטית באופנים שהינם חיוניים ותועלתיים לבני האדם 	<ul style="list-style-type: none"> • תרומתם של תהליכים במערכות האקולוגיות לאספקת מוצרים הנצרכים על ידי בני אדם 	<ul style="list-style-type: none"> • תרומתם של תהליכים במערכות האקולוגיות המעשירים את חייהם של בני אדם בדרכים לא חומריות
<ul style="list-style-type: none"> • ויסות נגר 	<ul style="list-style-type: none"> • תוצרת חקלאית • האבקה 	<ul style="list-style-type: none"> • נבייט, הנאה, לימוד, מחקר • שבילי טיול ואופניים, תצפיות ואזורי מנוחה, מרכזי לימוד

הגדרה

תפיסת שרותי המערכת האקולוגית הינה ראייה הוליסטית שנקודת המבט שלה היא כיצד תורמות מערכות אקולוגיות לרווחת האדם. למעשה שימוש בגישה זו מאפשר להתבונן במועצה האזורית כתשתית שיכולה לספק את שרותי המערכת האקולוגית בשלושת התחומים, לתושבים הגרים בה ובסביבתה:

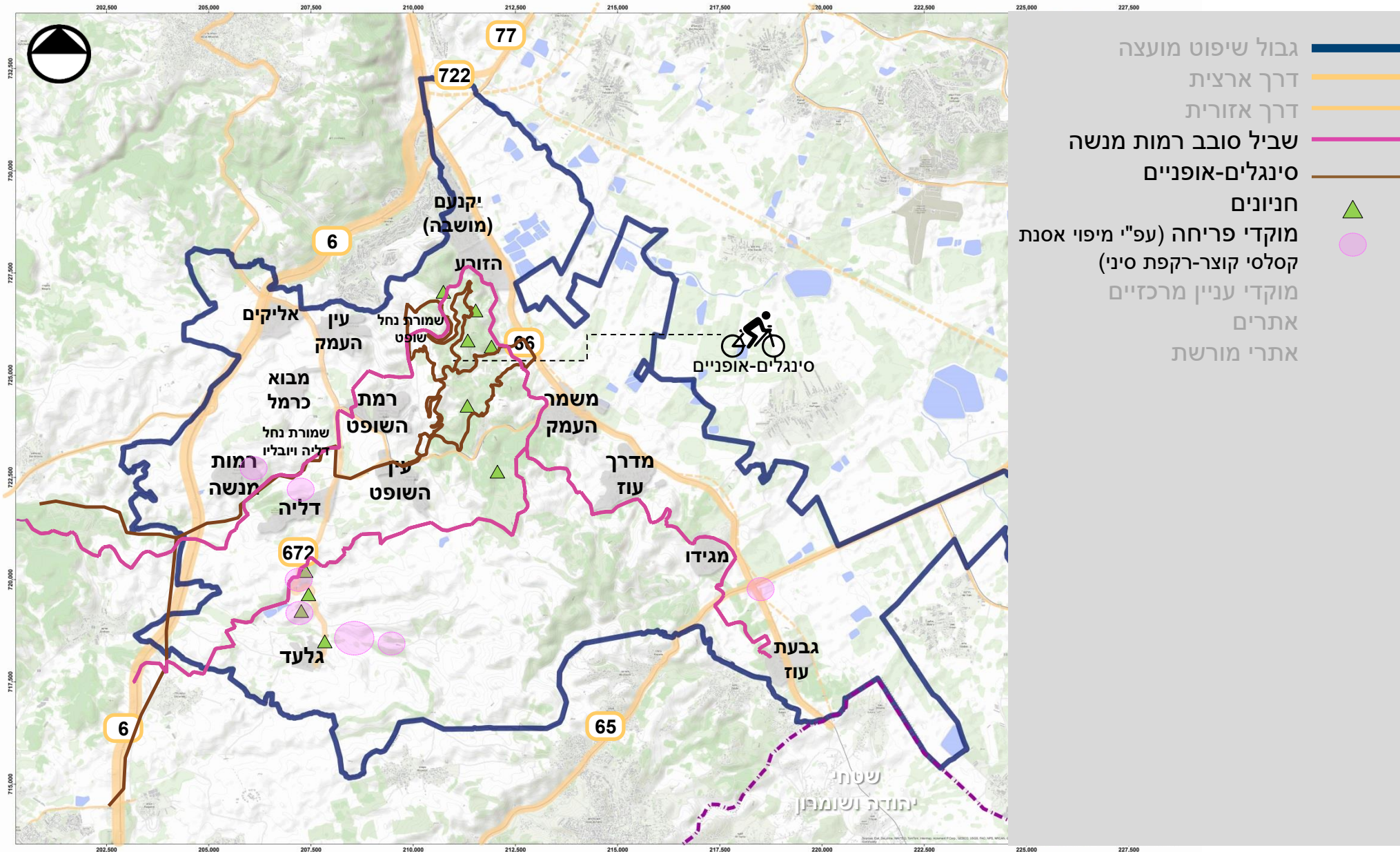
- **חיזוק ושימור החקלאות** (חיזוק החקלאים והיישובים החקלאיים, חינוך לחקלאות, העלאת מודעות לערכה של החקלאות)
- **מרחב נופש בחיק הטבע** המספק תשתיות נופש איכותיות (רצועות נחל, יערות, שטחי החקלאות)
- **מרחב לימוד והעשרה על השטחים הפתוחים והחקלאות**
- **רצף וקישוריות למרחבים גובלים** – טיול, רכיבה, יוממות (אופניים)

מועצה אזורית

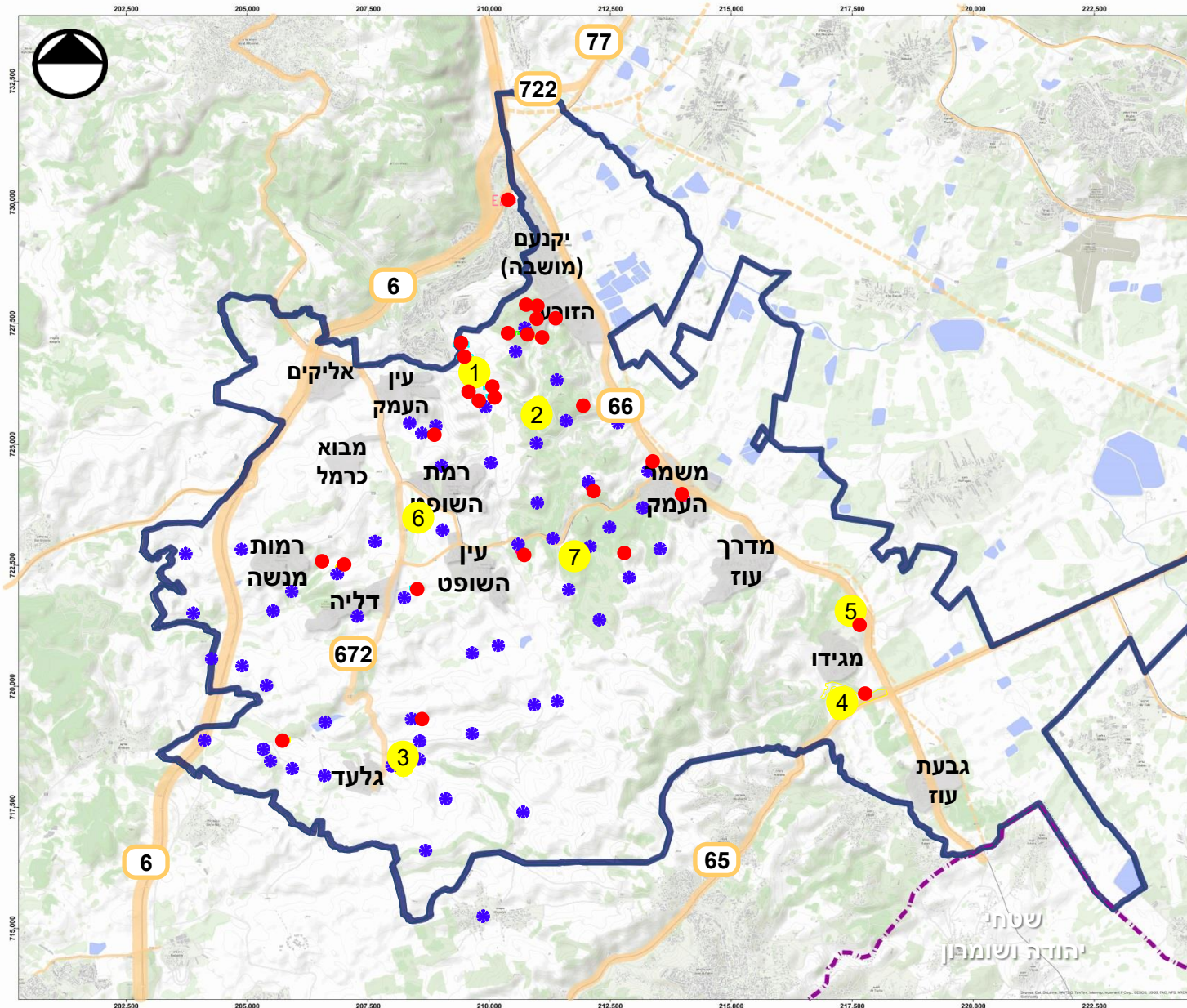
גישת שרותי המערכת הינה גישה חדשנים לדיון בסוגיות של פיתוח מול שימור. מ.א מגידו כבר הוכיחה חדשנות בכך שאימצה את תהליך וממשק המרחב הביוספרי בתהליך שיתוף מעמיק. ישנה כאן הזדמנות להמשיך לחדש- להוות מודל ראשון של יישום תפישת שרותי המערכת הלכה למעשה במועצה אזורית כבסיס הרציונאל לשימור החקלאות והשטחים הפתוחים.

ישנה נכונות במארג לפיילוט במגידו. מנהל הפרויקט – ד"ר אלון לוטן מתגורר במועצה, היה אקולוג המרחב הביוספרי..וערך מחקר ראשוני בנושא שבחן שרותי ויסות אויר והאבקה בשטח המועצה.

מערך טיילות | מצב קיים

מערך טיילות | מצב קיים

- גבול שיפוט מועצה
- דרך ארצית
- דרך אזורית
- שביל סובב רמות מנשה
- סינגלים-אופניים
- חניונים
- מוקדי פריחה (עפ"י מיפוי אסנת קסלסי קוצר-רקפת סיני)
- 1 מוקדי עניין מרכזיים
- 2 אתרים (עפ"י מיפוי תכנית פארק רמת מנשה)
- 3 אתרי מורשת בשטחים הפתוחים-
- 4 ראה פירוט בפרק שימור
- 5 עמק השלום
- 6 נחל שופט
- 7 גבעת הרקפות
- 8 נחל קיני
- 9 תל מגידו
- 10 המרובע
- 11 ג'וערה

פוטנציאלים

- נוף ייחודי ברמה הלאומית - רצף שטחים פתוחים ונוף חקלאי (נוף מורשת).
- ריבוי אתרים ומוקדי עניין בשטח המועצה.
- מוקדים ואטרקציות בשטחים הפתוחים- התבססות על המאפיינים הטבעיים והנופיים של האזור.
- קיימת תשתית בסיסית עבור מטיילים המהווה מוקד משיכה כבר כיום.
- מיקום מרכזי ברשת דרכים ארצית וקירבה למטרופולינים הגדולים.

מגבלות

- עונתיות- "פיקים" של מטיילים בתקופות שונות.
- כמות המבקרים בעונת השיא עולה על "כושר הנשיאה" של השטח. (פגיעה בשטח ובאיכות החיים של התושבים)
- יחס בעייתי- מספר קטן של מוקדים לקליטת קהל נאלצים להתמודד עם עומס גדול של מבקרים.
- גישת כלי רכב ממונעים לאתרים בסמיכות לשטחים חקלאיים- נזק פיזי לשטחים חקלאיים ונזק אקולוגי לשטחים הפתוחים.
- מספר מוגבל של מקומות לינה ואכסון ומיגוון קטן.

עוגנים תיירותיים במועצה האזורית מגידו

המאפיינים המרכזיים של התיירות במועצה האזורית מגידו נשענים על העוגנים הבאים:

עוגנים המבוססים על משאבי טבע, חקלאות ונוף:

פארק רמת מנשה – טיילות, נב"ט ואופניים
מתחמי הפריחה – גבעת הרקפות ותורמוסים
עוגני משנה –
נחל הקייני

המרחב החקלאי, הפעילות החקלאית, המורשת החקלאית (היקף קטן מאוד)

עוגנים המבוססים על משאבי מורשת:

גן לאומי מגידו (אתר מורשת עולמית)
עוגני משנה –

הסליק; מערת הפלמ"ח

מורשת הקיבוץ (פוטנציאלי ולא ממומש)

ג'וערה (פוטנציאלי עם פיתוח האתר)

אתר הפסיפס ומבנה הטיגריט (פוטנציאלי עם פיתוח האתר)

יתרונות, חסרונות ומיתוג תודעתי קיים**יתרונות:**

- מרחב ביוספרי
- מיקום: "צפון קרוב" (השלכות על היתכנות לאכסון)
- שטחים פתוחים איכותיים (יערות, נחלים, נוף פתוח, כתמי פריחה עונתיים: תורמוסים רקפות)
- תשתיות נב"ט מפותחות (פארק רמת מנשה, חניונים)
- חקלאות פתוחה
- יישובים כפריים
- מורשת: חקלאית; ציונית; כפרית
- אתר מורשת עולמית
- תשתית פיסית קיימת לספורט ותרבות (בשימוש מקומי)
- חברים בעמותת תיירות
- חברה כלכלית פעילה המקדמת תכנון תיירות

שרותי תיירות נוספים

הסעדה (היקף קטן מאוד)

גלריות וסדנאות

אכסון תיירותי (היקף קטן מאוד)

שרותי דרך ומסחר

ארועים ושיתופי פעולה

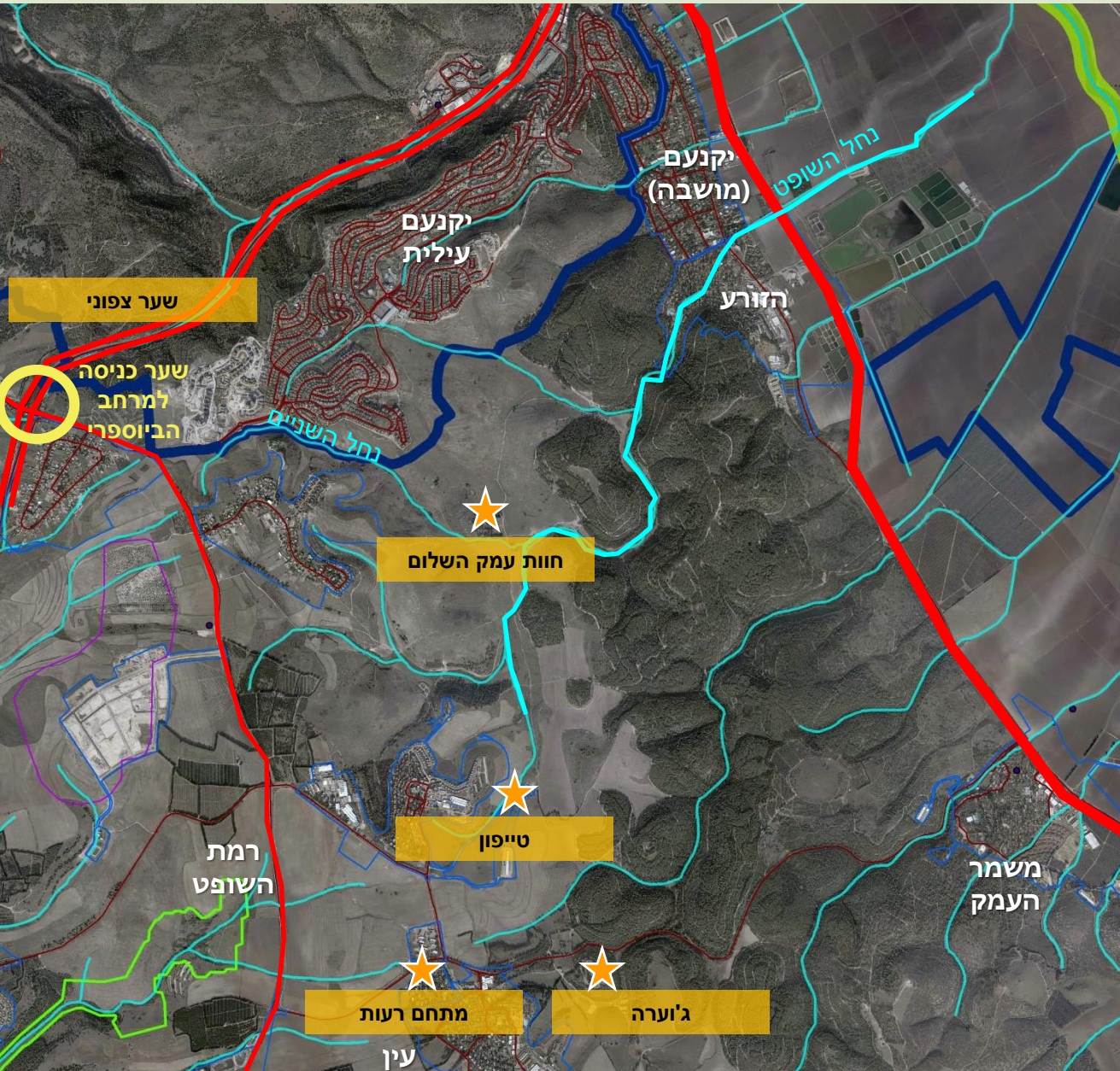
שת"פ עם יישובי המועצה האזורית מבוא עירון

שותפות בעמותת התיירות עמקים

ארועי תרבות

ארועי טבע וספורט

מרחב נחל השופט | מגמות פיתוח

למועצה כוונה לפתח מגוון מוקדי תיירות, חינוך, תחבורה ועוד, הנשענים על אתרים קיימים.

ככלל, נדרשת הסדרת מערך התיירות והטיילות באזור וכן הסברת המרחב הביוספרי למבקרים. כיום המרחב עמוס במטיילים ואינו ערוך לקליטת קהל רבה.

מקודמות כיום שתי תכניות בתחום הנחל:

1. תכנית אב ליער הזרע באגן הנחל – חלופה נבחרת (בתכנון ד"ר איריס ברנשטיין וצופיה רוזנר סלע).

2. תכנית אב לאגן נחל שופט – מצב קיים (בתכנון ליגם)

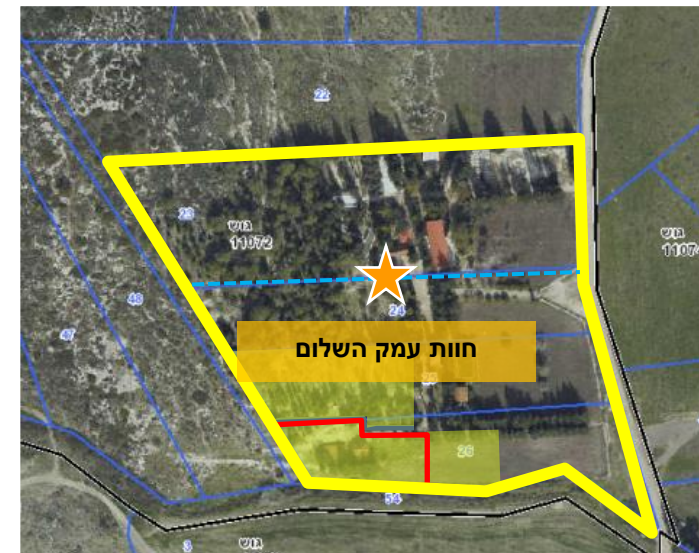
מגמות תכנון נוספות באזור:

פיתוח עמק השלום (חווה אקולוגית, הדרכה, אכסניה, מרכז מידע, בית קפה נייד ויציאה לטבע).

- פיתוח ג'וערה

- פיתוח מתחם טייפון – מתחם לחינוך אתגרי, חאן ובית קפה בטבע.

המועצה מכוונת לפיתוח שערי כניסה למועצה ובהם יפותחו פעילויות שונות בהתאמה לאזור.

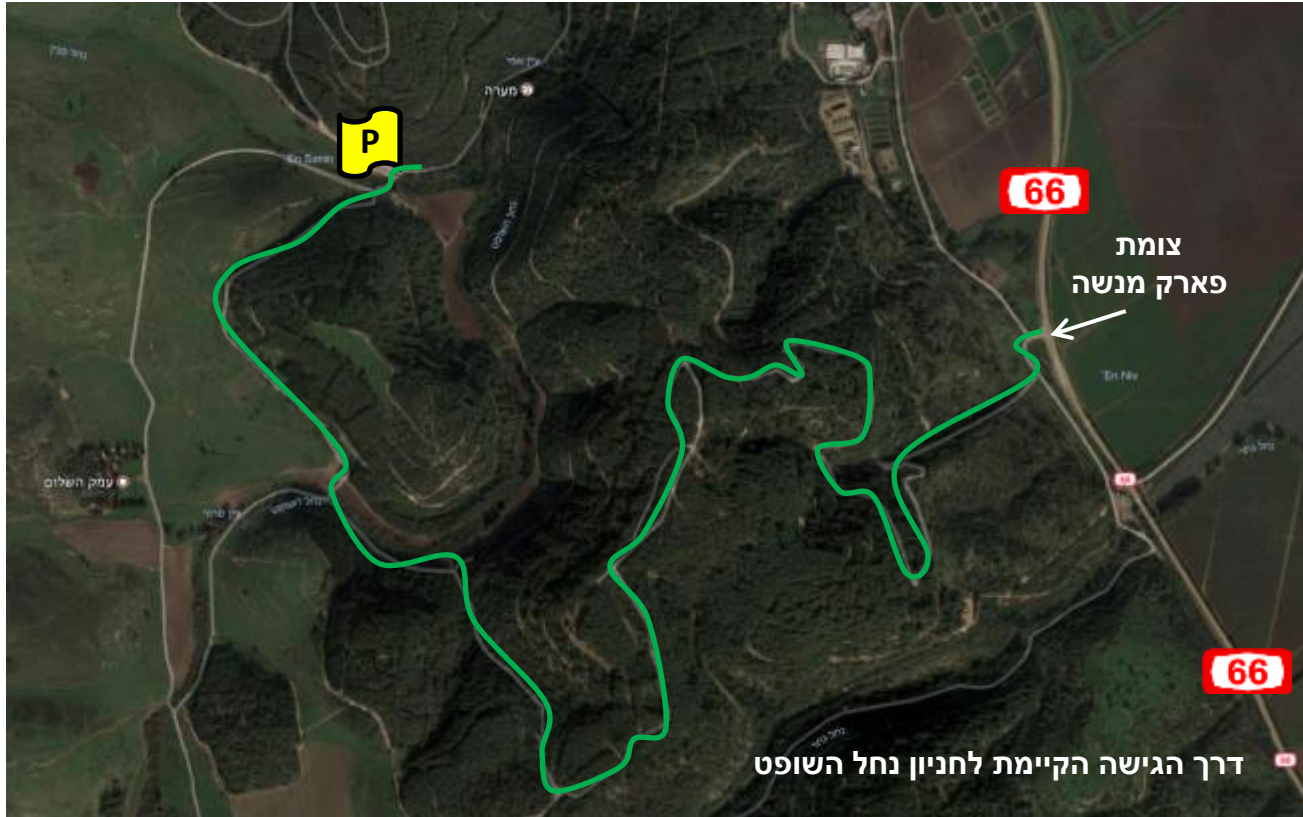

מרחב נחל השופט | תחבורה - מצב קיים

נחל השופט הינו אתר טיולים פופולרי בטבע המתאים למשפחות עם ילדים. האתר הינו אחד מאתרי הטיולים המונגש לנכים וכולל רמפות, שבילי הליכה נגישים וחניות רבות לנכים.

בשל הביקוש הגבוה לביקורים באתר, חניון הרכבים הפרטיים קטן מלהכיל את כמות כלי הרכב הפוקדים את האתר בסופי שבוע ומועדי ישראל. רכבים חונים בשולי הדרך ובמקומות חניה לא מוסדרים בשעות העומס.

הגישה לחניון נחל השופט הינה דרך צומת פארק מנשה הנמצא על כביש 66. מהצומת ישנה נסיעה של מספר קילומטרים בדרך נופית מתפתלת ביער מנשה עד להגעה לחניון. דרך זו צרה, ללא שוליים ובנקודות מסוימות אינה מאפשרת לשני רכבים לעבור במקביל.

חניון נחל השופט

דרך הגישה לחניון נחל השופט

מרחב נחל השופט | תכניות מקודמות

תכנית אב ליער הזורע באגן נחל השופט - קק"ל

א.ברנשטיין וצ.סלע רוזנר

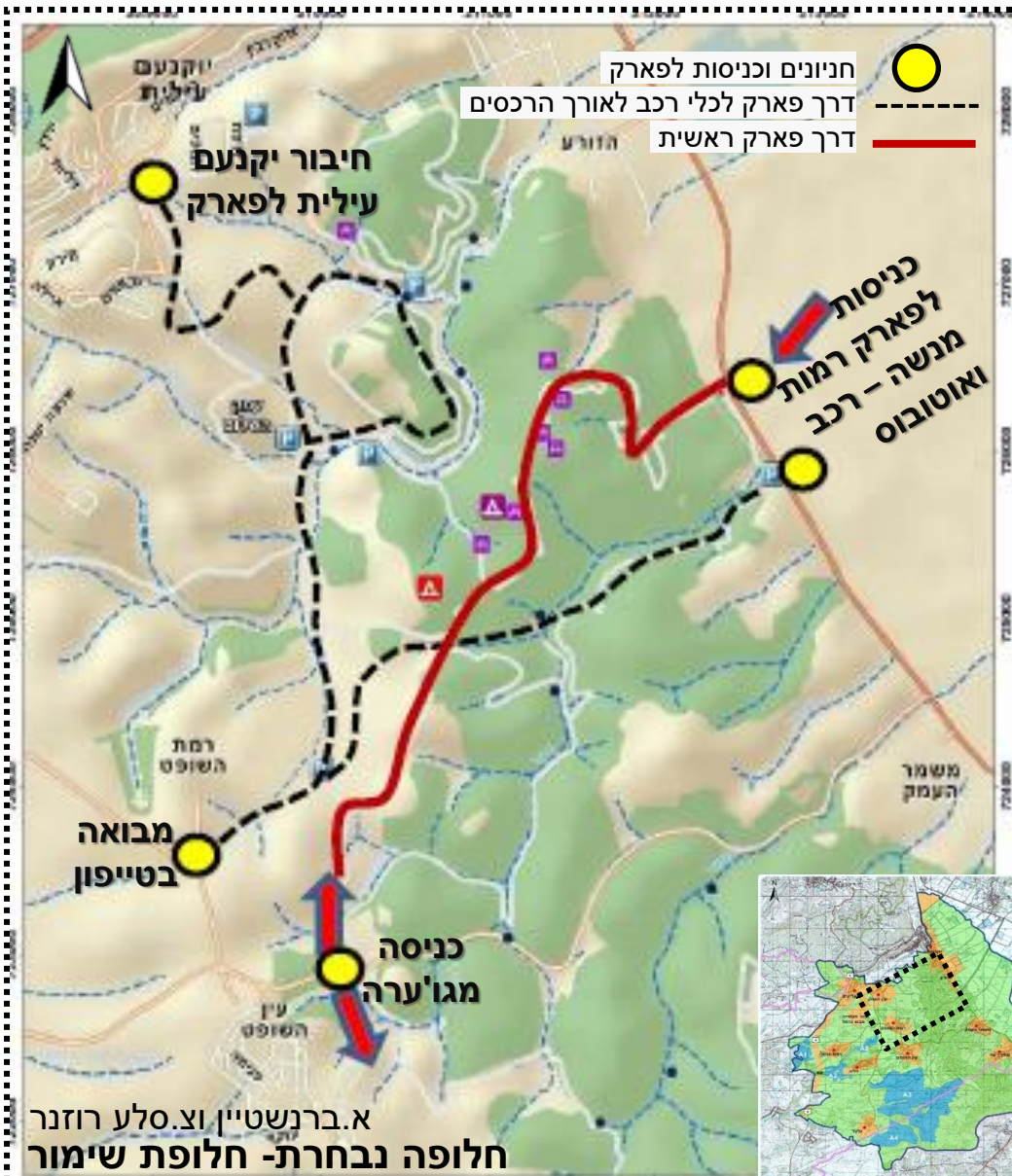
מטרת התכנית: עדכון תכנית אב למערך הנופש והטיילות ביער הזורע. מתן מענה על הצורך בחיבור בין המוקדים לדרכי קהל ראשיות.

נושאים עיקריים בתכנית:

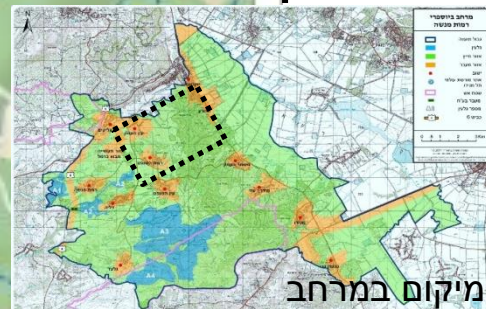
- בטיחות ונגישות
- עומס מבקרים
- שדרוג שירותי הנופש והטיילות
- שמירה על משאבי טבע, נוף ומורשת.

עקרונות החלופה הנבחרת:

- הקמת כניסה בטיחותית מג'וערה לפי תכנית הפארק
- דרך פארק ראשית לרכב לאורך הרכסים המיוערים לפי תכנית מתאר מאושרת - כניסה ושדרוג הדרך הקיימת לרכב פרטי בלבד מכביש 66 ופיתוח כניסה ודרך יעודית לאוטובוסים לעמק השלום.
- פיזור שערים (חניוני ספיגה) לפארק יער מנשה - בחינת כניסה נוספת מאזור רמת השופט לצורך פיזור הקהל ועומסי התנועה במתחם כניסות מבוקרות לנחלים (השופט וגחר), club-cars,
- סגירת דרך הפארק הראשית לאוטובוסים
- יצירת חניונים מוסדרים לרכב פרטי.
- ללא אוטובוסים, ללא רכבים בעמקים

א.ברנשטיין וצ.סלע רוזנר
חלופה נבחרת- חלופת שימור

מיקום במרחב

מרחב נחל השופט | סביבה

שמו העברי של הנחל הוא על שם שופט יהודי אמריקאי, יוליאן מק, מהפעילים הציוניים הבולטים בארה"ב לפני קום המדינה, על שמו קרוי גם קיבוץ רמת השופט הסמוך.

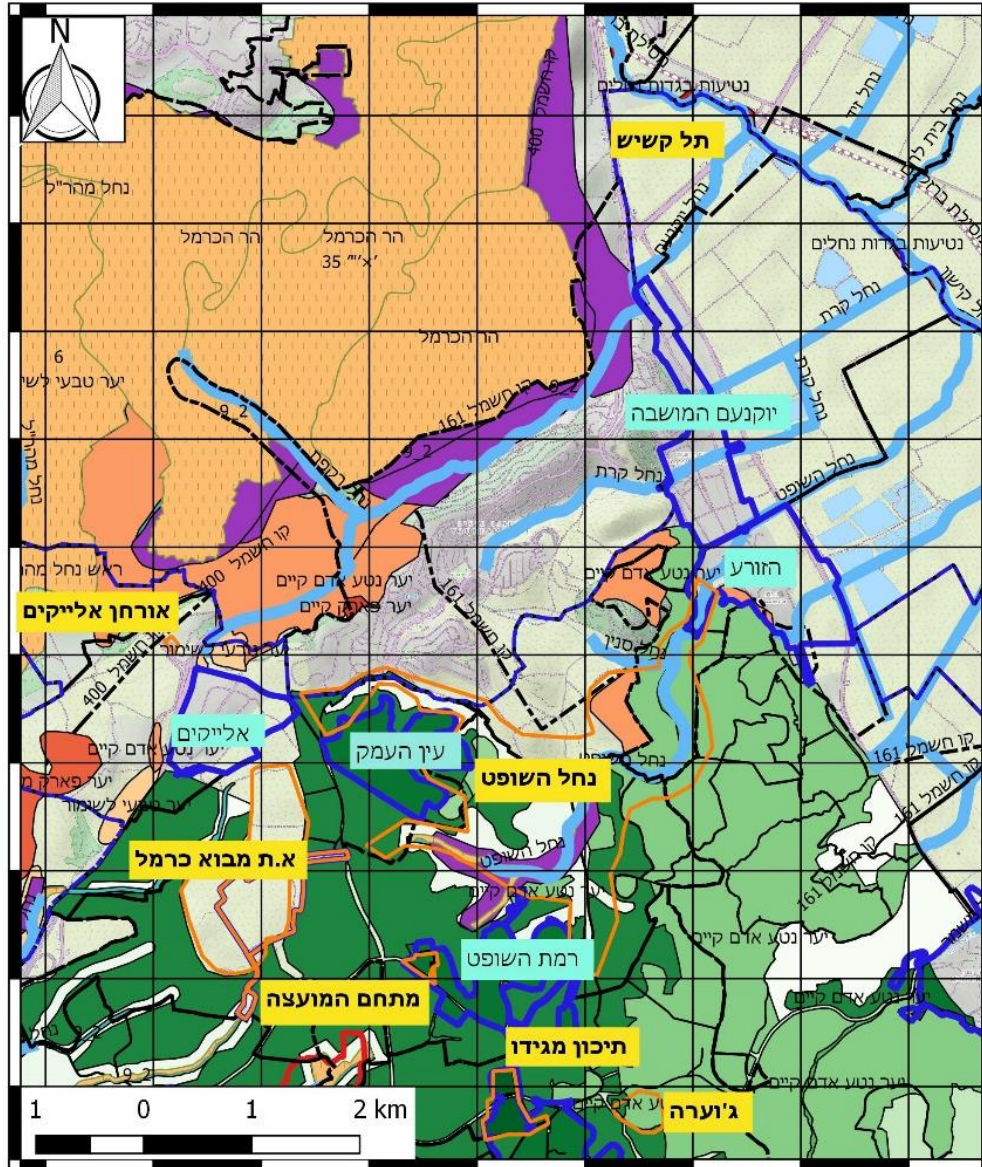
מרחב הנחל כולל מסלולי הליכה, חלקם מוגנים ואתרי ביקור מרובים.

אזור הנחל מהווה מוקד משיכה למטיילים רבים, כך שבסופי שבוע, חופשים וחגים נוצרים באזור לחצי תנועה קשים, במיוחד בכניסה מיקנעם.

לצורך מציאת פיתרון לסוגייה זו מקודמת תוכנית אב ליער הזורע באגן נחל השופט, הנערכת ע"ד ר איריס ברנשטיין וצופיה רוזנר סלע.

אפיון השטח

נחל השופט מוגדר כשמורת טבע הן ברמה הארצית והן במסגרת תוכנית מפורטת. יתרת המתחמים מוגדרים ברובם המסגרת תוכנית רמת מנשה של קק"ל וכוללים יער נטע האדם בחלק המזרחי ואזור לשימור קרקע, מים, חי וצומח משולב בחקלאות, בחלק המרכזי והמערבי.

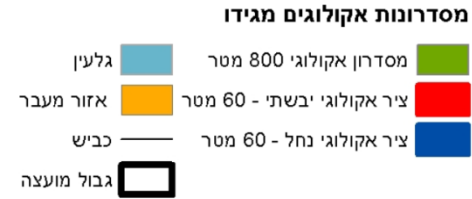
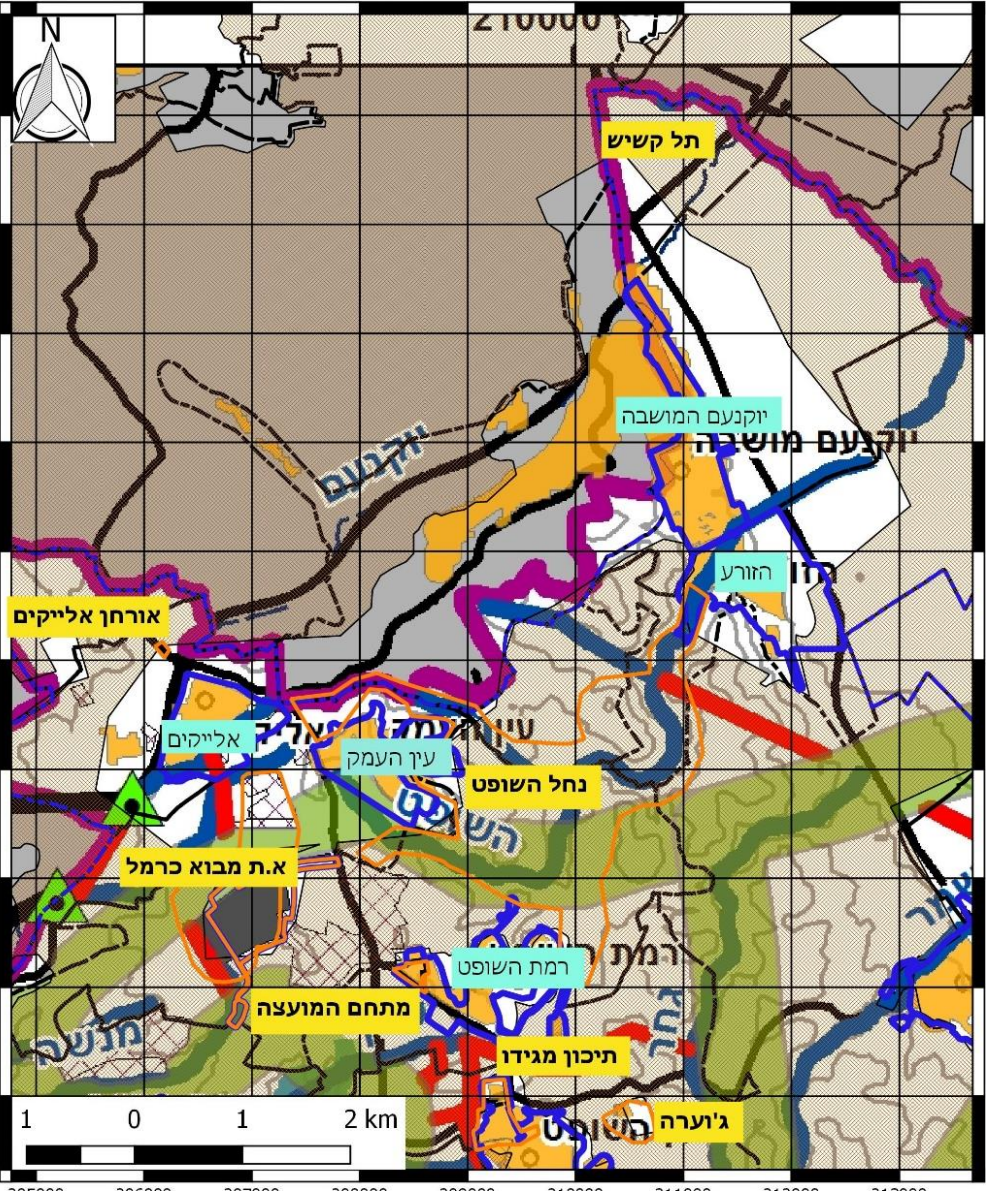

מסדרונות אקולוגיים

כל המתחם מוגדר כמסדרון אקולוגי ארצי, במפת המסדרונות של רט"ג. דיוק המסדרונות מתייחס לנחל השופט כציר אקולוגי ברוחב של 800 מטר.

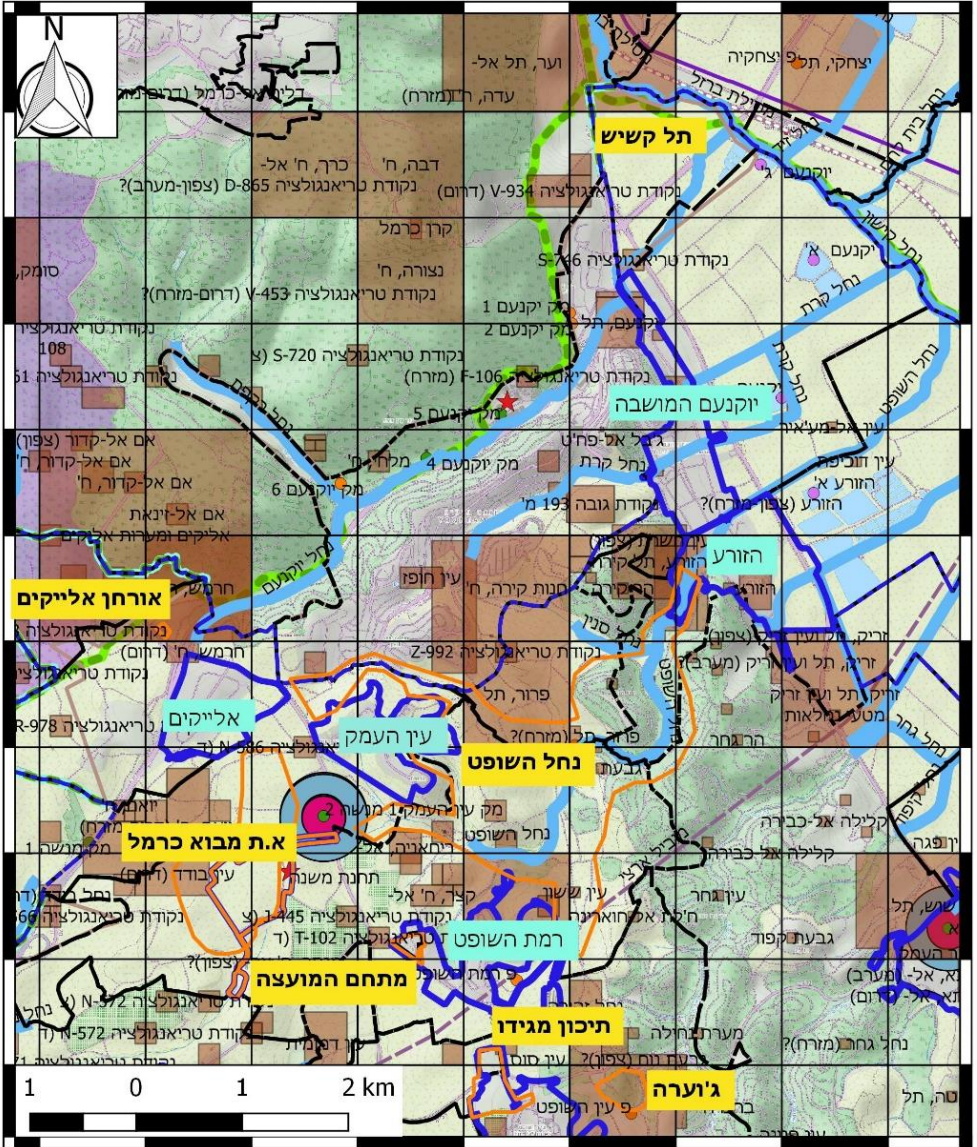
תשתיות

תוואי המוביל הארצי חוצה את שולי המתחם בחלקו הדרומי. רצועת קווי 161 ק"ו חוצה את השוליים הצפון מזרחיים של המרחב.

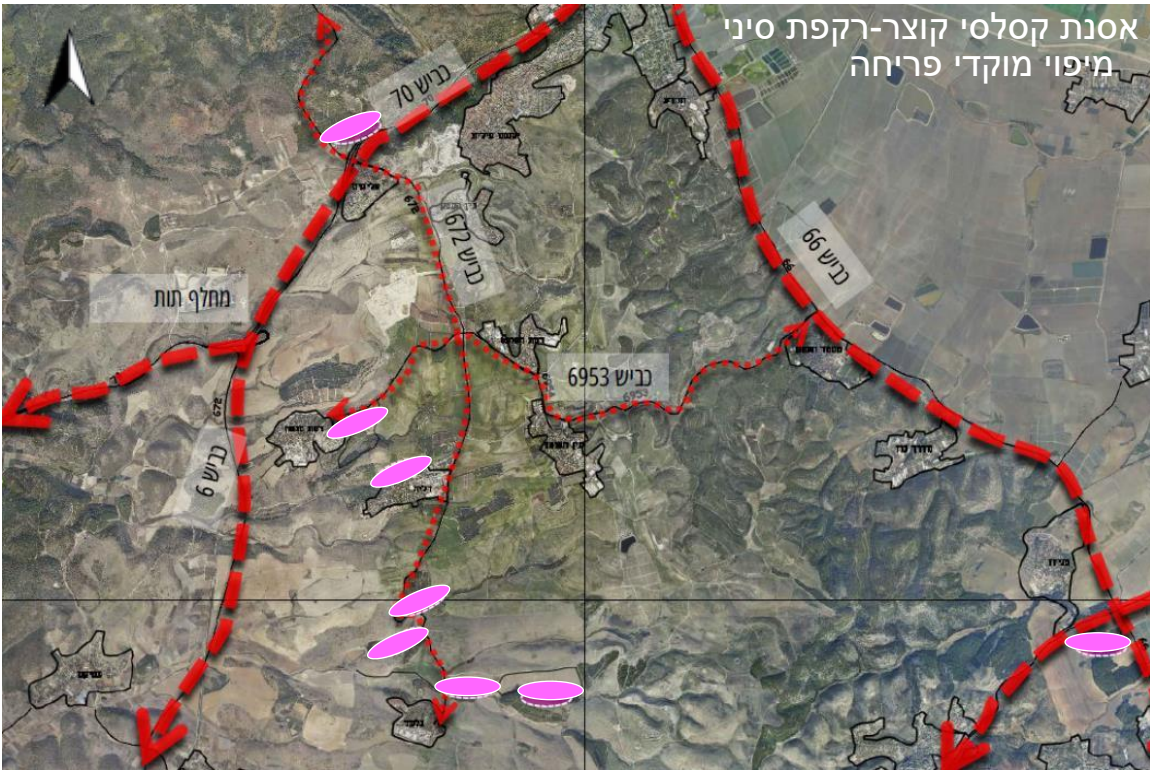

עתיקות

מרחב נחל השופט כולל אתרי עתיקות מוכרזים רבים, בניהם תל פרור, רמת השופט, גבעת משעול ועין משעול, עין חשרת ורבים אחרים.

- מקרא**
- גבול מועצה אזורית מגידו
  - תחום פיתוח
  - גבול ועד
  - מוקדים
  - מתקני חשמל
  - סיווג נחלים_ארצי
  - אתרי עתיקות
  - שטחי אש
  - קו גז קיים
  - קו גז מתוכנן
  - קו הולכה גז טבעי
  - קווי דלק
  - קידוח מי שתייה
  - רדיוס מגן ב'
  - רדיוס מגן ג'
  - קידוח
  - מסילת ברזל
  - תמ"מ - מוביל ארצי
  - מאגר קולחין

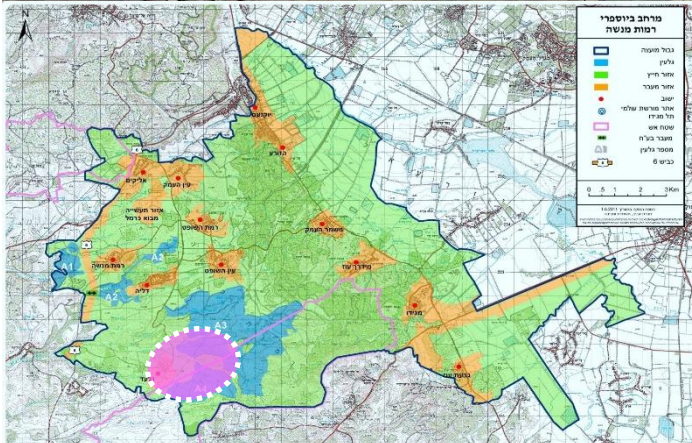
גבעת רקפות- מיפוי מוקדי פריחה (מיפוי ראשוני) -קק"ל אסנת קסלסי קוצר-רקפת סיני

מטרת התכנית:

- לייצר אלטרנטיבה לסיורי פריחה באזור.
- זיהוי מוקדי פריחה נוספים.
- ניהול קהל ופיזורו במרחב ע"י אלוני מידע והכונת מטיילים.

נושאים עיקריים בתכנית:

- פיזור הקהל לחניונים נוספים באזור
- מגוון דרגות קושי למסלולי הליכה
- יצירת פעילות לאורך המסלול
- פיתרון לחניות ונגישות

מיקום במרחב

חסרונות:

- מיקום : "צפון קרוב" (השלכות על היתכנות לאכסון)
- הארכת כביש 6 (הצפון הרחוק מתקרב למרכז)
- מעט שרותי תיירות (אכסון, הסעדה)
- מעט יזמות מקומית (תיירות חקלאית: מרכזי מבקרים, ממכר תוצרת משק; פעילות תוכן ואתגר)
- תחרות עם מרחבים גובלים ו/או בעלי מאפיינים דומים

מיתוג תודעתי קיים(מודעות לאזור):

- תיירות פנים: "נחל השופט", "גבעת הרקפות", "אופניים" – מבקרי יום
- תיירות נכנסת: גן לאומי מגידו (ארמגדון, WHS).

היקפי התיירות: אתרים וביקושים

תכנית האב לתיירות אשר נערכה למועצה לאחר אושר תכנית המרחב הביוספרי (בן יוסף, 2010) סקרה את אתרי התיירות במרחב, סיווגה אותם לסוגים והעריכה את הביקושים, הפדיון השנתי והיקף התעסוקה הנובעת מאתרים אלו.

טבלה 1 - היצע, ביקוש ותרומה כלכלית במ.א. מגידו (הערכות תכנית האב לתיירות):

תעסוקה (שוות ערך משרות)	פדיון (ש"ח בשנה)	ביקוש שנתי (ביקורים, לינות, ארוחות, טיפולים, קניות, צופים ומשתתפים)	קיבולת בו-זמנית	מספר אתרים / מפעילים	סיווג
18	2,400,000	160,000	1,900	17	ארכיאולוגיה, היסטוריה ומורשת
17	1,300,000	30,000	700	14	משאבי ייצור - חקלאות, אנרגיה ותעשייה
6	600,000	30,000	200	2	אתרי ביקור יש מאין
18	3,900,000	20,000	200	6	איכסון
20	3,800,000	80,000	800	7	הסעדה והסבה
18	1,100,000	60,000	600	28	אמנים, גלריות, סדנאות ומסחר תיירותי
10	800,000	4,000	20	20	הוליסטיקה וטיפולים
7	200,000	10,000	600	12	הדרכת טיולים
0	0	420,000	2,000	29	טבע ונוף
36	10,000,000	700,000	900	5	שירותי דרך
2	0	90,000	10,000	2	כושר בטבע/פסטוראליה
2	100,000	10,000	100	1	תיירות אקולוגית
5	800,000	20,000	900	3	אירועי תוכן ומופעים
158	25,000,000	1,630,000	19,000	146	סה"כ

במסגרת העבודה על התכנית הנוכחית נערך סקר נוסף של אתרי תיירות ועסקי תיירות, במיוחד על מנת להבין את היקף היזמות התיירותית ביישובים.

לפיכך הטבלה להלן (משמאל) כוללת אתרים ועסקי תיירות ביישובים. תאור העסקים בשטחים הפתוחים מופיע בפרוט בנוף והמורשת.

מבין 44 האתרים שנסקרו, כמחצית (21 במושבה יקנעם). נמצאו שמונה אתרי חקלאות בלבד.

עוד עולה מן הטבלה ההיקף הנמוך במיוחד של חדרי ארוח (אתר קיבוצי קטן אחד בדליה ושלושה מפעילים של צימרים).

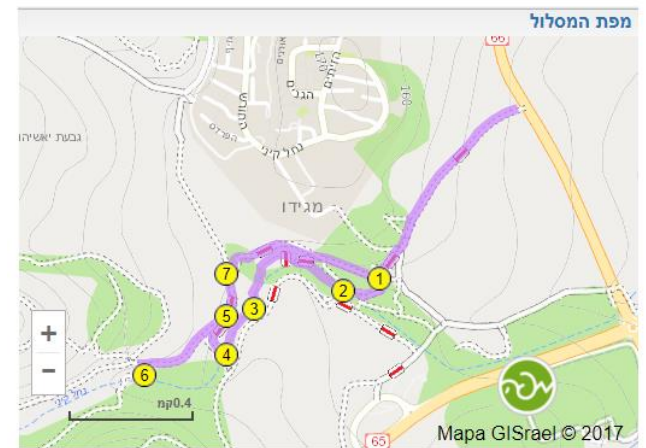
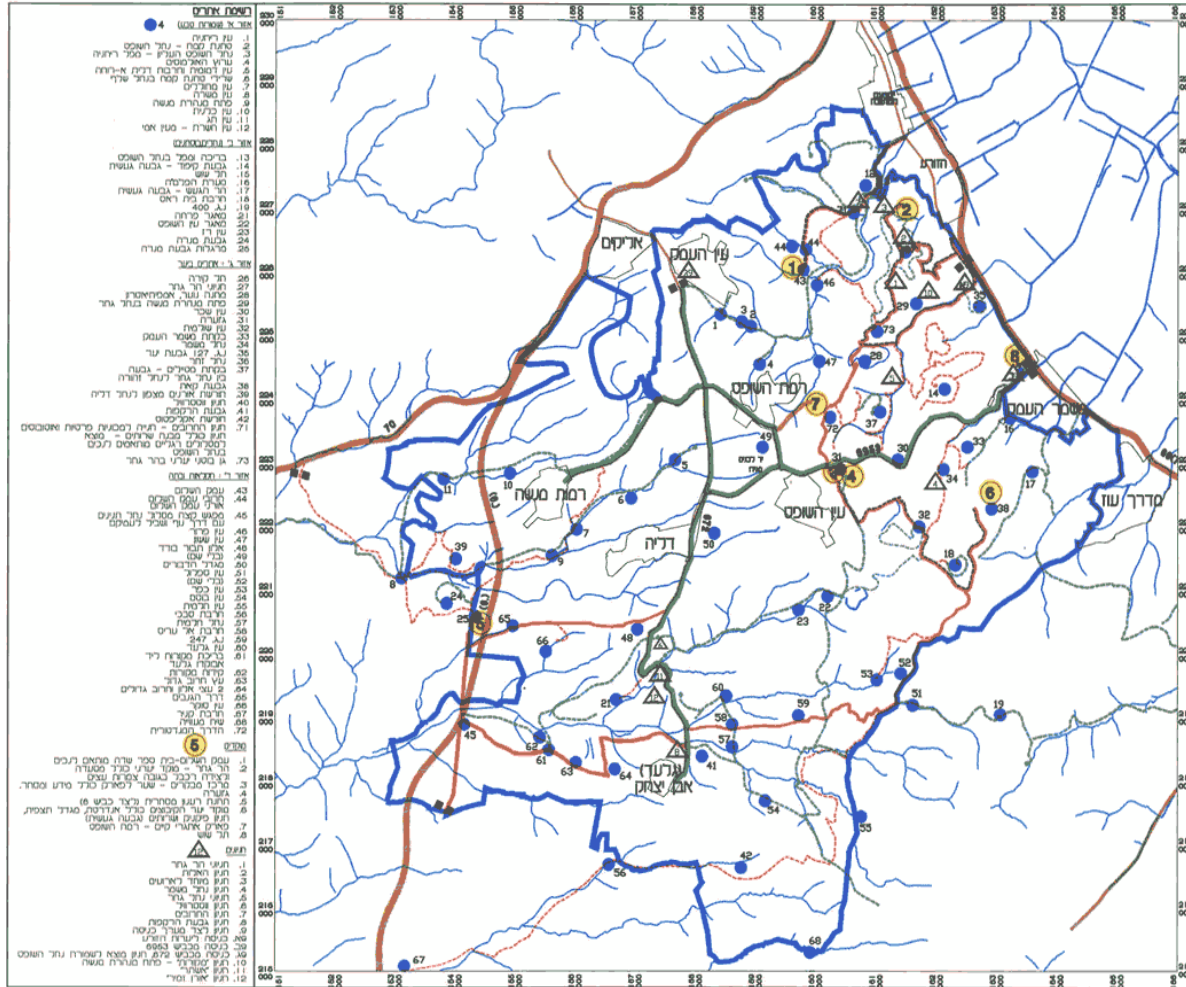
שם האתר	יישוב	סיווג 1	סיווג 2	סיווג 3	הערות
מוזיאון גלעד	גלעד	תיירות כפרית	מוזיאון		
פיצריה גלים	דליה	תיירות כפרית	אירוח נלווה לתיירות	מסעדה	
זר ברדשא	דליה	תיירות כפרית	אירוח נלווה לתיירות	בית הארחה קיבוצי	25 בקתות וחדרים
מוזיאון וילפריד ישראל	הזורע	תיירות כפרית	מוזיאון		
עגלת קפה - "ענקלה"	הזורע (שלוש המשאלות)	תיירות כפרית	אירוח נלווה לתיירות	עגלת קפה ממכר תוצרת משק - ירקות אורגניים	
האיכרות	יקנעם	תיירות חקלאית	ממכר תוצרת משק		
רימונים טובי דותן	יקנעם	תיירות חקלאית	ממכר תוצרת משק וקטיף עצמי		
משתלת אריה	יקנעם	תיירות חקלאית	תוצרת חקלאית	משתלה	
משתלת כחולי	יקנעם	תיירות חקלאית	תוצרת חקלאית	משתלה	
ארה שטראוס גלריה לאמנות	יקנעם	תיירות כפרית	אומנים ואומנות	גלריה/ תוצרת אומן	
בשביל החומר סדנת קרמיקה	יקנעם	תיירות כפרית	אומנים ואומנות	גלריה/ תוצרת אומן	
גלריה לקרמיקה יונה	יקנעם	תיירות כפרית	אומנים ואומנות	גלריה/ תוצרת אומן	
גן פסלים ומוזיאון- אלכסנדר קירנר	יקנעם	תיירות כפרית	אומנים ואומנות	גלריה/ תוצרת אומן	
הילה סלעי סטודיו לציור	יקנעם	תיירות כפרית	אומנים ואומנות	גלריה/ תוצרת אומן	
יפעת בן דוד - סטודיו לעיצוב אריחים וכלים מאוירים	יקנעם	תיירות כפרית	אומנים ואומנות	גלריה/ תוצרת אומן	
רות דרסלר גלריה לעיצוב בדוכנית	יקנעם	תיירות כפרית	אומנים ואומנות	גלריה/ תוצרת אומן	
דשא בכפר	יקנעם	תיירות כפרית	אירוח נלווה לתיירות	צימרים	2 יחידות
נומה עמק	יקנעם	תיירות כפרית	אירוח נלווה לתיירות	צימרים	3 בקתות
עגלת קפה - "איה"	יקנעם	תיירות כפרית	אירוח נלווה לתיירות	עגלת קפה בית קפה	
איה	יקנעם	תיירות כפרית	אירוח נלווה לתיירות	בית קפה פתוח שני ושישי לבראנץ	
המטבח של איילת רוני	יקנעם	תיירות כפרית	אירוח נלווה לתיירות	בית קפה סוירים	
רפי לביא מורה דרך	יקנעם	תיירות כפרית	אירוח נלווה לתיירות	קונדיטוריה ביתית	
שווארט סטודיו לאפיה	יקנעם	תיירות כפרית	אירוח נלווה לתיירות	אטרקציות מסעדה	
דג בכפר פארק הדייג	יקנעם	תיירות כפרית	אירוח נלווה לתיירות	פעילות וטיפול באנשים בעלי מוגבלות	
מסעדת טנדוקה	יקנעם	תיירות כפרית	אירוח נלווה לתיירות	גלריה/ תוצרת אומן	
חוות תלמים	מגידו	תיירות חקלאית	חוות חקלאית	גלריה/ תוצרת אומן	
לימוש	מגידו	תיירות כפרית	אומנים ואומנות	גלריה/ תוצרת אומן	
בצל הפסיפלורה	מדרך עוז	תיירות כפרית	אירוח נלווה לתיירות	צימרים ולינת שטח	2 בקתות
אתר מערת הפלמ"ח	משמר העמק	תיירות מורשת	אטרקציות	פעילות תוכן טבע ומורשת	
גלריה משמר העמק	משמר העמק	תיירות כפרית	אומנים ואומנות	גלריה/ תוצרת אומן	
גלגמאני יאור גלגלי תפילה	עין השופט	תיירות כפרית	אומנים ואומנות	גלריה/ תוצרת אומן	
סטודיונת	עין השופט	תיירות כפרית	אומנים ואומנות	גלריה/ תוצרת אומן	
סליק עין השופט	עין השופט	תיירות מורשת	אטרקציות	פעילות תוכן מורשת	
מחלבת עין השופט	עין השופט	תיירות חקלאית	מפעל בוטיק לעיבוד תוצרת חקלאית	מגבנה	
שושנה שפירא	עין השופט	תיירות כפרית	אומנים ואומנות	גלריה/ תוצרת אומן	
אסף זיו	עין השופט	תיירות כפרית	אומנים ואומנות	גלריה/ תוצרת אומן	
גדעון בן בג	עין השופט	תיירות כפרית	אומנים ואומנות	גלריה/ תוצרת אומן	
בוץ הרפתקאות	רמות מנשה	תיירות כפרית	אירוח נלווה לתיירות	סוילים הפקת ארועי טבע	
חוות דובי	רמות מנשה	תיירות חקלאית	חוות בעלי חיים תיירותיות	חוות רכיבה	
שלמה יחידי	רמות מנשה	תיירות חקלאית	מפעל בוטיק לעיבוד תוצרת חקלאית	יקב	
הצעצועים של סבא קלמן	רמות מנשה	תיירות כפרית	אומנים ואומנות	גלריה/ תוצרת אומן	
שושנה רוני עבודות בצמר ובד	רמת השופט	תיירות כפרית	אומנים ואומנות	גלריה/ תוצרת אומן	
המטבחון	רמת השופט	תיירות כפרית	אירוח נלווה לתיירות	מסעדה	

אתרים בשטחים הפתוחים

תכנית האב לאגן נחל השופט (מולכו, 2016) מסמנת כ 80 אתרים נקודתיים בשטח הפתוח הכוללים חניונים, מעיינות, עצים בולטים, חורבות ועוד (מפה להלן). אתרים אלו מהווים רשת של נקודות ענין ועצירה למטיילים ולרוכבים. חלק מהאתרים יכולים להיות משולבים בפיתוח מסלולי תוכן למבקרים.

שבילים

- באגן נחל השופט שני מסלולי טיול מסומנים להולכי רגל. שניהם מוגדרים גם כמסלולי אופניים ודרכים לרכבי שטח:
- שביל נחל השופט: (סימון שבילים אדום), שביל היוצא בסמוך לעין העמק ומלווה את נחל השופט עד להזורע.
- שביל שמלווה את דרך הסוילינג ומתחבר לדרך פארק רמות מנשה (סימון שחור ירוק) - שביל שמתחיל בסמוך לבסיס ג'וערה, מתחבר לדרך הסוילינג, נפרד ממנה ונכנס לשטח היער הנטוע.
- מסלול נחל קיני: מסלול משפחות המסומן בסימון שבילים אדום, לאורך נחל קיני וטחנות הקמח.

היקפי ביקוש

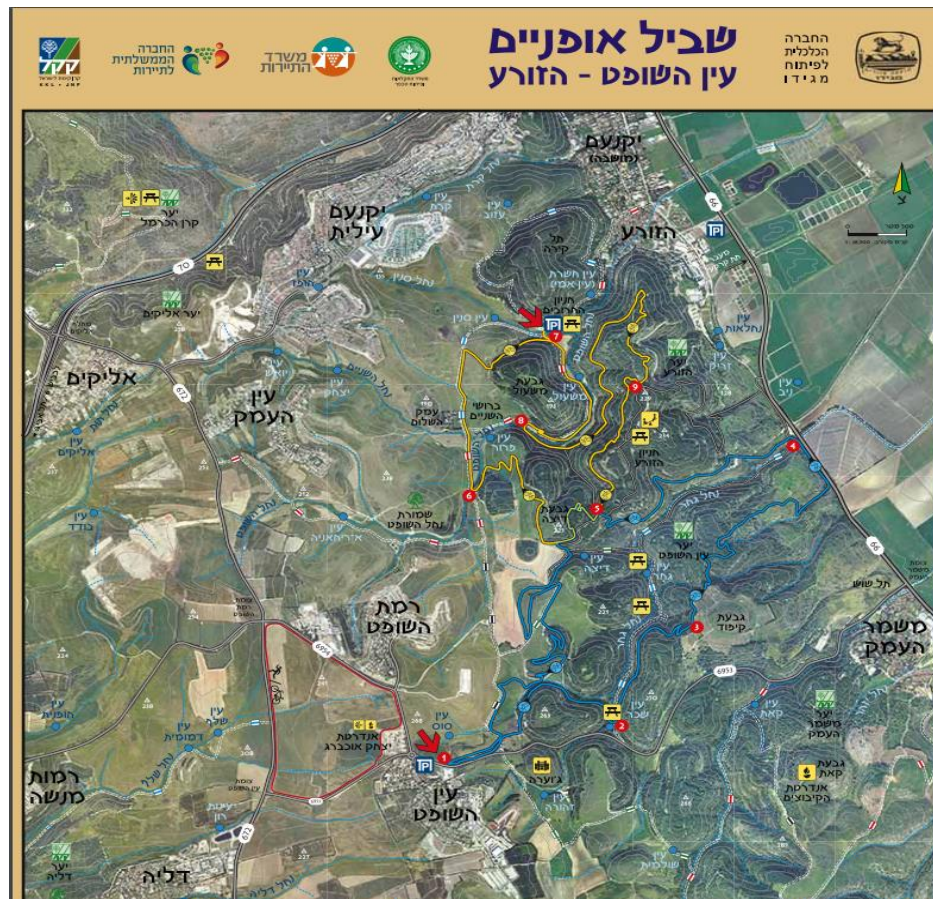
גן לאומי מגידו, בהיותו אתר קולט קהל בתשלום מאפשר לקבל נתוני ביקוש מפולחים. לא ניתן להקיש מנתונים אלו לגבי הביקוש לאתרי נב"ט או תיירות אחרים במועצה, אך ניתן לבסס הערכות לגבי ביקוש עתידי עם פיתוח מכלול מגידו ואתרי ביקור בעלי עניין לתייר הנוצרי.

להלן נתוני הכניסות לגן הלאומי לשנים 2005-2016, בחלוקה למבקרים של תיירות נכנסת וישראלים.

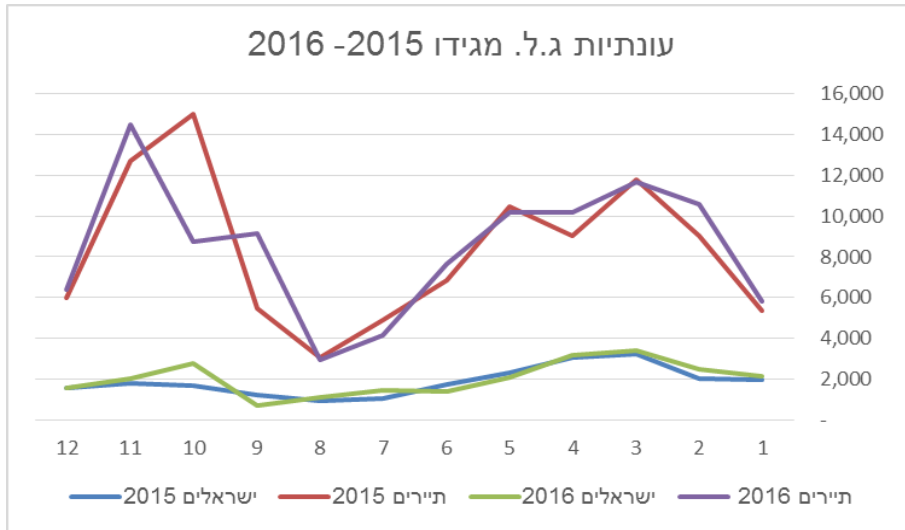
שנה	סך הכל (אלפים)	תיירים	ישראלים	מסה"כ תיירים	סה"כ מבקרים בישראל	מתוכם תיירים	מטרת ביקור צלינות 25%
2005	97.1	75.5	21.6	77.8	1,916,100	1,902,800	475,700
2006	115.3	89.2	26.1	77.4	1,833,900	1,752,300	438,075
2007	131.1	89.2	26.1	68.0	2,293,800	2,066,967	516,742
2008	161.6	133.9	27.7	82.9	3,034,400	2,572,300	643,075
2009	120.2	94.8	25.4	78.9	2,739,700	2,321,300	580,325
2010	154.5	131.0	23.5	84.8	3,443,900	2,803,100	700,775
2011	149.4	125.7	23.7	84.1	3,362,000	2,820,200	705,050
2012	147.2	123.0	24.2	83.6	3,520,384	2,885,866	721,467
2013	143.7	114.0	29.8	79.3	3,539,730	2,961,700	740,425
2014	151.6	125.6	26.1	82.8	3,251,100	2,926,500	731,625
2015	122.3	99.7	22.6	81.5	3,108,575	2,799,398	699,850
2016	126.3	101.9	24.4	80.7	3,069,800	2,900,000	725,000
ממוצע	135.0	108.6	25.1	80.4			

מקור הנתונים: למ"ס, רבעון סטיטיסטי לשרותי תיירות והארחה, לוח 64, שנים שונות.

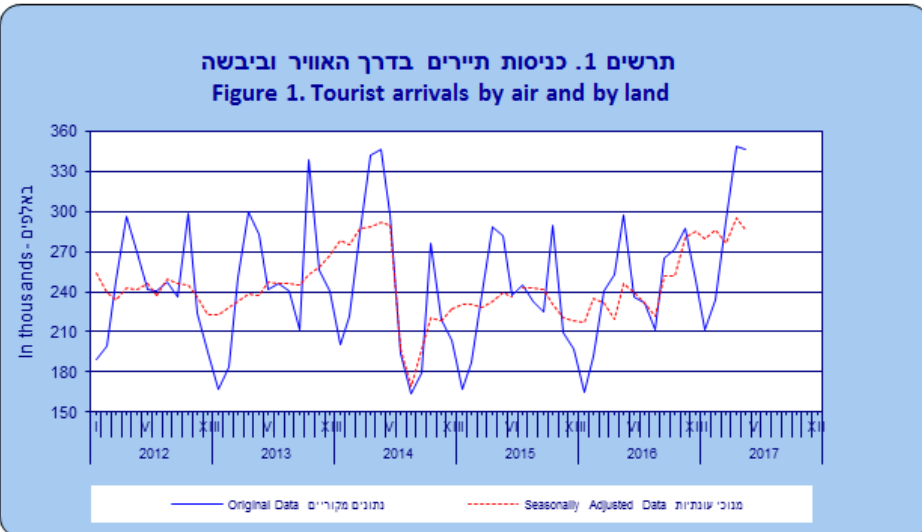
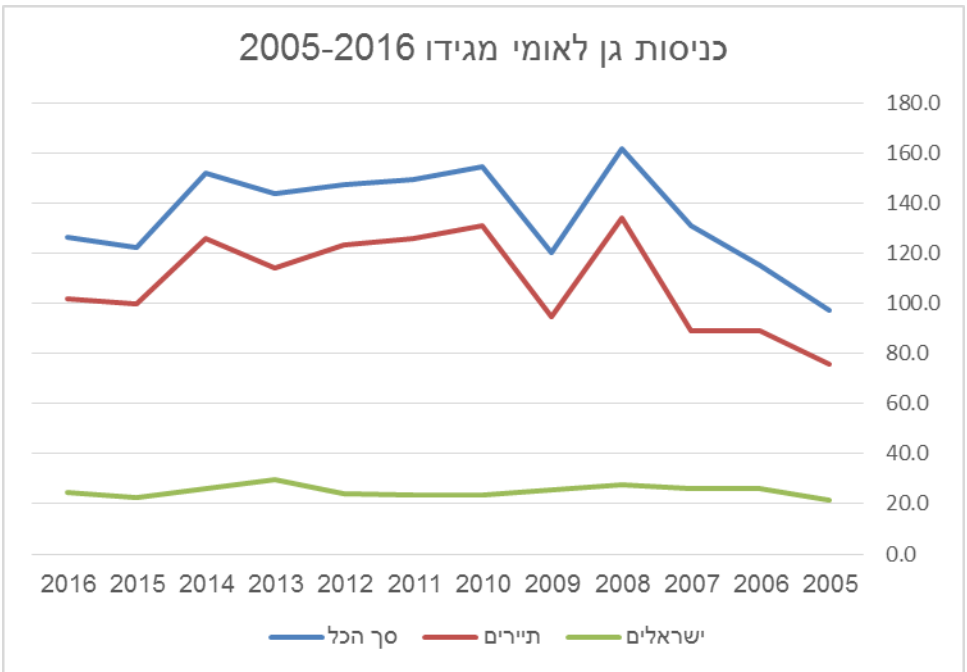
מסלולי אופניים – קק"ל פרצה שני שבילי אופני הרים (סינגלים): בין קיבוץ עין השופט לקיבוץ הזורע – הסינגל הכחול והסינגל הצהוב

עוד ניתן ללמוד מהנתונים לגבי עונתיות הביקורים.

מהנתונים ניתן ללמוד כי בגן הלאומי מגידו מבקרים כ 135 אלף מבקרים במוצע, כ 80% מהם תיירות נכנסת (כ 110 אלף תיירים וכ 25 אלף מבקרים ישראלים). ממוצע התיירים המצהירים על מטרת ביקורם כצליינות (עליה לרגל) עומד על כ 22-27% מתוך כלל התיירים. בטבלה מוצגים הצליינים כ 25% מכלל התיירים לישראל בשנים 2005-2016. ניתן לראות שהיקף הצליינים לישראל עומד על בשנים של עליה בתיירות על כ 700 אלף מבקרים בשנה.

עונתיות הביקור במגידו תואמת את עונתיות התיירות לישראל בכלל.

ביישוב כפרי האכסון המלונאי יהיה בתחום שטח המיועד לבינוי/ בצמידות דופן לשטח המיועד לבינוי, בניה נמוכה בעלת אופי כפרי המשתלבת באופי המקום ובגובה הבניה. כמו כן, מוסד תכנון ישקול את השפעת התכנית על חוסנם של יישובים עירוניים סמוכים.

מוסד תכנון יחליט על הפקדתה של תכנית למלונאות בהתקיים כל התנאים הבאים:

- היקף יחידות האכסון המלונאי באותו יישוב לא יעלה על 100
- היקף יחידות הקיט בתכנית מאושרת ביישוב לא עולה על 400
- **במרקם שמור משולב** לא יותר אכסון מלונאי.

במחוז צפון ניתן לחרוג מהסעיפים 1-3 לעיל בתנאים הבאים:

- הוגש למוסד תכנון מסמך המפרט את קיבולת יחידות האירוח הקיימות והמתוכננות ביישוב ובסביבתו, ואת השפעת התוספת המבוקשת של האכסון המלונאי בתכנית.
- שקל מוסד התכנון את השפעת התכנית על חוסנת של יישובים עירוניים סמוכים.
- אין בפיתוח המוצע משום פגיעה בערכי הטבע והנוף והוא משתלב באופיו הכפרי של האזור.

ביישוב כפרי אשר נמצא **במרקם כפרי** או עירוני, ניתן לתכנן את כל סוגי האכסון המלונאי בצפיפות של 12-15 יחידות ארוח לדונם, גובה הבניה בהתאם לגובה הבניה בתחום היישוב. בכל מקרה, על התכנון המפורט לעמוד בתקנים הפיזיים לאכסון תיירותי של משרד התיירות.

בתכנית האב לתיירות אשר נערכה למועצה האזורית מגידו (בן יוסף, 2010) נעשו מספר **הערכות של ביקושים לתיירות.**

- נחל השופט: כ 700 מבקרים ליום, כ 300 ימי פעילות בשנה – סה"כ של כ 200,000 מבקרים בשנה
- חניוני הפיקניק של נחל גחר והר גחר: כ 750 מבקרים ליום, כ 125 ימי פעילות בשנה – סה"כ של כ 90,000 מבקרים בשנה.
- גבעת הרקפות: כ 6,600 מבקרים ליום, כ 15 ימי פעילות בשנה – כ 100,000 מבקרים בשנה.
- סה"כ הביקוש השנתי לכלל הפעילויות (ביקורים, לינות, ארוחות, קניות, צופים ומשתתפים) הוערך בכ 1.6 מליון (כ 700 אלף מתוכם ביקוש לשרותי הדרך). בהערכה של כשתי פעילויות לכל מבקר בממוצע – מוערך כי ברחבי המועצה האזורית מגידו יש כ 800 אלף מבקרים בשנה.

ניתוח סטטוטורי

תמ"א 12/1

תמ"א 12/1 מלונאות, נכנסה לתוקף בשנת 2010. התמ"א התקפה, אשר הוראותיה נשענות על מרקמי תמ"א 35, מטילה מגבלות על פיתוח מלונאות במרחב הכפרי, ומנגד - אינה מטפלת באכסון הכפרי כלל. בנוסף, עם ביטולה של תמ"א 12 המקורית, אין כיום תכנית ארצית המתווה מדיניות פיתוח התיירות, למעט העיסוק במלונאות. מטרתה של תמ"א 12/1 להבטיח עתודות קרקע למלונאות ולתת מענה למגוון אמצעי אכסון תוך הבחנה בין מרכז ופריפריה ותוך העדפה לפיתוחה ביישובים עירוניים.

לשם הבהרה התוכנית מגדירה "אכסון מלונאי" כמקום הכולל יחידות אירוח, ולרבות בתי מלון, כפרי נופש, מלונות, מלונות בוטיק, אכסניות וכיוצא באלה, ולמעט אכסון קל ויחידות קיט ויכול שיכלול שרותי תיירות.

החלטה 1455 (27.1.16, מעדכנת את החלטה 1226) מעדכנת תנאי החכרת קרקע לצרכי תעסוקה במשבצת יישובים חקלאיים. על פי החלטה זו, ניתן להקצות קרקע ביישובים חקלאיים (אגודה שיתופית חקלאית שהיא קיבוץ, מושב עובדים, כפר שיתופי, מושב שיתופי-או אגודה חקלאית שיתופית אשר מוחכרים או מושכרים לה מקרקעין כמשבצת בתנאי נחלה) למטרות "תעסוקה" (מקרקעין המיועדים בתכנית תקפה למטרת תעשייה, מלאכה, אחסנה, מסחר, משרדים, **תיירות ונופש**, תחנות דלק או לשימוש כלכלי אחר, למעט תכנית למטרת משק חקלאי ולמטרת מגורים). היקף השטח מותנה במיקום היישוב ובאזורי עדיפות. בתחום המועצה האזורית מגידו שטח התעסוקה היישובי הינו עד **80 דונם**. קרקע זו יכולה להיות מוחכרת גם לשימושים תיירותיים.

מדיניות משרד החקלאות כלפי פיתוח תיירות כפרית וחקלאית

מדיניות משרד החקלאות מבוססת על שני מסמכים עיקריים אשר יסקרו להלן:

- א- הרשות לתכנון במשרד החקלאות ופיתוח הכפר פרסמה ביוני 2009 את מדיניותה בנושא **יזמות כפרית** במסמך " יזמות כפרית בת קיימא במשק המשפחתי עמדת משרד החקלאות ופיתוח הכפר"
- ב- בהמשך למסמך זה, בשנת 2015 השלים משרד החקלאות מהלך אינטנסיבי של **התכנית לאומית לחקלאות ולכפר בישראל – מסמך מדיניות תכנון**. המסמך מפורט מאוד וכולל הנחיות תכנון למרחב הכפרי בהיבטי שימור המורשת ורוח המקום, שימור החקלאות, שרותי ציבור, כלכלה ותעסוקה (ובכלל זה תיירות כפרית וחקלאית) ושימור הסביבה.

להלן העקרונות המנחים ממסמכים אלו:

ככלל, משרד החקלאות תומך בהרחבת מגוון התעסוקות בכפר, כדרך לחיזוק הבסיס הכלכלי, החיים החברתיים וכוח המשיכה של אזורים כפריים. הדגש הינו על פיתוח בר קיימא של תעסוקות שאינן פוגעות במרקם הכפרי, ואינן מאיימות על ערכי טבע ונוף או יוצרות עומסים על תשתיות. לפיתוח תיירות כפרית חשיבות רבה בהקשר זה.

נספח: מדדים לתכנון מפורט של אכסון מלונאי

סוג הישוב/ האזור	מרקם	סוג האכסון	יחידות אירוח/ דונם	גובה מקסימאלי בקומות
ישוב עירוני	עירוני	כל סוגי האכסון המלונאי למעט כפרי נופש	אין הגבלה	אין הגבלה
	בישוב מיוחד בכל המרקמים	כל סוגי האכסון למעט כפרי נופש	15-20	בהתאם למיקום ולאופי הבינוי בישוב המיוחד
	בישוב מיוחד בכל המרקמים	כפרי נופש	8-12	3 קומות
ישוב כפרי	עירוני וכפרי	כל סוגי האכסון המלונאי	12-15	בהתאם לגובה הבניה בתחום הישוב
	חופי, שמור-משולב ושמור-ארצי	כל סוגי האכסון המלונאי	8-12	עד 2 קומות
לחוף ים המלח	חופי	כל סוגי האכסון המלונאי	אין הגבלה	אין הגבלה
בנפת באר שבע	שמור ארצי בשטחים פתוחים	כל סוגי האכסון המלונאי	6-12	עד 2 קומות
בנפת גולן	שמור ארצי בשטחים פתוחים	כל סוגי האכסון המלונאי	6-12	עד 3 קומות

מדיניות רשות מקרקעי ישראל

רשות מקרקעי ישראל גובה דמי היוון גבוהים לשינויי יעוד ביישובים החקלאיים, עובדה שהופכת את תהליך היזמות הפרטית של חקלאים להקמת יחידות ארוח או אתרי תיירות חקלאית לבלתי כדאית מבחינה כלכלית, או לחלופין, גורמת להקמת עסקים תיירותיים ללא היתרים.

החלטה 1316 מועצת מקרקעי ישראל: בהמשך למדיניות הרשות לתכנון במשרד החקלאות ופיתוח הכפר, בסוף שנת 2013 קבלה מועצת מקרקעי ישראל החלטה בנושא **שימושים נלווים לפעילות החקלאית בנחלה**, שמטרתה לאפשר פתרונות תעסוקתיים משלימים לחקלאות ביישובים חקלאיים. ההחלטה כוללת הרחבה של הגדרת הפעילות המותרת בנחלה חקלאית. העיסוקים שהרשות תתיר לבעלי זכויות בנחלה הם: עיבוד ראשוני של תוצרת חקלאית (יקבים, בתי בד, מגבנה, ועוד) ופעילות תיירותית וחינוכית, שימושים נלווים לגידול בעלי חיים. כל זאת בכפוף לתכנית המתירה שימושים אלו.

עיקרי המדיניות מסמך יזמות כפרית (2009):

- עידוד יזמות כפרית המשתלבת בחקלאות ובמרחב הכפרי. **חלה עדיפות לשילוב תיירות במשק החקלאי.**
- שימושים מתאימים לאופי הישוב, שאינם פוגעים בסביבה ובהתאמה למדיניות התכנון הארצית/המחוזית/המקומית.
- עידוד היזמות הכפרית בפריפריה כנדבך בפיתוח הנגב והגליל.
- עידוד ראייה כוללת ברמה אזורית ויישובית.
- כמו כן, הוגדרו המלצות לשימושי יזמות כפרית המשתלבות עם המשק החקלאי המשפחתי (חלקות א' במושבים) והנושאות אופי כפרי מובהק:
- עיבוד תוצרת חקלאית כפעילות משלימה לפעילות החקלאית - לדוגמא: יקב, בית בד, מחלבה, מגבנה, יבוש תבלינים, שמנים ארומטיים, ריבות, פירות מיובשים, מיצים, תמציות וכו'. כל זאת בקנה מידה קטן ("מפעל בוטיק") שיכול לכלול מרכז מבקרים וחנות ממכר, בכפוף לכך שנפח הפעילות לא יפגע באיכות החיים בנחלה, או בסמוך לה.
- **תיירות חקלאית** - פתיחת המשק לביקורי קהל, כולל מרכז מבקרים עם שטח התכנסות, תצוגה ומכירת תוצרת.
- **תיירות כפרית** - עסקים קטנים המנוהלים ע"י המתיישב, באווירה כפרית שקטה ובמגע עם טבע, מסורת ומנהגים אתניים. חדרי אירוח, מסעדה, שירותי בילוי ונופש, גלריה, מרכז מבקרים וסדנאות אומן.
- **מכירה של תוצרת שעיקרה בזיקה לפעילות החקלאית של הישוב.**
- משרד לבעל מקצוע חופשי.
- שירותי רווחה וחינוך.

נקבע כי ראוי כי בקשות ליזמות כפרית בישוב, יוצגו על רקע **מדיניות כוללת של הישוב** באותם נושאים ויכללו פתרונות חנייה ונגישות, מערך שילוט תואם, שיפור חזות הכפר וכו'. תכנית מקומית תכלול הוראות להסדרת הפעילות ומגבלות סביבתיות ותפעוליות כנדרש במוסד התכנון, בהתאם למדיניות המועצה והישוב, ועל פי דרישות הגופים המוסמכים.

התכנית לאומית לחקלאות ולכפר בישראל – מסמך מדיניות תכנון פרטה מטרות בתחום היישוב הכפרי ובתחום המרחב הכפרי. ההדגשים בתכנית זו, שלא הופיעו במסמך היזמות הכפרית הינם: בתחום היישוב כפרי – דגש על **שימור היישוב הכפרי ומורשתו** - כמרכיב בצמיחה ובפיתוח החקלאות והכפר, **כלכלה מקומית מקיימת** (דגש על הקטנת יוממות ושיתופי פעולה). במרחב הכפרי קוראת התכנית **לחיזוק הממשק בין המרחב הכפרי והחקלאות לבין מרחבים גובלים** (שטחים פתוחים, שימושים רגישים, ישובים עירוניים, תשתיות).

ההנחיה רלוונטית לתיירות בתחום צמצום היוממות ופיתוח תעסוקה הינה לייעד **שטח יישובי** לעוגני תיירות מרוכזים – ביישובים בעלי אופי תיירותי. בנושא הממשק התיירותי עם יישובים עירוניים סמוכים המליצה התכנית לראות את התיירות **כרשת משולבת**, היצע אטרקטיבי ומשלים בין היישובים העירוניים לבין היצע התיירות הכפרית והחקלאית ביישובים הכפריים.

התכנית שמה דגש משמעותי התכנית על **שימור** – ומתווה קו לפיו שימור מורשת איננו רק שימור של מבנה בודד או הקמתם של מרכזי מבקרים ייעודיים, שימור מורשת הינו **שימור המורשת הנופית, החקלאית ומרקמי היישובים** היוצרת יחד מארג המספר את סיפורה של מדינת ישראל לאורך הדורות.

דגש חשוב הוא בשימור **'רוח המקום'** - מרחבים מבונים ופתוחים: איתור מרכיב הצביון המקומי הוא **תנאי לשימור מושכל**, מאוזן וזהיר, בהתחשב במאפייני המקום וערכיו.

עקרון משמעותי במסגרת המלצות התוכנית בהקשר לאפיון ותפרוסת ארצית של התיירות הכפרית - בפריפריה דגש על אירוח כפרי, במרכז – על פנאי ונופש ופעילויות יום.

תכניות מקומיות

תכניות מאושרות/ בהפקדה/ הכנה לתיירות ביישובים

יישוב/ מיקום	מס' תכנית	שנת אישור	ייעודים ושימושים תיירותיים	שטח להתיירות	מאשר	הערות
אליקים	אין			אין		תכנית האב מציעה 40 ד' ללינה כפרית, עד 40 מ"ר ליחידה. תכנית האב מציעה התבססות על 4 סוגי תיירות: לינה כפרית, תיירות חקלאית, תיירות בנושא תרבות ומורשת ותיירות ספורט.
גבעת עוז	8903/ג	2004	בתחום המגורים: משרדים וסדנאות	אין		מקודמת תכנית הכוללת 100 חדרים מלון/תיירות (2,000 מ"ר) (מסחר ואירוח כפרי / קרקע חקלאית ונופש כפרי)
גלעד	13296/ג	2006	מגורים: יחידות ארוח, סדנאות אומנים, אולמות לסדנאות, מסעדות וחנויות בדיקה תיירותית.	אין		
דליה	17903/ג	2015	נופש כפרי: 60 יח"א. מתחם נופש פעיל זוהר בדשא ובעלות מלאה של הקיבוץ.	10.54 ד'		בפועל 28 חדרים/בקתות משפחתיות + חדרי כינוסים וארועים.
הזורע	17417/ג	2011	תיירות: 100 יחידות אירוח בסמוך לשטח המגורים והיער. אפשרות להקמת מבני אכסון לתיירות הנופשים ושימושים נוספים כמו הסעדה, מחסנים, אולם התכנסות, חדר כושר, חנות מכרות וציוד לטיולים, משרד, שבילים חניית פיתוח סביבה, גינות, ריהוט גן ושילוט.	12.97 דונם (5188 מ"ר בנוי).		בנת שטח 63 (הגובל בנחל השופט) תותר הקמת מבנה שרתים בשטח של 50 מ"ר. בשטח זה (יער נטע אדם) תותר הקמת מתקני ספורט, משחק ומתנאות. הזרוע מקדמים תכנית רעיונית לפיתוח קמפינג משולב במתחם התיירות בהמשך הרחבת שטח התיירות להיקף גדול יותר מהמאשר.
יקנעם המושבה	14289/ג הראות/ג 13100	2012	יחידת אירוח אחת לכל מבנה מגורים בכל סוגי המגורים - סכ"ה 541 יח"א. שטח מירבי עד 40 מ"ר, סכ"ה עד 2 יחידות למגרש בשטח שלא יעלה על 80 מ"ר. היחידות יהיו כחלק בלתי נפרד מהמבנה. מתן היתר בנייה מותנה בפניו מבנה תעשייה קיימים. תעסוקות פל"ח - אומנים משרדים ומקצועות חופשיים			
מגידו	אין			אין		תכנית בהכנה הכוללת מתחם תיירות בהיקף של 26 דונם
מדרך עוז			תכנית להסדרת שימושי פל"ח - חלה בתחום עד 332 יח"א, הישוב הותיק (לא בהרחבה). בייעוד מגורים בישוב כפרי מותרים שימושים תומכים לפעילות לפל"ח. החקלאית (שת"ח) ושימושים המבוססים על הפעילות החקלאית (שמ"ח) כגון: עבוד תוצרת חקלאית (יקב, מחלבה וכו'); חקלאות תיירותית (גילטת מבקרים לביקור בענפי משק פעילים); גידול בעלי חיים מיוחדים (סוסים, ציפורים וכו' ותשתיות לקליטת מבקרים); שיווק מרוכז של תוצרת חקלאית מקומית	41,500 מ"ר		שימושים תומכים לפעילות חקלאית: ביניהם תיירות כפרית (מבנים ומתקנים לשימושים תיירותיים- אכסון תיירות, הסעדה, שירותי בילוי ונופש כמו ספא, בריכת שחייה, חדר התכנסות, חדר כושר וכד'); משרדים למקצועות חופשיים; עסקים קטנים ויזמות (גלריות וסדנאות אומן; קיטרינג, קונדיטוריה, רפיו טבעי, עיצוב מוצר)
	19675/ג	2013				

יישוב/ מיקום	מס' תכנית	שנת אישור	ייעודים ושימושים תיירותיים	שטח מאושר לתיירות	הערות
משמר העמק	אין			אין	
עין העמק	אין			אין	
עין השופט	אין	2012		אין	<ul style="list-style-type: none"> משרדי בעלי מקצוע במגורים א' עד 25 מ"ר משטח המגורים. שטח מסחרי בכל תחום היישוב עד 1,000 מ"ר.
רמות מנשה			50 יחידות אירוח כפרי. השטח לאירוח כפרי הוא בכניסה ליישוב בסמיכות לבריכה ולאזור הציבורי של הקיבוץ - שטח מאושר ולא ממומש. מאושרות יחידות משפחתיות חד קומתיות התואמות את האופי הכפרי והנופי של הישוב. כפר הנופש יכלול מתקנים נלווים כמו משרד, הסעדה, מזנון, מתקני נופש, ספורט ומשחקים, שבילים, גינות, תשתיות, סככות צל ופינות ישיבה, פתרונות חנייה ופתרונות מיגון.	2.62 דונם, 2,500 מ"ר בנוי	<ul style="list-style-type: none"> במגורים א' 3' (41 יח"ד) יותרו קליניקות וסדנאות אומנים, עד 35 מ"ר בתוך שטח המגורים. יתרו 250 מ"ר בתוך שטח מבנים ומוסדות לשימוש מסחרי. בשטח מסחר ותעסוקה תותר הסעדה, אולם התכנסות, סדנאות, קליניקות - עד 750 מ"ר לשימוש מסחרי.
רמת השופט	19475/ג 9582/ג	2015 1998	אתר סקי יבש, מסעדה ושרותי תיירות.		תחילת העבודות לביצוע הפרויקט עד שנה מעת אשר התכנית סיום העבודות תוך שלוש שנים מתחילתן.

תכניות מאושרות לנב"ט/ פנאי ותיירות בשטחים הפתוחים

הערות	יעודים ושימושים תיירותיים	שנת אישור	מס' תכנית	יישוב/ מיקום
	שמורת טבע 140 דונם		9220/ג	שמורת טבע נחל השופט
	יער, שמורת טבע ומוקד תיירות ונופש. שטח התכנית 16,375 דונם		14937/ג	יער מגידו
פירוט להלן	חלוקה למוקדים למרכזי תיירות (הר גחר, ג'וערה, יער הקיבוצים, רמת השופט, תל שוש) ולחניוני יום קטנים (הר גחר, האילות, נחל משמר, הזורע, דרך 672, מקורות, אורן-זמיר, אשתר) וגדולים (ווסטריל, החרובים, גבעת הרקפות).	2006	12635/ג	תכנית פארק רמות מנשה
	מרכז הדרכה לתייר ולמטייל, כולל אכסון קל, חווה להדגמת החקלאות האורגנית. 6.34 דונם מוגדרים "כפר נופש"	1995	7324/ג	עמק השלום

תכנית פארק רמת מנשה ג/12635 – פירוט

לתכנית זו חשיבות רבה שכן היא מטפלת במרבית שטח היערות במועצה ובמוקדי הטיילות והנופש בחיק הטבע. התכנית מתווה פיתוח מערך נופש, תיירות, טיילות וקייט, תוך מתן ביטוי מירבי לייחודיותו של האזור כשטח פתוח ומיצוי הפוטנציאל הנופש בחיק הטבע הטמון בו, והכשרתו לקליטת קהל (מתוך מטרות התכנית). עוד ממטרות התכנית ניתן לציין את שימור אוויר הפרובינציה, האינטימיות הכפרית ותחושת המרחבים הפתוחים.

מניתוח פוטנציאל פיתוח תשתיות תיירות ביישובים נמצא כי במרבית היישובים ישנן תכניות לפיתוח תשתיות אכסון מאושרות או בהכנה:

תכניות מאושרות בקיבוצים:

דליה (60 חד"א, 10.54 דונם)

הזורע (100 יח"א, 12.94 דונם)

רמות מנשה (50 יח"א, 2.64 דונם)

סה"כ פוטנציאל הפיתוח לאכסון תיירותי בתכניות מאושרות בקיבוצים – 210 חדרי ארוח, כ 25 דונם.

תכניות מאושרות במושבים/ מושבה:

יקנעם המושבה: יח"א אחת לכל בית מגורים סה"כ 541 יחידות קיט.

מדרך עוז: 332 יחידות קיט.

יש לציין שהניצולת בתכניות אלו הינה נמוכה מאוד (סה"כ של כ 10 יחידות קיט קיימות בשני היישובים).

תכניות אכסון תיירותי בהכנה בקיבוצים:

גבעת עוז (100 יח"א), מגידו 26 דונם.

ביישובים: אליקים, משמר העמק, עין העמק, עין השופט ורמת השופט אין תכניות תיירותיות מאושרות או בהכנה (תכנית הסקי היבש ברמת השופט פג תוקפה בשל אי-מימוש).

עוד נמצא כי תכניות המתאר בקיבוצים מאפשרות פיתוח מסחרי/ תיירותי בשטח היישוב: קליניקות וסדנאות (בשטח המגורים בחלק מהתוכניות), משרדים, תעשייה חקלאית זעירה ומרכז מבקרים והסעדה.

במושב מדרך עוז ובמושבה יקנעם תוכניות הפל"ח מאפשרות פיתוח עסקי תיירות/ קליניקות/ סדנאות בנחלה.

תכניות מאושרות לאורחנים – שרותי דרך/ מסחר / מסחר תיירותי והסעדה

יישוב/ מיקום	מס' תכנית	שנת אישור	ייעודים ושימושים	שטח מאושר	הערות
אורחן אליקים	ג/1772	1977	תחנת דלק ושרותי דרכים	12 דונם	תכנית האב מציעה להרחיב האורחן להיקף 60 דונם
אורחן מגידו	ג/6831	1995	שטח לתיירות ונופש: שעשועי מים, משחקים ושרותי תיירות (ללא אכסון) תחנת תדלוק שירותי דרך: בית קפה ומסעדה, מזנון, מכירת תוצרת חקלאית, דברי מזון, חפצי נוי ומזכרות.	נופש 4 שירותי דרך - 6.26 ד', תחנת תדלוק - 2.24 ד'.	
אורחן גבעת עוז	ג/8620	2001	תחנת תדלוק ושרותי דרך; תחנת תדלוק, מסעדה, תחנת מידע למבקרים וקיוסק	תחנת תדלוק 1.5 ד', שירותי דרך 21.1 ד'.	
אורחן הזורע "שלוש המשאלות" (חלק מתכנית מפורטת לקבוץ הזורע)	ג/17417	2011	אזור תדלוק ושרותי דרך; אזור מסחרי: מסחר קמעונאי למוצרים בעלי אופי חקלאי	5 דונם שטח תחנת הדלק ושרותי דרך; 1,000 מ"ר בנוי שלוש המשאלות.	

תיירות בתכנית המרחב הביוספרי

במסגרת תכנון המרחב הביוספרי פעלה קבוצת חשיבה בנושא "תיירות ושטחים פתוחים". במהלך שיתופי הגיעה הקבוצה לעקרונות המוסכמים הבאים:

- שמירה על השטחים הפתוחים ורציפותם, על סביבה נקייה, על החי והצומח באזור.
- פיתוח התיירות כערך כלכלי למועצה הפועל באיזון עם הטבע והסובב
- פיתוח תיירות מבוססת טבע ומורשת
- פיתוח תיירות בת קיימא
- שמירה על הפרטיות, אופי ורמת החיים של תושבי המועצה
- שמירה על המורשת הארכיאולוגית וההיסטורית
- פיתוח תיירות השמה דגש על חינוך בנושא הסביבה בדורותינו ובדורות הבאים
- פיתוח תיירות הנוקטת גישה של איפוק וצניעות
- התיירות במרחב תשען רובה על משאבי הטבע בשטחים הפתוחים תוך הגדרת אזורית מועדפים לפיתוח
- התיירות תתבסס על ההבנה כי המבקרים הינם שותפים מרכזיים בקיום המרחב הביוספרי וביצירת תדמיתו החיובית מחוץ לגבולותיו ועל כן יש לפתח כלים לשלבם ככאלו
- התיירות תפותח בראייה של ענף תעסוקתי-כלכלי (אם כי משני ולא עיקרי).

בהתייחס לאכסון התיירותי התכנית מציעה 600 חדרי ארוח ברמות שונות ובאיכות טובה. האמצעים הנדרשים הינם 60-100 דונם, והסדרת התשתית הקיימת. בנוסף, התכנית מציעה תשתית קמפינג בחיק הטבע כ- 10 דונם (על פי מפתח של 6 יח' אכסון לדונם).

תכנית האב לתיירות (בן יוסף, 2010)

תכנית האב לתיירות למועצה האזורית מגידו הגדירה את החזון התיירותי למועצה כך:

ביישובים וצמוד דופן – תיירות כפרית- פסטורלית:

- פיתוח מכלולי תוכן תיירותיים בתחום התרבות, משולבים עם סדנאות, אכסון, הסעדה, ביראות, פינוק, ויציאה למסלולי ואתרי טבע ומורשת בעורף הפתוח.
- המכלולים יתוכננו ויפותחו כלך שישמרו על רוח המקום, יהיו ידידותיים לסביבה ולאדם ולא יצרו חיכוכים עם קהילות הקבע.
- פנייה לפלחים שוחרי דעת, אניני טעם, מיטבי הילכות (דרך ארץ ודרך אדם) מעדיפי פסטורליה, שלווה, נייחות וזמן איכות משפחתי וחברתי (Slow Tourism).

בשטחים הפתוחים – שימור משאבים ירוקים ומשאבי ארכיאולוגיה והיסטוריה במינימום פיתוח ובדגש מבוזר ואקסטנסיבי.

התכנית הציעה שלושה פארקים מרחביים גדולים המנוהלים כמרחבים מבוקרי כניסות וממויני תנועה: פארק נחל השופט ויערות הזרע; פארק רמת מנשה; פארק אגן תנינים.

חמישה עוגני תיירות: רמת השופט (צומת טאיפון); עין השופט (אולם הארועים); הזרע (שלוש המשאלות); הפסיפס בכלא מגידו וארמגדון; מבוא כרמל.

תשעה מכלולי תיירות יישוביים בבידול התמחותי.

סה"כ כ 100-200 מושכני תיירות נקודתיים:.

כמו כן התוותה התכנית קווים מנחים לפיתוח סוגי תיירות בהתייחס להגבלות אזורי הליבה, החיץ והמעבר של המרחב הביוספרי.

תחום			האזור
מעבר	חיץ	גלעין	
ב. תיירות חקלאית-פעילות מבוססת מרחב פתוח:			
+	+	-	קיום פעילות של תיירות חקלאית שמבוססת על מרחב פתוח: טיולים, קטיף, סיורים וכו'.
+	+	-	מבנים פריקים ייעודים ו/או בתי רשת
ג. תיירות חקלאית מבוססת מבנים			
+	-	-	תיירות חקלאית מבוססת מבנים ומבני עזר
+	-	-	מרכזי מחקר ופיתוח
ד. תיירות מורשת			
+	+	-	אתרי תיירות, תרבות ומורשת (דוגמת תל-מגידו, ג'וערה וכו')
ה. תיירות תרבות ואומנות מבוססת אירועים ומבנים			
+	+	-	פסטיבלים ואירועים נוספים בטבע
+	-	-	מוזיאונים, סדנאות אומנים וכו'.
ו. תיירות ספורט			
+	+	-	פעילות ספורט אתגרי עממי באזורים המיועדים לכך: ניוטים, אופניים, ריצה, רכיבה על סוסים וכו'.
	+	-	פעילות ספורט מוטורית (ג'יפים וטרקטורונים)
+	+	-	אזורים מוגדרים לחניה, שירותים, מנוחה והדרכה
ז. תיירות אקולוגית			
+	+	+	תיירות אקולוגית
ח. מתקני תשתית נדרשים			
+	-	-	מסחר תיירותי
+	-	-	תשתית אכסון (מלונות, כפר נופש, אכסניה)
+	+	-	אתרי קמפינג
+	+	-	אתרי פיקניק ומנגל
+	-	-	מרכז מבקרים
+	-	-	מזנון/ מסעדה/ בית קפה

ניתוח סוגי הפעילות התיירותית במרחבים השונים

תועלת כלכלית / תעסוקתית למועצה	נקודות לעיון	קהל היעד	הפעילות התיירותית	סוג התיירות	תשתית פיזית תחומי עניין
התמורה הכלכלית של סיורי יום ונב"ט מזערית. פיתוח שרותי הסעדה.	פיתוח מערך סיורי יום. את מערך שבילי האופניים יש לקשר למרחב כמסגרת תפקודית	תושבים מקומיים, משפחות, סיורי קבוצות חינוכיות (תיירות פנים)	מרחב לנב"ט, סיורי יום, טילות תיירות / פנאי אופניים. מסגרת נופית לפעילות תיירותית.	תיירות טבע, תיירות אקולוגית	יערות (בכלל)
מינוף מרכזי הרווח והפעילות הכלכלית; גיוס תקציב מדינה לפיתוח התשתיות הציבוריות	וויסות עומסי מבקרים; קידום תכנית ממשק המבקרים והטמעתה בתכנית המתאר - מבואות, חניות	מבקרי יום- קבוצות, יחידים, משפחות	מרחב לנב"ט, סיורי יום, תיירות / פנאי אופניים	תיירות טבע, תיירות אקולוגית, תיירות אתגרית	פארק רמת מנשה
נקודות שירות, חנויות מתמחות, הסעדה, מדריכים. ארועי ספורט ואופניים	קביעת מיקום "ראשי שבילים". כנקודות שירות. שת"פ עם מרחבים נושקים פיתוח מערך שירותים תיירותיים.	בעיקר יחידים ומשפחות אוכלוסייה מקומית וגובלת	תיירות / פנאי אופניים.	תיירות טבע, תיירות אתגרית	שבילי אופניים מפותחים ובתכנון

פיתוח עסקים קטנים בתחום החקלאות - שימור החקלאות. פיתוח אזורי תעסוקה תיירותיים? (מסגרת 60 דונם לתעסוקה)	מעמד חוקי של פל"ח, עידוד יזמות, פיתוח יזמות תיירותית במרכז תעסוקה יישובי	פנאי ונופש משפחתי, קבוצות חינוכיות ואחרות	ביקורי יום באתרי תיירות חקלאית, פעילות חקלאית חוויתית (פעילה)	כפרית	תיירות וחקלאית	שטחי חקלאות, תיירות חקלאית ביישובים
אתרי ראשית ההתיישבות וההגנה - חשובים לתמהיל התיירותי מבחינת גורמי משיכה ועניין. האתרים עצמם ללא תשואה כלכלית.	פיתוח אתרי ראשית ההתיישבות וההגנה על ההתיישבות(ג'וערה,הסליק, מערת הפלמ"ח), אנדרטאות לכדי "סיפור", תמה תיירותית כגורם משיכה.	תיירות נכנסת (ג.ל. מגידו) קבוצות חינוכיות ואחרות; משפחות	ביקור במוזיאונים, אתרי ביקור פתוחים, משמעותי בליווי הדרכה	תרבות	תיירות ומורשת, חינוכית,	אתרים היסטוריים, מורשת
	יצירת קשר פיסי בין מתחם הפסיפסים לבין תל מגידו ונחל הקייני (משני צידי כביש 65)	תיירות נכנסת, קבוצות חינוכיות ואחרות; משפחות		תרבות	תיירות ומורשת, חינוכית	אתר הפסיפסים במגידו (עתידי)
יזמות קיבוצית/ פרטית - תעסוקה ומכפיל כלכלי משמעותי למועצה.	תת- היצע! כבר נופש אחד (קטן מאוד) ומספר זעום של צימרים. לא קיים מדרג אכסון או מגוון. מנגד - תכניות מאושרות (או בשלבי תכנון) למרבית יישובי המועצה מאפשרות פיתוח היצע אכסון.				תיירות כפרית	אכסון תיירותי

מסקנות מדוח מצב קיים והשלכות למגידו

בטבלה להלן מסקנות הנובעות מסוגיות ברמה הארצית וההשלכה לתכנון התיירות במועצה האזורית מגידו.

סוגיה	בישראל	השלכות למגידו
חשיבות התיירות במרחב הכפרי	<ul style="list-style-type: none"> שימור אורח החיים החקלאי יכול להוות כוח משיכה תיירותי תיירות כפרית וחקלאית מהווה גורם בשימור אורח החיים הכפרי. מנוף כלכלי משמעותי למרחב הכפרי. הצלחת הענף תלויה במקרים רבים בהיבטים בהם התכנון הסטטוטורי אינו יכול להשפיע כגון שיווק, מיתוג, חדשנות, ניהול, שיתו פי פעולה – על כל אלה להופיע כהמלצות במסמך מדיניות מנחה. 	<ul style="list-style-type: none"> עידוד פיתוח התיירות הכפרית והחקלאית. שימור הנוף החקלאי כמנוף לתיירות במגידו ישנם יישובים שהצהירו שאינם מעוניינים בפיתוח תיירות... בראיה של תכנית כוללת ארוכת טווח – בידי המתכננים האחריות להבטיח את האפשרות לפיתוח תיירות מניבה לאופק התכנון של התכנית – גם אם התושבים אינם רואים כרגע את החשיבות.
היצע התיירות הכפרית: אכסון	<ul style="list-style-type: none"> במרחב הכפרי כרבע מכלל חדרי האכסון בישראל (15,000 חדרים). המכפיל הכלכלי של האכסון התיירותי הינו הגדול ביותר (הכנסות ותעסוקה) 	<ul style="list-style-type: none"> במגידו מעט חדרי אכסון: אכסון קיבוצי בדליה (28 בקתות וחדרים); כ-10 צימרים במדרך עוז ובמושבה יקנעם מלאי תכנוני מאושר ובהכנה רחב של חדרי ארוח אין מדרג של סוגי אכסון ורמות אכסון יש מקום לעודד פיתוח אכסון תיירותי ולהרחיב את המגוון (למשל פיתוח קמפינג)
היצע התיירות הכפרית: עסקי תיירות	<ul style="list-style-type: none"> כ-2,600 עסקים, 22% מהם עסקי תיירות חקלאית, כ-30% אומנים ואמנות 	<ul style="list-style-type: none"> על אף החקלאות המשגשגת – מעט עסקי תיירות חקלאית מעט יוזמות תיירותיות הרבה אומנים היוזמות אינן מאוגדות או מחוברות

מדוח מצב קיים עולות המסקנות התכנוניות הבאות:

- מיקומה של המועצה האזורית מגידו ב"צפון הקרוב", במרחק של כשעה ממרכזי האוכלוסייה הגדולים (מטרופולין תל אביב, כחצי שעה מחיפה), מאפשר נגישות מיידית למאות אלפי מבקרי יום פוטנציאליים לשטחים הפתוחים, היערות, פארק רמות מנשה ונחל השופט – שהינם המאפיין הבולט של המועצה האזורית – כתשתית פנאי ונב"ט (נופש בחיק הטבע) לאוכלוסייה העירונית. מכאן נובע שנדרשת הגדרה של יחסי התיירות והסביבה: מחד התיירות ככלי לשימור הסביבה ומנגד קווים מנחים והגבלות למניעת פגיעה בסביבה על ידי פיתוח תיירותי, תשתיות או עומס מבקרים. ככלל, קווים מנחים של תיירות בת קיימא הינם המתאימים לפיתוח תיירותי זהיר.
- יש לזהות את השטחים הפתוחים הטבעיים והחקלאיים כספקי שרותי מערכת ולתכנן באופן שמעצים ואינו פוגע בשרותים אלו.
- בשטח המועצה שטחי נוף טבעי וחקלאי ויישובים בעלי אופי כפרי. מאפיינים אלו מתאימים לסוגי תיירות מסוימים כגון נופש בחיק הטבע (נב"ט), טיילות, תיירות אופניים, תיירות חקלאית ותיירות כפרית המבוססת על שהייה, ביקור ולימוד במרחב הכפרי והחקלאי.
- בשטחי המועצה נכסי מורשת חשובים אותם יש להעצים ומנף כאתרי ביקור ופעילות תוכן. נכסי המורשת כוללים את תל מגידו כאתר קיים ואת הפסיפסים בכלל מגידו כאתר פוטנציאלי. בנוסף ישנה רשת של אתרי ראשית ההתיישבות וההגנה על היישובים ברחבי המועצה (ג'וערה, הסליק, מערת הפלמ"ח, אנדרטאות) אותם יש להנגיש למבקרים ולהעצים את כוח המשיכה שלהם.

תוכנית המתאר תחול אמנם בגבולות המוניציפליים של המועצה, אך גבולות אלו הינם שקופים עבור התייר. פיתוח תיירות מחייב **שיתוף פעולה אזורי** עם רשויות מוניציפליות גובלות לשם הפיתוח והניהול התיירותי. במיוחד חשוב לשמור על **רצף וקישוריות** בתשתיות כגון שבילי טיול ושבילי אופניים על מנת ליצור חוויה תיירותית מרחבית.

לתיירות בקהילות מתחדשות ומשתנות יחסים מורכבים עם הקהילה: ארועי תיירות ופעילות פנאי מובנית יכולים להוות **מנוף לשימור הקהילתיות והמורשת הכפרית** למשל על ידי ארועי ספורט, ארועי חגים חקלאיים, שימוש תיירותי במבנים לשימור ועוד. מנגד, תיירות יכולה ליצור קונפליקטים בתוך היישוב הכפרי בין תיירנים ללא-תיירנים, בין חברי האגודות השיתופיות לחברי הקהילה ועוד. לפיכך, יש לתכנן את התיירות ואת ארועי התיירות **באופן שיפחית השפעות שליליות על הקהילה המארחת.**

התיירות המאופיינת בעיקר בביקורי יום (בשטחים הפתוחים, באתרי ביקור וביערות) יוצרת מכפילים כלכליים נמוכים. משמע, יש להכיר בכך שפיתוח התיירות המבוסס על המשך מגמות אלו, של תיירות יומית, לא יהווה שינוי מהותי בבסיס הכלכלי של המועצה, **תיירות תהווה בסיס לגיוון מסוים, אך לא עוגן כלכלי משמעותי.**

ברחבי המועצה פועלים **אומנים רבים**, מרביתם מאפשרים ביקור בסטודיו בהזמנה מראש. חלקם מקיימים סדנאות יצירה ואמנות לקבוצות קטנות. על התכנית לעודד פעילות זו כאתרי ביקור משלימים - למשל, על ידי הקצאת שטחים **במתחמי פיתוח מרוכזים ביישובים.**

עומסי המבקרים בשטחים הפתוחים בעיקר בנחל השופט ובגבעת הרקפות יוצרים הפרעה ליישובים הסמוכים ולתושבים כמו גם פגיעה בחוויה התיירותית. יש לבחון במסגרת תוכנית המתאר **הסדרה של עומס המבקרים** על ידי הגדרת מבואות חדשות, ראשי שביל, חניות וכניסות לדרכי שובילי פארק רמת מנשה וגבעת הרקפות.

- התמורה הכלכלית של סיורי יום ונב"ט מזערית – על כן יש לפתח **שרותי תיירות מניבים** (אכסון תיירותי, הסעדה, ממכר תוצרת משק, סדנאות אומן, מסחר תיירותי). גם התמורה הכלכלית של אתרי מורשת אינה גבוהה (בשל עלויות תחזוקה גבוהות) – אך יש בכוחם של אתרי המורשת למתג את המועצה כיעד לתיירות ולגדיל את כוח המשיכה של שרותי התיירות המניבים הנ"ל.

- **האכסון התיירותי** במועצה הינו מצומצם מאוד ומתבסס במצב קיים על ארוח כפרי בקבוץ דליה - 28 יחידות ובקתות עם תפוסה של 50-60% ומספר זעום של צימרים ביקנעם המושבה ובגבעת עוז) סה"כ כ 12 יחידות). אופיה של המועצה כמרחב כפרי – חקלאי הכולל היצע נרחב של שטחים פתוחים רציפים מתאים מאוד לפיתוח חדרי אכסון כפריים. בנוסף, **אכסון תיירותי הינו המכפיל הכלכלי החשוב ביותר בנושא תיירות.** ההיצע במצב קיים אינו מתאים לאכסון קבוצות ולא יכול לתת מענה לארועים רב-יומיים (כגון תחרויות, פסטיבלים). על כן יש לעודד במסגרת התוכנית פיתוח של מתחמי אכסון כפריים.

- מבחינה תכנונית **במרבית יישובי המועצה קיימות או מקודמות תוכניות לאכסון תיירותי עם שרותים נילווים** (הסעדה, חדרי התכנסות). יש להטמיע תוכניות אלו בתכנית המתאר הכוללנית וכמגמה, לעודד תכנון מפורט של שטחי תיירות ביישובים.

- בולט בהעדרותו אכסון שטח ביערות, או צמוד דופן ליישובים. **קמפינג** (לינת שטח) נמצא במגמת עליה בביקוש, במיוחד ל"קמפינג משולב" (על פי תקני משרד התיירות) הכולל אמצעים נוחים ואף מספר חדרי ארוח בבניה קלה ללינת צוות בקמפינג לקבוצות. יש לאתר שטחים המתאימים לפיתוח אתרי קמפינג בתכנית.

- היישובים הכפריים בישראל מאבדים מאופיים הכפרי והחקלאי שמהווה כוח משיכה לתיירות כפרית – חקלאית. בשטחי המועצה האזורית מגידו נכון להיום החקלאות מבוססת ומרבית הקיבוצים שומרים על אופיים השיתופי. יחד עם זאת גם במועצה מגמה זו קיימת (במושבים, בקיבוצים המופרטים) מכאן נובע שיש **לעודד תיירות כפרית וחקלאית** התורמת לשימור החקלאות ואורח החיים הכפרי.

- השטחים הפתוחים במועצה מהווים כוח משיכה לתיירות אופניים. כוח המשיכה מבוסס על שתי קבוצות משתמשים עיקריות: האחת רוכבי שטח והשניה רוכבי כביש. שבילי אופניים בפני עצמם הינם "תשתיות לא מניבות" הדורשות עלויות הקמה ותחזוקה. יחד עם זאת תשתיות אלו מהוות מנוף לפיתוח תשתיות מניבות כגון הסעדה ומסחר תיירותי באזורי ההתכנסות של הרוכבים. בנוסף, תשתית שבילים מפותחת יכולה להוות מנוף למשיכת פלח של תיירות משפחות רוכבת, ופלח זה צורך שרותים נוספים כגון לינה כפרית ופעילויות פנאי/ אתגר נוספות.

ערכי מותג

מתוך סקר מצב קיים עולים הערכים המותגיים האפשריים של מ.א. מגידו:

- מרחב ביוספרי – לימוד וחקר המרחב וסביבה בכלל
- חקלאות – תיירות חקלאית
- שטחי יער נרחבים – נ"בט
- מורשת (הקיבוץ, ראשית ההתיישבות, חקלאות)
- יעד חזק לתיירות אופניים
- טיילות (שבילים, נחלים, אתרי פריחה: (רקפות, תורמוסים, עריונים))
- קשר חזק בין כל הנ"ל!!

שאלות תכנוניות וסוגיות לדין

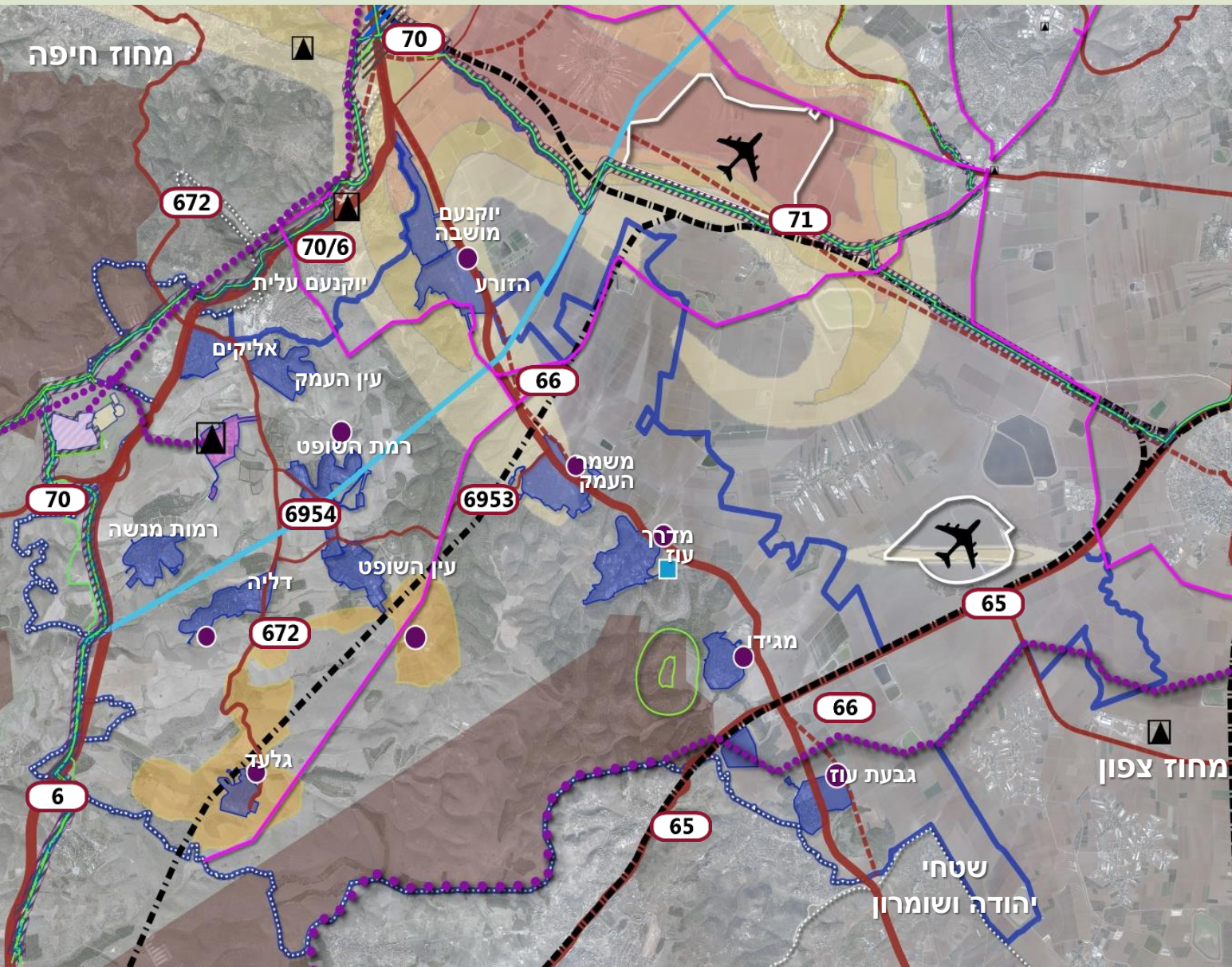
בהתייחסות לתיירות בתכנית מתאר כוללנית למועצה אזורית מגידו עומדות מספר סוגיות מהותיות:

כיצד מתורגם המרחב הביוספרי, עקרונותיו והגבולותיו, בתכנית מתאר כוללנית למועצה האזורית?

1. כיצד התיירות יכולה להוות מנוף ליישום עקרונות המרחב הביוספרי לתושבים ולמבקרים במרחב? או כיצד יוצרים "תיירות ביוספרית"?
2. תפקידה של המועצה האזורית בפיתוח התיירות ותשתיות הפנאי והנופש – יזמות ציבורית? עידוד יזמות פרטית?
3. כיצד לפתח את הטיילות והנופש בחיק הטבע תוך שימור המערכת האקולוגית ושימור אורח החיים הכפרי? (ממשק מבקרים)
4. מהו תפקידה של החקלאות בתחום התיירות והנופש – תיירות חקלאית כענף מרכזי?
5. תרומת התיירות לשימור החקלאות – שימור הנוף החקלאי ואורח החיים החקלאי בעזרת תיירות
6. תרומה לשימור אופיו של היישוב הכפרי – תיירות כפרית יתרונות וחסרונות
7. תרומה לשימור אופיו של המרחב הכפרי – טיילות, נופש בחיק הטבע (נב"ט)
8. תרומה לשימור מורשת – זיהוי אתרי מורשת ובחינת התאמתם לקליטת מבקרים; שימוש באתרים לשימור לשרותי תיירות (אכסון, הסעדה, מרכזי מבקרים)
9. אכסון תיירותי – יצירת מדרג אכסוני, עידוד תכנון ופיתוח תשתיות אכסון במועצה.
10. הסדרה של עסקי תיירות ועסקים סמי-תיירותיים: מושבים - פיתוח בנחלות המושב? פיתוח "מרכז"? קיבוצים - פיתוח בחצר המשק הקיבוצי. ומה עם הקיבוץ המופרט? הרחבות?
11. התייחסות מרחבית – רצף וקישוריות בתמות תיירותיות – שבילי הליכה, שבילי אופניים, צירי צליינות.

איכות סביבה | סוגיות סביבתיות

- דרך קיימת ———
- דרך מאושרת ———
- מסילת ברזל תמ"א 23/18 - - - - -
- מסילת ברזל תמ"א 42 - - - - -
- המוביל הארצי ———
- תחום פיתוח ———
- תחום שיפוץ מועצה ———
- שטח אש ———
- מחצבה ———
- קו מתח 161 ק"ו ———
- קו מתח עליון 400 ק"ו מאושר ———
- קו מתח עליון 400 ק"ו מוצע ———
- תחנת משנה ▲
- קו צינור גז טבעי ———
- תחום טורבינות מוצע ———
- מ"טש / מתקן טיפול ●
- גבול מחוז ———
- מתקן לטיפול בזבל ———

מועצה אזורית מגידו מורכבת מ – 13 ישובים:

9 קיבוצים

2 מושבים

מושבה אחת

ישוב אחד ללא הגדרה

שטח המועצה הררי בחלקו הדרומי, מה שמביא לחירוץ השטח ע"י עמקים ונחלים מרובים ומישורי בצפוני, בואך עמק יזרעאל. בתחום המועצה שטחי יער מרובים לצד שטחים חקלאיים.

תחום המועצה מטופל היטב ואין בו מטרדים סביבתיים משמעותיים.

כל שטח המועצה מוגדר ומתפקד כמרחב ביוספרי

במסגרת דוח זה, יסקרו היבטים סביבתיים שונים, קיימים ומתוכננים, שיש להם השפעה מרחבית על איכות החיים והסביבה בתחום המועצה.

הסוגיות הסביבתיות מתוארות בשלשה מקבצים:

- סוגיות מקומיות

- סוגיות מרחביות – בתחום המועצה

- סוגיות מרחביות – מחוץ לשטח המועצה אך משפיעות על תחום המועצה

סוגיות מקומיות

- מתקן טיפול בזבל חקלאי – מדרך עוז

קיימת אי התאמה בין גודל לכמות הבוצה המפונה אליו, אשר בשילוב של ארועי גשם משמעותיים ומערומי בוצה גורמת לגלישות לעבר כביש 66 ולשטחים החקלאיים.

- מחצבת יאשיהו – קיבוץ מגידו

מטרדי אבק ורעש לקיבוץ מגידו במיוחד מדרך הגישה למחצבה.

בהתאם לתמ"א 14, תחום ההשפעה של המחצבה הוא 500 מטר – לא חודר את שטח קיבוץ מגידו.

- שפכים – ריבוי מט"שים

ישובי ההר אינם מזרימים את השפכים למט"ש מבוא כרמל, אלא עושים שימוש בבריכות עפר ומשתמשים להשקייה. ישובי העמק אינם מזרימים את השפכים למט"שים המיועדים.

לעיתים מתקבלות גלישות לואדיות וסכנה לזיהום מקורות מים. בנוסף, לא ניתן לפתח על בסיס מקור מים זה חקלאות בקנ"מ גדול, כך שהתועלת ממנו מועטה.

אזור התעשייה מבוא כרמל מסתמן כאזור בו יהיו בעיקר מרכזים לוגיסטיים, שימוש שאינו מוטה כח אדם, ליצירת שפכים סנטריים או תעשייתיים בהיקף משמעותי.

טורבינות רוח - עין השופט

- קיבוץ עין השופט, בשותפות עם חברת אנרג'יקס, מבקשים להקים 9 טורבינות רוח לייצור חשמל, בשטחי החקלאות של קיבוץ עין השופט. השטח המדובר נמצא מדרום לקיבוץ, באזור המוגדר בתוכנית המרחב הביוספרי כשטח חייץ (שטח המיועד לחקלאות ופיתוח מוגבל).
- שטח זה אושר על ידי הועדה הארצית לתכנון ובניה כפוליון מתאים להקמת טורבינות רוח במסגרת תמ"א 12/ד/10 העוסקת באנרגיות חלופיות, כאחד מתוך 31 פוליונים שאותרו בכל הארץ.
- נושאים לבדיקה ומעקב: פגיעה חזותית, פגיעה בבעלי כנף, רעש בתדרים נמוכים ואינפרא סאונד, ריצוד, קווי הוצאת אנרגיה - קרינת אלמ"ג.

סוגיות מרחביות – בתחום המועצה

מטרדי תנועה ורעש

- גישות לנחל השופט ונחל גחר - מקודמת תוכנית לשינוי התנהלות – איריס ברנשטיין – בעיה דומה בגבעת הרקפות - סופי שבוע וחגים יוצרים לחץ רב של כלי רכב, בנחל השופט לאורך כל השנה ובגבעת הרקפות בעונת החורף. נושא זה מתואר במסגרת תאור המוקדים.

כביש 66

- מקטע היוגב – תשבי מאושר. מהיוגב צפונה בתכנון.
- בימים אלו נערך מחדש תסקיר השפעה על הסביבה הבוחן 5 חלופות לכביש, לקטע מגידו היוגב. הישובים המושפעים: מגידו וכלא מגידו. על פי החלטת הוועדה המחוזית נבחרה חלופה 2 העוברת המרחק של 400 מטר מהרחבת מגידו ו - 520 מטר מהקיבוץ.

מסילת מנשה

- לפי תמ"א 42 חוצה את מרחב המועצה (ראה בפרק סקירה סטטוטורית – תכניות מתאר ארציות)
- קו 400 ק"ו – בימים אלה נבחנות חלופות למסדרון קו מתח על 400 ק"ו, שתיים מהן חוצות את מרחב המועצה.

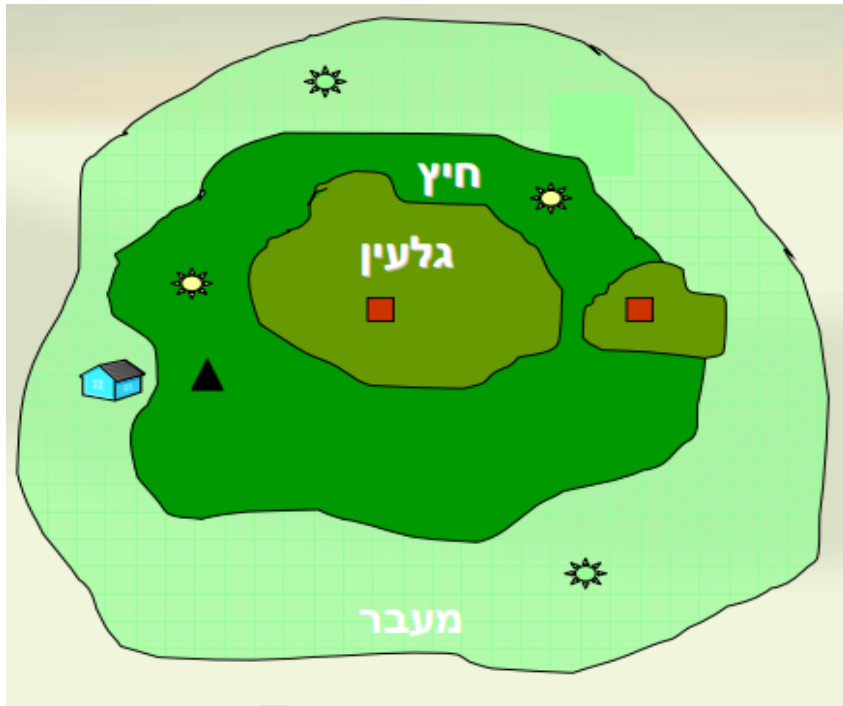
סוגיות מרחביות – מחוץ לשטח המועצה אך משפיעות על תחום המועצה

- שדה תעופה רמת דוד

- מנחת מגידו

- תחנת כח חגית

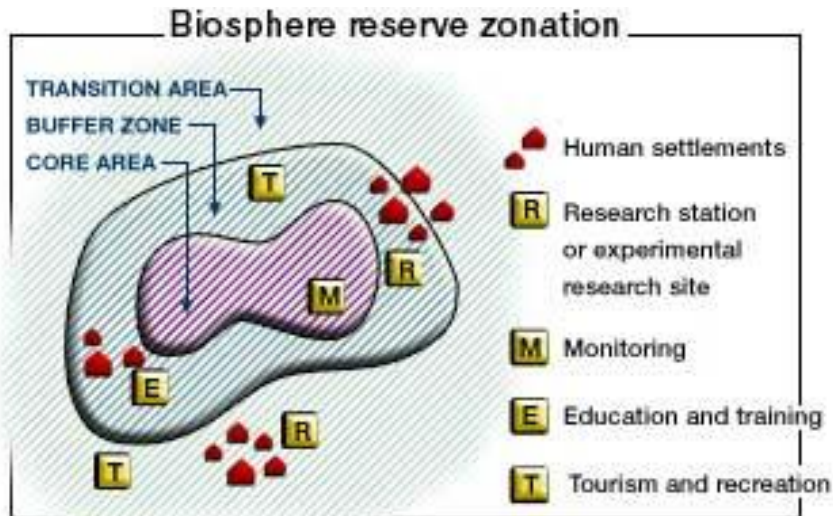
פירוט הסוגיות מובא להלן

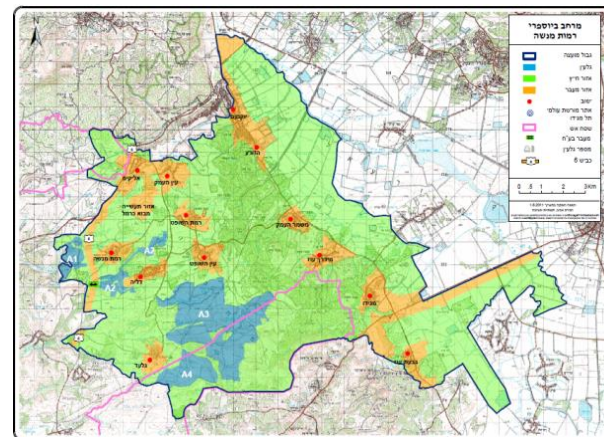
ניהול אזור מוניציפאלי הנע מהדגש הכפרי חקלאי לניהול השטחים הפתוחים, על כל סוגיהם, לשרות כלל האוכלוסיה ומבוסס על שימור הערכים הגיאוגרפיים, האקולוגיים והקהילתיים החשובים לתושבי המקום.

הכלי המרכזי לארגון מרחב ביוספרי הוא חלקותו לשלשה אזורים:

- **אזור הגלעין (ליבה) – Core Area** שטח שמור אשר צריך לאפשר את קיומם של אוכלוסיית המינים המאפיינים את המערכת האקולוגית שהמרחב מייצג. המטרה החשובה ביותר של הגלעין הינה לאפשר את המשך המנגנונים הטבעיים ומגוון המינים. שטח זה חייב להיות מוגן סטטוטורית, ברמה של שמורת טבע.
- **אזור החיץ – Buffer Zone** הנועד לבלום הפרעות מבחוץ ובכך להבטיח את ההגנה על הגלעין השמור. אזורים הגובלים או עוטפים את אזורי הגלעין שניתן לקיים בו פיתוח ושימור כלשהו, ללא מטרייה סטטוטורית – שטחים חקלאיים.
- **אזור מעבר – Transition Area** אזור פעילות אנושית/כלכלית ברמה אינטנסיבית, בו מתקיימת ההפרה הגבוהה ביותר תוך תכנון בר קיימא השם דגש על שימור לדורות הבאים. באזור מתקיימים כל השימושים הקיימים באזור החיץ וכן פעילות של פיתוח כלכלית של התושבים.

<http://www.georgewright.org/mab>

ראה הרחבה בנושא תכנית האב
בפרק סקירה סטטוטורית | תכניות
מנחות

איכות סביבה | מרחב ביוספרי | הנחיות באזורי הגלעין, החיץ והמעבר

תחום	מעבר	חיץ	גלעין
מחקר וניטור	+	+	+
מחקר	+	+	במגבלות
תשתיות	+	+	-
קווי תשתית	+	+	+
אמצעים להגנה מפני שריפות	+	+	+
תחבורה	+	-	-
כבישים אזוריים/מקומיים/ארציים, שבילי הולכי רגל, דרך נופית חקלאית חדשה, דרכי שירות לרכב חקלאי חדשות, קירות אקוסטיים	+	-	-
דרכי עפר חדשות, שבילי אופניים, אזורי חניה חדשים	+	במגבלות	-
מערכת הולכת מים, מערכת הולכת מים אזורית ומקומית – שפירים ומושבים, שימוש במקורות מים תת קרקעיים (קידוח ומעיינות), שימוש במקורות מים עליליים (תפיסת מים) תוך השארת מים בטבע, בריכות אגירה	+	במגבלות	-
מערכת הולכת מים	+	במגבלות	-
מט"ש, מערכת בקרה והתראה אלחוטית	+	-	-
תחמ"ש, אנטנות סלולריות	+	במגבלות	-
קווי מתח גבוה חדשים	+	-	-
מפעל מרכזי לקולחין	במגבלות	-	-
נק' לאיסוף פסולת מקומית, בריכות שיקוע, חמצון, מכון טיהור, מיכלי הפרדת פסולת לסוגיה	+	-	-
נק' ארגון בצמידות לשטחים מעובדים, נק' לאיסוף פסולת חקלאית	+	במגבלות	-
פיתוח קהילתי	+	-	-
מגורים ושימושים מלווים, מוסדות ציבור ושימושים ושטחים נלווים, אזור תעסוקה כולל שטחי מלאכה ותעשייה	+	-	-
לימוד סביבתי (ללא מתקנים נלווים)	+	במגבלות	+

תכניות מנחות | מרחב ביוספרי | הנחיות באזורי הגלעין, החיץ והמעבר

תחום			
תיירות ושטחים פתוחים			
+	+	+ במגבלות	אזורי טיול מוגדרים
+	+	-	כניסות ויציאות מוגדרות ומסלולים / נתיבי גישה חדשים, אמצעי תחבורה מוסדרים ומסדירים באזורים רגישים (הסעות מאורגנות למטיילים, שלטי הכוונה ובקרת מטיילים)
+	+ במגבלות	-	חניונים למטיילים (כולל שולחנות פיקניק ומתקני תשתית נלווים), מסלולי הליכה חדשים
+	+	-	תיירות חקלאית במרחב פתוח (טיולים, קטיף, סיורים), מבנים פריקים ייעודיים ו/או בתי רשת
+	-	-	תיירות חקלאית מבוססת מבנים ומבני עזר, מרכזי מחקר ופיתוח
			אתרי תיירות, תרבות ומורשת (דוגמת תל מגידו וג'וערה)
+	+ במגבלות	-	פסטיבלים ואירועים נוספים בטבע
+	-	-	מוזיאונים, סדנאות אומנים ועוד
+	+	-	ספורט אתגרי עממי באזורים ייעודיים: ניווטים, אופניים, ריצה, רכיבה על סוסים, אזורים מוגדרים לחניה, שירותים, מנוחה והדרכה
+ במגבלות	+ במגבלות	-	פעילות ספורט מוטורית (גיפים וטרקטורונים)
+	+ במגבלות	+ במגבלות	תיירות אקולוגית
+	-	-	מסחר תיירותי, תשתית אכסון (מלונות, כפר נופש, אכסניה), מרכז מבקרים, מזנון/מסעדה/בית קפה
+	+ במגבלות	-	אתרי קמפינג, אתרי פיקניק ומנגל
+	+	+ במגבלות	רעייה מבוקרת
+	+	-	גידולי שדה ומטעים
+ במגבלות	+ במגבלות	-	תעסוקה חקלאית הקשורה במיכון, מחקר וטכנולוגיה
+	+ במגבלות	-	חממה, בית רשת, מנהרה עבירה, תא ניהול ובקרה
+	-	-	מבנה אכסון, אריזה, מיוון, מתבן
+	-	-	רפת, מפטמה, דיר, לול, מכון רדייה, אורווה, מדגה אינטנסיבי
+	+ במגבלות	-	מכלאות בקר

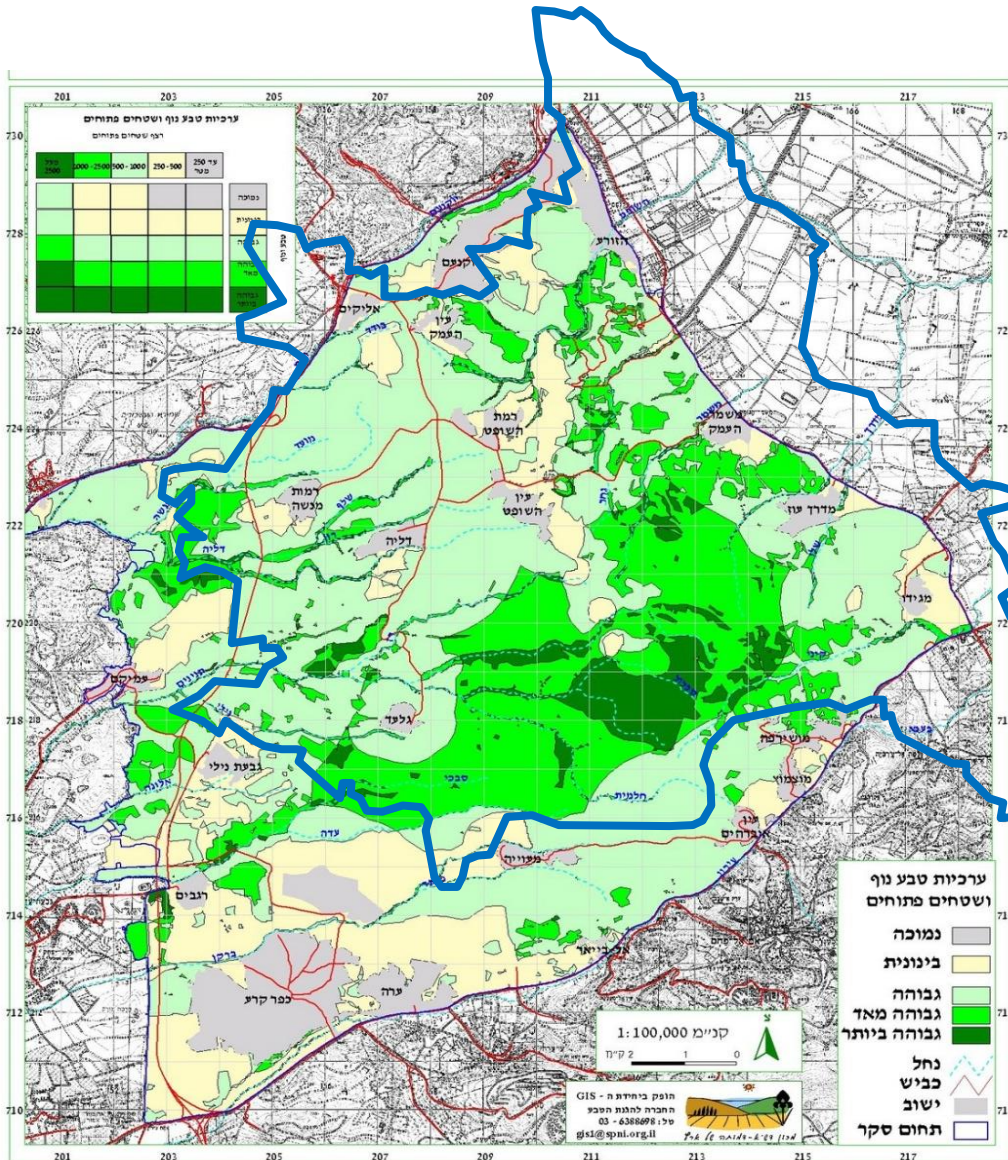
איכות סביבה | רקע כללי - מרחב ביוספרי | סקר מכון דש"א

בהגדרת המתחמים של השמורה הביוספרית נעשה שימוש גם בסקר מכון דש"א (דמותה של ארץ), של החברה להגנת הטבע – רמת מנשה, שאחד מתוצריה היה מפת ערכיות טבע, נוף ושטחים פתוחים.

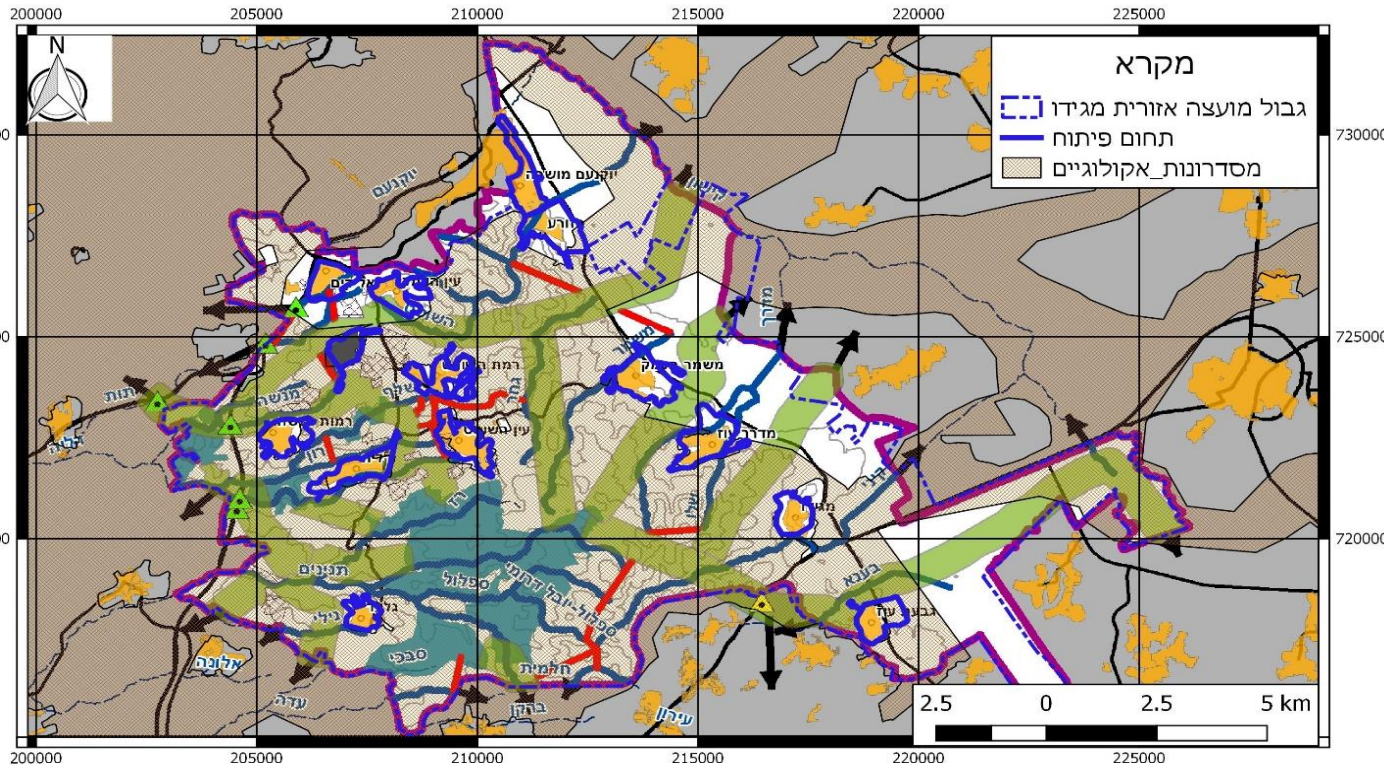
סקר משאבי טבע ונוף – רמת מנשה, מכון דש"א, דצמבר 2005.

מטרות הסקר כללו:

- הצגת מצאי משאבי הטבע והנוף
- אפיון והערכה של משאבי הטבע
- הגדרת האזורים החשובים לשימור מהיבטים אקולוגיים ונופיים- והצגתם במפות ערכיות נושאויות ואינטגרטיביות.
- יצירת כלי שיוכל לשמש את הגופים הסביבתיים ומוסדות התכנון בקבלת החלטות תכנוניות ומימשקיות בנוגע למרחב.

איכות סביבה | רקע כללי - מרחב ביוספרי

מסדרונות אקולוגיים

שמירת המגוון הביולוגי בליבות מחייבת מעבר בע"ח וזרעי צמחים בין הליבות וביניהן ובין שטחים טבעיים אחרים. הפיתרון

מסדרונות אקולוגיים: שטחים המאפשרים תנועת מגוון בע"ח ומעבר חומר ריבוי צמחי בין שטחים טבעיים.

במסגרת פעילות המרחב הביוספרי נעשתה בדיקה לדיוק שטחי המסדרונות האקולוגיים הארציים, בתחום שטח המועצה, ע"י רועי פדרמן.

הוגדרו שלשה סוגי מסדרונות:

- מסדרון אקולוגי - 800 מ'
- ציר אקולוגי יבשתי - 60 מ'
- ציר אקולוגי נחל - 60 מ'

מסדרון אקולוגי - 800 מטר	גלעין מרחב ביוספרי	אזור תעשייה	קישוריות לשטחים פתוחים מחוץ למועצה מעברי בע"ח
ציר אקולוגי יבשתי - 60 מטר	ישוב/שטח בנוי	גבול מועצה	מתוכנן
ציר אקולוגי נחל - 60 מטר	מטע קיים	כביש ראשי	קו גובה 50
			קיים

הסוגייה המרכזית שנותרה פתוחה בנושא המסדרונות האקולוגיים הינה גידור המטעים בתחום המסדרונות. גידור המטעים נועד להגן על השתילים בחודשים הראשונים, במיוחד כנגד חזירי בר. בטווח הארוך יותר נועדו הגדרות למניעת גניבות.

משמעות הגידור היא חסימת המסדרונות מה שמעמיד בספק את יכולת תפקוד המסדרונות. נכון להיום אין הסכמה בנושא זה.

שפכים

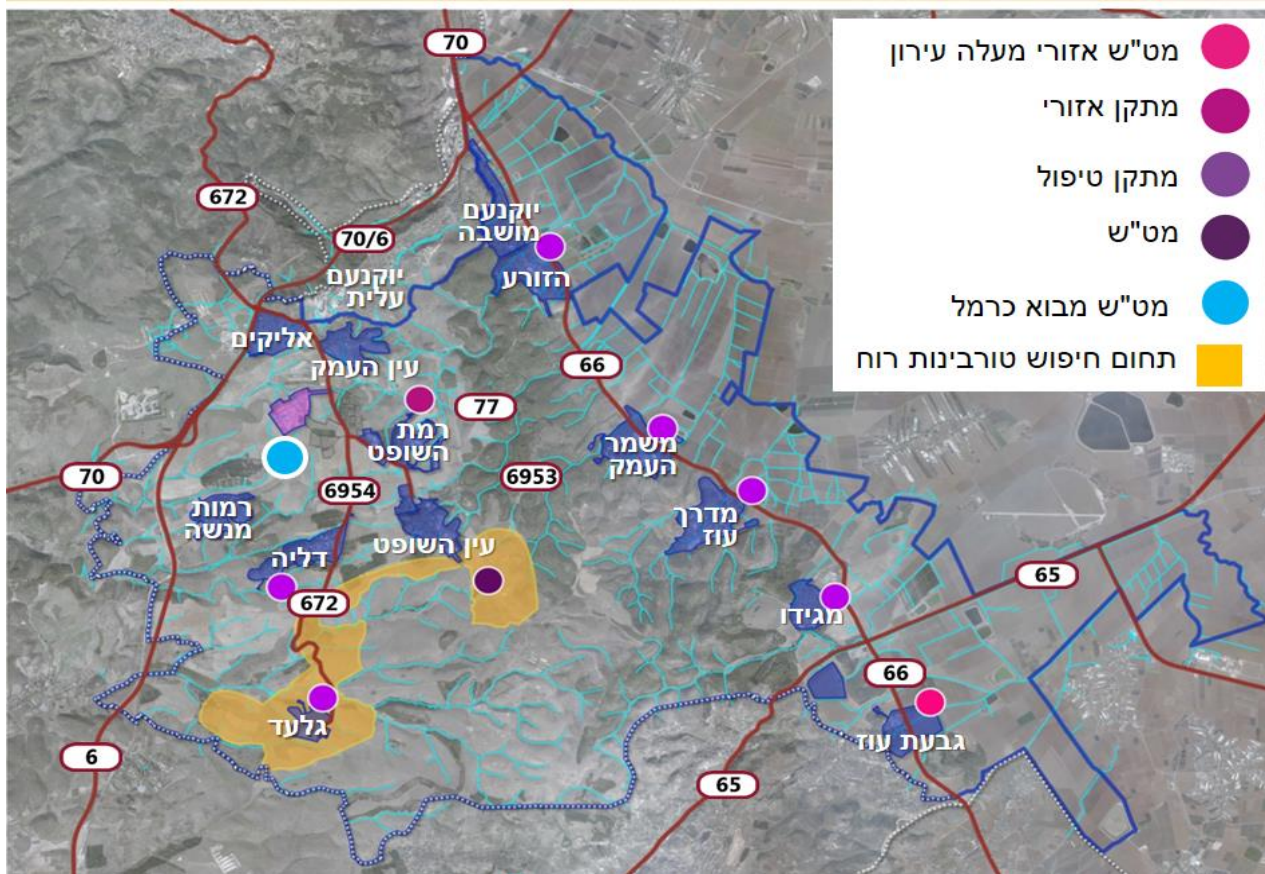
ריבוי מט"שים ברמה היישובית – ישובי ההר אינם מזרימים את השפכים למט"ש מבוא כרמל, אלא עושים שימוש בבריכות עפר ומשתמשים להשקיה. ישובי העמק אינם מזרימים את השפכים למט"שים המיועדים. לעיתים מתקבלות גלישות לואדיות וסכנה לזיהום מקורות מים. בנוסף, לא ניתן לפתח על בסיס מקור מים זה חקלאות בקנ"מ גדול, כך שהתועלת ממנו מועטה. אזור התעשייה מבוא כרמל מסתמן כאזור בו יהיו בעיקר מרכזים לוגיסטיים, שימוש שאינו מוטה כח אדם, ליצירת שפכים סינטטיים או תעשייתיים בהיקף משמעותי.

טורבינות רוח עין השופט

קיבוץ עין השופט, בשותפות עם חברת אנרג'יקס, מבקשים להקים 9 טורבינות רוח לייצור חשמל, בשטחי החקלאות של קיבוץ עין השופט. השטח המדובר נמצא מדרום לקיבוץ, באזור המוגדר בתוכנית המרחב הביוספרי כשטח חייץ (שטח המיועד לחקלאות ופיתוח מוגבל). שטח זה אושר על ידי הועדה הארצית לתכנון ובניה כפולגון מתאים להקמת טורבינות רוח במסגרת תמ"א 10/12 ד העוסקת באנרגיות חלופיות, כאחד מתוך 31 פולגונים שאותרו בכל הארץ.

נושאים לבדיקה ומעקב:

- פגיעה חזותית
- פגיעה בבעלי כנף.
- רעש בתדרים נמוכים ואינפרא סאונד
- ריצוד
- קווי הוצאת אנרגיה – משמעות סביבתית: קרינת אלמ"ג ונוף.

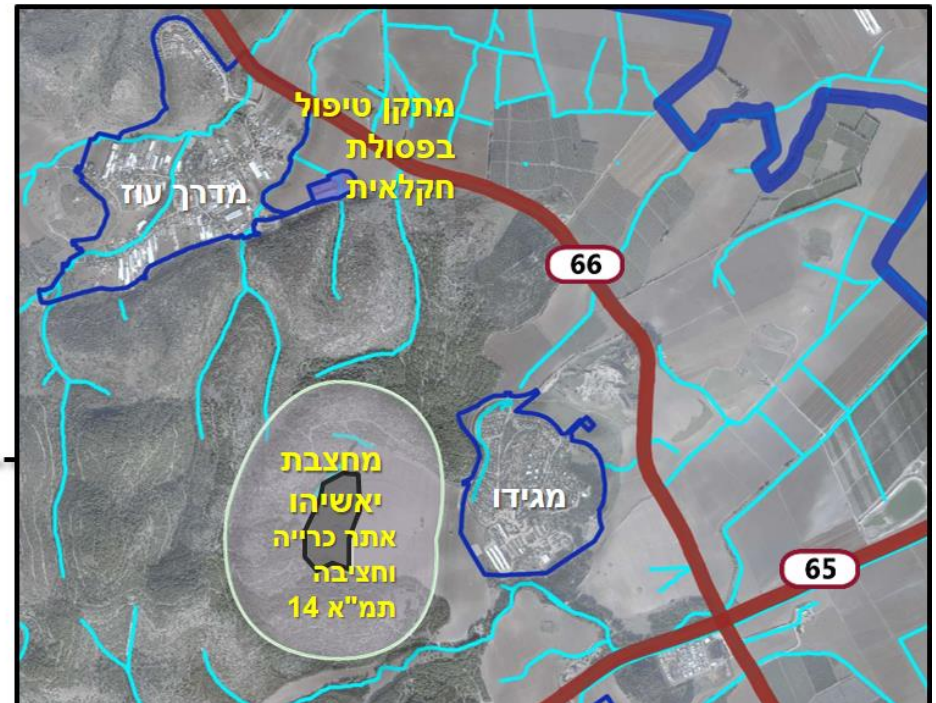
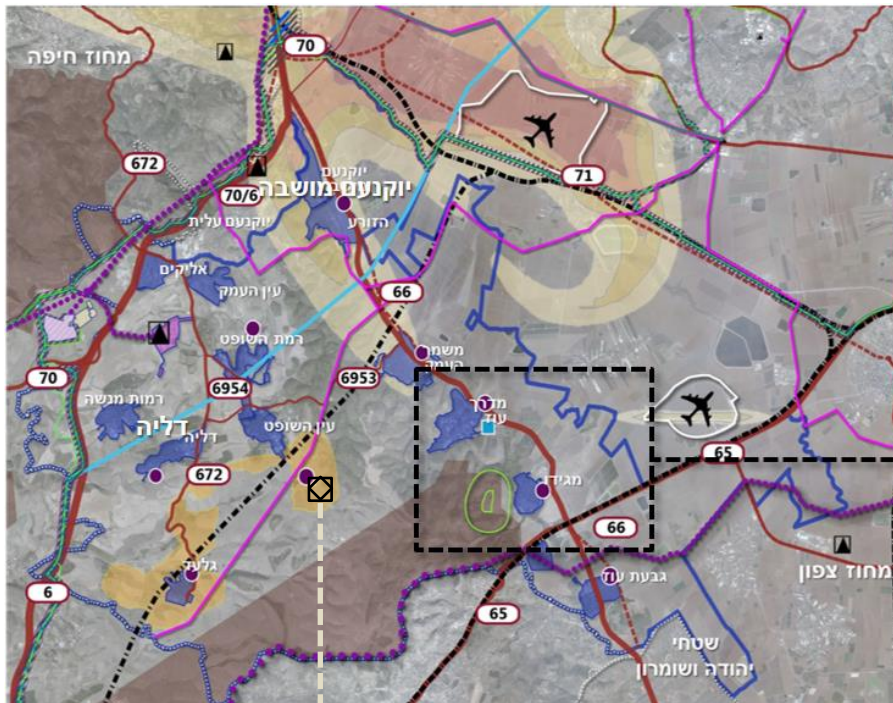
מט"ש אזורי מעלה עירון	● (Pink)
מתקן אזורי	● (Purple)
מתקן טיפול	● (Light Purple)
מט"ש	● (Dark Purple)
מט"ש מבוא כרמל	● (Light Blue)
תחום חיפוש טורבינות רוח	■ (Yellow)

איכות סביבה | סוגיות סביבתיות מקומיות

- **מחצבת יאשיהו** – ממערב לקיבוץ מגידו מחצבת גבעת יאשיהו (תמ"א 14), במרחק 530 מטר מתחום הפיתוח של הקיבוץ. תחום ההשפעה על פי התמ"א 500 מטר ואינו חודר לקיבוץ. קיימות תלונות על מעבר משאיות האגריגטים בסמוך לשטח הקיבוץ, היוצרות מטרדי אבק ורעש. תמ"א 14 ב'. שעדיו איננה מאושרת, כוללת את המחצבה, בגבולות דומים לתמ"א 14.
- **אתר הטמנה/טיפול בפסולת** - לפי תמ"מ 9/2 - על אתרים אלו חלות הוראות תמ"א 16.

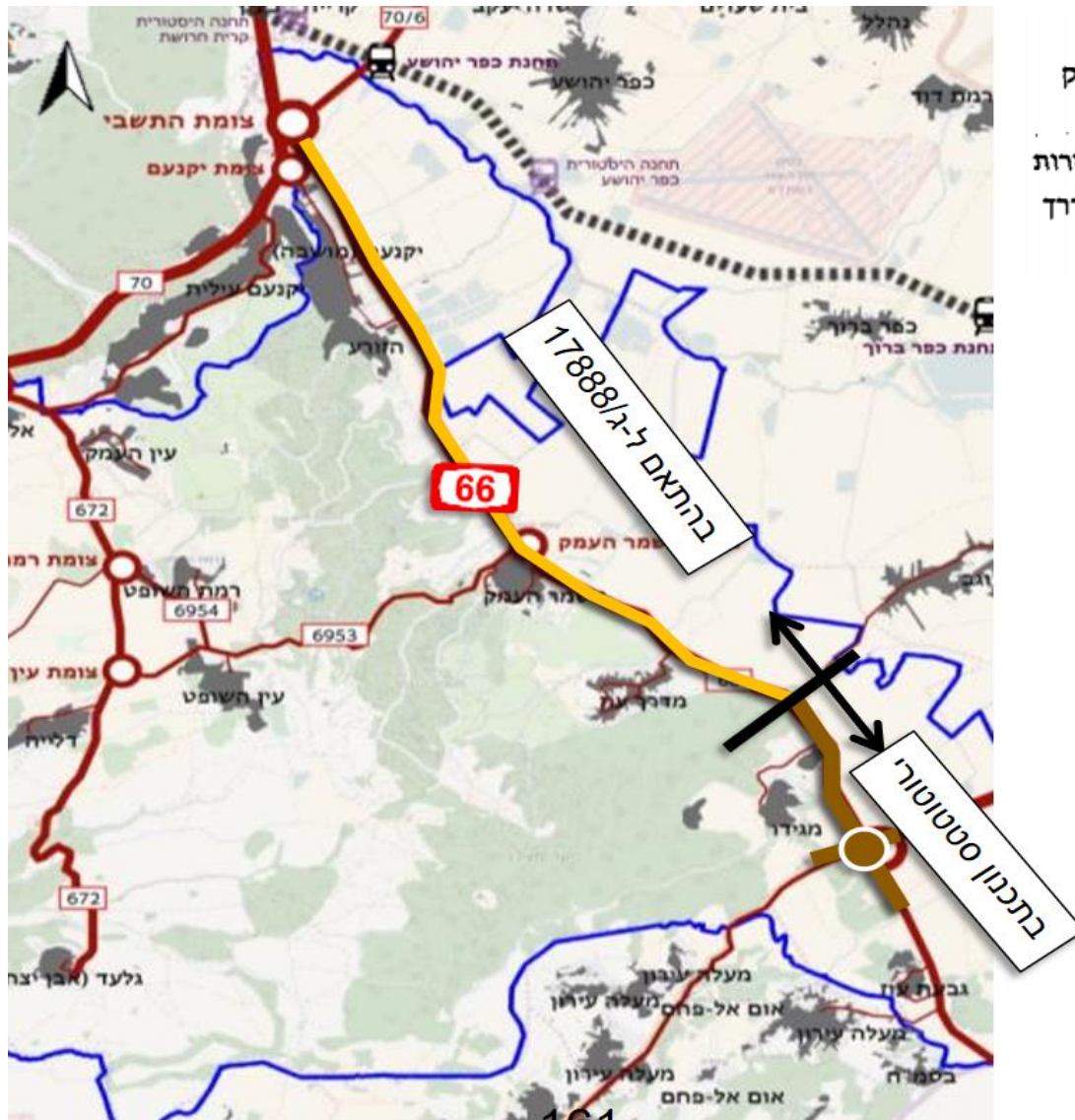
- **מתקן טיפול בזבל, מדרך עוז** – כתוצאה מאי התאמה בין גודל המתקן לכמות הבוצה המפונה אליו, בשילוב של ארועי גשם משמעותיים ומעורמי בוצה, מתקבלות גלישות לעבר כביש 66 ולשטחים החקלאיים.

איכות סביבה | סוגיות סביבתיות מרחביות – כביש 66

מקטע היוגב – התשבי מאושר במסגרת תוכנית ג/17888

התוכנית, דרך מס' 66 בין צומת התישבי לצומת חיוגב מוגשת ע"י החברה הלאומית לדרכים, כשידרוג ושיפור לדרך 66 הקיימת בעלת תוואי אופקי ואנכי ירודים לצמתים רבים ליושבי עמק יזרעאל, ומשפרת תוואי זה ע"י הרחבת התוואי הקיים מצומת התישבי ללא שינוי הצומת ועד מחלפון (מתוכנן) הזורע ובנית (תכנון) תוואי חדש לדרך זו נתיבית בו מסלולית המתאים למחירות נסיעה של 110 קמ"ש והכולל מחלפונים (סה"כ 3) לחיבור ישובי עמק הזורע, משמר העמק ומדרך עז.

בימים אלו נערך מחדש תסקיר השפעה על הסביבה
הבחון 5 חלופות לכביש, לקטע מגידו היוגב.
הישובים המושפעים: מגידו וכלא מגידו.

על פי החלטת הוועדה המחוזית נבחרה חלופה 2
העוברת המרחק של 400 מטר מהרחבת מגידו ו – 520
מטר מהקיבוץ.

חלופה מס' 1 - חלופה העוברת על התוואי הקיים של כביש 66 בתוספת הרחבה נדרשת ל-2 נתיבים.
בחלופה זו מחלף מגידו ממוקם בסמוך לצומת מגידו הקיים.

חלופה מס' 2 - חלופה העוברת ברובה, על התוואי הקיים של כביש 66 למעט מעקף קצר סביב עין מגידו
למניעת פגיעה בנביעה ובעצי האקליפטוס סביבה כתוצאה מהרחבת הדרך. בחלופה זו מחלף מגידו ממוקם
בסמוך לצומת מגידו הקיים.

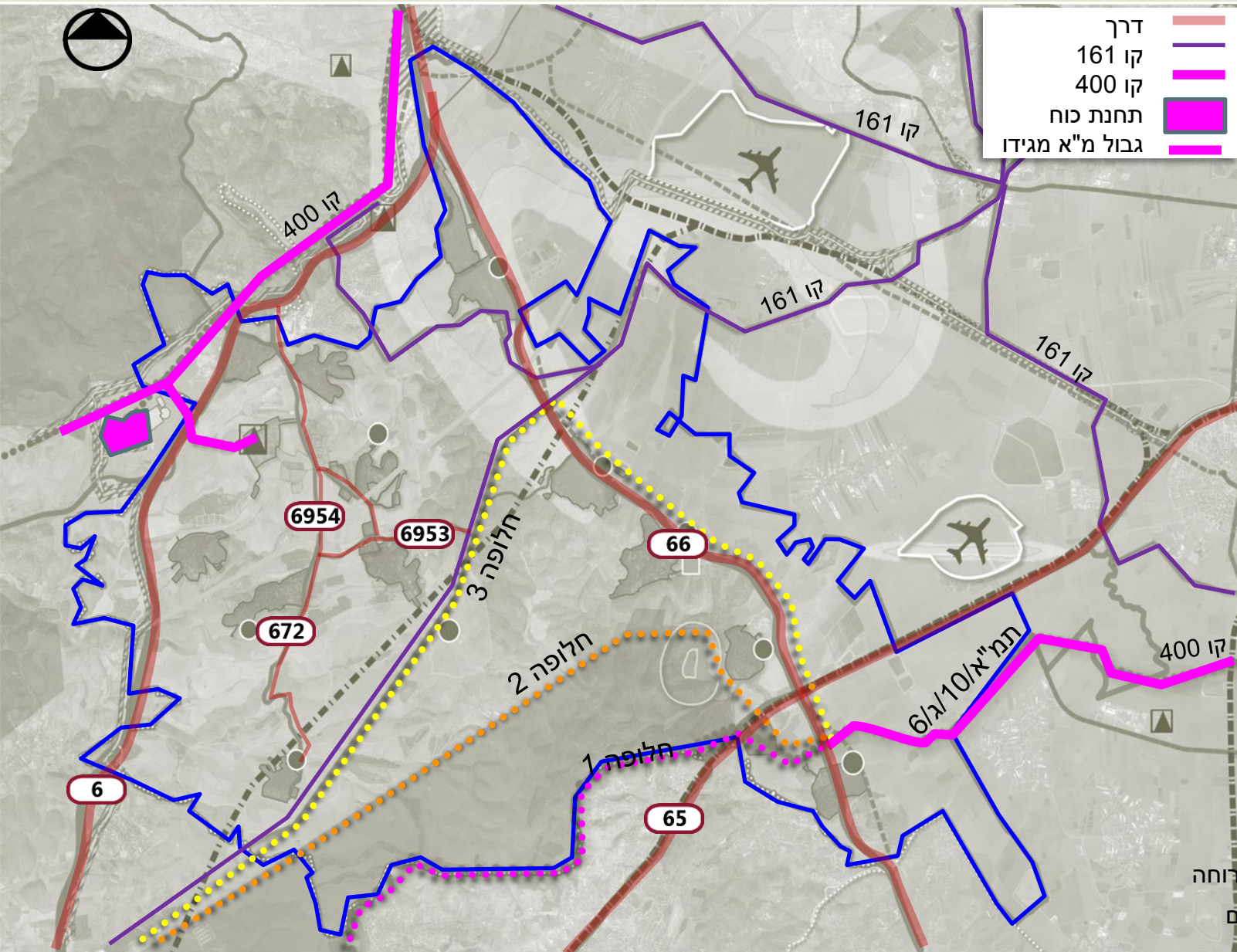
חלופה מס' 3 - בחלופה זו כביש 66 עושה מעקף גדול סביב השטחים שהוגדרו ע"י רשות העתיקות כשטחים
בהם קיימים ממצאים ארכיאולוגיים. כתוצאה מכך תוואי הכביש עוקף את השלוחה המשתפלת מתל מגידו
לכיוון מזרח ומוסט מזרחה עד למרחק מקסימלי של כ-1,100 מ' מהתוואי הקיים. דרומה יותר הכביש חוזר
מזרחה כך שגם בחלופה זו מחלף מגידו ממוקם בסמוך לצומת מגידו הקיים.

חלופה מס' 4 - בחלופה זו, בדומה לחלופה מס' 3, כביש 66 עושה מעקף גדול סביב השטחים שהוגדרו ע"י
רשות העתיקות כשטחים בהם קיימים ממצאים ארכיאולוגיים. מחלף מגידו ממוקם ממזרח לצומת הקיים
במרחק של כ-780 מ' (ממדד ממרכז הצומת למרכז המחלף).

תת חלופה 5 – תת חלופה זו זהה לחלופה מס' 4 כמעט לכל אורכה, למעט קטע בחלקו המרכזי של התוואי
בו הוגדל הרדיוס של הכביש על מנת שיעמוד במהירות תכן של 90-100 קמ"ש.

תת חלופה מס' 5 נדרשה ע"י ועדת המשנה לתכניות ונושאים עקרוניים כלל מחוזיים בישיבתה מיום 2
בספטמבר 2009. בהתאם להחלטת הוועדה נדרש לבחון חלופה המאופיינת ברדיוס גדול יותר ולמקם את
המחלף כמה מאות מטרים מזרחית מהצומת הקיים כך שתוואי הכביש יהווה את גבולו הצפון מזרחי של
מתחם לשימור אתר מורשת עולמי מוצע. פרוטוקול הישיבה מצורף בנספח מס' 4.

איכות סביבה | סוגיות סביבתיות מרחביות | קווי מתח עליון 161 ק"ו וחלופות למסדרון קו מתח על 400 ק"ו

- דרך
- קו 161
- קו 400
- תחנת כוח
- גבול מ"א מגידו

קו 400 ק"ו
 תמ"א/10/ג/6 (קיסריה-גליל
 (מזרחי)

מתווה 85 ק"מ של מסדרון חשמל
 בין תחנת אורות רבין לתחמ"ג
 רביד המתוכנן בגליל המזרחי.

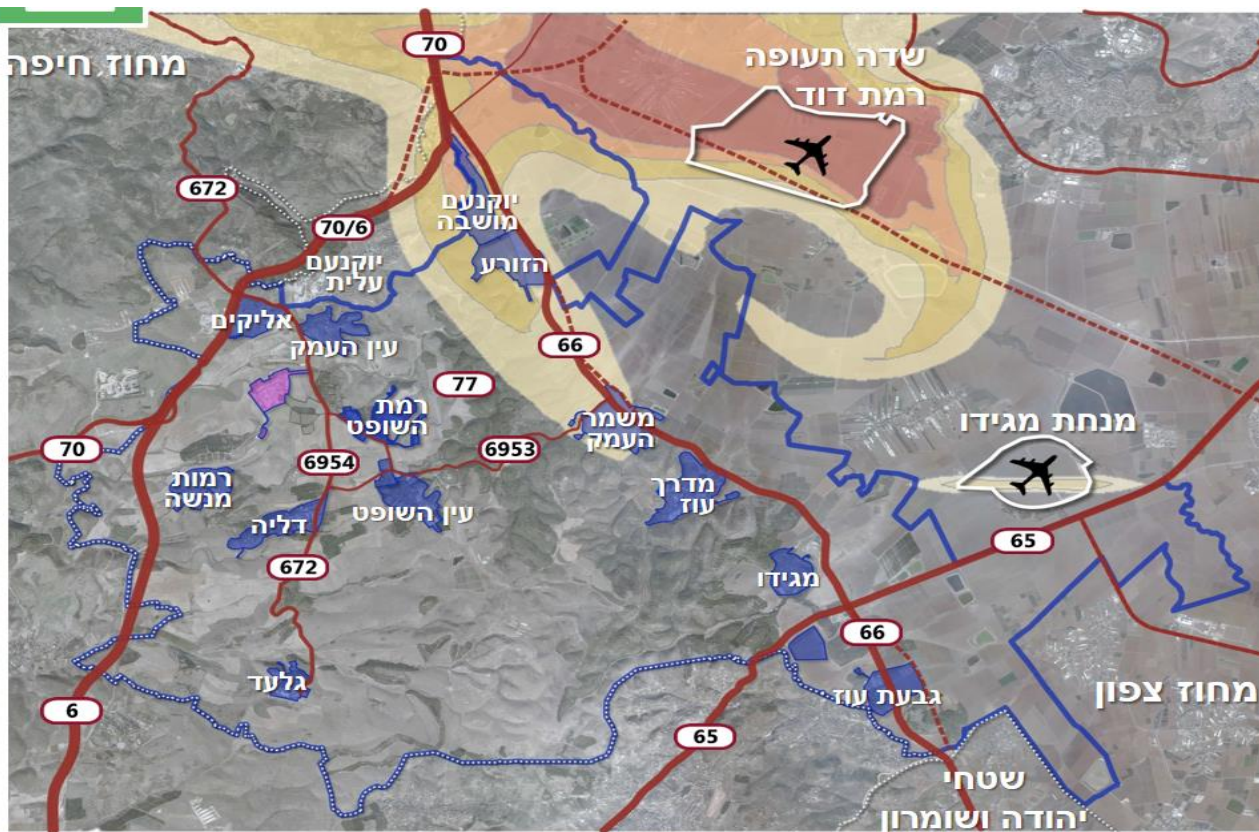
בשל אי הסכמות למעבר הקו
 במקטע המרכזי, הוחלט לאשר את
 המקטע עד כביש 66, ולבחון
 חלופות נוספות למקטע שבין
 כבישים 66 ל-6.
נבחנות 3 חלופות.

הועדה הארצית תקבע איזו חלופה
 מועדפת.

סימון סכמתי של חלופות:

- ⋯ חלופה 1 בגבול מ"א מגידו
- ⋯ חלופה 2 בשטח אש לפי הסכם רוחה
- ⋯ חלופה 3 במקביל לקו 161 הקיים

איכות סביבה | סוגיות סביבתיות מרחביות | מחוץ לתחום המועצה – שדה תעופה רמת דוד

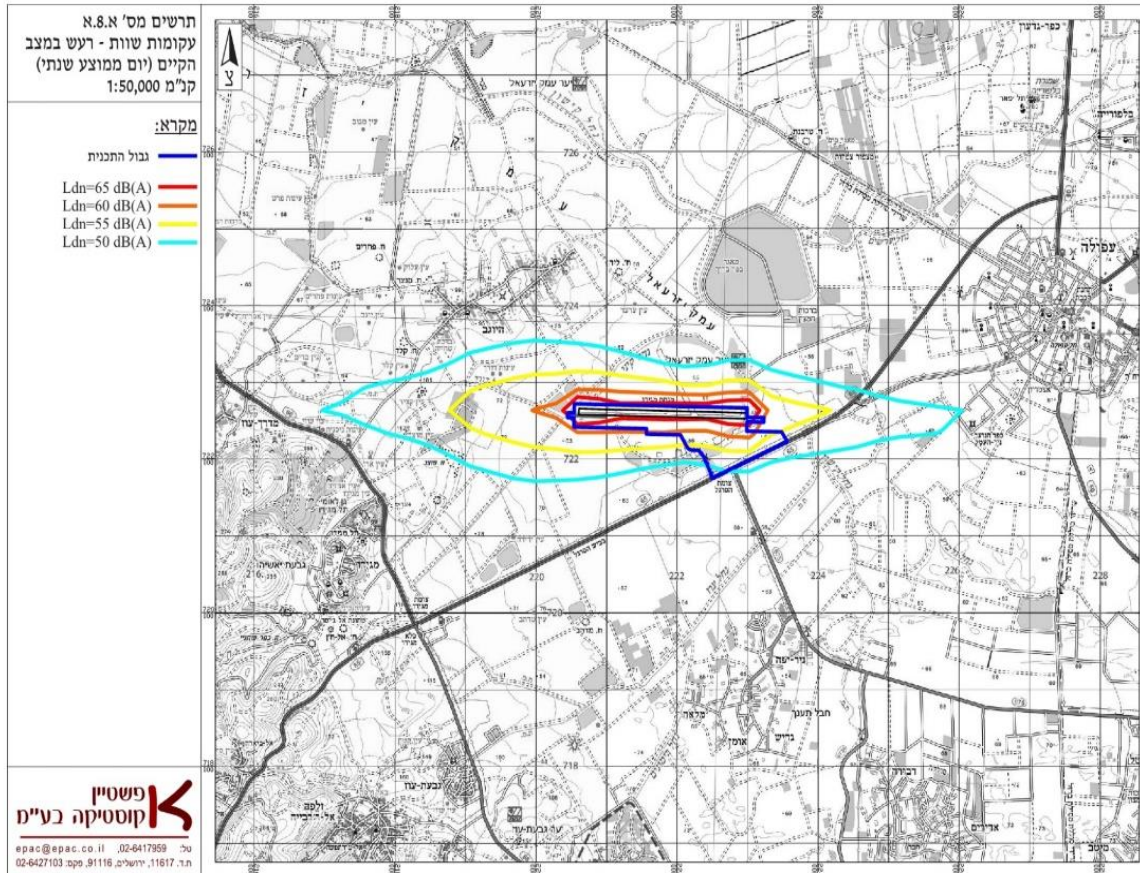
	Ldn	מצב קיים (Sq. Mile)	מצב חזוי (Sq. Mile)
LDN 60	מעל 60	57.45	57.51
LDN 60-65	65-70	31.82	31.85
LDN 65-70	70-75	16.94	16.96
LDN +75	מעל 75	8.53	8.57

שדה תעופה רמת דוד

- מצב קיים: טיסות קרובות במתכונת מלאה
- מצב חזוי: הוספת טיסות בינלאומיות – 5 מיליון נוסעים בשנה, כ-33,000 טיסות בשנה (90 טיסות ביום)
- ** מסקנות בדיקה ראשונית של צוות התכנון של שדה התעופה בנושא הערכות הרעש:
  - "גם אם לא היתה הפחתה כלל בהיקף הטיסות בשדה התעופה הצבאי, הרעש של השדה הבינלאומי (Ldn) נבלע בקווי הרעש הקיימים, בתנאי שאין טיסות לילה.
  - גם במצב שנפח הטיסות המבצעיות 10% מהנפח המחושב לקווי התח"ר, תוספת השטח לקווי התח"ר בשל הטיסות הבינלאומיות שולית."

** מתוך: הערכות רעש להפעלת שדה התעופה כשד"ת בינלאומי משני, מצגת חברת לשם שפר, יועצי הסביבה לתוכנית.

תוכנית ג/21674

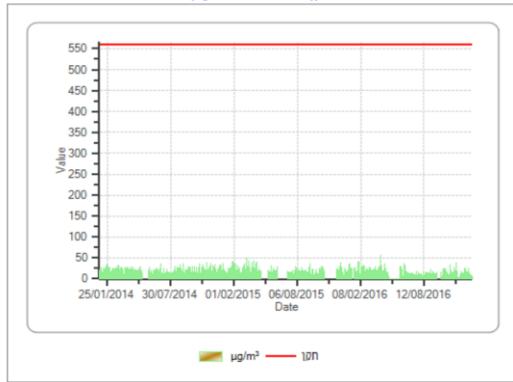
מטרות התוכנית:

- הקמת שדה תעופה אזרחי מדרגה D-4 מסלול לא מוכשר.
- שמירת המרחב והסדרת ייעודי הקרקע הנדרשים לפיתוח ותפעול ש"ת מגידו בהווה ובעתיד ע"י איחוד וחלוקת מגרשים בהסכמת הבעלים.
- מיזעור רמת החשיפה לרעש מטוסים של האוכלוסייה בתחום ההשפעה של המנחת.
- הגדרת ייעודי הקרקע ושימושיה לשם פיתוח המערך הפיזי של שדה התעופה.
- הטלת הגבלות בנייה ושימושי קרקע לשמירה על דרכי הגישה האוויריות אל שדה התעופה וממנו
- מתן הקלה בקו בניין לכביש 65 (בקטע הצמוד לתכנית) מ- 75 מ' ל- 50 מ'

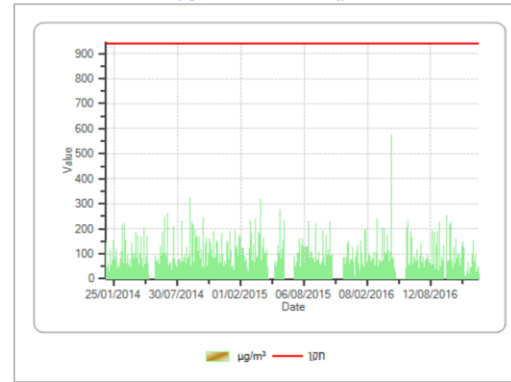
תחום הרעש של המצב הקיים כולל את שטח המועצה אך אינו כולל את הישובים. על פי המצב הקיים, תחומי מגבלות הרעש לא משפיעים על ישובי המועצה.

איכות סביבה | סוגיות סביבתיות מרחביות | מחוץ לתחום המועצה – תחנת כח חגית

תקן יומי - 561 $\mu\text{g}/\text{m}^3$

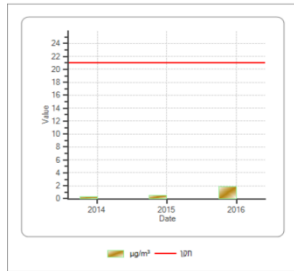

תחנות התנקן
תקן חצי שנתי - 941 $\mu\text{g}/\text{m}^3$

תחנת כח חגית פועלת בגז טבעי בטכנולוגיית מחז"מ שהיא שילוב של טורבינות גז תעשייתיות וטורבינת קיטור, החל משנת 2009. בטכנולוגיית המחזור המשולב מנצלים את החום השיורי הנפלט מטורבינות הגז ומשתמשים בו לצורך יצור קיטור, באמצעותו מפעילים טורבינה נוספת, ללא צורך בתוספת גז. כך, במקום שהגזים יפלטו לאוויר, מנצלים את היותם חמים לשימוש נוסף. פעולה זו תורמת הן לחסכון רב בניצול הגז והן לשמירה על איכות הסביבה, משום שכוסר הייצור גדל (נצילות הדלק בתחנות-כוח אלה מגיעה לשיעור של 56%) מבלי שגדלה פליטת המזהמים לאוויר (ובעיקר פוחתת פליטתם של גזי החממה).

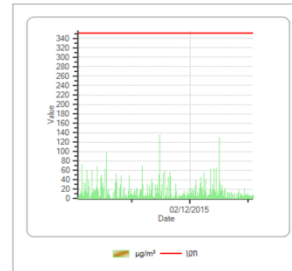
תקן שנתי - 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$

תקן יומי

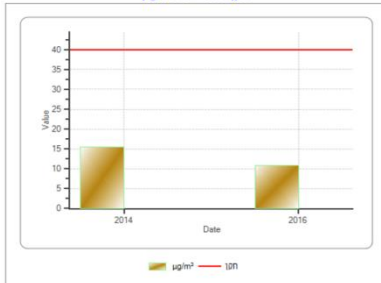
גופרית דו-חמצנית
תקן שנתי - 351 $\mu\text{g}/\text{m}^3$

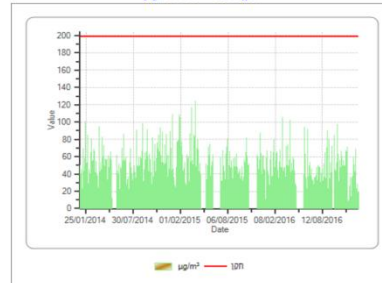
נתוני הפליטת על בסיס תחנת ניטור אליקים:

מידע על התחנה	
שם תחנה	אליקים
מיקום	גג מזכירות המושב
אזור	שרון כרמל
בעלים	איגוד ערים שרון-כרמל
מטרה	AIR QUALITY
קו אורך	35.06565
קו רוחב	32.63244
גובה תחנה	235
תאריך הקמה	01/01/2000
סביבה	

תקן שנתי - 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$

תקן שנתי - 199 $\mu\text{g}/\text{m}^3$

נטוני הניטור של שלשה מזהמים בשלש השנים האחרונות מצביעים על נתונים נמוכים משמעותית מהתקן באליקים (מקור: אתר תחנות ניטור אוויר- הג"ס).

- תחמוצות חנקן - Nox
- גופרית דו חמצנית - SO2
- חנקן דו חמצני - CO2

שימור | סקירה היסטורית של ההתיישבות במרחב המועצה האזורית מגידו

מרבית תחום השיפוט של המועצה האזורית מגידו ממוקם ברמת מנשה, למעט רצועה בצפון מזרח גבול השיפוט, הממוקמת בשוליים הדרום מערביים של עמק יזרעאל ושטחי גבעת עוז, הנמצאים בשוליים הדרום מזרחיים של המועצה, מדרום לדרך 65. הסקירה ההיסטורית המובאת בפרק זה סוקרת בקצרה את תקופות ההתיישבות העיקריות שהותירו רישומן במרחב המועצה, ומתמקדת בהיסטוריה הקרובה, מהתקופה העות'מאנית ועד ימינו, בה עוצב נוף המרחב כפי שהוא מוכר לנו כיום.

הדרכים ההיסטוריות באזור

חשיבותו של האזור לאורך ההיסטוריה נבעה בעיקר בשל הדרכים ההיסטוריות החשובות שעברו בו. המבנה המיוחד של אזור רמת מנשה ("בלאד אל-רוחה" בפי הערבים), המבוותר בערוצי נחלים, הפך אותו לאזור מעבר משפלת החוף לעמק יזרעאל.

סעיף מרכזי של דרך הים, שחיברה בימי קדם את מצרים עם סוריה, אנטוליה, ומסופוטמיה, עבר ממזרח לביצות השרון, לרגלי הרי השומרון (בתוואי כביש 444 של ימינו), אל ואדי ערה וזרכו למגידו. דרך נוספת שעברה ברמת מנשה בסמוך לג'וערה שירתה את דור, שהייתה עיר נמל מרכזית. מגידו הייתה נקודת מפתח אסטרטגית בעלת חשיבות מכרעת למעבר בדרך הים. לאחר מגידו מתפצלת הדרך למספר נתיבים, העוברים דרך עמק יזרעאל מזרחה לכיוון הכנרת וצפונה לכיוון דמשק, לכיוון בית שאן והגולן, או מערבה, לכיוון חיפה ועכו. סעיף נוסף של דרך הים עבר דרך ואדי מילק והוביל צפונה לכיוון צור. בקרבת הצמתים המרכזיים, בנקודות המוצא של הדרכים העיקריות, נמצאים התילים של מגידו ויקנעם, הערים החשובות באזור בתקופות הקדומות.

סקירה היסטורית של ההתיישבות באזור עד לתקופה העות'מאנית

רמת מנשה הייתה מיושבת כבר בתקופות קדומות. הממצאים הארכיאולוגיים הקדומים ביותר אשר נמצאו בחפירות באזור מעידים על קיומו של ישוב של האדם הקדמון לפני יותר מ-25,000 שנה. אתרים פרה – היסטוריים מצויים בעיקר בשולי העמק ובקרבת נחלים. מדובר באתרים קטנטנים שנמצאו בהם ריכוזי כלי צור, חלקם מוצגים באוספים בקיבוצים. ממצאים אחרים מעידים כי בתקופה הניאוליתית (4000 – 3000 לפנה"ס) ובתקופת הברונזה (1850 – 3000 לפנה"ס) התקיים ברמה יישוב חקלאי שעיסוקו העיקרי היה גידול כרמים.

ישנן עדויות רבות לכך שהאזור היה מיושב גם בתקופה הכנענית. בתל מגידו, בה שכנה אחת הערים החשובות ביותר בארץ ישראל, התגלו 25 שכבות ישוב, החל מהתקופה הניאוליתית הקדם קרמית ועד התקופה הפרסית. מהתקופה הכנענית נחשף ארמון, ובו התגלה מצבור עשיר של שנהבים ובו קופסאות, צלמיות ולוחיות המתארות דמויות של אלים ובעלי חיים. עדויות נוספות לישוב האזור בתקופה זו מצויות גם בתל יקנעם.

גם בתקופה הישראלית התקיימו באזור יישובים. עיקר הממצאים הארכאולוגיים מתל יקנעם שייכים לתקופת ממלכת ישראל. ביקנעם ניצח יהושע בן נון את "מלך יקנעם לכרמל". לאחר ניצחון זה נוסדו עשרות יישובים ישראלים ברמת מנשה. בתנ"ך מופיע איזכור של "מגידו ובנותיה" בהקשר לתקופה הישראלית, ונראה כי ג'וערה, אשר שכנה על גבעות בלב הרמה, הייתה אחת מה"בנות". מדובר היה אמנם ביישוב קטן, אך בעל חשיבות אסטרטגית. התקופה ההלניסטית הייתה תקופה של פריחה יישובית. מתקופה זו נותרו באזור מערות קבר, בתי בד ומדרגות חצובות בסלע. שליט האזור באותה תקופה היה מרכוס יודן, אשר הכתובת שעל קברו נמצאה באחת המערות. פריחה זו נמשכה גם בתקופה הרומית והביזנטית. הכפר עותנאי, שנזכר במקורות ארץ ישראלים מהמאה הראשונה עד המאה הרביעית לסה"נ, הוקם במאה הראשונה לסה"נ, על גבעה מדרום לנחל קייני ותל מגידו, חשיבותו האסטרטגית של מוצא נחל הקיני לעמק יזרעאל משכה אליו את מפקדת הלגיון הרומי השישי, שקבעה את מושבה בשדה מצפון מערב לגבעה שעליה נמצא היישוב היהודי, והמקום כונה מאז בשם לגיו. הנוכחות הצבאית הרומית באתר נמשכה כמאתיים שנה, שבמהלכן קלט היישוב הכפרי אוכלוסייה זרה, ובה שומרונים. היישוב התרחב עד שהפך לעיר בשלהי המאה השלישית לסה"נ, אז שונה שמו למאקסימיאנופוליס.

ממצאים חשובים מתקופה אלו נמצאו גם בעיר ההרודיאנית "גבע פרשים" שליד צומת משמר העמק. בתחומי משמר העמק התגלתה קאפלה ביזנטית קטנה עם פסיפס, ובקיבוץ רמות מנשה התגלה מנזר ביזנטי. סופה של תקופה זו סימן את תחילת הידרדרותו של האזור. החל מהתקופה הערבית חלה ירידה בכמות היישובים באזור, תושביו נטשו אותו ורק כמה כפרים קטנים משוללי חשיבות נותרו עדיין בקרבת מעיינות.

התקופה העות'מאנית

בשנת 1516 נכבשה ארץ ישראל בידי התורכים, כחלק מהתפשטותה הטריטוריאלית של האימפריה העות'מאנית. מאז כיבושה ועד סוף המאה ה-18 הייתה א"י פרובינציה נידחת וכושלת בתוך כלל שטחיה של הקיסרות העות'מאנית.

בתחילת התקופה העות'מאנית היה אזור רמת מנשה מאוכלס בדלילות. לפי רישומים עות'מאנים, בשלהי המאה ה-16 הייתה ג'וערה יישוב הקבע היחיד ברמת מנשה. לאחר הכיבוש העות'מאני הגיעו לאזור שבטי רועים תורכמנים, שהתנחלו בשוליו של עמק יזרעאל והשתמשו ברמה כאזור מעבר בין השרון הצפוני לעמק יזרעאל. שבטים אלו, שאורח חייהם לא כלל הקמת יישובי קבע, הפכו את אזור רמת מנשה לחלק מתחום מחייתם ועדריהם כילו את החורש והיער באזור.

דאהר אל-עומר, השליט הבדואי של צפון הארץ שמרד בשלטון העות'מאני במחצית הראשונה של המאה ה-18, סיפח לתחומו את הרמה יחד עם הגליל ובנה ביקנעם מבצר אשר נועד להגן עליו מפני התקפות מכיוון שכם. לפעלו של ד'אהר אל עומר מייחסים גם את בניית הח'אנים בחורבת קירי ובחורבת כפר עותני.

בעקבות כיבוש הארץ ע"י איבריהם פחה בשנת 1832, החלו גלי הגירה של פלאחים מצריים להגיע לארץ. המהגרים הקימו מספר כפרים גם באזור רמת מנשה, אך הדבר לא השפיע על אופי האזור. הכפרים, שהיו קטנים ועניים, שכנו בעיקר לצד מקורות מים ודרכים ראשיות באזור והתבססו על מרעה וחקלאות מחייה. בדרום הרמה נוסדו ע"י תושבי אום אל פאחם מספר יישובי בת ויישובים עונתיים.

מרכז הרמה נשלט בעיקר ע"י הנוודים התורכמנים גם במהלך המאה ה-19 ונותר ברובו ללא יישובי קבע. החל מאמצע המאה ה-19 החל תהליך של מעבר השבטים התורכמנים מנוודות ליישובי קבע, בעיקר בגבעות הצופות אל שולי העמק, תחילה במערות ובהמשך בחוות ויישובי קבע.

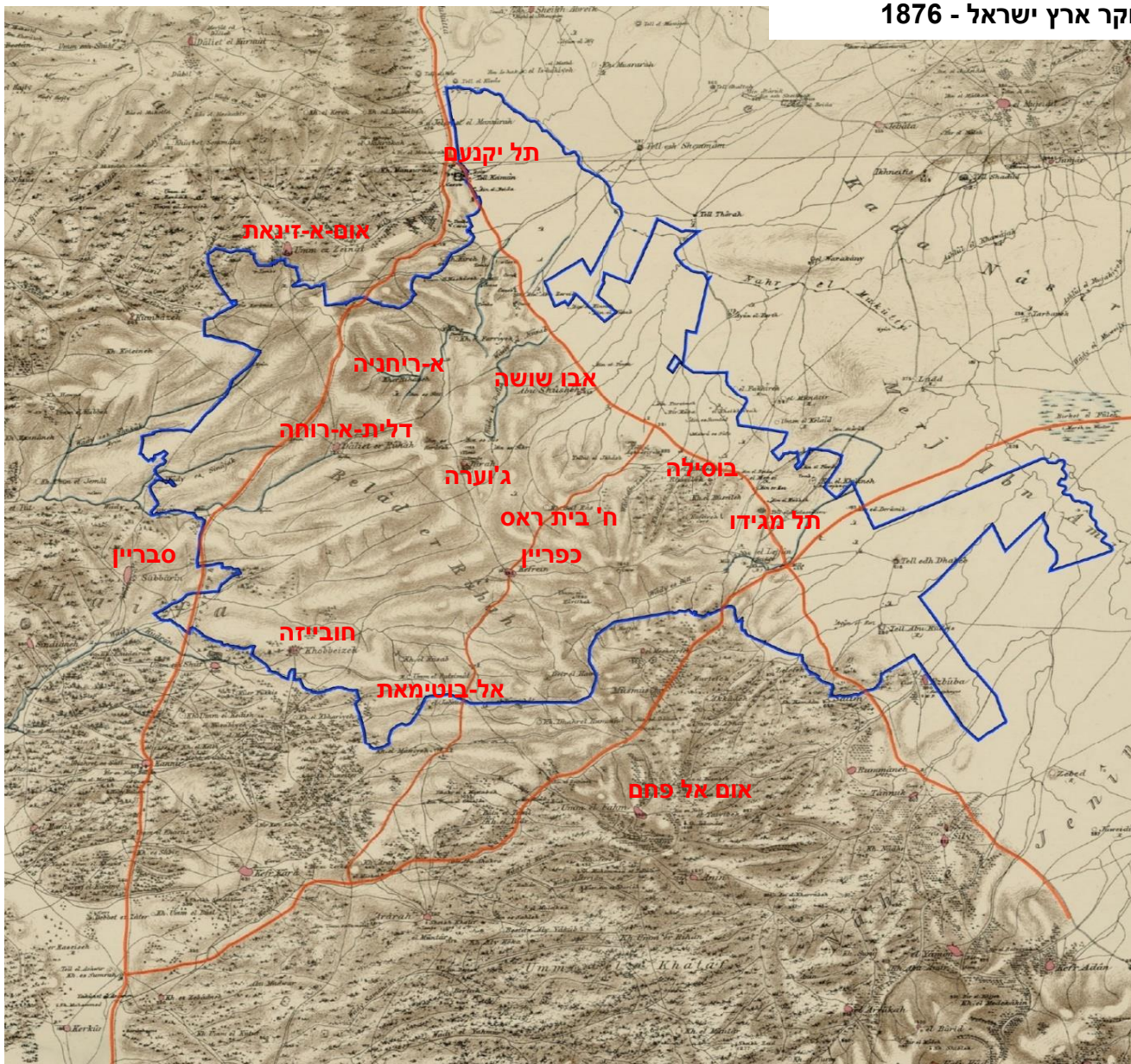
תופעת האריסות בשלהי המאה ה-19

חלק ניכר מאדמות האזור נרכש בסוף המאה ה-19 על ידי אפנדים, שהעסיקו את הפלאחים המקומיים כאריסים. תהליך זה קיבל תנופה ניכרת לאחר חקיקת חוק רישום הקרקעות העות'מאני בשנת 1858. בין האריס לאפנדי היו הסכמים לגבי החלק אותו יקבל האריס מהיבול אותו עיבד. במועד שנקבע היה האריס משלם לבעל האדמות את חלקו לפי ההסכם שביניהם. האפנדי עצמו לא נהג להתגורר באזור אלא באחת הערים הגדולות בארץ כגון חיפה, או מחוץ לגבולות הארץ, למשל בבירות. חלקים גדולי מאדמות עמק יזרעאל היו בבעלות משפחת סורסקי מבירות. בעלי הקרקעות הגדולים באזור רמת מנשה היו ממשפחת בדון מעכו, האחים ג'מאל ביי מחיפה, משפחת טוויני מביירות ויורשי מוסטפה פאשה מחיפה.

מצב זה נמשך עד לתקופת המנדט הבריטי ותחילת ההתיישבות הציונית באזור.

שימור | סקירה היסטורית של ההתיישבות במרחב המועצה האזורית מגידו

יישובים ודרכים ברמת מנשה על רקע מפת הקרן לחקר ארץ ישראל - 1876

בשלהי המאה ה-19 היה האזור מיושב בדלילות. כפרין היה יישוב בת של אום אל פתם. הכפר מוזכר בכתביה של משלחת מייסונרית שעברה באזור ב-1839.

חוביזה היה אף הוא כפר בת של אום אל פתם שהוקם בתחילת המאה ה-19. תושביו היו אריסים של בעלי קרקעות מחיפה.

אל-בוטימאת אינו מסומן במפת הסקר כיישוב קבע. היה זה ככל הנראה יישוב עונתי של תושבי אום אל פתם, שעידו את אדמותיו כאריסים של בעלי קרקעות מחיפה.

דלית-אל-רוחא נזכר אף הוא בכתביה של המשלחת המייסונרית מ-1839. תושביו היו אריסים של בעלי קרקעות

א-ריחאניה אינו מסומן במפת הסקר כיישוב קבע. הכפר הוקם ככל הנראה באמצע המאה ה-19 ע"י מהגרים שהגיעו ממצרים בעקבות הכיבוש של איברהים פחה. מוזכר לראשונה ב"סקר אדמות השמש" של השלטון העות'מאני מ-1873.

ג'וערה - כפר אריסים, דוגמת בתי החווה, במרכז בית אבן ששימש למגורים

בוסילה - הכפר המסומן במפת ה-PEF אינו מופיע במפות מאוחרות יותר. ככל הנראה יישוב של תורכמנים שהתיישבו במערות של ח' בוסילה. אבו שושה היה כפר שיישוב ע"י תורכמנים.

שימור | סקירה היסטורית של ההתיישבות במרחב המועצה האזורית מגידו

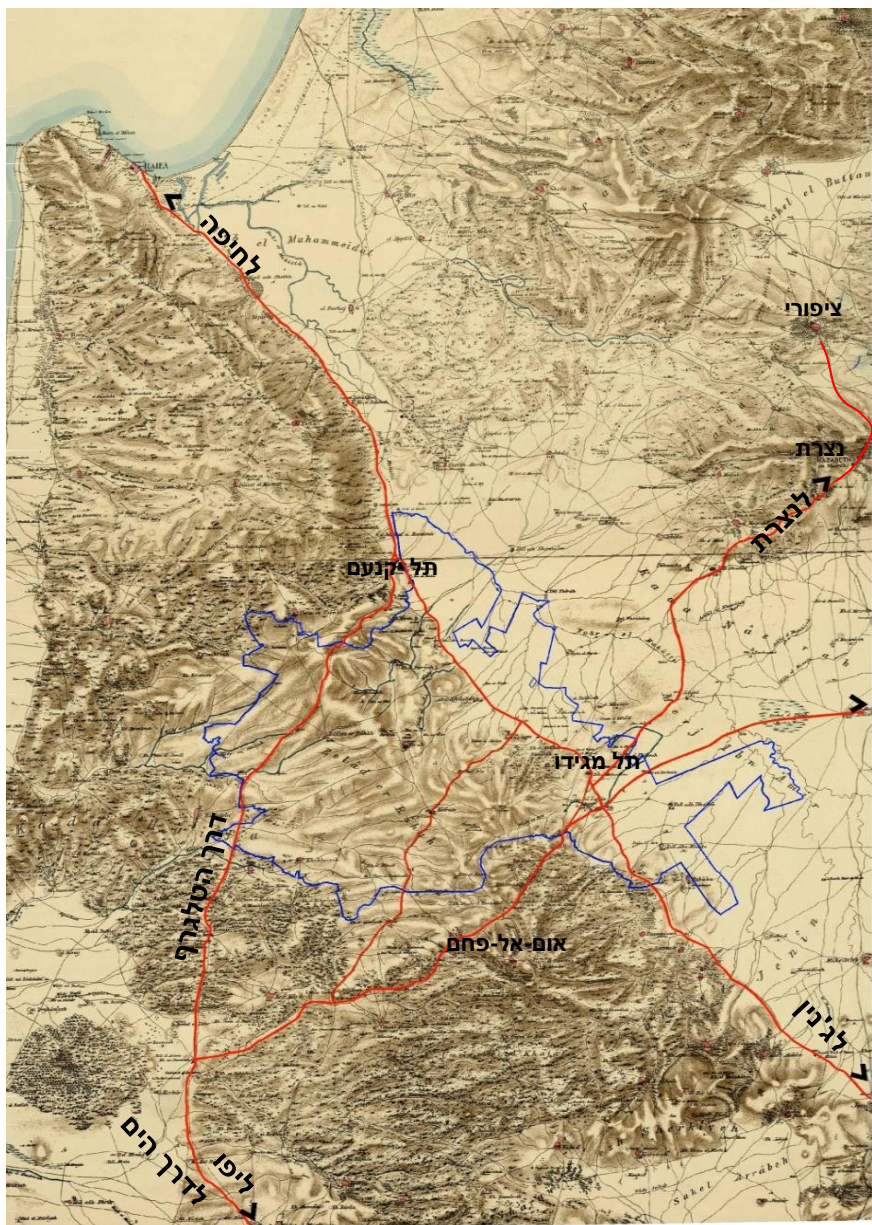
דרכים ברמת מנשה על רקע מפת הקרן לחקר ארץ ישראל - 1876

הדרכים במאה ה-19 היו דרכי שיירות בלתי סלולות.

בראשית המאה ה-19, התגברה חשיבותה של ארץ ישראל וסביבתה אצל מנהיגי המעצמות האירופאיות. בשנת 1838 נפתחה הקונסוליה הבריטית, הקונסוליה האירופאית הראשונה בארץ. המעצמות עזרו לטורקיה ב-1840 לגרש את הפולשים המצרים מארץ ישראל.

בעקבות התערבות המעצמות האירופיות, באו לארץ תיירים ומהגרים נוצרים, ובהם מיסיונרים, שהתיישבו בה ופיתחו אותה, ותרמו לתחילתו של תהליך מודרניזציה של הארץ. תהליך זה התבטא גם בפיתוח קווי רכבת ודרכים, בתחילה בין יפו לירושלים.

ב-1865 הוחל בהקמת רשת קווי טלגרף שחיברה בין הערים המרכזיות בארץ. קו טלגרף כזה עבר ברמת מנשה, ממערב לדאלית-א-רוחה.

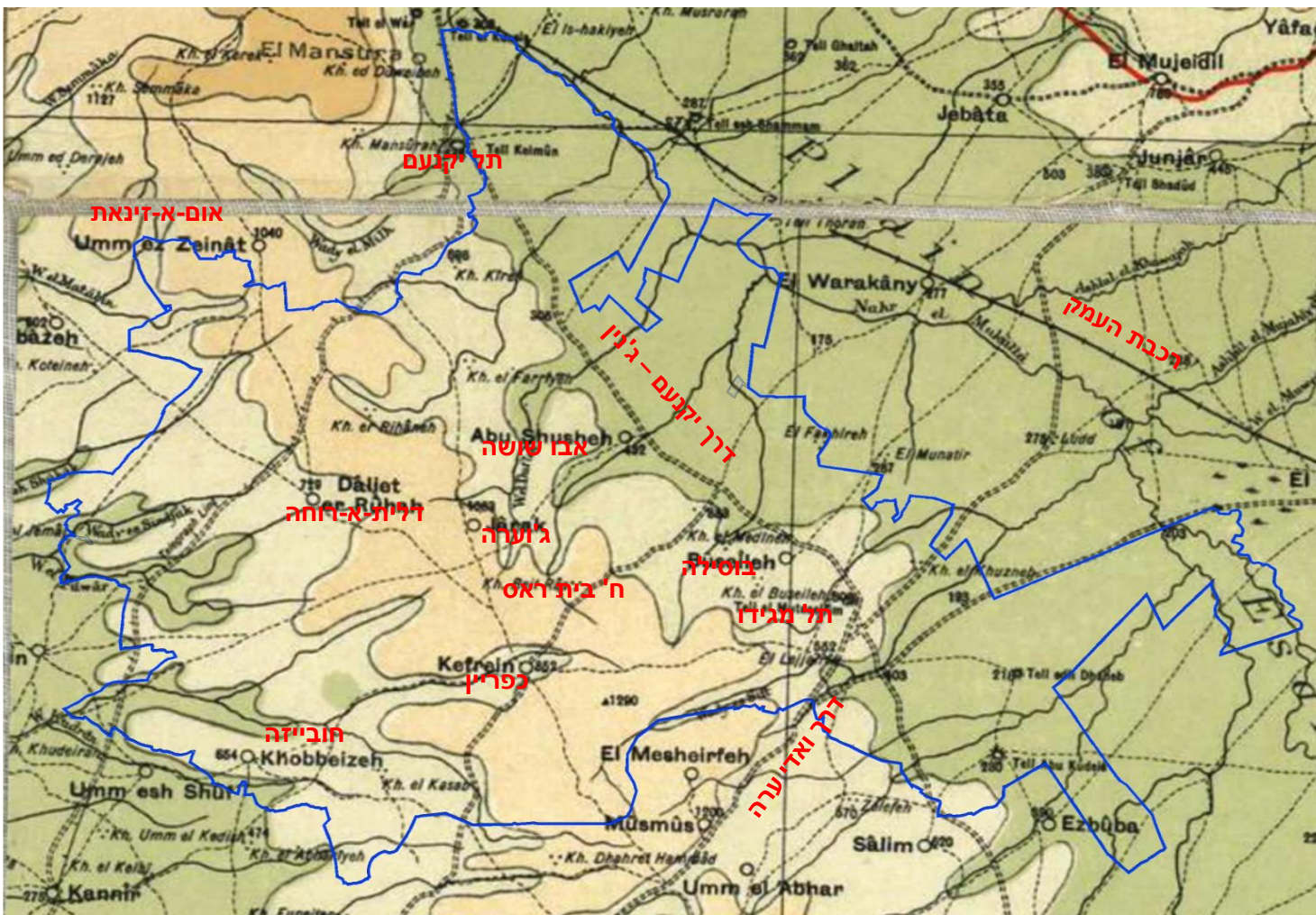
שימור | סקירה היסטורית של ההתיישבות במרחב המועצה האזורית מגידו

הגדלה של מפה מ-1918

מחבר: Great Britain. General Staff. Geographical Section | מקור: אוסף המפות ע"ש ערן לאור, הספרייה הלאומית

במהלך ספטמבר 1918 הביס גנרל אלנבי את הצבא העות'מאני בקרב מגידו, ובעקבות ניצחונו כבשו הכוחות הבריטים את נצרת וחיפה. המפה מראה את מערך היישובים ברמת מנשה ערב המנדט הבריטי.

היישובים: אבו שושה, דלית-א-רוחה, ג'וערה, כפריין, חוביזה ובוסילה המשיכו להתקיים. אל בוטימאת אינו מופיע במפה ואילו א-ריחניה מסומנת כח'ירבה או יישוב נטוש. הדרכים, לרבות הדרכים הראשיות, כמו דרך חיפה-ג'נין ודרך ואדי ערה היו דרכי עפר. במפה מסומן קו רכבת העמק שנחנך ב-1904

שימור | סקירה היסטורית של ההתיישבות במרחב המועצה האזורית מגידו

תקופת המנדט הבריטי - ראשית ההתיישבות היהודית ברמת מנשה וסביבתה.

ההתיישבות היהודית ברמת מנשה החלה בשוליה המערביים, עוד בשלהי המאה ה-19, עם הקמת המושבות בת שלמה (1889) ומאיר שפיה (1892) כמושבות בת של זכרון יעקב. ישובי המועצה הראשונים, קיבוץ משמר העמק (1926), המושבה יקנעם (1935) וקיבוץ הזרע (1936), הוקמו בשוליה הצפוניים של רמת מנשה, במסגרת מפעל ההתיישבות בעמק יזרעאל.

ההתיישבות בעמק יזרעאל

עמק יזרעאל היה יעד מועדף לרכישת קרקעות ולהתיישבות הציונית והאזור הראשון בו רכשו המוסדות הציוניים קרקע בקנה מידה נרחב. לעמק היו יתרונות רבים: אדמות המיזרע המשובחות והמרחבים הגדולים, קירבת העמק לחיפה והנמל והיותו ציר מקשר בין ההתיישבות הקיימת בצפון הארץ ובאזור הכרמל ומישור החוף, ובמיוחד עובדת היותו ברובו קניינה של משפחת אפנדים יחידה, משפחת סורסוק מביירות, כל אלה עשו את אדמותיו אטרקטיביות לקנייה. עד לסוף שנות העשרים נרכשו כמחצית מאדמות העמק. ברכישת אדמות העמק נוצר גשר בין אזורי ההתיישבות הוותיקים - מישור החוף, עמק הירדן ואצבע הגליל - ונוצרה צורת ה'N' ההתיישבותי. כמו כן, שימש עמק יזרעאל גורם מסייע לעיבוי ההתיישבות בגליל התחתון ובעמק הירדן, והקל על פריצת ההתיישבות לעמק בית שאן החל מתקופת מאורעות תרצ"ו. מסיבות אלה נחשבה רכישת אדמות עמק יזרעאל לאחת הפעולות החשובות ביותר בתחום ההתיישבות היהודית בארץ.

משמר העמק

בשנת 1925 רכשה הקרן הקיימת ע"י "הכשרת היישוב" 41,000 דונם בעמק יזרעאל המערבי (גוש הקישון). בראשית 1926 הכין המרכז החקלאי תכנית להעביר כ- 1,000 פועלים מהמושבות להתיישבות, תכנית שנודעה כ"התיישבות האלף". קיבוץ ב' של השומר הצעיר עלה ב- 3.11.1926 על אדמות אבו שושא במסגרת מפעל ההתיישבות בעמק המערבי והקים את משמר העמק.

יקנעם והזרע

בתחילת שנות השלושים עבר שטח של כ-17,000 דונם מאדמות קירי וקמון, בחלקו הצפון מערבי של עמק יזרעאל, לבעלות יהודית ותוכנן להתיישבות. הקרקעות, שהיו בבעלות ממשפחת סורסוק מביירות וממשפחת חורי מחיפה, נרכשו בידי יהושע חנקין, בתהליך שארך למעלה מעשר שנים. חנקין פעל בשם חברת 'הכשרת היישוב', שהוקמה בידי התנועה הציונית לרכישת קרקע עבור התיישבות יהודית והעברתה לידי קרן קיימת. במקרה של יקנעם, לא היה בידי 'הכשרת היישוב' והקק"ל התקציב הדרוש, והם לא יכלו ליטול על עצמם את התחייבויותיו של חנקין כלפי המוכרים. רצועה של כ-3,300 דונם נרכשה ע"י קק"ל עבור קיבוץ הזרע, בכספים שנאספו ע"י חברי גרעין הזרע במגבית שערכו בין חבריהם בגרמניה. כ-1,700 דונם הוקצו לשיכונים. את השטח שנותר וחולק לנחלות חקלאיות החליט חנקין למכור למתיישבים פרטיים, במחיר הנמוך יחסית של 450 לא"י עבור חמישים דונם. כך קרה שהבעלות על אדמות יקנעם הפכה פרטית ומפוצלת בין בעלים רבים.

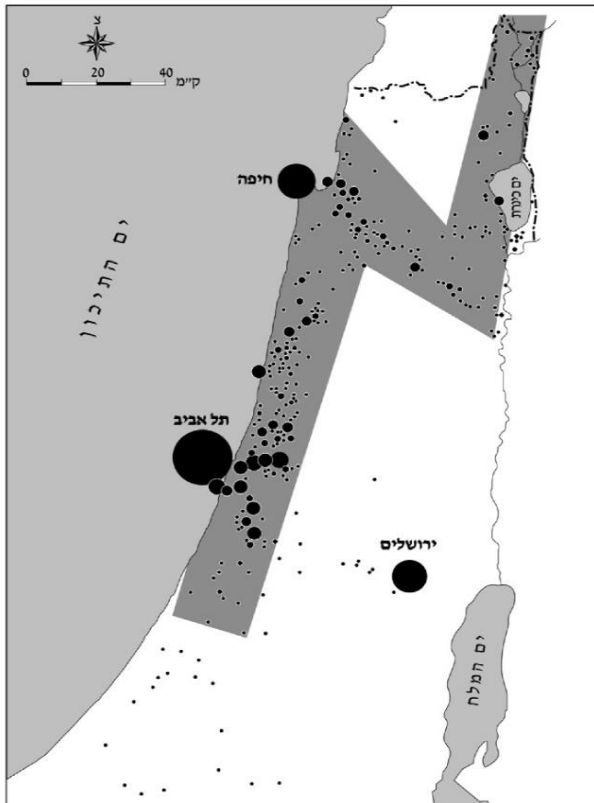
רכישת הקרקע לא היתה מותנית בהתחייבות הקונה להתיישב במקום ולעבד את אדמתו. בדיעבד הסתבר שהדבר יצר בעיות לגבי התכנון בעתיד. בדומה לאחוזות אחרות בבעלות משפחות ערביות עשירות, היו אדמות יקנעם מעובדות בידי אריסים, רובם תושבי הכפר קירי. עד 1934 לא הצליח חנקין לפנותם מהקרקע. רובם סירב להצעות הפיצויים, מצב שנמשך עד פרוץ המאורעות ב-1936. אחרוני האריסים עזבו את השטח רק ערב הקמת המדינה.

שימור | סקירה היסטורית של ההתיישבות במרחב המועצה האזורית מגידו

ההתיישבות היהודית במרכז רמת מנשה

לאחר מאורעות תרפ"ט (1929), החלה לחלחל ביישוב ההבנה בדבר הצורך ביצירת רצף יישובים יהודיים בארץ ישראל, מהצפון ועד לדרום. רכישת האדמות מכאן ואילך התבצעה ברוח זו, עד שהחל להיווצר רצף שדמה בצורתו לצורת האות N, וזכה לכינוי "ה-N ההתיישבותי". ההתיישבות במרכז רמת מנשה החלה בעקבות מאורעות תרצ"ו – תרצ"ט, אשר הבליטו את הצורך הדחוף בהשלמת ה-N ההתיישבותי באזור שבין השרון ועמק יזרעאל. מסוף שנת 1936 ואילך פתחה הקרן הקיימת במהלך נרחב של רכישת קרקעות באזור, עד שאדמותיה נשקו לאדמות פיק"א שבאזור בת שלמה. כך רכשה הקרן הקיימת את אדמות ג'וערה, את הקרקעות של "הכשרת היישוב" באזור בכפרים ריחאניה ודאלית-א-רוחה, ואת הקרקעות באזור הכפרים ח'וביזה ואל-בוטימאת, סך הכל 26,200 דונם.

ה-N ההתיישבותי עם תחילת מלחמת העצמאות

דחיפה נוספת ליישוב את מרכז הרמה נתנה וועדת פיל. ראשי היישוב מיהרו ליצור עובדות בשטח טרם פרסום מסקנות הוועדה ב 7 ביולי 1937 ובכך להקשות על יישום מסקנות אלה אשר היו לרעת היישוב היהודי. בשבוע שלפני פרסום המסקנות עלו לקרקע חמישה יישובי חומה ומגדל, ביניהם גם **קיבוץ עין השופט**, היישוב היהודי הראשון ברמת מנשה, שעלה להתיישבות בגבעת ג'וערה ביום ה-5 ביולי 1937, יומיים בלבד לפני פרסום המסקנות.

במאי 1939 עלה על הקרקע **קיבוץ דליה**, אף הוא כיישוב 'חומה ומגדל'. היישוב הוקם על אדמות הכפר דאלית-א-רוחה, אותן רכשה הקק"ל מהכשרת היישוב. קיבוץ **רמת השופט** עלה לנקודת הקבע שלו בנובמבר 1941, על אדמות שנרכשו מהכפר א-ריחניה. **עין העמק** הוקם בשנת 1944 כמושב, על אדמות אותן רכשה הקק"ל מצפון לא-ריחניה, חלקן מאדמות יקנעם משנרכשו מ'הכשרת היישוב'. קיבוץ **גלעד** היה היישוב היהודי האחרון שעלה על הקרקע באזור לפני קום המדינה. הקיבוץ עלה להתיישבות על אדמות הקק"ל שנרכשו מח'וביזה ואל-בוטימאת בגבעת ח'ירבת עראיס, ולאחר כשנה עבר לנקודת הקבע.

ההתיישבות היהודית באזור לוותה בפעולות סיקול נרחבות לצורך הכשרת הקרקעות לחקלאות ובפעולות ייעור של שטחים שלא התאימו לחקלאות ומרעה, ושינתה את פני הנוף באזור.

הקמת המועצה האזורית

המועצה האזורית מגידו הוקמה ב-1945, עפ"י פקודת הנציב העליון, אחרי פירוק ועד 'גוש נהלל'. ביולי 1945 התקיימה בעין השופט פתיחה חגיגת של "מועצת אזור אפרים" (האזור נקרא אז 'הרי אפרים'), בהשתתפות מושל מחוז חיפה, קצין המחוז ונציגי היישובים שייצגו כ-3,000 נפש. עוד באותה שנה הציעו מוסדות שונים לשנות את השם ל'חבל מנשה', שם התואם יותר את העובדות ההיסטוריות. אולם רק בשנות החמישים המאוחרות שונה השם רשמית ל'מועצה אזורית מגידו'.

המקור: אורן עמירם ורפי רגב, (2008), ארץ וחאקי- קרקע וביטחון בישראל, ירושלים: הוצאת כרמל, עמ' 31

שימור | סקירה היסטורית של ההתיישבות במרחב המועצה האזורית מגידו

הדרכים באזור בתקופה המנדטורית

הגדלה של מפה משנת 1940

מפת סקר של מחלקת המדידות המנדטורית
מקור: אוסף המפות ע"ש ערן לאור, הספרייה הלאומית

1. דרך חיפה – ג'נין (כביש 66)

נסללה לראשונה ב-1929, בקטע שבין צומת העמקים ועד תל מגידו, לכבוד ביקור מתוכנן של ג'ון ד. רוקפלר הבן בחפירות הארכיאולוגיות במגידו, ביקור שלא יצא לבסוף אל הפועל. הכביש יוחד לשימוש של החופרים במגידו בלבד, ונאסר השימוש בו למטרות אחרות. עם זאת, הותר לחברי משמר העמק להשתמש בכביש ברכב של הקיבוץ. בין השנים 1932–1936 נסלל הכביש מחדש לשימוש כלל הנהגים.

2. דרך ואדי ערה (כביש 65)

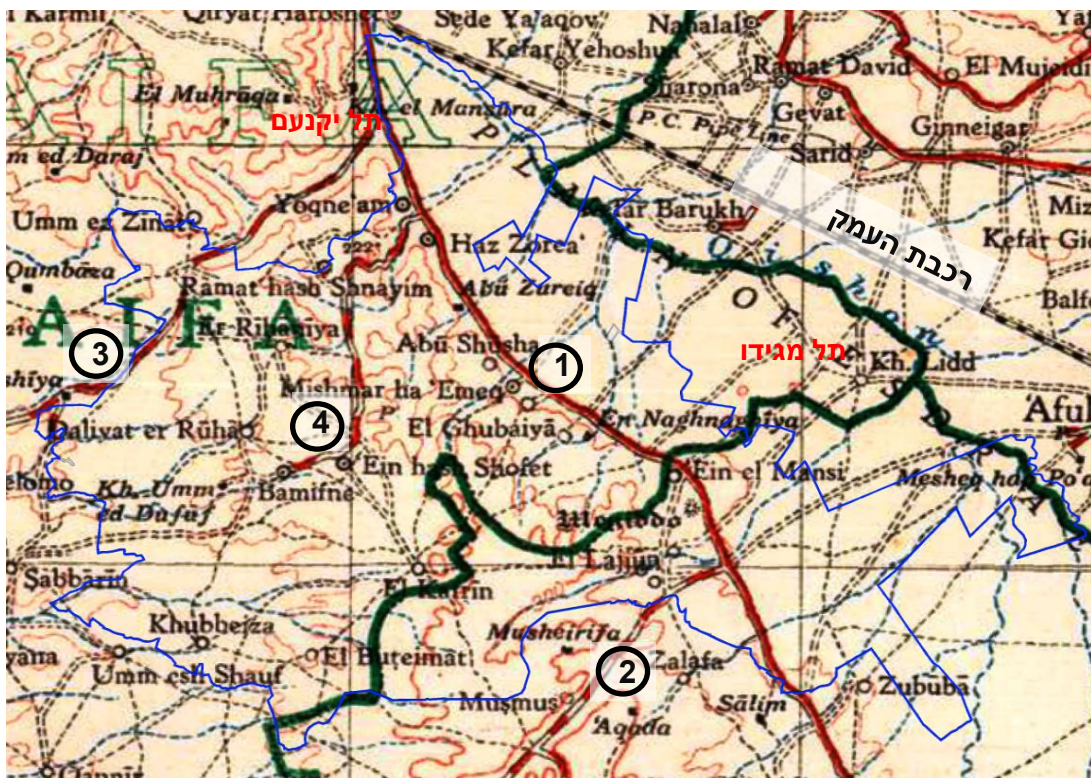
סלילת כביש בין חדרה ועפולה נועדה לשרת את הצבא הבריטי, ולשמש כדרך אלטרנטיבית לנסיעה דרך ג'נין בתקופת המרד הערבי הגדול. סלילת הקטע מחדרה לכרכור הושלמה ברובה עד 1937. בשנת 1938 בוצעו עבודות ליישור הדרך מכרכור מזרחה דרך גן השומרון לתחנת המשטרה בוואדי עארה ומתחנת המשטרה לעפולה, ככביש צבאי. ב-1940 נמשכו עבודות סלילת הכביש והם הסתיימו ביולי 1941.

3. דרך ואדי מילק (כביש 70)

הדרך עוברת על תוואי של דרך עתיקה שהובילה מנמל דור לעמק יזרעאל ולצפון הארץ. קטע הדרך מזכרון יעקב לבת שלמה נסלל ב-1935. המשכו נסלל בתקופת מלה"ע ה-2. לאורך הכביש נמצאו היישובים היהודיים שפיה, בת שלמה ועין העמק, שהקנו ביטחון מסוים לנוסעים על הציר, לעומת כביש 65 שנחשב למסוכן יותר ליהודים. בתקופת מלחמת העצמאות, עד כיבוש טירה, עברה התנועה לחיפה וצפון הארץ דרך ציר זה.

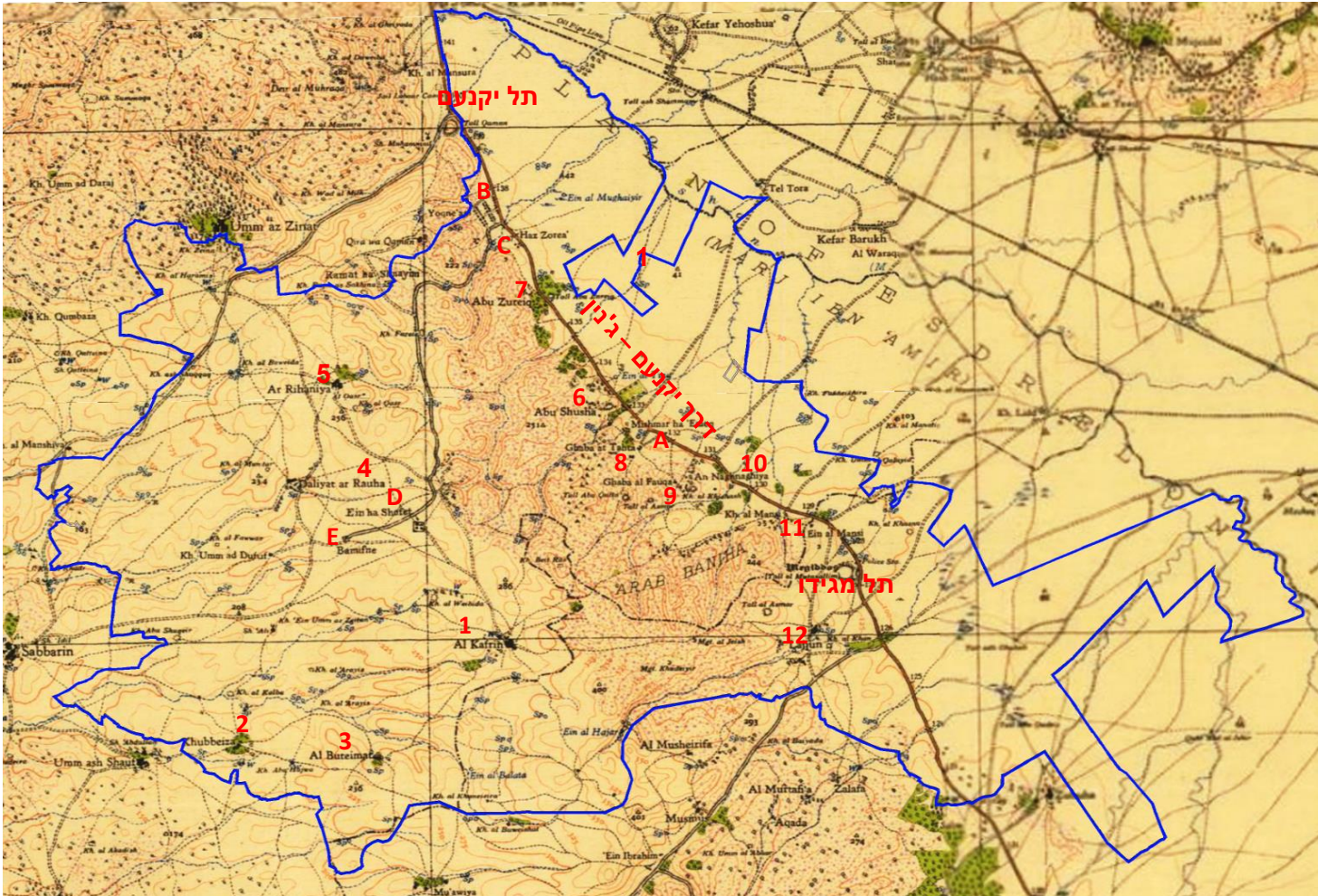
4. דרך הסולינג

ב-1938 נרצחו ביריות מן המארב שניים מחברי עין השופט, אפרים טיקטין ואליעזר קורנגולד, בעת ששבו מיום עבודה ביקנעם לג'וערה. בעקבות זאת גברו הדרישות לסלילת כביש. הדרך בוצעה כדרך 'סולינג', תוך שימוש באבנים וחצץ, בשיטה שהובאה לארץ ע"י הבריטים לסלילת דרכים במקומות קשים לגישה. בסלילה עבדו חברי עין השופט וחברי קיבוץ "עמל" מקרית חיים.

שימור | סקירה היסטורית של ההתיישבות במרחב המועצה האזורית מגידו

יישובי האזור על רקע קטע של מפה משנת 1939 מוציא לאור: קרן קיימת לישראל מקור: אוסף המפות ע"ש ערן לאור, הספרייה הלאומית

בתקופה המנדטורית, בעקבות ההתיישבות היהודית והתפתחות הדרכים באזור, ותהליך מקביל של מעבר ליישובי קבע של השבטים הנוודים באזור, גדל גם מספר היישובים הערבים. במפה ניתן להבחין ביישובי האזור.

היישובים היהודיים:

משמר העמק (A), יקנעם (B), הזרוע (C) עין השופט (D) ובמפנה/דליה (E),

הכפרים הערביים, חלקם כפרים זעירים:

כפריין (1), חוביזה (2), אל-בוטימאת (3), דלית א-רוחה (4), א-ריחניה (5), אבו שושה (6), אבו זריק (7), אלע'ביה-א-תחתא (8), אלע'ביה א-פוקא (9), נע'ביה (10), מנסי (11) ו-לג'ון (12).

האזור בתקופת מלחמת העצמאות

קרב משמר העמק, 4 באפריל 1948 - 14 באפריל 1948

הקרב העיקרי שנערך באזור הוא קרב משמר העמק, שהתרחש בחלקה הראשון של המלחמה, קודם לפלישת צבאות ערב לארץ, בין כוחותיו של פאוזי אל קאוקג'י לבין כוחות ההגנה בפיקודו של יצחק שדה.

בראשית חודש אפריל החל קאוקג'י לקדם את כוחותיו מצפון השומרון לכיוון משמר העמק, ואנשיו סבבו בכפרים הערבים באזור ודרשו מתושביהם לפנות אותם בכדי שלא יפריעו למהלכיו. במקביל החלו היישובים היהודים באזור בהקמת ביצורים ועמדות הגנה. בהדרגה החלו התקפות על התחבורה היהודית בכביש חיפה ג'נין והכפרים אבו-שושה ואבו-זריק ניתקו את הדרך לחיפה. ביום ד' ה-4.48.48 כיתר קאוקג'י את משמר העמק ופתח בהפגזת תותחים כבדה על הקיבוץ. מספר חברים נהרגו, החשמל נותק ונגרם נזק רב לבניינים. תחת ההפגזה החלו 400 לוחמים ערבים מלווים בחיפוי אש של שישה משוריינים להתקדם לעבר משמר העמק. באש המגינים נהדפה ההתקפה על גדרות הקיבוץ.

בתיווך בריטי הושגה הפסקת אש למשך 24 שעות, במהלכה פונו הפצועים והילדים. בינתיים החלו ראשי ההגנה לרכז כוחות במקום, יצחק שדה, שהתמנה למפקד הכוחות באזור, קבע את מפקדתו בבית האבן בג'וערה. בשעות אחה"צ של ה-8 באפריל החלה מתקפת הנגד, במהלכה כבשו כוחות הפלמ"ח וההגנה כפרים ערבים ומשלטים השולטים על הקיבוץ וסביבתו. כוחות הפלמ"ח כבשו את תחילה את ח'רבת א-ראס ו"הר הגעש", הכפר רובייה אל-פוקא נכבש ובתיו פוצצו ונהרסו. בליל ה-11 באפריל 1948 נכבש הכפר אבו שושה וביום שלאחריו הכפר אבו זוריק וחודש הקשר עם חיפה. הכוחות נכנסו לאל כפריין, שהיה ריק מתושביו, ופוצצו 30 מבתיו. לאחר קרב קשה נסוגו כוחות קאוקג'י דרומה, כשכוחותיו של יצחק שדה רודפים אחריהם ומשתלטים גם על תל מגידו והכפר לג'ון.

השלכות המלחמה על פני האזור

מלחמת השחרור הביאה לשינוי פני האזור: בעקבות נסיגתו של קאוקג'י החלה מנוסת ערבים מכל כפרי הסביבה. בתי הכפרים פוצצו כדי למנוע את חזרתם של כוחותיו של קאוקג'י, היות ולהגנה לא היו מספיק כוחות כדי להחזיק בהם לאחר כיבושם.

הכפרים במרכז רמת מנשה, למעט אל כפריין, לא היו מעורבים ישירות בקרבות משמר העמק. תושבי אל-בוטימאת נטשו את כפרם לאחר כיבוש אל-כפריין ועברו לאום אל פחם. במהלך כניסת כוחות ההגנה למקום נהרס הכפר באופן חלקי. תושבי אל-ריחאניה עזבו בזמן הקרבות לכפר הגדול אום-אל-זינאת, ששכן מצפון להם, באזור צומת אליקים של היום. אום-אל זינאת נכבש ע"י כוחות של גולני ב-15 במאי, ותושביו נמלטו לצפון השומרון. גם משפחות האריסים, שנותרו עד תחילת הקרבות בדאלית-א-רוחא, עזבו את המקום עם פרוץ הקרבות. תושבי חוביזה עזבו את כפרם בעקבות התקפה של כוח של האצ"ל על המקום, גם כאן ניזוקו במהלך הפעולה חלק מבתי הכפר. בעקבות המלחמה נמלטה האוכלוסייה הלא יהודית שהייתה באזור קודם לכן והכפרים הלא-יהודיים עמדו בהריסותיהם.

התיישבות באזור בתקופת מלחמת העצמאות

שאלת ההתיישבות היהודית, שפסקה בעם פרוץ מלחמת העצמאות, שבה ועלתה עם כניסת ההפוגה הראשונה לתוקף ביוני 1948. ב-21 בחודש סיכמו ראשי הקק"ל והמרכז החקלאי את פרטיה של תכנית התיישבות חדשה שכללה 19 יישובים חדשים ברחבי הארץ. הנימוקים לקביעת מיקומם של היישובים היו ביטחוניים, כגון שמירה על הגבול באזור ואדי ערה ושמירה על חופש התנועה לירושלים. התכנית אושרה מתוך ההבנה שלהתיישבות חלק חשוב בביסוס השליטה בשטחים שנכבשו. בתקופה זו הוקמו שני יישובים חדשים ברמת מנשה: רגבים, שעלה תחילה על אדמות אל-בוטימאת ועבר מאוחר יותר לנקודת הקבע, הנמצאת בתחום המועצה האזורית אלונה, ורמות מנשה מצפון מערב לחורבות דאלית-א-רוחה. היישובים הוקמו על אדמות בבעלות יהודים ובתחומי גבולות החלוקה. קיבוץ נוסף, מגידו, עלה על הקרקע לקראת סוף המלחמה, בפברואר '49, על הגבעה עליה שכן הכפר לג'ון, שתושביו נטשו אותו.

האזור לאחר מלחמת העצמאות

תהליך שינוי פני נוף האזור, שהחל בצורה הדרגתית עם מפעל ההתיישבות היהודית, והתבטא בהקמת יישובים מודרניים, בפעולות ייעור, ניקוז, סיקול והכשרת שטחים גדולים, עיבוד הקרקע בשיטות מודרניות והכנסת גידולים חדשים, לצד הכפרים המסורתיים שתושביהם עסקו בעיקר בחקלאות קיום מסורתית, צבר תאוצה לאחר מלחמת העצמאות.

הכפרים שננטשו בתקופת המלחמה נהרסו במהלך השנים, חלקם בפעולת הריסה מכוונת שביצעה קק"ל וחלקם כתוצאה מבלייה טבעית.

יישובים נוספים הוקמו בתחום המועצה: מיד עם תום המלחמה עלה על הקרקע קיבוץ גבעת עוז, שגם מיקומו נקבע משיקולים ביטחוניים.

ב-1952 עלו על הקרקע שני היישובים האחרונים שהוקמו בתחומי המועצה – מדרך עוז ואליקים, שניהם נוסדו ע"י עולים מתימן.

כמו בכל רחבי מדינת ישראל, הוחכרו האדמות שננטשו ליישובים היהודיים, לשם עיבוד חקלאי ומרעה. האדמות החכורות עובדו בשיטות חקלאיות מודרניות, והשדות באזור אופיינו כעת בגידולים נרחבים של דגנים, כותנה, קטניות, מזון לבהמות ומטעים של עצי פרי למיניהם. תהליך זה הושלם ברובו עד אמצע שנות החמישים של המאה הקודמת.

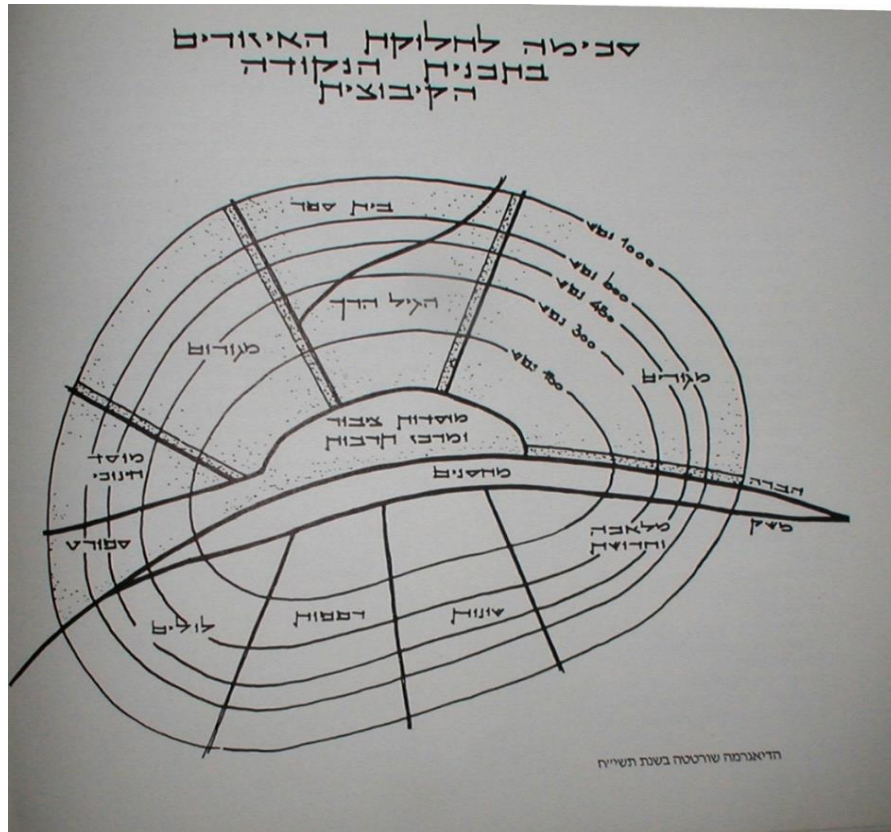
מקורות לפרק הסקירה ההיסטורית

ביבליוגרפיה

- אורן נורדהיים, מיכל, 'דונם ועוד דונם רכישות הקרקע בעמק יזרעאל לאחר מלחמת העולם הראשונה', בתוך נאור, מרדכי, עורך, 'עמק יזרעאל, 1967-1900 : מקורות, סיכומים, פרשיות נבחרות וחומר עזר', הוצאת יד יצחק בן-צבי, תשנ"ג – 1993
- גבתי, חיים, 'מאה שנות התיישבות, תולדות ההתיישבות היהודית בארץ ישראל', הוצאת הקיבוץ המאוחד, תל אביב, 1981.
- גרוסמן, דוד, 'הכפר הערבי ובנותיו, תהליכים בישוב הערבי בא"י בתקופה העות'מאנית', הוצאת יד בן צבי, ירושלים, תשנ"ד 1994.
- ידידיה, יואש, 'נוף ואדם ברמת מנשה, ממלך יקנעם לשייח' ג'וערה, לקט מאמרים בידיעת האזור, הוצאת מועצה אזורית מגידו, מועצה מקומית יקנעם עילית, תשמ"ט 1989.
- נוה, רן, 'הגורמים המרכזיים אשר הביאו לשינוי הנוף היישובי במרכז רמת מנשה מאפריל 1948 עד לסוף שנת 1952', עבודת גמר מחקרית (תזה) המוגשת לאחר קבלת התואר 'מוסמך', אוניברסיטת חיפה, הפקולטה למדעי הרוח, החוג ללימודי א"י, יולי 2008.
- שילוני, צבי, 'רכישות הקרקע וההתיישבות הציונית בעמק יזרעאל עד מלחמת העולם הראשונה', בתוך נאור, מרדכי, עורך, 'עמק יזרעאל, 1967-1900 : מקורות, סיכומים, פרשיות נבחרות וחומר עזר', הוצאת יד יצחק בן-צבי, תשנ"ג – 1993

העקרונות התיכנוניים של הקיבוצים

הקבוץ הוא צורת התיישבות שיתופית וולונטרית, ייחודית למדינת ישראל, המבוססת על ערכים של שוויון, שותפות ועזרה הדדית. בניגוד ליישובים כפריים מסורתיים שהתפתחו באופן אורגני, הקיבוץ התפתח באופן מתוכנן. עקרונות התכנון של הקיבוצים גובשו כמענה לרעיונות החברתיים והאידיאולוגיים שנדונו ונוסחו בתנועות הקיבוציות החל משנות העשרים של המאה הקודמת. ערכי השיתוף והשוויון, באו לידי ביטוי הן במבנה החברתי הייחודי לקיבוץ והן במבנה הפיזי - אדריכלי שלו.

מקור: ישראל פיינמסר, קיבוץ בתכנונו, ספריית הפועלים, 1984

במהלך השנים התפתח מודל תכנוני אופייני, המייחד את המבנה הפיזי של הקיבוצים מיישובים אחרים, שעקרונותיו הם:

- הפרדה ברורה של הפונקציות השונות לאזורים (zoning). הפרדת האזור המשקי מהאזור הקהילתי ברצועת גיבון ירוקה.
- פריסה יישובית מסביב למרכז בו ממוקמים חדר האוכל, מרכזי הצריכה, המינהל וכד'.
- הכניסה לקיבוץ - באזור הכניסה משולבת חנייה והוא מאפשר הכוונה ברורה לשתי דרכים עיקריות, האחת מובילה לאזור המשקי והשנייה לשאר חלקי הקיבוץ. העדפה לשילוב שדרות עצים המדגישות את הדרכים והחלוקה הפונקציונאלית, מעשירות את הנוף ומשמשות להצללה.
- מרחב ירוק – 'גן כולל' - שבמרכזו חדר האוכל, 'הדשא הגדול' ומבני הציבור הנוספים וממנו מובילים שבילי הולכי רגל לבתי המגורים.
- שמירה על מרחקי הליכה נוחים, גם מהפריפריה למרכז. חדרי המגורים היו מינימליסטיים בעוד שחלק גדול מהפונקציות הביתיות הועברו למרחב המשותף. האזור הקהילתי תוכנן כסביבה המיועדת להולכי רגל וסגורה בפני תנועה מוטורית, מכאן החשיבות הרבה לשמירה על מרחקי ההליכה.
- דגש רב הושם על תכנון הנוי. "גן כולל", כפי שניסח זאת ביקלס, "שבו הפרט נתון במסגרת הכלל, ולא פרצליה המתאימה ליוזמה פרטית"

התפתחות המודל התכנוני של הקיבוצים

הקבוצה הקטנה וחצרות המשק

התכנון הפיזי של הקיבוצים הראשונים, שהוקמו לפני ומיד לאחר מלחמת העולם הראשונה, תאם את התפישה של הקבוצה הקטנה והסגורה והתבסס על מודל החצרות של חוות לימוד חקלאיות: מקבץ מבנים הסוגרים על חצר פנימית מלבנית שכוללת בתוכה את כל השימושים הנדרשים: מגורים, שירותים נלווים (מטבח, חדר אוכל, מכבסה וכד'), משק חי וסדנאות. בתחילה שימשו החצרות לפעילות חברתית ומשקית יחד. בדגניה, שנבנתה כחווה והייתה לקבוצה, כבר הופרדו חצר המשק והחברה. מודל החצר הסגורה לא התאים ליישוב גדל ומתפתח. עם הגידול במספר החברים וההתפתחות הכלכלית עלה הצורך בפתרונות חדשים שיאפשרו צמיחה עתידית.

האדריכל ריכרד קאופמן

ב-1920 הזמין ארתור רופין את האדריכל ריכרד קאופמן לשמש כמתכנן ראשי בחברת 'הכשרת הישוב' של הסוכנת היהודית ובמחלקה להתיישבות של הוועד הפועל הציוני. בואו מציין תקופה חדשה בתכנון היישובים החקלאיים בארץ. קאופמן ראה עצמו, ובצדק, כמייסד מקצוע חדש, "תכנון כפרים", ענף בתחום תכנון הערים שייטכן והומצא על ידי קאופמן ורופין. הוא הושפע מעקרונות 'עיר הגנים' של אבנעזר הווארד ושילב אותם בתכניות שערך. יחד עם זאת ידע לתת בתכניותיו ביטוי לאידיאולוגיות החברתיות והכלכליות, דוגמת שיוויון ושיתופיות, ותכניותיו הותאמו הן לצורות ההתיישבות השיתופית לסוגיה והן לתנאי האקלים והנוף המקומיים.

התכנית הראשונה שערך קאופמן עבור הקבוצות החדשות היתה התכנית עבור הקבוצה הקטנה גבע. תכנית זו עדיין מבוססת על חצרות פורמאליות, אולם עם הפרדה בין חצרות המשק והמגורים. בכך היתווה קאופמן את העיקרון היסודי של תכנון הקיבוצים שנשמר לאורך השנים: הפרדה ברורה בין האזור המשקי, הכולל את כלל מבני המלאכה והמשק, והאזור החברתי הכולל את מגורי החברים, בתי הילדים וחדר האוכל.

הקיבוץ הגדול

בסוף שנות ה-20 התפתח בתנועה הקיבוצית וכוח אידיאולוגי בנושא גודלה של אוכלוסיית הקיבוץ, וכל אחד מהזרמים יצר אידיאולוגיה שונה. איחוד הקבוצות והקיבוצים דגל בקבוצה הקטנה והאינטימית, בעוד שהקיבוץ המאוחד דגל בקיבוץ גדול ומגוון מבחינה כלכלית. בתחילת שנות השלושים הכריזו לביא וטבנקין על 'הקיבוץ הגדול והגדל' כיישוב ייחודי "לא עיר ולא כפר". בקיבוץ הארצי, לעומת זאת, האמינו בגידול הדרגתי של היישוב, בהתבסס על צרכיו החברתיים והכלכליים. בתכנון שהציע קאופמן ב-1926 לעין חרוד ולתל יוסף מוצג יישוב ממין חדש, שהסכימה שלו מאפשרת התפתחות וגידול עתידיים. גם כאן נשמרו עקרונות עיר הגנים והחלוקה לאזורים. שינויים שהוכנסו בתכניות במהלך הבנייה ביישובים אלו אומצו בתכנון קבוצות וקיבוצים בשנים הבאות. כך למשל, העמדת בתי הילדים במרכז חצר המגורים, אומצה כעקרון תכנוני מקודש, משיקולי נוחות וביטחון.

תכנית תל יוסף שימשה כמודל לתכנון מספר קיבוצים של השומר הצעיר. בתכנית תל יוסף תוכננה הפרדה בין אזור מגורים לבין אזורי המשק והמלאכה באמצעות דרך ראשית הנמצאת על ציר רוחב. אזור המגורים ואזור המשק והמלאכה מאורגנים סביב חצרות הנמצאות על ציר אורך, עם חדר אוכל ומבני ציבור נוספים במרכז החצר הראשית, המאחדת את חצר המגורים וחצר המלאכה המרכזית. עקרונות אלו יושמו בתכניות הראשונות שהכין קאופמן לקיבוצים משמר העמק (1929) והזורע (1938).

שנות הארבעים

בשנות הארבעים המוקדמות פעלו בנוסף לקאופמן אדריכלים נוספים בתכנון מושבים וקיבוצים, ביניהם יוס'ה אידלמן, מנספלד - ויינטרוב (גיתאי), ואריה שרון.

במאמר שכתב על תכנון היישובים השיתופיים בישראל, מציין אריה שרון כי תכנון יישובי חומה ומגדל שנבנו באזורים מבודדים במהלך שנות השלושים הושפע משיקולים ביטחוניים. יישובים אלה תוכננו בסגנון סגור וקומפקטי, בהשראת מודל החצרות של הקבוצות הראשונות. תכניות אלו היו נעימות בקנה המידה, בצורה, במבנה ותפקודן באופן נאות, אולם הן לא הציעו אפשרות לצמיחה והתפתחות אורגנית בהתאמה לדרישות של הקיבוץ המשתנה ומתרחב. כאלו היו גם התכניות הראשונות שהכין שרון לעין השופט (1939-40) ולדליה (1940), שהוקמו כיישובי חומה ומגדל. בתכנית של רמת השופט (1941), שגם אותה הכין שרון, ניכרת כבר יותר התאמה לתנאי המקום ולטופוגרפיה והיא פחות נוקשה וסגורה. בסקיצות מוקדמות שהכין שרון עבור קיבוץ גלעד (1946), ניתן לראות כי הוקדשה מחשבה לאופן התפתחותו העתידית של הקיבוץ.

המחלקות הטכניות של הקיבוצים

בשנות הארבעים הוקמו המחלקות הטכניות של הקיבוצים. המחלקה הטכנית של הקיבוץ ארצי נוסדה ע"י ישראל פיינמסר, שעמד בראשה במשך 30 שנה. שמואל מסטצ'קין, בוגר הבאהאוס, שמש כאדריכל ראשי במחלקה הטכנית של הקיבוץ הארצי מיום היווסדה ב-1943 ועד ל-1973. לשני האישים הייתה השפעה רבה על התפתחות המודל התכנוני האופייני לקיבוצים. החל משנות החמישים נערכו במחלקה הטכנית רוב תכניות הבינוי ותכנון המבנים של קיבוצי השומר הצעיר.

מסטצ'קין ייחס חשיבות רבה לתכנון מבני הציבור סביב כיכר מרכזית. חדר האוכל, שטחי הדשא והכיכר ממוקמים במרכז היישוב: "כיכר מרכזית היא הכרח המציאות. מוכרח להיות איזה מרכז שאליו כולם שואפים... הכיכר בקיבוץ מאופיינת בזה שהיא קרובה במהותה לכיכר בימי הרנסנס. אמת המידה וגודל הכיכר בקיבוץ נקבעים על ידי כך, שאדם הנמצא בכיכר יכול להכיר את רעהו מרחוק".

הושם דגש רב על הגן הקיבוצי. "חצרו של קיבוץ היא תרבות הסביבה, הנוף, הדשא, העצים, מערכת הדרכים והשבילים... הבניינים הם למעשה רהיטי החצר, וכל פריט של ריהוט יכול להיות מוצלח יותר או מוצלח פחות. ריהוט יוחלף כשיגיע מועדו, אך יישוב, חצר תרבותית – מהותי מאוד שמרכיבים שלהם יישמרו לעד" (פיינמסר, 1984).

ההנחיות שגובשו במחלקות הטכניות היו מפורטות ביותר התייחסו לכל היבטי החיים בקיבוץ: תיחום האזורים השונים, גמישות המאפשרת גידול והתפתחות עתידית, מיקום מוסדות הציבור ומבני השירותים, מרחקים בין מבני המגורים ומבני הציבור ומרחקים בין מבני המגורים עצמם, מיקום שטחי ירק גדולים בתוך הנקודה ועוד.

עקרונות השימור בקיבוצי מ.א. מגידו

תפישת השימור רואה בקיבוץ מכלול שלם, צורת ישוב ייחודית שהתפתחה כמענה לרעיונות החברתיים והאידיאולוגיים המייחדים את הקיבוצים. במהלך השנים התפתח מודל תכנוני אופייני, המייחד את המבנה הפיזי של הקיבוצים מיישובים אחרים: מרחב ירוק – 'גן כולל' - שבמרכזו חדר האוכל, 'הדשא הגדול' ומבני הציבור הנוספים וממנו מובילים שבילי הולכי רגל לבתי המגורים.

משמעות השימור בקיבוץ היא בשימור המבנה הפיזי והמרקם הייחודי, שימור המרחבים הציבוריים ומתחמים נופיים בעלי חשיבות היסטורית ולא רק בשימור המבנה הבודד.

פרק השימור בתכנית המתאר הכוללנית לא יעסוק באופן מפורט במבנים לשימור ביישובים. יחד עם זאת חשוב לציין כי ביישובי המועצה, ובמיוחד בקיבוצים, פזורים מבנים רבים שתוכנו לאורך השנים ע"י בכירי האדריכלים בארץ ובתנועה הקיבוצית ואין להמעיט בחשיבות לשימורם.

לנכסי המורשת הבנויה, במיוחד בקיבוצים, ערכים היסטוריים, חברתיים, תרבותיים ואדריכליים. חשיבותם היא ברמה המקומית – כמייצגים את ערכי החברה וההיסטוריה הייחודיים לכל קיבוץ, ברמה של התנועה הקיבוצית - כמייצגים את התפתחות התנועה הקיבוצית וערכיה הייחודיים, וברמה הלאומית - הן מתוך ראיית הקיבוץ כתופעה ייחודית הקשורה בתולדות ההתיישבות הציונית, והן כמייצגים אירועים היסטוריים הקשורים בתולדות ההתיישבות, מלחמת העצמאות ועוד.

לרבים מהמבנים ערכים אדריכליים החורגים מהרמה המקומית, במקרים רבים הם מייצגים את עבודתם של אדריכלים בולטים ואת התפתחות האדריכלות המודרנית, בתנועה הקיבוצית בפרט ובארץ בכלל, החל מהסגנון הבינלאומי, דרך הברוטליזם ועוד.

מבני הציבור המרכזיים בקיבוצים, וחדר האוכל בראשם, היוו את המוקד החברתי והתרבותי של החיים בקיבוץ. השינויים באורח החיים ובערכי החברה הקיבוצית הביאו לכך שבחלק מהקיבוצים מבנים אלו אינם משמשים עוד למטרה לשמה נבנו, ושימורם מחייב התאמתם לשימושים חדשים. האתגר הוא בהתאמת התכנים החדשים למבנים אלו, באופן שיאפשר את המשך תפקידם המרכזי בחיי הקהילה המתחדשת בקיבוץ.

ביבליוגרפיה

בר אור, גליה, יסקי, יובל, עורכים, 'הקיבוץ: אדריכלות ללא תקדים', התערוכה הבינלאומית ה-12 לאדריכלות, הביינאלה בוונציה, 2010. גרואג, שמואל, מסמך מנחה לשילוב מרכיבי שימור בתכנון הסטטוטורי בקיבוצים, לשכת התכנון מחוז חיפה, מרץ 2011.

פיינמסר, ישראל, 'קיבוץ בתכנון', ספריית הפועלים, 1984

צור מוקי, דניאלי יובל, עורכים, 'לבנות ולהיבנות בה, ספר שמואל מסטצ'ניק', אדריכלות הקיבוץ בישראל, הוצאת הקיבוץ המאוחד 2008.

Sharon, Arie, 'collective Settlements in Israel', The Town Planning Review, Vol 25, No. 4, Jan 1955

רמות מנשה	רמת השופט	עין השופט	משמר העמק	מגידו	הזורע	דליה	גלעד	גבעת עוז		
		1966	1946-1950 (חדר האוכל החדש)	1976	1959	שנות ה-50		1964	שנת הקמה	חדרי אוכל
מנחם באר		אברהם ארליק	מבנה מקורי: זאב רכטר שיפוץ (1975): יעקב רכטר	חיליק ערד?	מבנה מקורי: וינראוב ומנספלד תוספת: שלמה גלעד	ש. מיסטצ'קין		מבנה מקורי: ש. מיסטצ'קין תוספת: חיליק ערד	אדריכל	
										
		בית המוזיקה	מועדון לחבר	מועדון לחבר	מוזיאון וילפריד		בית גיורא + תיאטרון פתוח 1966	בית זיכרון וספריה	שם המבנה	מבני תרבות
		1961?	1947-1952	1977	1951-1957				שנת הקמה	
		ש. מיסטצ'קין	י. גבר - צ'לנוב.	חיליק ערד	וינראוב ומנספלד		שלמה גלעד	חיליק ערד	אדריכל	
										

העקרונות התיכנוניים של מושב העובדים

מושב העובדים הוא התארגנות קואופרטיבית שיש בה מיזוג בין יסודות ההתיישבות הפרטית לבין אלה של ההתיישבות הקומונלית. עקרונות היסוד של מושב העובדים פורסמו ע"י אליעזר יפה ב- 1919 והתפתחו במהלך השנים. העיקריים בהם הם:

- קרקע בבעלות לאומית
- שלמות הנחלה (הנחלה המוחכרת למתיישב אינה ניתנת לחלוקה ואפשר להעבירה ליורש אחד בלבד)
- שיויוניות – בחלוקת אמצעי הייצור, בגודל ובאיכות הנחלות
- עבודה עצמית – הנחלה מעובדת ע"י המשפחה בכוחות עצמה
- חברות באגודה השיתופית
- שיווק באמצעות האגודה השיתופית ומסגרות קואופרטיביות נוספות

פריסתו המרחבית של מושב העובדים מבטאת את תפיסת העולם החברתית של מייסדיו, קולקטיביות ושיויוניות מחד וחופש פעולה כלכלי של המשפחה הבודדת מאידך. מספר עקרונות חוזרים ומופיעים בתכנון הפיזי של מושבי העובדים:

חלוקה אזורית: פריסת המושב נחלקת לשני אזורים: אזור השירותים המשותפים ואזור הנחלות הפרטיות. אזור השירותים המשותפים כולל את פעילויות הייצור הקואופרטיביות (מחסנים, אסמים, מוסכים וכד'), את השירותים החברתיים והאדמיניסטרטיביים (בית ספר, בית כנסת, צרכניה, מרפאה, מזכירות, ספורט, גן ציבורי) ואת נחלותיהם של עובדי הציבור.

מרכזיות אזור השירותים: אזור השירותים המשותפים ממוקם במרכז היישוב, במידת האפשר בתנאים טופוגרפיים וסביבתיים מועדפים (ראש גבעה וכד'), והנחלות החקלאיות הפרטיות מקיפות אותו. מרכזיותו של אזור השירותים מאפשרת יחסים גיאומטריים שיויוניים במידת האפשר בינו לבין הנחלות החקלאיות, ובכך מבטאת את היחסים בין הקולקטיב למשפחה הבודדת. עקרונות אלה נשמרים בכל דגמי הפריסה של המושבים.

שילוב המגורים והייצור: הנחלה החקלאית במושב מורכבת מאזור מגורים, אזור חצר ומשק חי וגידולי מטע ושדה. מיסדי המושב האמינו כי בכדי שכל משפחת החקלאי תישא בעול עבודת המשק חייבת להיות קרבה מירבית בין אזור המגורים לאזור הייצור. עקרון השילוב של המגורים והייצור עבר לאורך השנים שינויים רבים בהתאם לשינויים במבנה המשק החקלאי, באידילוגיה הקולקטיבית וברמת החיים במושב.

שיויוניות: הנחלות החקלאיות שות בגודלן ובממדיהן במידת האפשר. עיקרון זה נשמר בכל הדגמים של פריסת המושב. השאיפה היא ליצור במידת האפשר שיויון גם במרחקים בין הנחלה לאזורים המשותפים.

תנועה: עיקרון השיויוניות והחיים ביחידות חקלאיות משפחתיות מחייבים גישה רכב אל כל נחלה ונחלה. הדרך הראשית של המושב מקיפה את מרכז השירותים, מקשרת את כל הנחלות ומתחברת אל הכביש הארצי הראשי, הנמצא בדרך כלל במרחק מה מהמושב.

קומפקטיות: מייסדי המושב הבינו כי קיים קשר בין הקומפקטיות של אזורי המגורים וריכוזם בשטח מצומצם עד כמה שהדבר אפשרי, לבין היציבות החברתית של הקואופרטיב. קומפקטיות מאפשרת מפגש אינטנסיבי יותר בין חברי המושב, החקלאים ועובדי הציבור, כתנאי הכרחי לגיבוש חברתי. עקרון הקומפקטיות של אזורי המגורים נמצא לא פעם בסתירה לעקרון צמידות המגורים לאזור הייצור ועקרון השיויוניות, שחשיבותם בחיי המושב גדולה יותר. דרגת החשיבות שניתנה לנושא זה עברה שינויים בדגמים השונים של פריסת מושבי העובדים.

התפתחות דגם היישוב של מושבי עובדים

המושב הראשון, נהלל, תוכנן ע"י ריכרד קאופמן ב-1920. בתכנית נהלל באים לידי ביטוי עקרונות היסוד של המושב, שנוסחו ע"י אליעזר יפה, ממיסדי נהלל: שוויוניות בגודל החלקות ובגישה לשירותים המשותפים, כמו גם תפיסתו התכנונית של האדריכל ותנאי השטח. על תכנון נהלל כתב קאופמן: "המושב תוכנן על רמה שטוחה, סגלגלה לגמרי, המתרוממת בשיפוע קל מתוך המישור הרחב של עמק יזרעאל הפורה. דרך הגישה המסתעפת מכביש חיפה – נצרת, נמשכה עד לפסגת הרמה, שהיא צומת המושב. רחבה מרכזית זו, הדומה ל'כיכר הכפר' שבכפר המסורת, מוקפת בנייני ציבור חשובים: בית העם, בית הספר וכו' וכך מאוחדים החיים המרכזיים בלב המושב". דרך טבעתית אליפטית מקיפה את מרכז הכפר; בצידה החיצוני ממוקמים בתי המתיישבים בחלקות שחזיתן הצרה פונה לכביש הפנימי והן מתרחבות כלפי חוץ, מה שאיפשר חסכון בדרכים ובתשתיות; בצידה הפנימי נמצאות החלקות הקטנות יותר של בעלי המקצוע.

התכנית המעגלית של נהלל ענתה גם על דרישת המוסדות ל'תכנון סגור' שלא יאפשר הקמת יחידות נוספות, וכך יפנו הבנים להתיישבות חדשה, ואיפשרה שוויון תנאים בין המתיישבים כל הנוגע למרחקי הליכה. עד מהרה הסתבר כי הקשיחות הגיאומטרית של תכנית נהלל אינה מתאימה לתנאים טופוגרפיים וקרקעיים שאינם הומוגנים ויוצרת אי שוויון באיכות הקרקעות החקלאיות. היו שהעבירו ביקורת גם על קנה המידה של השטח הנרחב במרכז התכנית, שהוכתב ע"י מספר היחידות המתוכננות בהיקף האליפסה, ונותר ריק במשך שנים רבות.

תכנית נהלל של קאופמן שימשה כנקודת מוצא לתכנונם של מושבי עובדים, אולם לאורך השנים נעשו בסכימה זו שינויים מהותיים, בהתאמה לשינויים שחלו בתפיסות החברתית – כלכלית, להתפתחות בטכנולוגיות ובחקלאות ולניסיון המצטבר.

לעומת תהליך ההתפתחות של סכימת הפריסה של הקיבוץ, שהיה תהליך ספונטני של שינויים והתאמות תוך שמירה על הקונספטים הבסיסיים של הסכימות הראשוניות, תהליך ההתפתחות של סכימת הפריסה של מושב העובדים היה תהליך של ניסוי וטעייה. הקמתו של מושב העובדים היא פעולה חד פעמית המבוצעת תוך זמן קצר ובתכנון מראש. המגבלה המוטלת על מספר הנחלות, מבנה הבעלות וחוקי ההורשה אינם מתירים פתח רב לשינויים אלא על ידי תוספת מקרקעין. מאחר שהמושבים בא"י הוקמו כחלק ממאמץ לאומי ליישוב הארץ ותכנונם הפיזי נעשה ע"י מוסדות לאומיים מרכזיים, המעבר מדגם אחד לשני נעשה בהחלטות אדמיניסטרטיביות. בשעה שהמתכננים נוכחו לדעת שסכימה קיימת אינה ממלאת את ייעודה, מוצעת סכימה חדשה המיושמת במושבים החדשים (חיוטין 2010).

לאחר מספר שנות התיישבות התברר ששוויוניות בגודל החלקה ובמיקומה הגיאומטרי אינה מבטיחה שוויון בטיב הקרקע ובהתאמתה לגידולים הנהוגים. פיצול הגידולים לחלקות קטנות מתאים לעבודה ידנית בעזרת בהמות עבודה, כפי שפעלה החקלאות בא"י בשנות העשרים, אך אינו מתאים לעבודה במיכון חקלאי ובטכנולוגיות מודרניות. ההתפתחות החקלאית והטכנולוגית הגבירה את הצורך בניצול יתרון הגודל ובשימוש נכון יותר בתשתיות ובקרקע ע"י יצירת אזורים המתמחים בענפים מסויימים במערך ייעודי הקרקע.

המוסדות המייסדים הציעו דגם מערך חדש, שהתקיים כמה עשרות שנים, 'מערך השותפות בשדות'. בדגם החדש של הפריסה המרחבית נותק חלק גדול משטחי השדות ממסגרת הנחלה הפרטית ורוכז בגושים גדולים. הגושים אותרו עפ"י סוג הקרקע וטיב הגידולים המתאים להם. כל גוש חולק לחלקות שוות וכל בעל נחלה קבל חלק יחסי שווה בכל הגוש. חלוקת הקרקע לגושים איפשרה לשפר את מנגנון השיוויוניות בנחלה. הקרקעות חולקו באופן שווה לא רק בגודלן כי אם גם בפוטנציאל של תפוקתן החקלאית. החלוקה לגושים מאפשרת לנצל את יתרון הגודל ולהגדיל את הקואופרציה במושב העובדים (שיתוף במיכון חקלאי, ריסוס, השקייה וכו').

פיצול הנחלה החקלאית לחלקת חצר הכוללת את מבני הבית, המשק והחצר בתחומי היישוב וחלקות שדה בגושים גדולים אפשר פתרונות פיזיים קומפקטיים יותר לסביבה המבונה של המושב. הגדלת הקומפקטיות אפשרה הגדלת מספר הנחלות במושב מבלי לפגוע באופן משמעותי במרחקי ההליכה בין הנחלות למרכז השירותים. התפיסה המעגלית של פריסת היישוב ננטשה ובמקומה נפרסו החלקות החקלאיות כשטיח העוטף את מרכז השירות ואת חלקות אנשי השירותים. השטח המיועד למרכז השירותים הצטמצם בצורה משמעותית.

סכימת השותפות בעיבוד השדות הייתה נהוגה במושבי העובדים במשך תקופה ארוכה, מתחילת שנות ה-30 ועד שנות ה-70, ורוב המושבים הקיימים תוכננו בהתאם לדגם זה.

ניתן לסווג מושבים אלה לארבע קטגוריות עיקריות: המושב האמורפי, המושב הטבעתי, מודל המגבת והמושב ההררי. מושבי העובדים במועצה האזורית מגידו שייכים לשתי הקטגוריות הראשונות.

מושב אמורפי (עין העמק, מדרך עוז): צורתו נגזרת מסיבות טופוגרפיות, תכסית ומבנה הבעלויות. שטח החצר החקלאית כ-15-3 דונם, צורתה בד"כ מוארכת וחזיתה צרה, כ-30 מ'. מבני המגורים צמודים למערכת הכבישים הפנימיים ובנויים בד"כ משני צידי הכביש. לא פעם נפרסת רשת הכבישים במספר זרועות, לכיוונים שונים, תוך שמירה על פריסת החלקה המשפחתית המלבנית בגודל ובממדים זהים לכל החלקות. המרכז החברתי ממוקם במרכז היישוב, בצומת המפגש של הדרכים הראשיות. נחלותיהם של עובדי הציבור ממוקמות במרכז החברתי.

מושב טבעתי (אליקים): במרכז המושב הטבעתי דרך טבעת ראשית שמשני צידיה נחלות חקלאיות. כך, בשונה מנהלל, מרבית הקרקע באזור הפנימי מיועדת לנחלות החקלאיות. במרכז האזור הפנימי ממוקם המרכז החברתי של המושב, ונחלות עובדי הציבור ממוקמות על דרך החוצה את האזור הפנימי.

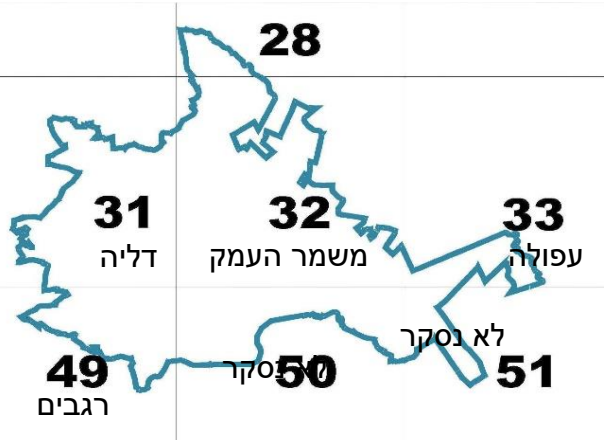
עקרונות השימור במושבי מ.א. מגידו

מושבי המועצה תוכננו והוקמו ע"י המוסדות המיישבים. עין העמק נוסד באמצע שנות הארבעים, אליקים ומדרך עוז הוקמו בתחילת שנות החמישים. מבנה היישוב וגודלו, שהוכתב ע"י מספר הנחלות, נקבעו בשלב התכנון. מבנה הבעלויות מבטיח כי שלד היישוב לא ישתנה גם בעתיד. בתי המגורים במושבים עברו שינויים רבים, חלקם נהרסו ונבנו מחדש. השימור במושבים יתמקד באזורי השירותים המשותפים, באלמנטים נופיים ובמבני משק וציבור שנשמרו. על פי רוב לא מדובר באתרים בעלי ערכים היסטוריים ותרבותיים או אדריכליים יחודיים, אלא בכאלו שיש להם ערך היסטורי או תרבותי עבור הקהילה המקומית. באזורי המגורים ניתן לבחון שימור מאפיינים בולטים של מרקם המגורים, דוגמת חתכי רחוב אופייניים, יחס בין העמדת המבנים והחצרות הפרטיות לרחוב, צמחייה אופיינית ועוד.

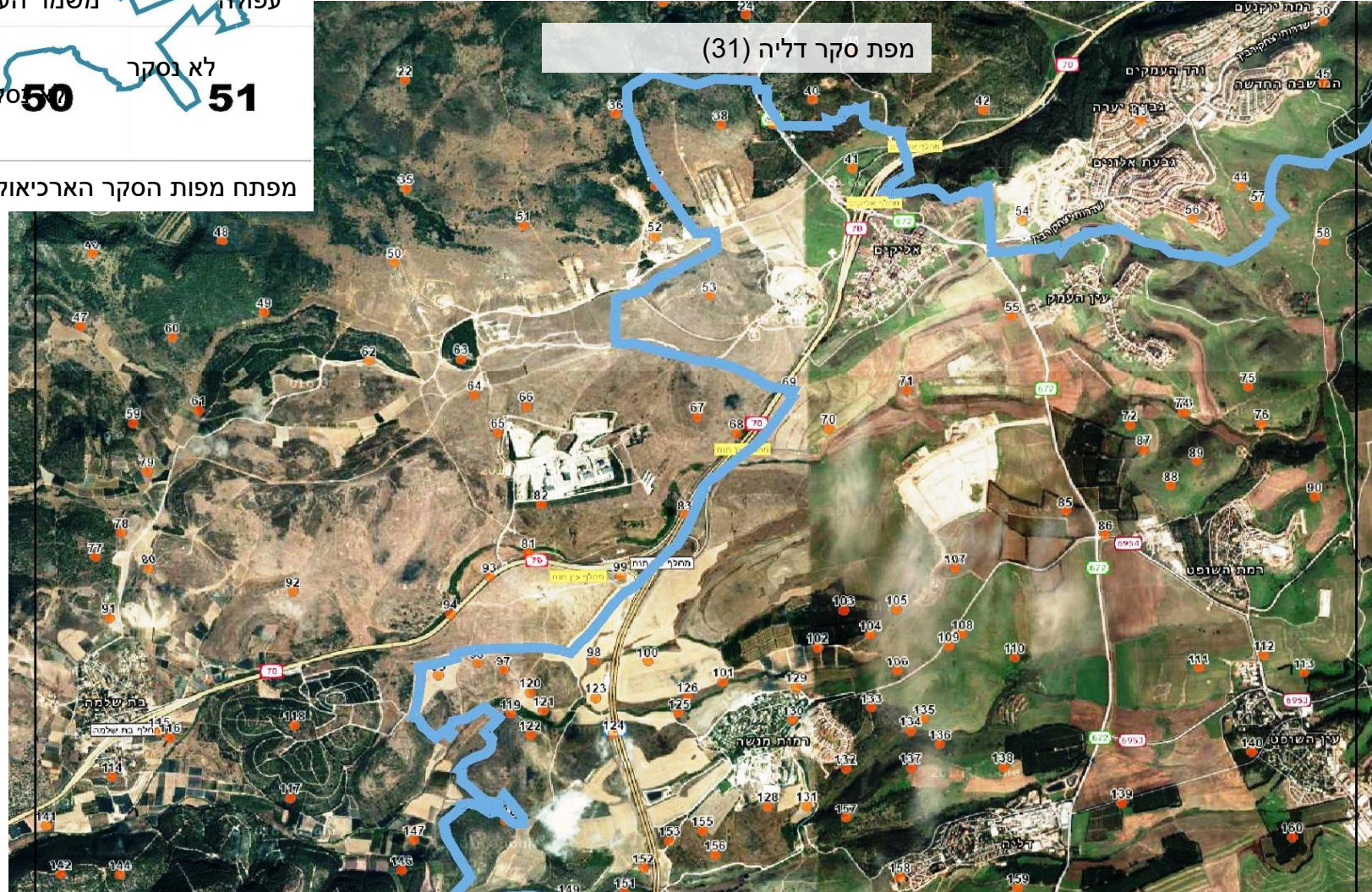
ביבליוגרפיה:

חיוטין ברכה ומיכאל, 'אדריכלות החברה האוטופית, קבוץ ומושבי', הוצאת מאגנס, ירושלים 2010
 חנין – רבינוביץ רות, 'מושבת גנים וחוות לימוד חקלאיות, מודלים לבינוי בהתיישבות הציונית השיתופית', פרדס הוצאה לאור, חיפה 2006.
 קאופמן, ריכרד, 'עיצוב ותכנון כפר נהלל', בתוך אמיתי, מרדכי (עורך), נהלל: חזון בהגשמתו: ראשון למושבי עובדים תרפ"א-תשל"א 1921-1971, מפעלי תרבות וחינוך, תל אביב 1971 (עמ' 73).

האזור עשיר בממצאים ארכיאולוגיים, מהתקופה הפרה היסטורית ועד לתקופה העות'מאנית. רוב האתרים שנסקרו ע"י רשות העתיקות (מסומנים באדום במפה) אינם מהווים מוקדי עניין לשימור, וממצאים ארכיאולוגיים שהתגלו באזור לאורך השנים נמצאים במוזיאונים ביישובים. האתרים הארכיאולוגיים המרכזיים בתחום המועצה ובסביבתה, שחשיבותם מעבר לרמה המקומית, מסומנים במפת האתרים: תל מגידו (E1), תל יקנעם (E2) ותל שוש – גבע פרשים (E3). מידע רב על תל מגידו והאתרים הארכיאולוגיים באזור מגידו מצוי בסקר שנערך ע"י יותם ספר מרשות העתיקות כנספח לתכנית האב לאזור לגיו/מגידו במרץ 2011.

מפת מפות הסקר הארכיאולוגי

חקלאות מסורתית - טחנות קמח

מספר	שם האתר	מיקום	נ.צ.	תיאור
A1	טחנת קמח עין חשרת (נקראת גם טחנת יהושע)	כ-15 מ' מדרום לפינה הדרום מזרחית של בית קברות הזורע	211030, 727200	מהטחנה נותר רק קיר הארובה, שעומקו כ-3 מ'. על קיר המבנה שלט לזכרו של ~~לפנה~~ של יהושע מרכס, בן הקיבוץ שנפל בגוש עציון ב-1948.
A2	טחנת קמח נחל השופט	כ-30 מ' דרומית למגרש הטניס של קיבוץ הזורע	211091, 727527	צילום: אורי בן ציוני הריסות של טחנת קמח בקרבת הגדה המערבית של נחל השופט. אמת מים בנויה הוליקה מעין חשרת אל טחנת הקמח. בגדת הנחל המזרחית, לרגליו של מדרון גבעה המשתפל למערב - מערה גדולה, סתומה בחלקה במפולות ובסחף, ובשוליה חציבות. המערה שימשה, כנראה, למגורים (אפשר שלמגורי התושבים הטורקמנים, שהפעילו את טחנת הקמח).
A3	טחנת ריחאניה	ממזרח לכפר הערבי הנטוש ריחאניה	208801, 725197	צילום: אורי בן ציוני טחנת קמח הרוסה למחצה באפיק נחל השופט, ממזרח לריחאניה. נשתמרו רק קטעים בודדים מאמת המים ומבנה הטחנה שקירותיו נתקלפו. הטחנה לא נזכרת במפות ה-P.E.F ויש להניח שנבנתה עם בניית הכפר בסוף המאה ה-19.

חקלאות מסורתית - טחנות קמח

מספר	שם האתר	מיקום	נ.צ.	תיאור
A4	טחנת קמח עין חשרת (נקראת גם טחנת יהושע)	טחנת גלעד, נחל תנינים, מצפון מערב לגלעד	205782,718897	שרידים של טחנת קמח, סכר אמת מים, כנראה מהתקופה העות'מאנית. מקור: אתר הסקר הארכיאולוגי של ישראל
A5	טחנות נחל הקייני: 1. טחנת א-ראס 2. טחנת אל-קיראט 3. טחנת אל-ח'אליל 4. טחנת אל-חדאד 5. טחנת אל-מאלח'יס	מכלול נחל הקייני		לפירוט ר' מי מגידו' מתקני מים קדומים בנחל קיני, רשות העתיקות – תחום שימור, ינואר 2007 טחנת א-ראס מקור: סקר רשות העתיקות – תחום שימור
A6	טחנת דאלית-א-רוחה	נחל שלף, 1 ק"מ מדרום-מערב לכפר הנטוש דאלית אל-רוחה.	206901,722487	טחנת קמח הרוסה על הגדה הדרומית של נחל שלף, 1 ק"מ מדרום-מערב לכפר הנטוש דאלית אל-רוחה. מקור: אתר הסקר הארכיאולוגי של ישראל

חקלאות מסורתית – מפעלי מים

מספר	שם האתר	מיקום	נ.צ.	תיאור
B1	נקבות עין חשרת (עין אמי)	במורד המזרחי של גבעה, במרחק 100 מ' ממערב לנחל השופט	210881,727297	מי המעיין נובעים מתוך מערכת של שלוש נקבות חצובות בסלע וזורמים אל מערכת איגום, שבעבר היטתה אותם אל חלקות חקלאיות לאורך הנחל. נראה שמערכת הניקבות, בריכות האיגום ותעלות ההשקייה נחצבה בתקופה הרומית-ביזנטית.

צילום: אורי בן ציוני

אתרי ראשית ההתיישבות

מספר	שם האתר	מיקום	נ.צ.	תיאור
C1	עין פרור, מכון המים של רמת השופט	כחצי ק"מ מזרחית לחוות עמק השלום	210031, 725997	מעיין בגדה הצפונית של נחל השופט. ב-1943 נבנה על המעיין בית שאיבה עם גג קמרון. המים שימשו את קיבוץ רמת השופט. מסביב למבנה בוסתן עצי פרי, עצי דקל ועץ ערבה. כיום מוזרמים המים לחוות עמק השלום. בקרבתו של עין פרור, על הגדה הדרומית של נחל השופט, נמצאו כלי צור ונתזים מן התקופות הפליאוליתית התיכונה והעליונה.
C2	שרידי דרך ה'סולינג' ג'וערה עמק השלום		209864,725915	ב-1938 נרצחו בירות מן המארב שניים מחברי עין השופט, אפרים טיקטין ואליעזר קורנגולד, בעת ששבו מיום עבודה ביקנעם לג'וערה. בעקבות זאת גברו הדרישות לסלילת כביש. הדרך בוצעה כדרך 'סולינג', תוך שימוש באבנים וחצץ, בשיטה שהובאה לארץ ע"י הבריטים לסלילת דרכים במקומות קשים לגישה. בסלילה עבדו חברי עין השופט וחברי קיבוץ "עמל" מקרית חיים.

צילום: אורי בן ציוני

סלילת הדרך מג'וערה ליקנעם מקור: ארכיון עין השופט

אתרי ראשית ההתיישבות

מספר	שם האתר	מיקום	נ.צ	תיאור
C3	ברושי השניים	עמק השלום	209974,726161	המקום נקרא על שם יואש זולר ויצחק קליצבסקי, שומרים מיקנעם, שנרצחו ב-1936, בעת ששמרו על מטעי המושבה. לזכרם ניטעו שני הברושים המצויים במקום עד היום. המשורר דוד שמעוני כתב לזכר השניים את השיר "בהר אפרים ביקנעם", שהולחן בידי מרדכי זעירה ויהודה שרת.
C4	חוות עמק השלום	כ-1.5 ק"מ ממזרח לעין העמק	209721,726087	החווה נוסדה ב-1960 ע"י ד"ר אוסקר אדר, גרמני אוהב ישראל, וחברו אדריאן. בהמשך גרו במקום חוקר תנ"ך אוסטרי בשם הרמן בצנר ויוסף אלישע מצ'כיה, שהמשיכו במסורת האירוח וקבלת הפנים שהנהיגו קודמיהם. לעת זיקנה תרמו השניים את המקום למועצה האזורית מגידו וציוו את המקום לפעילות אשר תתרום לעם ישראל, לזקוקים לעזרה ותשמור על הצביון האקולוגי של המקום. בחווה פועלת כיום עמותת "לטם", המסייעת לאוכלוסייה עם צרכים מיוחדים לקחת חלק בחוויית היציאה לטבע.
C5-1	מגדלי שמירה המגדל הצפוני		209340,727050	שני מגדלי שמירה מרובעים מבטון, בני שתי קומות. המגדלים הוקמו בעקבות רצח שני שומרי המטעים יואש זולר ויצחק קליצ'בסקי, על גבעה החולשת על המקום מצפון מערב לו.
C5-2	המגדל הדרומי		209400,726790	

צילום: אורי בן ציוני

מקור: אתר עמותת "לטם"

צילום: אורי בן ציוני

אתרי ראשית ההתיישבות

מספר	שם האתר	מיקום	נ.צ.	תיאור
C6	מגדל הדבורים, דליה	כ-300 מ' מזרחית לדליה	208415, 722005	<p>מבנה דו קומתי מבטון, נקודת העלייה על הקרקע של קבוץ דליה כיישוב חומה ומגדל.</p> <p>צלם: קלוגר זולטן 1939 מקור: אוסף התצלומים הלאומי</p>
C7	בית המכון, עין גלעד	כ-1300 מ' צפונית מזרחית לגלעד	208500, 719450	<p>מקור המים הראשון של קבוץ גלעד. המבנה הדו-קומתי שימש כעמדת שמירה ובתוכו הייתה משאבת המים. המבנה נעזב ב-1946 כאשר קבוץ גלעד עבר למקומו הנוכחי.</p> <p>מקור: אתר אינטרנט עמוד ענן http://amudanan.co.il</p>

אתרי מלחמת השחרור

D1 – ג'וערה

שמות המקום

ג'וערה, גבעת נוח (ע"ש נוח לינדהיים, אדריכל וחבר עין השופט שנפטר בצעירותו).

רקע היסטורי

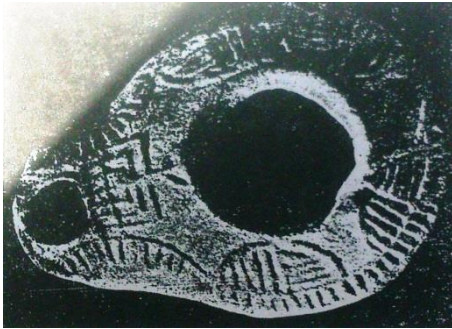
ממצאים ארכיאולוגיים שנמצאו בגבעת ג'וערה וסביבתה מעידים על קיומו של ישוב במקום בתקופות הברונזה המאוחרת, הברזל ב', הפרסית, ההלניסטית, הרומית, הביזנטית, הערבית הקדומה, הממלוכית והעות'מאנית. בראשית שנות הששים של המאה ה-20, כשנעשו בתל עבודות פיתוח לקראת בניה, נתגלה בו פסל בזלת בדמות פקיד מצרי, מתקופת הממלכה התיכונה (1750 לפנה"ס - 2000). מציאתו עשויה להעיד על כך שלמרגלות התל עבר אחד מסעיפי דרך הים שהובילה לעמק יזרעאל. עוד נמצאו באזור מערות קבורה, על פתחה של אחת מהן כתובת בעברית, ונר שמן מעוטר במנורת שבעת הקנים. ממצאים מן האתר שמורים באוסף שבקיבוץ עין השופט. לדברי חברים בקיבוץ לוקטו בתל חרסים המלמדים על רצף התיישבות למן התקופה הכלקוליתית ועד התקופה העות'מאנית.

אדמות ג'וערה נרכשו ע"י הקק"ל לקראת סוף שנת 1936 ממשפחת צאלח שישיבה בחיפה. מבנה האבן בן שתי הקומות נבנה בראש הגבעה במהלך המחצית הראשונה של המאה ה-19. נראה כי המשפחה השתמשה בו לפרקים ובשאר הזמן התגוררו בו הפלאחים תושבי הכפר ג'וערה, כעשרים משפחות במספר. תושבי הכפר הערבים של ג'וערה זכו לפיצוי כספי על האדמות שעזבו, בגובה לירה אחת על כל דונם. הסכם בין האריסים לבין חברת "צור להכשרה ובניין בע"מ", נציגתה של הקק"ל ברכישת אדמות האזור, אשר נחתם ביום ה-16.8.1937, מצוי בארכיון עין השופט וכן במוזיאון ג'וערה.

ב-5 ליולי 1937 עלו על הגבעה חברי גרעין 'אמריקה-בניר', והקימו את קיבוץ עין השופט, כיישוב חומה ומגדל. הם התיישבו בבית האבן, הקימו על גגו עמדת שמירה עם זרקור וסביבו צריפים למגורים.

לאחר כשנה עבר הקיבוץ לנקודת הקבע, וג'וערה הפכה לבסיס אימונים והדרכה של ההגנה. החל מ-1938 הפכה ג'וערה לבסיס ראשי לכל סוגי הקורסים שההגנה קיימה, לרבות רוב הקורסים להכשרת מפקדים (קורס מ"מים). במקום הוכשרו מאות לוחמי ההגנה והפלמ"ח שהיו לימים מבכירי המפקדים בצה"ל והיוו את שלד הפיקוד בראשית דרכו ובמלחמת העצמאות.

באפריל 1948 שימש המקום כבסיס יציאה ליחידות הפלמ"ח שיצאו להתקפת נגד בעת הקרבות על משמר העמק. מ-1950 ועד 1967 שימשה ג'וערה כבסיס לבית הספר למ"כים של חטיבת גולני. בין השנים 1970-2016 שימש המקום כבסיס גדנ"ע.

נר שמן מהתקופה הביזנטית, נמצא בג'וערה מקור: ידידיה, 1989

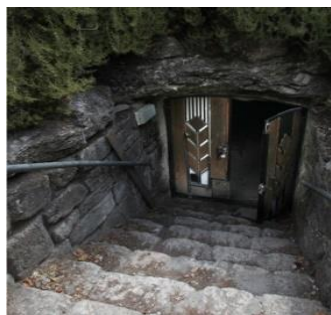

ג'וערה – המבנה העות'מאני צלם: אברהם מלבסקי תאריך: 1937 מקור: קק"ל - ארכיון תצלומים

אתרי מלחמת השחרור

צילום: אורי בן ציוני

מערה גדולה ששימשה כמקום אימון לשתי המחלקות הסודיות של הפלמ"ח: המסתערבים והמחלקה הגרמנית.

גבעה געשית כיפתית, בראש הגבעה גלעד לזכר נופלי קרבות תש"ח באזור ובני משמר העמק שנפלו במלחמות ישראל. אתר מלחמת העצמאות עפ"י תמ"א 21

מקור: אתר הקיבוצים

אנדרטה לזכר חברי הקיבוצים שנפלו במערכות ישראל ופעולות האיבה. המיקום נבחר בשל התצפית על עמק יזרעאל, 'ערש ההתיישבות', וקרבתו לג'וערה ומערת הפלמ"ח, דבר המאפשר ליצור מעין משלוש ווירטואלי של מורשת הגנה וההתיישבות

מספר	שם האתר	מיקום	נ.צ	תיאור
D2	מערת הזיכרון, מערת הזרוע	בית הקברות של קיבוץ הזרוע		
D3	מערת הפלמ"ח	משמר העמק		
D4	גבעת הר הגעש, גבעת הקרב	כ-500 מ' מדרום למשמר העמק	213650,722750	
D5	אנדרטת הקיבוצים	יער הקיבוצים, מדרום מערב למשמר העמק	212767,722732	

מקורות לפרק שימור בשטחים הפתוחים

ביבליוגרפיה

מרקוס, מנחם, 'רמת מנשה, סקר נוף ומסלולי טיול', רשות שמורות הטבע, 1995.
שקולניק, יעקב, 'רמת מנשה- סקר ערכי טבע, נוף ואתרים', הופק ע"י קק"ל ורשות הגנים הלאומיים, בסיוע מ.א. מגידו, 1984.

ראיונות

להב, אמנון, גלעד, 7.9.16

אלישע שפירא, עין השופט, 30.10.16

אתרי אינטרנט

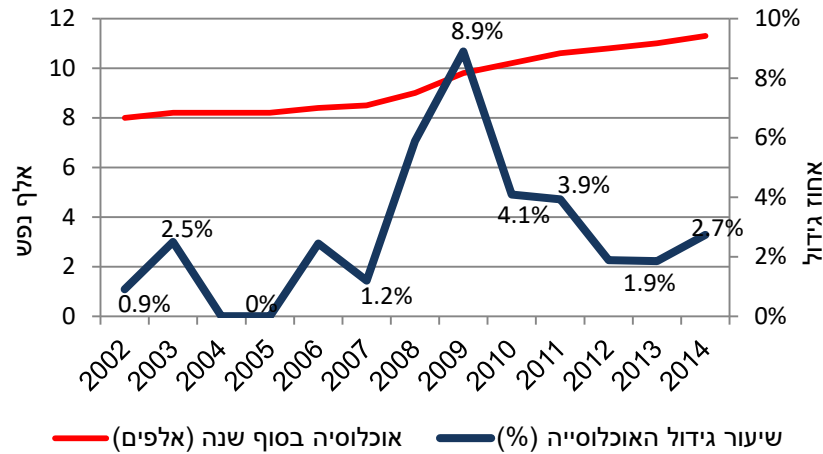
אתר הסקר הארכיאולוגי של ישראל, רשות העתיקות <http://www.antiquities.org.il/survey/new/>

מקורות נוספים

מצגת סקר אזור יקנעם, אורי בן ציוני, המועצה לשימור אתרי מורשת

תרשים 1: גידול האוכלוסייה במועצה אזורית מגידו, 2014-2002*

* למ"ס, הרשויות המקומיות בישראל, 2014-2002

בחינה השוואתית של התמורות שחלו בגודל האוכלוסייה בין השנים 2008 ל-2014 במרחב הסובב של מועצה אזורית מגידו מצביעה על הליך גידול משמעותי של המרחב (ר' תרשים 2). אחוזי הגידול המשמעותיים הינם במועצות האזוריות: מנשה (37%), אלונה (29%) ומגידו (26%). בשלושת המועצות הגידול נובע ברובו מהגירה. בהשוואה לערים וליישובים ערביים במרחב הגובלים למועצה, בהם מרבית הגידול מבוסס על ריבוי טבעי.

מועצה אזורית מגידו התאפיינה בשנים האחרונות בשינויים דמוגרפיים משמעותיים. פרק זה מציג סקירה של מאפייני האוכלוסייה במועצה האזורית ברמה הכלל מועצתית ובהשוואה לרשויות השכנות, מועצות אזוריות ולנתונים ארציים. הפרק מהווה נדבך משלים לסקירת ההיבטים הפרוגרמטיים ברמת היישובים. הנתונים בפרק זה משקפים מצב קיים המבוסס בעיקרו על נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה וכן על נתונים שהתקבלו מבעלי תפקידים במועצה האזורית מגידו ויישוביה.

אוכלוסייה

גודל אוכלוסייה ואחוז גידול שנתי

במועצה אזורית מגידו מתגוררים כ-11,300 תושבים, ע"פ נתוני הלמ"ס לשנת 2015. בחינת מגמת גידול האוכלוסייה במועצה ב-12 השנים האחרונות (ר' תרשים 1) מצביעה על מגמת גידול מתמשכת בתקופה זו. ניתן לזהות שינויים גדולים בשיעור הגידול השנתי לאורך התקופה הנבחנת. **הקפיצה הגדולה בגידול האוכלוסייה נרשמה בין השנים 2008-2009 בהן שווקו הרחבות במושב מדרך עוז ובקיבוצים רמות מנשה ומגידו.** שיעור הגידול השנתי הממוצע בשנים 2002-2014 היה כ-2.9%. במחצית הראשונה של התקופה (2002-2007) שיעור הגידול השנתי הממוצע היה 1.2% זאת לעומת המחצית השנייה של התקופה (2008-2014) בה שיעור הגידול השנתי הממוצע היה 4.2%, כלומר פי 3.5 גבוה יותר מהמחצית הראשונה.

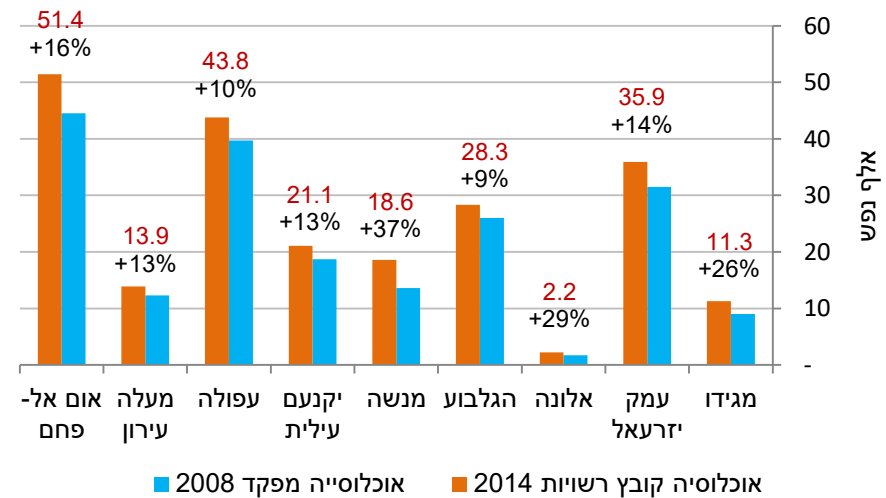
מקורות גידול אוכלוסייה

גידול האוכלוסייה בישראל נובע משלושה מרכיבים: ריבוי טבעי, מאזן הגירה והשתקעות ראשונה של עולים חדשים¹. ריבוי טבעי משקף את ההפרש בין הנפטרים לנולדים. מאזן הגירה משקף כניסה ויציאה של אוכלוסייה ביישוב.

ריבוי טבעי ומאזן הגירה

במהלך השנים 2002-2014 מאזן ההגירה היה הגורם המשמעותי ביותר בגידול האוכלוסייה במועצה האזורית מגידו (ר' תרשים 3). ניכר כי בשנים 2008-2010 חלה ההגירה החיובית הגדולה ביותר למועצה (כ-850 תושבים). נתון זה תואם את מאפייני הגידול שהוצגו בתרשים 1 המבוססים על הרחבות שבוצעו במקביל במדרך עוז, רמות מנשה ומגידו. **התושבים הנכנסים ליישובי המועצה כללו במידה רבה משפחות צעירות** אשר הביאו לגידול במספר הלידות הממוצע בשנה ובעקבות זאת לעלייה בריבוי הטבעי בשנים אלו ושנים בודדות לאחר מכן. (בין השנים 2009-2010 אחוז הריבוי הטבעי היה המשמעותי ביותר, כ-1.6%, בטווח השנים שנבדקו).

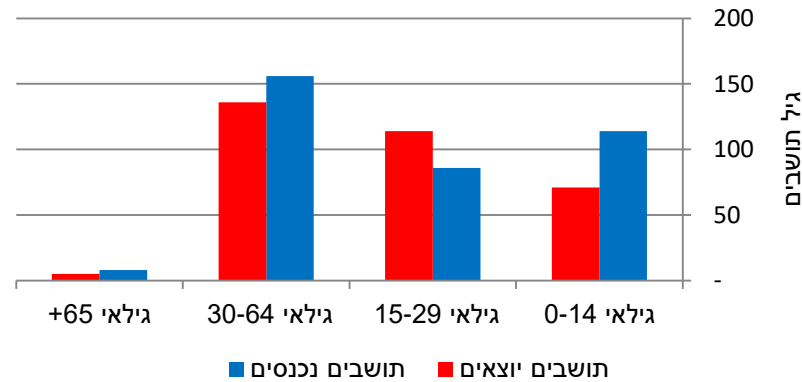
תרשים 2: השוואה מרחבית של גידול האוכלוסייה 2008-2014*

* למ"ס, קובץ היישובים 2008, 2014.

¹ נתון זה המהווה פרמטר במקורות גידול האוכלוסייה אינו נכלל בסקירה עקב מחסור בנתון זה עבור מועצות אזוריות בנתוני הלמ"ס 2002-2014 קובץ רשויות מקומיות.

תרשים 4: השוואת התפלגות גילאי הנכנסים ויוצאים למועצה אזורית מגידו, 2014*

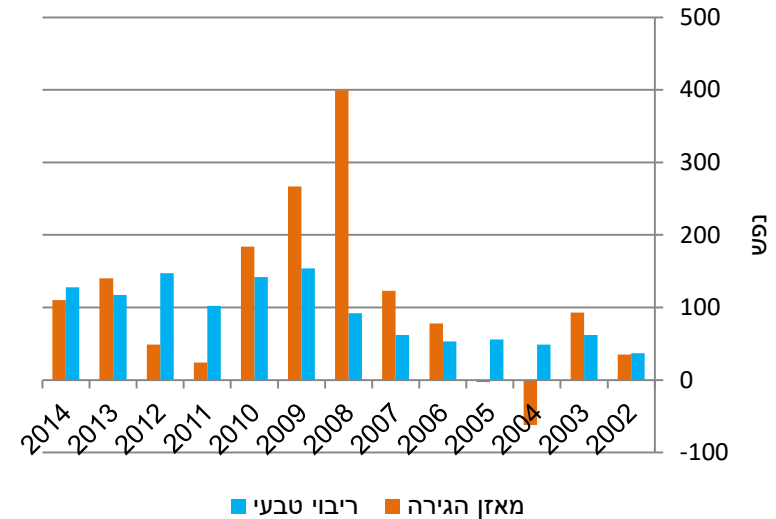

* למ"ס, הרשויות המקומיות בישראל, 2014

גיל התושבים

בבחינה השוואתית של קבוצות הגיל במועצה לשנת 2002 לעומת 2014 (ר' תרשים 5), ניתן לראות בבירור את השפעתן של מגמות ההגירה החיובית בקבוצת הגיל 30-44 וגילאי 0-14, נתון זה מצביע על גידול בהיקף המשפחות הצעירות. התפלגות הגילאים במועצה אזורית מגידו לשנת 2014 מעידה על כך שכחצית מאוכלוסיית המועצה בנויה מבני 30-44 (כ-22%) ובני 0-14 (כ-27%).

תרשים 3: ריבוי טבעי ומאזן הגירה במועצה אזורית מגידו 2014-2002*

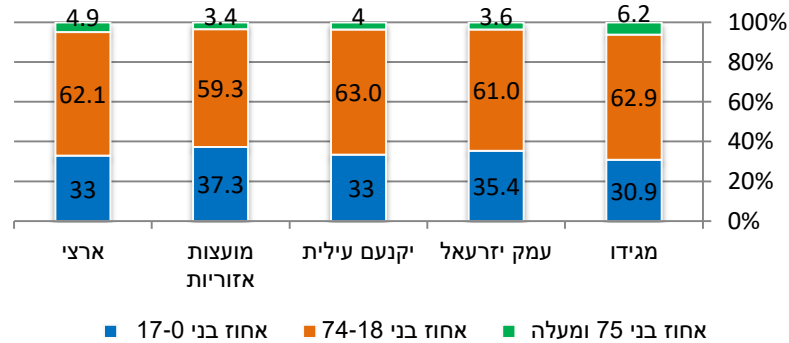
* למ"ס, הרשויות המקומיות בישראל, 2014-2002

בחינת התפלגות התושבים הנכנסים והיוצאים ממועצה אזורית מגידו בשנת 2014 (ר' תרשים 4) מראה כי מרבית האוכלוסייה המהגרת (נכנסים ויוצאים) הינה משפחות צעירות, כמקובל במאפיינים אלו בארץ ובעולם.

בראייה השוואתית ניתן לראות כי חתך הגילאים היחיד בו מספר התושבים היוצאים עולה על מספר התושבים הנכנסים הינו גילאי 15-29, כלומר בעיקר צעירים בודדים/זוגות. נתון זה הולם את תמונת המצב המצטיירת בבחינת היישובים השונים המתארים מגמה של יציאת צעירים מיישוב המגורים וחזרת בנים ובנות היישוב רק בשלב של הקמת משפחה.

אחוז האוכלוסייה המבוגרת הגבוה במ.א. מגידו מעיד על מגמת הזדקנות האוכלוסייה וחוסר איזון יחסי של פירמידת הגילאים.

תרשים 6: התפלגות גילאים השוואה מרחבית, 2014*

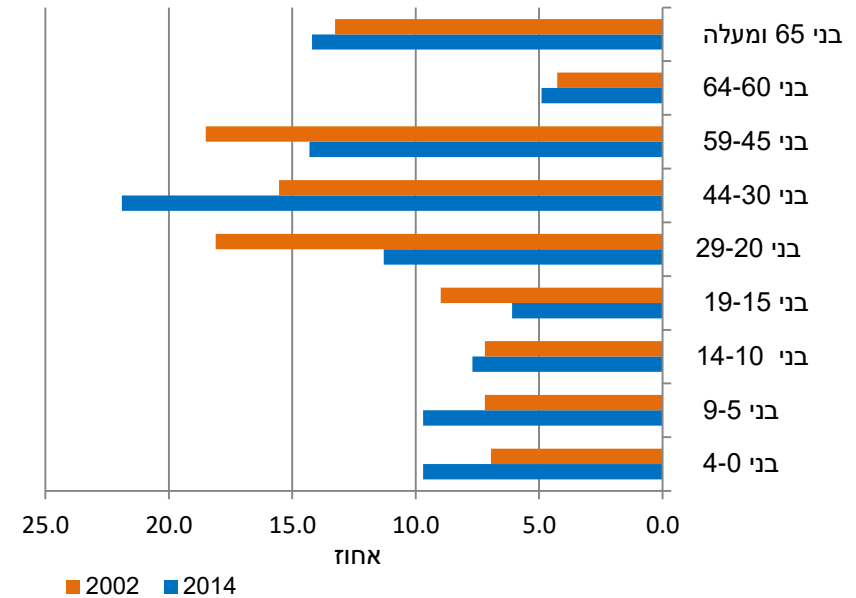

* למ"ס, הרשויות המקומיות בישראל, 2014

במבט השוואתי פנים-מועצתי של מגידו (ר' תרשים 7), ניכרת שונות רבה בחתך הגילאים בין היישובים השונים במועצה. שונות זו מושפעת במידה רבה מיישובים שקלטו משפחות בעשור האחרון. מבחינה של יישובי המועצה, עולה כי ממוצע הגילאים של אוכלוסיית הצעירים (0-18) מהווה כ-31%, האוכלוסייה הבוגרת (19-64) מהווה כ-53% והאוכלוסייה המבוגרת (65 ומעלה) מהווה כ-16%.

מהניתוח עולה כי בקיבוצים מגידו ורמות מנשה אחוז אוכלוסיית הצעירים הינו גבוה משמעותית ביחס לשאר היישובים במועצה ומהווה כ-40% מהאוכלוסייה. נתון זה מחזק את ההנחה שמתן אפשרות לתוספת משפחות חדשות בישוב תורמת לשיפור מאזן הגילאים בו.

תרשים 5: התפלגות גילאים במועצה אזורית מגידו, השוואה *2002/2014

* למ"ס, הרשויות המקומיות בישראל 2014, 2002

במבט השוואתי מרחבי של התפלגות הגילאים (ר' תרשים 6) אחוז אוכלוסיית הביניים במ.א. מגידו (74-18) דומה לשיעור הממוצע של אוכלוסייה זו ברמה הארצית, במועצות אזוריות בכלל ובמועצות אזוריות סמוכות בפרט, ואף מעט גבוה ממנו, בדומה ליקנעם עילית, בה חתך הגילאים בגיל הביניים הוא הגבוה ביותר ומהווה כ-63%.

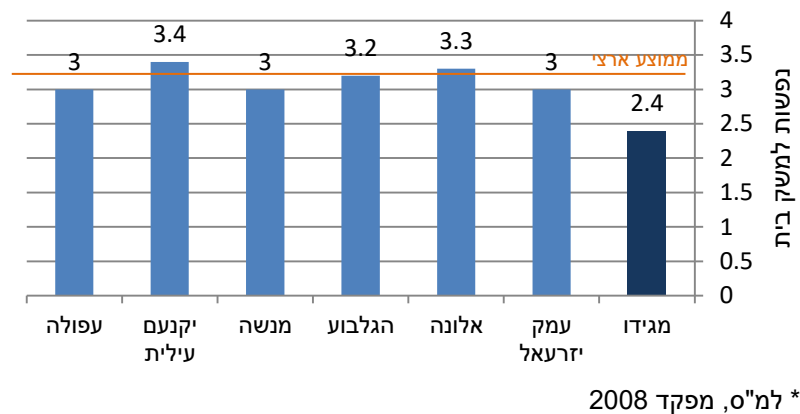
בבחינה מרחבית של אחוז האוכלוסייה המבוגרת (75 ומעלה) ניכר כי במ.א. מגידו נתון זה הינו הגבוה ביותר (6.2%), בפער משמעותי מהרשויות הסמוכות ואף מהממוצע הארצי.

משקי בית ודיוור

גודל משק בית

נתוני גודל משקי הבית ברמת המועצה נכונים לשנת 2008, שנת המפקד. בשנה זו התאפיינה המועצה בגודל משק בית נמוך מאוד (2.4) ביחס לממוצע הארצי (3.2).

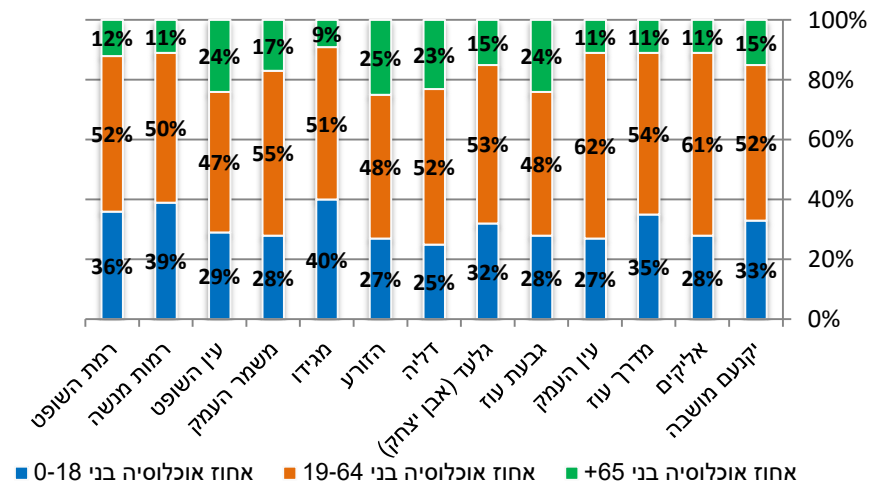
תרשים 8: השוואה מרחבית גודל משק בית, מפקד 2008*

יש להניח כי לאור נתוני ההגירה החיובים שהוצגו לעיל גודל משק הבית הממוצע במועצה הושפע מתהליך זה והוא גבוה יותר כיום מכפי שהיה בשנת 2008. עם זאת, לאור שיעור האוכלוסייה המבוגרת הגבוה במועצה, המתאפיין על פי רוב במשקי בית של אדם בודד, ממוצע הנפשות למשק בית עדיין נמוך משמעותית מהממוצע הארצי.

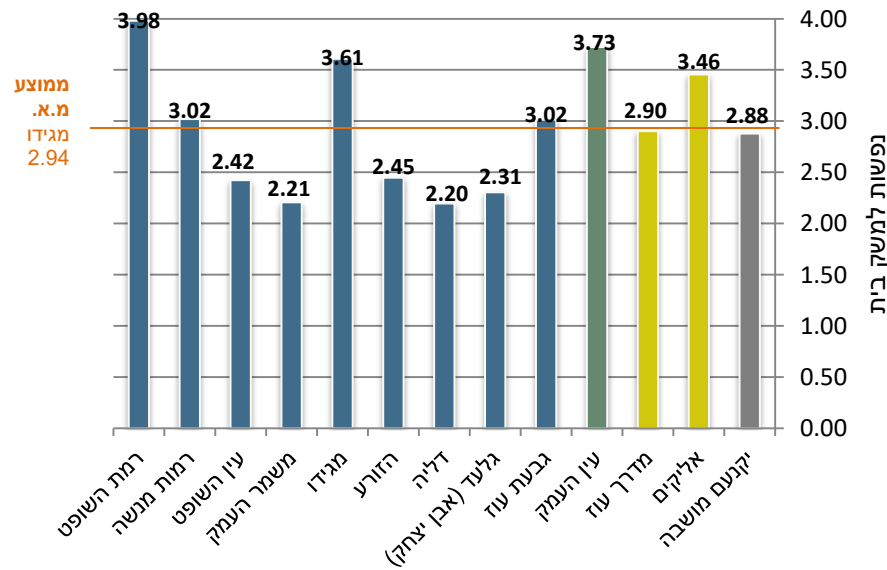
לעומת זאת, בקיבוצים: הזורע, גבעת עוז, עין השופט ודליה נמצא כי קבוצת האוכלוסייה המבוגרת הינה המשמעותית ביותר ביחס לשאר יישובי המועצה ומהווה כ-24% מהאוכלוסייה. קבוצת אוכלוסיית הביניים הינה המשמעותית ביותר ביישובים עין העמק ואליקים ומהווה כ-61% מכלל האוכלוסייה.

תרשים 7: התפלגות גילאים פנים מועצתית- מגידו, 2014*

* תחזית צמיחה דמוגרפית ל-13 יישובי המועצה בעשור הקרוב, טובי כהן 2016. הערה: קבוצות הגיל בתרשים 7 מציגות פילוח שונה מזה שהוצגו בבחינה המרחבית בתרשים 6 המבוסס על הלמ"ס.

תרשים 9: גודל משק בית, השוואה בין יישובי המועצה, 2016*

* תחזית צמיחה דמוגרפית ל-13 יישובי המועצה בעשור הקרוב, טובי כהן 2016. למעט נתוני משק הבית ליקנעם מושבה, אשר מחושבים על בסיס מס' תושבים לפי למ"ס 2014 ומס' משקי בית לפי נתוני הועד המקומי.

גודל משק הבית במ.א. מגידו נמוך גם ביחס למועצות האזוריות השכנות כפי שניתן לראות בתרשים 8 לעיל.

בחינה פנים-מועצתית של מ.א. מגידו לפי חלוקה ליישובים (תרשים 9) מגלה פערים גדולים בגודל משק הבית הממוצע. ניכר כי היישובים בהם גודל משק הבית הינו הנמוך ביותר הינם הקיבוצים: דליה ומשמר העמק (2.2), גלעד (2.3), עין השופט והזרע (2.4). ניכרת התאמה בין גודל משק בית נמוך במרבית הקיבוצים שצוינו לבין אחוז האוכלוסייה המבוגרת בגילאי 65 ומעלה שהינו גבוה ביישובים אלו. מהבחינה נמצא כי גודל משק הבית הגבוה ביותר מבין יישובי המועצה הינו בקיבוצים רמת השופט (3.9) ומגידו (3.6) ובמושבים: עין העמק² (3.7) ואליקים (3.4).

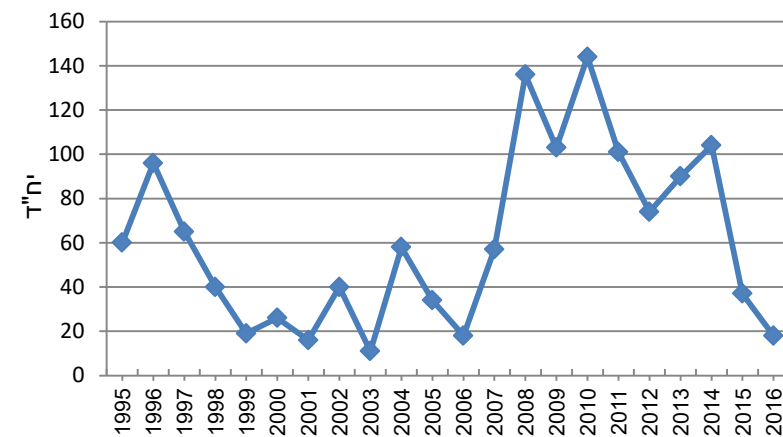
בבחינה השוואתית לפי סוג היישובים ניכר כי גודל משק הבית במושבים הינו גבוה יותר מזה המאפיין את מרבית הקיבוצים, ובהלימה עם אופי האוכלוסייה חילונית/דתית/מעורבת. בקיבוצים שבהם גודל משק הבית הינו גבוה ודומה למושבים משקף תהליך של קליטת אוכלוסייה שבוצע בהם לאחרונה.

² עין העמק מוגדר סטטוטורית כיישוב ללא הגדרה אך באופיו נתייחס אליו בניתוח כמושב

התחלות וגמר בנייה

בשנים 1995-2016 נבנו במ.א מגידו כ-1,350 יח"ד. התפלגות הדירות ביישובים השונים מוצגת בפירוט בתעודות הזהות היישוביות. בכפוף לגידול באוכלוסייה גם בניתוח הבנייה במועצה ניתן לזהות גידול משמעותי בשנים 2008-2011 לאור ההרחבות שבוצעו במספר יישובים בשנים אלו.

תרשים 10: התחלות בנייה מ.א מגידו 1995-2016

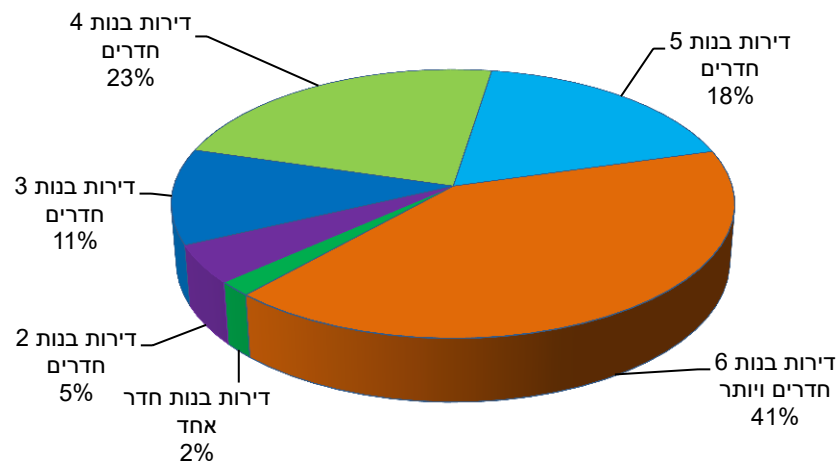

* למ"ס, מחולל בינוי 1995-2016

ניתן לזהות מוקדים מרכזיים של בינוי לאורך השנים. בשנים המוקדמות שנבדקו (1995-2007) מרבית הבינוי התבצע בקיבוצים הנחשבים בעלי חוסן כלכלי גבוה (משמר העמק, דליה הזרוע). ואילו משנת 2008 ואילך עיקר הבינוי התבצע ביישובים בהם בוצעו הרחבות גדולות (מגידו, רמות

מנשה ומדרך עוז) וכן ביישובים בעלי חוסן כלכלי גבוה: משמר העמק ששמר על רמת ביקושים גבוהה, רמת השופט ויקנעם מושבה. מרבית הבינוי בשנים 1995-2016 כלל דירות גדולות בנות 5 חדרים ויותר, ורק 18% מהדירות היו בנות 3 חדרים ונמוך מכך. מאפיין זה תואם את מגמת הגידול המבוססת בעיקרה על הגירה חיובית של משפחות צעירות למועצה.

תרשים 11: התפלגות דירות חדשות למגורים - על פי גודל דירה מ.א מגידו 1995-2016*

* למ"ס, מחולל בינוי 1995-2016

מצב חברתי כלכלי

דירוג חברתי-כלכלי

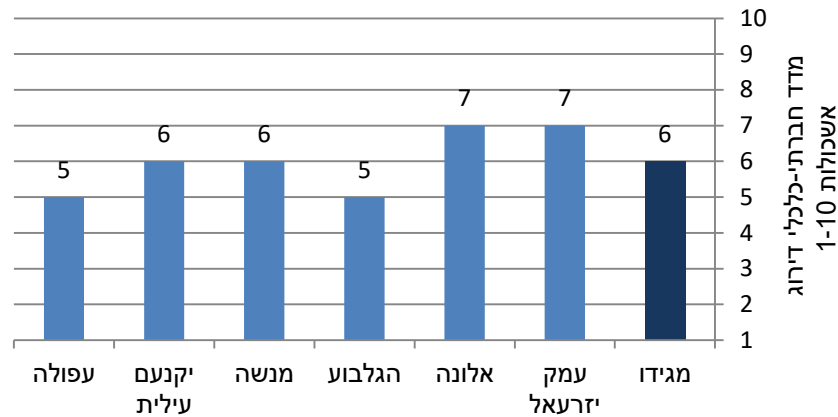
הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה עורכת דירוג של הרשויות המקומיות לפי מדד חברתי-כלכלי, הכולל מספר משתנים חברתיים וכלכליים על פיהם נבחנת הרשות המקומית. המשתנים הנבחרים כוללים בין היתר גיל, מאפייני משק בית, רמות השכלה, משלח יד, רמת הכנסה, רמת חיים ועוד.³

דירוג הרמה החברתית-כלכלית מסווג לפי אשכולות בדירוג של 1 עד 10, כאשר 10 הינו האשכול החזק ביותר מבחינה חברתית-כלכלית (ר' תרשים 12). מבחינה מרחבית מ.א.מגידו מדורגת במקום ממוצע באמצע (אשכול 6) יחד עם מ.א.מנשה ויקנעם עילית. ניתן להבחין שהרשויות היחידות במרחב שנבחן, שממוקמות גבוה יותר מ.א.מגידו, הינן מ.א.עמק יזרעאל ואלונה המדורגות באשכול 7.

בהתאמה לדירוג הקודם, מדורגות כל 252 הרשויות המקומיות שנבחנו לפי רמה חברתית-כלכלית, כאשר הרשות ה-252 היא החזקה ביותר. בהתאמה לסיווג לפי אשכולות גם כאן מגידו מדורגת במקום ממוצע ביחס לרשויות שנבחנו - במקום ה-172, כאשר מ.א.מנשה (169) ויקנעם עילית (183) מדורגות בטווח דומה למ.א.מגידו ואילו הרשויות מ.א.אלונה (208) ומ.א.עמק יזרעאל (211) ממוקמות גבוה יותר במדרג זה.

³ מדדי שכר והכנסה, רמת מינוע, רמת חיים יסקרו בפרק הכלכלי.

תרשים 12: השוואה מרחבית מדד חברתי-כלכלי- לפי דירוג אשכולות 1-10 (1 הנמוך ביותר), 2008*

* למ"ס, מפקד 2008.

השכלה

שיעור הזכאים לתעודת בגרות ושיעור העומדים בדרישות הסף לאוניברסיטאות מתוך הזכאים לתעודת בגרות

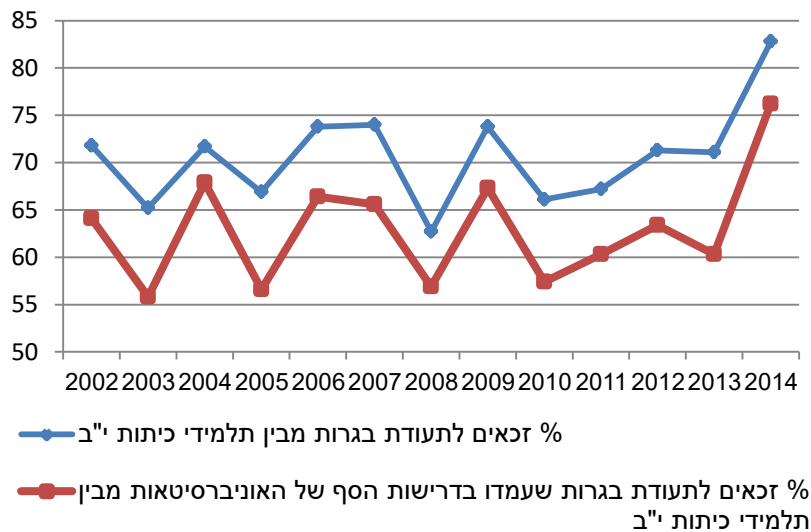
בחינת הישגי תלמידי התיכון במ.א.מגידו (תרשים 13) מצביעה על עליה בשיעור הזכאים לתעודת בגרות בין השנים 2002-2014. בשנת 2002, עמד שיעור הזכאים על 72%, נתון גבוה משמעותית לעומת הממוצע הארצי שעמד באותה תקופה על 59%. בשנים שלאחר מכן ניכרת תנודתיות באחוז הזכאים לתעודת בגרות, אשר נעה בטווחים שבין 65% ל-74%. בשנת 2014 ניכר שינוי חיובי משמעותי כאשר אחוז הזכאים לתעודת בגרות מ.א.מגידו עמד על 83%.

שיעור העומדים בדרישות הסף לאוניברסיטאות עלה במגמה דומה למגמת שיעור הזכאים לתעודת בגרות. הפער בין שני המדדים הינו קטן באופן יחסי בהשוואה לפער בין נתונים אלו ברמה הכלל ארצית, נתון שמצביע על מידת ההצלחה של תלמידי מ.א.מגידו בבחינות הבגרות. נתון זה משפיע במידה רבה על נתון נוסף: עמידה בדרישות הסף לאוניברסיטאות: בשנת 2002, נתון זה עמד במ.א.מגידו על 64%.

בתרשים 14 ניתן לראות השוואה בין מ.א.מגידו לרשויות במרחב, לממוצע הכלל ארצי ולממוצע המועצות האזוריות, בהתייחס לזכאות לתעודת בגרות ולאחוז העומדים בדרישות האוניברסיטאות (מתוך הזכאים לבגרות). בהשוואה זו מ.א.מגידו נמצאת במקום הגבוה ביותר, הן ביחס

לממוצע ארצי ולממוצע מועצות אזוריות והן ביחס לרשויות שנבחנו במרחב. נוסף על כך, ניתן לראות כי נתוני כל הרשויות במרחב ההשוואה גבוהים מהממוצע הארצי, למעט עפולה אשר אחוז העומדים בדרישות האוניברסיטאות בה נמוך מהממוצע הארצי.

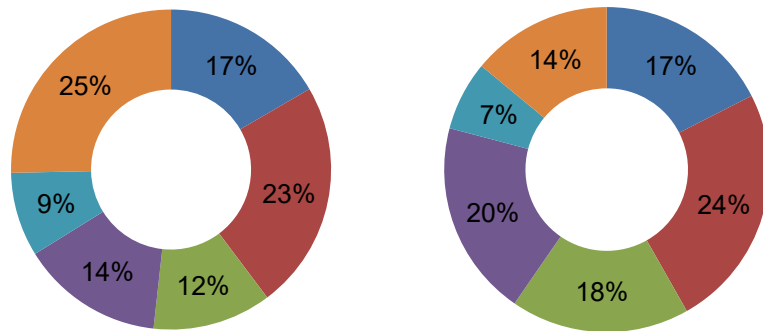
תרשים 13: שיעור הזכאים לתעודת בגרות ושיעור העומדים בדרישות הסף לאוניברסיטאות, מ.א.מגידו 2002-2014*

* למ"ס, קובץ רשויות מקומיות 2002-2014

הארציים. הפער המשמעותי ביותר בין הנתונים הכלל ארציים לנתוני מ.א.מגידו הינו באחוז בעלי תעודות אחרות: במ.א.מגידו הוא עומד על 14% בלבד לעומת הממוצע הארצי העומד על כ-25%.

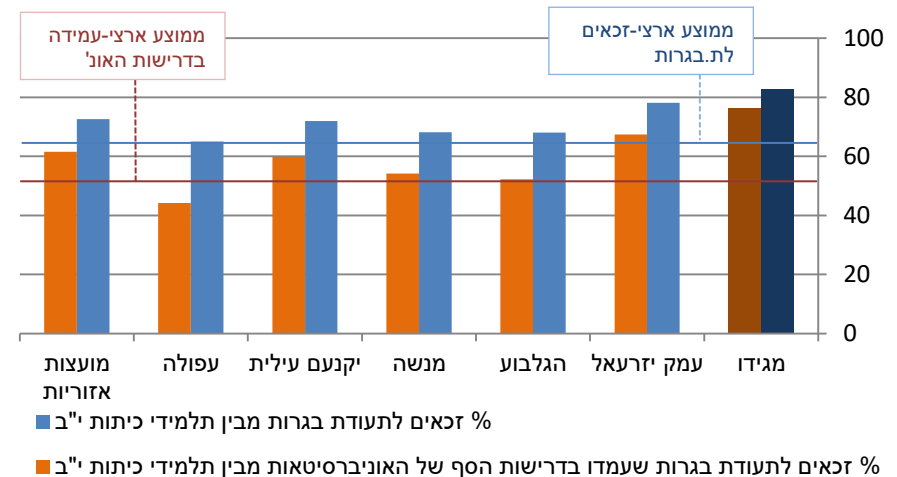
תרשים 15: בני 15 ומעלה לפי התעודה הגבוהה ביותר, מ.א.מגידו (ימין) וכלל ארצי (שמאל), *2008

- תעודת בגרות (לא בוגרות)
- תעודה של ב"ס על-תיכוני
- תואר אקדמי שני ומעלה
- תעודות אחרות
- תואר אקדמי ראשון
- תעודת בגרות

* למ"ס, מפקד 2008

תרשים 14: שיעור הזכאים לתעודת בגרות ושיעור העומדים בדרישות הסף לאוניברסיטאות בהשוואה מרחבית, *2014

* למ"ס, קובץ רשויות מקומיות 2002-2014

התפלגות השכלת התושבים לפי התעודה הגבוהה ביותר

בחינת רמת ההשכלה הכללית במ.א.מגידו, לפי התעודה הגבוהה ביותר (תרשים 15), מגלה כי שיעור האקדמאים ביישוב עומד על כ-26%, נתון גבוה במידה מועטה ביחס לממוצע הארצי, העומד על 23%. בעלי תעודות על-תיכוניות לא אקדמאיות במ.א.מגידו (לדוגמא: הנדסאים, טכנאים וכו') מהווים כ-18% מאוכלוסיית בני 15 ומעלה, נתון שהוא גבוה ביחס לממוצע הארצי העומד על כ-12% בלבד. אחוז בעלי תעודת סיום של ב"ס תיכון ובעלי תעודת בגרות במ.א.מגידו דומה במידה רבה לפרמטרים

רווחה⁴

אוכלוסייה מטופלת במחלקת הרווחה במועצה ומוסדות טיפול

מחלקת הרווחה במ.א. מגידו פועלת לקידום רווחתם של תושבי המועצה. תפיסת המחלקה הינה מערכתית, תוך עבודה שוטפת עם הפרט ועם בעלי התפקידים ביישוב. מתוך תפיסה זו, ישנם שיתופי פעולה רחבים עם מחלקת החינוך ומחלקות נוספות. מחלקת הרווחה מאיישת תפקידי חוק: חוק נוער, חוק סיעוד, חוק סדרי דין וחוק החוסים לקשישים. כמו כן, המחלקה עוסקת בפיתוח שירותים על פי הצרכים העולים מהשטח. המחלקה ממוקמת במתחם המועצה, הנמצא בסמיכות לקיבוץ רמת השופט, אך ישנה גם קבלת קהל ביישובים עצמם עפ"י צרכי העובדים הסוציאליים והפונים לקבלת שירות.

מחלקת הרווחה במועצה מטפלת ב- 842 בתי אב. כמחצית מהתיקים קשורים לנושאי זקנה: זקנה סיעודית (249 תיקים) ובעיות הנובעות מזקנה (209 תיקים). יתר הנושאים המטופלים נוגעים בעיקר למחלות נפש מאובחנות, בעיות הנובעות ממומים ומגבלות פיזיות, בעיות הנובעות מהיות בודד, בעיות יחסים בין הורים לילדים ועוד.

היחידה למניעת סמים ואלכוהול אחראית על תחום המניעה והטיפול בקרב כלל אוכלוסיית המועצה. עיקר עבודת המניעה מתרכזת בבני הנוער

ובגורמים הסובבים אותם. פעילויות אלה מתקיימות במסגרת פעילות מערכות החינוך הפורמאלי והבלתי פורמאלי, תוך שיתוף פעולה עם מחלקת נוער, הפנימיות, בתי הספר, המחלקה לשירותים חברתיים והישובים.

מחלקת קידום נוער וקבס"ות (קצין ביקור סדיר) עוסקת בשילוב נערים ונערות בתוך מסגרות לימודיות, חברתיות וטיפוליות מותאמות וזאת כדי להביא למיצוי פוטנציאל של כל כישורי הנער/ה ופיתוח מחויבות קהילתית למטרה זו. היחידה לקידום נוער נותנת מענה לנערים ונערות שנשרו מביה"ס במ.א. מגידו ומארבע רשויות במרחב: המועצות האזוריות עמק זרעאל וזבולון והמועצות המקומיות קרית טבעון ורמת ישי. הפעילות מתקיימת במתחם רעות, וכפופה למחלקת חינוך במועצה.

פורום נשים: במועצה הוקם פורום הכולל כ-30 נשים מיישובי המועצה, שמטרתן בין היתר לקדם ממונות ביישובים למניעת הטרדות מיניות ופיתוח מודעות לתחום, וללוות נשים ביזמות תעסוקתית. במקביל המועצה מציינת את "יום האישה" במועצה ומקדמת בשנה הנוכחית קורס מנהיגות לנשים "מנהיגות את המחר".

עובדים סוציאליים ביישובי המועצה: המועצה מספקת מענה מקצועי ונגיש לכל תושב באמצעות עו"ס יישובי מרחבי. לכל ישוב יש עובד/ת

⁴ מקור הנתונים: מח' רווחה במועצה אזורית מגידו נכון לפברואר 2017 ונתונים מאתר המועצה.

השירות הפסיכולוגי המשלים (שפ"מ) הינו גוף משלים לשירותים הניתנים במסגרת השירות הפסיכולוגי החינוכי-התפתחותי וכפוף למחלקת החינוך במועצה. השפ"מ יחד עם **מרכז מענ"ה** מציע שירותי אבחון וטיפול משלימים תמורת תשלום או על פי זכאויות משרד הבריאות ומחלקת הרווחה. השירותים ניתנים על ידי צוות מיומן הכולל פסיכולוגים מומחים או פסיכולוגים מתמחים ותיקים המלווים בהדרכה, המרכז ממוקם במרכז יד לבנים. השירות כולל אבחון פסיכודידקטי לצורך התאמות לילדי החטיבות והתיכונים, טיפול פרטני לילדים ונוער, הדרכת הורים, הרצאות וסדנאות להורים.

תכנית "משפחות בהתעצמות" הינה תכנית הוליסטית רחבה של מועצה אזורית מגידו ו"שותפות 2000", המיועדת למגוון רחב של משפחות בעלות צרכים שונים ומגוונים. מטרת התכנית הינה מתן מעטפת תומכת ומעצימה למשפחה ובעשייה פרואקטיבית ליצירת חוסן משפחתי, קהילתי ומועצתי.

בין הפעילויות הפועלות במסגרת התכנית הנ"ל: **"מרכז עוצמה"** - הפועל למיצוי הפוטנציאל ולקידום אישי, לימודי, חברתי ומשפחתי של ילדים ובני נוער - תכנית של משרד הרווחה המקבלת סיוע נוסף מהפדרציות, **מוכנות לכיתה א'** - שיפור מוכנות מוטורית/שפתית/רגשית של ילדי גן חובה שאותרו כזקוקים לתכנית, **ליווי משפחות** הזקוקות לסיוע בתחומי החיים השונים תוך התמקדות במשפחות עם ילדים בעלי צרכים מיוחדים, **תכנית מל"א** - תכנית טיפולית לתלמידים בסכנת נשירה ממסגרות החינוך

סוציאלית/קבועה, אשר מהווה כתובת ראשונית⁵ לפניית תושבים, מוסדות היישוב ומערכת החינוך. העובדים הסוציאליים מקבלים קהל במתחם המועצה והן ביישובים עצמם על פי הצורך.

מטפלות שטח במושבים מדרך עוז ואליקים: המחלקה לשירותים חברתיים מעסיקה בחלקיות משרה רכזות קשישים במדרך עוז ואליקים. רוב עבודתן ממוקדת סביב ריכוז המועדון ביישוב, המופעל כספית ע"י משרד הרווחה. בהיותן דמות מקצועית משמעותית הן עובדות בשיתוף פעולה עם עו"ס היישוב ומהוות כתובת לעיתים, במקרים מורכבים בהם יש להן לקשר אישי עם הקשיש.

השירות הפסיכולוגי-החינוכי (שפ"ח)⁶ הכפוף למחלקת החינוך במ.א.מגידו, מיועד לתלמידים במסגרות החינוך השונות במועצה, לצוותי החינוך העובדים במערכת החינוך העירונית ולהורים ולמשפחות. הפסיכולוגים בצוות מבקרים באופן שוטף במסגרות החינוך, ונותנים יעוץ ותמיכה לכל מערכות החינוך של המועצה, מתוך תפיסה אקולוגית-מערכתית, המדגישה את קידום התפתחותם המיטבית של תלמידים בהקשר של משפחה, בית ספר וקהילה.

⁵ חלק מהפניות מטופלות על ידי העובד/ת הסוציאלית/ת היישובית וחלקן מופנות לגורמים מומחים במחלקה או מחוצה לה.

⁶ השירות הפסיכולוגי של המועצה הוא חלק מן המערך הארצי של השירות הפסיכולוגי ייעוצי (שפ"י) במשרד החינוך.

מרכז עבודה שיקומי "חוות תלמים" הינו מרכז תעסוקה בחקלאות אורגנית בעיקר עבור אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית (מש"ה), תוך מתן מענה וקידום ליכולותיהם התעסוקתיות, ושיבוצם בשוק החופשי⁹. מרכז זה הינו בבעלות פרטית, מופעל בתמיכת משרד הרווחה וממוקם בקיבוץ מגידו. המרכז מספק מענה אזורי ועובדיו מגיעים ממגוון יישובים במרחב: עפולה, מגדל העמק, מ.א. עמק יזרעאל וטבריה.

השירותים הנ"ל הניתנים במועצה ממוקמים בחלקם במבנים ייעודיים ובחלקם במוסדות קהילתיים קיימים. שירותי רווחה נוספים ניתנים מחוץ למועצה, להלן מס' דוגמאות: **מרכז למניעת אלימות ומרכז קשר** – מופנים עפ"י הצורך ליקנעם עילית ומ.א. עמק יזרעאל. **טיפול בהתמכרויות** – מופנים לעמותת "אפשר" לסניפי חיפה ונצרת. **טיפול בפגיעות מיניות** מופנים לעל"מ עפולה – מרכז המטפל בילדים פוגעים ונפגעים מינית. בנוסף, ישנה גם יחידה **לטיפול נפגעות תקיפה מינית** מעל גיל 18 בעפולה וחיפה.

המתקיימת בתיכון מגידו, **בית חם לנערה**⁷ – מסגרת יומית חברתית-חינוכית-טיפולית לנערות במצבי מצוקה וסיכון, **בית דיאדה בקיבוץ דליה** – תכנית הדרכה להורים ופעוטות, **"ביחד" פותחים עתיד** – תכנית המיועדת לתלמידי מ.א. מגידו לצורך פיתוח כישורים חברתיים ולימודיים.

כל התכניות הללו מתקיימות במתחם רעות הנמצא בסמיכות לעין השופט.

קבוצת 'עמך' – קבוצת תמיכה לניצולי שואה עורכת מפגשים חד-שבועיים במרכז גיל-אור (מרכז יד לבנים) ונותנת טיפול ותמיכה נפשית וחברתית לניצולי שואה ובני משפחותיהם.

"קהילה כפרית תומכת"⁸ הינה תכנית של משרד הרווחה שמטרתה לתמוך ולסייע לחברים מבוגרים בבתיהם שביישובי המועצה. "הקהילה התומכת" מספקת לחבריה קשת רחבה של שירותים אשר מסייעים להם לשמור על איכות חיים, עצמאות ופרטיות. התשלום עבור השירות כפוף לטופס הכנסות אותו מוסר החבר המתקבל לקהילה וכפוף לזכאויות השונות (משרד הרווחה, ניצולי שואה, זכאי חוק סיעוד).

⁷ בית חם לנערה מובל על ידי צוות של עובדת סוציאלית, אם בית ומדריכה עבור כ-15 נערות מהמועצה, זמן פעילות: דו-שבועי בשעת אחה"צ. תכנית של משרד הרווחה המקבלת סיוע נוסף מהפרדציות.

⁸ מ.א. מגידו פועלת התוכנית תוך שיתוף פעולה פורה בין עמותת "גילאור", שותפות בפרויקט "שותפות 2000", אגף הרווחה של המועצה והמחלקה לשירותים חברתיים במועצה.

⁹ החווה מקיימת שיתופי פעולה רבים ביניהם עם גן הילדים הנמצא בסמיכות וממנו מגיעים הפעוטות לסיורים בחווה, ענף הגד"ש של הקיבוץ הצמוד לחווה וממנו עובדי "תלמים" משאילים כלים חקלאיים ומקבלים עזרה, בתי ספר במרחבי הארץ משתתפים בפעילויות שונות שמתקיימות בחווה ושיתוף פעולה עם מכללת גורן לאומנות חזותית במכללת עמק-יזרעאל.

מוסדות חינוך

מעונות יום וגנים: מענה לגיל הרך ניתן ביישובי המועצה. כמפורט בתעודות הזהות היישוביות המצורפות לדוח זה.

בתי ספר יסודיים: (ר' פירוט בטבלה 2)

מועצה אזורית מגידו, משרד החינוך ומכללת אורנים, מובילים מראשית שנת 2016 את התכנית לחינוך במרחב הביוספרי בשלושת בתי הספר היסודיים במועצה: "פלגים", "עומרים" ו"קשת התקווה". בתי הספר הללו פועלים תוך יישום התפישה הביוספרית באווירה ובתוכניות החינוך.

שיטת הרישום לבתי הספר "פלגים" בקיבוץ הזורע ו"עומרים" בעין השופט הינה לפי אזורי רישום המבוססים על קרבה גאוגרפית (יישובי עמק והר).

בית הספר השלישי במועצה, "קשת התקווה", הינו בי"ס משלב חילוני-דתי הפתוח לרישום לכל יישובי המועצה. כפועל יוצא מבחירת המועצה להתנהל על פי תפיסת העולם הערכית של המרחב הביוספרי, אשר בבסיסה נמצא הקשר בין אדם לסביבתו האנושית והפיזית, הקימה המועצה כבר בשנת 2013 את בית הספר הנ"ל. בית הספר שם דגש על החינוך הסביבתי, המהווה עיקרון פדגוגי מנחה בתוכנית הלימודים האזורית. מאז הקמת בית הספר, מדי שנה ניכר גידול בביקוש לבית ספר וכיום לומדים בו תלמידים הן מהמושבים אליקים (כ-80% מילדי המושב),

מדרך עוז ועין העמק, והן מהקיבוצים: דליה, עין השופט, גלעד, רמות מנשה, מגידו ורמת השופט.

כחלק מהתפישה הביוספרית, מועצה אזורית מגידו מקיימת דיונים ציבוריים על נושאים המשפיעים על תושבי המועצה. המועצה קידמה שיתוף ציבור מועצתי לצורך הגעה להסכמה בדבר מיקומו של בית הספר היסודי הרביעי אשר צפוי לקום במועצה. ההסכמה שהתקבלה עד שלב זה הינה כי בי"ס הרביעי יוקם ביישובי העמק, וכעת נדרשת הסכמה למיקומו המדויק - במושב מדרך עוז, בקיבוץ גבעת עוז או בקיבוץ מגידו.

לאור הגדלת הפרוגרמה ממשד החינוך¹⁰, הוחלט כי תבוצע הגדלה לבי"ס פלגים בקיבוץ הזורע במסגרת שטחי מבני הציבור המאושרים. הגדלת בי"ס פלגים מהווה פתרון זמני לטווח זמן של כשנתיים עד שתתקבל החלטה לעניין מיקומו של בי"ס הרביעי ולקידום תכנית מפורטת עבורו.

¹⁰ עדכון התקבל ממהנדס המועצה בישיבת מצב קיים לתכנית למ.א.מגידו, פברואר 2017

בית ספר על יסודי:

תיכון אזורי מגידו ממוקם בכניסה לקיבוץ עין השופט. בבית הספר לומדים כל תלמידי המועצה מכיתות ז'-יב' (חטיבת ביניים ועליונה). בנוסף לומדים בתיכון זה כ-100 תלמידים מיקנעם עילית.

בתי ספר מחוץ למועצה:

בנוסף לבתי הספר הנ"ל, קיים מיעוט של תלמידים מיישובי המועצה הלומדים בבתי ספר מחוץ למועצה בשל בחירת הוריהם בזרם חינוכי ייחודי אחר שלא ניתן עבורו מענה במועצה. להלן מס' דוגמאות: מס' משפחות מיקנעם המושבה שולחות ילדיהן לבי"ס בזרם חינוכי אנתרופוסופי בקרית טבעון; מס' משפחות מסורתיות מיקנעם מושבה שולחות ילדיהן לבי"ס לכיתות א'-ח' ממלכת-דתי בשדה יעקב; כ-15% מהילדים מיקנעם המושבה לומדים בבי"ס חט"ב ועליונה מקיף כרמל-זבולון בקיבוץ יגור; מס' משפחות מהמושב מדרך עוז שולחות ילדיהן לבי"ס דתי "יהודה" בעפולה ולבי"ס דתי לבנות אולפנת "צביה" בעפולה.

טבלה 2: בתי ספר במ.א. מגידו*

שם	שלב חינוך	סוג פיקוח	מיקום	מס' כיתות	מס' תלמידים	ממוצע תלמידים בכיתה
"פלגים"	יסודי	ממלכתי	קיבוץ הזרע	+ 20 1 חינוך מיוחד	610	כ-30
"משותף עומרים"	יסודי	ממלכתי	קיבוץ עין השופט	+ 18 3 חינוך מיוחד	524	כ-25
"קשת התקווה"	יסודי	ממלכתי-דתי	מושב אליקים	8	157	כ-20
"תיכון אזורי מגידו"	חט"ב+ עליונה	ממלכתי	קיבוץ עין השופט	+ 31 2 חינוך מיוחד	890	כ-27

* אתר משרד החינוך - מידע לשירותך, פברואר 2017

תרבות חברה וקהילה

עמותה ומועדוני גמלאים

- עמותת "גיל אור" מייצגת את האינטרסים והצרכים של וותיקי מ.א.מגידו, המהווים כ-15% מכלל התושבים, כלומר כ-1,700 תושבים. העמותה פועלת בשיתוף פעולה עם אגף חינוך ורווחה, המחלקה לשירותים חברתיים והמועצה האזורית מגידו.

כחלק משירותי העמותה פועל במרכז יד לבנים "מרכז גיל-אור" בו מתקיימת פעילות חברתית-תרבותית אשר לוקחים בה חלק כ-300 מוותיקי המועצה (נכון לשנת 2016), הזכאים מכוח חוק סיעוד, רווחה, ופרטיים¹¹. המרכז פועל בימי א'-ה' ומפעיל שירותי הסעה מהיישובים וחזרה מדי יום.

יש לציין כי במקביל למרכז "גיל-אור", המספק מענה כלל מועצתי, ניתן מענה גם ברמת היישובית. המחלקת לשירותים חברתיים מפעילה ומעניקה תקציבים למועדונים החברתיים ביישובי המועצה¹².

¹¹ מקור: אתר גיל-אור, העמותה לפיתוח שירותים לאוכלוסייה המבוגרת במ.א. מגידו
¹² הפעילות במועדונים מבוססת בעיקר על כוח אדם מתנדב. עבור השתתפות בפעילויות יש לשלם דמי חבר חודשיים. במספר ישובים במועצה קיימת גם השתתפות של הועד המקומי בסבסוד הפעילות.

בתי אבות

דיוור לקשישים קיים בכמחצית מיישובי מ.א.מגידו, בעיקר בקיבוצי המועצה. אין דיוור לקשישים ברמה הכלל-מועצתית.

מסגרות חינוך בלתי פורמלי לנוער

על פי נתוני המועצה, כ-750 בני נוער, המהווים כ-70% מהתושבים בגילאי 12-18 לוקחים חלק במסגרות החינוך הבלתי-פורמלי הבאות:

- פעילות מד"צים (מדריכים צעירים) ומועצת נוער של המושבים

- פעילויות נוער יישוביות

- חברת הנעורים "רעות", המספקת מענה אזורי וכוללת פעילות חברתית משותפת מכיתה ז' עד יב'. הפעילות מתקיימת במבנה בסמיכות לתיכון מגידו, בקרבה לקיבוץ עין השופט.

- "השומריה": בעבר שימש כפנימייה שסיפקה גם שירותי חינוך לא פורמלי אחה"צ, אך כיום פועל רק במסגרת ערב ולילה לחינוך לא פורמלי (נושאים ערכיים, סביבתיים, הופעות). למוסד יש ביקוש גבוה מיישובי הסביבה-גבעת עוז, מגידו, יקנעם מושבה, הזורע והיוגב אך ההיצע לקליטה של נוער מחוץ לקיבוץ נמוך (מונה כיום כ-200 חניכים), המבנה ממוקם בקיבוץ משמר העמק.

- פעילות תנועות נוער:

"השומר הצעיר": בקן שומריה (גבעת עוז, מגידו, משמר העמק) ובקן הרי אפרים (גלעד, דליה, הזרוע, עין השופט, רמות מנשה, רמת השופט).

"בני עקיבא" - בסניפים: אליקים, מדרך עוז, עין העמק.

"צופים" - בשבט שלהבת הממוקם ביקנעם מושבה.

ספורט

קיימים אולם ספורט מועצתי ומגרשי ספורט כחלק מבתי הספר במועצה. יש לציין כי בנוסף לאלו, קיימים ביישובי המועצה מגרשי ספורט וגני שעשועים בקרבה מיידית לרווחת התושבים.

ברכת שחייה קיימת בכל קיבוצי המועצה וביקנעם המושבה. אין בריכה במושבים (אליקים, מדרך עוז ועין העמק).

תרבות

- ספרייה אזורית קיימת בבי"ס תיכון אזורי מגידו, הסמוך לעין השופט. הספרייה משותפת לבי"ס ולמועצה. הספרייה האזורית מהווה מסגרת מקשרת בין הספריות השונות ביישובי המועצה - דליה, הזרוע, מגידו, רמת השופט - ומספקת שירותים לכלל התושבים.

- קיימים מספר אולמות לקיום אירועים כלל מועצתיים: אולם אזורי מגידו הממוקם בקיבוץ עין השופט (מקום ל-500 איש), אולם מופעים עין

השופט, אודיטוריום במשמר העמק המשמש לאירועי המועצה ואולם מפעל הפיס במרכז יד לבנים (נכון להיום בשיפוץ).

- מלר"ת (מרכז למידה רב תחומי): קמפוס אוניברסיטאי בתוך בי"ס תיכון אזורי מגידו, מכיל אולם (מקום ל-220 איש). לאחרונה הורחב המלר"ת ונבנה מלר"ת חדש לאומנויות.

אולפנת מחול: קהל היעד הינו תלמידים מגילאי גן-יב'. הפעילות מתקיימת במלר"ת האמנויות בתיכון מגידו ובשלוחת האולפן למחול בגבעת עוז. ב-2010 השתתפו בפעילות האולפנה 180 תלמידים מכל יישובי המועצה.

- פסטיבלים: פסטיבל יערות מנשה, פסטיבל טעמים בעמק, פסטיבל צלילי טבע במגידו.

- להקות וגופים אמנותיים של המועצה: להקת מחול תימנית של המועצה המונה 14 נשים ומקיימת חזרות במושב אליקים, מקהלת מגידו, המונה כ-35 זמרים ומקיימת חזרות במשמר העמק, ואנסמבל כלי פריטה "הר ועמק" המונה 27 נגנים, כמחציתם תושבי המועצה והיתר ממגוון יישובים בצפון ומרכז הארץ, המקיימים חזרות באולם המופעים בעין השופט.

- האולפנה למוסיקה: לימודי נגינה ושירה לילדים, נוער ומבוגרים. הפעילות מתקיימת ברחבי המועצה - בבתי הספר וביישובים - לפי ריכוזי התלמידים.

סטטוטורית (עין העמק, אליקים, עין השופט) וגם בהם רזרבת השטח לקבורה אינה גדולה.

- אין ברמה הכלל מועצתית: בית כנסת, מקווה, בית עלמין.

שירותי בריאות

- וטרינר המגיע למועצה פעם בשבוע.

- מרפאה כפרית של קופ"ח "כללית" קיימת במרבית יישובי המועצה, למעט יקנעם מושבה המקבלת שירות ביקנעם עילית הסמוכה. השירות הניתן במרפאות הכפריות מצומצם וכולל לרוב שירותי מעבדה וטיפת חלב.

אין ברמה הכלל מועצתית: קופות חולים ומרפאות, תחנות לבריאות המשפחה, בריאות הנפש ועוד. מענה לשירותים אלו ניתן ברשויות הסמוכות: יקנעם עלית, עפולה וקרית טבעון.

שירותי מוניציפאליים ושרותי חירום

משרדי המועצה המקומית מרוכזים במתחם בסמיכות לקיבוץ רמת השופט.

- הקתדרה – המכללה האזורית ללימודי מבוגרים במועצה המופעלת ע"י אגף תרבות וספורט במועצה. המכללה כוללת מגוון סדנאות, הרצאות, חוגים וטיולים.

- מוזיאון גו'ערה – בשטחו של המבנה ההיסטורי בג'וערה קיים מוזיאון של משרד הביטחון המתאר את הפעילות הענפה של ג'וערה בימי "ההגנה". המוזיאון היה פעיל בעבר, כיום הוא סגור.

- דוברות המועצה אחראית על תחזוק ועדכון אתר האינטרנט, דף הפייסבוק של המועצה והמקומון "מגידון".

שירותי דת

- שירותי המועצה: למועצה יש רב מקומי אשר אחראי למתן שירותי הדת של הרשות ליישובים, כולל סיוע בהפעלת מקוואות, בתי עלמין, רישום לנישואין, כשרות, רכב חברת קדישא.

תמצית מענה מקומי: בתי כנסת קיימים במושבים אליקים, מדרך עוז ועין העמק וביקנעם המושבה. מקוואות קיימים בשלושת המושבים במועצה. לכל אחד מיישובי המועצה קיים בית עלמין, למעט יקנעם המושבה המשתמשת בבית עלמין בשותפות עם יקנעם עילית. ברמת השופט, רמות מנשה, דליה ומגידו בית העלמין נמצא בתפוסה מלאה או צפוי להגיע לכך בשנים הקרובות. בחלק מהיישובים קיים מענה שאינו מוסדר

- מיקום בית ספר יסודי רביעי של המועצה - נשקלת אפשרות להקמתו באחד מיישובי העמק הבאים: מדרך עוז, גבעת עוז או מגידו. המועצה קידמה תהליך מתמשך של בחירת מיקום אך טרם נקבע יעד סופי להקמת בית הספר.
- נדרש מענה בית עלמין בטווח המיידית והעתידי.
- שירותים רפואיים – ניתנים באופן חלקי בחלק מהיישובים אך מענה מקיף ניתן רק בהסתמך על היצע ביישובים סמוכים, בפרט יקנעם עלית.

שירותי החירום כוללים: קב"ט מועצה, סייר ביטחון, רב"ש בכל יישוב (רכז ביטחון שוטף), צוות חירום וחוסן יישובי (צח"י) ושוטר קהילתי.

מענה נוסף לשירותי חירום ניתן בעפולה, יקנעם עלית, קרית טבעון ונצרת.

סיכום

מועצה אזורית מגידו מתאפיינת ברמה גבוהה של מענה ציבורי המקבל ביטוי במאפייני אוכלוסיית המועצה כאוכלוסייה חזקה (במדדים של חינוך, חברה, תרבות ורווחה). עם זאת, המועצה מתאפיינת בשונות גבוהה בין יישובי המועצה הן ברמת המענה הציבורי ברמת היישוב (מפורט בתעודות הזהות היישוביות המצורפות לדוח זה) והן במענה הכלל מועצתי, בפרט לאור המבנה הפיזי של המועצה היוצר פער בנגישות וזמינות של חלק מהתושבים למענה המוצע.

מתוך סקירת המצב הקיים ניתן לזהות מספר סוגיות מרכזיות ברמה הכלל מועצתית:

- מאזן דמוגרפי- שיעור האוכלוסייה המבוגרת במועצה גבוה ביחס לממוצע הארצי ולרשויות שכנות. ניתן לזהות גידול מתמשך בביקושים למגורים במועצה ולכניסת משפחות צעירות שביכולתן להביא לשינוי המאזן הדמוגרפי.

מ.א מגידו | תכנית מתאר כוללנית

דו"ח מצב קיים שלב א'

מיפוי בעלי עניין, תשתית אזרחית ומתווה מוצע לשיתוף

נוב' 2016

מחקר, כתיבה ועריכה: אמיתי הר לב ד"ר דפנה בן ברוך ועירא עברי. מודוס תהליכים שיתופיים בע"מ.

מ.א מגידו | תכנית מתאר כוללת

מבוא

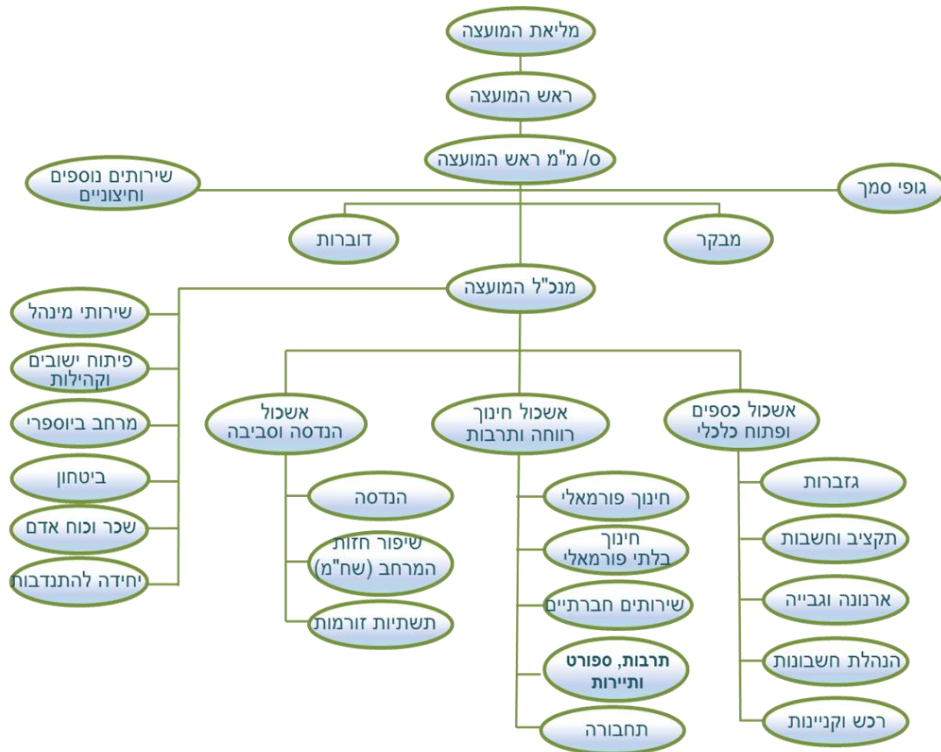
שיתוף ודיאלוג של בעלי עניין הינם חלק מובנה בהכנת תכנית המתאר למועצה האזורית מגידו, וזאת כחלק מתפיסה של תכנון משתף, הרואה בבעלי העניין ובעיקרם תושבי היישובים חלק חשוב בתהליך התכנון. חלק זה של הדו"ח מסכם את השלב הראשון: מיפוי בעלי העניין והתשתית האזרחית לדיאלוג. המיפוי והאבחון מאפשר לענות על ארבע סוגיות ליבה:

- מי הם בעלי העניין?
- כיצד הם מאורגנים?
- כיצד ניתן לתקשר איתם?
- מהי התרבות הארגונית לגבי שיתוף ציבור בתהליכי תכנון וקבלת החלטות?

ממצאי האבחון מאפשרים לעצב את התהליך השיתופי המתאים למקום ולמצב הקיים. במהלך הכנת הדו"ח נפגשנו עם מספר בעלי תפקידים במועצה (פרטיהם מופיעים בנספח א'), וקיימנו מפגש עם פורום מנהיגות היישובים. מיפוי פורומים, קבוצות תושבים עיקריות ופעילים מקומיים אשר התאגדו לקידום צרכים משותפים. חלק מהגופים משתפים מידע ברשת האינטרנט (יפורט בחלק השני של הדו"ח). במועצה האזורית מגידו קיימת מסורת של שיתוף ציבור, ולאורך השנים התקיימו תהליכים רבים של שיתוף הציבור כשהבולטת בהן בשנים האחרונות היא התוכנית למרחב הביוספרי. מועצה איזורית מגידו מורכבת מקהילות, בהן הציבור רגיל ומצפה לקחת חלק ולהיות שותף מרכזי בתהליכים מסוג זה.

1	מבוא				
2	המבנה הארגוני של המרחב הכפרי				
7	ועדים מקומיים	6	אגש"ח	6	אג"ק
13	מיפוי בעלי עניין				
15	תשתית אזרחית- היישובים				
17	תשתית אזרחית- מועצה אזורית				
19	המרחב הביוספרי	18	בעלי עניין אזרחיים		
20	בעלי עניין ארציים /אזרחיים				
22	ההקשר הארגוני				
23	עיצוב התהליך השיתופי				

מבנה ארגוני פנימי במועצה האזורית מגידו*

מקור: מגידו- אתר המועצה

* אופייני לכלל המועצות האזוריות

המבנה הארגוני- מועצה אזורית

שלטון דו רובדי- מועצה / ועד מקומי

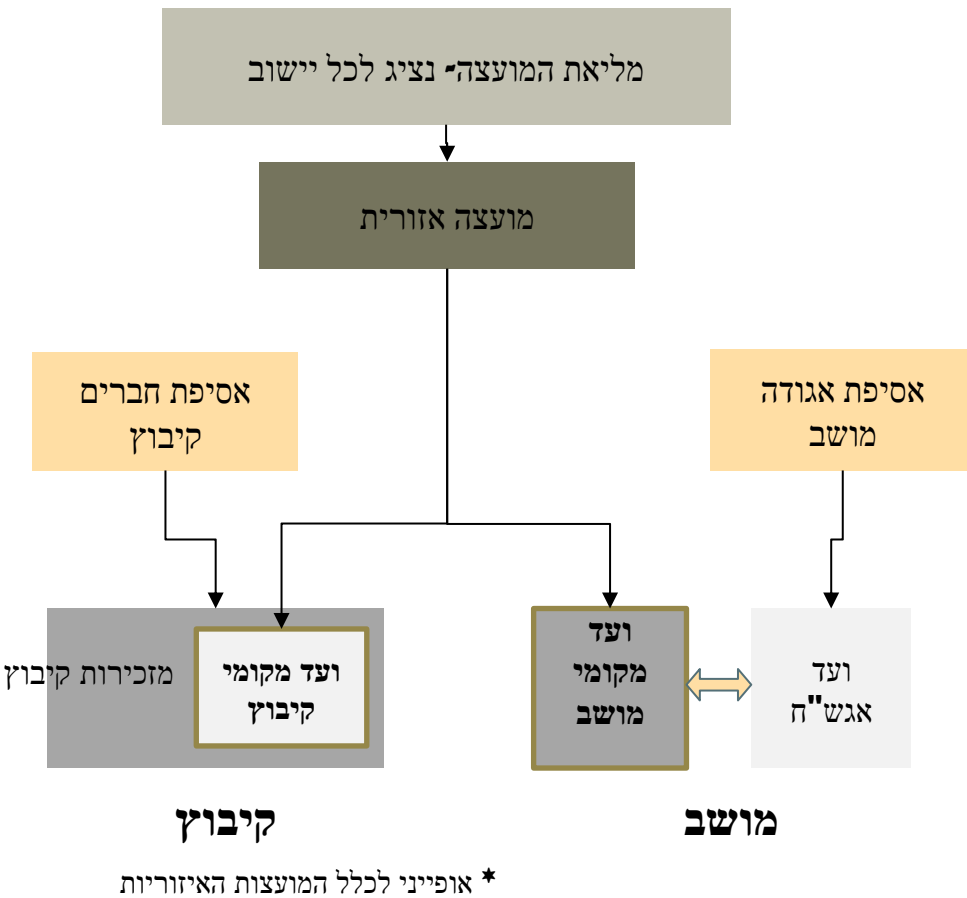
בישובים הכפריים בישראל, בשונה מהשיטה הנהוגה במגזר העירוני, קיימת חלוקה דו רובדית של השלטון המקומי. רובד עליון- המועצה האזורית, רובד מקומי- הועד המקומי. הישובים הכפריים מתחלקים למספר סיווגים מרכזיים, לכל סוג יישוב מערכת ניהולית פנימית אופיינית (יפורט בהמשך): קיבוץ, מושב, ויישוב קהילתי (קיימים סיווגים נוספים, שרובם דומים באופן הניהול לאחד מסיווגים אלו).

מועצה אזורית

המועצה האזורית, בדומה לעירייה, מנוהלת ע"י ראש מועצה נבחר ומליאת מועצה. מליאת המועצה הינה הגוף העליון, אשר רשאי לקבל החלטות במועצה. המליאה מורכבת מנציג אחד לכל ישוב (ישובים גדולים מקבלים, לעיתים, אפשרות להכניס שני נציגים למליאה). נציגי המליאה נבחרים בבחירות ע"י כלל התושבים ביישוב (או במקרים מסוימים נבחרים ע"י ועד היישוב).

המועצה האזורית מספקת את השירותים המוניציפאליים אשר מסופקים במרכז לכל הישובים כמו חינוך חובה (גיל 3-18), פינוי אשפה, טיפול בשטחים הפתוחים וכדומה. המועצה אחראית על התשתיות לתושבים (מים, חשמל ביוב) עד "שער הישוב" בלבד. נושא התשתיות מטופל בכל ישוב ע"י תאגיד פנימי אשר אחראי להתקשרות מול התאגיד האזורי (חח"י, בזק, תאגידי מים, ביוב וכדומה), למעט חלק מהישובים הקהילתיים, בהם התשתיות מסופקות ישירות לתושב.

מבנה ארגוני מועצה / ישובים - ועד מקומי ואגש"ח*

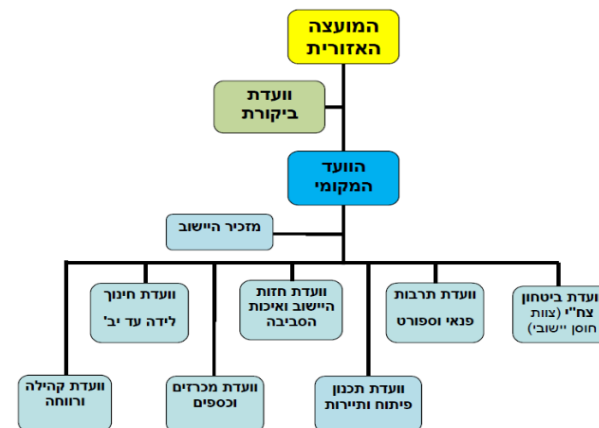
המבנה הארגוני- הועד המקומי

הועד המקומי:

בכל ישוב כפרי קיים ועד מקומי אשר מורכב ממתנדבים תושבי היישוב. הוא פועל מתוקף חוק השלטון המקומי (צו המועצות האיזוריות) ונמצא תחת פיקוח משרד הפנים. הועד המקומי נבחר בבחירות בין כלל תושבי הישוב אחת לחמש שנים בדומה לבחירות לראשות המועצה. בנסוף, לכל ישוב נציג במליאת המועצה, שגם הוא נבחר בבחירות כלליות. הועד המקומי מהווה את ה"שלוחה" של המועצה האזורית בכל יישוב במועצה.

הועד המקומי מקבל תקצוב מהמועצה בהתאם למס' התושבים החיים ביישוב (או מפתח אחר), ומספק שירותים מוניציפאליים אשר מסופקים ברמת היישוב כמו גינון ביישוב, תאורה ברחובות, טיפול בדרכים וכדומה. בחלק מהיישובים החקלאיים (מושב/קיבוץ) הועד המקומי משולב בהנהלת האגודה החקלאית ("איחוד ועדים" - ראה בהמשך).

מבנה ארגוני אופייני- ועד מקומי:

המבנה הארגוני- אגודות חקלאיות שיתופיות (אגש"ח)

בכל יישוב חקלאי מתוכנן בישראל (קיבוץ, מושב עובדים, כפר שיתופי ומושב שיתופי) קיימת אגודה שיתופית חקלאית. האגודה פועלת עפ"י תקנות רשם האגודות במשרד הכלכלה. רוב הקרקעות החקלאיות של היישובים הכפריים נמצאות בבעלות רשות מקרקעי ישראל (רמ"י) ומוכרות לאגש"ח תחת הסכם המכונה "חוזה המשבצת", במושב הקרקע מוכרת לחקלאי אך בתיאום עם האגודה ובהסכמתה.

האגש"ח, הינה במעמד "בר רשות" בכל אדמות המשבצת החקלאית של היישוב והינה בעלת הזכויות לפיתוח עתידי (חקלאי, מסחרי או מגורים) באדמות המשבצת של היישוב.

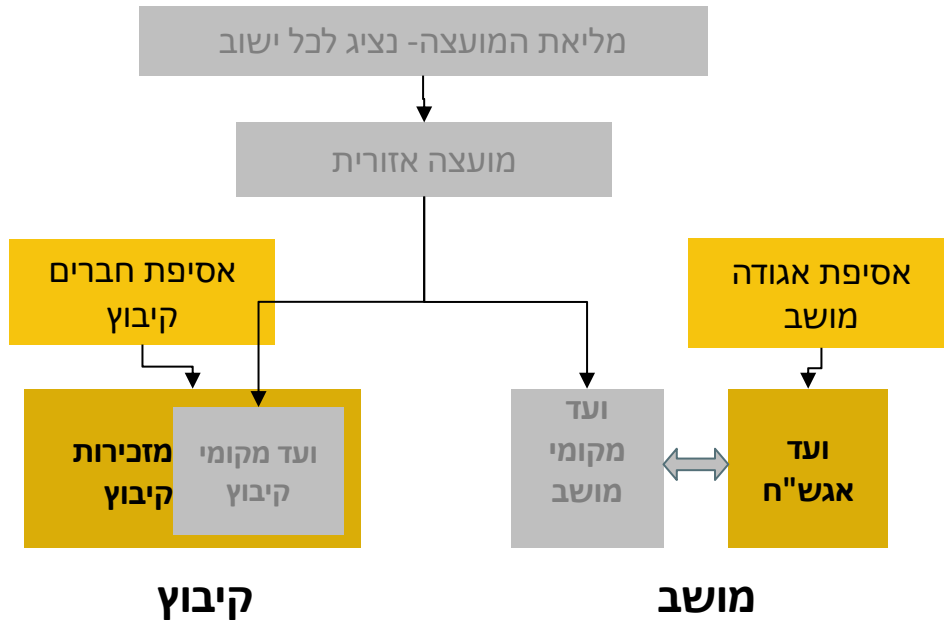
האגודה הינה גוף כלכלי, אשר מחזיק בנכסים מניבים שונים (קרקע חקלאית, מכסות מים, מכסות ייצור) ובעלת זיקה לפיתוח עסקי. רבות מהאגודות עוסקות בתחומים נוספים שאינם חקלאיים כגון: תעשייה, מסחר, שירותים לחקלאות ועוד. בחלק מהיישובים החקלאיים התשתיות לתושב (מים, חשמל, תקשורת) מסופקות ע"י האגש"ח אשר קונה אותן במרוכז מתאגיד אזורי ומוכר לתושבים. בקיבוצים האגש"ח משמש גם כמסגרת חברתית אשר מספקת ערבות הדדית כלכלית לכלל החברים בו. בחלק מהמושבים האגש"ח סיפק מסגרת דומה בעבר והשיווק של התוצרת החקלאית התבצע במרוכז דרך האגודה. ברוב המושבים יש כיום הפרדה כלכלית מלאה בין החברים באגש"ח ואין מערכות ערבות הדדית כלכלית.

בעבר פעלו הוועדים המקומיים וחברי הנהלת האגש"ח ב"זרות וועדים" כלומר: ברוב היישובים אותם אנשים ייצגו את שני הגופים. עם הקליטה של ההרחבות במושבים, השכונות הקהילתיות בקיבוצים והשינויים באופי הקליטה בקיבוצים בוצעה, בחלק מהיישובים, הפרדה בין הרשויות והוקמו וועדים מקומיים בנפרד מוועד האגודה החקלאית.

חברי האגודה החקלאית (אגש"ח) הינם:

מושב- בעלי הנחלות החקלאיות

קיבוץ/מושב שיתופי- כל חברים

זהות ועדים

בחלק מהיישובים הכפריים קיים מנגנון המכונה "זהות ועדים" - אם קיים מנגנון זה ביישוב, משמש ועד האגש"ח גם כוועד מקומי באותו יישוב. עפ"י תקנות משרד הפנים, במידה ומעל 50% מתושבי היישוב (מעל גיל 18) אינם חברים באגש"ח (ולכן גם אינם מיוצגים בוועד המקומי), יש להקים וועד מקומי נפרד.

בעבר מנגנון זה יושם בכל היישובים החקלאיים (מושב/קיבוץ/מושב שיתופי וכדומה). עם בניית ההרחבות במושבים (תמ"א 31) וההרחבות הקהילתיות בקיבוצים החלו להפריד בין הגופים ברוב המושבים ובחלק מהקיבוצים.

משרד הפנים אינו מאפשר "זהות ועדים" של וועד מקומי עם וועד אגודה קהילתית. אך ברבים מהיישובים הקהילתיים קיימת "זהות פרסונלית". כלומר, חברי הנהלת האגודה הקהילתית משמשים גם כחברי הנהלת הוועד המקומי. במקרים אלו נדרשת הפרדה בין רישומי הוועדים בנושאים כגון תקציב, פרוטוקולים ועוד.

אגודה קהילתית

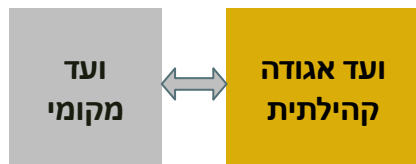
אגודות קהילתיות קיימות ברוב היישובים הקהילתיים, ברוב הקיבוצים אשר בהם הרחבה קהילתית ובחלק מהמושבים.

אגודה שיתופית, כפופה למשרד הכלכלה, ומאגדת את התושבים שהחליטו להיות חברים בה. לרוב אלה בעלי הנכסים (בתי מגורים) ביישוב.

האגודה גובה מיסים מחבריה ומספקת שירותים נוספים לתושבי היישוב (תרבות, ספורט וכדומה) מעבר לשירותים המתקבלים מהמועצה האזורית. אסיפת חברי האגודה מהווה את הסמכות לקבלת החלטות באגודה, ועד האגודה נבחר ע"י כלל חברי האגודה ומוציא לפועל את ההחלטות.

האגודה הקהילתית **אינה** "ברת רשות" ואין לה זכויות בקרקעות היישוב. במידה ואגודה קהילתית מעוניינת לרכוש קרקע על מנת לספק צורך ציבורי או כלכלי (מועדון נוער, בית עם, מעון יום וכדומה) היא נדרשת לעמוד בתנאי מכרז פתוח בדומה ליזם חיצוני אשר מעוניין לרכוש את הקרקע.

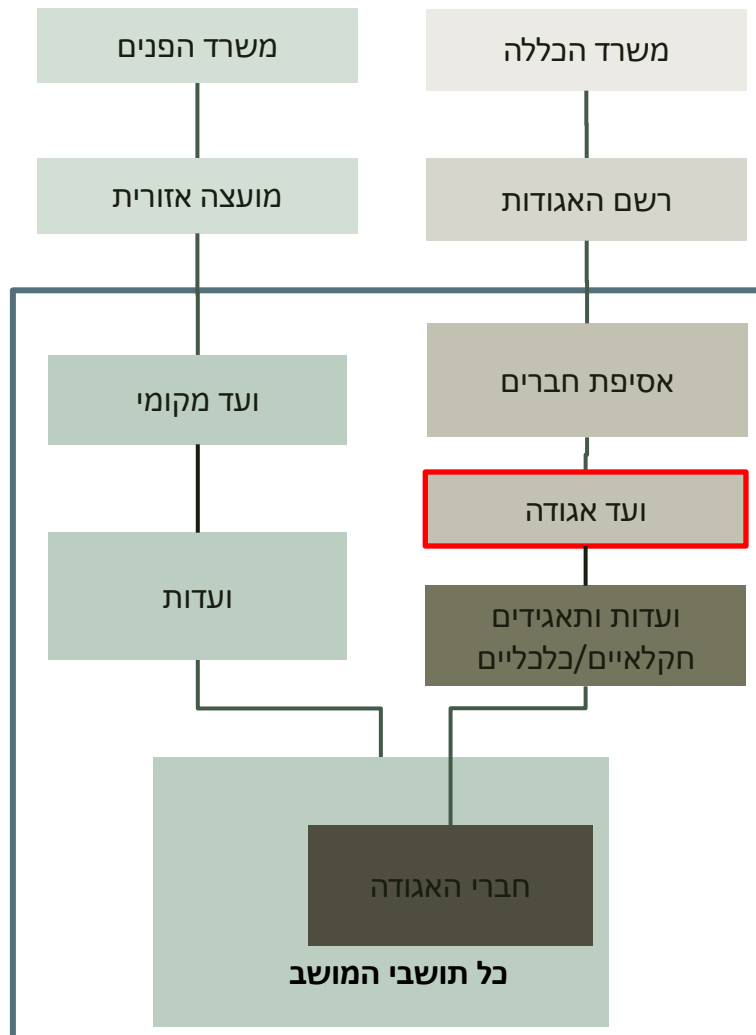
זהות פרסונלית:

זהות ועדים:

מושב - מבנה ארגוני אופייני

אחריות על נושאים
תכנוניים ביישוב

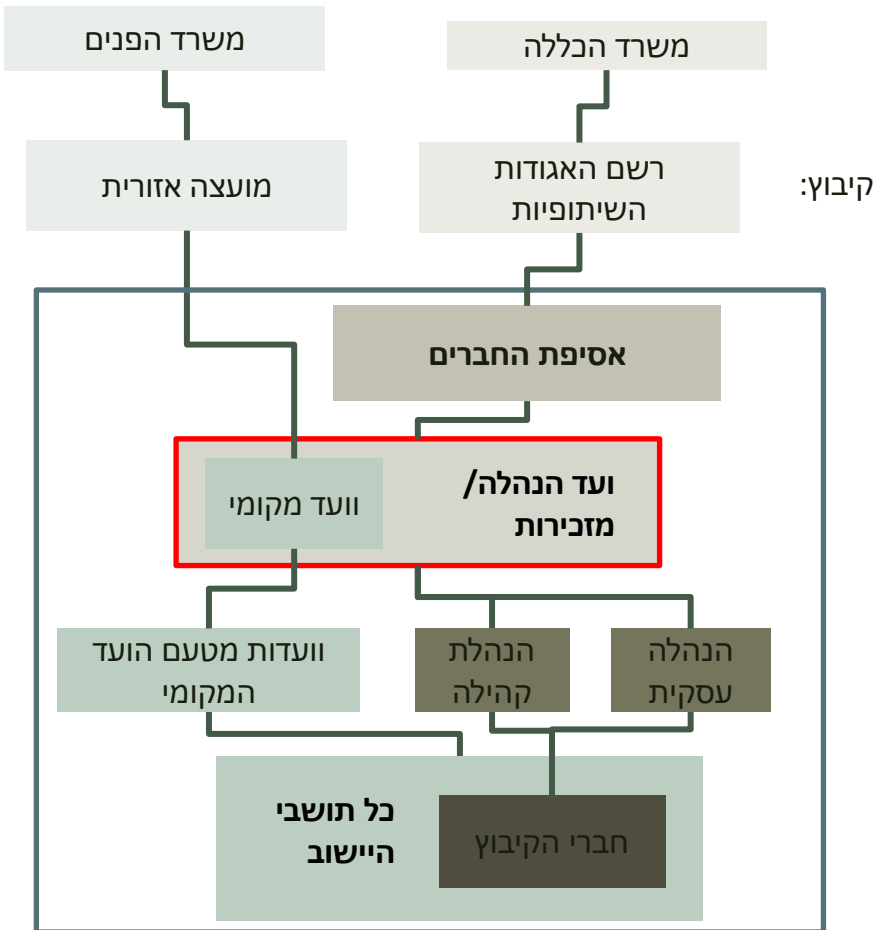
ברוב המושבים קיים ועד מקומי נפרד מהאגודה החקלאית. במושבים בודדים קיימת בנוסף גם אגודה קהילתית המאגדת את כלל תושבי היישוב (הסבר על אגודה קהילתית בהמשך).

הועד המקומי אחראי לספק את כל השירותים המוניציפאליים הקיימים במושב-חינוך, גינון, תרבות, נוער, ביטחון וכדומה.

ברוב המושבים האגודה החקלאית מספקת (בעזרת תאגיד משנה) את מי השתייה ואת המים להשקיה לתושבים ולחקלאים. האגודה החקלאית מחזיקה, לרוב, מספר עסקים אשר נותנים מענה לצרכים של החקלאים תושבי המקום ולעתים גם של מושבים סמוכים, לדוגמה: מרכז מזון (למשק חי), מכון תערובת, גד"ש- בחלק מהמושבים קיים עיבוד משותף של חלק מהמשבצת החקלאית וההכנסות/הפסדים מחולקים בין בעלי הנחלות במושב.

האחריות על נושא פיתוח עידי בקרקעות המשבצת של המושב (מגורים ושימושים נוספים) נמצא באחריות האגודה החקלאית ובנפרד מהוועד המקומי. החלטות בנושא בניית שכונות נוספות, גודל השכונה, מועד השיווק, אופן הבנייה וכדומה יוחלטו במסגרת ועד האגודה.

מבנה אופייני- קיבוץ שיתופי/מתחדש:

אחריות על נושאים
תכנוניים ביישוב

קיבוץ- מבנה ארגוני אופייני

קיימים 3 סוגים מרכזיים של קיבוצים:

שיתופי, מתחדש וקיבוץ עם הרחבה קהילתית

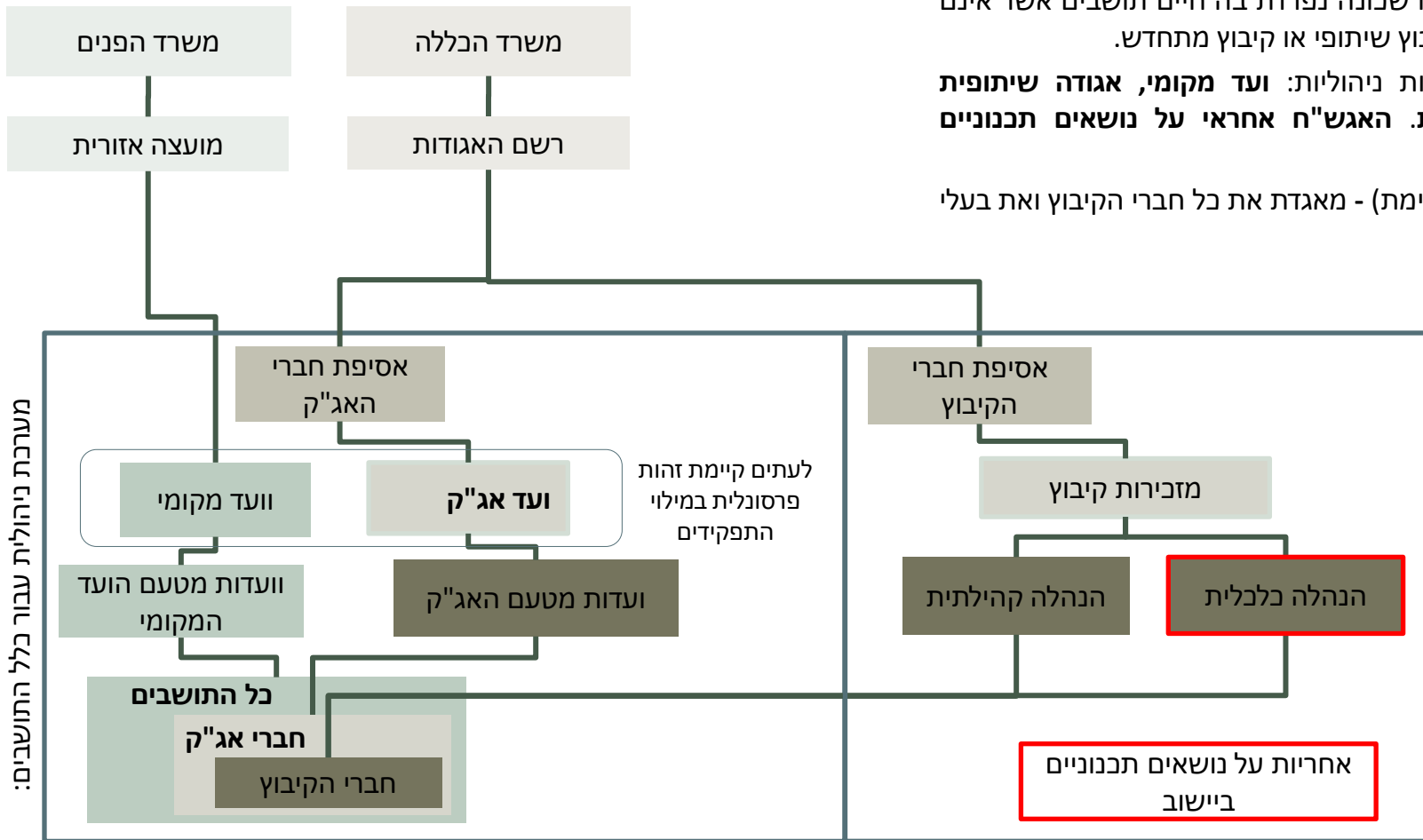
בכל סוגי הקיבוצים קיימים ועד מקומי ואגודה חקלאית שיתופית (אגש"ח). בקיבוץ עם הרחבה קהילתית קיימת לרוב גם אגודה קהילתית. חברי הקיבוץ בלבד הינם חברים באגש"ח והם בעלי הזכויות לפיתוח עתידי (מגורים ועסקים) במשבצת הקרקע של הקיבוץ.

1. **קיבוץ שיתופי**- קיבוץ "מסורתי" בו קיימת שותפות כלכלית מלאה בין כלל החברים, לחבר אין זכות קניינית על נכסי הקיבוץ והמגורים. קיימת מערכת ניהולית אחת עבור כל החברים - וועד ההנהלה (מזכירות הקיבוץ). משמשת כוועד הנהלה וועד מקומי ב"זהות וועדים".

2. **קיבוץ מתחדש**- קיבוץ אשר החליט על שינוי באורחות החיים (החברים משתכרים באופן עצמאי/דיפרנציאלי, חלק מהשירותים לחבר הם בתשלום וכדומה). האחריות על הפרנסה הינה על החבר. לחבר יש זכות קניינית בבית מגוריו (שיוך הבתים הינו תהליך ארוך ומורכב, חלק מהקיבוצים החליטו להימנע ממנו או לדחות אותו) מערכת ניהולית כמו בקיבוץ שיתופי.

3. **קיבוץ עם שכונת הרחבה קהילתית**- בהמשך

מבנה אופייני- קיבוץ עם הרחבה קהילתית:

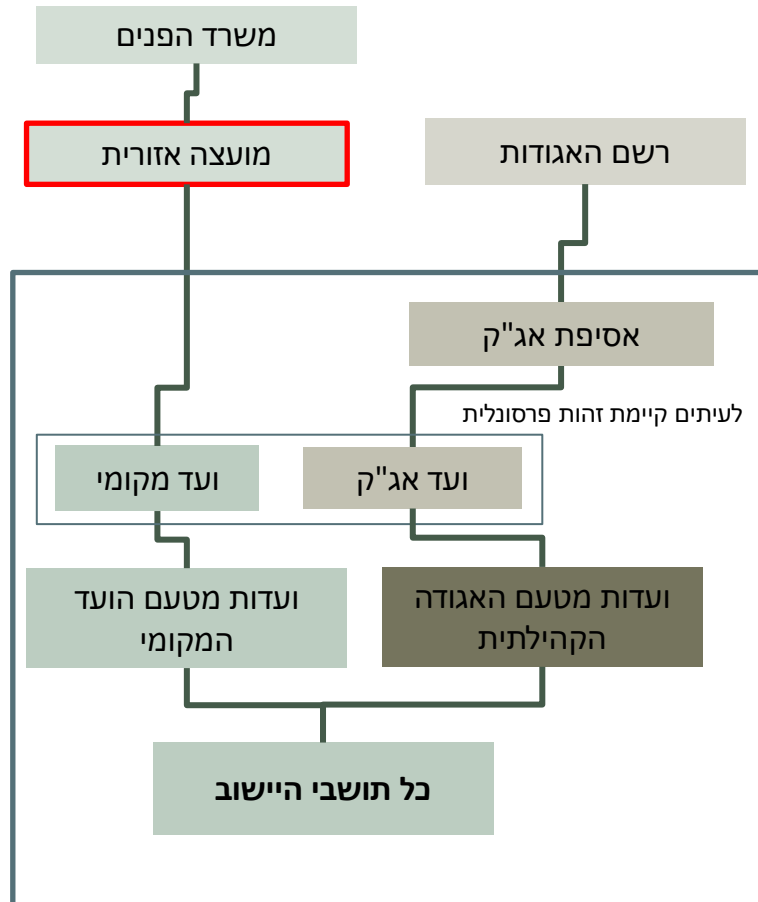
מבנה ארגוני אופייני- קיבוץ עם הרחבה

קיבוץ עם שכונת הרחבה קהילתית- ישוב אחד בו מקיימים אורח חיים של קיבוץ ובו חברים, ולצידו שכונה נפרדת בה חיים תושבים אשר אינם חברי קיבוץ. יכול שיהיה קיבוץ שיתופי או קיבוץ מתחדש.

בישוב יש 2 או 3 מערכות ניהוליות: ועד מקומי, אגודה שיתופית חקלאית ואגודה קהילתית. האג"ח אחראי על נושאים תכנוניים במשבצת.

האגודה הקהילתית (אם קיימת) - מאגדת את כל חברי הקיבוץ ואת בעלי הנכסים בשכונת ההרחבה.

מבנה אופייני - ישוב קהילתי:

יישוב קהילתי - מבנה ארגוני אופייני

יישוב קהילתי הינו יישוב כפרי אשר אינו מקיים שותפות כלכלית מוסדרת בין תושביו. ברוב היישובים הקהילתיים לא קיימת פעילות חקלאית (במידה וקיימת החקלאי מסדיר את ההתקשרות בקרקע באופן עצמאי). תושבי היישוב הקהילתי מקבלים, באופן עקרוני, את מלא השירותים המוניציפאליים מהמועצה האזורית והוועד המקומי.

ברוב היישובים הקהילתיים קיימת אגודה קהילתית אשר מאגדת את כל בעלי הנכסים ביישוב. חברי האגודה משלמים "מס יישוב" והאגודה מקיימת פעילויות שונות (תרבות, פנאי וכו') ומספקת שירותים שונים (חינוך לגיל הרך, חינוך בלתי פורמלי, גיבון ציבורי) לכלל התושבים ביישוב.

חלק מהאגודות הקהילתיות עוסקות גם במתן תשתיות לתושבי היישוב (תקשורת, מים, חשמל ועוד), אך ברוב היישובים, שירותים אלו מועברים בהדרגה אל המועצה האזורית / גופים ארציים.

ביישובים מסוימים האגודה הקהילתית עוסקת גם בתחומים כלכליים, בדומה לקיבוצים ומושבים, ומחזיקה קרקעות ונכסי נדל"ן שונים בשטח היישוב.

ברוב היישובים הקהילתיים וועד האגודה הקהילתית משמש גם כוועד מקומי ב"זהות פרסונלית".

אחריות על נושאים תכנוניים ביישוב

המבנה הארגוני ביישוב הכפרי

קונפליקטים נפוצים ביישוב הכפרי

המבנה המורכב של המנגנון הניהולי ביישוב הכפרי, מביא לשונות בין היישובים השונים ובין האוכלוסיות השונות ביישובים. נשאלת השאלה של התושב "מי מייצג אותי?"

ננסה לפרט את התשובה הנפוצה לשאלה זו בהתאם לסיווג היישוב וסטטוס התושב תוך ניסיון לפרט את המתחים השונים הקיימים בין האוכלוסיות השונות המתגוררות ביישובים. הניתוח נערך על בסיס היכרות עמוקה עם קהילות רבות ושונות ביישובים כפריים בישראל ולא על בסיס יישוב ספציפי במועצה האזורית מגידו.

מושב:

ברוב המושבים קיימת הפרדה ברורה בין הועד המקומי לבין האגודה החקלאית. לבעלי הנחלות קיימת זכות "בן ממשיך" אשר מאפשרת מגורים של שלושה דורות בשטח הנחלה (2.5-3.5 יח"ד). בחלק מהמושבים, אשר בנו שכונות הרחבה, חילקו את הזכאות לרכישת המגרשים בהרחבה בין בעלי הנחלות, כך שהדבר אפשר להרחיב את הרכוש של המשפחה המורחבת.

לבנים של התושבים החיצוניים, אשר אינם בעלי נחלות במושב, אין עדיפות בקליטה למושב והדבר יכול ליצור מתיחות בין האוכלוסיות במושב. בנוסף, לתושבים שאינם חברי אגודה, אין יכולת להשפיע על בנייה עתידית למגורים ופיתוח כלכלי במושב.

ברבים מהמושבים הפעילות החקלאית מתקיימת בסמוך מאוד לבתי המגורים (רפתות, לולים, ריסוס, דישון וכדומה). במקרים מסוימים פעילות זו יכולה מהווה פגיעה באיכות חייהם של חלק מהתושבים, ובעיקר תושבי ההרחבות.

"למה הרפתן חייב לעבור עם הטרקטור שלו מול החלון שלי כל כך מוקדם בבוקר?", תושב הרחבה במושב.

"אנחנו ייבשנו את הביצות בשבילם והם מנסים להשתלט על המושב", תושב ותיק.

מושב נהלל בתחילת דרכו, אתר מושב נהלל

המבנה הארגוני ביישוב הכפרי

קיבוץ עם הרחבה קהילתית:

ברוב הקיבוצים קיים אזור משקי ובו מתקיימת פעילות כלכלית מסוגים שונים (חקלאות, תעשייה, מסחר). חברי הקיבוץ נהנים מהפירות הכלכליים של פעילות זו, אך תושבי ההרחבה אינם שותפים. לכן לעיתים, רואים תושבי ההרחבה בפעילות זו פגיעה באיכות חייהם.

האגודה הקהילתית (אם קיימת), מאגדת את כלל התושבים ביישוב, אך במקרים רבים חברי הקיבוץ תופסים אותה כמייצגת את "ההרחבה", ולא לוקחים חלק בפעילויות אשר מתקיימות במסגרת זו.

מבני הציבור הרשמיים, עברו לבעלות וניהול הוועד המקומי (גני ילדים וכדומה). מבנים קהילתיים נוספים נשארו בבעלות האגודה, אשר גובה דמי שימוש מתושבים שאינם חברים (מועדון חברים, חינוך בלתי פורמלי וכדומה). הדבר עלול להביא למתחים בקרב תושבי ההרחבות, אשר שילמו במיטב כספם על מנת לקנות בית ביישוב כפרי, משלמים מיסי יישוב לאגודה הקהילתית, אך נאלצים להמשיך לשלם עבור שירותים שונים אשר ניתנים לחברי הקיבוץ בחינם.

"הקיבוץ מתייחס אלינו כמו אל ענף כלכלי שצריך להרוויח ממנו"
תושב הרחבה.

"הוועד של ההרחבה מנסה לנצל את הקיבוץ" חבר קיבוץ על הוועד המקומי (שגם הוא חבר בו).

"למה רק חברי הקיבוץ מחליטים מתי בונים עוד שכונה ולמי היא מיועדת? גם אני תושבת המקום", חברת הרחבה.

מועצה אזורית:

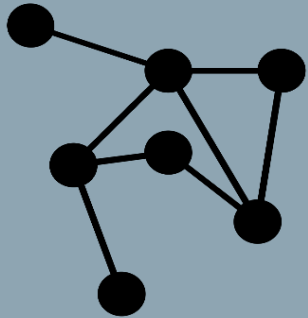
לאורך שנים רבות כל נושא פיתוח היישובים הכפריים היה באחריות היישובים עצמם ובסיוע החברה המיישבת (החטיבה להתיישבות, תנועות המושבים, התנועה הקיבוצית וכדומה). והמועצה האזורית נתפסה כגוף אשר מספק שירותים ותו לא. בשנים האחרונות עם השינויים במבנה הארגוני של היישובים, תחומים רבים אשר בעבר הובלו על ידי היישובים, עברו לאחריות המועצה האזורית וכוחה גדל. בחלק מהיישובים הדבר נתפס כאיום ומשפיע על יחס התושבים למועצה.

קיבוץ בעמק יזרעאל, ארכיון התק"צ

מיפוי בעלי העניין

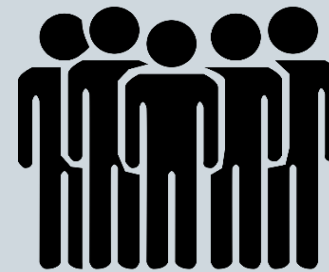
שאלות המיפוי

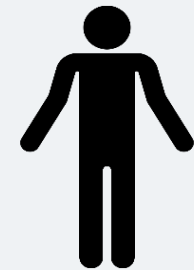
אלו תהליכים
שיתופיים נעשו
בעבר?

כיצד ניתן לתקשר
עמם?

איך הם
מאורגנים?

מי הם בעלי
העניין?

מיפוי בעלי עניין

טיפולוגיה

הטיפולוגיה למיפוי בעלי העניין והתשתית האזרחית, בנויה על ראיונות עם בעלי תפקידים מרכזיים ברשות המקומית, על מיפוי התשתית האינטרנטית (אתרי אינטרנט ופייסבוק) ואיסוף חומרים מתהליכי עבר בשיתוף הציבור, דוגמת סיכומי המפגשים בנושא המרחב הביוספרי ועוד. על בסיס המיפוי והאבחון נבנית הצעת המתווה לתהליך שיתוף הציבור.

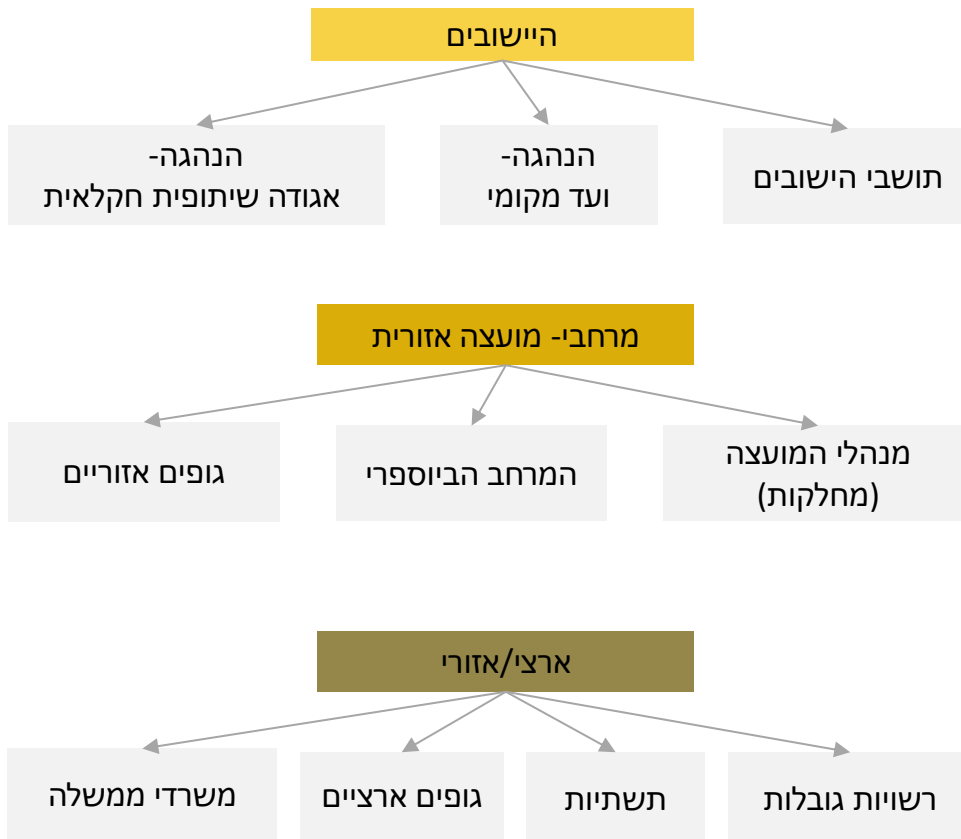
פגישות שהתקיימו:

- ראש המועצה
- מנהלת מח' חינוך
- מהנדס המועצה
- מנכ"ל החברה הכלכלית
- מתאמת המרחב הביוספרי
- סגן ראש המועצה
- מנהלת מח' ישובים לשעבר

מידע נוסף:

- נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (הלמ"ס)
- אתר המועצה
- אתרי היישובים
- סיורים במועצה וביישובים

בעלי עניין

תשתית אזרחית- הישובים

במועצה האזורית 9 קיבוצים, שלושה קיבוצים שיתופיים והשאר מתחדשים, 2 מושבים, ישוב אחד ללא הגדרה (עין העמק) ומושבה אחת.

קיבוצים:

לאורך השנים היה מקובל כי הקיבוצים מתנהלים מול מוסדות התכנון השונים בקידום תהליכים תכנוניים ללא מעורבות של המועצה. כיום, יש תיאום יותר משמעותי עם המועצה האיזורית.

לכל הקיבוצים במועצה קיימת ועדת תכנון אשר מופקדת על קידום ותיאום התכניות המפורטות החלות על שטחי המשבצת של הקיבוץ (תב"ע). ברוב הקיבוצים קיים "אדריכל הקיבוץ", אשר ממלא תפקיד דומה למהנדס העיר ברמה מקומית, זהו אינו תפקיד מוגדר סטטוטורית אלא נושא תפקיד מטעם הקיבוץ אשר מופקד על נושא זה. יכול שיהיה תושב הקיבוץ בעל הסמכה מתאימה או משרד אדריכלים חיצוני הממלא את התפקיד.

מושבים (כללי):

האגודות החקלאיות במושבים הינן אחראיות על קידום נושאים תכנוניים במסגרת המשבצת החקלאית של המושב. עקב מאבקים פנימיים וחוסר פניות של הנהלות המושבים נוצר מצב, בו המועצה לקחה על עצמה חלק גדול יותר בקידום הקליטה במושבים מאשר בקיבוצים. יוקנעם מושבה מתנהלת בדומה למושב בתחום זה.

עין העמק ואליקים:

במושבים אלו לאורך השנים עזבו בעלי נחלות רבים את העיסוק בחקלאות ופנו לתחומים אחרים לצורך פרנסה. בעקבות עיבוד חלקי של שטחי המשבצת החקלאית ובעיות בניהול האגודות איבדו שני המושבים את הגדרתם כ"מושב עובדים" בתחילת שנות ה 2000 וחזרה המשבצת שלהם בוטל. החקלאים שנותרו, החכירו את אדמותיהם ישירות מרמ"י. מושב אליקים יצא במאבק ארוך נגד החלטה זו, ואכן לפני מספר שנים חזר לסיווגו כמושב והוקמה בו מחדש האגודה החקלאית.

מושב עין העמק נותר כ"ישוב ללא הגדרה", לא קיימת בו אגודה קהילתית והמושב מנוהל ע"י הועד המקומי. בשנה האחרונה החלו בתהליך להקמת אגודה קהילתית ובעתיד המושב יעבור להתנהלות הדומה באופייה ליישוב קהילתי.

קבוצות נושאות

כלל האוכלוסיה
(מיוצגת ע"י נבחרים)

מתכננים

תושבי הישוב

מזכירים /מנהלי
קהילה

(ועד מקומי)

נציגי ישובים
במליאה

חברי אגש"ח
(ועד אגש"ח)

תעשיינים

חינוך

חברי אגודות
קהילתיות
(הנהלת אגודה)

חקלאים

תשתית אזרחית- הישובים

האוכלוסיה בישובי המועצה, מחולקת למספר קבוצות בעלי עניין שמיוצגות, לרב, ע"י ועדים, או נבחרים אחרים. חלק מהתושבים "חברים" בכל שלושת הגופים שלהלן.

כלל תושבי הישוב- כל תושבי הישוב (כולל שוכרים) מאורגנים ומיוצגים ע"י הועד המקומי הנבחר.

חברי האגש"ח- הינם חברי האגודות החקלאיות בלבד- מיוצגים ע"י ועד האגש"ח.

חברי האגודה הקהילתית- הינם כל מי שחבר באגודה(אם קיימת). מיוצג ע"י הנהלת האגודה.

בנוסף, בכל ישוב יש ועדות ו/או נושאי תפקידים שהם בעלי עניין נוספים בישובים:

המתכננים הישוביים- לרב מאורגנים בוועדת תכנון.

מזכירים/מנהלי קהילה- לרב, מנהלים בשכר שעוסקים בכל הקורה בישוב.

נציגי הישוב במליאה- נבחרו ציבור, שאינם חברי ועד מקומי.

חינוך - בכל ישוב ועדת חינוך הנותנת מענה לנושאים אלה בישוב ומחוצה לו

תעשיינים וחקלאים-קבוצות שקיימות כמעט בכל ישוב ועוסקות בשני בנושאים המשמעותיים של חקלאות ותעשייה בישובים.

בכל ישוב בעלי עניין מגוונים, שרובם מאורגנים ומיוצגים, ועובדים בצורה מסודרת

תשתית אזרחית - המועצה האזורית

מינהל המועצה:

ראש המועצה וראשי המחלקות בה מהווים בעלי עניין ושותפים מרכזיים בהכנת תכנית המתאר הכוללת למועצה האזורית מגידו. המחלקות המרכזיות הן: הנדסה, מרחב ביוספרי, מחלקת ישובים, חינוך רווחה, חברת מי מגידו (מים וביוב), חברה כלכלית ועוד.

בנוסף, המועצה מנהלת מספר פורומים של תושבים אשר מקיימים מסגרות של דיון ושיתוף בנושאים תכנוניים ונושאים נוספים. אחד הבולטים הוא **המרחב הביוספרי** (עליו יש פירוט בהמשך). פורומים נוספים הקיימים המועצה:

פורום מתכננים

פורום הכולל את חברי ועדות התכנון של יישובי המועצה. הפורום מתכנס בהתאם לצורך על מנת לדון בסוגיות תכנוניות הכוללת את כלל יישובי המועצה ועל מנת לקיים למידה משותפת. בהובלת מהנדס המועצה.

פורום תכנון ציבורי

פורום תושבים מכלל יישובי המועצה אשר מכונס מעת לעת על מנת לדון בנושאים תכנוניים אשר קשורים לכלל התושבים במועצה. לדוגמה: מיקום בית הספר החדש, שטחים פתוחים וכדומה. בהובלת מהנדס המועצה.

פורום תעשיינים

פורום של מנהלי המפעלים והעסקים הגדולים בקיבוצי המועצה. הפורום נפגש מעת לעת על מנת לקיים שיח משותף ולקדם נושאים המשותפים לכלל חבריו. בהובלת מנכ"ל החברה הכלכלית.

פורום מנהיגות חינוכית

פורום בו שותפים אנשי החינוך הפורמאלי והבלתי פורמאלי, כולל רכזי החינוך מכל יישובי המועצה. הפורום החינוכי נפגש אחת לחודש, במהלך כל שנת הלימודים. הפורום שם לו למטרה ללבן בעיות ולהציב לעצמו כשניים-שלושה נושאים אותם יש לו עניין לקדם מידי שנה.

ועדה חקלאית

הועדה הינה סטטורית, אך פעילה מאוד ועוסקת בסוגיות הקשורות לנושא החקלאות בשטח המועצה.

המועצה מתנהלת בצורה מקצועית ולצידה קיימים מס' פורומים נושאים ציבוריים בהם יש שיח קבוע עם הציבור

תשתית אזרחית - המועצה האזורית

מרחב ביוספרי מגידו:

המועצה האזורית מגידו מוגדרת כמרחב ביוספרי. כללי המרחב חלים על כל שטח המועצה. מנהלת המרחב הביוספרי מובילה צוות מתאם בין משרדי על מנת להגיע להסכמות על נושאים תכנוניים וסביבתיים שונים.

במסגרת המרחב הביוספרי הובלו מספר תהליכים משתפי ציבור בשנים האחרונות (כולל ההחלטה על הקמת המרחב). החלטות מנהלת המרחב מתקבלות לאחר הגעה להסכמות בין כלל החברים בצוות המתאם ("דנים בכל סוגיה עד שיוצא עשן לבן").

החברים בצוות המתאם הינם:

נציגי מנהלת המרחב הביוספרי:

יו"ר הצוות ומתאמת המרחב הביוספרי (הגר ראובני)

אקולוג המרחב

יו"ר הפורום הציבורי של המרחב – ראש המועצה

נציג ציבור:

נציג מליאת המועצה

2 נציגי ציבור

נציגי המועצה:

מנכ"ל המועצה

מהנדס המועצה

מנהל היחידה הסביבתית

עו"ס קהילתית ורכזת פיתוח ישובים (נציגת תחום קהילה)

קב"ט המועצה (נציג תחום אכיפה)

נציגי הגופים השותפים:

החברה להגנת הטבע

רשות הטבע והגנים

משרד החקלאות

הועדה לתכנון-יזרעאלים

משרד הרווחה

המשרד להגנת הסביבה

קק"ל

מרחב ביוספרי

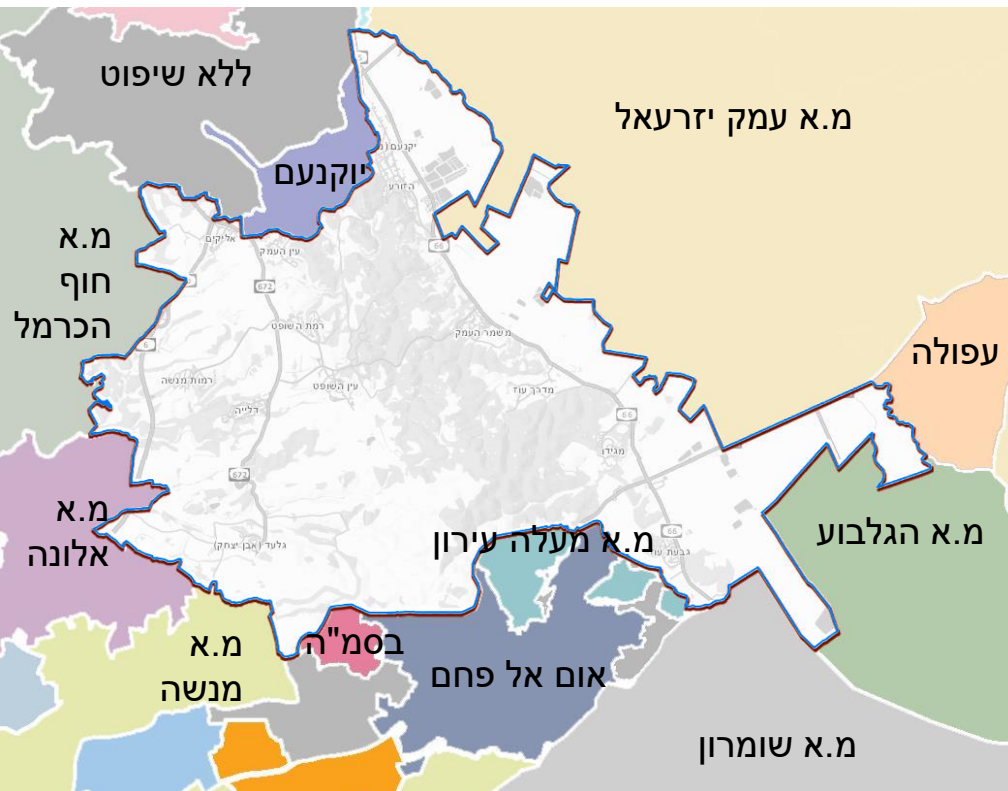
מערכת המרחב הביוספרי מהווה בסיס מרכזי לתהליכי שיתוף בעלי עניין, פנימיים וחיצוניים, על בסיס קבוע, בכל התחומים שבמועצה

בעלי עניין אזוריים

רשויות גובלות - יקחו חלק בועדת ההיגוי של התוכנית:
המועצה גובלת ב- 11 רשויות, חלקן עירוניות ורובן מועצות איזוריות שכנות.

להלן רשימת הרשויות הגובלות במועצה איזורית מגידו:
יוקנעם עילית
עפולה

מועצה איזורית אלונה
מועצה איזורית עמק יזרעאל
מועצה איזורית מעלה עירון
מועצה איזורית מנשה
מועצה איזורית גלבוע
מועצה איזורית השומרון
מועצה איזורית חוף הכרמל
מועצה מקומית בסמ"ה
אום אל פחם

המועצה גובלת ב 11 רשויות ומקיימת קשר עם כולן. רשויות אלה יקחו חלק בועדת ההיגוי

בעלי עניין גופים ארציים / אזוריים

משרדי הממשלה וגופים ארציים ואזוריים יקחו חלק בועדת ההיגוי של התוכנית

משרדי ממשלה

- משרד האוצר
- משרד החקלאות
- משרד הביטחון (בסיסים ושטחי אש)
- משרד האנרגיה והמים
- משרד התחבורה
- משרד החינוך
- המשרד להגנת הסביבה
- משרד הפנים
- משרד הבריאות

תשתיות ארציות:

- חברת החשמל
- מקורות
- נתיבי ישראל

גופים ארציים

- מנהל התכנון
- רשות הניקוז
- קק"ל
- רט"ג
- חלה"ט
- רשות העתיקות
- רשות הניקוז
- רשות מקרקעי ישראל

גופים אזוריים:

- יחידה סביבתית רמת מנשה- יוקנעם, אלונה ומגידו
- אזור תעסוקה משותף "מבוא כרמל"- מגידו, יוקנעם, דליית אל כרמל ועוספיא.
- ועדת תכנון מרחבית יזרעאלים- מגידו, מ.א יזרעאל, מועצה מקומיות זרזיר, כעבייה-טאבש-חג'אג'רה.
- מרכז חקלאי העמק בע"מ - מגידו, הגלבע, גליל תחתון ועמק-יזרעאל.
- מעברים בעמק- מרכז תעסוקה: עמק יזרעאל, מגידו, זבולון ועמק המעיינות.
- עמותת התיירות בעמקים -מגידו, עמק יזרעאל

גופים ארציים ו/או אזוריים יקחו חלק בועדת ההיגוי

מיפוי בעלי העניין- איך ניתן ליצור עימם קשר?

עיתונות מקומית

מספר עיתונים בתפוצה מקומית:
"מגידון"- עלון המועצה
"כוכב יזרעאל"
"רצוי ומצוי"
"זה מה יש"

פייסבוק

כ-3000 תושבים חברים באחד מהדפים הבאים:
• דף מועצה
• דף ראש המועצה
• דפי חינוך
• דף מאבק בשדה התעופה

וואטסאפ

לכל יישוב קיימות מספר קבוצות. ניתן להגיע לחלק ניכר מהתושבים דרך רשתות אלה.

אתר המועצה

- אתר מועצה פעיל. ניתן לפרסם מידע תכנוני לכלל התושבים.
- אתרים ישובים - קיימים כמעט לכל ישוב. מהווים מקור מידע וקשר

דוא"ל

- ניתן להגיע לרוב התושבים באמצעות רשימות דוא"ל שיש במזכירות הישובים
- רשימות תפוצה של מנהלת המרחב הביוספרי לפי נושאים.
- ניתן להפיץ מידע דרך מערכות החינוך.

ניתן להגיע לכל תושבי המועצה דרך מערכות קשר מגוונות ופעילות ביישובים ובמועצה

ההקשר הארגוני

במועצה איזורית קיימת מסורת ארוכת שנים של שיתוף הציבור בתהליכי תכנון שונים. מסורת זו מגיעה מהישובים עצמם, אשר מתנהלים בחלקם בצורה שיתופית ברמה אידיאולוגית ורבת שנים, ובאה לידי ביטוי גם במועצה, אשר מקיימת תהליכים ציבוריים באופן תדיר.

בשנים האחרונות נערכו מספר תהליכים איזוריים בהם לקחו חלק בעלי עניין שונים.

התהליך המרכזי בו השתתפו תושבים רבים מיישובי המועצה הוא תוכנית המרחב הביוספרי. בתוכנית זו שנעשתה לפני כעשור לקחו חלק מאות תושבים בפורומים שונים, במפגשים פתוחים כלליים ובמפגשים ביישובים, בקבוצות ממוקדות ובהובלת פורומים נושאים בכל תחומי התוכנית. חלק מהועדות שהוקמו במהלך התוכנית, ממשיכות ופועלות גם היום (כאמור כעשור אחרי שהסתיימה), והשיח הציבורי ממשיך בנושאים שונים הקשורים לממשק של המרחב הביוספרי בתחומי שונים. ההשראה של התהליך ממשיכה ומשפיעה על המועצה ועל ההתנהלות אל מול התושבים עד היום בצורה משמעותית,

תהליך נוסף בשיתוף הציבור, נערך בשנה האחרונה היה דיון בהקמת בי"ס יסודי חדש- האם יהיה בעמק או בהר. (לבדיקה)

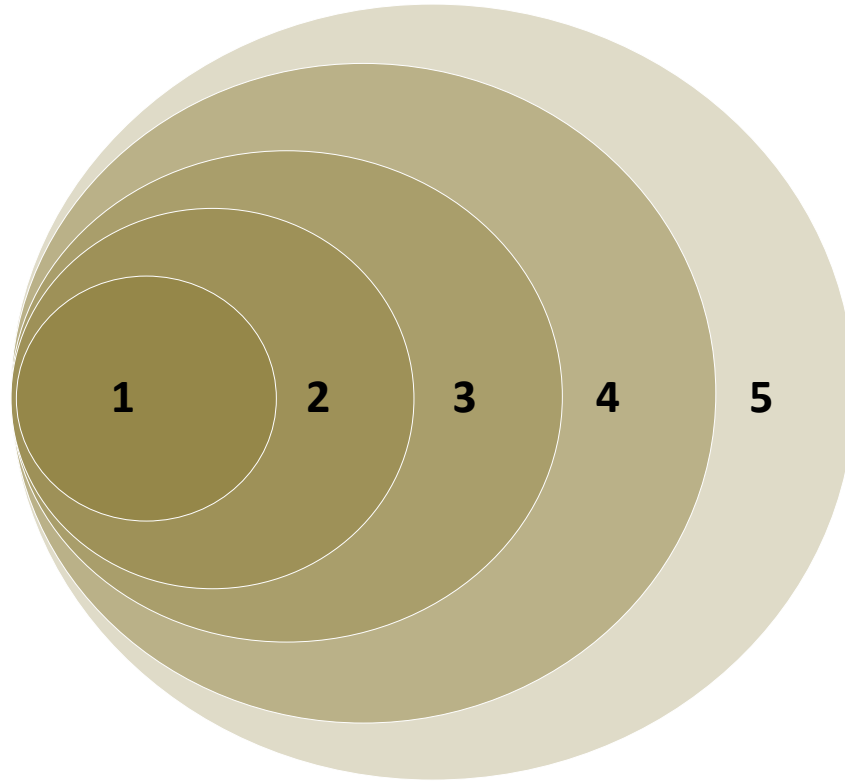
תושבי המועצה מתרגלים, לאורך שנים, הלכה למעשה שיתוף ציבור בחיי היומיום, כנושא מובנה נהוג ומקובל ברב הישובים

עיצוב התהליך השיתופי

שיתוף הציבור ישולב בתהליך התכנון של תכנית המתאר הכוללנית למועצה האזורית מגידו. בעלי העניין והציבור ישותפו משלבי התכנון הראשונים. שיתוף זה יעשה מתוך הבנה שלתושבים ולבעלי העניין יש ידע מקומי בעל ערך, שיש להביאו בחשבון בעת התכנון. המתווה המוצע לשיתוף הציבור, שזור בתכנון בהתאמה לשלביו וללוחות הזמנים. יישובי המועצה האזורית בכלל ובפרט הקיבוצים במועצה מצפים לקחת חלק משמעותי בתהליך, וזאת מתוך מסורת ארוכה של שיתוף ציבור בהחלטות בכלל ובהחלטות תכנוניות בפרט.

עיצוב התהליך השיתופי

הקונספט המרכזי לתהליך מבוסס על טיפולוגיה של 5 מעגלי מעורבות והשפעה מרכזיים. עוצמת הדיאלוג ואופי המעורבות ישתנה בכל מעגל ובכל שלב בתוכנית.

- 1 **ממלאי תפקידים מרכזיים במועצה** - מהווים גרעין מוביל, אשר בעזרתם בין היתר, נניע למעורבת ולהשתתפות ובנוסף נקדם חשיפה והסברה.
- 2 **פורום מנהיגות מקומית** - פורום אשר יכלול את חברי הנהגות הישובים (ועדים מקומיים, ועדי אגש"ח, מזכירים, ועדי אגודות קהילתיות, מנהלי קהילה/מזכירים ועוד) והנהגת המועצה. הפורום ילווה את הכנת התכנית המתאר החדשה בכל שלביה ויוזמן לדיונים בכל שלב.
- 3 **הנהגות הישובים** - פגישות ברמת היישוב יערכו עם ההנהגה הרשמית של כל יישוב ועם ממלאי תפקידים בתחומי התכנון לאורך הכנת התכנית (ועדת תכנון, אדריכל היישוב וכדומה).
- 4 **קבוצות מיקוד** - במהלך שלבי הכנת התכנית יתקיימו מפגשים לקבוצות בעלי עניין עפ"י התקדמות תהליך התכנון (כגון: חקלאים, תעשיינים, חינוך ועוד)
- 5 **כלל התושבים** - הממשק עם שאר תושבי המועצה יתבסס על מפגשי יידוע, סקר תושבים, פלטפורמות אינטרנטיות ועיתונות מקומית.

פורום תושבים

הצעה למבנה פורום מנהיגות מקומית

נציגי מועצה

נציגי ישובים במליאה

יו"ר אגודה של כל יישוב

יו"ר ועד מקומי מושבים

מזכירי קיבוצים

מנהלי קהילה

רכזי תכנון/ מנהלי ועדות תכנון/ ועדות תב"ע

מנהלים כלכליים

מזכירי מושבים

ראשי ועדים

עיצוב התהליך השיתופי

סקר תושבים- מצב קיים

לסקר תושבים שתי מטרות מרכזיות:

להגיע למספר גדול של תושבים ולהעלות את הסוגיות התכנוניות הבערות לתושבים ברמה האזורית וברמה היישובית. להביא מידע ולהפיץ את עצם קיום התהליך התכנוני, כדי להמריץ את התושבים לקחת חלק ולהיות שותפים לתהליך התכנוני.

הסקר יופץ בעזרת המועצה במהלך דצמבר 16. הסקר יכלול עד 15 שאלות ויהיה בפורמט נוח למילוי במכשירים סלולריים.

נושאים מרכזיים לסקר

1. פרטים כלליים - כגון: גיל, מין, תקופת המגורים ביישוב וכד).
2. כלל מועצתי- תנועה (ברכב/אופניים), תעסוקה, פנאי, שצפ"ים, מבני ציבור, שביעות רצון וכד.
3. היישוב- סוגיות מרכזיות הדורשות מענה, רצונות לעתיד, מגורים, תעסוקה, מבני ציבור, פנאי וכדומה.

עיצוב התהליך השיתופי

